

Memòria del CES

Sobre l'economia,
el treball i la societat
de les Illes Balears

Consell Econòmic i Social
de les Illes Balears

MEMÒRIA DEL CES

*SOBRE L'ECONOMIA,
EL TREBALL I LA SOCIETAT
DE LES ILLES BALEARS
2006*

EDITAT PER:

Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

DISSENY GRÀFIC, INFOGRAFIES I MAQUETACIÓ: dDC

IMPRESSIÓ: amadip.esment

ISBN-13: 978-84-611-9285-4

DIPÒSIT LEGAL: PM-2328-2007

S'autoritza la reproducció d'aquesta Memòria sempre que n'aparegui la procedència.

PRESENTACIÓ

Teniu a mans la publicació senyera del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears: *la memòria del Ces sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears*, corresponent a l'any 2006, que, des de 2001 ençà, escodrinya la realitat econòmica, laboral i social de les nostres Illes.

Una mirada enrera a les cinc memòries precedents em permeten assegurar, des del reconeixement als que ho han fet possible, que s'està bastint un corpus, rigorós i científic, des de la participació més àmplia i plural de la nostra societat, relatiu a tot allò que fa referència als aspectes econòmics i sociolaborals de les nostres Illes. Un corpus que és la destil·lació de moltes hores de debats, d'anàlisi i de discussions, sempre des del consens com a peonyora preuada i servada per tots, amb l'objectiu de contribuir a l'estructuració i vertebració social de la nostra comunitat, respectant, sí, el mandat estatutari, però sobre tot des del convenciment de voler jugar un paper actiu en bastir una democràcia participativa.

La pintura que dibuixa de la nostra societat la Memòria del CES 2006 és complexa i contradictòria, com no podia ser d'una altra manera, i aquesta és una de les virtuts que té la nostra Memòria. No amaga res, intenta donar llum a tots els racons que per un motiu o un altre són representatius de la nostra societat, i el que és més important, que alhora d'acarar un comentari sobre aquesta realitat complexa, això s'ha fet a través del consens de tots els grups socials que estan representats al CES: empresaris, sindicats i organitzacions més representatives de la societat civil organitzada de les Illes Balears.

La Memòria del CES 2006 presenta una sèrie de novetats respecte a les Memòries dels anys anteriors, i que pel seu interès i valor informatiu especialment rellevant voldria comentar. Entre d'altres novetats es poden destacar, de manera general:

- S'ha ampliat notablement la base estadística de la Memòria, ja que en total s'inclouen 180 quadres més i 65 gràfics més, que es poden consultar al *CD-card* adjunt.
- S'han homogeneïtzat totes les sèries estadístiques pel període 2000-2006 i s'ha inclòs el càlcul de la seva tendència, així el lector no només pot situar l'evolució de l'exercici 2006 respecte al 2005, sinó també la seva evolució respecte al sexenni 2000-2005, i fer evident així les tendències del període.

i, de manera particular:

Pel que fa al capítol 1: s'ha inclòs, per la seva rellevància i actualitat, un apartat monogràfic dedicat al *canvi climàtic* i els estudis que sobre aquest tema s'han fet a Balears. S'ha incorporat un requadre dedicat al "*Marc Input-output de Balears, Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera*", on es fa una anàlisi acurada respecte al canvi estructural dels darrers vint anys. L'apartat d'indústria inclou un apartat nou dedicat a la política industrial. L'apartat de turisme actualitza el valor del índex de posició competitiva turística de Balears. També s'inclou un apartat nou sobre el turisme urbà de Palma, que mostra la bona valoració dels diferents aspectes de Ciutat, i un altre sobre el turisme de segona residència. Altrament, l'apartat dedicat a l'estudi d'IMPACTUR 2006, i la seva comparativa amb l'IMPACTUR 1987, posa de relleu els canvis estructurals de la nostra activitat principal. L'anàlisi dels pressupostos públics de la CAIB, Consells insulars i Ajuntaments

de les Illes Balears inclou per primera vegada l'anàlisi de les seves liquidacions. Finalment, l'apartat de la Societat del Coneixement i de la Informació inclou un nou subapartat dedicat a la Societat de la Informació on destaca el paper capdavanter de Balears, juntament amb Catalunya i Madrid, fet que corrobora la importància que té la societat civil en la incorporació de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació.

Pel que fa el capítol 2: s'han actualitzat els índexs del CES sobre la qualitat del treball, que mostren relativament la bona situació de Balears respecte a la resta de CA, i, s'ha incorporat un tractament novedós en la base de dades, per incloure sempre que ha estat possible, una classificació de les dades per gènere. L'apartat de la Seguretat Social inclou informació fins ara no existent pel que fa a la pensió mitjana per pensionista, i no per pensions. En aquest cas, dins l'arc mediterrani, només Tarragona, Girona i València presenten imports superiors als de les Illes Balears.

Pel que fa el capítol 3: s'han ampliat i millorat els indicadors sobre els nivells de benestar, sobre les migracions i la població estrangera, i és especialment recomanable, pel seu interès, la lectura del nou apartat dedicat a les llars i els models de família de les Illes Balears. S'ha fet un esforç per ampliar la informació de l'apartat de salut, tant pel que fa a l'anàlisi dels recursos sanitaris públics i privats, com a l'activitat assistencial. A l'apartat dedicat als serveis socials s'ha dedicat un estudi monogràfic a les situacions de dependència, jugant el CES un rol impulsor per fer front a les dificultats que representa la preparació d'un sistema d'informació que permeti comprendre, valorar i planificar l'actuació sobre les situacions de dependència. També cal destacar l'apartat dedicat als indicadors de gènere de la dona. Són aquestes una més de les informacions que el lector només podrà trobar compendiada a la Memòria del CES 2006.

Després d'aquest breu comentari sobre les novetats de la Memòria del CES 2006, vull fer esment a una reflexió més global i comprensiva del què és i representa ja avui la Memòria del CES 2006. Sense cap mena dubtes és la publicació que presenta, avui per avui, la informació més exhaustiva sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears. Això, evidentment no seria possible sense els més de cent col·laboradors que directa i indirectament col·laboren en aquesta publicació, que compta amb una àmplia representació de professors de la UIB, tècnics superiors de la CAIB, professionals de prestigi del món de l'empresa i dels serveis professionals, empresaris, sindicats, i associacions de l'economia social i solidària.

El consens que reflecteix els comentaris d'aquesta Memòria és sense cap mena de dubtes uns dels valors més preuats d'aquesta publicació, complint així, un dels mandats estatutaris que fonamenten la nostra actuació com institució al servei dels ciutadans de les Illes Balears.

Si la memòria de cada any és la visió del batec més recent de la nostra societat, molt valuós per a tots aquells que necessiten o desitgen del seu coneixement, el conjunt de tots aquests batecs aniran configurant, al llarg del temps, l'alè vital del coneixement de la nostra pròpia societat per viure en un món canviant, ple de reptes i cada vegada més global, on el coneixement del passat i la comprensió de les forces que hi bateguen per obrir-se camí, pot projectar-nos al futur amb més certes que improvisacions.

Per tot això, des de l'agraïment i des del compromís, em sent plaent de poder presentar la Memòria del CES 2006 amb l'ànim d'haver contribuït a conèixer-nos un poc més.

Llorenç Huguet Rotger

President del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

COMISSIONS DE TREBALL DEL CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL QUE HAN PARTICIPAT EN LA MEMÒRIA DEL CES 2006 SOBRE L'ECONOMIA, EL TREBALL I LA SOCIETAT DE LES ILLES BALEARS

Nota: Composició actualitzada a 26 de setembre de 2007

COMISSIÓ DE TREBALL D'ECONOMIA, DESENVOLUPAMENT REGIONAL I MEDI AMBIENT

TITULARS

- José Oliver Mari	(GRUP I, CAEB)
- Vicenç Tur Tur*	(GRUP I, CAEB)
- Fernando Galán Guerrero	(GRUP II, CC.OO)
- Llorenç Pou Garcías	(GRUP II, UGT)
- Josep I. Aguiló Fuster***	(GRUP III, UIB)
- Esteve Bardolet Jané	(GRUP III, Govern)

SUPLENTS

- Miquel Vidal Fullana	(GRUP I, CAEB)
- Alfonso Meaurio Flamen	(GRUP I, CAEB)
- Baltasar Piñeiro Pico	(GRUP II, CC.OO)
- Javier Bustamante Moreno**	(GRUP II, UGT)
- Margalida Payeras Llodrà	(GRUP III, UIB)
- Miquel Rullan Coll	(GRUP III, CIM)

* President

** Conseller amb incompatibilitat sobrevinguda des de 21 de juliol de 2007, atès el seu nomenament, mitjançant el Decret 96/2007, de 20 de juliol (BOIB núm. 112, de 21 de juliol) com a director general de Planificació Estratègica de la Conselleria de Treball i Formació

*** Va formar part d'aquesta comissió fins el seu cessament, produït mitjançant el Decret 87/2007, de 20 de juliol (BOIB núm. 112, de 21 de juliol) Reunions celebrades els dies 29 de juny i el 5 de juliol de 2007 per aprovar la proposta del capítol I: Panorama econòmic, de la Memòria del CES 2006 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.

COMISSIÓ DE TREBALL D'OCUPACIÓ I RELACIONS LABORALS

TITULARS

- Isabel Guitart Feliubadaló	(GRUP I, CAEB)
- Manuel Gómez López	(GRUP I, CAEB)
- Rafael Borràs Enseñat	(GRUP II, CCOO)
- Manuel Pelarda Ferrando	(GRUP II, UGT)
- Javier Tejero Isla	(GRUP III, CIME)
- Lluís Vallcaneras Nebot *	(GRUP III, Medi ambient)

SUPLENTS

- Miquel Perelló Quart	(GRUP I, CAEB)
- Gabriel Rosselló Homar	(GRUP I, CAEB)
- Julia Sánchez Moreno	(GRUP II, CC.OO)
- Joana M ^a Alorda Fiol	(GRUP II, UGT)
- Miquel Rullan Coll	(GRUP III, CIM)
- Antoni Fuster Zanoguera	(GRUP III, Ens locals)

*President

Reunions celebrades el dia 27 de juny de 2007 per aprovar la proposta del capítol II: Mercat de treball i Seguretat social, de la Memòria del CES 2006 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.

COMISSIÓ DE TREBALL D'ÀREA SOCIAL

TITULARS

- Antonio Vilella Paredes	(GRUP I, CAEB)
- Gabriel Rosselló Homar	(GRUP I, CAEB)
- Eva Cerdeiriña Outerial *	(GRUP II, CCOO)
- M ^a Carme Orte Socías	(GRUP II, UGT)
- Margalida Bordoy Seguí	(GRUP III, A. Cons.)
- Miquel Alenyà Fuster	(GRUP III, Govern)

SUPLENTS

- Jaime Bauzá García	(GRUP I, CAEB)
- Salvador Servera Jaume	(GRUP I, CAEB)
- Agustina Canosa Valdomar	(GRUP II, CCOO)
- Margarita Báñez Moreno	(GRUP II, UGT)
- Magdalena Bordoy Seguí	(GRUP III, A. Cons.)
- José D. Bonnin Forteza	(GRUP III, S. pesquer)

*Presidenta

Reunions celebrades els dies 19 i 26 de juliol de 2007 per aprovar la proposta del capítol III: Qualitat de vida i protecció social, de la Memòria del CES 2006 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.

COMISSIÓ DE TREBALL DE LA MEMÒRIA DEL CES 2006 SOBRE L'ECONOMIA, EL TREBALL I LA SOCIETAT DE LES ILLES BALEARS*

- Antoni Lull Gilet	(GRUP III, UIB)	- Sr. Llorenç Pou Garcías	(GRUP II, UGT)
- Isabel Guitart Feliubadaló	(GRUP I, CAEB)	- Sr. Fernando Galán Guerrero	(GRUP II, CCOO)
- Sr. Miquel Vidal Fullana	(GRUP I, CAEB)	- Sr. Esteve Bardolet Jané	(GRUP III, Govern)

* Actualment aquesta comissió no té president. El conseller Josep I. Aguiló Fuster (grup III, UIB) va ser membre i president d'aquesta comissió fins el seu cessament, produït mitjançant el Decret 87/2007, de 20 de juliol (BOIB núm. 112, de 21 de juliol)

IGUALMENT, PARTICIPEN EN AQUESTA COMISSIÓ, AMB VEU I SENSE VOT:

- Vicenç Tur Tur (GRUP I, CAEB i president de la Comissió de Treball d'Economia, Desenvolupament Regional i Medi Ambient)
- Javier Tejero Isla (GRUP III, CIME), per delegació del president de la Comissió de Treball d'Ocupació i Relacions Laborals
- Lluís Vallcaneras Nebot (GRUP III, Medi Ambient),
- Eva Cerdeiriña Ouerlial (GRUP II, CCOO i presidenta de la Comissió de Treball d'Àrea Social)

Reunions celebrades els dies 1 de desembre de 2006, i, els dies 12 de gener, i, el 5, 7 i 12 de setembre de 2007 per aprovar els índexs, col·laboradors i textos definitius de la Memòria del CES 2006 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.

El plenari del CES de dia 26 de setembre de 2007 va aprovar la Memòria del CES 2006 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.

ÍNDEXS DELS TÈCNICS I COORDINADORS DE LA MEMÒRIA DEL CES 2006 SOBRE L'ECONOMIA, EL TREBALL I LA SOCIETAT DE LES ILLES BALEARS

DIRECCIÓ I SERVEIS TÈCNICS

DIRECCIÓ

Ferran Navinés Badal
Assessor econòmic del CES

SECRETARIA GENERAL*

Núria García Canals
Secretària general del CES

* Nota: Pere Aguiló Crespi va ocupar la Secretaria General del CES fins al seu cessament, produït mitjançant el Decret 71/2007, de 12 de juliol (BOIB núm. 105 EXT., de 13 de juliol)

SERVEIS TÈCNICS DEL CES

SERVEIS ECONÒMICS

Ferran Navinés Badal

SERVEIS JURÍDICS

Núria García Canals

BECARIS

Catalina Pol Matheu
Carme Santos Oliver

ÍNDEX DE COORDINADORS DE LA MEMÒRIA DEL CES 2006 SOBRE L'ECONOMIA, EL TREBALL I LA SOCIETAT DE LES ILLES BALEARS*

Pere Aguiló Crespi	Mercat de treball i Seguretat Social*. Capítol II.	Onofre Martorell Cunill	Transport i comunicacions*. Capítol I.10
Araceli García Ros		Josep Ll. Oliver Torelló	Necessitats i serveis socials. Les organitzacions associatives. Capítol III.9
Pere Albertí Huguet	Economia social i solidària. Capítol III.8		
Antoni Barceló Veny	Construcció. Habitatge* Capítol I.7. Capítol III.6	Jaume Orfila Timoner	Salut i serveis sanitaris. Capítol III.3
Catalina Barceló Horrach		Juan Pérez Artigues	
M ^a Antònia Carbonero	Demografia i llar. Capítol III.2	Rafael Romero Ferrer	
Silvia Carretero Quevedo		Maria del Carme Orte Socias	Educació. Capítol III.4
Ferran D. Lluch Dubon		Belen Pascual Barrio	
Joan Carrió i Vidal	Comerç. Capítol I.9	Lluís Ballester Brague	
Josep Mallol Vicens		Margalida Payeras Llodrà	Institucions financeres. Capítol I.11
Antoni Fleixas Antón	La nova política industrial Col·laboració al capítol I.6	Llorenç Pou Garcias	Benestar econòmic i distribució de la renda. Capítol III.1
Joan Fortuny Siquier	Sector industrial*. Capítol I. 6.6	José Antonio Roselló Rausell	Administracions públiques i finançament autonòmic. Capítol I.12.6
Javier Franconetti Manchado	Sector industrial*. Capítol I.6	Pere Salvà Tomàs	El sector primari. Capítol I.5
Joan B. Llorens Beltrán de Heredia	Administracions públiques i finançament autonòmic. Capítol I. 12.3, 12.4 i 12.5	Bàrbara Terrasa Pont	Societat del coneixement i de la informació. Capítol I.14
Francisco Martínez Espinosa	Justícia i arbitratge*.	Lluís Vallcaneras Nebot	Medi ambient. Capítol I.13
Ladislao Roig Bustos	Capítol III.7		

* Nota: els apartats de la Memòria que no figuren en aquest índex han estat elaborats pels Serveis Tècnics del CES, i els que incorporen (*) han comptat amb la seva col·laboració.

ÍNDEX GENERAL

CAPÍTOL I. PANORAMA ECONÒMIC	1
1. PANORAMA INTERNACIONAL	15
1.1. L'evolució econòmica internacional i de les grans regions econòmiques	15
1.2. Els Estats Units	24
1.3. La Unió Europea	25
1.4. El Japó	27
1.5. La resta del món	28
1.6. L'economia mundial i el canvi climàtic	28
2. UNIÓ EUROPEA	31
2.1. Introducció	31
2.2. Previsions econòmiques	34
2.3. La política econòmica i monetària	38
2.3.1. Primer any dels programes nacionals de reformes	38
2.3.2. Anàlisi de la política monetària i l'evolució de l'euro	41
2.4. El balanç de l'estratègia europea d'ocupació, el diàleg social i la protecció social	43
2.4.1. El balanç de l'estratègia europea d'ocupació	44
2.4.2. El diàleg social i les relacions laborals	44
2.4.3. La protecció social	47
2.5. La política de cohesió per al 2007-2013 i la política regional	50
2.5.1. La política de cohesió per 2007-2013: acord d'Espanya i la comissió del seu pla i prioritats	50
2.5.2. La política regional	51
2.6. L'espai europeu d'investigació: noves perspectives	54
3. ECONOMIA ESPANYOLA	57
3.1. Evolució econòmica	57
3.2. Els sectors productius	60

3.2.1. El sector primari	61
3.2.2. La indústria i l'energia	61
3.2.3. La construcció	62
3.2.4. Els serveis	63
3.3. La política monetària i la inflació	64
3.4. El sector públic	66
3.5. La recerca, el desenvolupament tecnològic i la innovació (R+D+I)	71
4. LES BALEARS: ANÀLISI REGIONAL I PER ILLES	75
4.1. Introducció	75
4.2. Anàlisi de la conjuntura econòmica de les Illes Balears	75
4.2.1. El creixement conjuntural de l'oferta	76
4.2.2. El creixement conjuntural de la demanda	78
4.2.3. La inversió estrangera	86
4.3. Anàlisi regional per comunitats autònomes	86
4.3.1. El sector primari	91
4.3.2. La indústria	92
4.3.3. La construcció	92
4.3.4. Els serveis	93
4.3.5. El creixement diferencial sectorial	93
4.4. Els preus	95
4.5. La renda, el consum, l'estalvi i la capacitat de finançament	96
4.5.1. L'evolució de la renda per càpita i de la renda familiar bruta disponible	96
4.5.2. L'anàlisi de la demanda, el consum, l'estalvi i la capacitat de finançament	107
4.6. El comportament dels excedents i la inversió privada	115
4.7. Estimació de l'output gap de les Illes Balears	116
L'ECONOMIA A LES BALEARS A PARTIR DEL MARC «INPUT-OUTPUT» 2004	119
1. Els comptes simplificats de la comptabilitat regional de les Illes Balears i de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera 2004	119
2. La taula «input-output» 2004 de les Illes Balears i de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera	122
2.1. Les Balears	123
2.2. Mallorca	130
2.3. Menorca	134
2.4. Les Pitiüses	135

5. EL SECTOR PRIMARI	143
5.1. Introducció	143
5.2. Els recursos humans en el sector primari	144
5.3. El subsector agrari	145
5.3.1. Els trets generals	145
5.3.2. L'agricultura	147
5.3.3. La ramaderia	148
5.4. El subsector forestal	149
5.5. El subsector pesquer	149
6. SECTOR INDUSTRIAL	151
6.1. Introducció	151
6.2. L'evolució de les empreses industrials	153
6.3. L'evolució de l'ocupació	154
6.4. L'evolució de les branques industrials	156
6.4.1. L'energia	156
6.4.2. Les indústries relacionades amb el sector de la construcció	160
6.4.3. El comerç exterior i la indústria exportadora	162
6.4.4. Les indústries relacionades amb la demanda interior de consum	162
6.5. El grau d'utilització de la capacitat productiva i la inversió	166
6.6. La política de promoció industrial	167
Col·laboració: La nova política industrial. <i>Antoni Fleixas Antón</i>	168
7. CONSTRUCCIÓ	169
7.1. Introducció	169
7.2. Factors de producció	170
7.2.1. Materials de construcció	170
7.2.2. L'ocupació	173
7.2.3. Els costos dels factors	174
7.3. La producció	175
7.3.1. La inversió pública	175
7.3.2. La inversió privada	176
8. TURISME	185
8.1. Introducció	185
8.2. Evolució dels principals mercats turístics internacionals	

competidors de les Balears	186
8.3. L'índex de posició competitiva turística de Balears (IPCTB)	188
8.4. L'evolució de les Balears en relació amb les comunitats autònomes competidores de les illes	190
8.5. La demanda turística a les Balears	191
8.5.1. El nombre de turistes arribats a les Balears	192
8.5.2. Els mitjans de transport dels turistes i la distribució per illes	193
8.5.3. El <i>hub</i> de l'aeroport de Palma i el transport aeri de baix cost	194
8.5.4. Les arribades per nacionalitats per via aèria i per illes	197
8.5.5. L'estacionalitat per mitjans de transport, per illes i per temporades	199
8.5.6. L'estada mitjana i les estades per illes	206
8.5.7. El perfil del turista	208
8.5.8. El nivell de fidelització i de satisfacció dels turistes nacionals arribats a les balears	209
8.6. L'oferta turística a les Balears	210
8.6.1. La capacitat de l'oferta d'allotjament per illes	210
8.6.2. El nivell d'ocupació dels establiments turístics	212
8.6.3. La rendibilitat dels hotels i de les empreses turístiques a les balears	216
8.6.4. El «tot inclòs»	219
8.6.5. L'oferta complementària	220
8.6.6. La diversificació dels productes turístics	221
8.6.7. El turisme urbà a palma	222
8.6.8. El turisme de segona residència	224
8.7. La despesa turística de les Balears	226
8.7.1. La despesa dels turistes per mercats d'origen	226
8.7.2. La despesa dels turistes per usos del paquet turístic	228
8.7.3. La despesa dels turistes per zones de destinació	229
8.8. L'ocupació laboral en el sector de l'hostalatge i la restauració	229
8.9. Les principals macromagnituds del sector turístic	231
8.10. Els pressuposts de les comunitats autònomes per turisme	235
9. COMERÇ	237
9.1. Introducció	237
9.2. Estructura empresarial del sector comercial	238

9.3. Els centres comercials	240
9.4. Els agregats principals del sector comercial	240
9.4.1. Grans trets del sector del comerç a les Illes Balears i a l'Estat espanyol	240
9.4.2. Anàlisi del sector del comerç a les Illes Balears	241
9.5. L'evolució conjuntural del comerç al detall	243
9.5.1. Dades d'opinió del sector del comerç al detall	244
10. TRANSPORTS I COMUNICACIONS	245
10.1. Introducció	245
10.2. Els transports	245
10.2.1. El transport de viatgers	247
10.2.2. El transport de mercaderies	249
10.2.3. Altres activitats annexes al transport	250
10.2.4. Anàlisi comparativa de les branques del transport	251
10.3. Les activitats postals	251
10.4. Anàlisi de la conjuntura de l'any 2006	252
10.4.1. El transport marítim	252
10.4.2. El transport aeri	253
10.4.3. El transport terrestre	253
10.4.4. Les activitats postals	254
10.4.5. Les telecomunicacions	254
11. INSTITUCIONS FINANCERES	255
11.1. Introducció	255
11.2. Les entitats bancàries	256
11.2.1. La dimensió de la xarxa d'oficines	256
11.2.2. El servei bancari	258
11.2.3. El crèdit dels bancs, de les caixes d'estalvis i de les cooperatives de crèdit a les Balears	258
11.2.4. Els dipòsits en els bancs, en les caixes d'estalvis i en les cooperatives de crèdit a les Balears	261
11.2.5. El flux financer de les Balears	262
11.2.6. La productivitat de les entitats bancàries	263
11.3. La Societat de Garantia Recíproca ISBA	264
11.4. El mercat de la borsa	265
12. ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I FINANÇAMENT AUTONÒMIC	267
12.1. Anàlisi pressupostària	267

12.2. La comunitat autònoma	268
12.2.1. Introducció	268
12.2.2. L'àmbit del pressupost	269
12.2.3. El pressupost de l'administració general	269
12.2.4. El deute acumulat	277
12.3. Els consells insulars	277
12.4. Els ajuntaments	281
12.5. L'administració de l'estat	282
12.6. L'anàlisi del finançament de la comunitat autònoma, dels consells insulars i dels ajuntaments	284
12.6.1. El finançament de la comunitat autònoma	284
12.6.2. El finançament dels consells insulars	291
12.6.3. El finançament dels ajuntaments	293
13. MEDI AMBIENT	295
13.1. Els informes sobre el canvi climàtic	295
13.2. L'anàlisi del medi ambient a les Illes Balears	300
13.2.1. Els recursos naturals	300
13.2.2. Els residus	301
13.2.3. El litoral	303
13.2.4. El patrimoni natural	303
13.2.5. Altres àmbits	309
13.3. Els indicadors de sostenibilitat de la Gestió Integral de les Zones Costaneres (GIZC)	312
14. SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ	313
14.1. Introducció	313
14.2. Anàlisi del sistema d'innovació de les Illes Balears	314
14.3. Els resultats de la política d'R+D+I	317
14.3.1. Programa de potenciació de recursos humans	317
14.3.2. Programa de reforçament de la base científica	318
14.3.3. Programa de foment de l'articulació del sistema d'innovació de les Illes Balears	319
14.3.4. Programa de suport a la innovació i a la creació d'empreses innovadores	320
14.3.5. Programa de difusió de la cultura científica	323
14.4. Societat de la informació	324

CAPÍTOL II. MERCAT DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL	325
1. MERCAT DE TREBALL	329
1.1. Panorama general de l'ocupació	331
1.1.1. Anàlisi de les dades d'afiliació a la Seguretat Social	331
1.1.2. Anàlisi de l'enquesta de població activa	342
1.1.3. Anàlisi comparada de les taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de les Balears i d'altres comunitats autònomes	344
1.1.4. L'índex de qualitat del treball (IQT)	352
1.1.5. Indicadors d'avaluació per a l'Estratègia Europea d'Ocupació (EEO).....	356
1.2. Anàlisi de l'ocupació	358
1.2.1. L'ocupació per situacions laborals	358
1.2.2. La temporalitat	360
1.2.3. Els ocupats i els assalariats per tipus de jornada, per sexe i per sector econòmic	362
1.2.4. L'atur, les demandes d'ocupació i les col·locacions	363
1.2.5. La contractació	368
1.2.6. Les accions formatives i l'ocupació	374
1.3. La negociació col·lectiva	375
1.3.1. Anàlisi comparada de les Balears en relació amb Espanya	375
1.3.2. La negociació col·lectiva a les Illes Balears	376
1.4. L'evolució de l'activitat del TAMIB	383
1.5. La seguretat i la salut laboral	385
1.5.1. Introducció	385
1.5.2. El marc normatiu de la prevenció de riscos laborals	386
1.5.3. L'activitat administrativa pública en la prevenció de riscos laborals	387
1.5.4. L'activitat privada en la prevenció de riscos laborals	392
1.5.5. La negociació col·lectiva i la prevenció de riscos laborals	397
1.6. La sinistralitat laboral	398
2. SEGURETAT SOCIAL	407
2.1. Introducció	407
2.2. La recaptació de la Seguretat Social	407
2.3. Les despeses de la Seguretat Social	409
2.3.1. Anàlisi comparativa de les pensions contributives per comunitats autònomes, per províncies i per municipis de les Balears	410

2.3.2. Anàlisi de les pensions contributives segons els diferents règims	419
2.3.3. Anàlisi dels subsidis	422
2.4. La protecció per atur	422
2.5. Les mútues asseguradores d'accidents de treball	429
CAPÍTOL III. QUALITAT DE VIDA I PROTECCIÓ SOCIAL	431
1. BENESTAR ECONÒMIC I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA	439
1.1. Introducció	439
1.2. El nivell de consum privat	441
1.3. La distribució de rendes	444
1.4. La pobresa a les Illes Balears	448
2. DEMOGRAFIA I LLAR	451
2.1. La dinàmica de la població	451
2.2. Els components de la dinàmica demogràfica	461
2.2.1. La natalitat i la fecunditat	464
2.2.2. La nupcialitat i la divorcialitat	469
2.2.3. La mortalitat	477
2.2.4. Les migracions i la població estrangera	483
2.3. Les llars i els models de famílies de les Illes Balears	490
2.3.1. La composició i els models de família	490
2.3.2. Les maneres de convivència	492
2.3.3. Les dissolucions matrimonials	493
3. SALUT I SERVEIS SANITARIS	495
3.1. Panorama de la salut	495
3.1.1. La mortalitat	495
3.1.2. La morbiditat	497
3.1.3. Els accidents	497
3.1.4. Les malalties de declaració obligatòria	500
3.1.5. La sida	501
3.1.6. Les interrupcions voluntàries de l'embaràs	501
3.2. Els serveis sanitaris	501
3.2.1. Legislació, normativa i noves polítiques de salut	501
3.2.2. Finançament de la salut	502
3.2.3. L'assegurança sanitària	504

3.2.4. Els recursos assistencials	504
3.2.5. L'activitat assistencial	509
4. EDUCACIÓ	523
4.1. El sistema escolar de les Illes Balears	523
4.1.1. La situació educativa a les Illes Balears	523
4.1.2. L'escolarització de l'alumnat estranger	533
4.1.3. El treball legislatiu de la comunitat autònoma de les Illes Balears	540
4.2. El sistema universitari de les Illes Balears	541
4.2.1. Evolució de la matrícula en els darrers anys	545
4.2.2. La UNED i la UOC en l'oferta i la demanda de l'alumnat de les Illes Balears	549
4.2.3. Estudis de tercer grau a la UIB	550
4.2.4. Professorat de la UIB	553
4.2.5. Pressupost	554
5. CULTURA	557
5.1. Els pressuposts	557
5.2. Les arts plàstiques	557
5.2.1. La programació institucional, les fundacions i els museus	558
5.2.2. La programació comercial	559
5.3. La música	560
5.3.1. Els festivals	560
5.3.2. «Un hivern a Mallorca»	561
5.3.3. La Fundació La Caixa	561
5.3.4. La Fundació Sa Nostra	561
5.3.5. Discogràfiques	561
5.3.6. La Fira del Disc	561
5.4. L'edició	562
5.5. El teatre	562
5.5.1. L'activitat als teatre i als auditoris	562
5.5.2. La projecció a l'exterior	562
5.6. Cinema	564
5.6.1. Els festivals de cinema	564
5.6.2. El cinema comercial	564
5.6.3. El cinema promocionat per les fundacions	564
5.7. Els mitjans de comunicació	565
5.8. Les biblioteques	565

5.9.	La contribució de la UE a la cultura	565
5.9.1.	El paper de les polítiques internes i dels programes de la UE	566
5.9.2.	Les relacions exteriors de la UE	566
5.9.3.	Objectius d'una agenda europea per a la cultura	567
6.	HABITATGE	569
6.1.	La situació de l'habitatge a l'estat espanyol	569
6.1.1.	La situació dels preus i l'accessibilitat a l'habitatge a Espanya	569
6.1.2.	Valoració de l'execució del pla estatal de l'habitatge	570
6.1.3.	L'avantprojecte de la llei del sòl	571
6.1.4.	Modificació de la llei hipotecària	572
6.1.5.	La qualitat de l'entorn urbà	572
6.2.	L'evolució de l'habitatge a les Illes Balears	573
7.	JUSTÍCIA I ARBITRATGE	583
7.1.	Introducció	583
7.2.	Els jutjat i els tribunals	585
7.2.1.	El Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears	585
7.2.2.	L'Audiència Provincial	585
7.2.3.	El Tribunal del Jurat	585
7.2.4.	El Partit Judicial de Palma	585
7.2.6.	Partit Judicial de Manacor	588
7.2.7.	Partit Judicial d'Eivissa	588
7.2.8.	Partit Judicial de Maó	588
7.2.9.	Partit Judicial de Ciutadella	589
7.2.10.	Oficina d'investigació patrimonial	589
7.2.11.	Oficina d'ajuda a les víctimes del delictes	589
7.3.	La fiscalia	589
7.3.1.	L'àmbit penal	589
7.3.2.	Els judicis ràpids	591
7.3.3.	La vigilància penitenciària	591
7.3.4.	La jurisdicció de menors	592
7.3.5.	La Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta	592
7.3.6.	L'activitat de la Fiscalia	592
7.4.	L'arbitratge	593
7.4.1.	La Direcció General de Consum	593
7.4.2.	La Direcció General de Transports	593
7.4.3.	La Cambra de Comerç	593

8. ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA	595
8.1. Introducció	595
8.2.1. Les cooperatives	595
8.2.2. Les societats laborals	595
8.2.3. Les confraries de pescadors	595
8.2.4. L'ocupació registrada	595
8.2. Productors de mercat	595
8.3. Les institucions financeres socials	598
8.3.1. L'Estalvi ètic	598
8.3.2. El Mont de Pietat de Balears	599
8.3.3. La Caixa Rural	599
8.3.4. L'obra social de les caixes d'estalvi	599
8.4. Els asseguradors d'economia social	599
8.5. Les iniciatives de responsabilitat social corporativa	599
8.6. Les fundacions	599
8.7. Els productors de no mercat	601
8.7.1. Les iniciatives de Comerç Just	601
8.7.2. Les iniciatives ambientals i d'inserció sociolaboral	602
8.7.3. Les iniciatives laborals d'integració de persones amb discapacitats	602
8.7.4. Les iniciatives de caràcter humanitari	602
8.7.5. La Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS)	603
8.7.6. Els fons de cooperació i solidaritat	604
9. NECESSITATS I SERVEIS SOCIALS. LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES	605
9.1. Introducció	605
9.2. Discapacitat i dependència	606
9.3. Serveis socials d'atenció primària	612
9.3.1. Els serveis socials	612
9.3.2. El municipi i els serveis socials d'atenció primària	614
9.3.3. Les prestacions socials	618
9.4. Vulnerabilitat i exclusió social a les Illes Balears	619
9.4.1. L'exclusió social i la vulnerabilitat: el marc conceptual	619
9.4.2. Els factors d'exclusió i vulnerabilitat a les Illes Balears	622
9.4.3. La ciutadania i la participació política. La necessitat de la intervenció pública	632
9.5. Dona: indicadors de gènere	633
9.6. Les organitzacions associatives	637

9.6.1. El dret d'associació al nostre país	638
9.6.2. L'evolució de les associacions registrades	638
9.6.3. Les associacions juvenils	640
9.6.4. Les associacions amb persones voluntàries	640
9.6.5. Les associacions d'immigrants	640
9.7. Immigració	641
9.7.1. El permís de residència com a condicionant dels drets	641
9.7.2. L'ocupació i la immigració	643
9.7.3. L'accés a l'habitatge	643
9.7.4. Actuacions als països d'origen dels immigrants	645
ÍNDEX DE QUADRES I GRÀFICS*	647
Índex de quadres	647
Índex de gràfics	659

* Els índexs de quadres i gràfics de l'annex estadístic es poden consultar al CD-card i a la web: ces.caib.es

CAPÍTOL I

*PANORAMA
ECONÒMIC*

RESUM

A. L'ECONOMIA MUNDIAL I LA UNIÓ EUROPEA

El fort creixement real del comerç exterior al llarg del trienni 2004-2006 és la base de la recuperació econòmica mundial, si bé aquest impacte es reparteix de forma desigual a escala internacional. Així, tenim economies que presenten dèficits comercials molt importants, com la dels Estats Units i la d'Espanya, i d'altres amb superàvits comercials, com la del Japó, Alemanya o la Xina. Les economies que presenten dèficit exporten generació d'ocupació i de creixement econòmic a la resta del món. Així, el model econòmic mundial està representat pels Estats Units d'Amèrica, com a gran mercat mundial de consum i com a veritable locomotora de la demanda neta mundial, la qual genera feina, ocupació i reactivació econòmica a la resta de l'economia del món.

Tenim, doncs, que els saldos comercials estan desequilibrats per l'enorme dèficit comercial dels Estats Units, xifra que equival al -6,5% del seu PIB. Cada cop més, el dèficit comercial dels Estats Units es concentra en les seves relacions comercials amb la Xina, que ara representa ja una quarta part del total. Els Estats Units s'han convertit en el país del món que més necessitat té de rebre finançament de l'exterior, ja que acapara el 63,7% del total dels fluxos de finançament mundials. El segon país en importància és Espanya, que absorbeix el 7,4%. El primer país del món en aportar fluxos de finançament per a la resta del món és la Xina, amb un 13,5% del total mundial, bona part dels quals es canalitzen cap als Estats Units. A continuació, per ordre d'importància, hi ha el Japó, amb un 12,2%; Alemanya, amb un 9%, i Rússia i l'Àrabia Saudita, amb un 8,8%.

Les perspectives per al 2007 i per al 2008 són de creixement, tal com mostren les previsions de primavera de la Unió Europea, del Fons Monetari Internacional i de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic. Segons el darrer informe aparegut (OCDE), en el cas dels Estats Units es parla de pèrdues de creixement de -1,2 punts el 2007 i de -0,8 punts el 2008, respecte d'una taxa de creixement del 3,3% el 2006. En relació amb Europa, es preveu un manteniment del creixement entorn del 2,5% el 2006, 2,7% el 2007 i 2,3% el 2008. Pel que fa al Japó, les estimacions de creixement serien d'un 2,2% el 2006, el 2,4% el 2007 i 2,1% el 2008. En el cas de les dues grans economies emergents del món, la Xina i l'Índia, no es descarta que continuïn en creixements de prop del 10% per al bienni 2007-2008. En els cas de l'ocupació, destaca la recuperació de l'ocupació a Europa per sobre dels Estats Units, i en el cas dels costos laborals unitaris, que és l'indicador base avançat per inferir l'evolució futura de la competitivitat, destaca el millor comportament d'Europa respecte dels Estats Units, però pitjor respecte del Japó.

Pel que fa als principals reptes de la política econòmica internacional en el període 2007-2008, es pot destacar que, per la regulació d'un dels principals desequilibris internacionals, que és el dèficit per compte corrent de l'economia dels Estats Units, no es preveu un descontrol, sinó en tot cas una lleugera disminució. Més importants semblen els riscos de la desacceleració dels mercats immobiliàries a escala internacional, especialment, als Estats Units, per les implicacions que poden tenir en els mercats financers, la crisi de les hipoteques "subprime" (d'alt risc)

i tot això en un context d'alces dels tipus d'interès. Ara bé, atès que les previsions d'inflació dins l'àrea de l'OCDE semblen mantenir-se entorn del 2% fins al final del 2008, no sembla previsible esperar un recorregut llarg a l'alça dels tipus d'interès. Les previsions per al 2008 són del 5% per als Estats Units, del 4,5% per a l'euro i del 0,5% per al Japó.

L'any 2006 a la zona euro es va produir una acceleració en el creixement, ja que va augmentar de l'1,4% al 2,7%. La previsió de creixement per al 2007 és del 2,6%, i per al 2008, del 2,5%. Pel que fa als principals emissors de turisme cap a les Illes Balears (Alemanya, el Regne Unit i Espanya), les previsions per als anys 2007 i 2008 són del 2,5% i del 2,4% quant a Alemanya, i del 2,8% i 2,5% quant al Regne Unit. Amb referència a Espanya, les previsions de creixement són del 3,7% l'any 2007 i del 3,4% l'any 2008. A l'Europa dels 27, el creixement mitjà ha estat del 3% l'any 2006, mentre que la previsió per al 2007 i per al 2008 és del 2,9% i del 2,7%, respectivament. La taxa de creixement de la inflació a la zona euro s'ha situat l'any 2006 en un 2%. L'objectiu a mitjà termini del Banc Central Europeu (BCE) és mantenir la taxa de creixement de la inflació entorn del 2% anual. A la nova Europa dels 27, la taxa de creixement de la inflació ha estat del 2,3% i es preveu que podrà disminuir fins al 2% el 2008.

Quant a protecció social, l'Agenda Social Europea revisada, vigent fins al 2010, completa la revisió intermèdia de l'Estratègia de Lisboa i té un paper fonamental en la promoció de la dimensió social del creixement econòmic. L'Agenda té dos eixos prioritaris: aconseguir la plena ocupació i aconseguir una societat més solidària.

Des de la Comissió Europea sobre el pla nacional i les prioritats en matèria de política de cohesió per al període 2007-2013, s'ha donat un suport complet a les prioritats de l'Estratègia nacional espanyola, que estan estretament vinculades a l'Estratègia de Lisboa a favor del creixement i l'ocupació de qualitat.

Finalment, la Unió Europea i els estats membres han reconegut que, juntament amb una educació d'alta qualitat i una formació contínua i un entorn propici a la innovació, l'Espai Europeu d'Investigació (EEI) és molt important per fer d'Europa una societat del coneixement capdavantera. El concepte de l'EEI combina els elements següents: un mercat interior europeu de la investigació, en el qual els investigadors, la tecnologia i els coneixements puguin circular lliurement; la coordinació efectiva de les activitats en l'àmbit europeu; els programes i les polítiques d'investigació nacionals i regionals, i les iniciatives executades i finançades a escala europea.

B. L'ECONOMIA ESPANYOLA

L'any 2006 els resultats de l'economia espanyola marquen una continuació de l'acceleració que va començar l'any 2003. La taxa de creixement del PIB augmentà fins el 3,9%, de manera que se supera en quatre dècimes la taxa de creixement de l'any anterior, la qual cosa constitueix el millor resultat des de l'any 2000. Aquests resultats s'obtenen gràcies a la fortalesa de la demanda interna i a uns resultats menys negatius del sector exterior, que varen ser els determinants d'aquest dinamisme. També és important la recuperació de la formació bruta de capital (6,3%), i, més concretament, la que es va fer en béns d'equipament, que es va accelerar trimestre a trimestre i que fou la més dinàmica del 2006, mentre que la inversió en cons-

trucció va registrar un creixement del 5,9%. També podem parlar de l'evolució del mercat de treball. El 2006 l'ocupació mesurada per l'enquesta de població activa va augmentar un 4,1%, 7 dècimes per sota del creixement del 2005, i la taxa d'atur es va situar en el 8,5%. Els comptes de les administracions públiques per segona vegada en molts d'anys tancaren el 2006 amb superàvit, que arribà a la magnitud de 17.898 milions d'euros en termes de comptabilitat nacional, quantitat que representa l'1,8% del producte interior brut.

Pel que fa al turisme, convé destacar els resultats favorables registrats el 2006 gràcies a la recuperació econòmica dels principals socis de la Unió Europea, de manera que el nombre de turistes va augmentar respecte de l'exercici anterior i Espanya es consolidà com la segona potència mundial turística.

La despesa en R+D suposa una primera aproximació a la propensió innovadora d'una economia. El 2005, Espanya se situava a l'1,12%, molt per sota de l'objectiu del 2% fixat per al 2010 en el Programa nacional de reformes (PNR); de la mitjana de la OCDE, que arribava al 2,25%, i molt lluny de les economies més desenvolupades, tant d'Alemanya (2,51%), com dels Estats Units (2,68%) o el Japó (3,18%), país, aquest darrer, que fins i tot supera el llindar objectiu del 3% fixat per l'Agenda de Lisboa com a objectiu comunitari per al 2010.

C. L'ECONOMIA BALEAR

Segons el butlletí *Conjuntura Econòmica* de la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears, el creixement de l'economia balear el 2006 va ser del 2,8%, amb una recuperació de 0,6 punts percentuals respecte del 2005. Aquest creixement se situa 1,1 punts percentuals per sota de l'espanyol, però és superior en 0,4 punts percentuals al de la zona euro. Per illes el major creixement es dona a Mallorca, amb un 3,1% i amb la recuperació de 0,5 punts percentuals, seguida de les Pitiüses, amb un 2,1% i amb l'augment de 0,9 punts percentuals; finalment hi ha Menorca, amb una taxa de l'1,5% i amb la pèrdua de 0,4 punts percentuals respecte de l'any 2005.

C.1. Anàlisi de l'oferta

Per sectors econòmics, el sector primari té una estimació de creixement per al 2006 del 3,5%, amb una recuperació de 1,4 punts percentuals respecte de l'any passat. Les condicions climatològiques i la millor temporada turística han estat clau per a la major activitat del sector. Segons les dades de la Conselleria d'Agricultura i Pesca, el sector primari ha gaudit el 2006 d'una producció final del VAB a cost de factors de 230,7 milions d'euros, dels quals el 87,97% correspon al subsector agroromader, un 9.73%, al subsector pesquer i la resta, el 2.30%, al subsector forestal.

El sector de la indústria i energia creix un 1,7% el 2006, amb un guany percentual de cinc dècimes respecte de l'any passat. El sector industrial segueix perdent pes en el mercat de treball de les Balears. Si es té en compte el nombre de treballadors del sector industrial en règim d'alta laboral a la Seguretat Social a les Illes Balears, aquests varen créixer un moderat 0,9%, amb 296 persones. Amb relació a l'evolució de l'índex de preus industrials (IPRI, base 2000), es

pot observar el comportament ascendent d'aquests preus tant a Espanya com a les Illes Balears, si bé l'índex espanyol, des de mitjan any 2005, es manté per sobre del balear. Durant l'any 2006, el nombre d'empreses industrials a les Balears va caure un 0,18%, en passar de 5.415 empreses a 5.405. S'ha de destacar que en general creix el nombre d'empreses, però hi ha particularment tres grups que fan que el resultat sigui negatiu, indústries manufactureres diverses, amb una caiguda de 26 empreses (-3,83%); fusta i suro, amb 25 empreses manco que l'any anterior (-3,79%), i alimentació, begudes i tabac, en què hi ha una reducció de 10 empreses (-1,73%). En termes de la facturació de l'energia elèctrica per usos, s'observa que l'any 2006 presenta un major dinamisme que el 2005, ja que presenta una taxa de creixement del 3,48%. Es pot estimar que el conjunt de les indústries relacionades de manera més directa amb el sector de la construcció (l'extracció de minerals no metàl·lics ni energètics, la fabricació de productes minerals no metàl·lics i les indústries de la fusta –tret dels mobles–, la cistelleria i l'esperteria) varen generar 5.245 persones ocupades, és a dir, el 16,7% del total del sector industrial. A més, les indústries de l'alimentació varen generar 5.499 ocupacions directes, la qual cosa significa el 17,47% de l'ocupació industrial i, juntament amb les indústries lligades a la construcció i a les indústries exportadores, representa una de les principals especialitzacions productives del sector industrial a les Illes Balears.

El sector de la construcció creix el 3,7%, amb un guany percentual d'1,2 punts per comparació a l'any passat. Així, el 2006, i per segon any consecutiu des del el 2001, l'indicador global d'activitat ha tornat a ser positiu, amb una taxa positiva del 12,6%, superior al 2,4% del 2005 i als índexs negatius dels anys 2002 (-3,2%), 2003 (-7,9%) i 2004 (-1,8%). Les dades de la Seguretat Social registraren un 9,1% més de treballadors que l'any 2005, any en què es va créixer el mateix percentatge que el 2004. Quant a l'atur, les xifres varen millorar: es va registrar una reducció del 8,2% respecte de l'any 2005, i el nombre mitjà d'aturats l'any 2006 es va situar en les 4.933 persones, enfront de les 5.232 del 2005.

Si des de l'any 2000, però sobretot a partir del 2003, la licitació pública havia augmentat de manera molt ràpida (amb creixements per sobre del 48%) i, a més, havia anat guanyant pes en el sector, el 2005 es produeix un canvi: la licitació pública es redueix un 35,7% i s'arriba a un total de 599,42 milions d'euros, davant els 931,65 milions d'euros de l'any 2004. El 2006, la licitació es recupera moderadament: creix a una taxa del 4,4% i registra una licitació total de 625,55 milions d'euros. Analitzant la licitació per categories, el 2006 l'edificació fou, per segona vegada des de l'any 2001, menor respecte de l'any anterior: es redueix un 9,3%. Es va passar d'invertir 288,9 milions d'euros el 2005 a 262,1 milions el 2006. No obstant això, l'obra civil va augmentar un 17,0%, mentre que l'any anterior es va reduir un 47,9%. El 2006, es varen invertir 363,5 milions d'euros, enfront dels 310,6 milions d'euros de l'any 2005. Respecte de l'origen d'aquestes inversions públiques, un 10,8% va provenir de l'Administració central, un 67,1% de l'Administració autonòmica (guanyant pes respecte del 2005, en què fou del 44,6%) i el 22,1% restant de l'Administració local (que fou la meitat que el 2005). L'augment en la licitació pública fou conseqüència, bàsicament, de la inversió de l'administració autonòmica, que va passar de finançar 267,0 milions d'euros el 2005 a 419,8 milions d'euros el 2006, cosa que suposar un 57,2% més. Quant a la inversió privada, l'any 2006 va continuar molt dinàmica i va créixer una taxa del 10,8% per sobre de la registrada el 2004 (8,1%), any en què es va posar fi a la moratòria urbanística. El nombre total d'habitatges visats també van superar el de l'any anterior, amb una taxa de creixement del 26,5% per al

conjunt balear. Aquests creixements s'expliquen, en bona part, per l'entrada en vigor el 29 de setembre de 2006 del primer termini del Codi Tècnic de l'Edificació.

Finalment, el sector serveis creix un 2,8%, la qual cosa representa un guany percentual de tres dècimes en relació amb l'any passat, a remolc de la demanda dels residents i dels no residents. Les activitats principals del sector serveis a les Illes Balears són les següents: el turisme, el comerç, els transports i les comunicacions, les institucions financeres i les administracions públiques.

El turisme

Es pot considerar que el nombre total de turistes a les destinacions principals de «sol i platja» competidores de les Balears és de 233,1 milions de turistes. Respecte d'aquest total, les Balears representen una quota de mercat del 4,2%. En termes d'ingressos, les dades són de 186,6 milions de dòlars, amb una quota relativa corresponent a les Illes del 5,9%. Aquesta major participació relativa de les Illes en els ingressos es deu al fet que la despesa mitjana per turista a les Balears és superior a la mitjana internacional.

El càlcul de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Illes Balears en preus mostra que del primer trimestre del 2004 al primer trimestre del 2006 es recupera la competitivitat un 6,3%, cosa que s'explica per una devaluació ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 4,1% i també per una lleugera millora en la ponderació relativa del nivell de preus, que és d'un 2,3%. A partir del primer trimestre del 2006 i fins al darrer trimestre, es torna a donar una nova pèrdua en preus, d'un 3,9%, fet que només s'explica per una revaloració ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 3,7%, ja que pràcticament es manté estable el nivell relatiu ponderat dels preus, que només s'incrementa un 0,2%.

Amb relació a l'evolució de les Balears respecte de les comunitats autònomes que són competidores en el segment del turisme de «sol i platja» (les Canàries, Andalusia, Catalunya i la Comunitat Valenciana), les Illes Balears són la comunitat autònoma que més augmenta el nombre d'estades el 2006, amb un 3,3%. Les Balears varen sumar un total de 12.577.800 turistes, cosa que representa un augment del 7,9% per comparació al 2005. Aquesta xifra suposa un màxim històric d'arribades aèries.

L'anàlisi de les arribades per nacionalitats i per via aèria mostra que el turisme alemany, amb 3,98 milions de turistes, va augmentar un 6,1% i se situa líder, amb el 33% del total. El turisme britànic, amb 3,37 milions, en canvi només augmenta l'1,1% i passa a representar el 27,9%. El tercer mercat per via aèria són els espanyols, que amb 2,43 milions creixen un 24,5% i representen el 20,1%. Aquestes tres nacionalitats representen el 81% del total. De la resta de nacionalitats, no n'hi ha cap que superi el mig milió, i la més important és Itàlia, amb 463.100 turistes, que creix un 10,9% i té un pes del 3,8%. El mercat alemany condiona més que a les altres Illes el resultat anual del turisme a Mallorca, mentre que el britànic condiona el resultat anual de les Pitiüses i, en especial, el de Menorca. També, convé ressaltar la importància creixent del mercat espanyol, perquè a les Pitiüses i a Menorca es consolida ja com el segon mercat en importància i a Mallorca té consolidada la tercera posició. A més a més, fa un paper important com a mercat desestacionalitzador.

Amb referència als vols de «baix cost» o «baix preu», cal remarcar que al llarg de l'any 2006 han arribat 3,8 milions de passatgers, amb un creixement del 13,4%. Cal destacar que les Balears representen el 21,9% del total d'entrades de passatgers en companyies aèries de baix cost, només superada per Catalunya (4,2 milions d'entrades).

Respecte del 2006, l'estacionalitat presenta una lleugera variació positiva de nou dècimes. L'estada mitjana és d'11 dies i ha disminuït en 0,1 dies (-1,2%). El total d'estades és de 125,2 milions, amb un increment del 6,4%.

Les Illes Balears disposen de 423.259 places reglades. La millora del grau d'ocupació dels establiments hotelers (sense apartaments), i també la millora en el nivell de preus en temporada alta han permès millorar lleugerament el nivell de beneficis.

El total de la despesa turística arriba a un valor de 11.138,8 milions d'euros, amb un creixement del 7,2%, el 81,3% (9.095,4 milions d'euros) dels quals correspon al turisme estranger, amb un creixement del 3,2%, i la resta, al turisme nacional, amb un pes del 18,7% i un creixement del 28,9%.

Finalment, l'ocupació total, com a mitjana anual, va arribar a les 72.164 persones, amb un creixement del 2,7%, 59,8 mil de les quals són assalariats (el 82,9%), que creixen el 3,1%, i 12,4 mil autònoms (el 17,1%), amb una crescuda del 0,8%. Per trimestres, l'estacionalitat de l'ocupació (diferència entre la punta trimestral màxima i la mínima) es pot calcular de 57,9 mil persones.

El comerç

L'any 2006 hi havia a les Illes Balears 20.064 empreses del sector del comerç, és a dir, el 22,79% del total d'empreses, de manera que el nombre disminueix un 2% respecte del 2005. El 68,4% d'aquestes empreses es dedicaven al comerç al detall; el 22,3%, al comerç a l'engròs, i el 9,3%, a la venda, al manteniment i a la reparació de vehicles. Si ens fixam en l'evolució conjuntural del sector, podem comprovar que a les Illes Balears les vendes del comerç al detall varen créixer durant el 2006 un 3,27% —pràcticament la mateixa xifra que l'any passat, 3,29%—, però molt lluny del creixement mitjà observat a la resta de comunitats autònomes (5,03%). L'ocupació en el comerç al detall es va incrementar al llarg de l'any un 1,98%, quatre dècimes més del nivell a Espanya, on l'ocupació va augmentar un 1,58%. D'altra banda, la inflació en el sector del comerç al detall s'estima que va ser el 2006 del 2,1%, una dècima per sobre que la inflació a la resta de l'Estat.

El transport i les comunicacions

El sector del transport és el tercer element en importància del sector de serveis privats, ja que genera el 15,3% del total del VAB a cost de factors de les Illes Balears. En primer i segon lloc, trobam respectivament el sector del turisme, amb un 42%, i el comerç, amb un 23,4%. El transport per via marítima mostra un creixement generalitzat, malgrat que amb xifres moderades. El transport de viatgers per via marítima regular creix globalment un 5,32%, el transport de mercaderies un 6,94% a Mallorca, un 26,32% a Eivissa i un 7,31% a Maó. Els creuers turístics pugen un 5,23% a Palma i un 10,38% a Maó (però amb una variació negativa d'un

41,1% a Eivissa). Hem de remarcar que, mentre que el transport per carretera arriba als 15,2 milions de desplaçaments (un 11,61% d'increment respecte de l'any 2003), el transport per ferrocarril, amb 5,2 milions de passatgers, pràcticament no experimenta variació (-0,36%). En relació al transport aeri les Illes Balears registraren més de 29,5 milions d'arribades, un increment respecte de l'any anterior d'un 5,6%. Són destacables les variacions positives en tots els aeroports de les Illes Balears; Eivissa, amb un 7,1%, va experimentar el creixement percentual major (després de tres anys de caigudes). Palma registrà el 75,8% del total de les arribades a les Illes Balears, Menorca un 9,1% i Eivissa un 15,09%. Finalment, pel que fa a les telecomunicacions, a l'any 2006 les línies fixes continuen la seva tendència negativa, concretament un 11,5% de disminució. És molt destacable l'increment de les línies ADSL, un 139,88%, i les RDSI, amb un 38,3% d'augment (després de dos anys de forta caiguda). Les línies de telefonia mòbil es redueixen un 48,2%, després d'un parell d'anys de forts increments.

Les institucions financeres

En un context caracteritzat per la progressiva millora de l'activitat de la zona euro, l'expansió de la liquidat, i davant la identificació d'alguns riscos en l'horitzó per una adequada millora de l'estabilitat dels preus, el BCE va seguir la política monetària, iniciada el mes de desembre del 2005, i va pujar en cinc ocasions el tipus d'interès, per situar-lo al final de l'any 2006 en el 3,50%; així, es va tornar a una època de tipus d'interès reals positius. Aquesta realitat ha tingut incidència en l'activitat bancària. Efectivament, els crèdits concedits han sofert un cert alentiment, ja que han augmentat a un ritme del 9,94%, considerablement inferior al registrat l'any anterior, del 24,2%. D'altra banda, el volum de dipòsits captats va augmentar en major proporció, en un 15,05%. No obstant això, el saldo net en la intermediació bancària, definit com la diferència entre els crèdits i els dipòsits nets totals, mostra com les Balears és la comunitat autònoma amb un major volum de crèdits en relació amb els dipòsits. El nombre total d'hipoteques sobre finques es va incrementar en un 1,74 % respecte de l'any 2005, de manera que es va situar en 56.926 garanties hipotecàries. En termes monetaris, el capital prestat va ser de 9.409,21 milions d'euros, un 17,31% més que durant l'any anterior. D'aquesta manera, la quantia mitjana hipotecada a les Balears va ser superior als 165.000 euros, 8.412 euros més que la mitjana a escala espanyola. Les entitats bancàries operatives a les Balears, si bé mantenen un menor grau de productivitat que en l'àmbit nacional, tant en concessió de crèdits com en la captació de dipòsits, han registrat un avanç en la productivitat de l'oficina bancària a les Illes. Pel que fa al mercat borsari, destaca el bon comportament de la borsa espanyola; l'Íbex-35 es va revalorar un 31,8%, clarament per sobre dels seus equivalents europeus. Respecte dels valors de les quatre empreses de les Balears que cotitzen en el mercat borsari, han obtingut, en tots el casos, revaloracions per sobre del principal índex de referència del mercat espanyol.

Les administracions públiques

El total del consum públic a les Illes Balears (els salaris més les compres de béns i serveis) va arribar als 3.105,9 milions d'euros, la qual cosa representa el 12,98% de la renda interior bruta a preus de mercat (RIB p. m.), 4 punts per sota del nivell estatal, i el nivell de consum públic més baix en el conjunt de les comunitats autònomes, després de Madrid. En contrapartida, l'estalvi públic va ser de 6.026,6 milions d'euros, mentre que la inversió pública es va

situar en els 620 milions d'euros, de manera que es generà una capacitat de finançament per al conjunt de les administracions públiques (l'estatal, l'autonòmica, la insular i la local) de 5.406,6 milions d'euros, equivalent al 28,7% de la RIB p. m., que és el percentatge més alt respecte del conjunt de les comunitats autònomes.

Els pressuposts generals de l'Administració general de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears l'any 2006 varen ser de 2.713,97 milions d'euros (451.566,6 milions de pessetes), xifra que suposà un increment del 4,9% i representa el 11,13% del PIB regional. Quant a les administracions insulars, el pressupost agregat dels tres consells insulars l'any 2006 s'incrementà el 12,12%, en superar els 395 milions d'euros. El pressupost agregat dels consells insulars representa l'1,62% del PIB a preus de mercat. El deute públic dels ens insulars es manté per sota dels trenta milions d'euros. Amb referència al pressupost dels ajuntaments de la Comunitat Autònoma, el volum total de l'exercici del 2006 superà la barrera dels mil milions d'euros (1.056,95 milions d'euros). Així mateix, el pressupost de les administracions locals per a l'any 2006 arribà al 4,33% del PIB balear.

El deute acumulat de les Illes Balears durant l'any 2006 va ser de 1.669 milions d'euros, un 5% superior al de l'any anterior. Aquesta quantitat representa un 2,9% del deute total de les comunitats autònomes espanyoles. Cal dir que aquesta quantitat representa el 6,84% del PIB regional. El nivell d'endeutament per habitant es va incrementar en relació amb l'exercici precedent, ja que l'any 2005 va ser de 1.616,26 euros, mentre que l'any 2006 arribà als 1.667,23 euros, amb una variació del 3,2%. Només estan per sobre València, Galícia, Andalusia, Catalunya, Madrid i Castella i Lleó. D'altra banda, la recaptació tributària que ha obtingut la Delegació Especial d'Hisenda arribà l'any 2006 als 2.719 milions d'euros, amb un increment del 13,65% respecte de l'any 2005.

C.2. Anàlisi de la demanda

La majoria d'indicadors de la **demanda final del consum dels residents** es mantenen estables. La suavització dels preus del petroli ha repercutit en un menor creixement de l'índex de preus de consum, i la contínua creació d'ocupació afavoreix les expectatives dels consumidors. No obstant això, les pujades dels tipus d'interès són els factors que més afecten la renda de les famílies, majoritàriament endeutades. La major part dels indicadors de la **demanda final d'inversió** mostra signes positius suaus.

El **dèficit comercial**, una vegada excloses les partides distorsionants, va passar d'un dèficit de 334.113 milers d'euros el 2005 a 505.910 milers d'euros el 2006: el dèficit es va incrementar un 51,4%. Aquest augment s'explica pel comportament dels combustibles minerals, que generaren un dèficit comercial que va passar de 210.828 milers d'euros el 2005 a 334.428 milers d'euros el 2006, cosa que va suposar un augment del 58,6%. Les partides que registraren superàvits comercials foren les del calçat, amb 75.147 milers d'euros; les de material de transport, amb un saldo de 33.224 milers d'euros; els productes d'indústries químiques i derivats, amb 9.644 milers d'euros, i les perles fines i la bijuteria, amb 1.583 milers d'euros.

La **inversió estrangera** va disminuir el 52,6% l'any 2006 i va assolir els 97,4 milions d'euros (108,2 milions d'euros menys que el 2005). En el conjunt de les comunitats autònomes es pro-

dueix, en canvi, un creixement del 8,2%; s'arriba als 8.197,3 milions d'euros, amb un increment de 619,2 milions d'euros, per la qual cosa les Balears perden 1,5 punts en la seva participació, que per a l'any 2006 és de l'1,2%.

C.3. Anàlisi de la inflació, de la renda per càpita i dels fluxes de finançament

La inflació va ser del 3,5% a les Illes Balears, que coincideix amb la mitjana espanyola, però aquesta és 1,4 punts superior a la que presenta l'índex de Preus de Consum Harmonitzat (IPCH) de la Unió Monetària Europea (UE-12). Aquesta circumstància reflecteix una pèrdua de competitivitat, en relació als països europeus, per a tots els béns i serveis que són ofertats des de Balears.

Les Illes Balears presenten un nivell de vida alt i, en termes de PIB regional per habitant o renda per càpita, aquest fet es confirma, ja que ocupen la sisena plaça, amb un índex de 104,8 respecte d'Espanya de 100, per darrere del País Basc, Madrid, Navarra, Catalunya i Aragó. Per comparació a l'any 2000 hem perdut 18 punts, fet que es pot explicar, inicialment, perquè la renda regional ha crescut menys que la mitjana espanyola, mentre que la població experimenta un dels creixements regionals més importants per comunitats autònomes. Si es té en compte el concepte de renda familiar bruta disponible per càpita corregida pel poder de compra, les Illes Balears també se situen en cinquena posició dins el conjunt de comunitats autònomes, amb un índex respecte d'Espanya de 100 de 105,9, per darrere de Madrid (129,1), Navarra (125,8), País Basc (124,7) i Catalunya (109,2).

Una característica rellevant que presenten aquestes comunitats riques és que generen uns elevats nivells d'estalvi regional, que en el cas de les Balears per a l'any 2005 se situen en els 9.816,2 milions d'euros, un 39% dels quals procedeixen del sector privat i l'altre 61%, del sector públic. Aquestes dades demostren que les Balears estalvien un 42,75% del PIB regional, que és la quota més elevada per al conjunt de comunitats autònomes. Les segueixen per ordre d'importància Madrid (34,72%), Catalunya (33,34%), Navarra (32,82%), el País Basc (30,06%), la Comunitat Valenciana (29,42%) i La Rioja (28,47%).

També es pot destacar que el fet determinant de la inversió regional no són les taxes regionals d'estalvi, ja que totes les comunitats autònomes que superen el 25% de quota regional d'estalvi respecte del PIB inverteixen per sota dels nivells d'estalvi generats, de manera que es dona un sobrant d'estalvi que no és canalitzat cap a la inversió regional, sinó cap al transvasament de recursos financers a l'exterior en forma de capacitats de finançament. Per tant, és a les comunitats autònomes més riques i amb més capacitat d'estalvi on es generen les capacitats més elevades de finançament cap a la resta de comunitats, atès el menor esforç inversor relatiu. En el cas de les Balears, l'any 2005 es pot comprovar que la capacitat de finançament de 3.214,3 milions d'euros es deu exclusivament al sector públic, amb 5.406,6 milions d'euros, ja que el sector privat es troba en una situació de necessitat de finançament per un valor de -2.192,3 milions d'euros, tot i l'elevat volum d'inversions estrangeres que fa el sector turístic a l'exterior, que són comptabilitzades *ex-ante* com a estalvi regional del sector privat. Altrament, les dades aclareixen que les Illes Balears són la comunitat autònoma que presenta el percentatge respecte del PIB més alt de capacitat de finançament del sector públic quant a la resta de comunitats autònomes, que, per a l'any 2005, és d'un 28,7%.

D. PRINCIPALS ACCIONS DEL GOVERN EN EL CAMP DEL MEDI AMBIENT I DE LA SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

Com a camps d'actuació es destaquen, entre d'altres, el medi ambient, per tal de consolidar les polítiques de sostenibilitat, i també l'impuls de la societat del coneixement i de la informació, com a principal eina modernitzadora de l'entremat productiu i social de les Illes Balears.

Amb relació al medi ambient cal destacar l'informe sobre el canvi climàtic elaborat per les Nacions Unides, conegut com a IV Informe d'avaluació del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic. En relació amb aquesta problemàtica, cal recordar que el Govern de les Illes Balears va estimar convenient crear, mitjançant el Decret 3/2005, de 2 de gener, l'Oficina Balear del Canvi Climàtic, adscrita a la Conselleria de Medi Ambient. Aquesta oficina exerceix les funcions relatives a la coordinació de les actuacions que s'executen en l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria de canvi climàtic i al compliment del compromís de reducció d'emissió de gasos d'efecte hivernacle; al control de la contaminació atmosfèrica i de la qualitat de l'aire (el laboratori de l'atmosfera); a la gestió de drets d'emissió de gasos d'efecte hivernacle; al compliment de les obligacions internacionals i comunitàries d'informació inherents a les emissions contaminants de gasos d'efecte hivernacle i de la qualitat de l'aire dins l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, i al seguiment i l'evolució del clima. En aquest àmbit, el 23 de novembre de 2006 es presentà l'estudi de les tendències climàtiques de les Illes Balears, fruit del Conveni de col·laboració entre la Conselleria de Medi Ambient i la Universitat de les Illes Balears (UIB) per tal de desenvolupar activitats de recerca i formació dins l'àrea del canvi climàtic a les Illes. L'estudi reflecteix la tendència de la precipitació en els darrers 50 anys i la tendència de la temperatura durant els darrers 30 anys. També el 23 de novembre de 2006 el conseller de Medi Ambient signà un conveni amb GESA per tal de col·laborar en matèria de contaminació atmosfèrica, meteorologia i canvi climàtic. Cal esmentar també l'Avantprojecte de Llei de contaminació acústica, que té com a objectiu prevenir, vigilar i corregir la contaminació acústica per renous i vibracions per evitar els danys que puguin causar a la salut humana. El 21 de setembre de 2006, també es va publicar en el BOIB núm. 133 la Llei d'avaluacions d'impacte ambiental i avaluacions ambientals estratègiques a les Illes Balears (11/2006), amb la finalitat d'aconseguir un nivell elevat de protecció del medi ambient.

Quant a la societat del coneixement i de la informació en els darrers anys, s'ha produït un augment de la despesa total d'R+D, a causa de l'increment de la despesa en R+D executada en el sector públic i, sobretot, de l'augment experimentat en la despesa executada per les empreses. No obstant aquest creixement, respecte del conjunt de l'Estat espanyol i la resta de països industrialitzats, les Illes Balears han acumulat un important endarreriment quant a la despesa d'R+D. La despesa d'R+D/PIB a les Illes Balears de l'any 2005 (0,28%) representa tan sols un quart del total nacional (1,13%). Aquest endarreriment també es manifesta en comparar la despesa d'R+D/PIB, ja que les Illes Balears es troben entre les quatre comunitats amb valors inferiors al 0,5%. Pel que fa a l'innovació, l'any 2005 el percentatge de la despesa respecte del PIB va ser del 0,83%, dada molt positiva ja que representa més de la meitat del total nacional. La taxa acumulativa de creixement anual en innovació, respecte de l'any 2004, ha

estat del 126,44%, que és molt superior a l'increment de despesa en innovació del conjunt de l'Estat espanyol (9,17%). A més, si comparam aquest increment amb la resta de comunitats autònomes, les Illes Balears figuren com la comunitat autònoma amb major taxa acumulativa de creixement i amb una gran diferència respecte de la resta de comunitats autònomes. D'altra banda, l'any 2005 el percentatge d'activitats innovadores de les empreses de les Illes Balears sobre el total espanyol va ser d'un 1,34%, fet que posa de manifest que les empreses de les Illes Balears cada cop tenen més pes sobre el total d'Espanya. Del conjunt d'indicadors de recerca i innovació de les Illes Balears en relació amb Espanya, destaca aquest indicador enfront de tots els altres, ja que és l'únic que supera l'1%. Finalment, pel que fa a les patents, models d'utilitat i disseny industrial, destaca el fort increment de les patents a escala nacional que hi ha hagut en els darrers tres anys a les Illes Balears (45% del 2004 al 2005, i 14% del 2005 al 2006), cosa que denota l'activitat creixent del sector de recerca i innovació a les Illes Balears.

La planificació de la societat del coneixement a les Illes Balears es concentra en el Pla de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears (2005-2008). Per executar els diferents programes i subprogrames del Pla, s'identifiquen tota una sèrie d'instruments financers competitius (beques, subvencions) i no competitius (convenis, contractes programa). Els recursos humans són el factor limitant de la capacitat d'absorció i de producció de coneixements d'un sistema d'innovació, i aquest continua essent un dels punt més dèbils de les Illes Balears. Per això, es va considerar prioritari fer un esforç en aquest sentit.

1

PANORAMA INTERNACIONAL

RESUM

El fort creixement real del comerç exterior al llarg del trienni 2004-2006 és la base de la recuperació econòmica mundial. Així, el model econòmic mundial està representat pels Estats Units d'Amèrica, com a gran mercat mundial de consum i com a veritable locomotora de la demanda neta mundial, la qual genera feina, ocupació i reactivació econòmica a la resta de l'economia del món.

Els saldos comercials estan desequilibrats per l'enorme dèficit comercial dels Estats Units, xifra que equival al -6,5% del seu PIB. Els Estats Units s'han convertit en el país del món que més necessitat té de rebre finançament de l'exterior, ja que acapara el 63,7% del total dels fluxos de finançament mundials. El segon país en importància és Espanya, que absorbeix el 7,4%. El primer país del món en aportar fluxos de finançament per a la resta del món és la Xina, amb un 13,5% del total mundial, bona part dels quals es canalitzen cap als Estats Units. A continuació, per ordre d'importància, hi ha el Japó, amb un 12,2%; Alemanya, amb un 9%, i Rússia i l'Àrabia Saudita, amb un 8,8%.

Les perspectives per al 2007 i per al 2008 són de creixement, però en el cas dels Estats Units es parla de pèrdues de creixement de -1,2 punts el 2007 i de -0,8 punts el 2008, respecte d'una taxa de creixement del 3,3% el 2006. En relació amb Europa, es preveu un manteniment del creixement entorn del 2,5% el 2006, 2,7% el 2007 i 2,3% el 2008. En el cas de les dues grans economies emergents del món, la Xina i l'Índia, no es descarta que continuïn en creixements de prop del 10% per al bienni 2007-2008. En els cas de l'ocupació, destaca la recuperació de l'ocupació a Europa per sobre dels Estats Units, i en el cas dels costos laborals unitaris, que és l'indicador base avançat per inferir l'evolució futura de la competitivitat, destaca el millor comportament d'Europa respecte dels Estats Units, però inferior del Japó.

Pel que fa als principals reptes de la política econòmica internacional en el període 2007-2008, es pot destacar que, per la regulació d'un dels principals desequilibris internacionals, que és el dèficit per compte corrent de l'economia dels Estats Units, no es preveu un descontrol, sinó en tot cas una lleugera disminució. Més importants semblen els riscos de la desacceleració dels mercats immobiliàries a escala internacional, especialment, als Estats Units, per les implicacions que poden tenir en els mercats financers, la crisi de les hipoteques "subprime" (d'alt risc).

1.1.

L'EVOLUCIÓ ECONÒMICA INTERNACIONAL I DE LES GRANS REGIONS ECONÒMIQUES

Segons les dades de l'Informe de primavera de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), es confirma el creixement de les exportacions mundials de mercaderies, que l'any 2006 aconseguen una taxa real del 8% (1,5 punts per sobre del 2005). El fort creixement real del comerç exterior al llarg del trienni 2004-2006 es troba a la base de la recuperació econòmica mundial. (Vegeu el quadre I-1 i el gràfic I-1.)

El creixement nominal de les exportacions de mercaderies va ser del 15%, de manera que se supera per primera vegada la xifra dels onze bilions de dòlars (11,762 bilions de dòlars), que es desglossa en un creixement real del 8% i en un creixement dels preus en dòlars del 6,5% (a l'igual del 2005). Segons els índexs de preus dels productes bàsics de l'FMI, els preus mundials d'exportació dels minerals i metalls no ferrosos augmentaren un 56%; els dels combustibles un 20%, i els dels productes alimentaris i matèries primeres agrícoles un 10%. S'estima que els preus dels productes manufacturats no varen augmentar més d'un 3%. El preu mitjà del petroli (Brent a un mes) es va situar en els 66,3 dòlars per barril, la qual cosa

QUADRE I-1. EL PIB I EL CREIXEMENT DE MERCADERIES PER REGIONS, 2004-2006

	PIB			Exportacions			Importacions		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Amèrica del Nord	3,9	3,2	3,4	8,0	6,0	8,5	10,5	6,5	6,5
Estats Units	3,9	3,2	3,4	8,5	8,0	10,5	11,0	6,0	5,5
Amèrica Central i del Sud**	6,9	5,2	5,2	13,0	8,0	2,0	18,5	14,0	10,5
Europa	2,4	1,8	2,8	7,0	4,0	7,5	7,0	4,0	7,0
Unió Europea (25)	2,3	1,6	2,8	7,0	4,0	7,5	6,5	3,5	6,5
Comunitats d'Estats Independents (CEI)	8,0	6,7	7,5	12,0	3,5	3,0	16,0	18,0	20,0
Àfrica i Orient Mitjà	6,0	5,5	5,4	8,0	5,0	1,0	14,0	13,0	8,5
Àsia	4,8	4,1	4,4	15,5	11,5	13,5	14,5	8,0	8,5
Xina	10,1	9,9	10,7	24,0	25,0	22,0	21,5	11,5	16,5
Japó***	2,7	1,9	2,2	13,5	5,0	10,0	6,5	2,0	2,0
L'Índia	8,0	8,5	8,3	15,5	20,5	11,5	16,0	20,5	12,0
Tot el món	3,9	3,2	3,7	10,0	6,5	8,0	—	—	—

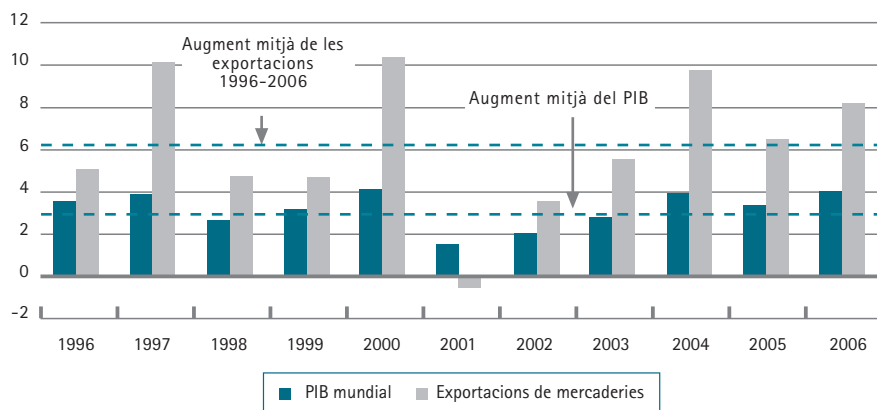
Variació percentual anual a preus constants

* Inclou la regió del Carib.

** Les dades sobre el volum del comerç estan basades en estadístiques duaneres, deflactades segons els valors unitaris corrents i un índex de preus ajustats d'articles electrònics.

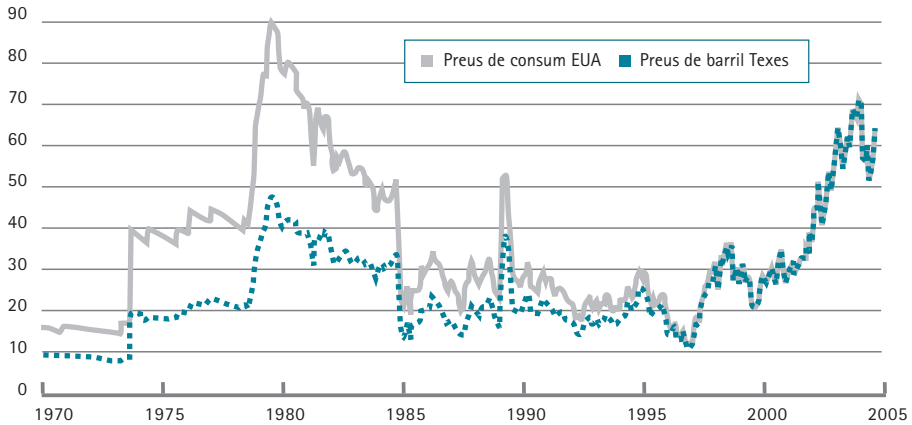
Font: OMC.

Gràfic I-1
Creixement del volum del comerç mundial de mercaderies i del PIB mundials (1996-2006) (Variació percentual anual)

Font: OMC.

Gràfic I-2
Evolució dels preus reals del petroli (1970-2005)
(Preu en dòlars (EUA) per barril (mitjana mensual))

Font: OECD *Economic Outlook*, núm. 81.

suposa un increment de 12,4 dòlars en relació amb el 2005 i una taxa del 23%.¹ (Vegeu el gràfic I-2.)

Per grans regions econòmiques, cal destacar que la Unió Europea dels 25 (UE-25) representa l'àrea comercial més important del món, amb un pes del 38,5% respecte del total de les exportacions mundials (-0,9 punts que l'any anterior) i un creixement monetari del 12%, i és la regió econòmica que presenta el menor creixement (3 punts per sota del creixement mundial). Això es deu en part a l'evolució del tipus de canvi efectiu nominal de l'euro,² ja que s'ha incrementat un 4,1% al llarg del 2006. L'Àsia és la segona zona

comercial amb una participació del 27,9% (0,5 punts més que l'any anterior) i una creixuda del 18% (3 punts per sobre del creixement mundial). La tercera zona en importància és Amèrica del Nord, que significa el 14,2% (0,4 punts menys que l'any anterior), amb un creixement del 13% (2 punts per sota del creixement mundial). La regió que creix més és la Comunitat d'Estats Independents (CEI) amb la Federació Russa al capdavant, amb un creixement del 25%, però en pes només representa el 2,6% del total mundial.

Per països, els únics que representen una quota exportadora mundial superior al 5% són Alemanya (9,2%),³ els Estats

1. El Fons Monetari Internacional calcula que per cada augment de 10 dòlars en el barril de petroli l'any següent el creixement mundial es redueix 0,3 punts percentuals i la inflació mundial augmenta 0,25 punts addicionals.

2. Calculat com a mitjana ponderada del valor bilateral de l'euro enfront de les monedes dels 24 principals socis comercials de la zona euro.

3. Les empreses alemanyes han creat més de quatre milions d'ocupacions a l'exterior, especialment a l'est d'Europa i a la Xina. Els grans grups empresarials que cotitzen a la borsa de Frankfurt obtenen les dues terceres parts de la xifra de negocis a l'exterior, amb un notable increment dels guanys empresarials. La contrapartida és el creixement de l'atur, que ha arribat gairebé als cinc milions d'aturats.

QUADRE I-2. PRINCIPALS EXPORTADORS I IMPORTADORS EN EL COMERÇ MUNDIAL DE MERCADERIES (2006)*

Ordre	Exportadors	Valor	Part	Variació percentual anual	Ordre	Importadors	Valor	Part	Variació percentual anual
1	Alemanya	1.112	9,2	15	1	Estats Units	1.920	15,5	11
2	Estats Units	1.037	8,6	14	2	Alemanya	910	7,4	17
3	Xina	969	8,0	27	3	Xina	792	6,4	20
4	Japó	647	5,4	9	4	Regne Unit	601	4,9	17
5	França	490	4,1	6	5	Japó	577	4,7	12
6	Països Baixos	462	3,8	14	6	França	533	4,3	6
7	Regne Unit	443	3,7	15	7	Itàlia	436	3,5	13
8	Itàlia	410	3,4	10	8	Països Baixos	416	3,4	14
9	Canadà	388	3,2	8	9	Canadà	357	2,9	11
10	Bèlgica	372	3,1	11	10	Bèlgica	356	2,9	12
	Tot el món ^a	12.062	100,0	15		Tot el món ^a	12.380	100,0	14

* Mils de milions de dòlars i percentatges.

a. Inclou una quantitat significativa de reexportacions o d'importacions destinades a la reexportació.

Font: OMC.

Units d'Amèrica (8,6%), la Xina (8%) i el Japó (5,4%). D'aquests països, només la Xina creix per sobre de la mitjana mundial (+12 punts). Els Estats Units creixen 1 punt per sota; Alemanya iguala el creixement amb el mundial, i el Japó, 6 punts per sota. Espanya és la divuitena potència exportadora mundial (perd un lloc): representa l'1,7% i creix el 7% (8 punts per sota de la mitjana mundial). (Vegeu el quadre I-2.)

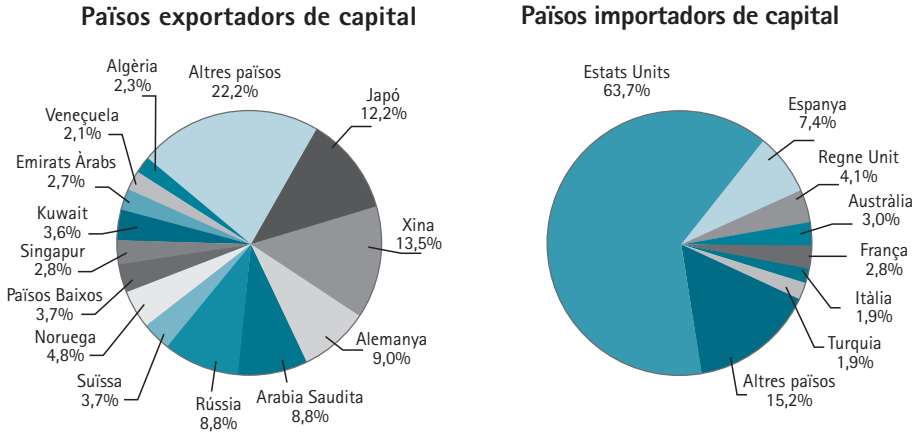
La primera potència importadora mundial són els Estats Units d'Amèrica, que representen el 15,5% del total. Alemanya és la segona, amb una quota del 7,4%, seguida de la Xina, amb una quota del 6,4%. La resta de països no arriben al 5%. De les deu potències importadores mundials, només la Xina, el Regne Unit i Alemanya

creixen per sobre de la mitjana mundial, i els Països Baixos igualen la taxa, que és del 14%. Espanya és la dotzena potència importadora mundial: representa un 2,6% de quota i creix un 10%. (Vegeu l'apartat 3.1.)

Tal com dèiem en la MEMÒRIA de l'any passat, els saldos comercials estan desequilibrats per l'enorme dèficit comercial dels Estats Units, que equival al -6,5% del seu PIB. Cada cop més, el dèficit comercial dels Estats Units es concentra a la Xina, que ara representa ja una quarta part del total. Si continua aquesta progressió, es preveu que el dèficit dels Estats Units arribarà al bilió de dòlars al final d'aquesta dècada, més o menys el mateix volum de reserves de dòlars en mans de les autoritats xineses. Per aquesta raó, els Estats

Gràfic I-3

Principals països exportadors i importadors de capital el 2006

Font: FMI

Units s'han convertit en el país del món que més necessitat té de rebre finançament de l'exterior, ja que acapara el 63,7% del total dels fluxos de finançament mundials. El segon país en importància en la captació de fluxos de finançament mundial és Espanya, que absorbeix el 7,4%. El primer país del món a aportar fluxos de finançament per a la resta del món és la Xina, amb un 13,5% del total mundial, bona part dels quals es canalitzen cap als Estats Units. Els segueixen per ordre d'importància el Japó amb un 12,2%, Alemanya amb un 9%, i Rússia i Aràbia Saudita amb un 8,8%. (Vegeu el gràfic I-3.)

Així, el model econòmic mundial està representat pels Estats Units d'Amèrica, com a gran mercat mundial de consum i com a veritable locomotora de la deman-

da neta mundial, la qual genera feina, ocupació i reactivació econòmica a la resta de l'economia del món.

Entre els factors que han possibilitat que s'hagin recuperat el comerç mundial i el creixement econòmic cal esmentar l'acomodació de les polítiques monetàries i fiscals per tal de consolidar la recuperació del cicle econòmic, amb tipus d'interès reals baixos, amb dèficits públics relativament alts en les principals economies occidentals i amb la recuperació dels principals mercats borsaris internacionals.⁴

Un factor important que cal tenir en compte pels efectes positius que pot tenir sobre el comerç mundial és la decisió presa pels ministres de Comerç dels països que formen part de l'OMC, al final del mes de gener del 2007, de reprendre les negocia-

4. Les taxes són relativament millors l'any 2006 en relació amb el 2005. Així, el Dow Jones va pujar el 7,7% l'any 2006 (4,2 punts més que el 2005).

cions de la Ronda de Doha, que havien quedat suspeses el mes de juliol del 2006, després de cinc anys de negociació.

La negociació s'havia suspès perquè la majoria dels països emergents, l'anomenat G-20, liderat per l'Índia, el Brasil i l'Àfrica del Sud, no estaven d'acord amb els alts nivells d'ajuts interns i de protecció de l'agricultura dels països de la UE i amb les fortes subvencions agrícoles dels EUA i el Japó.

El possible acord pot suposar a la UE retallar en un 60% el nivell aranzelari mitjà de les seves importacions agrícoles, i quedar exempt un 8% dels aranzels que protegeixen aquells productes que la UE considera «sensibles», i faria un retall del 70% d'aquelles subvencions agrícoles internes que més distorsió provoquen en el comerç internacional. En el cas dels EUA l'acord proposa retallar el 60% en els ajuts a l'agricultura que produeixen més distorsió al comerç internacional i fixar un límit de 17.000 milions de dòlars, i retallar el 90% en el seu nivell aranzelari mitjà en els productes agrícoles importats; per això els EUA necessiten reformar la seva Farm Bill.

La contrapartida per als països en desenvolupament és que introdueixin un tipus màxim d'aranzel per les seves importacions industrials procedents dels països desenvolupats del 15%, excepte per a una llista de productes considerats «especials» pels països en desenvolupament, que, a més a més, podrien utilitzar clàusules de salvaguarda en cas de pujades excessives de les importacions o caigudes pronunciades dels preus.

Si s'aconsegueix l'acord en aquest capítol agrícola, llavors es podrà avançar en el capítol de la liberalització dels serveis, especialment els mediambientals, financers, de telecomunicacions i dels serveis professionals a les empreses. També cal aprofundir en una major transparència i disciplina *antidumping*, en una major transparència i supervisió dels acords comercials regionals, i en una defensa de la propietat intel·lectual de les denominacions geogràfiques d'origen.

Si s'arriba a un acord final de la Ronda de Doha, s'estima que els beneficis per a l'economia mundial oscil·laran entre 44.000 milions de dòlars a l'any si només es retallen en un 50% les subvencions agrícoles i industrials, fins a 278.000 milions de dòlars a l'any si s'eliminen totes les subvencions en tots els sectors productius.

Les perspectives per al 2007 i per al 2008 són de creixement, tal com mostren les previsions de primavera de la Unió Europea (UE), del Fons Monetari Internacional (FMI) i de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE). (Vegeu el quadre I-3.)

Segons el darrer informe aparegut, que és el de l'OCDE, en el cas dels Estats Units es parla de *soft landing* (aterratment suau) amb pèrdues de creixement d'1,2 punts el 2007 i de 0,8 punts el 2008, respecte d'una taxa de creixement del 3,3% el 2006. En relació amb Europa es preveu un manteniment del creixement entorn del 2,5% el 2006, el 2,7% el 2007 i el 2,3% el 2008, a remolc de la recuperació de l'economia d'Alemanya (malgrat

**QUADRE I-3. BALANÇA PER COMPTE CORRENT, PIB I COMERÇ MUNDIAL:
EVOLUCIÓ I PREVISIONS PER GRANS REGIONS ECONÒMIQUES (2002-2008)**

	OCDE					FMI					CE										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Balança per compte corrent																					
Zona euro	0,9	0,4	0,6	-0,2	0,1	0,4	0,4	0,8	0,4	0,7	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4	0,9	0,5	0,8	0,0	0,0	0,2	0,1
Estats Units	-4,8	-4,9	-5,7	-6,4	-6,5	-6,1	-6,2	-4,5	-4,8	-5,7	-6,4	-6,5	-6,1	-6,0	-4,4	-4,7	-5,6	-6,2	-6,1	-5,8	-6,0
Japó	2,8	3,1	3,6	3,6	3,9	4,8	5,4	2,9	3,2	3,7	3,6	3,9	3,9	3,6	2,9	3,2	3,7	3,6	3,9	4,2	4,1
Món	-1,1	-1,2	-1,2	-1,9	-1,9	-1,5	-1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Creixement del PIB																					
Zona euro	1	0,5	1,8	1,4	2,8	2,7	2,3	0,9	0,8	2,0	1,4	2,6	2,3	2,3	0,9	0,8	2,0	1,4	2,7	2,6	2,5
Estats Units	2,4	3,1	4,4	3,5	3,3	2,1	2,5	1,6	2,5	3,9	3,2	3,3	2,2	2,8	1,6	2,5	3,9	3,2	3,3	2,2	2,7
Japó	0,3	2,7	2,6	2,7	2,2	2,4	2,1	0,3	1,4	2,7	1,9	2,2	2,3	1,9	0,3	1,4	2,7	1,9	2,2	2,3	2,1
Món	1,8	2,2	3,4	2,8	3,2	2,7	2,7	3,1	4,0	5,3	4,9	5,4	4,9	4,9	—	—	—	—	—	—	—
Comerç mundial (saldo comercial de béns i serveis)																					
Món	3,6	4,5	9,4	7,5	9,6	7,5	8,3	3,4	5,4	10,6	7,4	9,2	7,0	7,4	—	—	—	—	—	—	—

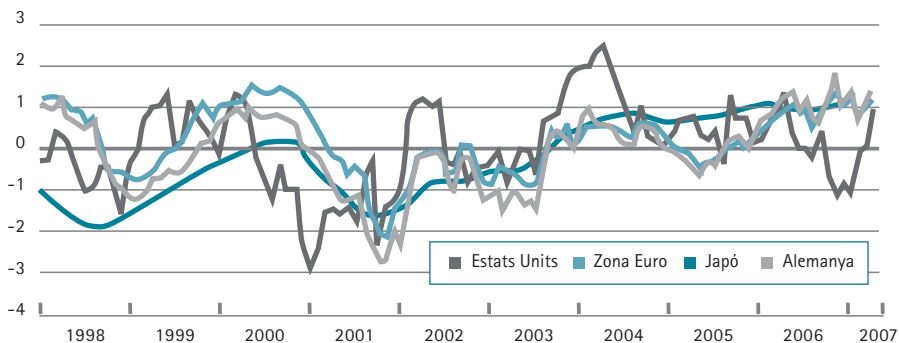
Font: Informes de l'OCDE, FMI i CE.

l'augment de l'IVA a començament del 2007) i de la italiana. Pel que fa al Japó, la pauta seria de manteniment entorn del 2,2% el 2006, el 2,4% el 2007 i el 2,1% el 2008. En el cas de les dues grans economies emergents del món, la Xina i l'Índia, no es descarta que continuïn en creixements de prop del 10% durant el bienni 2007-2008.

Aquestes dades sobre el creixement internacional de les grans àrees econòmiques es poden acompanyar de l'anàlisi dels indicadors internacionals sobre el clima de confiança empresarial, en què destaca la recuperació dels Estats Units, i la del clima de confiança de les famílies, en què destaca la recuperació a Europa en contrast amb els Estats Units i el Japó. En el cas de l'ocupació, destaca la recuperació de l'ocupació a Europa per sobre dels Estats Units, i, en el cas, dels costos laborals unitaris, que és l'indicador base avançat per inferir l'evolució futura de la competitivitat, destaca el millor comportament d'Europa respecte dels Estats Units, però inferior al del Japó. (Vegeu els gràfics I-4 al I-7.)

Pel que fa als principals reptes de la política econòmica internacional en el període 2007-2008, es pot destacar que per la regulació d'un dels principals desequilibris internacionals, que és el dèficit per compte corrent de l'economia dels Estats Units, no es preveu un descontrol, sinó en tot cas una lleugera disminució. Més importants semblen els riscos de la desacceleració dels mercats immobiliàries a escala internacional, especialment als Estats Units, per les implicacions que poden tenir en els mercats financers, la crisi de les hipoteques "subprime" (d'alt risc) i tot això en un context d'alces dels tipus d'interès. Ara bé, atès que les previsions d'inflació dins l'àrea de l'OCDE sembla que es mantenen entorn del 2% fins al final del 2008, no pareix previsible esperar un recorregut llarg a l'alça dels tipus d'interès. Les previsions per al 2008 són del 5% als Estats Units, del 4,5% a la zona euro i del 0,5% al Japó.

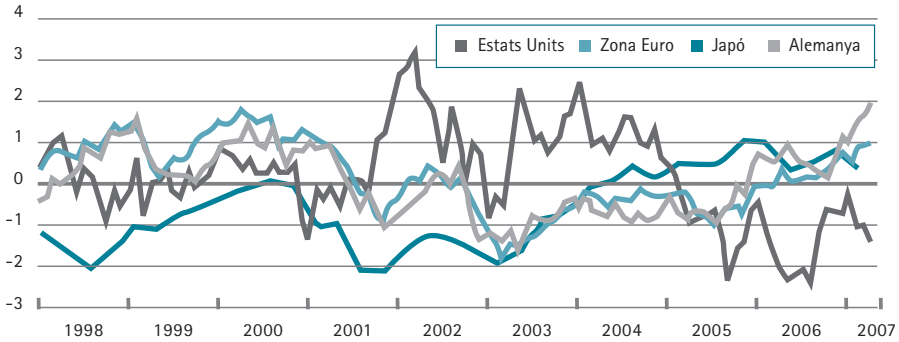
Gràfic I-4
Clima de confiança empresarial

Nota: Totes les sèries han estat normalitzades per la mitjana en el període que comença el 1985 i són presentades en unitats de desviació estàndard.

Font: OECD *Economic Outlook*, núm. 81.

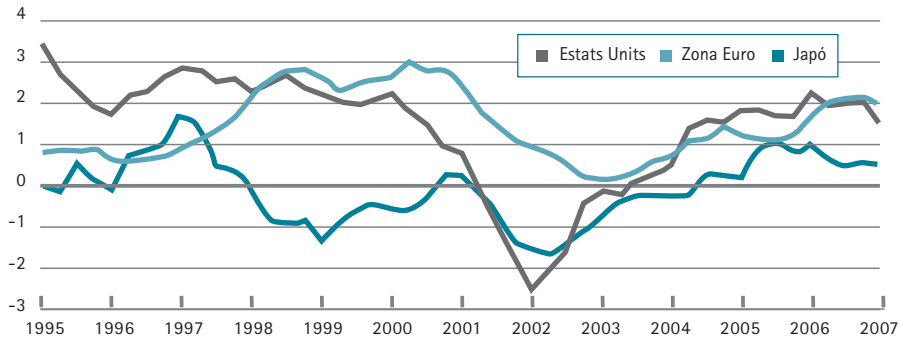
Gràfic I-5
Clima de confiança dels consumidors

Nota: Totes les sèries han estat normalitzades per la mitjana en el període que comença el 1985 i són presentades en unitats de desviació estàndard.

Font: OECD *Economic Outlook*, núm. 81.

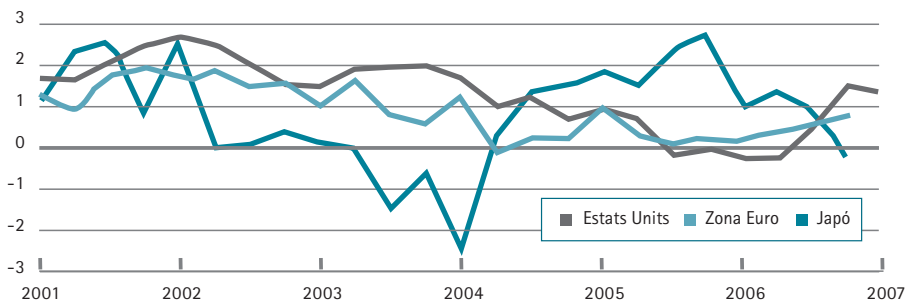
Gràfic I-6
Ocupació del sector privat

Nota: El creixement de l'ocupació a la zona euro i al Japó del 2007 és una estimació de l'OECD.

Font: OECD *Economic Outlook*, núm. 81.

Gràfic I-7
Costs reals laborals

Nota: Els costos reals laborals són els costos nominals deflactats per l'índex de preus de consum privat.

Font: OECD *Economic Outlook*, núm. 81.

1.2.

ELS ESTATS UNITS

En el cas dels EUA totes les previsions denoten una certa desacceleració del creixement per al bienni 2007-2008, tal com ja s'ha comentat. (Vegeu l'apartat 1.1.)

L'alça del preu del petroli ha comportat un augment de la pressió inflacionista i un canvi d'orientació de la política monetària,⁵ amb alces continuades dels tipus d'interès, fet que ha contribuït, i explica en bona part, aquesta desacceleració. (Vegeu el quadre I-4.)

Altrament, l'economia americana ha tornat a reproduir de nou la mateixa problemàtica dels dos dèficits, públic i exterior. Així, l'excés de consum respecte de la capacitat d'estalvi intern està generant desequilibris elevats de la balança de pagaments per compte corrent, que presenta un dèficit estimat en el 6,5% del PIB. Aquest dèficit corrent és finançat pels països asiàtics, cas de la Xina, que és el principal tenidor de deute dels Estats Units, i pels principals països productors de petroli. Si continua el deteriorament comercial el 2007, juntament amb el dèficit públic, es pot produir un augment del risc pel que fa al manteniment de la cotit-

QUADRE I-4. TIPUS D'INTERÈS A CURT TERMINI ALS MERCATS NACIONALS

Data	Zona de l'euro Subhastes BCE	Estats Units Nivell objectiu de la Reserva Federal	Japó	Regne Unit Tipus d'intervenció Banc d'Anglaterra
25/6/03	2,00	1,00	0,10	3,75
30/6/04	2,00	1,25	0,10	4,40
10/8/04	2,00	1,50	0,10	4,70
21/9/04	2,00	1,75	0,10	4,75
10/11/04	2,00	2,00	0,10	4,75
14/12/04	2,00	2,25	0,10	4,75
2/2/05	2,00	2,50	0,10	4,75
22/3/05	2,00	2,75	0,10	4,75
3/5/05	2,00	3,00	0,10	4,75
30/6/05	2,00	3,25	0,10	4,75
4/8/05	2,00	3,25	0,10	4,50
9/8/05	2,00	3,50	0,10	4,50
20/9/05	2,00	3,75	0,10	4,50
1/11/05	2,00	4,00	0,10	4,50
1/12/05	2,25	4,00	0,10	4,50

Continua

5. Vegeu l'apartat 1.2 (p. 8) de la Memòria del CES 2004.

QUADRE I-4. TIPUS D'INTERÈS A CURT TERMINI ALS MERCATS NACIONALS

Data	Zona de l'euro	Estats Units	Japó	Regne Unit
	Subhastes BCE	Nivell objectiu de la Reserva Federal		Tipus d'intervenció Banc d'Anglaterra
13/12/05	2,25	4,25	0,10	4,50
31/01/06	2,25	4,50	0,10	4,50
02/03/06	2,50	4,50	0,10	4,50
28/03/06	2,50	4,75	0,10	4,50
11/05/06	2,50	5,00	0,10	4,50
08/06/06	2,75	5,00	0,10	4,50
28/06/06	2,75	5,25	0,10	4,50
14/07/06	2,75	5,25	0,40	4,50
03/08/06	3,00	5,25	0,40	4,75
09/11/06	3,00	5,25	0,40	5,00
07/12/06	3,50	5,25	0,40	5,00
11/01/07	3,50	5,25	0,40	5,25
20/02/07	3,50	5,25	0,75	5,25
08/03/07	3,75	5,25	0,75	5,25
10/05/07	3,75	5,25	0,75	5,50
16/06/07	4,00	5,25	0,75	5,50
04/07/07	4,00	5,25	0,75	5,75
18/09/07	4,00	4,75	0,75	5,75

Fonts: Banc Central Europeu, Banc d'Espanya, Thomson Financial Datastream, La Caixa.

zació del dòlar, per la qual cosa es podria produir una alça dels tipus d'interès a llarg termini i un destronament dels preus dels actius immobiliaris, amb el risc de caure en una recessió. Si això es produís, no es pot descartar una major diversificació dels actius internacionals en euros i iens amb majors apreciacions d'aquestes divises. La probabilitat que això ocorri no és menyspreable en la mesura que els tipus d'interès a curt termini sobrepassen els rendiments dels bons a llarg termini, cosa que ja ha succeït en sis de les set ocasions en què els Estats Units han entrat en recessió des del 1960.

1.3.

LA UNIÓ EUROPEA

Les previsions de primavera de la Unió Europea ofereixen una certa recuperació del PIB de la UE-12 a partir del 2005, amb una acceleració el 2006 en un creixement d'1,3 punts, i un manteniment del creixement entorn del 2,5% per al bienni 2007-2008. La diferència de creixement respecte dels Estats Units torna a ser positiva el 2007, amb un diferencial a favor de 0,4 punts. Observau, però, que per al període 2000-2008 la UE-12 només ha

cregut per sobre dels Estats Units al llarg del bienni 2000 i 2001 i el 2007. (Vegeu el quadre I-5 i l'apartat 2.2.)

L'informe *Statiscal Annex of European Economy-Spring 2007* permet ampliar l'anàlisi que femiem l'any passat per explicar aquest diferencial de creixement econòmic, ja que l'estudi estadístic proporciona una informació àmplia sobre les macro-magnituds que condicionen el creixement econòmic a curt termini. Així, es pot observar un major creixement de la demanda de consum —al llarg de tots els anys— en l'economia dels Estats Units, excepte per al 2008, en què s'igualen. Aquestes millors condicions de demanda han afavorit un clima més incentivador de

les inversions, amb millors registres que els de la UE-12, excepte al llarg dels biennis 2001-2002 i 2006-2007, les quals han facilitat una major acceleració del canvi tècnic i de la introducció de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en l'economia dels Estats Units.⁶

Aquest bon comportament de les inversions americanes en la nova economia del coneixement ha permès generar uns avantatges competitius clars de l'any 2002 al 2005 en termes de productivitat del treball i de productivitat total dels factors productius. Aquesta major eficiència productiva ha facilitat que s'hagin pogut pagar uns majors salaris reals per alimentar la major demanda de consum⁷ i, d'al-

QUADRE I-5. CREIXEMENT DE L'OCUPACIÓ, PRODUCTIVITAT, PIB, POBLACIÓ I PIB PER CÀPITA A LA UE-12 I ALS EUA (2000-2008)

EU-12	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PIB	3,9	1,9	0,9	0,8	2,0	1,4	2,7	2,6	2,4
Consum	2,3	1,5	1,0	1,0	1,1	1,1	1,5	1,6	1,7
Inversió	1,0	0,1	-0,3	0,2	0,4	0,5	1,0	0,9	0,8
Demanda final	3,4	1,2	0,3	1,4	1,8	1,6	2,4	2,6	2,5
Rendibilitat	115,5	116,2	116,2	115,8	117,5	117,6	119,2	121,7	122,5
Productivitat del treball	1,7	0,5	0,4	0,8	1,6	0,9	1,4	1,4	1,4
Productivitat total dels factors productius	1,5	0,1	-0,3	0,0	0,9	0,3	1,0	0,9	0,8
Ocupació	2,5	1,6	0,7	0,5	0,9	1,1	1,6	1,5	1,2
Salaris nominals per càpita	2,8	2,7	2,7	2,8	2,5	1,9	2,2	2,6	2,9
Salari real per càpita	0,3	0,4	0,9	0,7	0,4	-0,1	0,2	0,7	1,0

Continua

6. Vegeu la *Memòria del CES 2004 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears*, p. 10-12.

7. De fet, el major creixement de la demanda de consum no tan sols s'explica pel major creixement del salari real per càpita, sinó també pel major creixement de l'ocupació a partir del 2003 fins al 2006. Per al bienni 2007-2008 les taxes de creixement de l'ocupació són superiors a Europa, on la previsió per al 2008 dobla la dels Estats Units.

QUADRE I-5. CREIXEMENT DE L'OCUPACIÓ, PRODUCTIVITAT, PIB, POBLACIÓ I PIB PER CÀPITA A LA UE-12 I ALS EUA (2000-2008)

Estats Units	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PIB	3,7	0,8	1,6	2,5	3,9	3,2	3,3	2,2	2,7
Consum	3,5	2,2	2,6	2,4	3,1	2,6	2,6	2,4	1,7
Inversió	1,2	-0,4	-0,7	0,5	1,1	1,2	0,6	-0,2	0,9
Demanda final	4,5	0,9	2,3	2,9	4,6	3,5	3,3	1,9	2,7
Rendibilitat	124,6	122,1	126,4	129,3	134,5	134,4	138,3	133,9	130,1
Productivitat del treball	1,6	0,5	2,7	2,7	3,0	1,8	1,4	0,9	2,1
Productivitat total dels factors productius	1,0	-0,5	1,4	1,6	2,2	1,3	0,9	0,3	1,2
Ocupació	2,2	0,0	-0,3	0,9	1,1	1,7	1,9	1,3	0,6
Salari nominal per càpita	5,7	2,4	3,6	4,3	4,2	3,7	4,5	4,1	5,3
Salari real per càpita	3,1	0,3	2,1	2,3	1,5	0,8	1,7	2,1	3,3

Font: Statistical Annex of European Economy, Spring 2007.

tra banda, que aquest major creixement salarial real s'hagi compensat amb els majors creixements de la productivitat, per la qual cosa no n'ha resultat afectada la rendibilitat de les inversions, que ha estat major que la de la UE-12 en tots els anys del període 2000-2008.

No cal dir que aquestes condicions favorables per a les inversions s'han vist afavorides per la millora de la taxa real d'intercanvi del dòlar en relació amb l'euro, especialment a partir del 2001, i pels baixos tipus d'interès fins al 2005.

Com sempre, l'assignatura pendent de l'economia europea és com millorar les condicions de demanda i la introducció de les noves tecnologies, i la dels Estats Units és com millorar els seus desequilibris fiscals i de sector exterior.

1.4.

EL JAPÓ

L'economia japonesa va créixer un 2,2% el 2006, tres dècimes més que l'any anterior, segons els informes de primavera de l'FMI i de l'OCDE. Així mateix, el 2007 millorarà el seu creixement en una dècima, de manera que, a diferència dels EUA i la UE, l'any 2007 mostrarà una lleugera acceleració en el creixement.

Des del punt de vista de la demanda, cal destacar el bon comportament del seu sector exterior, amb un augment notable del seu superàvit per compte corrent, que és el més important per grans àrees econòmiques. El Japó s'està aprofitant cada cop més de la forta demanda d'importacions procedent de la Xina, la qual se

suma a la dels seus mercats ja consolidats dels Estats Units, Europa i asiàtics. No succeeix el mateix amb la demanda de consum privat, que no accelera el creixement, ja que no es manté la recuperació sostinguda dels salaris reals a partir del segon semestre del 2004, factor que es reflecteix en la sobtada disminució dels costos unitaris laborals. (Vegeu l'apartat 1.1.)

Aquest alentiment de la demanda de consum ofereix de nou una previsió deflacionista de la situació econòmica amb taxes negatives del 0,9% el 2006 i del -0,4% el 2007, i no s'esperen taxes positives d'inflació fins al 2008, però, en tot cas, inferiors al 0,5%.

1.5.

LA RESTA DEL MÓN

Els països emergents de l'Àsia més importants per les dimensions i pel dinamisme continuen essent la Xina i l'Índia, amb estimacions superiors als dos dígitos. La Xina mostra signes de desequilibri en el procés de desenvolupament dual, entre el seu sector manufacturer exportador i l'abocat al seu mercat interior, en què el fort creixement de mà d'obra a les grans zones urbanes del primer, amb problemes creixents de congestió urbana, està provocant la manca de mà d'obra i la crisi de recursos a la zones industrials tradicionals de l'interior.

A Iberoamèrica el creixement s'ha situat en un notable 5,5%, amb un fort impuls motivat per la recuperació dels preus dels

productes bàsics i de les exportacions de matèries primeres cap a la Xina en contrapartida a la forta embranzida de les inversions de capital xineses als principals països exportadors de recursos naturals iberoamericans. Un altre factor de creixement considerable per a les economies iberoamericanes han estat les remeses d'emigrants, que en una part molt significativa procedeixen d'Espanya.

Pel que fa al creixement del continent africà, ha estat d'un 5,5%, el major creixement en els darrers trenta anys, si bé aquesta xifra inclou el comportament del països productors de petroli. De fet, la major part dels països de l'àrea, especialment els de l'àrea subsahariana, no compleixen els resultats dels objectius del mil·lenni de les Nacions Unides per a l'horitzó 2015, i són un dels focus principals de l'emigració cap a Espanya i Europa.

1.6.

L'ECONOMIA MUNDIAL I EL CANVI CLIMÀTIC

En el panorama internacional han tingut un gran ressò mediàtic tot un seguit d'informes que han aparegut sobre el canvi climàtic. El més important, sens dubte, ha estat el Sumari presentat pel grup de treball dedicat a la física del clima del IV Informe d'avaluació del plafo intergovernamental sobre canvi climàtic auspiciat pel Programa de Nacions Unides sobre Medi Ambient,⁸ el qual ha generat tota una

⁸ Vegeu: *Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Summary for Policymakers. Climate Change 2007: The Physical Science Base.* Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). 5 de febrer de 2007. París. WMO. UNEP.

presa de posició per part dels governs i les institucions internacionals, la Comissió Europea, els estats nacionals i les regions. L'anàlisi d'aquesta presa de posició internacional sobre el canvi climàtic i el seu efecte sobre la política mediambiental del Govern de les Illes Balears es poden consultar a l'apartat 13 d'aquest capítol dedicat al medi ambient.

Des del punt de vista dels efectes econòmics que pot tenir el canvi climàtic sobre l'economia mundial, l'informe que ha tingut un major impacte ha estat el que s'ha elaborat per encàrrec del Govern britànic, conegut amb el nom d'Informe Stern.

Aquest informe fa unes estimacions sobre el cost de fer front al canvi climàtic i assenyala que encara estam a temps d'estabilitzar les emissions de CO₂ entre els 500 i 550 ppm, amb un cost de les

accions de prop d'un 1% del PIB mundial anual. El cost de no fer res ara pot superar la pèrdua d'almenys un 5% del PIB mundial anual. En el pitjor dels casos, els models estimen una pèrdua de fins al 20% o més del PIB mundial anual, equivalent a un enorme crac mundial, similar als efectes d'una gran guerra i de la depressió econòmica del 1929. L'Informe Stern defensa adoptar accions de manera immediata i enèrgica juntament amb una resposta internacional més decidida i ambiciosa que el Protocol de Kyoto, que expira el 2012. Aquesta és la posició defensada per la Declaració de principis de la taula rodona mundial de l'Institut de la Terra de la Universitat Colúmbia, signada per les empreses transnacionals més importants del món, grups ecologistes, organitzacions internacionals i una representació dels principals científics de l'àmbit mundial. (Vegeu l'apartat 13.1.)

2

UNIÓ EUROPEA

RESUM

L'any 2006 a la zona euro es va produir una acceleració en el creixement, ja que va augmentar de l'1,4% al 2,7%. La previsió de creixement per al 2007 és del 2,6%, i per al 2008, del 2,5%. Pel que fa als principals emissors de turisme cap a les Illes Balears (Alemanya, el Regne Unit i Espanya), les previsions per als anys 2007 i 2008 són del 2,5% i del 2,4% quant a Alemanya, i del 2,8% i 2,5% quant al Regne Unit. Amb referència a Espanya, les previsions de creixement són del 3,7% l'any 2007 i del 3,4% l'any 2008. A l'Europa dels 27, el creixement mitjà ha estat del 3% l'any 2006, mentre que la previsió per al 2007 i per al 2008 és del 2,9% i del 2,7%, respectivament. La taxa de creixement de la inflació a la zona euro s'ha situat l'any 2006 en un 2%. L'objectiu a mitjà termini del Banc Central Europeu (BCE) és mantenir la taxa de creixement de la inflació entorn del 2% anual. A la nova Europa dels 27, la taxa de creixement de la inflació ha estat del 2,3% i es preveu que podrà disminuir fins al 2% el 2008.

El tipus d'interès de les operacions principals de finançament es va situar en el 3,5% després de la darrera pujada del mes de desembre del 2006.

Quant a protecció social, l'Agenda Social Europea revisada, vigent fins al 2010, completa la revisió intermèdia de l'Estratègia de Lisboa i té un paper fonamental en la promoció de la dimensió social del creixement econòmic. L'Agenda té dos eixos prioritaris: aconseguir la plena ocupació i aconseguir una societat més solidària.

Des de la Comissió Europea sobre el pla nacional i les prioritats en matèria de política de cohesió per al període 2007-2013, s'ha donat un suport complet a les prioritats de l'Estratègia nacional espanyola, que estan estretament vinculades a l'Estratègia de Lisboa a favor del creixement i l'ocupació de qualitat.

Finalment, la Unió Europea i els estats membres han reconegut que, juntament amb una educació d'alta qualitat i una formació continua i un entorn propici a la innovació, l'Espai Europeu d'Investigació (EEI) és molt important per fer d'Europa una societat del coneixement capdavantera.

2.1.

INTRODUCCIÓ⁹

Pel que fa a Europa, cal destacar el seguiment de les fites marcades l'any 2005. La preparació per a l'adhesió de Bulgària i Romania dia 1 de gener de 2007 ha estat present durant tot l'any 2006. D'altra banda, el procés de ratificació del Tractat constitucional va prosseguir el 2006. Bèlgica va aprovar el text per via parlamentària el 8 de febrer, a l'igual d'Estònia, el 9 de maig, i Finlàndia, el 5 de desembre. A final d'any, encara no s'havien pronunciat set estats membres.

En molts d'aspectes, l'activitat de la Unió Europea el 2006 ha estat entorn de set eixos principals: les actuacions en el marc polític general, els objectius estratègics de prosperitat social i econòmica, el «Projecte per als ciutadans», els objectius estratègics de solidaritat, la política social, la seguretat i la llibertat i, finalment, les relacions d'Europa amb el món.

Les actuacions en el marc polític general es reflecteixen sobretot en la millora de la normativa. Per donar continuïtat al programa «Legislar millor», la Comissió ha fet, en primer lloc, una anàlisi estratègica

9. Vegeu: *Informe general sobre la actividad de la Unión Europea*, Comissió Europea. Gener del 2007

que es refereix a la quantificació de les despeses administratives, la reducció de les càrregues administratives i la preparació d'un futur pla d'acció, i, en segon lloc, s'ha elaborat un informe i una actualització del programa permanent de simplificació del 2005. Aquestes actuacions es duen a terme perquè es considera que queda molt per fer per respondre a les expectatives dels ciutadans i les empreses. També hi ha hagut una preocupació creixent per informar millor els parlaments nacionals dels estats membres sobre les polítiques comunitàries. Per aquest motiu, la Comissió ha aprofundit en la iniciativa europea en matèria de transparència entorn dels treballs del Consell mitjançant la publicació d'un llibre verd el mes de maig del 2006. Per donar una major transparència pressupostària, també es varen fer dos llocs web amb tota la informació sobre les subvencions comunitàries i els contractes públics.¹⁰

El principal objectiu de prosperitat social i econòmica del 2006 ha estat, sens dubte, la revisió de l'Estratègia de Lisboa, que segueix amb el propòsit de consolidar el liderat europeu pel que fa a creixement i ocupació. En el marc del Consell Europeu dels dies 23 i 24 de juny, es varen definir noves prioritats, com la necessitat d'invertir més en els camps del coneixement i la innovació, alliberar el potencial de les petites i mitjanes empreses, fer front a la mundialització i l'envelliment de la població i, finalment, tendir cap a una política energètica europea integrada i eficaç.

En els camps del coneixement i innovació, s'estableixen objectius concrets per a cada estat membre sobre la quota de riquesa nacional que s'ha de dedicar a la investigació i el desenvolupament d'aquí a l'any 2010, així com a la millora de les polítiques d'innovació. A més, s'intenta suprimir alguns dels obstacles que pesen sobre les universitats i els investigadors, i es recomanen algunes iniciatives defensades per la Comissió, com la creació de l'Institut de Tecnologia i el foment del desenvolupament dels fons de capital de risc. Un informe redactat per la Comissió al final del 2006 resumeix els avanços en l'aplicació de l'Estratègia tant a escala comunitària com nacional, reafirma i desenvolupa els àmbits d'acció prioritàris i formula suggeriments concrets per a la prossecució de l'Estratègia.¹¹

El marc financer del 2007-2013 fixa, segons l'Acord interinstitucional de 17 de maig, les principals prioritats pressupostàries de la Unió Europea, que, per ordre, són: el creixement sostenible; la conservació i la gestió dels recursos naturals; la ciutadania, la llibertat, la seguretat i la justícia; la Unió Europea, una potència mundial; l'administració, i les compensacions a favor dels nous estats membres.

Lligat amb l'Estratègia de Lisboa i el marc financer, és important destacar que la Comissió va adoptar el 24 de maig una Proposta de decisió del Parlament Europeu i del Consell relativa al VII Programa marc de la Unió Europea d'accions d'investigació, desenvolupament

10. http://ec.europa.eu/grants/beneficiaries_fr.htm.
http://ec.europa.eu/public_contracts/beneficiaries_fr.htm.

11. Vegeu: COM (2006) 816.

tecnològic i demostració (2007-2013) i una Proposta de decisió del Consell relativa al VII Programa marc de la Unió Europea de l'energia atòmica (Euratom), d'accions d'investigació i de formació en matèria nuclear (2007-2011).¹² A més del programa específic que ha d'executar el Centre Comú d'Investigació¹³ mitjançant accions directes, uns quants programes específics proposats per la Comissió el 2005 s'han adaptat a l'Acord interinstitucional del marc financer per al 2007-2013. Aquests programes són els següents:¹⁴ programa Cooperació, programa Idees, programa Persones i programa Capacitats.

Altres objectius per a la prosperitat econòmica i social que s'han dut a terme són sobre temàtiques com ara el desenvolupament sostenible, la fiscalitat, la competència, la innovació i la política d'empresa, les tecnologies de la informació i la comunicació, l'educació, els transports, l'energia, el turisme, etc. Quant al sector turístic, cal destacar l'aprovació de la comunicació titulada *Una nova política turística a la Unió Europea. Cap a una major col·laboració en el turisme europeu*,¹⁵ amb la finalitat d'analitzar la competitivitat d'aquest sector i crear nous llocs de treball mitjançant el desenvolupament sostenible del turisme a Europa i a la resta del món. A més, també es destaca la importància del turisme social, no

tan sols per al propi sector, sinó també per a l'economia, l'ocupació, la cohesió social i el desenvolupament regional.¹⁶

En una comunicació del mes de juny, la Comissió va fer un balanç positiu del primer any d'aplicació del pacte d'estabilitat i de creixement revisat.¹⁷ La revisió va permetre als estats membres en situació de dèficit excessiu tornar a situar-se per sota del límit del 3% mitjançant terminis d'ajustament més pragmàtics i mesures de caràcter estructural.

La Comissió va presentar el mes de maig el «Projecte per als ciutadans», que inclou dues accions paral·leles: d'una banda, recuperar el suport dels ciutadans per a la causa europea a partir d'un balanç detallat de les realitats socials europees i, d'altra banda, aplicar les polítiques de la Unió amb un enfocament gradual per solucionar les dificultats institucionals actuals.

Com a resposta a l'objectiu estratègic de solidaritat, hi continua estant molt vinculat el concepte de desenvolupament sostenible i el de solidaritat amb les generacions futures. A principi d'any la Comissió publica un llibre verd que fa referència a una estratègia energètica que estableix les bases a partir de tres objectius principals: el desenvolupament sostenible, la competitivitat i la seguretat del proveïment. El mes de juny, la

12. Vegeu: COM (2005) 119.

13. Vegeu: COM (2005) 439.

14. Vegeu: COM (2005) 440 al 443.

15. Vegeu: COM (2006) 134.

16. Vegeu: Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu sobre «Turisme social a Europa», Brussel·les, 14 de setembre de 2006.

17. Vegeu: COM (2006) 304.

Comissió inicia un procés de consulta en publicar un llibre verd sobre la política marítima de la Unió.

En matèria social, l'any 2006 fou declarat Any Europeu de la Mobilitat dels Treballadors, amb la flexibilització d'alguns estats membres de les restriccions a la lliure circulació de treballadors dels països que ingressaren el maig del 2004. Així mateix, la Comissió va crear el Fons Europeu d'Adaptació a la Globalització, amb la finalitat d'ajudar a la reinserció professional dels treballadors acomiadats a causa dels grans canvis estructurals del comerç mundial. Altres temàtiques tractades han estat: agricultura i desenvolupament rural, pesca, protecció dels drets fonamentals i la lluita contra la discriminació, cultura, etc.

De l'objectiu de seguretat i llibertat, cal destacar el seguiment del programa de La Haia per a la consolidació d'un espai de llibertat, seguretat i justícia, prestant especial atenció a la gestió de les fronteres exteriors i a la immigració.

Al mateix temps s'han aplicat nous enfocaments en les relacions amb les diferents regions del món. Així, destaca la prioritat dels països de l'Àfrica, el Carib i el Pacífic (ACP) de dur a terme estratègies d'associació. Es varen adoptar decisions conjuntes amb els països ACP per aplicar el desè Fons Europeu de Desenvolupament per el període 2008-2013. La Unió Europea també ha intervingut en la reconstrucció de l'Iraq i en el procés de pau de l'Orient Pròxim, molt afectat pel conflicte entre Israel i el Líban, com també en les relacions amb Iran i Corea del Nord, condicionades pel programes nuclears respectius.

2.2.

PREVISIONS ECONÒMIQUES

L'any 2006, a la zona euro es va produir una acceleració en el creixement, ja que va augmentar de l'1,4% al 2,7%. La previsió de creixement per al 2007 és del 2,6%, i per al 2008, del 2,5%, suposant que es compleixen les previsions emprades en l'evolució del preu del petroli. Pel que fa als principals emissors de turisme cap a les Illes Balears (Alemanya, el Regne Unit i Espanya), les previsions per als anys 2007 i 2008 són del 2,5% i del 2,4% quant a Alemanya, i del 2,8% i 2,5% quant al Regne Unit. Amb referència a Espanya, les previsions de creixement són del 3,7% l'any 2007 i del 3,4% l'any 2008. (Vegeu l'apartat 3.) A l'Europa dels 27, el creixement mitjà ha estat del 3% l'any 2006, mentre que la previsió per al 2007 i per al 2008 és del 2,9% i del 2,7%, respectivament. (Vegeu el quadre I-6.)

Es preveu que també es produeixi una acceleració del consum privat en la zona euro. Les estimacions per a l'exercici del 2006 són de l'1,8%, i les previsions per al 2007 i 2008 són del 2,1% i del 2,4%, respectivament. En el cas d'Espanya, sembla el contrari, que el consum disminueixi, amb un valor del 3,7% el 2006, i les previsions per al 2007 i 2008 siguin de 3,5% i 3,3%, respectivament.

La inversió en béns d'equip és més alta que en anys anteriors. Les estimacions per a l'exercici del 2006 a la zona euro són del 5,5% (1,4 punts per sobre del 2005). Les previsions per al 2007 i per al 2008 són

QUADRE I-6. EVOLUCIÓ DE LA SITUACIÓ ECONÒMICA EUROPEA (2006-2008)

	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008									
PIB a preus constants (variació anual en %)	2006	2007	2008	Consum privat	2006	2007	2008	Formació bruta de capital fix en equips (variació anual en %)	2006	2007	2008	Ocupació total (variació total en %)	2006	2007	2008	Nombre d'aturats de la població civil activa	2006	2007	2008	Inflació (variació anual en %)	2006	2007	2008	Necessitat (-) o capacitat de finançament de les administracions públiques (en % del PIB)	2006	2007	2008	Deute públic brut (en % del PIB)	2006	2007	2008	Balanç de les operacions amb la resta del món (en % del PIB)	
Bèlgica	3,1	2,3	2,2	2,4	2,1	1,6	4,1	3,0	2,5	1,1	1,1	0,9	8,2	7,8	7,6	2,2	1,8	1,8	0,2	-0,1	-0,2	89,1	85,6	82,6	2,3	2,7	2,9	88,1	85,6	82,6	2,3	2,7	2,9
Alemanya	2,7	2,5	2,4	0,8	1,0	2,3	7,3	7,1	4,7	0,3	0,7	0,5	8,4	7,3	6,5	1,3	1,6	1,3	-1,7	-0,6	-0,3	67,9	65,4	63,6	4,7	5,6	5,7	67,9	65,4	63,6	4,7	5,6	5,7
Grècia	4,3	3,7	3,7	3,8	3,6	3,4	3,8	6,7	5,8	1,5	1,4	1,3	8,9	8,5	8,1	3,4	3,0	3,1	-2,6	-2,4	-2,7	104,6	100,9	97,6	-11,4	-11,0	-10,5	104,6	100,9	97,6	-11,4	-11,0	-10,5
Espanya	3,9	3,7	3,4	3,7	3,5	3,3	9,7	9,9	7,7	3,1	2,8	2,5	8,6	8,1	7,8	3,6	2,6	2,4	1,8	1,4	1,2	39,9	37,0	34,6	-8,5	-9,1	-9,7	39,9	37,0	34,6	-8,5	-9,1	-9,7
França	2,0	2,4	2,3	2,6	2,6	2,3	3,5	4,0	5,0	0,8	0,9	0,9	9,4	8,9	8,5	1,2	1,3	1,8	-2,5	-2,4	-1,9	63,9	62,9	61,9	-2,0	-1,9	-1,8	63,9	62,9	61,9	-2,0	-1,9	-1,8
Irlanda	6,0	5,0	4,0	6,2	7,4	4,4	-7,0	12,5	10,0	4,4	3,4	2,1	4,4	4,5	4,6	2,6	2,7	2,4	2,9	1,5	1,0	24,9	23,0	21,7	-3,3	-3,9	-4,4	24,9	23,0	21,7	-3,3	-3,9	-4,4
Itàlia	1,9	1,9	1,7	1,5	1,7	1,7	2,3	3,8	3,5	1,6	0,9	0,8	6,8	6,6	6,4	2,7	2,0	2,1	-4,4	-2,1	-2,2	106,8	105,0	103,1	-2,0	-1,7	-1,7	106,8	105,0	103,1	-2,0	-1,7	-1,7
Luxemburg	6,2	5,0	4,7	3,9	3,0	3,0	3,4	10,7	8,0	3,7	3,6	3,2	4,7	4,6	4,4	3,1	2,3	2,5	0,1	0,4	0,6	6,8	6,7	6,0	8,6	10,5	11,9	6,8	6,7	6,0	8,6	10,5	11,9
Holanda	2,9	2,8	2,6	-1,2	1,9	2,8	13,8	5,5	4,8	1,0	1,1	1,0	3,9	3,2	2,7	1,9	1,4	2,0	0,6	-0,7	0,0	48,7	47,7	45,9	9,9	9,2	9,0	48,7	47,7	45,9	9,9	9,2	9,0
Àustria	3,1	2,9	2,5	1,8	2,0	2,1	5,3	7,5	3,8	1,1	1,2	0,7	4,8	4,4	4,3	1,4	1,6	1,4	-1,1	-0,9	-0,8	62,2	60,6	59,2	3,7	3,2	3,1	62,2	60,6	59,2	3,7	3,2	3,1
Portugal	1,3	1,8	2,0	1,1	1,3	1,5	3,9	3,2	4,5	0,7	0,7	0,8	7,7	7,7	7,5	3,3	2,3	2,3	-3,9	-3,5	-3,2	64,7	65,4	65,8	-9,8	-9,5	-9,0	64,7	65,4	65,8	-9,8	-9,5	-9,0
Finlàndia	5,5	3,1	2,7	3,0	2,8	2,7	5,4	5,2	4,9	1,4	1,0	0,7	7,7	7,2	6,8	1,9	1,7	1,7	3,9	3,7	3,6	39,1	37,0	35,2	5,9	6,1	5,8	39,1	37,0	35,2	5,9	6,1	5,8
Zona euro	2,7	2,6	2,5	1,8	2,1	2,4	5,5	5,9	4,9	1,4	1,4	1,2	7,9	7,3	6,9	2,0	1,8	1,8	-1,6	-1,0	-0,8	69,0	66,9	65,0	0,0	0,2	0,1	69,0	66,9	65,0	0,0	0,2	0,1
Dinamarca ¹	3,1	2,3	2,0	3,4	2,4	1,8	16,9	10,1	4,9	1,9	0,4	-0,1	3,9	3,3	3,3	2,1	1,9	2,2	4,2	3,7	3,6	30,2	25,0	20,0	2,5	1,9	2,3	30,2	25,0	20,0	2,5	1,9	2,3
Suècia ¹	4,4	3,8	3,3	2,8	3,9	3,6	4,7	8,0	6,0	2,0	2,1	0,9	7,0	6,4	5,9	1,3	1,0	1,7	2,2	2,2	2,4	46,9	42,1	37,7	7,0	7,5	7,5	46,9	42,1	37,7	7,0	7,5	7,5
Regne Unit ¹	2,8	2,8	2,5	2,0	2,4	2,2	6,8	7,2	5,0	0,8	0,8	0,6	5,3	5,0	4,9	2,3	2,3	2,1	-2,8	-2,6	-2,4	43,5	44,0	44,5	-3,4	-3,9	-4,1	43,5	44,0	44,5	-3,4	-3,9	-4,1

Continua

QUADRE I-6. EVOLUCIÓ DE LA SITUACIÓ ECONÒMICA EUROPEA (2006-2008)

	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008						
	PIB a preus constants (variació anual en %)			Consum privat			Formació bruta de capital fix en equips (variació anual en %)			Ocupació total (variació total en %)			Nombre d'aturats de la població civil activa			Inflació (variació anual en %)			Necessitat (-) o capacitat de finançament de les administracions públiques (en % del PIB)			Deute públic brut (en % del PIB)			Balanç de les operacions amb la resta del món (en % del PIB)		
Xipre	3,8	3,8	3,9	4,0	3,5	3,5	7,9	6,0	6,0	1,5	1,5	1,5	4,7	4,8	4,8	2,6	1,9	2,4	-1,5	-1,4	-1,4	65,3	61,5	54,8	5,9	-5,6	-5,4
República Txeca	6,1	4,9	4,9	4,6	4,7	4,4	7,9	6,8	6,5	1,3	1,0	0,7	7,1	6,4	6,1	2,3	2,3	2,7	-2,9	-3,9	-3,6	30,4	30,6	30,9	-4,1	-3,0	-2,7
Estònia	11,4	8,7	8,2	15,7	15,1	12,6	—	—	—	5,6	1,2	0,9	5,9	6,6	6,2	3,2	4,3	4,8	3,8	3,7	3,5	4,1	2,7	2,3	-14,2	-15,1	-14,7
Hongria	3,9	2,4	2,6	1,6	-0,6	0,5	-1,3	4,0	6,8	0,9	-0,3	-0,2	7,5	7,8	7,8	3,2	7,5	3,9	-9,2	-6,8	-4,9	66,0	67,1	68,1	-5,9	-3,5	-2,2
Letònia	11,9	9,6	7,9	19,8	12,0	8,0	—	—	—	4,6	1,4	0,9	6,8	6,3	6,0	8,3	8,0	6,5	0,4	0,2	0,1	10,0	8,0	6,7	-21,1	-22,4	-21,0
Lituània	7,5	7,3	6,3	13,6	12,3	9,1	10,8	10,0	9,5	1,7	0,7	0,1	5,6	4,8	4,3	2,4	3,8	3,5	-0,3	-0,4	-1,0	18,2	18,6	19,9	-10,7	-12,4	-13,4
Malta	2,9	3,0	2,8	2,6	2,8	2,6	—	—	—	0,9	0,9	1,0	7,4	7,4	7,3	2,0	1,4	2,1	-2,6	-2,1	-1,6	66,5	65,9	64,3	-6,3	-5,6	-4,4
Polònia	6,1	6,1	5,5	5,2	5,9	5,8	16,5	17,5	14,2	2,8	1,2	1,0	13,8	11,0	9,0	0,9	1,9	2,5	-3,9	-3,4	-3,3	47,8	48,4	49,1	-2,3	-3,1	-4,3
Eslovàquia	8,3	8,5	6,5	6,1	6,6	5,6	15,2	10,9	8,8	2,3	1,7	0,9	13,4	12,2	11,7	5,1	2,7	3,3	-3,4	-2,9	-2,8	30,7	29,7	29,4	-7,7	-4,2	-3,7
Eslovènia	5,2	4,3	4,0	3,3	3,6	3,4	12,3	5,5	5,0	1,2	0,7	0,5	6,0	5,8	5,6	2,4	2,5	2,6	-1,4	-1,5	-1,5	27,8	27,5	27,2	-2,7	-2,4	-2,3
Bulgària	6,1	6,1	6,2	7,5	7,8	8,0	—	—	—	2,4	1,4	1,2	9,0	8,2	7,4	5,2	3,2	3,5	3,3	2,0	2,0	22,8	20,9	19,0	-15,8	-16,6	-17,2
Romania	7,7	6,7	6,3	13,8	11,9	9,9	14,5	13,8	13,5	2,3	1,7	0,9	7,4	7,2	7,1	5,1	4,3	3,8	-1,9	-3,2	-3,2	12,4	12,8	13,1	-10,3	-12,1	-12,3
UE-27	3,0	2,9	2,7	2,2	2,5	2,6	—	—	—	1,5	1,4	1,1	7,9	7,2	6,7	2,3	2,2	2,0	-1,7	-1,2	-1,0	61,7	59,9	58,3	-0,7	-0,7	-0,8
EUA	3,3	2,2	2,7	3,2	2,9	2,0	6,4	1,5	5,0	1,9	1,3	0,6	4,6	4,7	5,0	2,7	1,9	2,0	-2,3	-2,6	-2,9	—	—	—	-6,1	-5,8	-6,0
Japó	2,2	2,3	2,1	0,9	1,4	1,7	—	—	—	0,4	0,3	0,3	4,1	4,1	4,2	-0,3	-0,1	0,3	-4,6	-3,9	-3,5	—	—	—	-3,9	4,2	4,1

1. Països fora de la zona euro.
Font: Economic Forecast Spring 2007. Comissió Europea.

del 5,9% i del 4,9%, respectivament. Cal subratllar, especialment, la recuperació d'Alemanya a partir del 2004, amb taxes superiors al 7% per al bienni 2006-2007, el manteniment del ritme inversor al Regne Unit, i, en el cas d'Espanya, s'assoleix un màxim del 9,9% el 2007, només superat per Irlanda i Luxemburg dins la zona euro.

Les estimacions per al 2006 amb relació a l'ocupació¹⁸ superen les previsions de la zona euro que es varen fer en l'exercici passat en 0,6 punts, ja que s'arriba a una taxa de l'1,4%. A l'Europa dels 27 també es dona una tendència positiva, amb creixements entorn de l'1,5%. Les previsions de la Comissió Europea per a l'any 2007 i 2008 es mantenen, ja que es preveu un creixement de l'1,4% i de l'1,2%, respectivament. Alemanya ha passat de tenir un creixement negatiu del 0,6% el 2005, a un de positiu amb un 0,3% el 2006. Cal destacar que Estònia presenta el major creixement de l'ocupació de la UE-27 (5,6%). A la zona euro destaca Irlanda (4,4%), Luxemburg (3,7%) i Espanya (3,1%), amb unes taxes que se situen per sobre de la dels Estats Units (1,9%).

La taxa mitjana de desocupació de la zona euro va ser del 7,9% l'any 2006 i disminueix per al 2007 i per al 2008 fins al 6,9%. Pel que fa a Espanya, el 2006 s'ha reduït aquest valor fins al 8,6%. Cal remarcar que l'any 2006 tres països de la UE-15 presenten unes taxes d'atur millors per comparació als Estats Units (4,6%): és

el cas d'Irlanda (4,4%), d'Holanda i de Dinamarca (3,9%). Unes dades similars són les que es presenten per a la UE-27, amb una taxa de desocupació del 7,9% el 2006, que es redueix el 2007 i el 2008 al 7,2% i al 6,7%, respectivament.

La taxa de creixement de la inflació a la zona euro s'ha situat l'any 2006 en un 2%. Segons les previsions, pot seguir disminuint lleugerament dues dècimes percentuals fins a assolir una taxa de l'1,8% el 2007 i el 2008. L'objectiu a mitjà termini del Banc Central Europeu és mantenir la taxa de creixement de la inflació entorn del 2% anual. A la nova UE-27, la taxa de creixement de la inflació ha estat del 2,3% i es preveu que podrà disminuir fins al 2% el 2008. A la zona euro es troben per sobre de l'objectiu del 2%: Bèlgica (2,2%), Grècia (3,4%), Espanya (3,6%), Irlanda (2,6%), Itàlia (2,7%), Luxemburg (3,1%) i Portugal (3,3%).

L'any 2006, ha disminuït el dèficit públic a la zona euro respecte del 2005, ja que s'ha passat d'un -2,5% el 2005 a un -1,6% el 2006. Aquest valor es preveu que continuï disminuint sis dècimes l'any 2007 i dues l'any 2008. A la UE-27, la tendència decreixent del dèficit és similar, en passar del -2,4% l'any 2006 al -1% l'any 2008. S'ha de destacar que ha augmentat el nombre de països de la zona euro amb superàvit fiscal, aquest són: Bèlgica (0,2%), Espanya (1,8%), Irlanda (2,9%), Luxemburg (0,1%), Holanda (0,6%) i Finlàndia (3,9%). El

18. Són dades homogènies d'Eurostat en col·laboració amb els instituts nacionals d'estadística.

2006, Itàlia (-4,4%) i Portugal (-3,9%) no compleixen el criteri de Maastricht segons el qual el dèficit no ha de superar el 3% del PIB.

Pel que fa a l'endeutament públic, els criteris de Maastricht estableixen que no pot superar el 60% del PIB. El deute públic de la zona euro és del 69% del PIB, amb una tendència a disminuir l'any 2007 i el 2008 fins a un 65% del PIB. Els països que no compleixen el criteri són Bèlgica (89%), Alemanya (67,9%), Grècia (104,6%), França (63,9%), Itàlia (106,8%), Àustria (62,2%) i Portugal (64,7%), els mateixos que l'any passat. A la UE-27 s'ha previst que en els pròxims anys l'endeutament no sobrepassarà el llindar del 60%. El 2006 ha estat lleugerament superior: 61,7%.

L'any 2006, la balança de les operacions corrents de la zona euro amb la resta del món presenta una situació d'equilibri, ja que el seu valor és d'un 0% del PIB, amb unes previsions de superàvit de 0,2% i 0,1% els anys 2007 i 2008, respectivament. S'ha de destacar que els països amb un major dèficit per operacions corrents són Grècia (-11,4%), Espanya (-8,5%) i Portugal (-9,8%). A la UE-27, el balanç per al 2006 és del -0,7%, i es preveu que aquestes dades es mantindran el 2007 i s'agreuaran una dècima el 2008. Els països de l'ampliació que superen el 10% de dèficit per compte corrent són Estònia (-14,2%), Letònia (-21,1%), Lituània (-10,7%), Bulgària (-15,8%) i Romania (-10,3%).

2.3.

LA POLÍTICA ECONÒMICA I MONETÀRIA

En aquest apartat ens centram en els programes nacionals de reformes i en l'anàlisi de la política monetària i l'evolució de l'euro.

2.3.1. PRIMER ANY DELS PROGRAMES NACIONALS DE REFORMES¹⁹

El relançament de l'Estratègia renovada de Lisboa (ERL) ha donat prioritat als objectius del creixement sostenible i a l'ocupació, i s'ha concretat amb la posada en marxa del Programa comunitari de Lisboa (PCL) i dels programes nacionals de reformes (PNR).

El mes de gener del 2006, la Comissió ha elaborat el primer Informe anual conjunt de progrés dels PNR, en què s'han assenyalat quatre accions prioritàries: més inversió en coneixement i innovació, alliberar el potencial empresarial (en particular de les pimes), incrementar l'adaptabilitat dels mercats laborals basada en la flexiseguretat i establir una política estratègica per a l'energia i el canvi climàtic, accions que s'hauran d'implementar abans del 2008, abans que acabi la primera fase de l'ERL, que ja han estat assumides pel Consell Europeu de primavera de 23 i 24 de març de 2006, i que ja s'han inclòs en els PNR i en PCL.

19. Vegeu: *Memoria sobre la situació socioeconòmica y laboral. España 2006*, Consell Econòmic i Social d'Espanya, Madrid, 2007, capítol I, p. 40-49.

El mes d'octubre del 2006 la Comissió va presentar els progressos aconseguits pel PCL, xifrat en un 75% de les accions proposades per al 2007, mentre que s'assenyalen com a qüestions pendents les relatives a la transferibilitat de les pensions, la mobilitat dels treballadors en el mercat interior o la protecció dels drets de propietat intel·lectual, així com la necessitat

de simplificar la presa de decisions dins les institucions comunitàries.

Per la seva part, els estats també varen presentar al llarg de la tardor els progressos fets en els seus PNR; en aquest sentit destaca que Dinamarca, Estònia i Irlanda s'han considerat bons exemples per a la resta d'Europa. (Vegeu el quadre I-7.)

QUADRE I-7. VALORACIÓ DELS PNR EL 2006

Estats membres de la UE-25	Valoració global del ritme de progrés arribat	Utilització de mà d'obra	Flexibilitat i seguretat en l'ocupació	Innovació i R+D (i regles mercat interior)	Entorn empresarial	Educació i formació contínua
Àustria	Adequat	-			+	-
Alemanya	Adequat	+/-				
Bèlgica	Adequat	-		+	++	
Xipre	Adequat	+	-	+		-
Dinamarca	Molt adequat	++	++			
Eslovàquia	Adequat	+/-		+/-	+	+/-
Eslovènia	Adequat	-	-		+	
Espanya	Adequat	+	-	++	+	+/-
Estònia	Molt adequat			+		
Finlàndia	Molt adequat	+			++	+
França	Adequat	+	-	+		
Grècia	Limitat	-	-	+	+	+/-
Holanda	Adequat	-				+
Hongria	Limitat	+				-
Irlanda	Molt adequat			++		++
Itàlia	Adequat	-		+	+	-
Letònia	Lent	+		-	+	-
Lituània	Adequat	+	+	-		+/-
Luxemburg	Molt adequat	+	+	+		
Malta	Adequat	-		+	+	+
Polònia	Limitat	-		-	+	-
Portugal	Adequat			+	+	+/-
Regne Unit	Adequat		-		+	
Rep. Txeca	Lent		-	-	+	+
Suècia	Molt adequat	+		+	+	

Continua

QUADRE I-7. VALORACIÓ DELS PNR EL 2006

Estats membres de la UE-25	Sostenibilitat i qualitat de les finances públiques	Sostenibilitat medi ambiental	Competència	Infraestructures	Cohesió social	Millores en l'Administració
Àustria		+				
Alemanya	+/-		-			
Bèlgica	+		+		-	+
Xipre	+				-	
Dinamarca	++		+			
Eslovàquia						
Eslovènia	+		+		-	
Espanya	+		-			
Estònia	+					
Finlàndia	+					
França	+/-		-			
Grècia	+/-					+/-
Holanda			+			+
Hongria	+/-		+			-
Irlanda						
Itàlia	-		+/-		-	
Letònia	-				-	
Lituània			+	+	+	
Luxemburg		+			+	
Malta			-			
Polònia	+/-		-			+
Portugal	-				+	+/-
Regne Unit	+			+	+	
Rep. Txeca	+/-					
Suècia			+			

Nota:

- + Punts forts (nombroses actuacions desenvolupades en aquest àmbit).
- ++ Punts forts destacats per la Comissió.
- Punts dèbils que són objecte de recomanacions explícites per part de la Comissió.
- +/- Desenvolupament d'algunes actuacions, però necessitat d'aprofunditzar-hi amb recomanacions explícites de la Comissió.

Font: Comissió de les Comunitats Europees, *Execució de l'Estratègia de Lisboa renovada pel creixement i l'ocupació: Un any de resultats*, COM (2006) 816 final, 12 de desembre de 2006.

Pel que fa al PNR d'Espanya, en el balanç del primer any presentat pel Govern el mes d'octubre del 2006, destaca l'avanç en la consecució dels dos principals objectius amb vista al 2010 (igualar la renda per càpita amb la de la UE i situar la taxa d'ocupació al 66%). Com a aspecte positiu, assenjala l'evolució favorable mostrada per la taxa d'atur juvenil, que se situa més d'un punt per sota de l'objectiu fixat en el PNR per al 2008.

Quant als interlocutors socials, l'Informe anual de progrés del PNR mereix una valoració general positiva amb matisos. D'altra banda, els interlocutors socials han considerat que la seva participació en la revisió, el seguiment i l'actualització del PNR ha estat escassa. Per això, el Govern va proposar un protocol de treball conjunt entre el Govern i els interlocutors socials en el qual s'ha establert un calendari de reunions i consultes per desenvolupar el PNR i impulsar la participació futura.

El primer any de posada en marxa del PNR es concreta en el fet que s'han aprovat el 52,4% de les mesures proposades. Respecte dels dos grans objectius fixats pel PNR, el 2005 la renda per càpita relativa va arribar al 98,8% de la UE-25, 0,7 punts més que el 2004, mentre que la taxa d'ocupació va ser del 63,3% el 2005 enfront del 61% el 2004. La mateixa evolució favorable la presenten la resta d'objectius específics a excepció de l'objectiu transversal de reducció d'emissions de CO². (Vegeu el quadre I-8.)

2.3.2. ANÀLISI DE LA POLÍTICA MONETÀRIA I L'EVOLUCIÓ DE L'EURO²⁰

Des del desembre del 2005 i al llarg del 2006, el Banc Central Europeu (BCE) va modificar la política monetària. El BCE va pujar els tipus d'interès, amb l'objectiu de fer front als riscos que, per a l'estabilitat de preus a mitjà termini, suposaven l'evolució a l'alça dels preus del petroli, la sòlida recuperació de l'economia europea i la folgada liquiditat de la zona euro. (Vegeu el quadre I-4.)

El tipus d'interès de les operacions principals de finançament, referència principal, es va situar al 3,5% després de la darrera pujada del desembre del 2006; són els tipus més alts des del 2001. A més, el diferencial amb els tipus d'interès dels Estats Units es va ampliar, va arribar als 2,5 punts bàsics durant el primer semestre i es va reduir a 1,75 punts bàsics a partir de la darrera pujada de desembre, havent pujat també els tipus als Estats Units al llarg de l'any.

Com a conseqüència de l'augment de preu del petroli, els grups amb component energètic varen ser més inflacionistes; habitatge i transport registraren en la mitjana de l'any variacions interanuals del 4,7 i 3,2%, respectivament.

Quant al mercat de divises, l'evolució del diferencial de tipus d'interès juntament amb el debilitament de l'economia nord-americana es va reflectir clarament en el

20. Vegeu: *Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral. España 2006*, Consell Econòmic i Social d'Espanya, Madrid, 2007, capítol II, p. 31-40.

QUADRE I-8. PRINCIPALS EIXOS D'ACTUACIÓ DEL PROGRAMA NACIONAL DE REFORMES D'ESPANYA. OBJECTIUS I ASSOLIMENTS

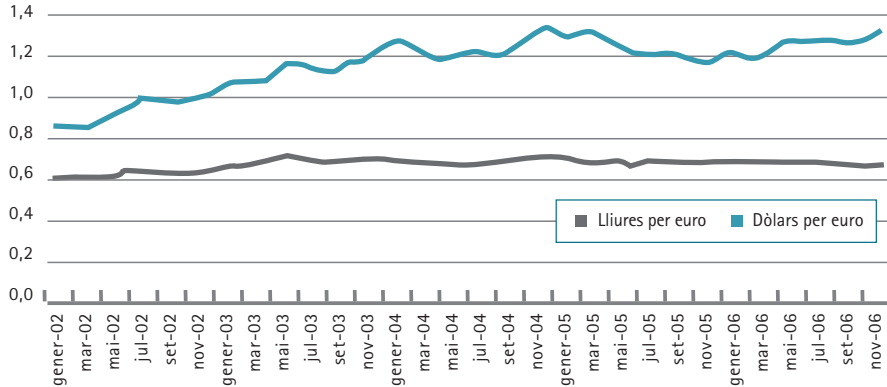
Objectius	Espanya					PNR	
	2004	2005	2005	2005	2008	2010	
Eixos d'actuació del PNR i directrius comunitàries							
Principals							
Convergència en PIB per càpita (PPA, UE-25=100)	98,1	98,8	100,0	100,0		100,0	
Taxa d'ocupació del 66%	61,0	63,3	63,8	66,0		66,0	
Transversal							
Reduir les emissions de CO ₂ (índex 1990=100) ^a	140,0	152,0	92,5	—	137,0		
Específics							
Reduir el deute públic al 34% del PIB	46,4	43,1	63,4	37,5	34,0		
Augmentar la dotació de vies fèrries fins als 35 km/1000 km ² de superfície	28,3	29,4	48,3	32,0	35,0		
Reduir la taxa d'accidentalitat en carreteres en un 40% ^b	15,9	13,4	10,9	11,0	9,5		
Reduir un 50% la taxa d'abonament escolar prematur ^c	31,7	30,8	15,2	20,1	15		
Duplicar la inversió en I+D ^d	1,1	1,1	2	1,6	2		
Convergir amb Europa en societat de la informació (TIC/PIB)	5,2	5,5	6,4	6,3	7		
Convergir amb la mitjana europea en els indicadors de competència en els quals estiguem per sota	—	—	—	—	—		
Augmentar la taxa d'ocupació femenina	48,3	51,2	56,3	54,4	57		
Reduir la taxa de desocupació juvenil	22,1	19,7	18,7	19,3	18,6		
Reduir la sinistraltat laboral en un 15% e	3,9	2	—	—	15		
Augmentar la taxa de creació d'empreses de més d'un treballador en un 25%	7,8	8	—	9	9,8		

Nota:

- a. Objectiu mitjà per al període 2008-2010.
- b. Percentatge de víctimes mortals i 000 passatgers per km. Dades d'Espanya del 2002 i del 2004 i per la UE de 2002.
- c. Percentatge de joves (18-24 anys) que han completat com a màxim l'educació secundària i no continuen cap estudi o formació.
- d. Dades del 2003 i del 2004.
- e. Nombre d'accidents de treball amb baixa laboral per cada 100.000 treballadors afiliats a la Seguretat Social.

Font: Programa Nacional de Reformes de Espanya.

Gràfic I-8
Cotització de la lliura esterlina i del dòlar

Font: BCE.

comportament dels tipus de canvi. Al llarg del 2006, l'euro es va incrementar enfront del dòlar un 0,4%, i va arribar de mitjana, com ja s'ha mencionat, a un tipus de canvi d'1,26 dòlars per euro²¹. Els tipus de canvi enfront de la lliura esterlina en la mitjana anual es va situar en 0,682 lliures per euro. La recuperació de l'economia europea en el darrer any també va reflectir una apreciació significativa davant el ien japonès, un 6,7% per comparació a l'1,8% de l'any anterior, i va arribar a un tipus de canvi de 146,06 iens per euro. (Vegeu el gràfic I-8.)

Per tant, l'evolució de l'euro en els darrers anys està reforçant el paper de la moneda europea com a moneda de reserva davant l'hegemonia tradicional de dòlar, i genera una lleugera diversificació en les reserves

dels bancs centrals. L'euro s'ha convertit en una moneda atractiva, no tan sols com a dipòsit de valor, sinó també com a mitjà de transacció, tal com reflecteix l'augment continu del comerç i les inversions de la Unió Europea amb la resta del món.

2.4.

EL BALANÇ DE L'ESTRATÈGIA EUROPEA D'OCUPACIÓ, EL DIÀLEG SOCIAL I LA PROTECCIÓ SOCIAL

En aquest apartat ens centram a analitzar el balanç de l'Estratègia europea d'ocupació, el diàleg social i les relacions laborals, i la protecció social.²²

21. Les dades per trimestres són: 1,20, 1,26, 1,27 i 1,29.

22. Vegeu: *op. cit.*, Consell Econòmic i Social d'Espanya, Madrid, 2007, p. 88-110 (capítol II) i p. 114-120 (capítol III).

2.4.1. EL BALANÇ DE L'ESTRATÈGIA EUROPEA D'OCUPACIÓ

Segons les darreres dades de l'Eurostat, a pesar de l'evolució favorable de l'ocupació, els progressos en el compliment dels objectius quantificats en matèria d'ocupació de l'Estratègia europea d'ocupació (EEE) segueixen essent lents, ja que encara no s'ha aconseguit arribar als objectius que es fixaren per a l'any 2005. Això no obstant, s'observen millores en la majoria dels indicadors:

- La taxa d'ocupació de la UE-25 va augmentar un punt (fins al 64,7%), encara 2,3 punts per sota de l'objectiu fixat per al 2005 i a 5,3 punts de l'objectiu del 70% establert per al 2010.
- La taxa d'ocupació femenina va arribar al 57,3%, així supera l'objectiu que es va fixar el 2005 i se situa a només 2,7 punts de l'objectiu del 2010.
- L'evolució de la taxa d'ocupació de majors de 55 anys ha passat del 42,4% al 43,6%, encara és 6,4 punts inferior a l'objectiu per al 2010.

A Espanya, la taxa d'ocupació de la població de 15 a 64 anys es va situar al 64,8%, 1,5 punts per sobre de la registrada l'any anterior. A pesar d'haver moderat el ritme de creixement respecte de l'any anterior, es manté, juntament amb Alemanya, Eslovàquia, Estònia, Letònia i Polònia, entre els sis països de la UE-25 que han registrat increments més grans. Els tres països amb millors resultats han estat Dinamarca, Holanda i Suècia. El creixement de la taxa femenina

espanyola ha crescut 2 punts, fins al 53,2%, i és el país de la UE-25 que ha registrat major creixement, després d'Estònia i de Letònia. Encara que la taxa d'ocupació femenina espanyola es troba 3,8 punts percentuals per sota de l'objectiu previst per al 2010 en el Programa nacional de reformes, si es manté l'evolució actual, sembla possible que es compleixi abans d'aquesta data. Pel que fa a la taxa d'ocupació de majors de 55 anys, ha seguit avançant a Espanya fins a situar-se en el 44,1%, mig punt per sobre de la mitjana comunitària. Això significa que Espanya hauria de créixer a un ritme del 3% en els pròxims anys per poder complir l'objectiu previst per al 2010. (Vegeu el quadre I-9.)

2.4.2. EL DIÀLEG SOCIAL I LES RELACIONS LABORALS

El diàleg social, de caràcter bipartit entre les organitzacions d'empresaris i de treballadors, o tripartit, amb la participació dels governs, va continuar desenvolupant-se al llarg del 2006. L'adopció d'un nou programa de treball va obrir un nou cercle de diàleg en el qual les organitzacions sindicals i empresarials emmarcaran la seva contribució a uns objectius, lligats a l'Estratègia de Lisboa, en els pròxims anys.

Gràcies al consens dels agents socials en relació amb l'Estratègia, es va aprovar el Programa de treball conjunt 2006-2008. Seguidament, es comenten els objectius, les matèries, els instruments i els compromisos del Programa de treball conjunt 2006-2008:

QUADRE I-9. INDICADORS DE L'ESTRATÈGIA D'Ocupació, ESPANYA, UE-25, 2005-2006

Indicadors*	Espanya		UE-25		UE-25 mitjana 3 millors		Diferència Espanya-UE-25		Diferència Espanya		Objectius 2010**		Diferències el 2006 respecte dels objectius 2010	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	Espanya	UE-25	Espanya	UE-25
Ocupació														
Taxa d'ocupació (% població de 15 a 64 anys)	63,3	64,8	63,8	64,7	73,9	74,9	-0,5	0,1	-10,6	-10,1	66,0	70,0	-1,2	-5,3
Taxa d'ocupació femenina (% dones de 15 a 64 anys)	51,2	53,2	56,3	57,3	69,6	70,6	-5,1	-4,1	-18,4	-17,4	57,0	60,0	-3,8	-2,7
Taxa d'ocupació de majors (% població de 55 a 64 anys)	43,1	44,1	42,5	43,6	61,9	62,9	0,6	0,5	-18,8	-18,8	—	50,0	—	-6,4
Desocupació														
Taxa d'atur (% població activa)	9,2	8,5	8,7	7,9	4,5	4,1	0,5	0,6	4,7	4,4	—	—	—	—
Taxa d'atur femenina (% població femenina activa)	12,2	11,6	9,8	9,0	4,5	4,3	2,4	2,6	7,7	7,3	—	—	—	—
Taxa d'atur jove (% població activa de 15 a 24 anys)	19,7	17,9	18,5	17,3	8,5	7,6	1,2	0,6	11,2	10,3	18,6	—	-0,7	—
Ràtio de desocupació jove (% població de 15 a 24 anys)	9,7	8,8	8,3	7,6	4,1	3,0	1,4	1,2	5,6	5,3	—	—	—	—
Atur de llarga duració (% total aturats)	24,5	21,7	45,0	44,9	20,1	18,4	-20,5	-23,2	4,4	3,3	—	—	—	—
Creixement del PIB real	3,5	3,9	1,7	2,9	9,6	10,5	1,8	1,0	-6,1	-6,6	3,0	3,0	0,9	-0,1

* Els indicadors d'aquest requadre recullen la població de 15 a 64 anys, excepte quan s'indiqui el contrari.

** Els objectius per al 2010 d'Espanya són els del Programa Nacional de Reformes de 2005 i els de la UE-25 són els objectius fixats per la Cimera de Lisboa de 2004

Font: Elaboració pròpia amb dades d'Eurostat, Labour Force Survey, segons trimestres, i dades anuals de creixement del PIB real a preus constants de 2000.

• **Objectius:**

- Les organitzacions CES (Confederació de Sindicats Europeus), UNICE (Unió de Confederacions de la Indústria i de les Organitzacions Empresarials d'Europa), UEAPME (Unió Europea de l'Artesanat i de les Petites i Mitjanes Empreses), CEEP (Centre Europeu de l'Empresa Pública), EUROCADRES (Consell dels Quadres Europeus) i CEC (Centre Europeu dels Consumidors) reiteren el seu suport a l'Estratègia de Lisboa.
- Contribuir i promoure el creixement, l'ocupació i la modernització del model social europeu, comprometent-se a dur a terme una anàlisi conjunta dels desafiaments clau que afronten els mercats de treball europeus.
- El nou Programa de treball és, a més, un factor clau per reforçar l'autonomia dels agents socials.

• **Matèries:**

- Polítiques macroeconòmiques i de mercat laboral.
- Canvi demogràfic, envelliment actiu, integració dels joves, mobilitat i migracions.
- Aprenentatge permanent, competitivitat, innovació i integració dels grups desfavorits en el mercat del treball.

- Equilibri entre flexibilitat i seguretat.

- Treball no declarat.

• **Instruments i compromisos:**

- Recomanacions conjuntes a les institucions europees i nacionals.
- Definir prioritats perquè les incloguin els agents socials en un marc d'accions sobre l'ocupació.
- Negociar un acord autònom sobre la integració laboral dels grups desfavorits i sobre l'aprenentatge permanent.
- Negociar un acord marc voluntari sobre assetjament i violència.
- Promoure i avaluar les orientacions per a la gestió del canvi i les seves conseqüències socials, i les conclusions sobre comitès d'empresa europeus.
- Informar sobre l'aplicació dels acords sobre teletreball, estrès, i el marc d'accions sobre la igualtat de gènere. Desenvolupar la comprensió comuna de tots aquests instruments i com poden tenir un impacte positiu en els diferents nivells de diàleg social.

En el marc de la Cimera Social Tripartida de primavera es va posar de manifest la creixent importància de les polítiques de millora de les competències i qualificacions, i el paper dels agents socials en la definició de polítiques formatives adequades al desenvolupament i l'actualització de les qualificacions en l'actual context productiu i econòmic.

Un altre eix de treball són les accions per promoure la igualtat entre homes i dones, d'acord amb el marc d'accions adoptat el 2005.²³ Les organitzacions signants es varen comprometre a complir-lo en els pròxims cinc anys.

Un important àmbit d'actuació dels agents socials se situa a promoure i avaluar les orientacions comunes sobre la gestió de les reestructuracions i les seves conseqüències socials, i vinculat a això, de les conclusions conjuntes sobre el paper dels comitès d'empresa europeus. El seguiment continuat i conjunt de les reestructuracions a Europa per part dels agents socials i les institucions podria i hauria de tenir un marc rellevant en el recentment creat Fòrum de les Reestructuracions.

El mes d'octubre, a la Cimera Social Tripartida, es va produir un debat sobre el significat de la noció *flexiseguretat*. La Confederació Europea de Sindicats (CES) no es va mostrar disconforme amb la flexiseguretat sempre que no recaigui en la precarietat laboral i es prevegi en un model amb drets socials i de protecció social. L'organització empresarial UNICE va considerar que la flexiseguretat ha d'unir l'equilibri de mesures econòmiques i socials per impulsar la creació de llocs de treball. Per la patronal europea, s'ha d'aprofundir en tres àmbits: una legislació laboral flexible, la lluita contra el treball irregular i un equilibri entre polítiques actives de mercat de treball i polítiques fiscals adequades. Finalment, l'organització que agrupa petites i mitjanes empreses, UEAPME, reduiria la regulació de

la contractació i l'acomiadament, i entén la seguretat com una cosa més dirigida a ocupabilitat que no al lloc de treball.

Altres aspectes sobre diàleg social i relacions laborals que es preveuen en el Programa de treball conjunt és la negociació de l'Acord marc sobre l'assetjament i la violència en el treball. Totes les organitzacions estan d'acord a treballar aspectes relacionats amb la prevenció, la identificació i el seu tractament, així com el procediment per fer-ne un seguiment i aplicar-lo.

Aquestes mateixes organitzacions (CES, UNICE, UEAPME i CEEP) també acordaren la regulació autònoma del teletreball, com a mitjà per modernitzar l'organització del treball i contribuir a una societat i una economia del coneixement.

Finalment, el diàleg social de l'àmbit sectorial s'ha mostrat en aquests darrers anys molt actiu. S'han signat uns quants acords sectorials, com per exemple el que està dirigit a protegir la seguretat i la salut dels treballadors dels riscos de la pols de silici cristal·lí. L'experiència sectorial d'aquests anys s'ha basat en una millor estructuració del diàleg social en el tractament d'un conjunt ampli de temes i en l'adopció d'un conjunt d'instruments de diversos graus i naturalesa.

2.4.3. LA PROTECCIÓ SOCIAL²⁴

L'Agenda Social Europea revisada, vigent fins al 2010, completa la revisió intermèdia de l'Estratègia de Lisboa desenvolupant un paper fonamental en la promoció

23. CES, UNICE, UEAPME i CEEP: «Marc d'accions per a la igualtat entre homes i dones», 22 de març de 2005. Vegeu la *Memòria del CES Espanya*, capítol II.3.1.1.

24. Vegeu: *op. cit.*, Consell Econòmic i Social d'Espanya, Madrid, 2007, p. 114-120 (capítol III).

de la dimensió social del creixement econòmic. L'Agenda té dos eixos prioritaris: aconseguir la plena ocupació i aconseguir una societat més solidària.

L'any 2006 s'han produït alguns avanços en el compliment de l'Agenda:

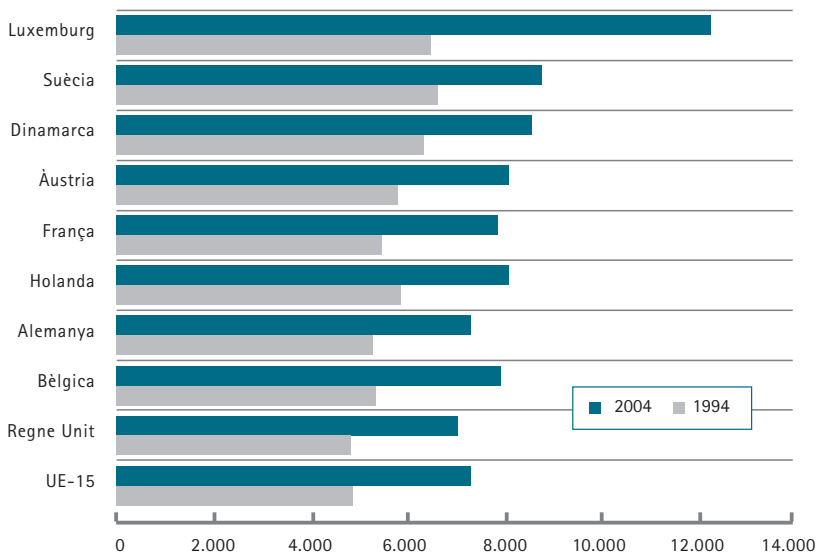
- L'aplicació de la nova fase del mètode obert de coordinació (MOC), que segons el primer informe s'ha de fixar amb uns objectius comuns estructurats en tres grans àrees: la pobresa i l'exclusió social; les pensions, i l'atenció sanitària i l'assistència de llarga durada.
- L'aplicació d'un nou instrument financer per a les polítiques socials, el programa PROGRESS (2007-2013), dirigit a donar suport financer a l'execució dels objectius de la UE en matèria d'o-

cupació, protecció i inclusió social, condicions de treball, no-discriminació, i diversitat i igualtat de gènere.

- La Comissió va aprovar el 2006 una comunicació relativa al desafiament demogràfic amb què s'enfronta la UE en el context de la globalització, sobretot l'envelliment demogràfic. Per la UE-25, les projeccions mostren que la despesa pública relacionada amb l'edat augmentarà entre 3 i 4 punts dels PIB entre el 2004 i el 2050, fet que suposaria un augment del 10% de la despesa pública, que afectarà les pensions, la salut i els serveis prestats a les persones d'edat avançada.

L'esforç que dedica Espanya a la protecció social segueix essent molt inferior a la mitjana de la UE-15 i de la UE-25. El 2004,

Gràfic I-9
Intensitat de la protecció social en la Unió Europea (1994-2004)*

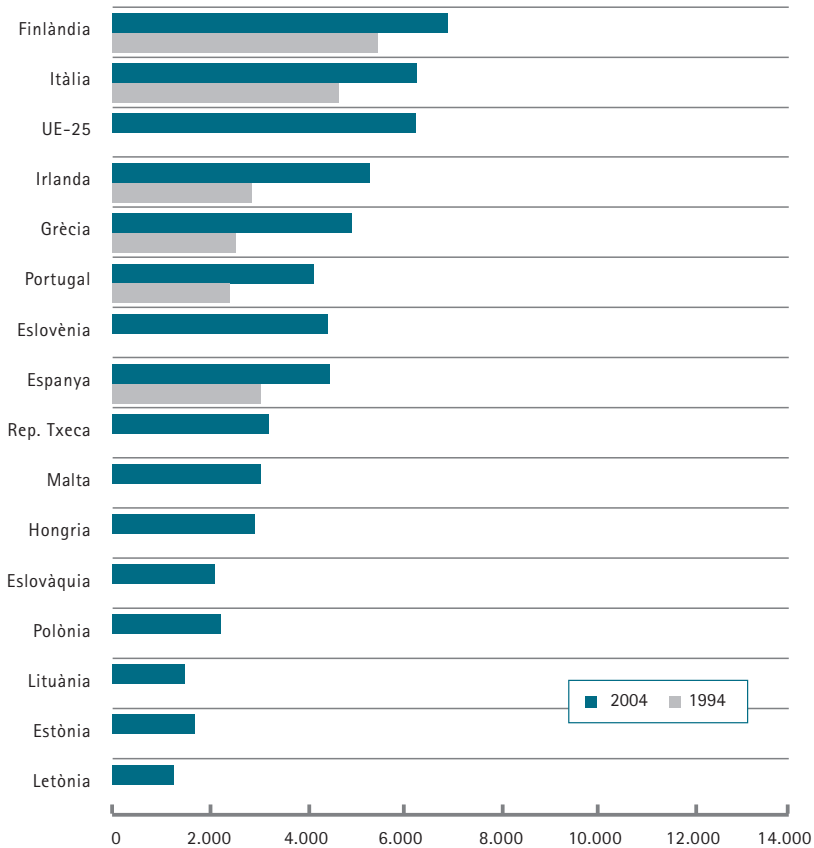

Continua

Espanya dedicava a protecció social una quantitat equivalent al 20% del PIB, mentre que la mitjana de la UE-15 se situava en 27,6% i la mitjana de la UE-25 es trobava en 27,3%. La distància es manté quan es mesura la despesa en protecció social en euros per habitant: el 2004, Espanya dedicava per habitant 3.025 euros a preus constants de 1995, lluny de la mitjana de

la UE-15 (6.083 euros/habitant/any) i també per sota de la mitjana de la UE-25, que disminueix notablement amb la incorporació dels 10 països en la penúltima ampliació (3.587 euros/habitant/any). Considerant la intensitat de la protecció social en unitats de paritat de poder adquisitiu, Espanya se situava entre Eslovènia i la República Txeca. (Vegeu el gràfic I-9.)

Gràfic I-9
Intensitat de la protecció social en la Unió Europea (1994-2004)*

* Despesa en protecció social per habitant en termes SEEPROS. Paritats de poder adquisitiu, milers d'unitats
Nota: En el cas dels països de l'ampliació no hi ha dades del 1994; Xipre no disposa de dades i les d'Estònia, Letònia, Lituània i UE-25 corresponen al 2001.

Font: Eurostat, *European social statistics: Social protection. Expenditure and receipts, 1994-2004*.

2.5.

LA POLÍTICA DE COHESIÓ PER AL 2007-2013 I LA POLÍTICA REGIONAL

En aquest subapartat analitzam la política de cohesió per al 2007-2013 i la política regional.

2.5.1 LA POLÍTICA DE COHESIÓ PER 2007-2013: ACORD D'ESPANYA I LA COMISSIÓ DEL SEU PLA I PRIORITATS²⁵

La Comissió Europea sobre el pla nacional i les prioritats en matèria de política de cohesió per al període 2007-2013 ha donat suport total a les prioritats de l'Estratègia nacional espanyola, que estan estretament vinculades a l'Estratègia de Lisboa a favor del creixement i l'ocupació de qualitat.

Per comparació al 2000-2006, i malgrat la reducció de més del 40% de l'ajuda comunitària, el pla presentat per Espanya incrementa, de manera considerable, el suport a l'Estratègia de Lisboa, concretament pel que fa a l'àmbit de la investigació, la innovació i la societat de la informació.

El marc estratègic nacional de referència descriu en termes generals de quina manera pensa utilitzar Espanya els recursos de la UE (35.200 milions d'euros) en els pròxims set anys.

L'objectiu principal d'Espanya per al 2007-2013 és «contribuir a la cohesió i al desenvolupament equilibrat de la Unió gràcies a un creixement conjunt i sostenible d'Espa-

nya i de cadascuna de les seves ciutats i comunitats autònomes». Aquest objectiu es tradueix en tres objectius estratègics:

- Fer d'Espanya un lloc més atractiu per invertir i treballar.
- Millorar el coneixement i la innovació per reforçar el creixement.
- Crear més llocs de treball i de millor qualitat.

Es pretén reflectir aquests objectius en temes dirigits a estimular l'economia del coneixement, afavorir el medi ambient i un transport sostenible, fer avançar el desenvolupament local i urbà, promoure l'aprenentatge permanent i la creació d'empreses, millorar el capital humà, fomentar l'accés al treball, la inclusió social i la igualtat d'oportunitats, etc. El marc estratègic s'executarà per mitjà de 45 programes, dels quals 23 es finançaran amb el Fons Europeu de Desenvolupament Regional i els 22 restants seran a càrrec del Fons Social Europeu. D'entre aquests programes, s'ha de destacar la creació d'un nou Fons de Tecnologia dedicat a la investigació i a la innovació en les empreses, una acció nacional de desenvolupament urbà integrat i diferents accions destinades a conciliar millor la vida professional i privada i reduir l'abandonament prematur de l'escola.

Tots els estats membres han presentat les seves propostes. Els primers plans que s'han aprovat són els de Malta, Grècia, Àustria, Dinamarca i Lituània, sempre tenint en compte que han posat especial èmfasi en la innovació, la investigació i el desenvolupament tecnològic, la societat de la informa-

25. Vegeu el document IP/07/634. Hof/Brussel-les, 9 de maig de 2007.

ció, la protecció del medi ambient, les fonts d'energia renovables i la creació de més llocs de treball de millor qualitat.

2.5.2. LA POLÍTICA REGIONAL²⁶

Des de l'ampliació de la Unió Europea (UE) del 2004, s'han acumulat disparitats regionals en l'espai comunitari. Hi ha hagut intents de reduir aquestes disparitats amb intervencions de tot tipus per part de la UE, però no han estat del tot fructífers. Ara, amb les dues darreres incorporacions (Bulgària i Romania), la situació regional comunitària encara és més complexa i difícil, i la dotació pressupostària de la política de cohesió territorial és menor.

Les diferències regionals s'analitzen mitjançant l'estudi de les variables següents: el PIB per càpita, l'ocupació i la desocupació, i la productivitat del factor treball.

Quant a les disparitats en el PIB per càpita, d'acord amb les darreres dades disponibles del 2003, el panorama regional es considera vertaderament preocupant. L'indicador més senzill i el que ofereix una perspectiva més clara és la ràtio entre nivells extrems. Aquesta ràtio, a la UE-27, arriba al 12,8, és a dir, que la renda per càpita de la regió comunitària més rica, Inner London, és 12,8 vegades superior a la regió més pobra, el nord-est de Romania. Les regions més riques són al Regne Unit, Benelux, Suècia, el sud d'Alemanya i el nord d'Itàlia, mentre que les més pobres es troben, sobretot, a Bulgària i Romania. Això és una mostra evident que la nova perifèria pobra de la UE es localitza, majoritàriament, en els països d'Europa de l'Est, de manera que es desplaça del sud d'Europa a l'est d'Europa. (Vegeu el quadre I-10.)

QUADRE I-10. REGIONS AMB ELS MAJORS I MENORS NIVELLS DE PIB PER CÀPITA (EN PPC), 2003 (UE-25=100)			
Regions amb el PIB per càpita més alt		Regions amb el PIB per càpita més baix	
1. Inner London (UK)	277,6	1. Nord-Est (RO)	21,7
2. Brussel·les-Capital (BE)	237,6	2. Severen Tsentralen (BG)	24,2
3. Luxemburg (LU)	233,9	3. Sud (RO)	24,4
4. Hamburg (DE)	184,0	4. Yuzhen Tsentralen (BG)	24,6
5. Île de France (FR)	173,3	5. Yugoiztochen (BG)	24,9
6. Wein (AT)	170,9	6. Severoiztochen (BG)	25,3
7. Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	165,1	7. Sud-Vest (RO)	25,5
8. Província Autònoma Bolzano (IT)	160,0	8. Sud-Est (RO)	25,6
9. Oberbayern (DE)	157,9	9. Severozapaden (BG)	26,1
10. Estocolm (SE)	157,9	10. Nord-Vest (RO)	29,1

Legenda: UK: Regne Unit; BE: Bèlgica; LU: Luxemburg; DE: Alemanya; FR: França; AT: Àustria; IT: Itàlia; RO: Romania, i BG: Bulgària.

Font: Eurostat, Statistics in focus 17/2006.

26. Vegeu: José Villaverde Castro, «Disparidades regionales en la Unión Europea ampliada ¿el cuento de nunca acabar?», *Cuadernos de Información Económica*, núm. 196, gener-febrer de 2007, p. 111-120.

No s'ha d'oblidar que dins el que es considera la UE més desenvolupada també hi ha regions pobres, i són Grècia i Itàlia les més desfavorides. Una altra qüestió que cal destacar de l'amplitud de les disparitats regionals és la intensitat. El Regne Unit i Bèlgica són els països on les desigualtats regionals tenen una major intensitat. Espanya, en aquest sentit, ocupa una posició intermèdia.

Parlant en termes evolutius, es pot dir que durant el període 2000-2003 hi ha hagut indicis que s'ha produït un procés lent de convergència, ja que la proporció de població europea que viu en regions amb nivells de renda inferiors al 75% de la mitjana o per sobre del 125% ha disminuït. Això significa que aquest procés de convergència s'ha sustentat, sobretot, en el fet que algunes regions de la UE-15 han sobrepassat el llindar del 75% i d'altres han caigut per sota del 125%.

Pel que fa al mercat de treball, cal dir que un dels principals objectius de la Cimera de Lisboa establia que la taxa d'ocupació fos del 67% el 2005 i del 70% el 2010. El 2005 la taxa d'ocupació de la UE-25 es va situar al 63,7%, més de tres punts per sota de la xifra objectiu. La ràtio entre els valors extrems és d'1,8, xifra considerada preocupant. D'altra banda, hi ha regions que tenen una taxa d'ocupació que supera la xifra del 60%, aquestes es troben bàsicament a Holanda, el sud d'Alemanya, Àustria, Bèlgica i fonamentalment el Regne Unit. A l'extrem oposat, tenim taxes d'ocupació regionals molt baixes, que solen correspondre a països de l'ampliació, com Bulgària i Polònia. Al nostre país,

són cinc les regions que es troben en aquesta situació: Astúries, Extremadura, Andalusia, Ceuta i Melilla.

Des del punt de vista de la desocupació o l'atur, les diferències regionals també són molt pronunciades. La taxa d'atur de la regió que registra un nivell més elevat, Réunion (França), és 11,6 vegades superior a la de la regió que anota el nivell més baix, Herefordshire, Worcestershire i Warwickshire (Regne Unit). Això no obstant, hi ha algunes regions dels països més rics que també concentren taxes d'atur molt elevades. Els dos nous membres de la UE (Bulgària i Romania) reflecteixen una situació regional millor que la mitjana comunitària.

Quan ens referim a l'atur, sabem que no afecta d'igual manera a tots els col·lectius, en particular sabem que afecta més les dones i els joves. El Regne Unit continua essent el millor situat pel que fa a l'atur femení i Holanda ocupa aquesta mateixa posició quant a l'atur dels joves. Malauradament per a Espanya, Ceuta i Melilla són regions amb una taxa d'atur femení força elevada. (Vegeu el quadre I-11.)

Finalment, la productivitat és considerada per molts d'economistes com el principal determinant del creixement econòmic i del nivell de desenvolupament.

L'any 2003 les disparitats regionals de la UE-25 eren molt grans. La ràtio entre els valors extrems era igual a 6; per tant, la regió amb el nivell més alt (Brussel·les) té una productivitat sis vegades major a la que registra el nivell més baix (Lubelskie, Polònia). Les regions més productives es troben al que anomenem l'Europa rica, entre les quals hi ha tres regions espanyo-

QUADRE I-11. REGIONS AMB LES MAJORS I MENORS TAXES DE DESOCUPACIÓ A LA UE, 2005

Regions amb les taxes més baixes		Regions amb les taxes més altes	
Regió	Taxa	Regió	Taxa
Total			
1. Herefordshire, Worcestershire & Warwickshire (UK)	2,6	1. Réunion (FR)	30,1
2. Província Autònoma de Bolzano (IT)	2,7	2. Guadalupe (FR)	25,9
3. North Yorkshire (UK)	2,9	3. Guyane (FR)	24,8
4. Salzburg (AT)	3,2	4. Východné Slovensko (FR)	23,1
5. Valle d'Aosta (IT)	3,2	5. Dolnoslaskie (PL)	22,8
6. Cheshire (UK)	3,3	6. Zachodniopomorskie (PL)	22,7
7. Lincolnshire (UK)	3,3	7. Halle (DE)	22,3
8. Zeeland (NL)	3,3	8. Mecklenburg-Vorpommern (DE)	21,4
9. Cornwall & Isles of Scilly (UK)	3,4	9. Dessau (DE)	21,3
10. Gloucestershire, Wiltshire & North Somerset (UK)	3,5	10. Leipzig (DE)	20,5
Dones			
1. Herefordshire, Worcestershire & Warwickshire (UK)	2,3	1. Réunion (FR)	33,3
2. East Wales (UK)	2,5	2. Guadalupe (FR)	29,5
3. Gloucestershire, Wiltshire & North Somerset (UK)	3,1	3. Ceuta (ES)	29,4
4. Dorset & Somerset (UK)	3,1	4. Dytiki Makedonia (EL)	28,0
5. Salzburg (AT)	3,4	5. Guyane (FR)	27,1
6. Northern Ireland (UK)	3,4	6. Zachodniopomorskie (PL)	24,8
7. Hampshire & Isle of Wight (UK)	3,5	7. Východné Slovensko (SK)	24,0
8. Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	3,5	8. Dolnoslaskie (PL)	23,7
9. Província Autònoma de Bolzano (IT)	3,5	9. Melilla (ES)	23,3
10. Zeeland (NL)	3,5	10. Warminsko-Mazurskie (PL)	22,6
Joves (15-24 anys)			
1. Zeeland (NL)	6,2	1. Guadalupe (FR)	59,1
2. Noord-Brabant (NL)	6,5	2. Réunion (FR)	52,2
3. Utrecht (NL)	6,8	3. Calabria (IT)	46,1
4. Oberösterreich (AT)	6,9	4. Dolnoslaskie (PL)	45,0
5. Província Autònoma de Bolzano (IT)	7,3	5. Sicília (IT)	44,8
6. Dorset & Somerset (UK)	7,5	6. Dytiki Makedonia (EL)	44,1
7. Gelderland (NL)	7,7	7. Świętokrzyskie (PL)	43,6
8. Herefordshire, Worcestershire & Warwickshire (UK)	7,8	8. Podkarpackie (PL)	43,3
9. Overijssel (NL)	7,9	9. Martinique (FR)	42,7
10. Noord-Holland (NL)	8,1	10. Zachodniopomorskie (PL)	41,7

Llegenda: UK: Regne Unit; IT: Itàlia; AT: Àustria; NL: Holanda; FR: França; PL: Polònia; DE: Alemanya; ES: Espanya; EL: Grècia, i SK: Eslovàquia.

Font: Eurostat News release, 150/200.

QUADRE I-12. REGIONS AMB ELS MAJORS I MENORS NIVELLS DE PRODUCTIVAT (EN PPC), 2003 (UE-25=100)

Regions amb la productivitat més alta		Regions amb la productivitat més baixa	
1. Brussel·les (BE)	283,0	1. Lubelskie (PL)	35,3
2. Inner London (UK)	265,5	2. Podkarpackie (PL)	40,0
3. Luxemburg (Grand-Duché) (LU)	235,4	3. Letònia (LV)	40,3
4. Île de France (FR)	171,5	4. Swietokrzyskie (PL)	41,9
5. Hamburg (DE)	171,3	5. Podlaskie (PL)	43,1
6. Corse (FR)	166,2	6. Łódzkie (PL)	44,3
7. Wien (AT)	159,3	7. Východné Slovensko (SK)	44,7
8. Bremen (DE)	151,4	8. Lituània (LT)	46,3
9. Antwerpen (BE)	142,5	9. Malopolskie (PL)	46,6
10. North Eastern Scotland (UK)	140,9	10. Észak-Magyarország (HU)	46,8

Llegenda: BE: Bèlgica; UK: Regne Unit; LU: Luxemburg; FR: França; DE: Alemanya; AT: Àustria; PL: Polònia; LV: Letònia; SK: Eslovàquia; LT: Lituània, i HU: Hongria.

Font: Eurostat.

les amb nivells de productivitat superiors en més d'un 10% a la mitjana esmentada de la UE-25 (Madrid, Navarra i País Basc), i les menys productives es localitzen a l'Europa de l'Est. (Vegeu el quadre I-12.)

2.6.

L'ESPAI EUROPEU D'INVESTIGACIÓ: NOVES PERSPECTIVES²⁷

D'ençà que es va reunir el Consell Europeu de Lisboa, el mes de març del 2000, s'ha plantejat l'objectiu de crear un Espai Europeu d'Investigació (EEI) i s'han posat en marxa diverses iniciatives.

La Unió Europea i els estats membres han reconegut que, juntament amb una educació d'alta qualitat i una formació contínua i un entorn propici a la innovació, l'EEI és molt important per fer d'Europa una societat del coneixement capdavantera. El concepte de l'EEI combina els elements següents: un mercat interior europeu de la investigació, en el qual els investigadors, la tecnologia i els coneixements puguin circular lliurement; la coordinació efectiva de les activitats en l'àmbit europeu, i els programes i les polítiques d'investigació nacionals i regionals, i les iniciatives executades i finançades a escala europea.²⁸

27. Vegeu el Llibre verd. COM (2007) 161 final. Brussel·les 4.4.2007. Aquest apartat s'amplia amb informació relativa a les Illes Balears a l'apartat 14.

28. Vegeu el document de treball dels serveis de la Comissió, capítol 1.

El propòsit principal és posar en marxa un ampli debat institucional i públic amb vista a preparar iniciatives per al 2008. Malgrat tot, encara queda molt de treball preliminar per construir l'EEI, i especialment per superar la fragmentació que segueix caracteritzant la base de la investigació pública europea. Se suposa que la contribució del sector empresarial ha de representar dos terços del 3% del PIB que s'ha fixat com l'objectiu de la inversió en I+D. Les dades més recents reflecteixen que les empreses establertes a la UE varen incrementar la seva despesa global en I+D en més del 5% el 2006, però aquest percentatge continua essent menor que l'índex d'increment de la despesa en I+D de les empreses no establertes a la UE.²⁹

Perquè es pugui establir un marc per al debat, i d'acord amb els principis fonamentals acordats per unanimitat el 2000, l'EEI que la comunitat científica, les empreses i els ciutadans necessiten, ha de tenir les característiques següents:

1. Crear un mercat de treball únic per als investigadors, per tal de retenir i atreure més investigadors competents.
2. Desenvolupar infraestructures d'investigació d'alta qualitat de categoria mundial.

3. Enfortir les institucions d'investigació per promoure la inversió en I+D de les empreses a Europa.
4. Compartir els coneixements i els resultats de la investigació científica i assegurar que es difonguin de manera generalitzada.
5. Optimitzar els programes i les prioritats d'investigació i garantir la coherència dels programes d'investigació nacionals i regionals i de les prioritats relacionades amb qüestions d'interès europeu.
6. Obrir-se al món amb més cooperació internacional en ciència i tecnologia, ja que les investigacions cada vegada presenten una dimensió més mundial.

A més d'aquestes sis àmbits fonamentals, s'han de tenir en compte tres premisses que són transversals a tots els aspectes de l'EEI: que les polítiques europees d'investigació han d'estar profundament arrelades a la societat europea; que és necessari trobar l'equilibri entre la competència i la cooperació, i que s'ha d'aprofitar al màxim la diversitat europea, enriquida per les recents ampliacions de la UE. En el Llibre verd es planteja el propòsit de posar en marxa un ampli debat institucional i públic per tal de preparar iniciatives per el 2008.

29. 2006 EU Industrial R&D Investment Scoreboard (quadre d'indicadors de les inversions de les empreses de la UE en I+D), <http://iri.jrc.es/research>.

3

ECONOMIA ESPANYOLA³⁰

RESUM

L'any 2006 els resultats de l'economia espanyola marquen una continuació de l'acceleració que va començar l'any 2003. La taxa de creixement del PIB augmentà fins el 3,9%, de manera que se supera en quatre dècimes la taxa de creixement de l'any anterior, la qual cosa constitueix el millor resultat des de l'any 2000.

Aquests resultats s'obtenen gràcies a la fortalesa de la demanda interna i a uns resultats menys negatius del sector exterior, que varen ser els determinants d'aquest dinamisme. També és important la recuperació de la formació bruta de capital (6,3%), i, més concretament, la que es va fer en béns d'equipament, que es va accelerar trimestre a trimestre i que fou la més dinàmica del 2006, mentre que la inversió en construcció va registrar un creixement del 5,9%.

També podem parlar de l'evolució del mercat de treball. El 2006 l'ocupació mesurada per l'enquesta de població activa va augmentar un 4,1%, 7 dècimes per sota del creixement del 2005, i la taxa d'atur es va situar en el 8,5%.

Els comptes de les administracions públiques per segona vegada en molts d'anys tancaren el 2006 amb superàvit, que arribà a la magnitud de 17.898 milions d'euros en termes de comptabilitat nacional, quantitat que representa l'1,8% del producte interior brut.

Pel que fa al turisme, convé destacar els resultats favorables registrats el 2006 gràcies a la recuperació econòmica dels principals socis de la Unió Europea, de manera que el nombre de turistes va augmentar respecte de l'exercici anterior i Espanya es consolidà com la segona potència mundial turística.

Al llarg del 2006 l'evolució de la inflació va estar marcada per dos períodes clarament diferenciats: de gener a juliol, continuà la tendència de creixement dels preus observada el 2005, mentre que en els darrers mesos del 2006 i els primers del 2007, es va iniciar una desacceleració. Aquest factor va estar condicionat pel comportament dels preus del petroli i altres matèries primeres, encara que al final del 2006, la desacceleració de la demanda interna per un menor consum de les llars en un entorn de tipus d'interès creixents també va contribuir a la reducció de la inflació.

La despesa en R+D suposa una primera aproximació a la propensió innovadora d'una economia. El 2005, Espanya se situava a l'1,12%, molt per sota de l'objectiu del 2% fixat per al 2010 en el Programa nacional de reformes (PNR); de la mitjana de la OCDE, que arribava al 2,25%, i molt lluny de les economies més desenvolupades, tant d'Alemanya (2,51%), com dels Estats Units (2,68%) o el Japó (3,18%), país, aquest darrer, que fins i tot supera el llindar objectiu del 3% fixat per l'Agenda de Lisboa com a objectiu comunitari per al 2010.

3.1

EVOLUCIÓ ECONÒMICA

Els resultats de l'economia espanyola de l'any 2006 indiquen que continua l'acceleració que va començar l'any 2003. La taxa de creixement del PIB augmentà el 3,9%, de manera que se supera en quatre dècimes la taxa de creixement de l'any anterior, cosa que constitueix el millor resultat des de l'any 2000.

Diverses raons expliquen aquests resultats. Una demanda interna que continua essent forta a pesar de l'alentiment i uns resultats menys negatius del sector exterior varen ser els determinants d'aquest dinamisme. Així, la despesa en consum de les llars va avançar un 3,7% el 2006 i, encara que es va situar cinc dècimes per sota del creixement del 2005, va continuar forta gràcies a l'evolució favorable de la renda disponible. Aquesta darrera es va beneficiar de l'avanç de l'ocupació, de les menors tensions inflacionistes i de la continuïtat de l'«efecte riquesa» generat tant per la revaloració dels actius borsaris i financers com dels immobiliaris. (Vegeu el quadre I-13.)

D'altra banda, la formació bruta de capital fix, encara que va moderar el ritme de creixement respecte de l'exercici anterior, també va contribuir positivament al man-

30. En aquest apartat es presenta un breu resum del capítol I «Panorama econòmic», de la *Memòria sobre la situació socioeconòmica i laboral de Espanya*, en la seva versió de: Proposta aprovada per la sessió ordinària del Ple de 31 de maig de 2007, del CES del Regne d'Espanya.

QUADRE I-13. QUADRE MACROECONÒMIC (2002-2006) (TAXES DE VARIACIÓ)					
Conceptes	2002	2003	2004	2005	2006
PIB i agregats de la demanda					
Producte interior brut	2,7	3,0	3,2	3,5	3,9
Consum final	3,2	3,3	4,7	4,3	3,9
Llars	2,8	2,8	4,2	4,2	3,7
AP	4,5	4,8	6,3	4,8	4,4
Formació bruta de capital fix	3,4	5,9	5,0	7,0	6,3
Béns d'equip	-2,8	4,2	4,4	9,0	9,7
Construcció	6,3	6,2	5,5	6,0	5,9
Exportació de béns i serveis	2,0	3,7	4,1	1,5	6,2
Importació de béns i serveis	3,7	6,2	9,6	7,0	8,4
Demanda interna ¹	3,3	3,8	4,9	5,2	4,9
Demanda externa ¹	-0,6	-0,8	-1,8	-1,7	-1,0
Preus i costos					
Deflactor del PIB	4,3	4,1	4,0	4,1	3,8
IPC	3,5	3,0	3,0	3,4	3,5
Costos laborals unitaris	2,9	3,0	2,5	2,2	2,7
Mercat de treball					
Variació de l'ocupació	3,0	4,0	3,9	5,6	4,1
Taxa d'atur	11,5	11,5	11,0	9,2	8,5
Variació de la productivitat ²	—	—	0,6	0,4	0,8
Sector exterior (saldo en % del PIB)					
Saldo comercial (béns i serveis)	-2,1	-2,4	-4,0	-5,4	-6,2
Capacitat de finançament de la nació	-2,7	-2,9	-4,8	-6,5	-7,8
Necessitat de finançament AP (en % PIB)	0,3	0,0	-0,2	1,1	1,8
Promemòria					
PIB nominal (milions d'euros)	729.531	782.531	840.106	905.455	976.189

1. Aportació al creixement.

2. VAB per ocupat (sèries corregides i ocupació equivalent a temps complet).

Font: INE i Ministeri d'Economia i Hisenda.

teniment de la demanda interna amb un avanç del 6,3%. Dels components de la inversió, la que es va fer en béns d'equipament, que es va accelerar trimestre a trimestre, fou la més dinàmica del 2006, la qual cosa posa de manifest una millora

de les expectatives empresarials propiciada tant pels resultats favorables registrats el 2005 com per la recuperació dels principals socis comercials d'Espanya. La inversió en construcció va registrar un creixement del 5,9%, només una dècima menys

que el 2005, així manté la seva fortalesa en tots els àmbits: inversió residencial, obra civil i no residencial.

La clau del creixement, el 2006, fou la recuperació de les exportacions, més intensa en la primera meitat de l'exercici, de manera que el sector exterior va reportar només un punt a la taxa de creixement del PIB, davant l'1,7% del 2005. Com a resposta a la recuperació dels mercats d'exportació, i a pesar del deteriorament de la competitivitat del preu de l'economia espanyola, les vendes a l'exterior augmentaren en un 6,2%, 4,7 punts per sobre del creixement del 2005. Al mateix temps, les importacions augmentaren per sobre de l'avanç del 2005, un 8,4%, com a conseqüència de la pujada de la demanda, tant de consum com d'inversió.

En general, totes les previsions sobre l'activitat econòmica espanyola del 2006 preveïen un creixement inferior al que s'ha arribat, sis dècimes més que del que va preveure el Govern i vuit més que les previsions de la Comissió Europea.

Quant a l'evolució del mercat de treball, el 2006 l'ocupació mesurada per l'enquesta de població activa va augmentar un 4,1%, set dècimes per sota del creixement del 2005, i la taxa d'atur es va situar en el 8,5%.

El creixement dels ocupats estimats per la comptabilitat regional trimestral en termes de llocs de treball equivalents a temps complet va ser del 3,1% i la productivitat aparent del factor treball va augmentar un 0,8%, quatre dècimes més que el 2005, avanç que ha guanyat importància al llarg del l'any com a conseqüència del major creixement del PIB i l'estabilització del creixement de l'ocupació en termes de llocs de treball equivalents a temps complet.

Les actuacions estructurals es varen emmarcar, el 2006, dins el Programa nacional de reformes (PNR). Aquestes actuacions havien d'intentar, en teoria, d'incidir positivament sobre el conjunt de debilitats detectades en el model de creixement espanyol per fomentar un creixement equilibrat i sostenible basat en una major competitivitat, tant exterior com estructural. El PNR va tenir continuïtat el 2006 amb l'Informe anual de progrés, publicat el mes d'octubre. En aquest informe, el Govern va aprofundir en les iniciatives del programa original i es va fer ressò de les principals deficiències identificades per la Comissió Europea, sobretot en aspectes com la necessitat d'augmentar la competència en el sector elèctric i en el comerç minorista. A més, el Programa recollia les prioritats establertes en el Consell Europeu de primavera del 2006: el foment del potencial empresarial, sobretot de les pimes; l'augment de les oportunitats d'ocupació de determinades categories de treballadors, i el foment de la inversió en coneixement i innovació. (Vegeu l'apartat 3.5.)

3.2.

ELS SECTORS PRODUCTIUS

El conjunt de sectors productius ha manifestat el 2006 una evolució positiva, ja que es registren increments de l'activitat en tots els casos, i destaca tant la recuperació de la branca agrària i pesquera com la indústria, que consolida la tendència iniciada a mitjan exercici anterior. El sector més dinàmic va tornar a ser la construcció, que pràcticament manté el ritme de creixement del 2005. Els serveis i l'energia varen manifestar una moderació en les taxes de creixement, que en el cas de l'energia es va agu-

ditzar en el darrer trimestre de l'any. El PIB a preus de mercat d'aquests sectors en milions d'euros de l'any 2006 va ser el següent: 27.199 el sector primari amb un pes del 2,8%; 21.152 energia amb un pes del 2,2%; 130.557 indústria amb un pes

del 13,4%, 106.437 el sector de la construcció amb un pes del 10,9%; 583.773 els serveis amb un pes del 59,8%, i 107.071 corresponen als impostos nets sobre els productes amb un pes addicional del 10,9%. (Vegeu el quadre I-14.)

QUADRE I-14. EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA PER SECTORS (2001-2006)
(TAXA DE VARIACIÓ INTERANUAL DELS COMPONENTS DEL PIB EN EUROS CONSTANTS)

Anys	Trimestres	Agricultura i pesca	Energia	Indústria	Construcció	Serveis
2001	I trim.	-2,2	4,1	0,8	6,0	3,4
	II trim.	-3,7	2,7	1,4	5,8	3,5
	III trim.	-0,8	1,6	3,0	5,2	3,4
	IV trim.	-5,7	2,8	-0,6	4,8	2,6
	Mitjana	-3,1	2,8	1,2	5,4	3,2
2002	I trim.	7,5	2,1	-0,7	5,1	2,1
	II trim.	2,0	-1,2	-0,4	4,5	2,5
	III trim.	1,8	-0,3	1,1	5,5	1,9
	IV trim.	-6,6	0,5	2,7	4,1	2,2
	Mitjana	1,0	0,3	0,7	4,8	2,2
2003	I trim.	-2,9	0,3	1,9	4,4	1,9
	II trim.	-1,7	0,9	1,3	5,1	2,2
	III trim.	-1,2	2,9	0,6	4,1	2,6
	IV trim.	0,5	1,2	1,2	3,5	2,7
	Mitjana	-1,4	1,3	1,3	4,3	2,4
2004	I trim.	0,9	1,8	0,2	5,6	3,3
	II trim.	-1,0	2,6	0,5	5,2	3,4
	III trim.	-1,8	1,8	0,4	4,9	3,5
	IV trim.	-2,3	1,8	0,3	4,8	4,1
	Mitjana	-1,1	2,0	0,3	5,1	3,6
2005	I trim.	-14,1	3,6	0,1	5,3	4,5
	II trim.	-10,6	3,4	-0,3	5,4	4,7
	III trim.	-9,2	3,9	0,5	5,7	4,3
	IV trim.	-6,2	4,3	0,7	5,3	4,1
	Mitjana	-10,0	3,8	0,3	5,4	4,4
2006	I trim.	3,2	3,2	1,9	5,3	3,9
	II trim.	0,1	3,2	2,8	5,0	3,5
	III trim.	-0,5	3,9	4,0	5,8	3,3
	IV trim.	4,3	-2,1	4,4	5,0	3,5
	Mitjana	0,3	2,0	3,3	5,3	3,6

Font: INE, comptabilitat nacional trimestral d'Espanya.

ADDENDA		
	2005	2006
Producte interior brut a preus de mercat	905.455	976.189
Agricultura i pesca	26.473	27.199
Energia	20.415	21.152
Indústria	122.844	130.557
Construcció	94.161	106.437
Serveis	546.929	583.773
Serveis de mercat	429.564	457.871
Serveis de no-mercat	117.365	125.902
Imposts nets sobre els productes	94.633	107.674
IVA que grava els productes	57.244	62.674
Imposts nets sobre productes importats	1.565	1.718
Altres impostos nets sobre els productes	35.824	42.679
Producte interior brut a preus de mercat	905.455	976.189
Remuneració dels assalariats	425.771	454.599
Excedent brut d'exploració / Renda mixta	381.376	413.529
Imposts nets sobre producció i importacions	98.308	108.061
Producte interior brut a preus de mercat	905.455	976.189

3.2.1. EL SECTOR PRIMARI

El valor afegit brut (VAB) de les branques agrària i pesquera va mostrar una certa recuperació l'any 2006, sobretot en el darrer trimestre de l'any, amb un creixement del 4,3% que va permetre tancar l'exercici amb taxes de variació positives, un 0,3%. En termes relatius, el resultat fou considerablement major que el 2005, quan el VAB d'aquestes branques va caure un 10%.

L'ocupació en el sector primari en termes de llocs de treball equivalents a temps complet va registrar un descens del 2,9%, 1,2 punts per sota del resultat del 2005, fet que confirma la tendència iniciada el 2004 de reducció del nombre d'ocupats en aquesta activitat.

3.2.2. LA INDÚSTRIA I L'ENERGIA

El VAB de les branques industrials va créixer a un ritme mitjà anual del 3,3%, tres punts per sobre del creixement del 2005. Des de mitjan any 2005 el creixement interanual per trimestres s'accelerava, tendència que es va confirmar al llarg del 2006, de manera que es va iniciar l'exercici amb un augment de l'1,9% en el primer trimestre i es va tancar amb una taxa de creixement del 4,4%.

Aquesta recuperació de l'activitat industrial es recull igualment a través de l'índex de producció industrial (IPI), que va créixer el 2006 un 3,8, davant el 0,7% del 2005. L'augment va guanyar importància a mesura que avançava l'any, de manera que el primer trimestre

l'IPI va augmentar la taxa interanual amb un 2,6%, i va acabar el quart amb una taxa del 4,4%.

D'altra banda, l'ocupació de les branques industrials mesurada com l'ocupació equivalent a temps complet en la comptabilitat nacional trimestral³¹ va mostrar el 2006 un estancament, davant el ja escàs creixement del 0,3% del 2005. De fet, d'acord amb l'enquesta de població activa (EPA), l'ocupació en la indústria manufacturera va descendir un 0,2% a causa dels mals resultats en termes d'ocupació del tercer trimestre.

El sector energètic va reduir gradualment el seu ritme de creixement al llarg del 2006, de manera que va iniciar l'exercici amb un creixement interanual del 3,2% en el primer trimestre i el va acabar amb un descens del 2,1%. Aquests resultats es varen traduir en un creixement mitjà anual del 2%, 1,8 punts percentuals menys que el 2005. La contracció d'aquesta branca a final d'any es va relacionar amb la menor demanda energètica derivada d'una bonança en els primers mesos hivernals.

3.2.3. LA CONSTRUCCIÓ

Encara que el creixement en aquest sector s'ha moderat respecte de l'exercici anterior, la construcció ha estat novament el sector més dinàmic de l'economia el 2006, amb un increment del VAB del 5,3%, 1,4 punts per sobre dels creixement del VAB total. Tot i així, es constata que hi ha una tendència general d'una desacceleració

suau que hauria continuat al llarg del 2006, en què fou puntualment interrompuda en el tercer trimestre de l'any, amb un creixement interanual del 5,8%.

Uns quants factors explicarien la persistència del dinamisme del sector de la construcció, en general, i de l'edificació, en particular. Segons dades de l'Associació d'Empreses Constructores d'Àmbit Nacional (SEOPAN), tant l'edificació, amb un creixement del 5,4% el 2006, com l'obra civil, amb un augment del 7,5%, han contribuït a obtenir aquests resultats favorables. L'escassa moderació que s'ha registrat en l'edificació residencial, que ha crescut un 8,5%, només cinc dècimes menys que el 2005, s'explicaria per la conjunció de dos factors de diferent signe: per una banda, una atenuació suau de la demanda de d'habitatge, i de l'altra, l'activitat es podria haver repuntat, sobretot, en la segona meitat de l'any, com a resposta a un cert efecte per l'anticipació de l'entrada en vigor del nou Codi tècnic de l'edificació (CTE). D'acord amb les xifres del Ministeri de Foment, el 2006 es visaren un 18,4% més d'habitatges que en l'exercici anterior, l'avanç més elevat des del desembre de 2003.

Les previsions per a l'any 2007 apunten, segons estimacions de la SEOPAN, al fet que l'activitat sigui creixent però de forma més moderada, entre un 4 i un 5%, com a resultat de la continuïtat en la moderació de la inversió residencial, d'una mitigació en el creixement de l'obra civil que sembla correspondre als períodes electorals i d'un lleuger repunt de l'edificació no

31. Inclou energia.

residencial. Es confia que les expectatives empresarials segueixin desenvolupant aquest favorable efecte sobre la inversió en construcció. En qualsevol cas, hauran de tenir-se en compte els canvis normatius més recents que incidiran en el desenvolupament de l'activitat, els més rellevants dels quals són l'aprovació del Codi Tècnic de l'Edificació, l'aprovació de la Llei de la subcontractació, així com els futurs contractes del sector públic i de la llei del sòl.

La construcció és el sector que presenta el major dinamisme quant al creixement de l'ocupació el 2006, amb 186.000 ocupats més i un creixement sectorial del 7,9%.

3.2.4. ELS SERVEIS

La branca dels serveis es tornà a mostrar el 2006 com la segona activitat més dinàmica de l'economia espanyola, per darrebre de la construcció, encara que va tenir un creixement moderat respecte de l'any anterior. D'aquesta manera, el VAB dels serveis va créixer un 3,6% el 2006, i va mostrar, així, un perfil d'acceleració fins al tercer trimestre. Dins el sector, en contrast a l'exercici anterior, els serveis de no-mercat es mostraren més dinàmics, amb un avanç del 4,0%, mentre que els de mercat varen avançar un 3,4%.

Segons els indicadors d'activitat del sector de serveis de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) corresponents al 2006, la xifra de negocis d'aquest sector va créixer interanualment el 7%, de manera que se supera en quatre dècimes el registre del

2005. Tots els sectors varen contribuir a aquest creixement. Destaquen els increments de la xifra de negocis del sector de transport, un 8,5%, del qual destaca l'augment del subsector aeri, amb un 13%, i el dels serveis prestats a les empreses, amb un 8,4%. Només el sector dels serveis de tecnologies de la informació i la comunicació es va mostrar menys dinàmic que l'any anterior.

L'evolució de l'ocupació, segons l'INE, fou més dinàmica que el 2005 per a tots els sectors. El personal ocupat en els serveis va registrar una variació del 2,5%, cinc dècimes superior al creixement de l'ocupació un any abans. Novament, el major dinamisme va correspondre al subsector de serveis a empreses, amb un creixement de l'ocupació del 4,2%. Els serveis de tecnologies de la informació i la comunicació confirmaren el dinamisme iniciat un any abans amb un creixement del 3,3%, per tant es deixa lluny el creixement de l'1,8% registrat el 2004.

Pel que fa al turisme,³² convé destacar que el 2006 es varen registrar uns resultats favorables en el sector turístic espanyol gràcies sobretot a la recuperació econòmica dels principals socis de la Unió Europea, de manera que el nombre de turistes va augmentar amb relació a l'exercici anterior. Espanya es consolida com la segona potència mundial turística, només després de França.

D'acord amb l'enquesta de moviments turístics en fronteres (Frontur), l'any 2006 arribaren a Espanya 58,5 milions de turis-

32. Les dades sobre turisme es poden ampliar a l'apartat 8.

tes, xifra que representa un increment del 4,5% respecte de l'any anterior. El Regne Unit, Alemanya i França continuaren liderant els mercats emissors, i entre els tres països es concentra el 60,7% del turisme total no resident, 2,3 punts percentuals menys que el 2005, fet que revela una reducció de la dependència espanyola del turisme procedent d'aquests tres països. El turisme britànic va mantenir la primàcia, amb 16,2 milions d'entrades, el nombre d'alemanys i francesos va créixer per segon any consecutiu, encara que la quantitat d'aquests últims va créixer un 3,1%, deu punts percentuals per sota de l'augment del 2005.

Novament, sis comunitats autònomes concentraren el 90,1% dels turistes estrangers: Catalunya, Illes Balears, Canàries, Andalusia, la Comunitat Valenciana i Madrid.

La principal via d'accés del turisme no resident fou l'aèria, que, amb un increment del 4,2% respecte de l'any anterior, va suposar el 72,6% del total d'arribades el 2006. Un altre cop, les companyies de baix cost varen tenir un paper fonamental en aquest creixement, que fou del 14,7%, xifra menor amb relació als exercicis anteriors.

El turisme resident³³ es va concentrar en un 93,4% dins el territori espanyol, i el peninsular, el litoral mediterrani i Castella i Lleó són les destinacions preferides pels turistes residents.

Gràcies a l'augment del nombre de turistes que visitaren Espanya durant el 2006, la despesa turística total va créixer un 4,8%, cinc dècimes més que el 2005.³⁴ Per contra, l'estada mitjana es va reduir en un 2,4%, per la qual cosa la despesa mitjana per turista va créixer un 2,7% i arribà als 857 euros.

Finalment, convé destacar l'ús cada vegada menor del viatge organitzat o «paquet turístic», la qual cosa està estretament relacionada amb una utilització creixent de les noves tecnologies a l'hora d'organitzar els viatges. En el cas del turisme estranger, el nombre de persones que utilitzaren Internet per organitzar el seu viatge va augmentar un 15,4% el 2006, xifra que representa prop del 43,2% del total de turistes estrangers que varen visitar Espanya.

3.3.

LA POLÍTICA MONETÀRIA I LA INFLACIÓ

Al llarg del 2006, l'evolució de la inflació va estar marcada per dos períodes clarament diferenciats. El primer, de gener a juliol, va continuar la tendència de creixement dels preus observada el 2005, mentre que en el segon es va iniciar una desacceleració que es va intensificar en els darrers mesos del 2006 i va continuar en

33. Dades disponibles per al període de gener a octubre de 2006.

34. Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, Institut d'Estudis Turístics, enquesta sobre la despesa turística (Egatur).

els primers del 2007.³⁵ Aquest comportament de la inflació va estar condicionat en gran manera pel comportament dels preus del petroli i altres matèries primeres, encara que a final del 2006 la desacceleració de la demanda interna per un menor consum de les llars en un entorn de tipus d'interès creixents també va contribuir a la reducció de la inflació.

Els tipus d'interès reals a curt termini es varen mantenir en valors negatius fins al mes de setembre, moment en què la taxa interanual de l'IPC va començar a donar signes de desacceleració.

En canvi, el diferencial de preus espanyol va tenir menys repercussió en els tipus d'interès a llarg termini, i el rendiment del deute públic espanyol se situa tan sols a nou punts bàsics per sota del de la zona euro. Així, el rendiment del deute públic a deu anys va créixer fins al 3,8% el desembre, 50 punts bàsics més que el gener.

Pel que fa al mercat de valors, el 2006 el comportament de les borses espanyoles va ser molt positiu. L'Íbex-35 es va revaloritzar un 31,8% i l'índex general un 34,5%. Ambdós índexs reflectiren un fort creixement especialment des del segon semestre. En canvi, l'Íbex Nou Mercat va experimentar caigudes conti-

nues fins al setembre, moment en què es varen produir les principals revaloracions, que arribaren al 34% a final d'any. La borsa espanyola va passar el 2006 la barrera del bilió d'euros tant en volum de contractació com de capitalització, amb un creixement respecte del 2005 del 35,7%.

El deflactor del PIB,³⁶ va créixer el 2006 una mitjana d'un 3,8%, tres dècimes menys que l'any anterior. Encara que la diferència amb la inflació mitjana és només de tres dècimes, la tendència de desacceleració que s'observa a l'IPC des de mitjan 2006 no es reflecteix amb la mateixa intensitat en el deflactor del PIB, que es va situar a final d'any en el 3,6%, quasi un punt per sobre de l'IPC. A més, el deflactor del PIB per sectors reflecteix la possible existència d'un nucli fort en l'evolució dels preus de producció vinculat al sector de la construcció, el qual arriba al 7,3%, i del sector de serveis, superior al 3%.

Cal destacar que l'evolució del preu del petroli es va traslladar directament als preus de l'energia, que de mitjana varen créixer un 11,8%, amb una taxa interanual màxima del 20,8% el mes de gener i una de mínima del 0,5% el mes d'octubre.³⁷

35. Des de gener de 2007, l'IPC s'elabora en base 2006 a partir dels canvis fets per l'INE, que a més dels relatius al canvi de base i ponderacions, també ha suposat algunes modificacions en els aspectes metodològics, com l'entrada i la sortida de certs productes en la composició de la cistella de la compra, o la millora del disseny i la representativitat territorial de la mostra.

36. Cal recordar que el deflactor del PIB és el quocient entre el PIB nominal d'un determinat any i el PIB real d'aquest any, davant l'IPC, que mesura el cost de comprar una cistella fixa de béns i serveis representatius de les compres dels consumidors.

37. Vegeu l'apartat 1.1.

La dependència energètica del petroli que té Espanya en relació amb els altres països va provocar que l'evolució dels preus energètics es traslladàs ràpidament per la via del cost als preus del conjunt dels béns industrials, atès que aquests són els més intensius en la utilització de l'energia enfront de la resta de sectors.

Els preus de l'alimentació varen mostrar un comportament variable al llarg de l'any, i varen arribar el mes de desembre a una taxa interanual del 3%, més d'un punt percentual menys que l'any anterior (4,3%). Aquest comportament s'explica tant per l'evolució dels preus dels aliments elaborats com pels no elaborats. La sequera que va sofrir Espanya el 2006 va condicionar els preus dels aliments frescs, especialment durant els mesos d'estiu. Després de l'estiu es va observar una desacceleració en els preus d'ambdós grups, fet que va permetre arribar al mes de desembre a una taxa de creixement dels preus del 2,3% en el cas dels aliments elaborats i del 4,5% dels aliments no elaborats, ambdós casos 1,3 punts percentuals per sota del registre del mateix mes del 2005.

Les comunitats autònomes que varen registrar el major nivell d'inflació l'any 2006 varen ser La Rioja, amb un 3,1%, seguida d'Andalusia i Aragó amb un 2,9%, i les segueixen amb un 2,8% les Balears i Catalunya. El menor nivell es va registrar a les Canàries, amb un 2%. Tan sols tres comunitats autònomes, Madrid, Cantàbria i Castella i Lleó, se situaren en el nivell d'inflació mitjà

espanyol del 2,7%, mentre que la resta de comunitats —deu en total— es troben per sota del nivell esmentat. (Vegeu el quadre I-15.)

L'evolució dels preus a les diferents comunitats autònomes va reflectir una major convergència de les taxes d'inflació, i no supera en la majoria més de tres dècimes de la taxa interanual de l'IPC del desembre. Només les Canàries i Navarra per sota i La Rioja per sobre s'allunyen significativament de l'índex nacional. Conjuntament, el grau de dispersió entre els nivells d'inflació regionals fou d'1,1 punts percentuals, inferior en cinc dècimes a l'observada l'any anterior.

Les Balears i Ceuta i Melilla varen ser les regions que registraren el major creixement de preus del conjunt de l'alimentació. Les Canàries, com a comunitat tradicionalment menys inflacionista, es va caracteritzar pel baix creixement dels preus dels serveis, dels aliments no elaborats i l'energia, la qual cosa va determinar que fos la regió amb un menor nivell d'inflació.

3.4.

EL SECTOR PÚBLIC

Per segon any consecutiu, i després del procés continuat de reducció del dèficit iniciat el 1996, els comptes de l'Administració pública tancaren el 2006 amb un superàvit de 17.898 milions d'euros en termes de comptabilitat nacional, un 74,8% superior a l'exercici anterior, que representa l'1,8% del PIB.

QUADRE I-15. IPC PER COMUNITATS AUTÒNOMES (1994-2006) (TAXA DE VARIACIÓ INTERANUAL DE DESEMBRE)

Com. autònomes	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Andalusia	4,4	2,9	1,6	1,1	2,4	3,8	2,8	3,9	2,6	3,1	3,6	2,9
Aragó	3,9	3,9	1,5	1,2	3,2	3,7	2,5	4,1	2,4	3,2	3,8	2,9
Astúries	4,6	3,1	2,2	1,5	2,6	4,3	2,4	3,8	2,4	3,1	3,5	2,4
Balears (Illes)	4,6	3,6	2,3	1,5	3,0	3,8	3,7	4,5	2,3	3,0	3,5	2,8
Canàries (Illes)	4,6	2,3	2,5	2,4	2,4	3,5	2,4	3,2	1,9	2,5	2,8	2,0
Cantàbria	4,6	3,2	1,8	1,7	2,9	3,5	3,0	3,7	2,6	2,8	3,6	2,7
Castella-La Manxa	4,8	3,5	1,8	0,5	3,0	4,1	2,3	3,8	2,6	3,4	3,8	2,6
Castella i Lleó	4,3	3,4	1,8	0,9	3,1	4,1	2,5	3,6	2,1	3,1	3,7	2,7
Catalunya	4,3	3,7	2,1	1,8	3,5	4,2	2,8	4,3	3,1	3,6	4,3	2,8
C. Valenciana	4,3	3,1	2,1	1,4	2,6	4,0	2,7	4,1	2,4	3,4	3,5	2,6
Extremadura	4,3	3,8	1,7	1,1	1,8	3,6	2,9	3,5	2,1	2,8	3,1	2,4
Gàlícia	4,3	3,2	1,9	1,4	3,2	3,7	2,6	4,3	2,3	3,3	3,7	2,6
Madrid	3,7	2,6	2,3	1,1	2,8	3,9	2,5	3,9	2,6	3,1	3,7	2,7
Múrcia	4,7	3,4	2,5	1,7	3,2	4,8	2,6	4,4	3,2	3,3	4,1	2,5
Navarra	5,7	3,8	2,5	1,4	3,3	4,1	2,7	3,9	2,8	3,3	3,7	2,1
País Basc	4,5	3,5	2,2	2,3	3,0	3,8	3,4	3,9	2,6	3,2	3,7	2,6
La Rioja	4,8	4,0	2,1	1,9	3,6	4,5	3,6	3,8	2,4	3,3	4,4	3,1
Ceuta i Melilla	4,5	2,8	1,9	1,9	2,2	3,7	2,9	4,0	3,6	3,4	3,7	2,6
Espanya	4,3	3,2	2,0	1,4	2,9	4,0	2,7	4,0	2,6	3,2	3,7	2,7

Font: INE. Butlletí Mensual d'Estadística.

QUADRE I-16. SALDO PRESSUPOSTARI I DEUTE DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES, 2002-2006 (EN PERCENTATGE DEL PIB)

	2002	2003	2004	2005	2006
Dèficit (-) o superàvit (+) públic	-0,3	0,0	-0,2	1,1	1,8
Estat i organismes	-0,5	-0,3	-1,1	0,4	0,8
Seguretat Social	0,8	1,0	1,0	1,1	1,2
Comunitats autònomes	-0,5	-0,5	-0,1	-0,3	0,0
Corporacions locals	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	-0,2
Deute públic	52,7	48,7	46,2	43,1	39,7

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda.

Aquest resultat millora les projeccions pressupostàries del Programa d'estabilitat aprovat el desembre del 2006, que valorava el superàvit en l'1,4% del PIB. Així mateix, el pes del deute públic sobre el PIB torna a reduir-se fins al 39,7%. (Vegeu el quadre I-16.)

El 2006 la millora del saldo pressupostari de les administracions públiques no s'explica per la moderació de la despesa pública, sinó per l'augment dels ingressos no financers.

La participació de les despeses no financeres en el PIB va augmentar tres dècimes respecte de l'any anterior, fins al 38,5%, després de registrar un creixement anual del 8,4%, sis dècimes de punt per sobre del PIB nominal, que va créixer un 7,3%. Les despeses corrents varen créixer en conjunt amb una taxa del 7,3%, encara que el comportament fou desigual entre les diferents partides. Per un costat, la remuneració dels assalariats, i altres transferències corrents, entre les quals s'inclouen la creixent aportació al pressupost

general de la Unió Europea, presenten creixements superiors al PIB. En canvi, les rúbriques de consums intermedis, transferències socials en espècie, subvencions a la producció i prestacions socials, que constitueixen la partida de despeses més important, experimentaren creixements moderats. Els pagaments per interessos del deute, per un altre costat, es tornaren a reduir, un 1%, com a conseqüència de l'encara favorable situació dels tipus d'interès i del descens de la ràtio del deute públic / PIB. (Vegeu el quadre I-17.)

Malgrat això, l'esforç inversor de l'any 2006 fou considerable. Ara bé, les despeses de capital varen créixer amb una taxa del 16,6%, i han augmentat el pes en el PIB fins al 5,2%, fet que fou conseqüència de la disminució de les transferències de capital, que creixeren el 14,9%, i el notable avanç de la formació bruta de capital, que es va incrementar en un 17,4% i va arribar al 3,9% del PIB, un nivell d'inversió pública superior a la mitjana de la Unió Europea³⁸ que reflecteix els

38. El 2005, la darrera dada de la ràtio d'inversió pública/PIB que donava Eurostat era una mitjana del 2,4%, enfront del 3,6% d'Espanya.

QUADRE I-17. COMPTES NO FINANCERS DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES* (2003-2006)

Conceptes	Milions d'euros						% PIB total				% variació				
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	04-03	05-04	06-05
INGRESSOS NO FINANCERS	298.894	323.799	356.403	393.240	40,1	38,7	39,4	40,3	8,3	8,3	10,1	10,3			
Ingressos corrents	292.707	317.204	349.565	387.250	39,3	37,9	38,6	39,7	8,4	8,4	10,2	10,8			
Imposts sobre la renda	76.048	82.671	95.885	110.870	10,2	9,9	10,6	11,4	8,7	8,7	16,0	15,6			
Imposts sobre la producció	89.242	99.632	110.004	120.390	12,0	11,9	12,1	12,3	11,6	10,4	9,4				
IVA	44.112	49.879	55.587	61.022	5,9	6,0	6,1	6,3	13,1	11,4	9,8				
Altres	45.130	49.753	54.377	59.368	6,1	5,9	6,0	6,1	10,2	9,3	9,2				
Altres impostos corrents	2.801	2.971	3.152	3.527	0,4	0,4	0,3	0,4	6,1	6,1	11,9				
Cotitzacions socials ¹	101.764	109.037	117.415	126.545	13,7	13,0	13,0	13,0	7,1	7,7	7,8				
Pagaments per béns i serveis ²	9.659	10.103	2.263	2.322	1,3	1,2	0,2	0,2	4,6	-77,6	2,6				
Rendes de la propietat ³	6.287	5.970	6.060	7.690	0,8	0,7	0,7	0,8	-5,0	1,5	26,9				
Transferències	6.906	6.820	6.426	6.934	0,9	0,8	0,7	0,7	-1,2	-5,8	7,9				
Ingressos de capital	6.187	6.595	6.838	5.990	0,8	0,8	0,8	0,6	6,6	3,7	-12,4				
Imposts	3.091	3.671	4.055	4.552	0,4	0,4	0,4	0,5	18,8	10,5	12,3				
Transferències ⁴	3.096	6.980	9.707	6.172	0,4	0,8	1,1	0,6	125,5	39,1	-36,4				
Ajust per recaptació incerta	—	-4.056	-3.924	-4.734	—	-0,5	-0,4	-0,5	—	-3,3	20,6				

continua

QUADRE I-17. COMPTES NO FINANCERS DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES* (2002-2006)

Conceptes	Milions d'euros						% PIB total					% variació			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	04-03	05-04	06-05
DESPESES NO FINANCERES	296.657	324.972	346.297	375.375	39,8	38,8	38,2	38,5	9,5	9,5	6,6	8,4		6,6	8,4
Despeses corrents	260.385	282.147	302.595	324.562	35,0	33,7	33,4	33,2	8,4	8,4	7,2	7,3		7,2	7,3
Remuneració d'assalariats	77.655	84.302	90.569	97.720	10,4	10,1	10,0	10,0	8,6	8,6	7,4	7,9		7,4	7,9
Consums intermedis	34.378	40.136	44.488	47.464	4,6	4,8	4,9	4,9	16,7	16,7	10,8	6,7		10,8	6,7
Imposts sobre la producció	164	131	172	176	0,0	0,0	0,0	0,0	-20,1	-20,1	31,3	2,3		31,3	2,3
Transferències socials en espècie ⁵	19.882	20.941	23.139	24.614	2,7	2,5	2,6	2,5	5,3	5,3	10,5	6,4		10,5	6,4
Prestacions socials ⁶	90.835	98.379	105.324	113.064	12,2	11,7	11,6	11,6	8,3	8,3	7,1	7,3		7,1	7,3
Subvencions a la producció	8.329	8.278	8.978	9.644	1,1	1,0	1,0	1,0	-0,6	-0,6	8,5	7,4		8,5	7,4
Altres transferències	10.301	12.843	13.766	15.888	1,4	1,5	1,5	1,6	24,7	24,7	7,2	15,4		7,2	15,4
Interessos i altres rendes de la propietat	18.841	17.137	16.159	15.992	2,5	2,0	1,8	1,6	-9,0	-9,0	-5,7	-1,0		-5,7	-1,0
Despeses de capital	36.272	42.825	43.569	50.780	4,9	5,1	4,8	5,2	18,1	18,1	1,7	16,6		1,7	16,6
Formació bruta de capital	26.928	28.708	32.159	37.765	3,6	3,4	3,6	3,9	6,6	6,6	12,0	17,4		12,0	17,4
Adquisició neta d'actius no financers no produïts	384	-152	707	717	0,1	0,0	0,1	0,1	-139,6	-139,6	—	1,4		—	1,4
Transferències ⁷	8.960	14.279	10.703	12.298	1,2	1,7	1,2	1,3	59,4	59,4	-25,0	14,9		-25,0	14,9
CAPACITAT (+) NECESSTAT (-)	2.237	-1.173	10.239	17.898	0,3	-0,1	1,1	1,8	—	—	—	74,8		—	74,8
DE FINANÇAMENT	744.754	83.316	905.455	976.189	100,0	100,0	100,0	100,0	-88,8	-88,8	8,0	7,8		8,0	7,8
PIB utilitzat															

* Comptabilitat nacional (SEC-95), en milions d'euros, % sobre el PIB i taxa de variació.

1. Inclou les cotitzacions socials efectives i imputades.
2. Inclou pagaments per producció de mercat i de no-mercat.
3. Interessos, dividends i altres rendes de la propietat.
4. Inclou ajudes a la inversió i altres transferències de capital rebudes.
5. Subministrades per productors de mercat.
6. Diferents de les transferències socials en espècie.
7. Inclou ajudes a la inversió i altres transferències de capital.

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda.

majors esforços d'acumulació de capital que fa l'economia espanyola per convergir amb els nivells de renda per càpita dels països europeus més avançats.

Pel que fa als ingressos, el 2006 varen créixer un 10,3%, una taxa molt superior a la del PIB, i la participació en aquest producte augmentà nou dècimes, fins al 40,3%, a causa de l'enorme dinamisme dels ingressos corrents. L'important creixement de l'ocupació; la favorable evolució dels beneficis empresarials, de les rendes del treball i del capital, i també la fortaleza del consum i de les importacions, sense oblidar el repunt de la inflació, són els factors que expliquen l'extraordinari augment de la recaptació de les principals figures impositives. Així, el 2006 tant els impostos sobre la renda com els impostos sobre la producció creixeren per sobre del PIB nominal, un 15,6% i un 9,4%, respectivament, de manera que n'augmenta sensiblement la participació en aquesta magnitud. Les cotitzacions socials, en canvi, a pesar de l'evolució positiva del nombre d'afiliats a la Seguretat Social, mantingueren la participació en el 13,0% del PIB, després d'un increment anual del 7,8%, a l'igual del PIB. Quant als ingressos de capital, destaca la caiguda significativa de les transferències, conseqüència de la disminució dels fons estructurals de la Unió Europea que percep Espanya.

Els pressuposts no financers de les comunitats i ciutats autònomes per al 2007, que han augmentat en volum a mesura que s'ampliava el nivell de competències assumides, arriben, en conjunt, a una

magnitud equivalent al 56% del pressupost no financer de l'Administració central, inclosa la Seguretat Social, propera al 15% del PIB. Així mateix, en l'actualitat la significació econòmica dels sectors públics autònoms és considerable, encara que difereix notablement d'unes comunitats a d'altres, en línia amb el nivell de desenvolupament econòmic que han aconseguit. Així, mentre que a Extremadura i Castella-la Manxa la despesa pública equival a més d'una quarta part del PIB regional, a Madrid o Catalunya aquesta ràtio només supera el 10%. (Vegeu el quadre I-18 i l'apartat 12.)

3.5.

LA RECERCA, EL DESENVOLUPAMENT TECNOLÒGIC I LA INNOVACIÓ (R+D+I)³⁹

El progrés tecnològic constitueix un factor clau del creixement econòmic a llarg termini, perquè permet, a partir d'una determinada dotació de capital i treball, reduir els costos de producció i incrementar la quantitat i la qualitat dels productes, a més de generar significatius efectes beneficiaris en el total de l'economia, en què incideixen de manera positiva sobre la productivitat i la competitivitat-preu de les produccions nacionals. La importància econòmica de la innovació tecnològica unida a les seves particulars característiques ha fet que els governs de les principals economies desenvolupades, incloses

39. Aquesta informació s'amplia per a la UE a l'apartat 2.6 i per a les Illes Balears a l'apartat 14: «Societat del coneixement i de la informació».

**QUADRE I-18. PRESSUPOST CONSOLIDAT D'INGRESSOS I DESPESES NO FINANCIERES DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES, 2007
(PRESSUPOSTS INICIALS. MILIONS D'EUROS I TAXES DE VARIACIÓ)**

Comunitats autònomes	Ingressos no financers		Ingressos corrents		Ingressos de capital		Despeses no financeres		Despeses corrents		Despeses de capital		Dèficit (-) superàvit (+) no financer	
	% 07/06	07/06	% 07/06	07/06	% 07/06	07/06	% 07/06	07/06	% 07/06	07/06	% 07/06	07/06	% 07/06	07/06
Andalusia	6,8	26.404	8,2	1.987	-9,3	28.391	6,8	21.815	6,7	6.576	7,0	0,0	0,0	
Aragó	7,6	4.632	9,0	395	-7,0	5.026	7,6	3.827	6,7	1.199	10,4	0,0	0,0	
Astúries	8,4	3.339	9,3	481	2,8	3.836	8,7	2.810	9,0	1.026	8,0	-15,9	-15,9	
Cantàbria	8,0	2.003	10,4	139	-17,5	2.144	8,0	1.599	9,1	544	4,8	-1,6	-1,6	
Castella i Lleó	6,4	8.766	8,1	713	-10,5	9.512	6,4	6.817	6,0	2.695	7,4	-32,9	-32,9	
Castella-la Manxa	10,0	6.846	12,6	1.204	-2,8	8.128	9,7	5.852	9,6	2.276	9,7	-77,7	-77,7	
Catalunya	0,0	19.992	0,0	215	0,0	20.631	0,0	18.241	0,0	2.392	0,0	-424,7	-424,7	
C. Valenciana	13,9	12.620	14,9	389	-10,6	12.869	11,8	11.169	13,1	1.700	4,1	140,2	140,2	
Extremadura	10,7	4.270	9,8	589	17,9	4.908	10,3	3.731	8,6	1.177	16,2	-49,3	-49,3	
Galícia	8,9	9.349	10,0	885	-1,4	10.210	8,3	7.523	7,8	2.687	9,8	23,6	23,6	
Illes Balears	11,1	2.570	5,2	230	197,2	2.852	6,8	2.280	10,1	572	-4,6	-52,7	-52,7	
Illes Canàries	11,0	6.388	10,6	417	18,6	6.818	9,0	5.408	6,3	1.409	21,1	-12,4	-12,4	
Madrid	9,0	17.163	9,5	416	-9,3	17.448	9,2	15.127	10,4	2.321	2,0	131,1	131,1	
Múrcia	14,2	3.984	14,6	168	6,1	4.151	14,2	3.346	13,2	805	18,5	1,0	1,0	
Navarra	12,9	3.820	13,5	58	-14,1	3.880	13,2	2.941	12,8	639	14,5	-2,2	-2,2	
País Basc	15,6	8.174	12,5	278	536,8	8.440	15,4	7.043	11,1	1.397	43,4	11,5	11,5	
La Rioja	10,8	1.110	9,8	69	29,6	1.219	11,1	861	11,3	358	10,5	-38,6	-38,6	
Ceuta	21,6	198	18,9	41	36,9	247	25,8	188	18,7	38	55,6	-8,1	-8,1	
Melilla	8,2	170	12,0	21	-15,3	191	8,5	158	10,3	33	0,7	-0,5	-0,5	
Total	7,0	141.980	7,4	8.693	2,6	150.903	6,6	120.745	6,0	29.868	8,3	-409,2	-409,2	

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda.

les teòricament menys intervencionistes, tendeixen a desenvolupar importants polítiques en aquest terreny.

El sistema espanyol d'innovació pateix un significatiu retard respecte dels països del nostre entorn. Segons la despesa efectuada en R+D en percentatge del PIB, que suposa una primera aproximació a la propensió innovadora d'una economia, el 2005 Espanya se situava en l'1,12%, molt per sota de l'objectiu del 2% fixat per al 2010 en el Programa nacional de reformes (PNR); de la mitjana de l'OCDE, que arribava al 2,25%, i molt lluny de les economies més desenvolupades, tant d'Alemanya (2,51%), com dels Estats Units (2,68%) o el Japó (3,18%), país, aquest darrer, que fins i tot supera el llinyar objectiu del 3% fixat per l'Agenda de Lisboa com a objectiu comunitari per al 2010. Aquest menor nivell de despesa en R+D es tradueix en un menor percentatge d'investigadors en relació amb la població activa i en un nivell de despesa per investigador també més reduït.

El retard d'Espanya en matèria d'I+D es manifesta, per tant, en la majoria dels indicadors de recursos i resultats associats al sistema de ciència i tecnologia. La bateria d'indicadors d'innovació que elabora anualment la Comissió Europea, en resposta a la petició que va formular en aquest sentit el Consell Europeu de Lisboa del març del 2000, permet identificar més detalladament les debilitats del sistema espanyol d'innovació per comparació a la resta dels estats membres.⁴⁰ L'estudi del 2006 inclou vint-i-cinc indicadors relle-

vants, agrupats en cinc categories: tres d'associades als recursos del sistema i dues als resultats que aquest mateix genera.

En el costat dels recursos, a més d'un menor grau de penetració de la banda ampla, Espanya presenta nivells inferiors a la mitjana de la Unió Europea en aspectes clau relacionats amb el capital humà, com el percentatge de joves amb un nivell educatiu almenys de secundària. Ara bé, mostra registres superiors a la mitjana pel que fa a la població amb educació superior i, específicament, al nombre de llicenciats en àrees de ciència i tecnologia. Quant a les despeses en R+D, tant públiques com, sobretot, empresarials, els nivells d'Espanya són sensiblement inferiors a la mitjana europea, i també és inferior la proporció de la despesa industrial realitzada pels sectors d'activitat de tecnologia mitjana i alta.

Els indicadors relacionats amb la innovació empresarial també evidencien un retard, tant en termes de menor despesa realitzada en innovació, com pel reduït percentatge de pimes que fan innovació, que col·laboren en projectes o que duen a terme innovació organitzativa, l'insuficient desenvolupament del mercat capital risc per a les fases inicials dels projectes empresarials i, de manera menys pronunciada, la menor inversió en tecnologies de la informació i la comunicació.

Si els recursos del sistema espanyol d'R+D es mostren insuficients, els indicadors de resultats ho són encara més. El pes de les exportacions de productes

40. Comissió Europea: «European Innovation Scoreboard 2005».

d'alta tecnologia és a Espanya del 5,7%, davant el 18,4% que es dona com a terme mitjà a la Unió Europea, la qual cosa reflecteix una escassa capacitat de les empreses espanyoles per comercialitzar els resultats de la recerca i la innovació tecnològica en els mercats internacionals. En el mateix sentit, l'ocupació en les indústries de tecnologia mitjana i alta i en els serveis de tecnologia alta és netament inferior a Espanya, així com el pes de les vendes de productes nous destinats a empreses. Per acabar, a pesar dels avenços dels darrers anys, el nombre de patents i de dissenys espanyols continua en uns nivells molt allunyats de la mitjana comunitària.

En definitiva, el sistema de recerca, desenvolupament i innovació (R+D+I) espanyol es troba clarament en una pitjor situació que la mitjana europea en relació amb vint-i-un dels vint-i-cinc indicadors que es consideren en l'European Scoreboard, amb un índex sintètic de 0,31, clarament per sota de la mitjana europea, de 0,45. Aquest fet col·loca el sistema d'innovació espanyol en el lloc setzè dins els vint-i-cinc estats membres, en una posició similar a la de Xipre i Malta i per darrere d'Eslovènia, Estònia i la República Txeca.

La inversió i l'enfortiment del sistema espanyol de ciència i tecnologia constitueix una de les principals prioritats de la política econòmica espanyola. El PNR aprovat el 2005 orienta aquesta política cap a un triple objectiu: arribar a un nivell de despesa en R+D equivalent al 2% del PIB, situar la contribució del sector privat al finançament del 55% i incrementar la participació del sector de les TIC fins al 7%. A més, es pretén augmentar la participació de les empreses i investigadors espanyols en el Programa marc europeu fins a aconseguir que aquesta participació s'iguali al pes econòmic d'Espanya. Per aconseguir aquests objectius, es va programar incrementar els recursos públics destinats a R+D fins a un 25% anual, fins a arribar al 0,9% del PIB del 2010. En la pràctica, l'evolució dels fons per a R+D assignats als pressuposts generals de l'Estat ha superat aquestes expectatives, i s'han registrat increments anuals del 29,7% el 2006 i del 26,5% el 2007. Els fons estructurals de la Unió Europea han contribuït a finançar aquesta expansió de la despesa i, en particular el 2007, l'anomenat «fons tecnològic». Una de les característiques del sistema públic d'R+D és el predomini, en la instrumentació de les ajudes, dels crèdits privilegiats enfront de les subvencions.

4

LES BALEARS: ANÀLISI REGIONAL I PER ILLES

RESUM

El creixement de l'economia a les Illes Balears per a l'any 2006 varia segons la font consultada. El ventall de l'estimació va de la Confederació d'Associacions Empresarials de les Balears (CAEB), amb un 3,1%, a la de l'Institut Nacional d'Estadística, amb un 2,3%.

Per sectors econòmics, el sector primari té una estimació de creixement per al 2006 del 3,5%, amb una recuperació de 1,4 punts percentuals respecte de l'any passat. El sector de la indústria i energia creix un 1,7% el 2006, amb un guany percentual de cinc dècimes respecte de l'any passat. El sector de la construcció creix el 3,7%, amb un guany percentual de 1,2 punts. Finalment, el sector serveis creix un 2,8%, la qual cosa representa un guany percentual de tres dècimes en relació amb l'any passat. Mallorca creix un 3,1%, Menorca un 1,5% i les Pitiüses un 2,1%.

La majoria d'indicadors de consum es mantenen estables. La suavització dels preus del petroli han repercutit en un menor creixement de l'IPC, i la continua creació d'ocupació afavoreix les expectatives dels consumidors. No obstant això, les pujades dels tipus d'interès són els factors que més afecten la renda de les famílies. La major part dels indicadors de la inversió mostra signes positius seus.

Amb relació al comerç exterior per duanes, les partides que registren superàvits comercials foren el calçat, amb 75.147 milers d'euros; les de material de transport, amb un saldo de 33.224 milers d'euros; els productes d'indústries químiques i derivats, amb 9.644 milers d'euros i les perles fines i la bijuteria, amb 1.583 milers d'euros. La inversió estrangera va disminuir el -52,6% l'any 2006, assolint els 97,4 milions d'euros.

La inflació va ser del 3,5% a les Illes Balears, que coincideix amb la mitjana espanyola, però aquesta és 1,4 punts superior a la que presenta l'índex de Preus de Consum Harmonitzat (IPCH) de la Unió Monetària Europea (UE-12). Aquesta circumstància reflecteix una pèrdua de competitivitat, en relació als països europeus, per a tots els béns i serveis que són ofertats des de Balears.

Les Illes Balears presenten un nivell de vida alt i, en termes de PIB regional per habitant o renda per càpita, aquest fet es confirma, ja que ocupen la sisena plaça, amb un índex de 104,8 respecte d'Espanya de 100, per darrere del País Basc, Madrid, Navarra, Catalunya i Aragó. Per comparació a l'any 2000 hem perdut -18 punts, fet que es pot explicar, inicialment, perquè la renda regional ha crescut menys que la mitjana espanyola, mentre que la població experimenta un dels creixements regionals més importants per comunitats autònomes.

4.1.

INTRODUCCIÓ

Aquest apartat segueix el mateix enfocament metodològic de les memòries del CES del 2004 i del 2005.⁴¹ Cal destacar, però, que a diferència d'altres anys es presenta tot un seguit d'informació nova molt rellevant impulsada per la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears i per l'Institut Balear d'Economia de la Direcció General mateixa. Ens referim als estudis relatius al marc *input-output* de l'economia de les Illes Balears, Mallorca, Menorca i Pitiüses (vegeu el requadre al final d'aquest apartat), i a l'estudi sobre l'estimació de l'*output gap* de les Illes Balears. (Vegeu l'apartat 4.8.)

4.2.

ANÀLISI DE LA CONJUNTURA ECONÒMICA DE LES ILLES BALEARS

En aquest apartat analitzam el comportament conjuntural de l'oferta regional per sectors econòmics i per illes. També s'hi

41. Vegeu, especialment, la nota metodològica de la *Memòria del CES 2004*, p. 45-48.

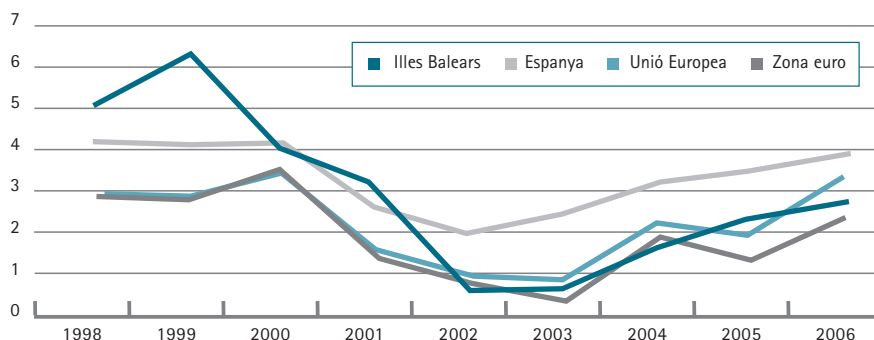
QUADRE I-19. EVOLUCIÓ I PERSPECTIVES DE LES ILLES BALEARS (2003-2006)
TAXES DE VARIACIÓ DEL PIB A PREUS CONSTANTS (EN %)

	Anual			
	2003	2004	2005 ^a	2006 ^a
Zona euro	0,7	1,8	1,4	2,4
Espanya	3,0	3,1	3,5	3,9
Illes Balears	0,7	1,6	2,4	2,8
Mallorca	0,7	1,7	2,6	3,1
Menorca	1,2	1,8	1,9	1,5
Pitiüses	0,5	1,2	1,2	2,1

a. avanç
 e. estimació

Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació. *Conjuntura Econòmica*, maig 2007.

Gràfic I-10
Estimació del creixement del PIB (1998-2006)

Font: Elaboració pròpia i Direcció General d'Economia.

analitza la demanda final i el comportament dels seus principals components: el consum, la inversió i el sector exterior.

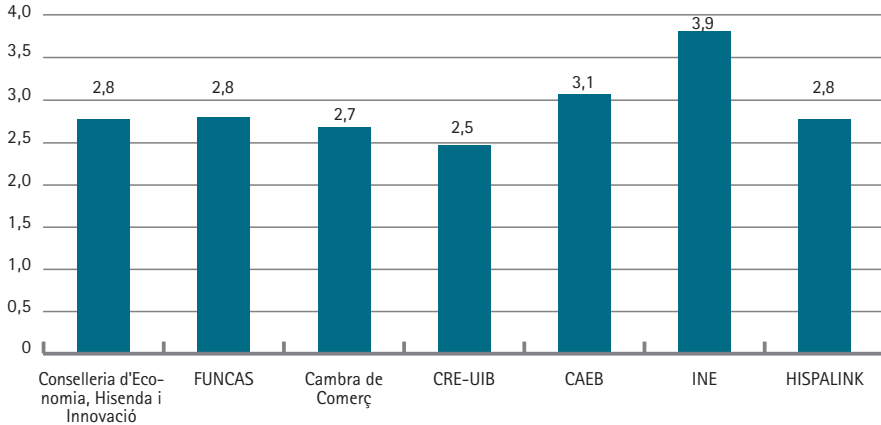
4.2.1. EL CREIXEMENT CONJUNTURAL DE L'OFERTA

Segons el butlletí *Conjuntura Econòmica* de la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears del mes de maig del 2007, el creixement de l'econo-

mia balear el 2006 va ser del 2,8%, amb una recuperació de 0,6 punts percentuals respecte del 2005. Aquest creixement se situa 1,1 punts percentuals per sota de l'espanyol, però és superior en 0,4 punts percentuals al de la zona euro. (Vegeu el quadre I-19 i el gràfic I-10.)

L'estimació del creixement de l'economia a les Illes Balears per a l'any 2006 varia segons la font de consulta.

Gràfic I-11
Estimació del PIB de l'any 2006 a les Illes Balears

Font: Elaboració pròpia.

D'aquesta manera, els valors provisionals s'emmarquen en una forquilla de variació de 1,4 dècimes percentuals, en què l'estimació més optimista és la del Institut Nacional d'Estadística i la més restrictiva, és la del CRE-UIB, amb un 2,5%. (Vegeu el gràfic I-11.)

4.2.1.1. El creixement de l'oferta per illes

Per illes el major creixement es dona a Mallorca, amb un 3,1% i amb la recuperació de 0,5 punts percentuals, seguida de les Pitiüses, amb un 2,1% i amb l'augment de 0,9 punts percentuals; finalment hi ha Menorca, amb una taxa de l'1,5% i amb la pèrdua de 0,4 punts percentuals respecte de l'any 2005.

En el cas de Mallorca, la millora de les dades turístiques de fi de temporada, i l'encara existent dinamisme de la construcció, duen l'illa a la seva màxima de creixement dels darrers cinc anys. En el

cas de Menorca, el seu creixement està influït per la forta dependència del mercat turístic britànic, per la reducció de les exportacions de calçat i pel menor dinamisme del seu mercat laboral. La recuperació a les Pitiüses és deguda al dinamisme del turisme, la construcció i el seu mercat de treball.

4.2.1.2. El creixement de l'oferta per sectors econòmics

Per sectors econòmics, el sector primari té una estimació de creixement per al 2006 del 3,5%, amb una recuperació de 1,4 punts percentuals respecte de l'any passat. Les condicions climatològiques i la millor temporada turística han estat clau per a la major activitat del sector. El sector de la indústria i l'energia creix un 1,7% el 2006, amb un guany percentual de cinc dècimes respecte de l'any passat. El sector de la construcció creix el 3,7%, amb un guany percentual d'1,2 punts per comparació a l'any passat, si bé és cert que es

QUADRE I-20. TAXES DE VARIACIÓ INTERANUAL DEL PIB A PREUS CONSTANTS PER SECTORS PRODUCTIUS (EN %)

	2003	2004	2005 ^a	2006 ^a
Sector primari	1,4	5,1	2,1	3,5
Indústria	0,8	0,7	1,2	1,7
Construcció	1,6	1,4	2,5	3,7
Serveis	0,5	1,7	2,5	2,8

a. avanç

e. estimació

Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació. *Conjuntura Econòmica*, maig 2007.

manifesten símptomes de desacceleració lleugers. Finalment, el sector serveis creix un 2,8%, la qual cosa representa un guany percentual de tres dècimes en relació amb l'any passat, a remolc de la demanda dels residents i dels no residents. (Vegeu el quadre I-20.)

Aquestes dades es poden complementar amb les que ha elaborat Hispalink. Així, no hi ha cap branca del sector secundari (energia, béns intermedis, béns d'equip i béns de consum) que presenti un creixement per sobre de la mitjana balear, ni per a l'any 2006 ni per a les previsions de l'any 2007. L'excepció es dona a la branca no manufacturera d'energia per a l'any 2006. També, l'any 2006, creix per sobre de la mitjana regional el sector de la construcció. Quant a les branques de serveis (transports i comunicacions, serveis destinats a la venda i serveis no destinats a la venda), només serveis destinats a la venda presenta un creixement superior a la mitjana regional en els dos anys. Tampoc presenta un creixement superior

a la mitjana regional el sector primari. (Vegeu el quadre I-21.)

4.2.2. EL CREIXEMENT CONJUNTURAL DE LA DEMANDA

En aquest apartat analitzem per separat el comportament conjuntural de la demanda final interior (consum i inversió) i el comportament del sector exterior pel que fa només a la balança de mercaderies amb l'estranger, amb un ampli detall d'informació per productes i països.

4.2.2.1. La demanda interior⁴²

Segons el butlletí *Conjuntura Econòmica* de la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears, la majoria d'indicadors de consum es mantenen estables. La suavització dels preus del petroli han repercutit en un menor creixement de l'IPC, i la contínua creació d'ocupació afavoreix les expectatives dels consumidors. No obstant això, les pujades dels tipus

42. En aquest cas no disposam de dades actualitzades pel que fa al marc «input-output» simplificat de les Illes Balears per a l'any 2005 i 2006. Es recull, doncs, un breu resum de les dades macroeconòmiques parcials i d'indicadors conjunturals que dona el butlletí *Conjuntura Econòmica*.

QUADRE I-21. CREIXEMENT REGIONAL A 9 SECTORS. TAXES DE VARIACIÓ REAL

	Agricultura		Energia		Béns intermedis		Béns d'equip		Béns de consum		Construcció		Transports i comunicacions		Serveis destinats al mercat		Serveis no destinats al mercat		Total	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Andalusia	2,8	1,2	3,0	2,5	1,8	2,4	2,1	3,2	0,9	1,8	5,4	4,3	3,3	3,9	3,9	3,6	3,6	3,4	3,7	3,4
Aragó	1,2	-0,4	1,8	2,2	3,8	2,6	3,7	1,3	1,9	6,8	5,5	5,8	4,7	3,8	3,4	4,1	3,2	3,8	3,4	3,4
Astúries	-0,7	-1,6	-1,5	0,4	2,3	2,5	2,3	2,2	1,4	2,3	6,0	6,0	3,6	3,6	3,3	3,0	3,4	2,9	3,1	3
Cantàbria	0,8	0,5	1,9	1,2	1,5	1,5	2,3	2,2	2,0	1,9	5,6	5,0	3,6	3,4	4,3	3,8	3,4	3,2	3,6	3,3
Castella i Lleó	4,0	1,5	2,5	2,8	2,3	3,0	1,2	2,0	1,9	2,5	5,0	4,3	3,4	3,0	4,0	3,7	3,4	3,2	3,5	3,3
Castella-la Manxa	-1,2	2,0	4,6	4,0	1,9	2,3	2,1	2,4	1,8	1,8	6,4	5,0	4,2	3,7	5,0	3,7	3,4	3,0	3,8	3,4
Catalunya	1,3	-1,0	5,1	3,8	2,8	4,2	3,1	2,5	0,8	2,2	5,4	3,5	3,7	4,0	3,6	3,1	3,7	3,4	3,4	3,2
Com. Valenciana	-0,8	-1,0	3,5	2,0	2,9	3,0	4,0	3,8	1,5	2,0	5,2	4,0	3,2	3,4	3,9	3,5	3,5	3,2	3,6	3,3
Extremadura	1,7	3,0	0,8	2,8	1,0	3,3	0,6	3,9	1,0	2,2	5,3	4,0	3,2	3,6	4,0	3,2	3,5	3,0	3,5	3,2
Galícia	-1,2	0,8	1,8	1,8	3,8	2,9	2,7	3,6	2,7	3,5	4,3	3,4	2,7	2,5	4,2	3,5	3,7	3,1	3,4	3,1
Illes Balears	2,1	1,8	3,1	2,4	1,7	1,7	2,4	2,3	2,1	2,2	3,1	2,7	2,6	2,4	2,6	2,7	3,5	3,1	2,8	2,7
Illes Canàries	-0,2	-0,2	3,6	2,3	1,9	2,2	0,2	2,6	2,1	1,9	3,1	2,8	3,8	3,7	4,0	3,6	3,3	3,0	3,6	3,3
La Rioja	0,6	0,4	2,0	2,1	3,1	2,4	2,3	3,3	2,0	2,1	5,9	5,1	4,0	3,9	4,0	3,6	4,1	3,2	3,5	3,2
Madrid	-0,6	-0,3	2,4	1,7	2,5	2,4	5,1	5,1	2,5	2,1	5,6	3,9	4,3	4,8	4,0	3,7	3,9	3,5	4,0	3,7
Múrcia	-0,7	1,0	5,2	4,3	5,1	4,5	4,6	4,5	3,5	3,1	5,3	3,8	3,3	3,7	4,3	4,0	3,7	3,3	4,0	3,7
Navarra	1,1	0,8	2,2	1,8	2,3	2,1	2,2	3,0	2,7	2,2	5,6	4,5	2,7	3,2	4,6	3,8	4,0	3,1	3,6	3,2
País Basc	1,4	2,7	4,2	2,6	2,8	2,8	4,1	4,5	1,2	1,3	5,5	4,3	4,1	3,4	3,4	2,8	3,2	3,0	3,6	3,2
Espanya	1,3	0,9	3,0	2,5	2,7	3,1	3,3	3,5	1,6	2,2	5,3	4,0	3,7	3,9	3,9	3,4	3,6	3,3	3,6	3,3

Font: Hispalink.

d'interès són els factors que més afecten la renda de les famílies, majoritàriament endeutades.

La major part dels indicadors de la inversió mostra signes positius suaus. Es pot destacar:

- L'augment net de capital de les societats mercantils balears s'ha incrementat en tendència amb un 6,2% amb 42.200 milions d'euros.
- Els crèdits vigents per al tercer trimestre de 2006 a les Balears en 34.140 milions d'euros, amb un augment tendencial de 23,1%.
- Davant un nou escenari de condicions de finançament no tan favorables, cal destacar el paper de les entitats financeres per oferir nous productes que s'adaptin millor a les circumstàncies del mercat. Així, ja hi ha algunes entitats que ofereixen hipoteques invertides o la possibilitat d'allargar els terminis d'amortització.
- S'apunta cap a un menor increment del preu de l'habitatge i a un equilibri del mercat.

4.2.2.2. La demanda exterior de béns per duanes

En aquest apartat comentam, amb relació al comerç exterior per duanes, les exportacions, les importacions i el saldo comercial.

4.2.2.2.1. Les exportacions⁴³

Durant el 2006, es va exportar un 10,8% més que el 2005, i es va arribar a 1.131 milions d'euros, davant els 1.021 milions d'euros de l'any anterior (que va disminuir un 11,1%). Això no obstant, el 53,7% d'aquestes exportacions corresponen a dues partides que distorsionen el resultat comercial i alteren el còmput final: aeronaus i vaixells. Així, el valor de les exportacions, una vegada desconnectades aquestes partides, es va reduir un 4,7% respecte del 2005 i va arribar als 524 milions d'euros, davant els 550 milions d'euros de l'any anterior. (Vegeu el quadre I-22.)

Per importància de productes exportats, mesurat en termes monetaris, no hi ha gaire diferències respecte de l'any anterior, ja que els principals productes exportats coincideixen d'un any a l'altre. Però és oportú comentar-ne tres peculiaritats. (Vegeu el gràfic I-12.)

En primer lloc, les exportacions de perles fines, pedres i bijuteria, que durant el 2004 i el 2005 descendiren, el 2006 repuntaren. El 2006, s'exportaren un total de 12.116 milers d'euros, enfront dels 10.641 milers d'euros el 2005, cosa que va suposar un 13,9% més. En segon lloc, cal destacar la disminució de la partida d'objectes d'art, de col·lecció i d'antiguitat, encara que és cert que per valor exportat se situa en un dels darrers llocs. Si el 2005 fou un any extraordinari per a les exportacions d'aquest capítol, en què

43. La informació estadística que s'analitza procedeix del CSC-Agència Tributària corresponent a la classificació «Origen/destinació». És a dir, es té en compte la classificació relativa a la duana des d'on es fa l'operació (aquest és el criteri utilitzat pel Departament de Duanes, Ministeri d'Economia), en lloc de la classificació «Fiscal», que utilitza el codi de domicili fiscal de l'empresa per classificar el comerç exterior. (Vegeu la nota 44 de la Memòria del CES 2004, pag. 56).

QUADRE I-22. COMERÇ EXTERIOR PER SECCIONS ARANZELÀRIES (2005-2006)

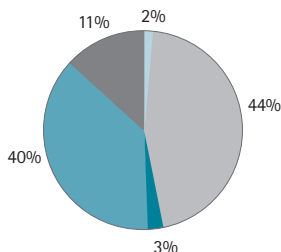
	Exportacions			Importacions			Saldo comercial			
	2005	2006	%	2005	2006	%	2005	2006	Variació	%
Total	1.021.019	1.131.378	10,8	2.099.203	2.201.959	4,9	-1.078.184	-1.070.581	+7.603	+0,7
Partides distorsionants	471.042	607.382	28,9	1.215.113	1.172.053	-3,5	-744.071	-564.671	+179.400	+24,1
Total sense partides distorsionants	549.977	523.996	-4,7	884.090	1.029.906	16,5	-334.113	-505.910	-171.797	-51,4
Aliments	30.776	35.744	16,1	73.066	67.805	-7,2	-42.290	-32.061	+10.229	+24,2
Preparacions d'aliments i begudes	8.883	8.006	-9,9	42.299	39.204	-7,3	-33.416	-31.198	+2.218	+6,6
Productes minerals	91.252	97.446	6,8	302.080	431.874	43,0	-210.828	-334.428	-123.600	-58,6
Productes d'indústries químiques i derivats	25.195	26.838	6,5	16.545	17.194	3,9	8.650	9.644	+994	+11,5
Materials plàstics artificials, cautxú i les seves manufactures	3.103	2.555	-17,7	13.990	14.661	4,8	-10.887	-12.106	-1.219	-11,2
Pells, cuiros, pelleteria i les seves manufactures	4.124	4.881	18,4	25.459	26.019	2,2	-21.335	-21.138	+197	+0,9
Fusta, carbó vegetal, suro i les seves manufactures	282	280	-0,6	30.769	24.797	-19,4	-30.488	-24.517	+5.971	+19,6
Paper i manufactures, arts gràfiques	1.229	1.121	-8,8	13.833	10.585	-23,5	-12.605	-9.465	+3.140	+24,9
Materials tèxtils i les seves manufactures	4.257	7.499	76,2	41.389	44.485	7,5	-37.132	-36.986	+146	+0,4
Calçat, capells, paraigües, plomes i flors artificials	133.590	131.410	-1,6	39.910	56.264	41,0	93.680	75.147	-18.534	-19,8
Manufactures de pedra, ciment, ceràmica i vidre	4.747	2.147	-54,8	11.096	10.987	-1,0	-6.349	-8.840	-2.492	-39,2
Perles fines, pedres, metalls preciosos i bijuteria	10.641	12.116	13,9	10.426	10.532	1,0	215	1.583	+1.369	+636,8
Metalls comuns i les seves manufactures	8.793	10.397	18,2	31.260	28.030	-10,3	-22.467	-17.633	+4.834	+21,5
Màquines i aparells, material elèctric	87.685	98.691	12,6	129.032	142.643	10,5	-41.347	-43.952	-2.605	-6,3
Material de transport	97.013	50.926	-47,5	13.794	17.702	28,3	83.219	33.224	-49.995	-60,1
Òptica, fotografia i cinema, aparells de precisió	1.482	1.802	21,6	15.548	19.321	24,3	-14.066	-17.519	-3.453	-24,5
Armes i munició, les seves parts i accessoris	257	97	-62,5	6	19	208,2	251	78	-174	-69,1
Mercaderies i productes diversos	14.375	14.853	3,3	69.297	65.607	-5,3	-54.922	-50.754	+4.167	+7,6
Objectes d'art, de col·lecció i d'antiguitat	2.018	474	-76,5	3.468	1.333	-61,6	-1.450	-859	+591	+40,7
No classificats	20.276	16.716	-17,6	824	845	2,5	19.452	15.871	-3.580	-18,4

Partides distorsionants: aeronaus, vehicles especials i les seves parts i vaixells i més artefactes flotants.
Les dades corresponen a l'origen i la destinació de les Illes Balears (classificació per unitat de producció).
Font: Elaboració pròpia amb dades del CSC-Agència Tributària.

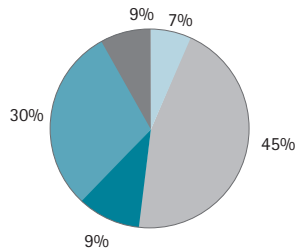
Gràfic I-12

Exportacions i importacions totals 2006

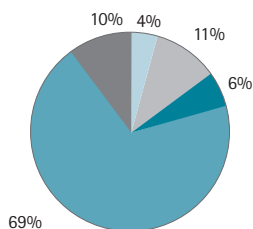
Exportacions Illes Balears (2006)

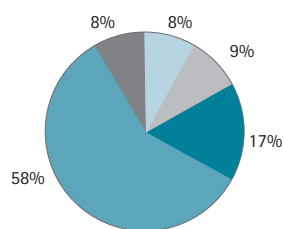
Importacions Illes Balears (2006)

Exportacions Espanya (2006)

Importacions Espanya (2006)

Font: Elaboració pròpia amb dades del CSC-Agència Tributària. (Al cd-card es pot ampliar aquesta informació per l'UE-25).

es va arribar a un total superior a 2.018 milers d'euros, el 2006 varen decreïxer un 76,5% fins a arribar als 474 milers d'euros. I, en tercer lloc, cal esmentar les bones exportacions dels tubercles.

El 2006, el calçat va continuar liderant en primera posició el rànquing de les exportacions. Una quarta part de les exportacions totals sense partides distorsionants són de calçat. Així, es va exportar per valor de 131.390 milers d'euros, un 1,6% menys que el 2005. El pes que les exportacions de calçat representen sobre el total exportat, sense tenir en compte les

partides distorsionants, fou del 25,1%, 0,8 punts percentuals més que el 2005 (24,3%). Per països, França (19.161 milers de euros) va absorbir el 14,6% del total de les exportacions, seguit d'Itàlia, Marroc i Alemanya; entre tots quatre (67.522 milers d'euros) acapararen més del 51% del total.

En segon lloc, hi hagué les exportacions de combustibles minerals (o productes de petroli refinat i coc), amb un import molt similar al 2005, i es va arribar a un valor total de 96.586 milers d'euros. Aquestes exportacions, que s'engloben en la parti-

da de productes combustibles, corresponen al subministrament per a embarcacions i aeronaus estrangeres. Aquesta partida es va incrementar un 6,8% respecte del 2005.

En tercer lloc, s'exportaren reactors nuclears, màquines i calderes, que varen totalitzar un import de 82.327 milers d'euros, davant els 73.764 milers euros el 2005, un 11,6% més. Bàsicament, varen correspondre a exportacions d'aixetes, que s'exportaren a Mèxic, Jamaica i República Dominicana, i turboreactors per a aeronaus, que s'enviaren als Estats Units, Alemanya i França. Tots aquests productes, més material elèctric, es classifiquen a la partida de màquines i material elèctric, que va arribar als 98.691 milers d'euros, un 12,6% més que el 2005.

El següent, en quarta posició, les exportacions de material de transport, concretament de vehicles automòbils, amb 50.919 milers d'euros, encara que es reduïren un 47,5% respecte de l'any 2005. Aquestes exportacions corresponen, en bona part, a cotxes destinats al lloguer, que tenen com a principal país de destinació Alemanya (25.957 milers d'euros).

Les exportacions d'olis essencials es troben en cinquena posició i arriben a un total de 22.061 milers d'euros, per tant creixen un 8,1% respecte del 2005. Aquestes exportacions s'inclouen en la partida de productes d'indústries químiques i derivats, i arriben a un total de 26.838 milers d'euros (un 6,5% més que el 2005). Concretament, més del 82% de las exportacions d'aquesta partida varen correspondre a olis essencials. Els Països

Baixos varen demandar més de 8.651 milers d'euros, així es varen convertir en el primer país client, seguit del Regne Unit, amb 6.959 milers d'euros.

Si el 2005 les exportacions d'hortalisses i de tubercles només arribaven als 8.721 milers d'euros i se situaven a la desena posició, el 2006 varen duplicar les seves exportacions fins a un total de 16.470 milers d'euros i es varen col·locar en el sisè lloc. Aquestes exportacions s'engloben a la partida de productes alimentaris, que va arribar als 35.744 milers d'euros, cosa que suposa un increment del 16,1% més que el 2005. Quasi el 70% d'aquestes exportacions es venen al Regne Unit (11.447 milers d'euros).

Les exportacions de màquines, aparells i material elèctric, que representaven el 16,6% de la partida de màquines i material elèctric, varen continuar en setè lloc. S'exportaren un total de 16.364 milers d'euros, que varen suposar un 17,5% més que el 2005. Per països, entre la República Dominicana (6.349 milers d'euros), Jamaica (3.202 milers d'euros) i Mèxic (3.125 milers d'euros) es va exportar més del 77% del total. En vuitè lloc, i després de baixar dos llocs, se situaren les exportacions de gomes, resines i a més jocs i extractes vegetals; es va arribar a un valor total de 14.606 milers d'euros, un 57,9% més que el 2005. D'aquest import, els dos principals països receptors són Alemanya (3.952 milers d'euros), que absorbí el 27% del mercat, i Dinamarca (3.067 milers d'euros), amb el 21%. Aquestes exportacions també s'inclouen en la partida de productes alimentaris.

Les exportacions d'aquests vuit productes representaren el 82,2% del total exportat, excloses les partides distorsionants, i sumaren 430.723 milers d'euros.

4.2.2.2.2. Les importacions

Durant l'any 2006, es varen importar un total de 2.202 milions d'euros, fet que va suposar un increment d'un 4,9% respecte del 2005. Al igual del que passa en les exportacions, hi ha dues partides distorsionants, que alteren el resultat de les importacions de productes, amb un valor que arriba als 1.172 milions d'euros (un 3,5% menys que el 2005). Així, el total de les importacions sense tenir en compte aquestes dues partides distorsionants fou de 1.030 milions d'euros, enfront dels 884 milions d'euros del 2005, que varen suposar un 16,5% més. (Vegeu el quadre I-22.)

Per importància dels principals productes importats, mesurats en termes monetaris, no hi ha gaire diferències respecte de l'any 2005. Això no obstant, convé destacar, al igual que en las exportacions, el decreixement de la partida d'objectes d'art, de col·lecció o d'antiguitat, que passaren d'unes importacions de 3,5 milions d'euros el 2005 a 1,3 milions d'euros el 2006. Un altra de les característiques del 2006 foren les importacions d'aliments, que si tradicionalment eren una de les vuit partides més importades, passa al dotzè lloc (67.805 milers d'euros). El mateix passa amb les importacions de peces (16.122 milers d'euros), que varen descendir fins a la desena posició. (Vegeu el gràfic I-12.)

Per tercer any consecutiu, el primer producte importat segueix essent el de combustibles minerals, que arribaren als 416.913 milers d'euros, cosa que va suposar un augment del 43,9% respecte de l'any 2005. Això no obstant, aquest increment fou degut, bàsicament, als efectes de l'encariment del preu del petroli, ja que durant l'any 2006 es va incrementar un 33,7%. Pel seu pes, la quantitat importada va augmentar un 8,1% i va passar d'importar-se 1.706 milions de quilos el 2005 a 1.844 milions de quilos el 2006. Per països, de Rússia procediren més de 88.683 milers d'euros (un 21% del total de combustibles importats) i d'Àrabia Saudita més de 66.616 milers d'euros (un 16% del total).

Les importacions de reactors nuclears, màquines i calderes continuaren situant-se en segon lloc i, majoritàriament, correspongueren a aixetes i turboreactors per a aeronaus. Passaren d'importar-se 109.691 milers d'euros el 2005 a 113.422 milers d'euros el 2006, cosa que suposa un increment del 3,4%. Aquestes importacions es classifiquen en la partida de màquines i material elèctric, de la qual es va importar un valor total de 142.643 milers d'euros, un 10,5% més que l'any 2005.

El 2006, les importacions de calçat se situaren al tercer lloc, per tant varen pujar una posició respecte del 2005. Es va importar per valor de 54.512 milers d'euros, davant els 38.761 milers d'euros de l'any 2005, cosa que va suposar un augment del 40,6%. Per països, del Marroc procedeixen 20.883 milers d'euros (que suposen un 38% de les compres de calçat), seguit de la Xina amb 13.734 milers d'euros (un 25%

del total de les compres de calçat). La partida corresponent a calçat, capells, paraigües, plomes i flors artificials va arribar als 56.264 milers d'euros, un 41,0% més que durant l'any 2005.

Del tercer al quart lloc descendiren les importacions de mobles. Durant l'any 2006 arribaren a un valor total de 45.204 milers d'euros, un 9,3% més que el 2005. Per països, les importacions de Suècia se situaren en primer lloc, amb 9.420 milers d'euros; seguides de les de Polònia, amb 7.838 milers d'euros, i Itàlia, amb 6.154 milers d'euros. El conjunt d'importacions de mobles, juntament amb les de joguines, s'engloben a la partida de mercaderies i productes diversos, que arribaren als 65.607 milers d'euros, un 5,3% menys respecte de l'any 2005.

Les importacions d'aparells i material elèctric ascendiren del novè lloc el 2005 al cinquè el 2006. Es va importar un total de 29.221 milers d'euros, enfront dels 19.341 milers d'euros el 2005, fet que va suposar un creixement del 51,1%. Aquestes importacions s'inclouen dins de la partida de màquines i material elèctric.

Al sisè lloc varen situar-se les importacions de fusta i manufactures de fusta, amb un valor de 24.210 milers d'euros, enfront dels 30.079 milers d'euros de l'any anterior, fet que va suposar una disminució del 19,5%. Les importacions dels Estats Units (5.746 milers d'euros) acapararen més del 24% del total, seguides de las de Suècia (4.582 milers d'euros) i Camerun (2.789 milers d'euros).

Les importacions de joguines passaren del sisè al setè lloc. El 2006, s'importaren 18.722 milers d'euros, enfront dels 26.463 milers d'euros de l'any 2005, cosa que suposa una reducció del 29,2%. Més del 61% importat procedia d'Eslovènia, amb 11.394 milers d'euros.

Els vehicles foren la vuitena partida més importada, amb un import de 17.652 milers d'euros. Aquestes importacions s'engloben a la partida de vehicles de transport.

Les importacions d'aquests primers vuit productes cobriren el 69,9% del valor total de les importacions, sense tenir en compte les partides distorsionants. Arribaren a un total de 719.856 milers d'euros.

4.2.2.2.3. El saldo comercial

El 2006, el dèficit comercial total es va reduir un 0,7%. Es va passar d'un dèficit de 1.078.184 milers d'euros el 2005 a 1.070.581 milers d'euros el 2006. Això no obstant, el resultat del saldo comercial una vegada excloses les partides distorsionants és completament diferent, ja que es va passar d'un dèficit de 334.113 milers d'euros el 2005 a 505.910 milers d'euros el 2006: el dèficit es va incrementar un 51,4%. Aquest augment s'explica pel comportament dels combustibles minerals, que generaren un dèficit comercial que va passar de 210.828 milers d'euros el 2005 a 334.428 milers d'euros el 2006, cosa que va suposar un augment del dèficit comercial del 58,6%.

Les partides que registraren superàvits comercials foren les del calçat, amb 75.147 milers d'euros; les de material de transport, amb un saldo de 33.224 milers d'euros; els productes d'indústries químiques i derivats, amb 9.644 milers d'euros, i les perles fines i la bijuteria, amb 1.583 milers d'euros.

4.2.3. LA INVERSIÓ ESTRANGERA

Sobre la base de les dades del Registre d'Inversions Exteriors del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, es pot afirmar que la inversió bruta estrangera sense entitats tenedores de valors estrangers (ETVE), que es pot assignar per comunitat autònoma a les Illes Balears, va disminuir el 52,6% l'any 2006 i va assolir els 97,4 milions d'euros (108,2 milions d'euros menys que el 2005). (Vegeu el quadre I-23.)

En el conjunt de les comunitats autònomes es produeix, en canvi, un creixement del 8,2%; s'arriba als 8.197,3 milions d'euros, amb un increment de 619,2 milions d'euros, per la qual cosa les Balears perden 1,5 punts en la seva participació, que per a l'any 2006 és de l'1,2%.

Les principals comunitats autònomes són Madrid (4.115,8 milions d'euros) i Catalunya (2.521,5 milions d'euros), que en conjunt reben més del 80% (80,9%) de la inversió bruta estrangera assignada. A continuació, però a molta distància, hi ha el País Basc (303,9 milions d'euros), Castella-la Manxa (236,8 milions d'euros), la Comunitat Valenciana (160,9 milions

d'euros), Navarra (136,4 milions d'euros) i les Balears. La inversió bruta total inclosa la partida sense assignar per comunitat autònoma és de 9.524,1 milions d'euros, amb una caiguda del 30,8%.

4.3.

ANÀLISI REGIONAL PER COMUNITATS AUTÒNOMES

Les dades de la comptabilitat regional d'Espanya base 2000 que elabora l'INE per al període 2000-2006 permeten estimar la millora del creixement relatiu de les Illes Balears per comparació a la resta de comunitats autònomes. Aquestes dades mostren que per a l'any 2006 el creixement de les Balears no és el més petit per al conjunt de comunitats autònomes, tal com ha passat en els darrers quatre anys, ja que, amb un PIB del 3,5%, presenta un creixement superior al de Melilla, Ceuta, La Rioja, les Canàries i Extremadura, si bé en aquest cas es pot destacar que es torna a donar un creixement inferior a -0,4 punts respecte de la mitjana espanyola, però superior en 0,6 punts al de la UE-25. (Vegeu el gràfic I-13.)

Igualment, es pot destacar que aquesta millora en la taxa de creixement de les Balears és la més important, juntament amb la de la Comunitat Valenciana i Galícia, del conjunt de totes les comunitats autònomes, ja que la millora del seu creixement és de 0,9 punts, mentre la millora del conjunt de l'Estat és només de 0,4 punts. També es pot

QUADRE I-23. INVERSIÓ ESTRANGERA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (SENSE ETVES*)

	Any 2005		Any 2006	
	Milions d'euros	% sobre el total	Milions d'euros	% sobre el total
Andalusia	301,79	2,19	228,17	2,40
Aragó	57,03	0,41	90,34	0,95
Astúries	8,28	0,06	32,55	0,34
Cantàbria	1,09	0,01	4,48	0,05
Castella i Lleó	20,71	0,15	30,59	0,32
Castella-la Manxa	18,11	0,13	236,84	2,49
Catalunya	2.497,96	18,14	2.521,53	26,48
Ceuta i Melilla	5,39	0,04	8,92	0,09
Comunitat Valenciana	216,64	1,57	160,86	1,69
Extremadura	8,88	0,06	3,71	0,04
Galícia	190,33	1,38	91,90	0,96
Illes Balears	205,56	1,49	97,37	1,02
Illes Canàries	26,72	0,19	40,00	0,42
La Rioja	3,79	0,03	0,50	0,01
Madrid	3.772,50	27,40	4.115,80	43,21
Múrcia	41,54	0,30	93,40	0,98
Navarra	11,27	0,08	136,36	1,43
País Basc	190,38	1,38	303,94	3,19
Total C.A.	7.577,97	55,04	8.197,26	86,07
Sense regionalitzar	6.190,13	44,96	1.326,76	13,93
Espanya	13.768,10	100,00	9.524,02	100,00

* Entitats tenidores de valors estrangers

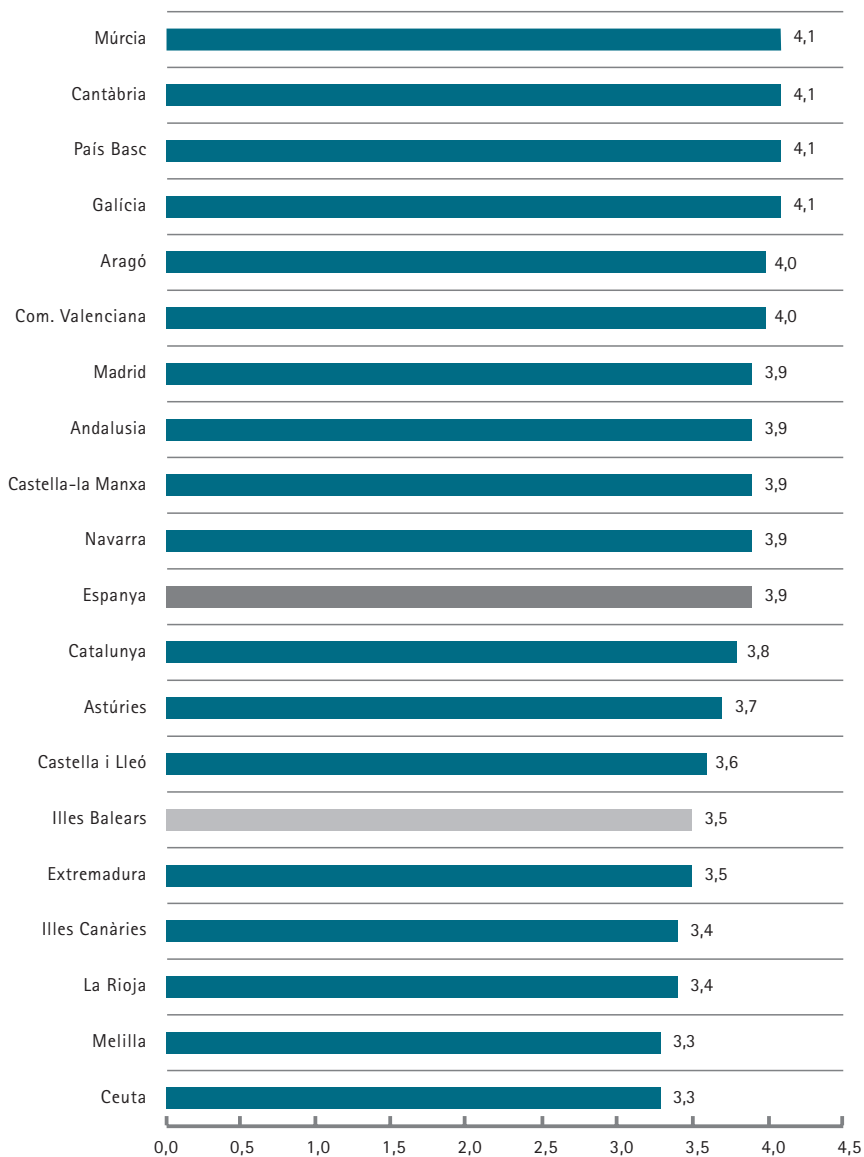
Font: Ministeri de Indústria, Comerç i Turisme (Secretaria de l'Estat de Comerç i Turisme). Registre d'Inversions Exteriors.

emfasitzar que el creixement de l'any 2006 se situa 1,2 punts per sobre del creixement mitjà del sexenni 2000-2006, que ha estat del 2,3%. D'altra banda, cal remarcar que les Illes Balears presenten la menor taxa real de creixement del PIB acumulada entre el 2000 i el 2006. (Vegeu el gràfic I-14 a i b).

A partir de la base de dades de la comptabilitat regional de l'INE, s'analitza a continuació l'evolució comparativa regional per sectors productius de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes. Pel que fa a l'anàlisi sectorial, cal tenir en compte que les estimacions per a les Balears

Gràfic I-13

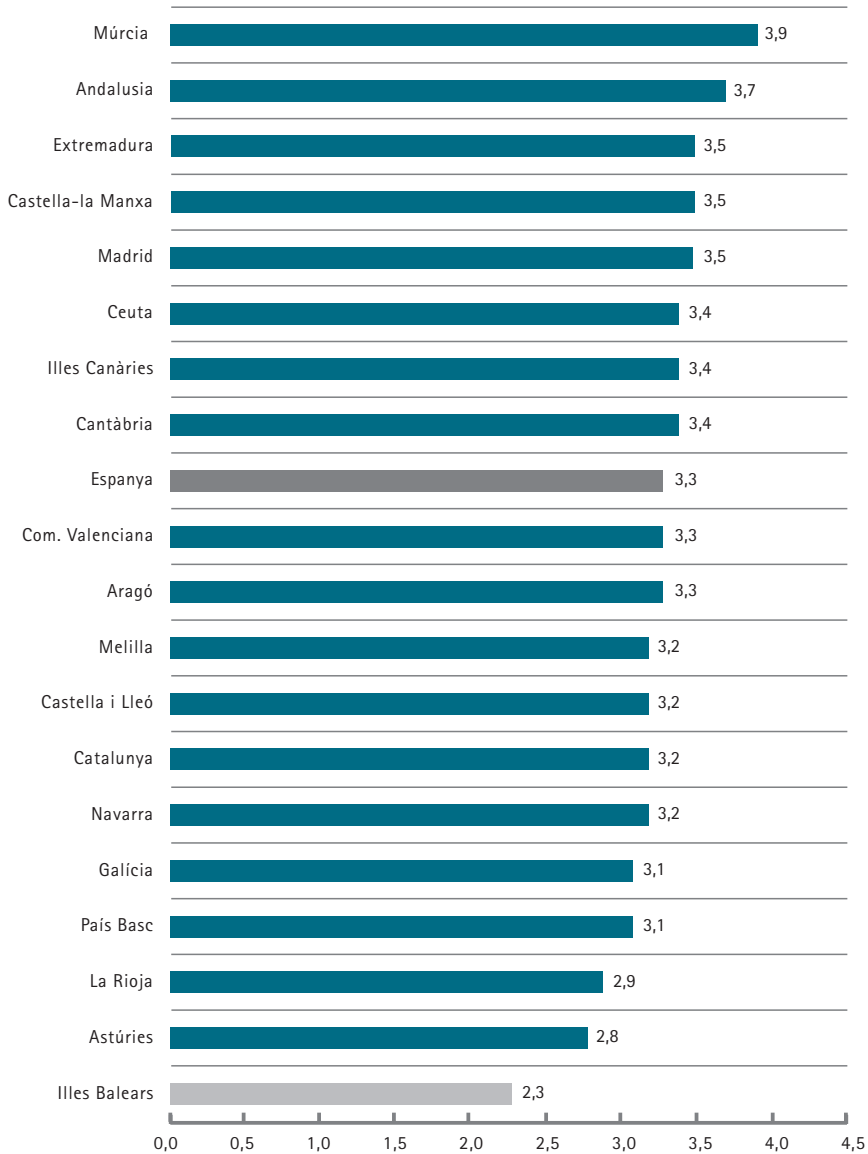
Taxa de creixement del PIB (2005-2006) en termes reals

Font: INE.

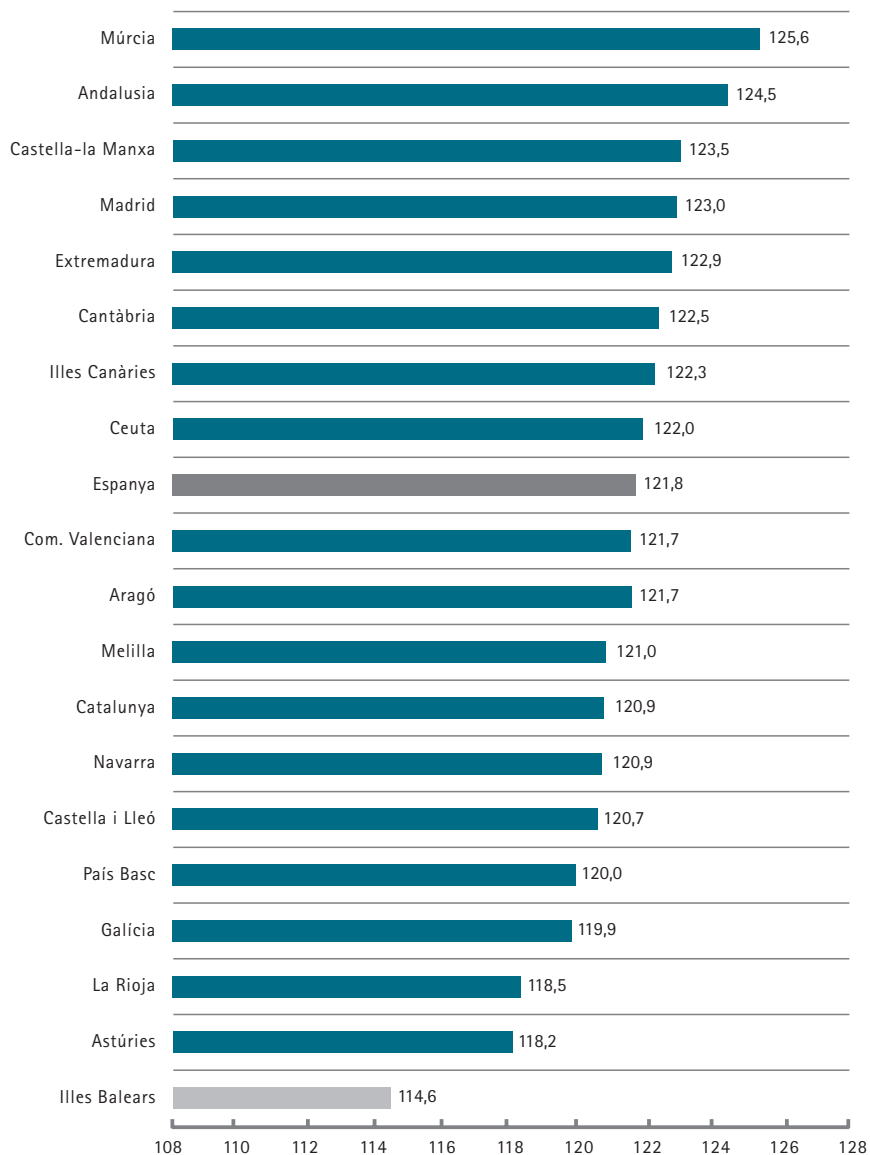
Gràfic I-14a

Taxa de creixement mitjana del PIB (2000-2006) en termes reals

continua

Gràfic I-14b
Taxa de creixement del PIB. Índex de volum encadenat, referència any 2000=100

Font: INE.

QUADRE I-24. AGRICULTURA I PESCA: PRODUCTE INTERIOR BRUT A PREUS DE MERCAT PER CA¹ (2005-2006)

	2005	2006	Variació	PIB	Ocupació	Product.
	(milions d'euros)			(taxes de creixement)		
Andalusia	6.498,44	6.576,42	77,98	1,20	-6,10	7,77
Aragó	1.200,25	1.202,65	2,40	0,20	-12,17	14,08
Astúries	520,62	519,06	-1,56	-0,30	8,12	-7,79
Cantàbria	359,30	362,17	2,87	0,80	-25,08	34,54
Castella i Lleó	3.336,25	3.402,98	66,73	2,00	-2,03	4,11
Castella-la Manxa	2.884,01	2.915,73	31,72	1,10	-6,12	7,69
Catalunya	2.458,98	2.466,36	7,38	0,30	8,77	-7,79
Ceuta	3,78	13,33	9,55	-0,26	-100,00	—
Comunitat Valenciana	2.044,44	2.019,91	-24,53	-1,20	-18,52	21,26
Extremadura	1.428,86	1.396,00	-32,86	-2,30	-6,82	4,85
Galícia	2.350,60	2.355,30	4,70	0,20	-8,32	9,29
Illes Balears	267,03	258,75	-8,28	-3,10	-5,19	2,20
Illes Canàries	420,15	423,93	3,78	0,90	1,44	-0,53
La Rioja	480,84	474,59	-6,25	-1,30	-13,31	13,85
Madrid	315,42	310,06	-5,36	-1,70	2,67	-4,26
Melilla	9,59	9,56	-0,03	-0,31	-100,00	—
Múrcia	1.340,21	1.312,07	-28,14	-2,10	-7,94	6,34
Navarra	458,35	449,18	-9,17	-2,00	-1,27	-0,74
País Basc	730,02	717,61	-12,41	-1,70	-1,89	0,19
Espanya	27.117,65	27.199,00	81,35	0,30	-5,64	6,30

1. Base 2000.

Font: INE, comptabilitat regional d'Espanya, enquesta de població activa i elaboració pròpia.

poden mostrar —pel poc pes relatiu que té l'economia sectorial balear en el conjunt espanyol —un fort biaix a l'alça o la baixa en les estimacions que en resulten. És per això que aquestes dades s'han de prendre amb precaució i reserves, ja que es contradiuen amb altres dades aportades per diferents institucions regionals.

4.3.1. EL SECTOR PRIMARI

Segons l'INE, el sector primari balear presenta un decreixement del 3,1%, de manera que queda 3,4 punts per sota del que ha registrat l'Estat. Aquesta xifra es desglossa en un creixement de la productivitat del 2,2% i en una caiguda de l'ocupació del 5,2%. (Vegeu el quadre I-24 i l'apartat 5, «Sector primari».)

QUADRE I-25. INDÚSTRIA I ENERGIA: PRODUCTE INTERIOR BRUT A PREUS DE MERCAT PER CA¹ (2005-2006)

	2005	2006	Variació	PIB	Ocupació	Product.
	(milions d'euros)			(taxes de creixement)		
Andalusia	13.764,09	14.010,32	246,23	1,79	-29,02	43,40
Aragó	6.030,82	6.255,79	224,97	3,73	-42,97	81,88
Astúries	4.011,92	4.152,81	140,89	3,51	-12,49	18,28
Cantàbria	2.145,70	2.227,21	81,51	3,80	-26,41	41,05
Castella i Lleó	8.880,63	9.050,54	169,91	1,91	-25,90	37,53
Castella-la Manxa	5.348,02	5.447,03	99,01	1,85	-12,36	16,21
Catalunya	35.424,44	36.474,17	1.049,73	2,96	-31,17	49,59
Ceuta	87,22	140,95	53,73	61,60	-48,48	50,59
Comunitat Valenciana	15.124,57	15.560,36	435,79	2,88	-20,38	29,21
Extremadura	1.362,95	1.368,51	5,56	0,41	-4,11	4,71
Galícia	8.011,91	8.449,91	438,00	5,47	-28,45	47,40
Illes Balears	1.441,96	1.443,31	1,35	0,09	-22,44	29,05
Illes Canàries	2.144,72	2.155,80	11,08	0,52	0,95	-0,42
La Rioja	1.552,67	1.598,47	45,80	2,95	-19,85	28,44
Madrid	19.354,14	19.941,52	587,38	3,03	-36,72	62,83
Melilla	51,59	52,66	1,07	2,07	-64,20	185,11
Múrcia	3.567,11	3.724,22	157,11	4,40	-29,82	48,76
Navarra	4.005,80	4.155,65	149,85	3,74	-41,40	77,03
País Basc	14.836,23	15.552,42	716,19	4,83	-41,90	80,42
Espanya	147.123,51	151.761,65	4.638,14	3,15	-28,72	44,66

1. Base 2000.

Font: INE, comptabilitat regional d'Espanya, enquesta de població activa i elaboració pròpia.

4.3.2. LA INDÚSTRIA

La indústria balear presenta un escàs creixement del 0,1%, de manera que queda 3 punts per sota del registrat per l'Estat. Aquesta xifra es desglossa en un creixement de la productivitat del 29% i en una caiguda de l'ocupació del 22,4%. (Vegeu el quadre I-25 i l'apartat 6, «Sector industrial».)

4.3.3. LA CONSTRUCCIÓ

La construcció a les Illes Balears presenta un creixement del 4%, de manera que queda 1,3 punts per sota del que ha registrat l'Estat. Aquesta xifra es desglossa en un creixement de la productivitat del -8,8% i en un augment de l'ocupació del 14,3%. (Vegeu el quadre I-26 i l'apartat 7, «Construcció».)

QUADRE I-26. CONSTRUCCIÓ: PRODUCTE INTERIOR BRUT A PREUS DE MERCAT PER CA' (2005-2006)

	2005	2006	Variació	PIB	Ocupació	Product.
	(milions d'euros)			(taxes de creixement)		
Andalusia	16.987,03	17.870,36	883,33	5,20	27,84	-17,71
Aragó	3.036,39	3.215,54	179,15	5,90	78,19	-40,57
Astúries	2.558,49	2.686,41	127,92	5,00	32,77	-20,92
Cantàbria	1.460,39	1.542,17	81,78	5,60	55,97	-32,29
Castella i Lleó	5.618,29	5.927,30	309,01	5,50	39,19	-24,20
Castella-la Manxa	4.219,29	4.468,23	248,94	5,90	32,89	-20,31
Catalunya	16.058,00	16.909,07	851,07	5,30	89,29	-44,37
Ceuta	104,49	108,67	4,18	4,00	2,00	1,96
Comunitat Valenciana	10.248,14	10.760,55	512,41	5,00	49,54	-29,78
Extremadura	2.270,74	2.402,44	131,70	5,80	17,46	-9,93
Galícia	5.766,38	6.048,93	282,55	4,90	57,80	-33,52
Illes Balears	2.345,76	2.439,59	93,83	4,00	14,03	-8,80
Illes Canàries	4.131,98	4.338,58	206,60	5,00	15,73	-9,27
La Rioja	715,24	751,00	35,76	5,00	33,53	-21,37
Madrid	16.040,97	16.891,14	850,17	5,30	36,48	-22,85
Melilla	114,00	118,56	4,56	4,00	65,63	-37,21
Múrcia	2.694,29	2.853,25	158,96	5,90	33,55	-20,70
Navarra	1.590,74	1.675,05	84,31	5,30	104,46	-48,50
País Basc	5.156,75	5.430,06	273,31	5,30	135,09	-55,21
Espanya	101.079,77	106.437,00	5.357,23	5,30	48,35	-29,02

1. Base 2000.

Font: INE, comptabilitat regional d'Espanya, enquesta de població activa i elaboració pròpia.

4.3.4. ELS SERVEIS

Els serveis a les Balears presenten un creixement del 3,5%, de manera que queden 0,1 punt per sota del registrat per a l'Estat. Aquesta xifra es desglossa en un creixement negatiu de la productivitat d'un 3,9% i en un augment de l'ocupació del 7,7%. (Vegeu el quadre I-27 i de l'apartat 8 al 12 d'aquest capítol.)

4.3.5. EL CREIXEMENT DIFERENCIAL SECTORIAL

El gràfic de convergència sectorial entre les Illes Balears i Espanya mostra aquests creixements diferencials sectorials, en què es veu clarament que el menor creixement relatiu del PIB a preus de mercat a les Balears al llarg de l'any 2006 està motivat pel menor creixement sectorial de tots els sectors. (Vegeu el gràfic I-15.)

QUADRE I-27. SERVEIS: PRODUCTE INTERIOR BRUT A PREUS DE MERCAT PER CA¹ (2005-2006)

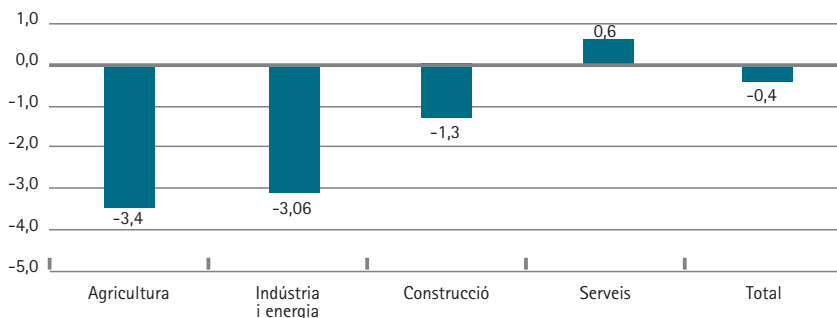
	2005	2006	Variació	PIB	Ocupació	Product.
	(milions d'euros)					
Andalusia	78.996,23	81.998,09	3.001,86	3,80	7,35	-3,31
Aragó	15.555,22	16.115,21	559,99	3,60	6,62	-2,83
Astúries	11.059,58	11.413,49	353,91	3,20	4,04	-0,81
Cantàbria	6.546,16	6.781,82	235,66	3,60	5,26	-1,58
Castella i Lleó	27.528,21	28.491,70	963,49	3,50	3,63	-0,13
Castella-la Manxa	15.979,28	16.618,45	639,17	4,00	3,88	0,12
Catalunya	103.230,04	106.843,09	3.613,05	3,50	2,59	0,89
Ceuta	1.050,48	1.083,04	32,56	3,10	-10,11	14,70
Comunitat Valenciana	54.061,46	56.169,86	2.108,40	3,90	5,31	-1,34
Extremadura	8.851,97	9.197,20	345,23	3,90	3,46	0,43
Galícia	26.641,46	27.520,63	879,17	3,30	5,07	-1,68
Illes Balears	16.979,82	17.574,11	594,29	3,50	7,69	-3,89
Illes Canàries	27.114,48	27.955,03	840,55	3,10	3,93	-0,80
La Rioja	3.396,45	3.515,33	118,88	3,50	9,24	-5,25
Madrid	112.592,39	116.533,12	3.940,73	3,50	5,96	-2,32
Melilla	979,09	1.007,48	28,39	2,90	3,66	-0,73
Múrcia	13.691,91	14.225,89	533,98	3,90	9,79	-5,36
Navarra	8.106,99	8.390,73	283,74	3,50	4,36	-0,82
País Basc	30.729,81	31.713,16	983,35	3,20	4,03	-0,80
Espanya	417.107,67	429.203,79	12.096,12	2,90	5,13	-2,12

1. Base 2000.

Font: INE, comptabilitat regional d'Espanya, enquesta de població activa i elaboració pròpia.

Gràfic I-15

Diferencial de les taxes de creixement a preus de mercat (base 2000) de les Illes Balears/Espanya, per sectors econòmics, període 05/06

Font: INE, comptabilitat regional d'Espanya.

4.4.

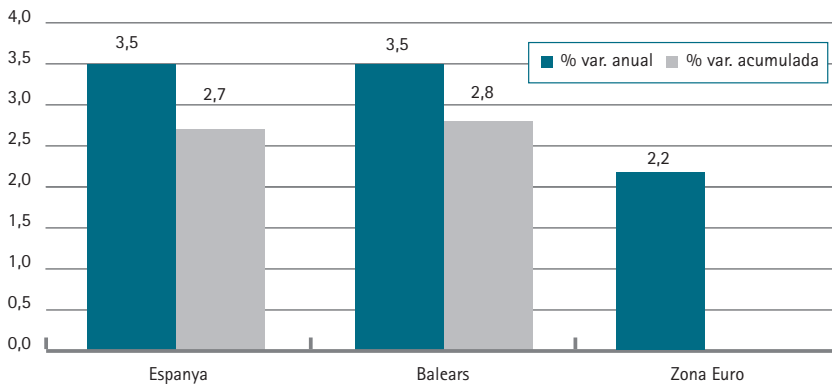
ELS PREUS

La inflació valorada per la via de l'índex de preus de consum (IPC) —com a variació de les mitjanes anuals— va ser del 3,5% a les Illes Balears, que coincideix amb la mitjana espanyola. Aquest diferencial, que per a l'any 2006 es nul, va ser de -0,3 punts favorable a les Balears l'any 2005. Per rúbriques, els diferencials positius d'inflació a les Balears, per a l'any 2006, s'han

donat a aliments i begudes no alcohòliques (+0,5 punts), comunicacions (+0,4 punts), transport i oci i cultura (+0,2 punts) i ensenyament (+0,1 punts).

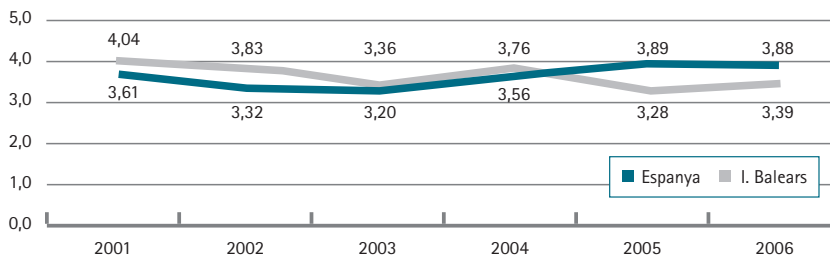
La inflació de l'any 2006 és, emperò, 1,4 punts superior a la que presenta l'índex de preus de consum harmonitzat (IPCH) de la Unió Monetària Europea (UE-12), la qual cosa reflecteix una pèrdua de competitivitat, en relació amb els països europeus, de tots els béns i serveis que ofereixen les Balears. (Vegeu els gràfics I-16 i I-17, i l'apartat 3.3.)

Gràfic I-16
Índex de preus de consum (IPC)

Font: INE i Informe de primavera UE.

Gràfic I-17
Deflactor implícit del PIB a preus bàsics. Base 2000

Font: FUNCAS, *Cuadernos de Información Económica*, núm.196, gener-febrer 2007.

4.5.

LA RENDA, EL CONSUM, L'ESTALVI I LA CAPACITAT DE FINANÇAMENT

En aquest apartat es pot comprovar, en primer lloc, que les Balears presenten un nivell més alt de renda, si bé aquesta expressió s'ha de matisar en termes de benestar social mesurat en termes de la renda familiar bruta disponible per càpita en paritat de poder de compra.

En segon lloc, fruit d'aquest major nivell de renda per càpita, es comprova que les Illes generen una gran capacitat de finançament, que es distribueix molt desigualment entre el sector públic, que presenta un gran sobrant d'estalvi públic i, per la manca d'inversions públiques, i el sector privat, que presenta una elevada necessitat de finançament. Cal observar que a l'annex d'aquest apartat «Els comptes simplificats de la comptabilitat regional de les Illes Balears i de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera» s'ha pogut comprovar que aquest endeutament afecta bàsicament les Ilars.

4.5.1. L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA PER CÀPITA I DE LA RENDA FAMILIAR BRUTA DISPONIBLE

En aquest apartat desglossam —amb les darreres dades disponibles referides al 2005 i al 2006— l'anàlisi de l'evolució de la renda regional des del punt de vista, en

primer lloc, de l'evolució de la renda per càpita i, en segon lloc, de l'evolució de la renda familiar bruta disponible per càpita corregida pel poder de compra de les famílies.

4.5.1.1. L'evolució de la renda per càpita

Les Illes Balears presenten un nivell de vida alt i, en termes de PIB regional per habitant o renda per càpita, aquest fet es confirma, ja que ocupen la sisena plaça, amb un índex (104,8) respecte d'Espanya de 100, per darrere del País Basc (134), Madrid (133,6), Navarra (126,4), Catalunya (118,3) i Aragó (109,7). Per comparació a l'any 2000 hem perdut 18 punts, fet que es pot explicar, inicialment, perquè la renda regional ha crescut menys que la mitjana espanyola (vegeu l'apartat 4.3), mentre que la població experimenta un dels creixements regionals més importants per comunitats autònomes.⁴⁴ (Vegeu el quadre I-28 i l'apartat 2 del capítol III, «Demografia i llar».)

Les dades de la Funcas també permeten aprofundir una mica més en aquesta anàlisi dinàmica de l'evolució de la renda real per càpita regional en relació amb Espanya mitjançant l'estudi de les seves variables explicatives per al període 2000-2005. (Vegeu el gràfic I-18 i el quadre I-29)

Segons aquesta anàlisi, al llarg d'aquest quinquenni la renda real per càpita regional (mesurada pel VAB deflactat en relació amb la població resident) ha crescut -9,1 punts per sota de la mitjana espanyola.

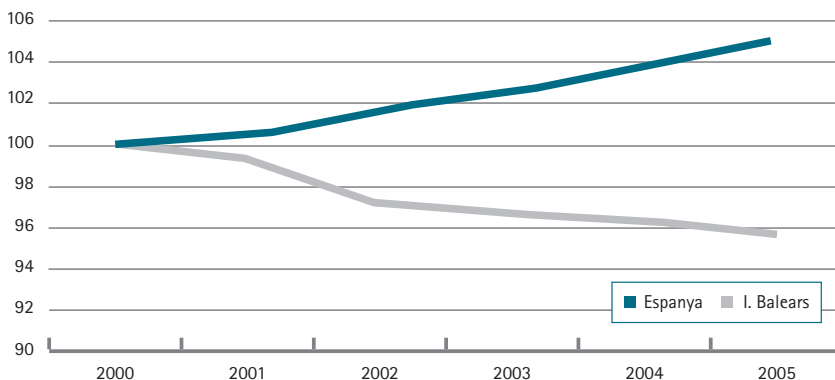
44. Les Balears lideren el creixement demogràfic per comunitats autònomes al llarg del període 1996-2003 i només presenten un creixement inferior a la mitjana de l'Estat el 2004.

QUADRE I-28. RÀNKING DE LES AUTONOMIES ESPANYOLES EL 2006.
INDEX PER HABITANT (MITJANA ESPANYOLA=100)

Comunitats	PIB		Renda regional bruta		Demanda interior	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Andalusia	72,72	75,96	73,86	76,81	82,00	86,33
Aragó	109,37	109,70	106,49	107,27	109,56	110,53
Astúries	85,13	90,78	83,64	89,57	93,87	102,87
Cantàbria	94,36	101,69	92,66	100,04	93,92	101,04
Castella i Lleó	95,62	96,41	95,31	95,95	104,59	11,57
Castella-la Manxa	84,31	77,12	84,60	78,08	98,38	94,12
Catalunya	121,70	118,34	120,72	117,33	109,17	106,61
Ceuta	89,50	97,20	85,77	92,84	110,52	121,98
Comunitat Valenciana	98,68	88,50	101,09	89,83	95,81	82,95
Extremadura	69,61	70,36	69,33	70,33	82,12	88,87
Galícia	82,32	84,01	81,61	83,40	90,83	97,76
Illes Balears	122,84	104,80	128,87	109,28	115,68	98,48
Illes Canàries	87,71	82,66	94,19	87,79	98,56	94,77
La Rioja	115,75	108,56	117,75	110,13	112,40	102,36
Madrid	128,82	133,60	126,31	132,10	118,31	117,93
Melilla	93,30	98,79	90,17	94,39	120,54	136,85
Múrcia	79,99	82,29	80,72	83,04	84,58	83,71
Navarra	123,33	126,35	124,33	123,93	107,25	111,26
País Basc	125,50	134,00	121,48	130,88	112,89	119,25
Espanya	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Font: FUNCAS, *Cuadernos de Información Económica*, núm.196, gener-febrer, 2007.

Gràfic I-18
Renda per càpita real de les Balears i Espanya.
Any 2000-2005 (any 2000 base 100)

Font: FUNCAS, *Balance económico regional (autonomías y provincias) años 2000-2005*, i elaboració pròpia.

QUADRE I-29. TAXA DE CREIXEMENT ANUAL DEL VAB PER CÀPITA I DELS SEUS COMPONENTS A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2005)

	Illes Balears		Espanya		
	2005	Taxa anual acumulativa 2000-2005	2005	Taxa anual acumulativa 2000-2005	Diferència variació taxes
Renda per càpita real	15.772,81	-0,85	16.415,44	0,96	1,81
Productivitat del treball	33.644,95	-1,74	38.678,10	-0,42	1,32
Taxa d'ocupació	92,73	-0,24	90,03	0,38	0,62
Taxa d'activitat	73,30	1,08	70,68	1,22	0,14
Factor demogràfic	68,97	0,05	66,69	-0,22	-0,27

Font: FUNCAS, *Balance económico Regional (autonomías y provincias) años 2000 a 2005*, i elaboració pròpia.

Cal observar que aquest creixement es pot explicar pel comportament de dues variables: la productivitat, que fa referència al component del progrés tècnic, i la taxa d'ocupació regional,⁴⁵ que fa referència a la dinàmica demogràfica i laboral.

Tal com ja assenyalàvem l'any passat, és un tema obert a les Illes Balears el fet que, com que s'ha produït un major «efecte de regularització» del factor treball (vegeu l'apartat 1 del capítol II, «Mercat de treball»), això pot haver induït a subestimar la producció corresponent, ja que aquesta no creix al mateix ritme que l'ocupació i, per tant, pot provocar un efecte estadístic de subestimació de la productivitat del treball. Aquest efecte estadístic, d'altra banda, se sol donar relativament amb més freqüència en aquelles economies que presenten una forta terciarització, com és el cas de les Balears. Tampoc no es poden menys-

prear en el cas de les Illes l'efecte estacional i el sobredimensionament que presenta l'oferta de serveis, tant públics com privats, al llarg dels mesos que es corresponen amb la temporada baixa del turisme. És per tot aquest conjunt de consideracions que s'ha cregut oportú incloure enguany un nou apartat dedicat a l'anàlisi de la productivitat. (Vegeu l'apartat 4.5.2.3.)

4.5.1.2. L'evolució de la renda familiar bruta disponible per càpita corregida pel poder de compra de les famílies

Si es té en compte el concepte de renda familiar bruta disponible per càpita corregida pel poder de compra, les Illes Balears se situen en cinquena posició dins el conjunt de comunitats autònomes, amb un índex respecte d'Espanya de 100 de 105,9, per darrere de Madrid (129,1), Navarra (125,8), País Basc (124,7) i Catalunya (109,2). El canvi

45. Es desglossa en els termes de les seves tres variables explicatives: la taxa d'ocupació (mesurada per la relació entre els ocupats i els actius), la taxa d'activitat (mesurada per la relació entre els actius i la població potencialment activa o població en edat de treballar) i el factor demogràfic (mesurat per la relació entre la població potencialment activa o població en edat de treballar i la població resident).

QUADRE I-30. RÀNQUING DE LES ECONOMIES ESPANYOLES 2006.
ÍNDIX PER HABITANT (MITJANA ESPANYOLA=100)

Comunitats	Renda regional bruta en poder de compra	
	2000	2006
Andalusia	75,39	79,25
Aragó	109,37	111,12
Astúries	83,79	89,08
Cantàbria	93,06	103,17
Castella i Lleó	99,05	101,82
Castella-la Manxa	92,12	86,00
Catalunya	116,98	109,22
Ceuta	90,98	89,24
Comunitat Valenciana	100,41	90,02
Extremadura	75,92	81,28
Galícia	85,21	86,26
Illes Balears	124,61	105,94
Illes Canàries	96,35	97,73
La Rioja	114,00	102,16
Madrid	122,97	129,10
Melilla	94,34	94,79
Múrcia	81,83	82,91
Navarra	120,50	125,81
País Basc	117,04	124,68
Espanya	100,00	100,00

Font: FUNCAS, *Cuadernos de Información Económica*, núm.196, gener-febrer del 2007.

de posicions de les comunitats autònomes capdavanteres en renda per càpita es deu al diferencial d'inflacions i al major o menor volum de transferències socials sense contrapartida per part de les administracions públiques a les famílies. (Vegeu el quadre I-30.)

4.5.1.3. Anàlisi de la productivitat

Des del punt de vista de l'anàlisi econòmica tradicional, el creixement econòmic se sol visualitzar a partir d'una funció de pro-

ducció, la Cobb-Douglas, en què els determinants del creixement de la producció (*output*) són els factors de la producció: el major o menor ús que es fa del factor treball (si augmenta o disminueix el nombre d'hores treballades) i el grau d'eficiència amb què es treballa (si augmenta o disminueix la productivitat aparent del treball).

Hi ha consens en la literatura econòmica respecte que la variable que pot garantir el creixement econòmic a llarg termini és el creixement de la productivitat. Per això

l'anàlisi econòmica tradicional de seguida s'interessà a poder explicar quins són els factors determinants del creixement de la productivitat: el major o menor ús que es fa del factor capital físic (bàsicament maquinària i equipament de tot tipus, incloses les inversions públiques en infraestructures) i les millores que es puguin produir en la productivitat total dels factors productius (PTF).⁴⁶

Aleshores, en una funció Cobb-Douglas el creixement de la producció o *output* s'expressa de la manera següent:

$$\text{Output} = \text{treball} + \text{productivitat del treball} = \text{treball} + \text{capital} + \text{PTF}$$

Mentre que el major o menor ús en la utilització de capital físic no reporta cap tipus de problema estadístic (es tracta de la formació bruta de capital (FBC) o inversió d'una economia),⁴⁷ la PTF s'ha associat amb el progrés tècnic i amb la innovació, els quals sí que presenten problemes metodològics per mesurar-los. Empíricament, el seu valor s'obté com un residu, és a dir, com aquella part del creixement econòmic que no es pot explicar ni pel creixement de l'ocupació ni pel creixement del capital físic.

La literatura més recent ha plantejat una revisió històrica i global del comportament de la productivitat mitjançant el que s'ha anomenat *industrial perspective*.⁴⁸ En el cas espanyol, aquest nou enfocament d'*industrial perspective* l'ha utilitzat el BBVA en el seu estudi *Productividad e internacionalización. El crecimiento español ante los nuevos cambios estructurales* de l'any 2006,⁴⁹ en què s'analitzen les raons del feble comportament de la productivitat en l'economia espanyola des de la dècada dels anys noranta. Aquests autors plantegen la dificultat de comparar territoris amb especialitzacions i estructures productives dissemblants, ja que l'anterior implica l'ús de tecnologies distintes i, per tant, distints graus en la intensitat d'ús del capital.

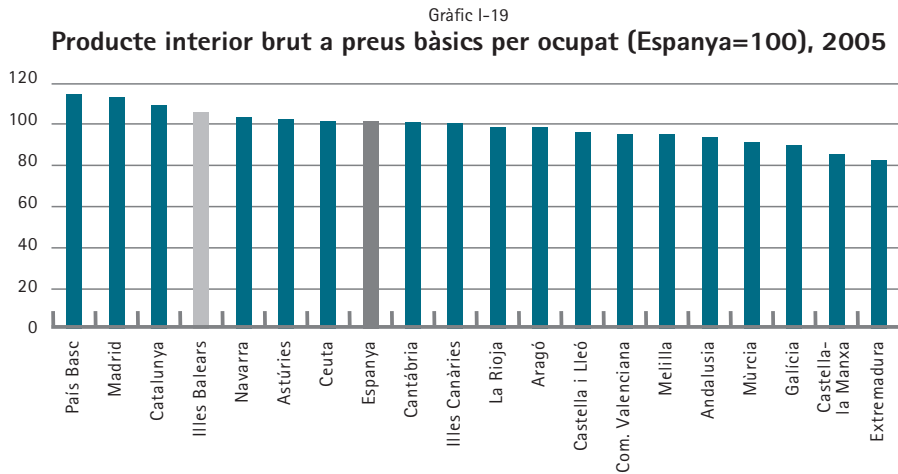
El darrer informe presentat pel Consell de Lisboa, que és l'organisme supervisor dels objectius fixats a la Cimera de Lisboa 2000, ha posat de manifest que Espanya marxa endarrerida respecte de la resta de països europeus (UE-15) pel que fa a l'evolució de quatre variables fonamentals, per tal de poder assegurar el canvi estructural que reforci el creixement de la productivitat i de la competitivitat internacio-

46. Per a una quantificació d'aquestes variables en el cas de les Balears, vegeu: Antonio Álvarez Espinilla, «Medición y descomposición de la productividad. Una aplicación a las regiones españolas», a: *Comportament de la productivitat i la competitivitat a les Illes Balears. Documents 1*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. Palma, 2004, p. 185-201.

47. Vegeu: M. Mas, F. Pérez i E. Uriel, *El stock de capital en España y su distribución territorial (1964-2002)*. Fundació BBVA. Madrid, 2005.

48. Vegeu: M. Beltrán, A. Costa i F. Navinés, «Introducció», a: *Comportament de la productivitat i la competitivitat a les Illes Balears. Documents 1*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. Palma, 2004, p. 5-22; *Memòria del CES 2004 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears*, p. 10-12, i «Productivity in the UK 6: Progress and new evidence», HM Treasury, març del 2006, p. 37 i 38.

49. Vegeu: Francisco Pérez García (dir.), Joaquín Maudos Villarroya, José Manuel Pastor Monsálvez i Lorenzo Serrano Martínez, *Productividad e internacionalización. El crecimiento español ante los nuevos cambios estructurales*. Fundació BBVA, Bilbao, 2006. En la mateixa línia i per al cas de les Balears, vegeu: Ferran Navinés, «Algunes reflexions fetes des de l'enfocament clàssic de l'excedent sobre el procés de terciarització i especialització productiva: el cas de Balears», a: *Repensem el model de creixement balear*, Cercle d'Economia de Mallorca, Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera. Palma, 2006.

Font: *Informe económico-financiero de las administraciones territoriales 2005*, Ministeri d'Administracions Públiques, Ministeri de la Presidència. Madrid, 2006.

nal de la seva economia: la inversió en educació i en R+D+I (en la qual Espanya ocupa el penúltim lloc), i ocupa el desè lloc, pel que fa al nombre d'universitats d'alt nivell, la quantitat de llicenciats en ciència i tecnologia i en atractiu per a estudiants estrangers.

En el cas de les Illes Balears bona part d'aquestes variables es poden analitzar a partir del darrer informe economicofinancer de les administracions territorials,⁵⁰ en què hi ha un treball exhaustiu sobre els factors de creixement de la productivitat entre les diferents comunitats autònomes. Les dades de partida són el VAB a preus bàsics per ocupat de l'any 2005, a partir de la CRE-base 2000 de l'INE.

Com es pot veure per les dades anteriors i l'any 2005, la productivitat aparent del treball del conjunt de l'economia de les

Illes Balears es troba per sobre de la mitjana nacional (103,8, la quarta comunitat autònoma), igualment que la seva evolució en nivells al llarg del sexenni 2000-2005, si bé es confirma la tendència històrica a la convergència real de la productivitat entre l'economia espanyola i balear. (Vegeu el gràfic I-19, l'addenda I-31 i el gràfic I-21).

També, es troba per sobre la productivitat del sector primari (105,7), i la del sector de serveis (144,9, la primera d'Espanya). En canvi, són inferiors la productivitat de la indústria i l'energia (83,9, la cinquena més baixa de l'Estat) i la del sector de la construcció (74,2, la més baixa de l'Estat). (Vegeu el quadre I-31.)

Cal observar que, si s'analitza l'evolució de la productivitat al llarg del quinquenni 2000-2005, la posició de les

50. Vegeu: *Informe económico-financiero de las administraciones territoriales 2005*, Ministeri d'Administracions Públiques, Ministeri de la Presidència. Madrid, 2007.

QUADRE I-31. PRODUCTE INTERIOR BRUT A PREUS BÀSICS PER OCUPAT. PIB PER OCUPAT, MITJANA ESPANYA = 100

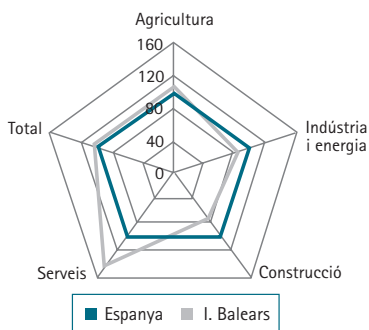
Any 2005						
	Agricultura	Indústria i energia	Construcció	Serveis	Total	Var. % 2000-2005
Andalusia	88,4	93,4	91,00	121,39	93,3	1,6
Aragó	104,1	103,6	116,64	137,10	97,3	2,5
Astúries	88,3	120,8	128,06	124,47	101,4	2,3
Cantàbria	95,3	113,8	111,42	126,84	99,4	-0,3
Castella i Lleó	142,4	104,6	100,11	132,13	95,1	2,0
Castella-la Manxa	171,4	82,7	82,97	107,67	84,5	1,0
Catalunya	113,1	100,8	107,46	146,88	106,8	2,3
Ceuta	178,8	165,5	119,33	136,44	100,4	0,8
Comunitat Valenciana	97,0	77,9	88,11	125,78	94,0	0,4
Extremadura	101,3	75,9	97,47	109,38	81,4	3,6
Galícia	71,7	82,2	107,54	118,18	89,3	1,3
Illes Balears	105,7	83,9	74,18	144,85	103,8	-1,3
Illes Canàries	53,2	92,9	83,43	125,29	99,3	-0,3
La Rioja	159,1	86,7	99,44	137,70	97,7	-0,6
Madrid	39,9	122,2	114,76	154,82	111,1	0,0
Melilla	753,0	133,7	284,64	143,36	94,0	4,8
Múrcia	77,3	81,6	67,78	67,8	90,9	-0,1
Navarra	124,2	126,8	122,89	122,9	103,0	1,0
País Basc	176,1	134,8	155,03	155,0	113,7	1,2
Espanya	100,0	100,0	100,00	100,00	100,0	0,2*

* Dades revisades (darreres estimacions).

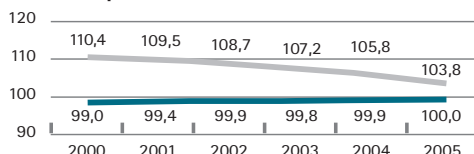
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (comptabilitat regional d'Espanya. Base 2000), i *Informe económico-financiero de las administraciones territoriales 2005*, Ministeri d'Administracions Públiques, Ministeri de la Presidència. Madrid, 2006.

ADDENDA

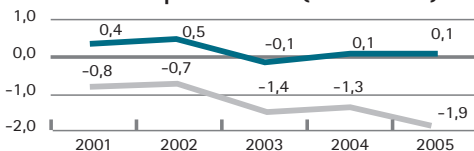
Productivitat Espanya–Illes Balears, 2005

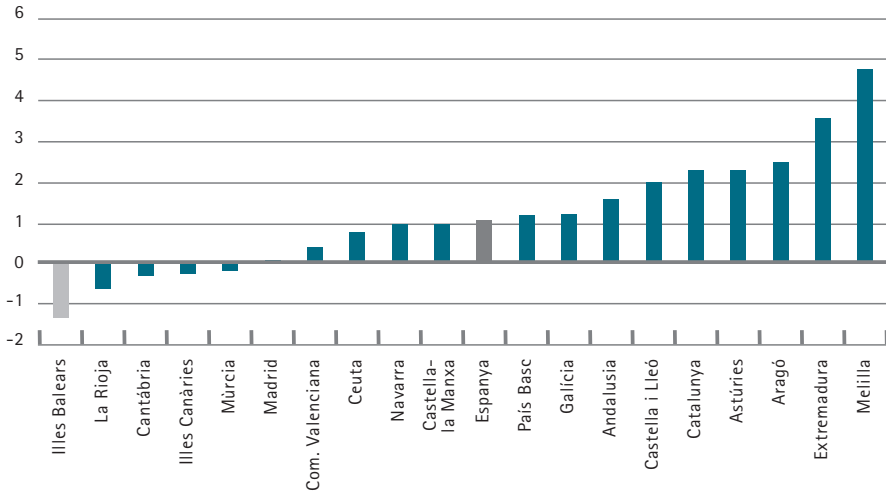
Evolució productivitat (2000–2005) (Nivells)

Evolució productivitat (2001–2005)

Gràfic I-20
Producte interior brut a preus bàsics per ocupats (preus any 2000)
Variació acumulada 2000-2005

Font: INE (comptabilitat regional d'Espanya CRE-2000).

Balears canvia substancialment i passa a ocupar la darrera posició. (Vegeu el gràfic I-20.)

Val la pena fer algunes consideracions respecte d'aquest comportament de la productivitat, que abasta, bàsicament, el curt termini, en tractar-se d'un període de cinc anys en què els factors conjunturals solen tenir un pes determinant per explicar-ne l'evolució, i que com veurem més endavant convé diferenciar dels factors més estructurals o de llarg termini, en què les anàlisis d'ona llarga, és a dir, de més de cinquanta anys, ens poden donar informació sobre les tendències de fons de l'economia.

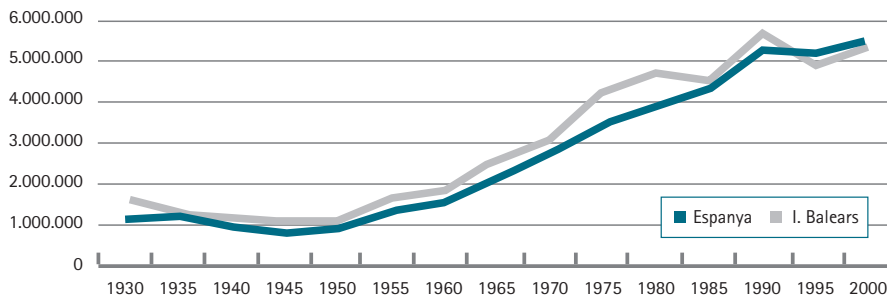
Primerament, s'ha de posar de manifest que al llarg del període 2000-2005 la productivitat de les Balears no ha cres-

cut, i ho ha fet sempre a un ritme inferior a l'espanyol. (Vegeu l'addenda del quadre I-31.)

En segon lloc, cal destacar que al llarg d'aquests cinc anys s'ha produït un canvi de conjuntura molt pronunciat, determinat per la crisi de la demanda turística de l'any 2002 que, segons l'informe d'Impactur 2006 (vegeu l'apartat 8.9), va suposar una caiguda del PIB turístic del 4,4% i un registre del PIB regional del 0,9%, el més baix d'Espanya. S'ha de remarcar, però, que l'impacte de la contracció de la demanda turística internacional, iniciada a partir de l'atemptat de l'11-S als Estats Units, es va deixar notar al llarg del bienni 2003 i 2004, amb creixements molt moderats del PIB turístic d'un 1% el 2003 i d'un 1,1% el 2004, i amb registres del PIB regional sem-

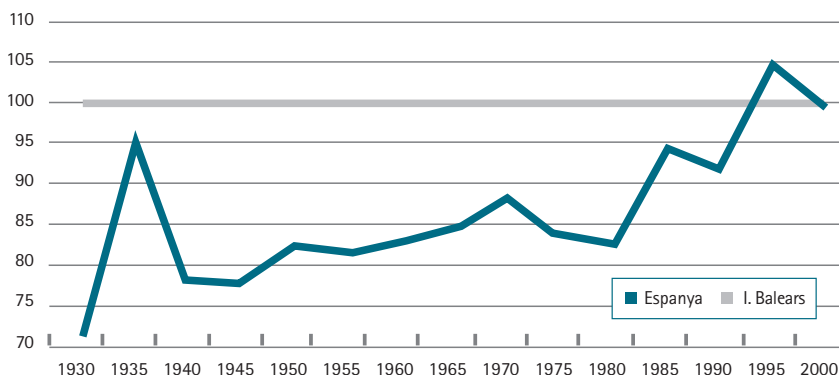
Gràfic I-21

Evolució de la productivitat Illes Balears i Espanya (1930-2000)

Font: Julio Alcaide Inchausti. *Evolución económica de las regiones y provincias españolas en el siglo XX*. Fundación BBVA, Bilbao, 2003

<Gap> productivitat d'Espanya en relació amb les Balears (Balears=100) (1930-2000)

Font: Julio Alcaide Inchausti. *Evolución económica de las regiones y provincias españolas en el siglo XX*. Fundación BBVA, Bilbao, 2003; i Ferran Navinés: Algunes reflexions fetes des de l'enfocament clàssic de l'excedent sobre el procés de terciarització i especialització productiva: el cas de les Balears a *Repensem el model de creixement balear*. A. Forcades (direcció). Cambra de Comerç de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Cercle d'Economia de Mallorca. Palma, 2006. P. 89-112.

pre per darrere del creixement del conjunt de les comunitats autònomes al llarg d'aquest bienni (1% el 2003 i 1,7% el 2004). Només a partir del 2005 es produeix una significativa recuperació del PIB turístic del 4,4 el 2005 i del 5% el 2006, amb increments del PIB regional, que l'any 2006 situa

les Balears en taxes del 3,5%, per sobre del creixement regional d'Extremadura, les Canàries, La Rioja, Ceuta i Melilla.

Aquests efectes cíclics poden provocar distorsions importants en l'anàlisi comparativa de l'evolució de la productivitat

entre economies diferents,⁵¹ ja que cada economia respon de forma més o menys intensa als canvis de conjuntura de la demanda, segons les seves diferents especialitzacions productives. I és evident que la conjuntura del període 2002-2005 ha afectat de forma negativa especialment les economies amb una forta especialització turística, com és el cas de les Balears.

Altrament, ja s'ha fet esment, al final de l'apartat anterior, que a les Balears l'evolució de l'anàlisi conjuntural de la productivitat aquests anys pot estar força influenciat per un major «efecte de regularització» del factor treball i pels «efectes estacionals» de la producció, amb el consegüent sobredimensionament que presenta l'oferta de serveis, tant públics com privats, al llarg dels mesos que es corresponen amb la temporada baixa del turisme, efectes que actuen negativament en el càlcul de la productivitat en la fase baixa del cicle econòmic.

Si volem defugir de l'anàlisi de curt termini per acabar un enfocament estructural o de llarg termini, per tal de recollir les tendències de fons de l'anàlisi de la productivitat de l'economia balear en relació amb l'economia espanyola per a un període de més de cinquanta anys, podem recórrer a la base de dades de la Fundación BBVA del període 1930-2000.⁵²

A partir d'aquesta anàlisi, es pot observar com històricament els nivells de productivitat de les Balears sempre s'han situat per sobre dels espanyols, però també s'obser-

va que a partir dels anys vuitanta del segle passat aquest procés de convergència real d'ona llarga entre el creixement de la productivitat de l'economia espanyola envers les Balears s'ha accelerat i fins i tot s'han situat els nivells de la productivitat de l'economia espanyola per sobre dels de les Balears a la segona meitat dels anys noranta del segle passat. (Vegeu el gràfic I-21.)

Des del punt de vista acadèmic i des d'un enfocament més estructural del problema de la productivitat, hi ha un consens ampli, en el sentit que els factors clau a l'hora d'explicar les diferències de productivitat entre les diferents comunitats autònomes són les diferències regionals en capital humà; les majors o menors inversions en R+D+I; el major esforç en la utilització de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) per part del sector públic i el sector privat, i la dotació de millors infraestructures del transport.

Per analitzar les diferents dotacions regionals de capital humà, se sol utilitzar com un bon indicador el nivell d'estudis de la població ocupada. Aquest indicador mostra, en el cas d'Espanya, que les diferències més importants es donen en la dotació d'estudis superiors, ja que els estudis de nivell mitjà o primari són ensenyaments de caràcter obligatori. En estudis superiors, les tres comunitats millor situades són el País Basc, Madrid i Navarra, les quals dupliquen en percentatge les tres que presenten una menor proporció, com ara les Balears, Castella-la Manxa i Extremadura.

51. La qüestió dels diferents efectes del cicle econòmic entre economies diverses i com això distorsiona l'anàlisi comparativa de l'evolució de la productivitat entre diferents economies està ben documentat a l'estudi sobre la productivitat del HM Treasury de març del 2006 esmentat a la nota 48.

52. Vegeu: J. Alcaide, *Evolución económica de las regiones y provincias españolas en el siglo XX*. Fundación BBVA, Bilbao, 2003.

Una possible explicació del relatiu baix nivell d'ocupats a les Balears amb qualificació superior es pot trobar en el predomini d'un elevat grau d'assalariats que treballen en el sector turístic i que no tenen estudis superiors.

Un altre indicador que corrobora els resultats anteriors és el nombre de personal investigador per cada 1000 actius. En aquest cas les millors posicions són per Navarra, Madrid, País Basc i Catalunya, mentre Balears torna a ser la darrera CA, només per sobre de Ceuta i Melilla.

En la mateixa línia del baix nivell de qualificació del capital humà també hi ha un baix nivell de despesa en R+D. Un bon indicador en aquest cas és agafar la despesa total en R+D en percentatge del PIB regional. Segons les dades oficials, només es troben per sobre de la mitjana nacional les mateixes comunitats autònomes que tenen un major nombre de personal investigador. Els resultats per la coa són idèntics en relació amb els indicadors de personal investigador: Les Balears són la penúltima, seguida per Ceuta i Melilla. Pel que fa al sector privat (descomptat el sector públic i les universitats), aquest indicador permet resituar millor el protagonisme de les empreses privades, molt més marcat en el cas del País Basc i Catalunya, mentre que Madrid perd el seu liderat i passa a la sisena posició. Al seu torn, les Balears mantenen la penúltima posició per sobre de Ceuta i Melilla. En el cas de les Canàries (tercera per la coa) i les Balears, de nou el predomini de l'especialització

turística podria ajudar a explicar aquesta baixa inversió privada relativa en R+D. Ara bé, els estudis de la Fundació Cotec sobre innovació (sense R+D) en el sector turístic donen, en canvi, un bon resultat per a les empreses hoteleres de les Illes Balears.⁵³

En el cas de la utilització de les TIC en el sector privat, els indicadors disponibles donen una millor posició a les Illes Balears en relació amb la mitjana estatal pel que fa a connexió a Internet amb banda ampla (la quarta de l'Estat). (Vegeu l'apartat 14.4.). Quant a la interacció informàtica entre les administracions públiques i els ciutadans, valorada per la classificació dels web autònoms, les Illes Balears ocupen el lloc novè d'entre les 19 comunitats autònomes, incloses Ceuta i Melilla.⁵⁴

Amb referència a la dotació d'infraestructures de gran capacitat, referida a l'any 2004, les Balears mostren un fort dèficit, la tercera per la coa després d'Aragó i Extremadura. L'indicador compost per transport per la xarxa de ferrocarrils posa de manifest un fort dèficit en el cas de les Balears, que se situa a la coa. Aquests aspectes, però, han quedat modificats, a partir de l'any 2004, per les darreres inversions del Govern de les Illes Balears i dels consells insulars.

Això no obstant, com s'ha comentat abans la comparança entre territoris esdevé complexa des del moment en què les especialitzacions productives són dissemblants, fet que dificulta la relativització

53. Vegeu: Enric Tortosa, «El sistema de innovació de las Illes Balears», a: *Repensem el model de creixement balear*, Cercle d'Economia de Mallorca, Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera, Palma. 2006.

54. Vegeu: *Informe económico-financiero de las administraciones territoriales 2005*, Ministeri d'Administracions Públiques, Ministeri de la Presidència. Madrid, 2006.

dels valors. En altres paraules, més enllà de les possibles polítiques econòmiques que cal adoptar, que en qualsevol cas és evident que s'haurien de dissenyar en un context de mitjà i llarg termini, les dades palesen la dificultat de l'economia balear per generar excedent econòmic ateses unes hores de treball. En aquest escenari, l'únic grau de llibertat a nivell agregat és l'augment de l'ocupació.

4.5.2. L'ANÀLISI DE LA DEMANDA, EL CONSUM, L'ESTALVI I LA CAPACITAT DE FINANÇAMENT

L'anàlisi de la demanda final es fa pels components principals, que són la demanda interior, que inclou la demanda de consum (privat i públic) i d'inversió, i la demanda exterior, que s'expressa a partir del saldo net exterior de béns i serveis, que es calcula com la diferència entre exportacions menys importacions de béns i serveis.

Si tots aquests components s'expressen en percentatges respecte del total, és obvi que la suma dels percentatges de la demanda interior i de la demanda exterior ha de sumar el 100%. Així, si ens trobam davant una economia en què s'exporten molts més béns i serveis dels que s'importen, el saldo net exterior de béns i serveis serà positiu i, per tant, també el percentatge respecte del total de la demanda final. En contrapartida, el percentatge de la demanda interior del consum i de la inversió haurà de ser inferior al 100%. En aquests casos, ens trobam amb economies que no gasten en els seus mercats interiors el 100% de la renda disponible. Aleshores, el sobrant d'aquesta renda no

gastada en els mercats interiors s'anomena estalvi corrent i són els mercats financers els que s'encarreguen de transferir aquests sobrants d'estalvi cap a l'exterior en forma del que anomenem «capacitat de finançament». Aquest és el cas de les Illes Balears i, com mostrem tot seguit, aquesta és una característica bàsica d'una bona part de les economies regionals que es corresponen amb comunitats autònomes que tenen una renda per càpita per sobre de la mitjana estatal.

Així, la part de l'oferta interior que no és demanada ni pel consum de les famílies ni pel consum de les administracions públiques ni per la demanda d'inversió queda disponible per satisfer la demanda neta exterior, que és el saldo de les exportacions menys les importacions de béns i serveis. Per això, en contrapartida al baix percentatge de demanda interior respecte de l'oferta interior, les Balears presenten el segon saldo net exterior respecte de l'oferta interior més alt de l'Estat (5,91%), només superat per Navarra (7,29%). Les altres comunitats autònomes que també presenten un saldo net exterior positiu són, per ordre d'importància: Catalunya (4,95%), Madrid (4,37%), el País Basc (3,55%), la Comunitat Valenciana (2,72%) i La Rioja (1,04%). (Vegeu el quadre I-32.)

És interessant aturar-se un moment en les dades de l'estructura del saldo comercial de les Illes Balears, ja que presenta un superàvit positiu per un valor de 1.414,3 milions d'euros, el qual s'explica íntegrament pel superàvit comercial referit a l'estranger, que és de 2.375,7 milions d'euros i que permet finançar amb escreix el

QUADRE I-32. ESTRUCTURA DEL QUADRE MACROECONÒMIC DE LES AUTONOMIES ESPANYOLES. ANY 2005. PERCENTATGE DE CADA VARIABLE DEL QUADRE MACROECONÒMIC REGIONAL, ORDENADES DE MAJOR A MENOR SEGONS EL VOLUM TOTAL DE LA SEVA RENDA INTERIOR BRUTA

Autonomies	Consum privat	Consum públic	Inversió	Demanda interna	Vendes externes	Compres externes	Saldo exterior
Catalunya	55,49	13,30	26,27	95,05	113,04	108,09	4,95
Madrid	56,91	12,51	26,22	95,63	98,88	94,52	4,37
Andalusia	68,66	21,20	27,08	116,93	83,03	99,96	-16,93
C. Valenciana	54,32	15,24	27,72	97,28	95,31	92,60	2,72
País Basc	54,33	16,74	25,37	96,45	87,59	84,04	3,55
Castella i Lleó	63,99	22,74	33,04	119,78	73,64	93,42	-19,78
Galícia	65,34	20,79	34,90	121,02	91,11	112,13	-21,02
Illes Canàries	63,31	21,40	27,80	112,51	119,78	132,29	-12,51
Castella-la Manxa	64,14	21,50	39,94	125,58	75,67	101,24	-25,58
Aragó	61,74	17,68	28,22	107,64	91,46	99,11	-7,64
Illes Balears	53,53	12,98	27,58	94,09	77,35	71,45	5,91
Múrcia	62,48	18,50	26,27	107,25	80,50	87,75	-7,25
Astúries	68,02	20,87	31,41	120,30	69,14	89,44	-20,30
Extremadura	62,62	27,73	40,18	130,54	53,32	83,86	-30,54
Navarra	54,86	14,60	23,25	92,71	97,69	90,40	7,29
Cantàbria	62,42	17,33	26,65	106,40	78,71	85,11	-6,40
La Rioja	56,93	14,91	27,12	98,96	89,46	88,42	1,04
Espanya	59,68	16,98	28,23	104,89	93,47	98,37	-4,89

Font: FUNCAS, *Balance económico regional (autonomías y provincias) años 2000 a 2005*, i elaboració pròpia.

dèficit comercial respecte de la resta de comunitats autònomes, que és de -961,4 milions d'euros. El fet que aquest dèficit interior no sigui més abundant s'explica perquè en la balança comercial s'inclou la de serveis, que comptabilitza el superàvit turístic balear respecte de la resta de comunitats autònomes. D'altra banda, s'ha de tenir en compte que gràcies al turisme estranger s'explica el superàvit de la balança de serveis amb l'estranger, amb 3.440,3 milions d'euros, que per si

sol ja cobreix amb suficiència la totalitat del dèficit comercial en relació amb la resta de comunitats autònomes. (Vegeu el quadre I-33.)

Igualment, es pot observar que hi ha una correlació elevada entre les comunitats autònomes que presenten un important superàvit comercial respecte de l'oferta interior i l'elevat rànquing en el grau de desenvolupament regional. (Vegeu el quadre I-30.)

QUADRE I-33. VARIABLES EXPLICATIVES DEL SUPERÀVIT COMERCIAL A LES BALEARS (2000-2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Taxa anual acumulativa 2000-2005
	(milions d'euros corrents)						
1. Oferta interior (renda interior bruta)	17.907,20	19.098,20	20.247,40	21.263,10	22.487,30	23.934,80	5,97
2. Demanda interior (2=2.1+2.2+2.3)	16.438,80	16.878,50	18.173,60	19.476,80	20.751,10	22.520,50	6,50
2.1 Consum privat	10.115,30	10.038,00	10.929,90	11.525,80	11.895,30	12.812,70	4,84
2.2 Consum públic	1.986,30	2.141,80	2.345,80	2.534,90	2.835,60	3.105,90	9,35
2.3 Formació bruta de capital	4.337,20	4.698,70	4.897,90	5.416,10	6.020,20	6.601,90	8,77
3. Saldo comercial (3=1-2)	1.468,40	2.219,70	2.073,80	1.786,30	1.736,20	1.414,30	-0,75
3.1 Exportacions de béns i serveis	16.553,00	16.552,90	12.192,00	16.852,00	17.802,00	18.514,70	2,27
3.2 Importacions de béns i serveis	15.084,60	14.333,20	16.144,70	15.065,70	16.065,80	17.100,40	2,54
3.3 Saldo comercial interior (resta de comunitats autònomes) (3.3-3.1-3.3.2)	-1.749,90	-1.054,40	-764,60	-630,10	-897,50	-961,40	-11,29
3.3.1 Exportacions de béns i serveis	10.618,30	10.578,20	10.625,60	11.761,50	12.121,80	12.888,70	3,95
3.3.2 Importacions de béns i serveis	12.368,20	11.632,60	11.390,20	12.391,60	13.019,30	13.850,10	2,29
3.4 Saldo comercial amb l'estranger ((3.4= 3.4.1+3.4.2)-(3.4.3+3.4.4))	3.218,30	3.274,10	2.838,40	2.416,40	2.633,70	2.375,70	-5,89
3.4.1 Exportacions de béns	883,50	1.063,20	1.213,70	964,20	1.146,90	1.018,80	2,89
3.4.2 Exportacions de serveis	5.051,20	4.911,50	4.305,40	4.126,30	4.533,30	4.607,20	-1,82
3.4.3 Importacions de béns	1.751,60	1.623,00	1.736,50	1.739,30	2.060,00	2.083,40	3,53
3.4.4 Importacions de serveis	964,80	1.077,60	944,20	934,80	986,50	1.166,90	3,88

continua

QUADRE I-33. VARIABLES EXPLICATIVES DEL SUPERÀVIT COMERCIAL A LES BALEARS (2000-2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Taxa anual acumulativa 2000-2005
			(milions d'euros corrents)				
4. Balanç de rendes i transferències netes	109,30	-478,70	130,20	-146,10	161,80	1.800,00	75,12
5. Saldo per operacions corrents	1.577,70	1.741,00	2.204,00	1.640,20	1.898,00	3.214,30	15,30
Promemòria:							
% Superàvit comercial / oferta interior a les Balears	8,20	11,62	10,24	8,40	7,72	5,91	
% Superàvit comercial / oferta interior a Catalunya	6,98	9,82	7,85	6,59	6,17	4,95	
% Superàvit comercial / oferta interior a Madrid	3,50	5,89	4,17	4,64	4,94	4,55	
% Superàvit comercial / oferta interior al País Basc	4,39	6,25	5,76	5,30	4,20	3,55	
% Superàvit comercial / oferta interior a la C. Valenciana	2,74	4,60	4,22	3,34	3,00	2,72	
% Dèficit comercial / oferta interior a Espanya	-2,78	-2,65	-2,07	-2,11	-3,33	-4,89	
Contribució del superàvit comercial a les Balears sobre el dèficit comercial de l'Estat	7,6	11,35	12,73	10,10	5,82	2,99	

Font: FUNCAS, Balance económico regional (autonomías y provincias) años 2000 a 2005, i elaboració pròpia.

Lògicament, aquest saldo net exterior elevat comporta un percentatge més baix pel que fa als diferents components de la demanda final. Així, l'anàlisi de l'estructura de la demanda final per comunitats autònomes mostra comportaments diferencials de les Illes Balears que són dignes de destacar, ja que les Illes, després de Navarra, són la comunitat autònoma que mostra el percentatge més baix de demanda interna en relació amb l'oferta interior o renda interior bruta, amb un 94,09%. Aquest fet s'explica perquè es la comunitat autònoma que mostra una participació relativa més reduïda del consum privat, amb un 53,53%, la segona més baixa de l'Estat en consum públic després de Madrid, amb un 12,98%, i és la novena més baixa en inversió, amb un 27,58%. (Vegeu el quadre I-32.)

Una altra característica que presenten aquestes comunitats riques és que el fet que tinguin un baix nivell relatiu de consum privat i públic respecte de la renda que generen els facilita disposar d'uns elevats nivells d'estalvi regional, que en el cas de les Balears per a l'any 2005 se situen en els 9.816,2 milions d'euros, un 39% dels quals procedeixen del sector privat i l'altre 61%, del sector públic. (Vegeu el quadre I-34.)

Aquestes dades demostren que les Balears estalvien un 42,75% del PIB regional, que és la quota més elevada per al conjunt de

comunitats autònomes. Les segueixen per ordre d'importància Madrid (34,72%), Catalunya (33,34%), Navarra (32,82%), el País Basc (30,06%), la Comunitat Valenciana (29,42%) i La Rioja (28,47%). (Vegeu el quadre I-35.)

També es pot destacar que el fet determinant de la inversió regional no són les taxes regionals d'estalvi, ja que totes les comunitats autònomes que superen el 25% de quota regional d'estalvi respecte del PIB inverteixen per sota dels nivells d'estalvi generats, de manera que es dona un sobrant d'estalvi que no és canalitzat cap a la inversió regional, sinó cap al transvasament de recursos financers a l'exterior en forma de capacitats de finançament, ja que les regions riques no són objecte d'un sobre esforç inversor per part de l'Estat. Així, tenim que la mitjana inversora de les set comunitats autònomes que més estalvien és d'un 26,22%, mentre que aquesta mitjana inversora per a la resta de comunitats, que estalvien menys del 25%, és del 31,55%.⁵⁵

Per tant, és a les comunitats autònomes més riques i amb més capacitat d'estalvi on es generen les capacitats més elevades de finançament cap a la resta de comunitats, atès el menor esforç inversor relatiu. En el cas de les Balears, l'any 2005 es pot comprovar que la capacitat de finançament de 3.214,3 milions d'euros⁵⁶ es deu exclusivament al sector públic, amb 5.406,6 milions d'euros, ja

55. Aquest és un tema clau per explicar els processos de convergència real entre les comunitats riques i les comunitats menys desenvolupades.

56. Es pot comprovar que aquesta capacitat de finançament es correspon amb el saldo per operacions corrents. (Vegeu el quadre I-27.4.)

QUADRE I-34. BALANÇ ECONÒMIC PER SECTORS INSTITUCIONALS PRIVATS I PÚBLICS A LES ILLES BALEARS (2000-2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Taxa anual acumulativa 2000-2005
	(milions d'euros corrents)						
1. Renda disponible a preus de mercat	18.016,50	18.619,50	20.377,60	21.117,00	22.649,10	25.734,80	7,39
1.1 Consum regional	12.101,60	12.179,80	13.275,70	14.060,70	14.730,90	15.918,60	5,64
1.1.1 Consum privat	10.115,30	10.038,00	10.929,90	11.525,80	11.895,30	12.812,70	4,84
1.1.2 Consum públic	1.986,30	2.141,80	2.345,80	2.534,90	2.835,60	3.105,90	9,35
1.2 Estalvi regional brut	5.914,90	6.439,70	7.101,90	7.056,30	7.918,20	9.816,20	10,66
1.2.1 Estalvi privat	3.048,60	3.185,00	3.281,20	3.414,10	3.562,30	3.789,60	4,45
1.2.2 Estalvi públic	2.866,30	3.254,70	3.820,70	3.642,20	4.355,90	6.026,60	16,12
2. Formació bruta de capital	4.337,20	4.698,70	4.897,90	5.416,10	6.020,20	6.601,90	8,77
2.1 Inversió privada	3.972,70	4.300,80	4.435,50	4.925,80	5.468,70	5.981,90	8,53
2.2 Inversió pública	364,50	397,90	462,40	490,30	551,50	620,00	11,21
3. Capacitat (+) / necessitat de finançament (-)	1.577,70	1.741,00	2.204,00	1.640,20	1.898,00	3.214,30	15,3
3.1 Sector privat	-924,10	-1.115,80	-1.154,30	-1.511,70	-1.906,40	-2.192,30	18,86
3.2 Sector públic	2.501,80	2.856,80	3.358,30	3.151,90	3.804,40	5.406,60	16,66
Promemòria:							
4. PIB a preus bàsics	14.211,20	15.289,30	16.130,20	16.903,80	17.815,50	18.842,80	5,8
% Capacitat de finançament del sector públic a les Balears en % PIB		17,60	18,68	20,82	18,65	21,35	28,69

continua

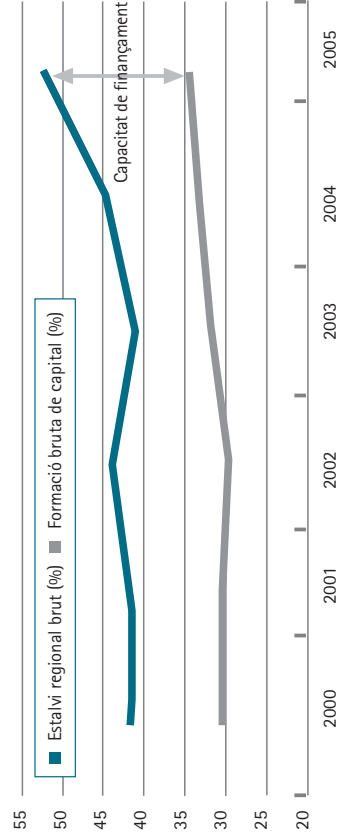
QUADRE I-34. BALANÇ ECONÒMIC PER SECTORS INSTITUCIONALS PRIVATS I PÚBLICS A LES ILLES BALEARS (2000-2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Taxa anual acumulativa 2000-2005
(milions d'euros corrents)							
Promemòria:							
% Capacitat de finançament del sector públic a Madrid en % PIB	11,27	12,41	11,61	14,16	15,54	15,02	15,02
% Capacitat de finançament del sector públic a Catalunya en % PIB	7,37	8,25	8,28	10,09	9,05	12,24	12,24
% Capacitat de finançament del sector públic a la C. Valenciana en % PIB	2,76	3,70	3,95	3,35	3,27	5,14	5,14
% Capacitat de finançament del sector públic al País Basc en % PIB	1,31	1,99	2,39	3,90	3,27	4,94	4,94
% Capacitat de finançament del sector públic a Navarra en % PIB	-0,25	0,37	0,16	0,69	1,47	3,03	3,03
% Capacitat de finançament del sector públic a La Rioja en % PIB	0,54	0,64	0,34	1,11	1,02	2,00	2,00

Font: FUNCAS, *Balance económico regional (autonomías y provincias) años 2000 a 2005*, i elaboració pròpia.

ADDENDA

Estalvi, inversió i capacitat de finançament de Balears (2000-2005)

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE I-35. QUOTA DE L'ESTALVI REGIONAL EN PERCENTATGE DEL PIB I DE LA INVERSIÓ EN PERCENTATGE DE LA RENDA INTERIOR BRUTA (2005)

	Estalvi	Inversió
1. Illes Balears	42,75	27,58
2. Madrid	34,72	26,22
3. Catalunya	33,34	26,27
4. Navarra	32,82	23,25
5. País Basc	30,06	25,37
6. Comunitat Valenciana	29,42	27,72
7. La Rioja	28,47	27,12
Mitjana (1 a 7)	33,08	26,22
8. Aragó	22,21	28,22
9. Càntabria	17,95	26,65
10. Múrcia	16,25	26,27
11. Illes Canàries	16,15	27,80
12. Galícia	15,25	34,90
13. Castella-la Manxa	15,02	39,94
14. Castella i Lleó	14,51	33,04
15. Astúries	10,32	31,41
16. Andalusia	8,92	27,08
17. Extremadura	8,23	40,18
Mitjana (8 a 17)	14,48	31,55
Espanya	40,32	28,23

Font: FUNCAS, *Balance económico regional (autonomías y provincias) años 2000 a 2005*, i elaboració pròpia.

que el sector privat es troba en una situació de necessitat de finançament per un valor de -2.192,3 milions d'euros, tot i l'elevat volum d'inversions estrangeres que fa el sector turístic a l'exterior, que són comptabilitzades *ex-ante* com a estalvi regional del sector privat.⁵⁷

Altrament, les dades aclareixen que les Illes Balears són la comunitat autònoma que presenta el percentatge respecte del PIB més alt de capacitat de finançament del sector públic quant a la resta de comunitats autònomes, que, per a l'any 2005, és d'un 28,7%.⁵⁸

57. Ja s'ha vist a l'apartat 4.2.1. «Els comptes simplificats de la comptabilitat regional de les Illes Balears i de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera» que aquest dèficit de finançament del sector privat es deu bàsicament a les famílies.

58. Vegeu l'apartat 4.4.5 «El comportament de la inversió pública i el finançament regional» de la Memòria del CES 2004 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, p. 75-80.

4.6. EL COMPORTAMENT DELS EXCEDENTS I LA INVERSIÓ PRIVADA

El comportament dels excedents bruts d'exploració i la relació que tenen amb la inversió privada s'analitzen a continuació amb el mateix criteri metodològic de les memòries del CES dels anys anteriors.

En el gràfic I-22 s'observa la situació de totes les comunitats autònomes pel que fa al període 2000-2005. La situació de les Balears en el tercer quadrant indica una posició en què es donen diferències negatives de creixement de les Illes Balears respecte de la mitjana nacional per que fa a la inversió i als excedents, fet que explica el menor creixement acumulat de les

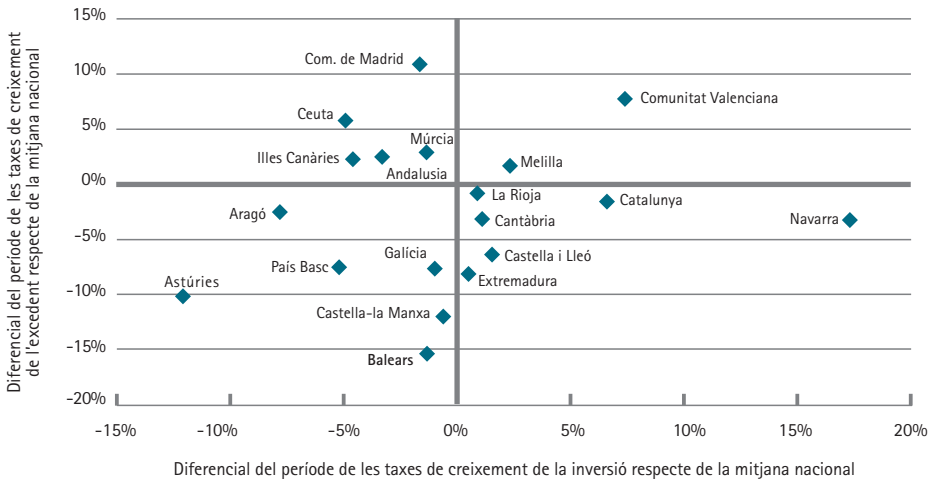
Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes al llarg del sexenni 2000-2006. (Vegeu l'apartat 4.3. «Anàlisi regional per comunitats autònomes».)

A continuació, s'ha representat l'evolució de les Illes Balears des de l'any 2000 fins a l'any 2005 en el seguiment dels diferencials de creixement que presenten els excedents bruts i les taxes d'inversió en relació amb la mitjana de l'Estat. (Vegeu el gràfic I-23.)

Segons aquesta anàlisi, es produeix una recuperació de les inversions respecte de la mitjana de l'Estat al llarg de l'any 2001, en correspondència amb l'evolució positiva del creixement diferencial dels excedents. Al llarg del trienni 2002-2004 es produeix quant a la inversió un comportament de stop and go («aturada i engegada») en relació amb la resta de l'Estat any rere any.

Gràfic I-22

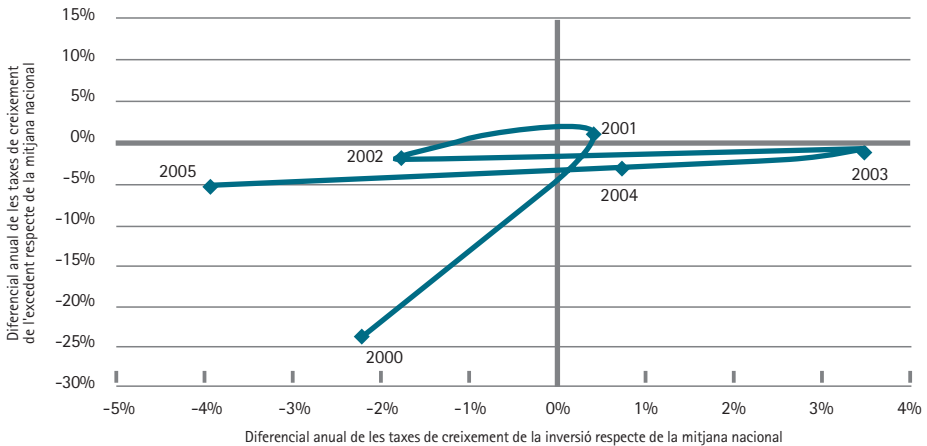
Distribució excedent / inversió privada. Mitjana del període 2000-2005 (distància de la mitjana espanyola)

Font: FUNCAS, *Balance económico regional (autonomías y provincias) años 2000-2005*, i elaboració pròpia.

Gràfic I-23

Comportament dels excedents en relació amb la inversió (Illes Balears, 2000–2005)

Font: FUNCAS, *Balance económico regional (autonomías y provincias) años 2000-2005*, i elaboració pròpia.

Així, a la caiguda del 2002, la segueix una certa recuperació el 2003, que es veu atenuada el 2004, per caure el 2005. Aquesta falta de consistència del comportament de les inversions és acompanyada d'una pèrdua de dinamisme dels excedents respecte dels estatals a partir de l'any 2001.

Amb relació al comportament dels excedents a les Balears l'any 2005 per comparació a l'any anterior, es presenten les dades del quadre I-36. D'acord amb aquest quadre, es pot observar que l'any 2005 la taxa d'excedent a les Illes Balears va caure 1,96 punts. La causa que explica aquest fet es troba en la circumstància que el creixement monetari dels costos salarials per treballador o costos laborals unitaris (CLU) va ser de 3,67 punts per sobre del creixement monetari de la productivitat.

4.7.

ESTIMACIÓ DE L'OUTPUT GAP DE LES ILLES BALEARS

L'Institut Balear d'Economia, dependent de la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears, ha presentat per primera vegada a les Balears un estudi sobre la bretxa de producció (*output gap*) de les Illes Balears.⁵⁹

L'*output gap* es defineix com la diferència entre el valor de l'*output* potencial —valor de la producció equivalent si s'utilitzassin al 100% de la seva capacitat productiva tots els factors de producció (capital i treball)— i l'*output* real, és a dir, aquell que es correspon amb el grau real d'utilització de la capacitat productiva del capital i del treball.

59. Vegeu: M. Artís, J. Suriñach i R. Ramos, *Estimación del output gap de las Islas Baleares*, Comissió Assessora de l'Institut Balear d'Economia. DG d'Economia. Govern de les Illes Balears. Palma, abril del 2007.

QUADRE I-36. VARIACIONS DE LES TAXES D'EXCEDENT

Conceptes	2004	2005	var. absoluta 05/04
Taxa d'excedent	0,5345	0,5541	-0,0196
Taxa salarial	0,4655	0,4459	0,0196
Total	1	1	0

VARIABLES EXPLICATIVES DE LA VARIACIÓ DE LA TAXA D'EXCEDENT

Conceptes	1 2004	2 2005	3=2/1 Factor de creixement
1. Cost salarial per treballador (w)	24.934,93	25.945,31	1,04052045
2. Productivitat (n)	46.646	46.825	1,00381919
3. Factor de creixement (w/n)			1,03656163
4. Taxa salarial 2004			0,5345
5= (3)*(4). Taxa salarial 2005			0,5541
6= (5)-(4). Var. absoluta de la taxa salarial			0,0196
7= (-6). Var. absoluta taxa d'excedent			-0,0196

Font: FUNCAS, *Balance económico regional (autonomías y provincias) años 2000 a 2005*, i elaboració pròpia.

L'interès de conèixer l'*output gap* deriva de la utilitat que té per analitzar de forma dinàmica el cicle econòmic al llarg del temps. Així, en la mesura que el seu valor disminueix, és un bon indicador de la reducció de la capacitat productiva ociosa de l'economia, del seu apropament a una situació de plena ocupació i, per tant, per mitjà de la tensió dels costos laborals en el mercat de treball, inferir futures alces dels costos productius i dels preus. D'aquesta manera, *outputs gap* positius indiquen situacions en què les taxes d'atur es fan mínimes i les taxes d'inflació creixen, i a l'inrevés; en el fons es recull l'argumentació del trade off (o relació inversa) de la corba de Phillips entre taxa d'atur i inflació.

En els anys setanta la situació, de simultaneïtat d'inflació i atur creixent (stangflation), va posar en qüestió la corba de

Phillips. La nova escola d'expectatives *racionals* impulsada per Lucas a partir de la hipòtesi monetarista de Friedman i Phelps aporta una nova interpretació de la corba de Phillips, en diferenciar els efectes de la inflació de curt i llarg termini. Breument, a curt termini els agents *racionals* no tenen en compte la inflació. Per tant, els salaris s'ajusten a la dinàmica del mercat de treball. Si es dona una recessió, augmenta l'atur, baixen els salaris i baixa la inflació. Però, a llarg termini, els agents racionals aprenen a descomptar la inflació, i els salaris es fan rígids a la baixa perquè incorporen les expectatives d'inflació. Arribats a aquest punt, la taxa d'inflació no depèn ja de factors reals (la taxa d'atur) sinó de les expectatives d'inflació. Llavors es diu que la corba de Phillips es torna vertical. Per tant, l'economia pot estar en una situació recessiva i amb una determinada taxa d'atur, però si els agents

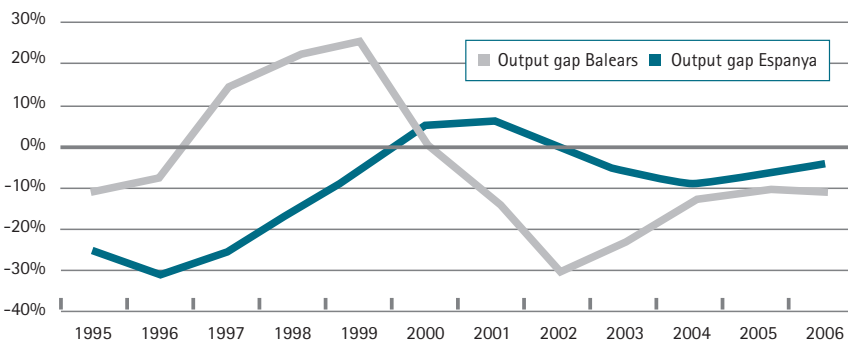
racionals descompten una major inflació els salaris pujaran, com també la inflació. En canvi, si els agents *racionals* no tenen expectatives inflacionistes, es trobaria un punt d'equilibri entre la taxa d'atur i la inflació. Aquest punt d'equilibri s'anomena NAIRU (*non accelerating inflation rate of unemployment*).

Treballs recents⁶⁰ mostren, però, que la NAIRU no és constant al llarg del temps i, a més a més, és fa difícil identificar-ne el valor concret. Sembla clar que quan l'*output* real s'aproxima a l'*output* potencial, situació que se sol produir en les fases alcistes del cicle econòmic, els preus tenen tendència a augmentar, cosa que genera una major inflació, sempre que no es doni un canvi estructural motivat pel canvi tecnològic, amb augments importants de la productivitat, com en el cas dels Estats Units al llarg de la segona meitat dels anys

noranta del segle passat, en què situacions de fort creixement econòmic per sobre del *output* potencial no varen generar tensions inflacionistes, sinó tot el contrari, a causa de revolució tecnològica de les TIC.

En el cas de les Illes Balears, s'han identificat dos subperíodes en què l'*output gap* ha estat clarament positiu: 1994-1995 i 1997-2000. «En aquests dos subperíodes l'economia balear ha crescut per sobre del seu nivell potencial, la qual cosa ha implicat una reducció de la seva taxa d'atur, amb un cert augment de les tensions inflacionistes. Igualment, s'ha pogut constatar que el potencial de creixement de l'economia balear ha disminuït, però s'ha constatat una certa recuperació en els darrers períodes fins a acostar-se a taxes pròximes a les de l'economia espanyola, properes al 3,5%-4%.» (Vegeu gràfic I-24.)

Gràfic I-24
Evolució de l'*output gap* per a l'economia espanyola i per a l'economia balear

* Estimat segons la metodologia *state-space*.
Font: Institut Balear d'Economia i Col·legi d'Economistes.

60. Vegeu: R.J. Gordon, «The Time-Varying NAIRU and its Implications for Economic Policy», *Journal of Economic Perspectives*, 11, (1), p. 11-32. 1997, i J.V. Greenslade, R.G. Pierse i J. Saleheen, «A Kalman filter approach to estimating the UK NAIRU», Bank of England Working Paper, núm. 179. 2003.

L'ECONOMIA A LES BALEARS A PARTIR DEL MARC «INPUT-OUTPUT» 2004

SERVEIS TÈCNICS DEL CES

El marc *input-output* de les Illes Balears i de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera del 2004, del Govern de les Illes Balears,⁶¹ inclou també l'elaboració de la comptabilitat regional, la qual permet analitzar simplificadament les principals macromagnituds regionals classificades per sectors institucionals: societats no financeres, institucions financeres, administracions públiques, llars, institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL) i la resta del món. En aquest apartat començarem l'anàlisi per la comptabilitat regional, en què presentarem els comptes simplificats sense fer referència a la desagregació per unitats institucionals, per passar seguidament a analitzar les taules *input-output*.

1. ELS COMPTES SIMPLIFICATS DE LA COMPTABILITAT REGIONAL DE LES ILLES BALEARS I DE MALLORCA, MENORCA I EIVISSA-FORMENTERA 2004

En aquest apartat presentem els comptes simplificats de la comptabilitat regional de les Illes Balears i de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera de l'any 2004. (Vegeu el quadre I-37 desplegable)

Els comptes simplificats només es presenten de forma completa per al conjunt de les Illes Balears. Aquests comptes es presenten en dos blocs. El primer fa referència al bloc A, l'economia regional, i presenta sis comptes:

- C.0. Compte de béns i serveis
- C.1. Compte de producció
- C.2. Compte d'explotació
- C.3. Compte de renda
- C.4. Compte d'utilització de renda
- C.5. Compte de capital

El segon fa referència al bloc B, l'economia de la resta del món, i consta de dos comptes:

- C.7. Compte d'operacions corrents
- C.5. Compte de capital

L'anàlisi dels comptes referits a l'economia regional (bloc A) comença pel compte «C.0. Compte de béns i serveis», que té per finalitat presentar de forma ordenada les principals macromagnituds de l'economia regional, i per definició està quadrat i no presenta cap saldo significatiu per a l'anàlisi regional. Aquest compte només es presenta pel conjunt de l'economia regional.

Aquest compte mesura a recursos o entrades el total de l'oferta regional per un valor de 50.502 milions d'euros, dels

61. Vegeu: Marc «input-output» de les Illes Balears 2004 i de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera, elaborat per Pedro Cortiñas Vázquez i Juan A. Vicente Virseda (IPD, SA), sota la direcció de Maria Marquès Caldeteny, direcció tècnica de Alejandro Valdivia Schneider i coordinació d'Isabel Socias Rosselló, Patricia Tous Prieto y Miquel Font Roselló de la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears, març de 2007.

QUADRE I-37. COMPTABILITAT REGIONAL DE LES ILLES BALEARS, MALLORCA, MENORCA I PITIÜSES (2004)

A. ECONOMIA REGIONAL

I. BALEARS				MALLORCA				MENORCA				PITIÜSES			
C.0. Compte de béns i serveis															
Entrada / recursos		Sortida / usos													
Producció	36.118	18.614	Consum intermedi												
Imposts sobre productes nets de subvencions	3.347	15.521	Despesa en consum final/ Consum final efectiu												
Importacions de béns i serveis	11.037	4.769	Formació bruta de capital												
		11.598	Exportacions de béns i serveis												
Total	50.502	50.502	Total												
C.1. Compte de producció				C.1. Compte de producció				C.1. Compte de producció				C.1. Compte de producció			
Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos	
Producció	36.118	18.614	Consum intermedi	Producció	21.147	14.331	Consum intermedi	Producció	3.383	1.869	Consum intermedi	Producció	4.589	2.414	Consum intermedi
		17.504	Valor afegit brut			13.816	Valor afegit brut			1.514	Valor afegit brut			2.175	Valor afegit brut
Total	36.118	36.118	Total	Total	21.147	2.147	Total	Total	3.383	3.383	Total	Total	4.589	4.589	Total
C.2. Compte d'explotació				C.2. Compte d'explotació				C.2. Compte d'explotació				C.2. Compte d'explotació			
Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos	
Valor afegit brut	17.504	8.739	Remuneració assalariats	Valor afegit brut	13.816	7.182	Remuneració assalariats	Valor afegit brut	1.514	631	Remuneració assalariats	Valor afegit brut	2.175	926	Remuneració assalariats
		66	Altres impostos nets sobre la producció			37	Altres impostos nets sobre la producció			12	Altres impostos nets sobre la producció			18	Altres impostos nets sobre la producció
		8.699	Excedents d'explotació bruts			6.597	Excedents d'explotació bruts			871	Excedents d'explotació bruts			1.231	Excedents d'explotació bruts
Total	17.504	17.504	Total	Total	13.816	13.816	Total	Total	1.514	1.514	Total	Total	2.175	2.175	Total
C.3. Compte de renda				C.3. Compte de renda				C.3. Compte de renda				C.3. Compte de renda			
Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos	
Excedents d'explotació bruts	8.699	20.633	Renda disponible bruta	Excedents d'explotació bruts	6.597	16.501	Renda disponible bruta	Excedents d'explotació bruts	871	1.802	Renda disponible bruta	Excedents d'explotació bruts	1.231	2.330	Renda disponible bruta
Altres impostos nets sobre la producció	3.413			Altres impostos nets sobre la producció	2.686			Altres impostos nets sobre la producció	208			Altres impostos nets sobre la producció	519		
Remuneració assalariats	8.739			Remuneració assalariats	7.182			Remuneració assalariats	631			Remuneració assalariats	926		
Saldo de rendes i transferències corrents	-218			Saldo de rendes i transferències corrents	36			Saldo de rendes i transferències corrents	92			Saldo de rendes i transferències corrents	-346		
Total	20.633	20.633	Total	Total	16.501	16.501	Total	Total	1.802	1.802	Total	Total	2.330	2.330	Total
C.4. Compte d'utilització de renda				C.4. Compte d'utilització de renda				C.4. Compte d'utilització de renda				C.4. Compte d'utilització de renda			
Entrada / Recursos		Sortida / Usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos	
Renda disponible bruta	20.633	15.521	Despesa en consum final	Renda disponible bruta	16.501	12.614	Despesa en consum final	Renda disponible bruta	1.802	1.307	Despesa en consum final	Renda disponible bruta	2.330	1.600	Despesa en consum final
		5.112	Estalvi brut			3.887	Estalvi brut			495	Estalvi brut			730	Estalvi brut
Total	20.633	20.633	Total	Total	16.501	16.501	Total	Total	1.802	1.802	Total	Total	2.330	2.330	Total
C.5. Compte de capital				C.5. Compte de capital				C.5. Compte de capital				C.5. Compte de capital			
Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos		Entrada / recursos		Sortida / usos	
Estalvi brut	5.112	4.769	Formació bruta de capital	Estalvi brut	3.887	3.736	Formació bruta de capital	Estalvi brut	495	431	Formació bruta de capital	Estalvi brut	730	602	Formació bruta de capital
		343	Capacitat o necessitat de finançament			151	Capacitat o necessitat de finançament			64	Capacitat o necessitat de finançament			128	Capacitat o necessitat de finançament
Total	5.112	5.112	Total	Total	3.887	3.887	Total	Total	495	495	Total	Total	730	730	Total
B. RESTA DEL MÓN															
C.7. Compte d'operacions corrents															
Entrada / recursos		Sortida / usos													
Importacions de béns i serveis	11.037	11.598	Exportacions de béns i serveis												
Imposts a la producció i les importacions nets de subvencions	999	544	Renda de factors residents												
Saldo de les operacions corrents a l'exterior	343	237	Transferències corrents als residents												
Total	12.379	12.379	Total												
C.5. Compte de capital															
Entrada / recursos		Sortida / usos													
Capacitat o necessitat de finançament	343	343	Saldo de les operacions corrents a l'exterior												
Total	343	343	Total												

Font: Elaboració pròpia a partir del Marc Input-output de les Illes Balears 2004. Govern de les Illes Balears.

quals el 78% (39.465 milions d'euros) l'ha originat empreses i unitats productives residents, i la resta, el 22% (11.037 milions d'euros), s'ha cobert a través d'importacions.

Aquesta oferta total l'han reutilitzada en un 39% (18.614 milions d'euros) els processos productius mateixos com a consum intermedi i ha quedat disponible per satisfer la demanda final en un 61% (31.888 milions d'euros).

La demanda final es pot desagregar en demanda final interior per un valor de 20.290 milions d'euros (demanda final de consum i demanda final d'inversió) i demanda final exterior o exportacions per un valor d'11.598 milions d'euros.

A la demanda final de consum o consum final efectiu s'hi han adreçat 15.521 milions d'euros: 13.952 milions d'euros al consum final individual efectiu —consum de les llars, transferències socials en espècie procedents de les administracions públiques i la despesa en consum final de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL)—, i 1.569 milions d'euros a la despesa final en consum col·lectiu efectiu o despesa en consum final de les administracions públiques. La demanda final d'inversió o formació bruta de capital (FBC) s'emporta 4.769 milions d'euros.

Cal observar que la diferència entre les exportacions i les importacions de béns i serveis, també anomenat saldo net exterior, registra un superàvit de 560 milions d'euros, i explica en bona part que l'e-

conomia regional tanqui els comptes simplificats amb una capacitat de finançament de 343 milions d'euros.

A partir del compte «C.1. Compte de producció», es defineix un saldo comptable que valora una macromagnitud que és significativa per a l'anàlisi regional, en aquest cas el valor afegit brut (VAB) o producte interior brut (PIB), que es calcula com la diferència entre el valor de la producció (36.118 milions d'euros) i el consum intermedi (18.614 milions d'euros), i que dona com a saldo el VAB o PIB per un valor de 17.504 milions d'euros. La desagregació per illes és la següent: 13.816 milions d'euros per a Mallorca (el 78,9%), 1.514 milions d'euros per a Menorca (el 8,6%) i 2.175 milions d'euros per a les Pitiüses (el 12,5%).

El «C.2. Compte d'explotació» defineix com a saldo l'excedent d'explotació brut o renda mixta bruta com a diferència entre el VAB (17.504 milions d'euros) i la remuneració d'assalariats (8.739 milions d'euros) i altres impostos nets sobre la producció (66 milions d'euros). Així, el valor de l'excedent d'explotació brut o renda mixta bruta és de 8.699 milions d'euros, i la desagregació per illes és de 6.597 milions d'euros per a Mallorca (el 75,8%), 871 milions d'euros per a Menorca (el 10%) i 1.231 milions d'euros per a les Pitiüses (el 14,2%). Cal remarcar que, en relació amb el pes del PIB, l'excedent d'explotació brut perd 3,1 punts percentuals a Mallorca, que són guanyats 1,4 per Menorca i 1,7 per les Pitiüses.

El «C.3. Compte de renda» defineix la renda disponible bruta com a saldo entre el VAB valorat pels impostos nets sobre els productes (20.851 milions d'euros) i els saldos nets de les balances de rendes i transferències corrents inclosos els impostos a la producció i les importacions netes de subvencions (-218 milions d'euros). Així, el valor de renda disponible bruta és de 20.633 milions d'euros, i la disgregació per illes és de 16.501 milions d'euros per a Mallorca (el 80%), 1.802 milions d'euros per a Menorca (el 8,7%) i 2.330 milions d'euros per a les Pitiüses (el 11,3%), que són percentatges distributius entre illes molt semblants als del VAB.

El «C.4. Compte d'utilització de renda» defineix l'estalvi brut com a saldo entre la renda disponible bruta (20.633 milions d'euros) i la demanda final de consum o consum final efectiu (15.521 milions d'euros). Així, l'estalvi brut és de 5.112 milions d'euros, i la disgregació per illes és de 3.887 milions d'euros per a Mallorca (el 76%), 495 milions d'euros per a Menorca (el 9,7%) i 730 milions d'euros per a les Pitiüses (el 14,3%). Cal observar que, en relació amb el pes de la renda disponible bruta, l'estalvi brut perd 4 punts percentuals a Mallorca, que són guanyats 1 per Menorca i 3 per les Pitiüses.

El «C.5. Compte de capital» tanca el bloc de comptes A referits a l'economia regional i defineix la capacitat o la necessitat de finançament com a saldo entre l'estalvi brut (5.112 milions d'euros) i la formació bruta de capital (FBC

(4.769 milions d'euros). Així, la capacitat o la necessitat de finançament és de 343 milions d'euros, i la disgregació per illes és de 151 milions d'euros per a Mallorca (el 44%), 64 milions d'euros per a Menorca (el 18,7%) i 128 milions d'euros per a les Pitiüses (el 37,3%). Aquests majors percentatges de les illes menors es dona com a contrapartida a la seva menor propensió a invertir per unitat estalviada. Cal ressaltar que aquesta propensió se situa 2,7 punts percentuals per sobre de la mitjana regional en el cas de Mallorca, mentre que a Menorca és 6,3 punts inferior i a les Pitiüses 10,9 punts inferior.

En aquest cas, és interessant analitzar la desagregació d'aquests sobrants d'estalvi no reinvertits per sectors institucionals. En el cas de les Balears les llars són l'únic sector institucional que es troba endeutat (-1.115 milions d'euros). Aquest endeutament regional és cobert per l'estalvi sobrant (o dèficit d'inversions) per part de les administracions públiques (755 milions d'euros), societats no financeres (393 milions d'euros) i institucions financeres (298 milions d'euros). La resta és l'estalvi generat per les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL) (12 milions d'euros).

És interessant analitzar quin és el percentatge de l'endeutament familiar sobre el total de la renda disponible neta de les famílies i comparar-lo amb l'agregat de l'Estat. L'any 2004, aquest percentatge per a les Balears és del -8,9%, mentre que per a Espanya és del -0,9%.

En el cas de Mallorca les llars per un valor de -801 milions d'euros i les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL) amb -12 milions d'euros són els únics sectors institucionals endeutats. Aquest endeutament regional és cobert per l'estalvi sobrant (o dèficit d'inversions) per part de les administracions públiques (477 milions d'euros), societats no financeres (239 milions d'euros) i institucions financeres (248 milions d'euros).

En el cas de Menorca les llars són l'únic sector institucional que es troba endeutat (-125 milions d'euros). Aquest endeutament regional és cobert per l'estalvi sobrant (o dèficit d'inversions) per part de les administracions públiques (101 milions d'euros), societats no financeres (57 milions d'euros) i institucions financeres (22 milions d'euros). La resta és l'estalvi generat per les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL) (9 milions d'euros).

En el cas de les Pitiüses, novament, les llars són l'únic sector institucional que es troba endeutat (-188 milions d'euros). Aquest endeutament regional és cobert per l'estalvi sobrant (o dèficit d'inversions) per part de les administracions públiques (177 milions d'euros), societats no financeres (97 milions d'euros) i institucions financeres (27 milions d'euros). La resta és l'estalvi generat per les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL) (15 milions d'euros).

El bloc de comptes B referit a l'economia de la resta del món s'obre pel compte «C.7. Compte d'operacions corrents».

En aquest bloc de comptes les entrades o recursos s'han d'entendre des del punt de vista de la resta del món. Aquest bloc B només dóna informació del conjunt de l'economia regional quant a les seves operacions econòmiques amb la resta del món.

El «C.7. Compte d'operacions corrents» defineix el saldo de les operacions corrents amb l'exterior com a saldo de la balança d'operacions corrents (saldo de béns, serveis, rendes i transferències corrents). Així, el saldo de les operacions corrents amb l'exterior és de 343 milions d'euros.

El «C.5. Compte de capital» tanca el bloc de comptes B referits a la resta del món. Aquest compte per definició està saldat i recull com a recursos de la resta del món la capacitat de finançament de l'economia balear (343 milions d'euros), i a sortides o usos de la resta del món els seus pagaments a l'economia balear com a resultats del seu dèficit per operacions corrents, que ha estat finançat pel nostre sobrant d'estalvi o capacitat de finançament regional.

2. LA TAULA «INPUT-OUTPUT» 2004 DE LES ILLES BALEARS I DE MALLORCA, MENORCA I EIVISSA-FORMENTERA

Presentam a continuació una anàlisi simplificada de les taules *input-output* (TIO) agregades pels quatre grans sectors: primari, indústria, construcció i serveis, pels quals només s'imputa la demanda satisfeta per la producció

regional, inclòs el total de les importacions fora de la matriu de demandes intermèdies i finals.⁶²

Una de les diferències de valoració entre les TIO i la comptabilitat regional és que la despesa turística a les TIO es comptabilitza com a despesa final de consum, mentre que a la comptabilitat regional el consum final efectiu no inclou la despesa de consum de les llars no residents. Això fa que en el còmput de les exportacions de serveis no s'hi comptabilitzi la despesa turística, per la qual cosa el saldo net exterior dóna un dèficit exterior molt important.

Dit això, presentam a continuació una anàlisi simplificada de les TIO seguint l'esquema següent. Primer analitzam les principals relacions productives des del punt de vista de la demanda (files): matrius de demandes intermèdies i final. I després analitzam les principals relacions productives des del punt de les columnes: descomposició del VAB entre les rendes dels factors productius i la taula de coeficients productius.

2.1. LES BALEARS

En el cas de les Balears la producció regional a preus bàsics (36.118 milions d'euros) es destina, en primer lloc, a satisfer les necessitats productives o demanda intermèdia (17.995 milions d'euros). Aquesta primera diferència és

l'oferta interior (18.122 milions d'euros), que és insuficient per satisfer la demanda final (29.644 milions d'euros). La diferència entre l'oferta interior i la demanda final explica el dèficit de producció interior o importacions (-11.521 milions d'euros), per la qual cosa la taxa de cobertura de l'oferta interior sobre la demanda final és d'un 61,1%. (Vegeu el quadre I-38.)

La taxa de cobertura és superior a la mitjana regional en el cas de la construcció (100%) i els serveis (70,4%). En el cas del sector primari la taxa és només del 16,5% i en el cas de la indústria és negativa (-148,1%), la qual cosa vol dir que el valor de la producció regional ni tan sols cobreix la seva demanda intermèdia.

La diferència entre exportacions (3.647 milions d'euros) i importacions (11.521 milions d'euros) ens determina el valor del saldo net exterior (-7.872 milions d'euros). El dèficit més important és el de serveis (-4.493 milions d'euros), seguit d'indústria (-3.443 milions d'euros) i sector primari (-186 milions d'euros). L'únic sector productiu que presenta un superàvit exterior és la construcció, per un valor de 249 milions d'euros.

Cal ressaltar que si sumam a l'oferta interior el valor del saldo net exterior, ens dóna l'oferta interior disponible per satisfer la demanda interior. Segons aquestes dades, el 41,7% de l'oferta interior disponible (25.994 milions d'euros)

62. La taula per al conjunt de les Illes Balears s'ha obtingut com a resultat d'agregar les taules insulars.

QUADRE I-38. TAULA SIMÈTRICA A PREUS BàSICS (MILERS D'EUROS) DE LES BALEARS (2004)

	Sector primari	Indústria	Construcció	Serveis	Total consums intermedis	Consum privat residents	Consum privat no residents	Consum adm. públiques	Consum final de les IFSL	Formació bruta de capital	Total exportacions	Demanda final	Total usos
Sector primari	26.658	89.892	5.417	102.054	224.021	120.392	11.717	0	0	4.883	117.300	254.292	478.315
Indústria	13.622	323.707	387.013	918.505	1.642.849	730.014	133.792	9.900	0	176.469	852.449	1.902.624	3.545.475
Construcció	4.422	32.802	1.326.676	710.966	2.074.827	34.258	0	0	0	2.705.356	248.875	2.988.489	5.063.353
Serveis	51.251	620.710	534.572	7.088.506	8.295.077	6.314.530	6.277.051	2.703.494	389.082	621.900	2.430.097	18.736.154	27.031.058
Total interior a preus bàsics (l.Balears)	95.953	1.066.982	2.253.678	8.820.031	12.236.644	7.199.194	6.422.560	2.713.394	389.082	3.508.608	3.648.721	23.881.559	36.118.201
Imports	88.993	1.182.708	950.186	3.537.202	5.759.089	3.633.337	901.488	140.590	3.713	1.082.616	0	5.761.744	11.520.833
Total interior a preus bàsics	184.946	2.249.690	3.203.864	12.357.233	17.995.733	10.832.531	7.324.048	2.853.984	392.795	4.591.224	3.648.721	29.643.303	47.639.034
Imposts nets sobre els productes	1.839	68.589	37.796	509.803	618.027								
Total interior a preus d'adquisició	186.785	2.318.279	3.241.660	12.867.036	18.613.760								
Remuneració assalariats	42.134	765.689	1.282.402	6.648.800	8.739.025								
Excedent	253.154	461.479	522.859	7.462.165	8.699.657								
Altres impostos	-3.760	30	16.430	53.058	65.760								
VAB	291.528	1.227.198	1.821.691	14.164.023	17.504.442								
Total producció	478.315	3.545.475	5.063.353	27.031.058	36.118.201								

En negreta s'inclou el consum a l'exterior dels residents: 510.024 (no inclou consum turístic interilles per un valor de 37.276).

ADDENDA

	Total
Llocs de treball a temps complet	
Assalariats	3895
No assalariats	4.255
Ocupats	8.150
Productivitat assalariats (euros)	74.846,7
Productivitat ocupats (euros)	35.770,3
Total	362.908
Total	67.750
Total	430.658
Total	48.233,8
Total	40.645,8

Continua

Llocs de treball														
Assalariats	3.911	28.983	57.241	297.048	387.183									
No assalariats	4.471	2.782	11.807	49.619	68.679									
Ocupats	8.382	31.765	69.048	346.667	455.862									
Productivitat assalariats (euros)	74.540,5	42.342,0	31.824,9	47.682,6	45.209,7									
Productivitat ocupats (euros)	34.780,2	38.633,7	26.383,0	40.857,7	38.398,6									

A. TAXA DE COBERTURA I SALDO NET EXTERIOR DE LES BALEARS (EN MILIONS D'EUROS)

	Producció (1)	Demanda intermèdia regional (2)	Demanda intermèdia importacions (3)	Demanda intermèdia total (4=2+3)	Oferta interior (5=1-4)	Demanda final regional (6)	Demanda final importacions (7)	Demanda final total (importacions) (8=6+7)	Dèficit (importacions) (9=5-8)	Taxa cobertura (10=5/8)	Exportacions (11)	Saldo net exterior (12=11-9)
Agricultura	479	225	194	419	60	255	109	363	-303	16,5%	117	-186
Indústria	3.545	1.643	3.297	4.939	-1.394	1.903	3.411	2.901	-4.295	-148,1%	852	-3.443
Construcció	5.063	2.075	0	2.075	2.988	2.988	0	2.988	0	100,0%	249	249
Serveis	27.031	8.295	2.269	10.562	16.468	18.736	2.242	23.392	-6.923	70,4%	2.429	-4.493
Total	36.118	12.238	5.760	17.995	18.122	23.882	5.762	29.644	-11.521	61,1%	3.647	-7.872

B.1. OFERTA INTERIOR DISPONIBLE I DEMANDA INTERIOR DE LES BALEARS (EN MILIONS D'EUROS) 2004

	Valor	%
Consum privat residents	10.832	41,7
Consum privat no residents	7.324	28,2
Despesa Adm. pública	2.854	11,0
Despesa ISFLSL	393	1,5
Formació bruta capital	4.591	17,6
Demanda interior	25.994	100,0
Saldo exterior net	7.872	30,3
Oferta interior	18.122	69,7
Oferta interior disponible	25.994	100,0

B.2. OFERTA INTERIOR DISPONIBLE I DEMANDA INTERIOR DE LES BALEARS (EN MILIONS DE PESETES) 1983 I 2004

	1983		2004		Variacions percentuals	
	Valor	%	Valor	%	Valor	%
Consum privat residents	295.416		414.1871.017 (*)		43,2	1,8
Consum privat no residents	257.943		361.1220.789		28,2	-7,9
Despesa Adm. pública	50.050		7.0475.713		11,0	4,0
Formació bruta capital	110.439		15.5765.242		17,6	2,1
Demanda interior	713.848		1000.4332.758		100,0	0,0
Saldo exterior net	215.454		302.1312.129		30,3	0,1
Oferta interior	498.394		698.3020.629		69,7	-0,1
Oferta interior disponible	713.848		1000.4332.758		100,0	0,0

* Inclou la despesa ISFLSL.

Continua

C.1. DISTRIBUCIÓ DEL VAB A PREUS BàSICS (EN MILERS D'EUROS) DE LES BALEARS

	Sector primari		Indústria		Construcció		Serveis		Total	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VAB a preus bàsics	291.528	1,7	1.227.198	7,0	1.821.691	10,4	14.164.023	80,9	17.504.442	100,0
Remuneració assalariats	42.134	0,4	765.689	62,4	1.282.402	70,4	6.648.800	46,9	8.739.025	49,9
Excedent	253.154	86,8	461.479	37,6	522.859	28,7	7.462.165	52,7	8.699.657	49,7
Altres impostos	-3.760	-1,3	30	0,0	16.430	0,9	53.058	0,4	65.758	0,4
	100,0		100,0		100,0		100,0		100,0	

C.2. DISTRIBUCIÓ DEL VAB (EN MILIONS DE PESSETES) 1983 I 2004

VAB	1983		2004		Variació percentual
	%	%	%	%	
Sector primari	14.237	2,9	48.593	1,7	-1,2
Indústria	61.170	12,8	204.553	7,0	-5,8
Construcció	40.650	8,4	303.645	10,4	2,0
Serveis	366.752	75,9	2.360.090	80,9	5,0
Total	482.809	100,0	2.916.881	100,0	0,0

D. TAULA DE COEFICIENTS DE BALEARS

	Sector primari		Indústria		Construcció		Serveis		Total	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Compres intermèdies	38,7		63,5		63,3		45,7		49,8	
Imposts nets sobre producte	0,4		1,9		0,7		1,9		1,7	
VAB a preus bàsics	60,9		34,6		36,0		52,4		48,5	
Remuneració assalariats	8,8		21,6		25,3		24,6		24,2	
Excedents	52,8		13,0		10,3		27,6		24,1	
Altres impostos	-0,7		0,0		0,4		0,2		0,2	
Producte total preus bàsics	100,0		100,0		100,0		100,0		100,0	

Continua

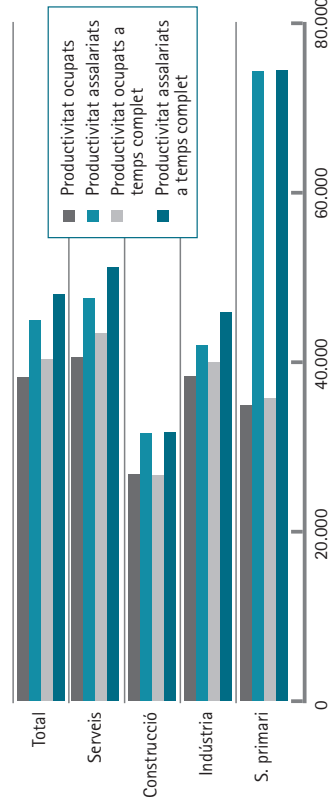
E. EVOLUCIÓ DELS LLOCS DE TREBALL A LES BALEARS, 1983 I 2004

	1983		2004		Pèrdua	Variació percentual	Taxa anual acumulativa
	%	%	%	%			
Sector primari	21.782	9,3	8.382	1,8	-13.400	-7,5	-61,52
Indústria	33.400	14,2	31.765	7,0	-1.635	-7,2	-4,90
Construcció	22.060	9,4	69.048	15,2	46.988	5,8	213,00
Serveis	157.661	67,1	346.667	76,0	189.006	8,9	119,88
Total	234.903	100,0	455.862	100,0	220.959	0,0	94,06

F. EVOLUCIÓ DE LA PRODUCTIVITAT (EN MILIONS DE PESSETES) 1983 I 2004

	1983	2004	Taxa anual acumulativa
Sector primari	0,65	5,79	10,97
Indústria	1,83	6,43	6,17
Construcció	1,84	4,39	4,20
Serveis	2,33	6,80	5,20
Total	2,06	6,39	5,50

Productivitat dels assalariats i ocupats a les Balears, 2004

ADDENDA GRÀFIC

	S. primari	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Productivitat assalariats a temps complet	74.846,7	46.130,1	31.940,4	51.435,2	48.233,8
Productivitat ocupats a temps complet	35.770,3	40.238,6	26.714,1	43.740,7	40.645,8
Productivitat assalariats a temps complet	74.540,5	42.342,0	31.824,9	47.682,6	45.209,7
Productivitat ocupats a temps complet	34.780,2	38.633,7	26.833,0	40.857,7	38.398,6

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Input-output. Marc de les Illes Balears 2004. Govern de les Illes Balears.

ros) l'absorbeix la demanda de consum privat dels residents (10.832 milions d'euros). El 28,2% l'absorbeix el consum privat dels no residents (7.324 milions d'euros). L'11% l'absorbeix el consum públic o despesa de les administracions públiques (2.854 milions d'euros). L'1,5% l'absorbeix la despesa de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL) (393 milions d'euros). I, finalment, el 17,6% restant l'absorbeix la demanda d'inversió o formació bruta de capital (FBC) (4.591 milions d'euros).

Si comparam aquestes dades amb les de la taula *input-output* de 1983,⁶³ podem observar quin ha estat el canvi estructural més important de la nostra economia regional al llarg d'aquests darrers vint-i-un anys des del punt de vista de la demanda. Segons aquestes dades, el pes de la despesa dels no residents, que està determinada per la despesa turística, ha perdut pes (-7,9 punts) en el conjunt de la demanda interior, que s'ha compensat per l'increment del pes de la despesa pública (4 punts), inversió o formació bruta de capital (FBC) (2,1 punts) i despesa del consum privat dels residents, inclosa la despesa de les ISFLSL (1,8 punts).

El pagament d'aquesta despesa interior s'ha efectuat mitjançant l'oferta interior disponible, respecte de la qual s'ha de remarcar, per la seva importància, que la

quota de mercat interior o oferta interior només ha perdut 0,1 punts al llarg d'aquests vint-i-un anys, a favor del saldo net exterior (0,1 punts).⁶⁴ S'ha de ressaltar, doncs, l'extraordinària estabilitat del mercat interior enfront de la competència del sector exterior al llarg de més de dues dècades, fet que es pot explicar en part, com veurem més endavant, pel progressiu procés de terciarització,⁶⁵ que ha compensat la desindustrialització i la menor producció relativa manufacturera regional, la qual cosa la podem analitzar més endavant.

Des del punt de vista de les columnes, la principal macromagnitud és el valor del VAB a preus bàsics (17.504 milions d'euros), que s'obté restant al valor de l'oferta interior (18.122 milions d'euros) els impostos nets sobre els productes (618 milions d'euros). El sector primari, amb 292 milions d'euros, aporta l'1,7% del VAB regional. El sector industrial, amb 1.227 milions d'euros, n'aporta el 7%. El sector de la construcció, amb 1.821 milions d'euros, n'aporta el 10,4%, i el sector de serveis, amb 14.164 milions d'euros, aporta el 80,9% del VAB.

Si comparam aquestes dades amb les de la taula *input-output* de 1983, podem observar quin ha estat el canvi estructural més important de la nostra economia regional al llarg d'aquests darrers vint-i-

63. Vegeu: Miquel Alenyà i Ferran Navinés, «Situació actual i perspectives de l'economia de les Balears», *Revista Econòmica de Catalunya*, núm. 6. p. 68-80, 1987. En aquest article es fa una àmplia valoració de l'economia balear a partir de les taules *input-output* de les Illes Balears referida a l'any 1983.

64. Cal recordar que aquest saldo comptabilitza només la diferència entre les exportacions i les importacions de béns, i queda fora del còmput el saldo dels serveis i, per tant, el superàvit que té les Balears en serveis turístics.

65. Ja que els serveis són més captius dels mercats locals i menys propensos a poder ser exportats pels nostres competidors.

un anys des del punt de vista de l'oferta. Segons aquestes dades al llarg d'aquests anys s'ha aprofundit en el procés de terciarització de l'economia regional, ja que el sector de serveis ha guanyat 5 punts en el VAB regional. Aquest procés de terciarització s'ha acompanyat amb un augment del pes de la construcció (2 punts). En contrapartida destaca el fort procés de desindustrialització, per la qual cosa el sector industrial perd 5,8 punts, com també la pèrdua del sector primari (-1,2 punts).

La distribució del VAB entre les rendes dels factors ens informa que les rendes del treball o salaris s'emporten 8.739 milions d'euros (el 49,9%). Les rendes del capital o excedents s'emporten 8.699 milions d'euros (el 49,7%). La resta són manllevats per altres impostos, amb 66 milions d'euros (el 0,4%). Cal observar que en l'àmbit sectorial la quota d'excedents sobre el VAB és més elevat en el sector primari, amb un 86,8%. Aquesta quota també se situa per sobre de la mitjana insular en els serveis (52,7%). Per sota s'hi situa la indústria (37,6%) i la construcció (28,7%).

Convé analitzar la funció de producció que expressa la taula de coeficients que ens dona la distribució, en tants per cent, del valor de la producció regional entre les compres intermèdies o productives, els impostos nets sobre els productes i el VAB. Segons aquesta distribució, el 49,8% del total de la producció regional s'autoconsum en els propis processos productius, l'1,7% es destina a pagar els impostos nets sobre els produc-

tes, i la resta, el 48,5%, és el que queda com a renda insular o VAB. En l'àmbit sectorial, el sector productiu que genera més VAB per cada cent unitats produïdes és el sector primari, amb el 60,9%; seguit dels serveis, amb el 52,4%; la construcció, amb el 36%, i la Indústria, amb el 34,6%.

Finalment, les taules *input-output* també donen informació sobre l'ocupació (assalariats i no-assalariats) i sobre els nivells de productivitat sectorial. Si es fa aquesta anàlisi amb la comparació de les taules de 1983 i 2004, els resultats des del punt de vista de l'ocupació són espectaculars, ja que al llarg d'aquests vint-i-un anys s'ha creat ocupació a una taxa anual acumulativa superior al 3% (3,2%), la qual cosa suposa passar d'una ocupació global de 234.903 ocupats el 1983 a 455.862 ocupats el 2004, és a dir, s'han generat 220.959 noves ocupacions amb una mitjana de 10.522 noves ocupacions per any.

La distribució sectorial d'aquesta ocupació reforça la idea de la terciarització i de la forta embranzida del sector de la construcció al llarg d'aquests anys a costa d'una pronunciada desindustrialització i una pèrdua de llocs de treball en el sector primari. Les dades no deixen de ser molt significatives. El sector que més creix en ocupació és el de la construcció, amb una taxa anual acumulativa del 5,6%; ha generat 46.988 noves ocupacions i ha passat a representar el 2004, amb 69.048 ocupats, el 15,2% del total de l'ocupació regional, amb un guany de 5,8 punts percentuals respecte el 1983.

El segueix en el creixement el sector de serveis, amb una taxa anual acumulativa del 3,8%; ha generat 189.006 noves ocupacions i ha passat a representar el 2004, amb 346.667 ocupats, el 76% del total de l'ocupació regional, amb un guany de 8,9 punts percentuals respecte del 1983. Per contra, perden ocupació el sector primari, que destrueix ocupació a una taxa anual acumulativa del -4,5%; destrueix 13.400 ocupacions i passa a representar el 2004, amb 8.382 ocupats, l'1,8% del total de l'ocupació regional, amb una pèrdua de 7,5 punts percentuals respecte del 1983. Finalment, també perd ocupació la indústria, que destrueix ocupació a una taxa anual acumulativa del -0,2%; destrueix 1.635 ocupacions i passa a representar el 2004, amb 31.765 ocupats, el 7% del total de l'ocupació regional, amb una pèrdua de 7,2 punts percentuals respecte del 1983.

Així mateix, es pot fer també un càlcul sobre el comportament de la productivitat global i sectorial al llarg d'aquests vint-i-un anys en termes corrents. La productivitat global ha crescut un 5,5% anual acumulatiu, i es pot comprovar com l'economia regional s'ha especialitzat en aquelles activitats sectorials que menys han vist créixer la productivitat, ja que aquesta en el sector de la construcció ha crescut -1,3 punts per sota de la mitjana regional i els serveis -0,3 punts. En canvi, en el sector primari creix 5,4 punts per sobre de la mitjana regional i en la indústria creix 0,7 punts per sobre.

2.2. MALLORCA

En el cas de Mallorca, la producció insular (28.142 milions d'euros) es destina, en primer lloc, a satisfer les necessitats productives o demanda intermèdia (13.842 milions d'euros). Aquesta primera diferència és l'oferta interior (14.300 milions d'euros) disponible per satisfer la demanda final (23.351 milions d'euros). La diferència entre oferta interior i demanda final explica el dèficit de producció interior o importacions (-9.051 milions d'euros), per la qual cosa la taxa de cobertura de l'oferta interior sobre la demanda final és d'un 61,2% (0,1 punts per sobre de la taxa de cobertura regional). (Vegeu el quadre I-39.)

La taxa de cobertura és superior a la mitjana insular en el cas de la construcció (100%) (igualment que la taxa regional) i de serveis (79,3%) (8,9 punts per sobre de la taxa regional). En el cas del sector primari, la taxa és del 15,8% (0,7 punts per sota de la taxa regional) i en el cas de la indústria és negativa (-122,9%) (25,2 punts per sobre de la taxa regional), la qual cosa vol dir que el valor de la producció regional ni tan sols cobreix la seva demanda intermèdia.

La diferència entre exportacions (2.639 milions d'euros) i importacions (9.051 milions d'euros) ens determina el valor del saldo net exterior (-6.412 milions d'euros). El dèficit més important és el de la indústria (-4.773 milions d'euros), seguit dels serveis (-1.667 milions d'euros) i del sector primari (-160 milions d'euros). L'únic sector productiu que

presenta un superàvit exterior és la construcció, per un valor de 188 milions d'euros.

Cal observar que si sumam a l'oferta interior el valor del saldo net exterior ens dona l'oferta interior disponible per satisfer la demanda interior. Segons aquestes dades, el 42,8% (1,1 punts per sobre de la taxa regional) de l'oferta interior disponible (20.712 milions d'euros) l'absorbeix la demanda de consum privat dels residents (8.866 milions d'euros). El 27,2% (1 punt per sota de la taxa regional) l'absorbeix el consum privat dels no residents (5.651 milions d'euros). L'11% (igualment que la taxa regional) l'absorbeix el consum públic o despesa de les administracions públiques (2.268 milions d'euros). L'1,6% (0,1 punts per sobre de la taxa regional) l'absorbeix la despesa de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les Illes (ISFLSL) (330 milions d'euros). I, finalment, el 17,4% (0,2 punts per sota de la taxa regional) l'absorbeix la demanda d'inversió o formació bruta de capital (FBC) (3.597 milions d'euros).

Des del punt de vista de les columnes, la principal macromagnitud és el valor del VAB a preus bàsics (13.814 milions d'euros), que s'obté restant al valor de l'oferta interior (14.300 milions d'euros) els impostos nets sobre els productes (486 milions d'euros). El sector primari, amb 223 milions d'euros, aporta l'1,6% del VAB insular (0,1 punts per sota de la taxa regional). El sector industrial, amb 988 milions d'euros, aporta el 7,2% del VAB (0,2 punts per sobre de la taxa

regional). El sector de la construcció, amb 1.424 milions d'euros, aporta el 10,3% del VAB -0,1 punts per sota de la taxa regional). I el sector de serveis, amb 11.179 milions d'euros, aporta el 80,9% del VAB (a l'igual de la taxa regional).

La distribució del VAB entre les rendes dels factors ens informa que les rendes del treball o salaris s'emporten 7.181 milions d'euros (el 52%), 2,1 punts per sobre de la taxa regional. Les rendes del capital o excedents s'emporten 6.596 milions d'euros (el 47,7%), 2 punts per sota de la taxa regional. La resta són manlevats per altres impostos, amb 36 milions d'euros (el 0,3%), 0,1 punts per sota de la taxa regional. Cal ressaltar per sectors que la quota d'excedents sobre el VAB és més elevada en el sector primari (el 85,8%), 1 punt per sota de la taxa regional. També se situa per sobre de la mitjana insular el sector de serveis (el 50,5%), 2,2 punts per sota de la taxa regional. Per sota s'hi situa la indústria (37,7%), 0,1 punts per sobre de la taxa regional, i la construcció (27,2%), 1,5 punts per sota de la taxa regional).

Finalment, convé analitzar la funció de producció que ens expressa la taula de coeficients, que ens dona la distribució, en tants per cent, del valor de la producció regional entre les compres intermèdies o productives, els impostos nets sobre els productes i el VAB. Segons aquesta distribució, el 49,2% (0,6 punts per sota de la taxa regional) del total de la producció insular d'autoconsum en els propis processos productius, l'1,7% (a l'igual de la taxa regional) es destina al

QUADRE I-39. TAULA SIMÈTRICA A PREUS BÀSICS (MILERS D'EUROS) DE MALLORCA (2004)

Sector primari	Indústria	Construcció	Serveis	Total consums intermedis	Consum privat residents	Consum privat no residents	Consum adm. públiques	Consum final de les ISLS	Formació bruta de capital	Total exportacions	Demanda final	Total usos
Sector primari	17.688	52.040	2.646	77.403	149.777	94.914	9.346	0	4.120	101.406	209.787	359.566
Indústria	11.339	271.753	328.793	734.381	1.346.268	602.951	108.193	9.088	0	153.208	617.204	1.490.644
Construcció	3.340	24.848	1.002.070	537.007	1.567.226	25.876	0	0	2.043.419	187.981	2.257.275	3.824.541
Serveis	40.918	508.265	418.678	5.574.660	6.542.559	5.004.174	4.862.708	327.992	498.984	1.732.663	14.578.806	21.121.323
Total interior a preus bàsics (I. Balears)	73.295	856.906	1.752.187	6.923.451	9.605.830	5.727.915	4.980.247	2.161.375	327.992	2.699.731	2.639.254	18.536.512
Importacions	62.147	936.851	620.076	2.617.324	4.236.398	3.138.326	670.739	106.504	1.619	897.257	0	4.814.445
Total interior a preus bàsics	135.432	1.793.757	2.372.263	9.540.775	13.842.228	8.866.241	5.650.986	2.267.879	329.611	3.596.988	2.639.254	23.350.957
Imposts nets sobre els productes	1.347	55.531	27.986	401.722	486.586							37.193.185
Total interior a preus d'adquisició	136.779	1.849.288	2.400.249	9.942.497	14.328.814							
Remuneració assalariats	34.613	613.848	1.024.289	5.508.457	7.181.207							
Excedent	191.006	372.803	387.844	5.644.469	6.596.122							
Altres impostos	-2.833	973	12.159	25.900	36.200							
VAB 222.786	987.624	1.424.292	11.178.826	13.813.528								
Total producció	359.566	2.836.912	3.824.541	21.121.323	28.142.342							

En negreta s'inclou el consum a l'exterior dels residents: 426.091.

ADDENDA

A. TAXA DE COBERTURA I SALDO NET EXTERIOR DE MALLORCA (EN MILIONS D'EUROS)

Producció (1)	Demanda intermèdia regional (2)	Demanda intermèdia importacions (3)	Demanda intermèdia total (4=2+3)	Oferta interior (5=1-4)	Demanda final regional (6)	Demanda final importacions (7)	Demanda final total (8=6+7)	Demanda final total (importacions) (9=5-8)	Deficit (10=9-8)	Taxa cobertura (11)	Exportacions (12=11-9)	Saldo net exterior
360	150	161	311	49	210	100	310	-261	15,8%	101		-160
2.837	1.346	2.496	3.842	-1.005	1.491	2.894	4.385	-5.390	-122,9%	617		-4.773
3.824	1.567	0	1.567	2.257	2.257	0	2.257	0	100,0%	188		188
21.121	6.543	1.580	8.122	12.999	14.579	1.820	16.399	-3.400	79,3%	1.733		-1.667
28.142	9.606	4.237	13.842	14.300	18.537	4.814	23.351	-9.051	61,2%	2.639		-6.412

Continua

B. OFERTA INTERIOR DISPONIBLE I DEMANDA INTERIOR DE MALLORCA

	Valor	%
Consum privat residents	8.866	42,8
Consum privat no residents	5.651	27,2
Despesa Adm. pública	2.268	11,0
Despesa ISFLS	330	1,6
Formació bruta capital	3.597	17,4
Demanda interior	20.712	100,0
Saldo exterior net	6.412	31,0
Oferta interior	14.300	69,0
Oferta interior disponible	20.712	100,0

C. DISTRIBUCIÓ DEL VAB A PREUS BÀSICS (EN MILERS D'EUROS) DE MALLORCA

	Sector primari		Indústria		Construcció		Serveis		Total	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VAB a preus bàsics	222.786	1,6	987.624	7,2	1.424.292	10,3	11.178.826	80,9	13.813.528	100,0
Remuneració assalariats	34.613	15,5	613.848	62,2	1.024.289	71,9	5.508.457	49,3	7.181.207	52,0
Excedent	191.006	85,8	372.803	37,7	387.844	27,2	5.644.468	50,5	6.596.122	47,7
Altres impostos	-2.833	-1,3	973	0,1	12.159	0,9	25.900	0,2	36.200	0,3
	100,0		100,0		100,0		100,0		100,0	

D. TAULA DE COEFICIENTS DE MALLORCA

	Sector primari		Indústria		Construcció		Serveis		Total	
Compres intermèdies	37,6	63,3	0,7	62,1	45,2	49,2				
Imposts nets sobre producte	0,3	1,9	0,7	1,9	1,9	1,7				
VAB a preus bàsics	62,1	34,8	37,2	37,2	52,9	49,1				
Remuneració assalariats	9,7	21,6	26,7	26,1	25,5	25,5				
Excedents	53,2	13,1	10,1	26,7	23,4	23,4				
Altres impostos	-0,8	0,1	0,4	0,1	0,2	0,2				
Producte total preus bàsics	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0				

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Input-output. Marc de les Illes Balears 2004. Govern de les Illes Balears.

pagament dels impostos nets sobre els productes i la resta, el 49,1% (0,6 punts per sobre de la taxa regional), és el que queda com a renda insular o VAB. Cal observar que per sectors el sector productiu que genera més VAB per cada cent unitats produïdes és el primari, amb el 62,1% (1,2 punts per sobre de la taxa regional); seguit del sector de serveis, amb el 52,9% (0,5 punts per sobre de la taxa regional); la construcció, amb el 37,2% (1,2 punts per sobre de la taxa regional), i la indústria, amb el 34,8% (0,2 punts per sobre de la taxa regional).

2.3. MENORCA

En el cas de Menorca, la producció insular (3.382 milions d'euros) es destina, en primer lloc, a satisfer les necessitats productives o demanda intermèdia (1.814 milions d'euros). Aquesta primera diferència és l'oferta interior (1.567 milions d'euros) disponible per satisfer la demanda final (2.628 milions d'euros). La diferència entre oferta interior i demanda final explica el dèficit de producció interior o importacions (-1.060 milions d'euros), per la qual cosa la taxa de cobertura de l'oferta interior sobre la demanda final és d'un 59,6% (1,5 punts per sota de la taxa de cobertura regional). (Vegeu el quadre I-40.)

La taxa de cobertura és superior a la mitjana insular en el cas de la construcció (100%) (a l'igual de la taxa regional) i de serveis (73%), 2,6 punts per sobre de la taxa regional. En el cas del sector primari la taxa és del 100% (83,5 punts per

sobre de la taxa regional) i en el cas de la indústria és negativa (-129,9%), 18,2 punts per sobre de la taxa regional, la qual cosa vol dir que el valor de la producció regional ni tan sols cobreix la seva demanda intermèdia.

La diferència entre exportacions (504 milions d'euros) i importacions (1.060 milions d'euros) ens determina el valor del saldo net exterior (-556 milions d'euros). El dèficit més important és el de la indústria (-418 milions d'euros), seguit pel de serveis (-172 milions d'euros). Presenten superàvit el sector primari (4 milions d'euros) i la construcció (30 milions d'euros).

Cal ressaltar que si sumam a l'oferta interior el valor del saldo net exterior, ens dona l'oferta interior disponible per satisfer la demanda interior. Segons aquestes dades, el 42,6% (0,9 punts per sobre de la taxa regional) de l'oferta interior disponible (2.123 milions d'euros) l'absorbeix la demanda de consum privat dels residents (905 milions d'euros). El 24,5% (3,7 punts per sota de la taxa regional) l'absorbeix el consum privat dels no residents (520 milions d'euros). El 12,1% (1,1 punts per sobre de la taxa regional) l'absorbeix el consum públic o despesa de les administracions públiques (256 milions d'euros). L'1,3% (0,2 punts per sota de la taxa regional) l'absorbeix la despesa de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL) (27 milions d'euros). I, finalment, el 19,5% (1,9 punts per sobre de la taxa regional) l'absorbeix la demanda d'inversió o formació bruta de capital (FBC) (415 milions d'euros).

Des del punt de vista de les columnes, la principal macromagnitud és el valor del VAB a preus bàsics (1.512 milions d'euros), que s'obté restant al valor de l'oferta interior (1.567 milions d'euros) els impostos nets sobre els productes (55 milions d'euros). El sector primari, amb 42 milions d'euros, aporta el 2,8% del VAB insular (1,1 punts per sobre de la taxa regional). El sector industrial, amb 132 milions d'euros, aporta el 8,7% del VAB (1,7 punts per sobre de la taxa regional). El sector de la construcció, amb 187 milions d'euros, aporta el 12,4% del VAB (2 punts per sobre de la taxa regional). I el sector de serveis, amb 1.151 milions d'euros, aporta el 76,1% del VAB (4,8 punts per sota de la taxa regional).

La distribució del VAB entre les rendes dels factors ens informa que les rendes del treball o salaris s'emporten 631 milions d'euros (el 41,7%), 8,2 punts per sota de la taxa regional. Les rendes del capital o Excedents s'emporten 868 milions d'euros (el 57,5%), 7,8 punts per sobre de la taxa regional. La resta són manllevats per altres impostos, amb 12 milions d'euros, el 0,8% (0,4 punts per sobre de la taxa regional). Cal observar que per sectors la quota d'excedents sobre el VAB és més elevada en el sector primari, amb un 91,9%, 5,1 punts per sobre de la taxa regional. També se situa per sobre de la mitjana insular el sector de Serveis (62,8%), 10,1 punts per sobre de la taxa regional. Per sota s'hi situa la indústria (30%), 7,6 punts per sota de la taxa regional, i la construcció (36,7%), 8 punts per sobre de la taxa regional.

Finalment, convé analitzar la funció de producció que ens expressa la taula de coeficients, que ens dóna la distribució, en tants per cent, del valor de la producció regional entre les compres intermèdies o productives, els impostos nets sobre els productes i el VAB. Segons aquesta distribució, el 53,7% (3,9 punts per sobre de la taxa regional) del total de la producció insular d'autoconsum en els propis processos productius, l'1,6% (0,1 punts per sota de la taxa regional) es destina al pagament dels impostos nets sobre els productes i la resta, el 44,7% (3,8 punts per sota de la taxa regional), és el que queda com a renda insular o VAB. Cal ressaltar que per sectors el sector productiu que genera més VAB per cada cent unitats produïdes és el sector primari, amb el 54,5% (6,4 punts per sota de la taxa regional); seguit del sector servei, amb el 50,4% (2 punts per sota de la taxa regional); indústria, amb el 32,7% (1,9 punts per sota de la taxa regional), i la construcció, amb el 30,4% (5,6 punts per sota de la taxa regional).

2.4. LES PITIÜSES

En el cas d'Eivissa i Formentera, la producció insular (4.594 milions d'euros) es destina, en primer lloc, a satisfer les necessitats productives o demanda intermèdia (2.339 milions d'euros). Aquesta primera diferència és l'oferta interior (2.255 milions d'euros) disponible per satisfer la demanda final (3.702 milions d'euros). La diferència entre oferta interior i demanda final explica el dèficit de producció interior o importa-

QUADRE I-40. TAULA SIMÈTRICA A PREUS BàSICS (MILERS D'EUROS) DE MENORCA (2004)

Sector primari	Indústria	Construcció	Serveis	Total consums intermedis	Consum privat residents	Consum privat no residents	Consum adm. públiques	Consum final de les IFSL	Formació bruta de capital	Total exportacions	Demanda final	Total usos
Sector primari	7.485	31.934	2.466	54.587	16.861	1.294	0	0	214	4.348	22.717	77.304
Indústria	1.434	28.332	29.749	141.619	79.643	13.732	617	0	11.934	155.802	261.731	403.477
Construcció	538	3.993	161.523	86.563	4.171	0	0	0	329.378	30.301	363.849	616.465
Serveis	4.801	51.248	48.360	573.985	678.394	528.566	238.134	25.256	47.728	313.585	1.606.044	2.284.310
Total interior a preus bàsics (I. Balears)	14.258	115.507	242.098	755.352	629.241	467.802	238.751	25.256	389.254	504.036	2.254.341	3.381.556
Importacions	20.553	149.589	182.022	335.283	687.447	276.112	16.719	1.767	25.787	0	372.762	1.060.209
Total interior a preus bàsics	34.811	265.096	424.120	1.090.635	1.814.662	905.353	255.470	27.023	415.041	504.036	2.627.103	4.441.765
Imposts nets sobre els productes	346	6.317	5.003	42.950	54.616							
Total interior a preus d'adquisició	35.158	271.413	429.123	1.133.585	1.869.279							
Remuneració assalariats	4.005	93.773	116.331	417.075	631.184							
Excedent	38.753	39.593	68.853	721.758	868.957							
Altres impostos	-612	-1.301	2.157	11.891	12.136							
VAB	42.146	132.065	187.341	1.150.725	1.512.277							
Total producció	77.304	403.477	616.465	2.284.310	3.381.556							

En negreta s'inclou el consum a l'exterior dels residents: 50.335.

ADDENA

A. TAXA DE COBERTURA I SALDO NET EXTERIOR DE MENORCA (EN MILIONS D'EUROS)

Producció (1)	Demanda intermèdia regional (2)	Demanda intermèdia importacions (3)	Demanda intermèdia total (4=2+3)	Oferta interior (5=1-4)	Demanda final regional (6)	Demanda final importacions (7)	Demanda final total (8=6+7)	Dèficit (9=5-8)	Taxa cobertura (10=5/8)	Exportacions (11)	Saldo net exterior (12=11-9)
Sector Primari	77	55	0	55	22	23	0	22	100,0	4	4
Indústria	403	142	394	535	-133	262	181	441	-129,9	156	-418
Construcció	617	253	0	253	364	364	0	364	100,0	30	30
Serveis	2.285	678	294	971	1.314	1.606	192	1.800	73,0	314	-172
Total	3.382	1.128	688	1.814	1.567	2.255	373	2.628	59,6	504	-556

Continua

B. OFERTA INTERIOR DISPONIBLE I DEMANDA INTERIOR DE MENORCA

	Valor	%
Consum privat residents	905	42,6
Consum privat no residents	520	24,5
Despesa Adm. pública	256	12,1
Despesa ISFELS	27	1,3
Formació bruta capital	415	19,5
Demanda interior	2.123	100,0
Saldo exterior net	-556	26,2
Oferta interior	1.567	73,8
Oferta interior disponible	2.123	100,0

C. DISTRIBUCIÓ DEL VAB A PREUS BÀSICS (EN MILERS D'EUROS) DE MENORCA

	Sector primari		Indústria		Construcció		Serveis		Total	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VAB a preus bàsics	42.146	2,8	132.065	8,7	187.341	12,4	1.150.725	76,1	1.512.277	100,0
Remuneració assalariats	4.005	9,5	93.774	71,0	116.331	62,1	417.075	36,2	631.184	41,7
Excedent	38.753	91,9	39.593	30,0	68.853	36,7	721.758	62,8	868.957	57,5
Altres impostos	-612	-1,4	-1.301	-10,7	2.157	1,2	11.891	1,0	12.136	0,8
	100,0		100,0		100,0		100,0		100,0	

D. Taula de coeficients de Menorca

	Sector primari		Indústria		Construcció		Serveis		Total	
Compres intermèdies	45,5		65,7		68,8		47,7		53,7	
Imposts nets sobre producte	0,0		1,6		0,8		1,9		1,6	
VAB a preus bàsics	54,5		32,7		30,4		50,4		44,7	
Remuneració assalariats	5,2		23,2		18,8		18,3		18,7	
Excedents	50,6		9,8		11,2		31,6		25,7	
Altres impostos	-1,3		-0,3		0,4		0,5		0,3	
Producte total preus bàsics	100,0		100,0		100,0		100,0		100,0	

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Input-output. Marc de les Illes Balears 2004. Govern de les Illes Balears.

cions (-1.447 milions d'euros), per la qual cosa la taxa de cobertura de l'oferta interior sobre la demanda final és d'un 60,9% (0,2 punts per sota de la taxa de cobertura regional). (Vegeu el quadre I-41.)

La taxa de cobertura és superior a la mitjana insular en el cas de la construcció (100%), a l'igual de la taxa regional, i serveis (76,5%), 6,1 punts per sobre de la taxa regional. En el cas del sector primari la taxa és del -135,5% (152 punts per sota de la taxa regional), i en el cas de la indústria també és negativa (-152,8%), 4,7 punts per sota de la taxa regional, la qual cosa vol dir que el valor de la producció regional ni tan sols cobreix la demanda intermèdia de la indústria i del sector primari.

La diferència entre exportacions (505 milions d'euros) i importacions (1.447 milions d'euros) determina el valor del saldo net exterior (-942 milions d'euros). El dèficit més important és el de la indústria (-664 milions d'euros); seguit pel del sector de serveis (-278 milions d'euros), i el del sector primari (-31 milions d'euros). Presenta superàvit la construcció, per un valor de 31 milions d'euros.

Cal observar que si sumam a l'oferta interior el valor del saldo net exterior ens dona l'oferta interior disponible per satisfer la demanda interior. Segons aquestes dades, el 34,3% (7,4 punts per sota de la taxa regional) de l'oferta interior disponible (3.197 milions d'euros) l'absorbeix la demanda de consum privat dels residents (1.098 milions d'euros).

El 36,1% (7,9 punts per sobre de la taxa regional) l'absorbeix el consum privat dels no residents (1.154 milions d'euros). El 10,3% (0,7 punts per sota de la taxa regional) l'absorbeix el consum públic o despesa de les administracions públiques (330 milions d'euros). L'1,1% (0,4 punts per sota de la taxa regional) l'absorbeix la despesa de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (ISFLSL) (36 milions d'euros). I, finalment, el 18,2% (0,6 punts per sobre de la taxa regional) l'absorbeix la demanda d'inversió o formació bruta de capital (FBC) (579 milions d'euros).

Des del punt de vista de les columnes, la principal macromagnitud és el valor del VAB a preus bàsics (2.178 milions d'euros), que s'obté restant al valor de l'oferta interior (2.255 milions d'euros) els impostos nets sobre els productes (77 milions d'euros). El sector primari, amb 27 milions d'euros, aporta l'1,2% del VAB insular (0,5 punts per sota de la taxa regional). El sector industrial, amb 107 milions d'euros, aporta el 4,9% del VAB (2,1 punts per sota de la taxa regional). El sector de la construcció, amb 210 milions d'euros, aporta el 9,6% del VAB (0,8 punts per sota de la taxa regional). I el sector de serveis, amb 1.834 milions d'euros, aporta el 84,3% del VAB (3,4 punts per sobre de la taxa regional).

La distribució del VAB entre les rendes dels factors ens informa que les rendes del treball o salaris s'emporten 926 milions d'euros (el 42,5%), 7,4 punts per sota de la taxa regional. Les rendes del capital o excedents s'emporten

1.234 milions d'euros (el 56,7%), 7 punts per sobre de la taxa regional. La resta són manlevats per altres impostos, amb 17 milions d'euros (el 0,8%), 0,4 punts per sobre de la taxa regional. Cal ressaltar que per sectors la quota d'excedents sobre el VAB és més elevada al sector primari, amb un 88%, 1,2 punts per sobre de la taxa regional. També se situa per sobre de la mitjana insular el sector de serveis (59,8%), 7,1 punts per sobre de la taxa regional. Per sota s'hi situa la indústria (45,7%), 8,1 punts per sobre de la taxa regional, i la construcció (31,5%), 2,8 punts per sobre de la taxa regional.

Finalment, convé analitzar la funció de producció que ens expressa la taula de coeficients i que ens dona la distribució, en tants per cent, del valor de la producció regional entre les compres intermè-

dies o productives, els impostos nets sobre els productes i el VAB. Segons aquesta distribució, el 50,9% (1,1 punts per sobre de la taxa regional) del total de la producció insular s'autoconsum en els propis processos productius, l'1,7% (a l'igual de la taxa regional) es destina al pagament dels impostos nets sobre els productes i la resta, el 47,4% (1,1 punts per sota de la taxa regional), és el que queda com a renda insular o VAB. Cal remarcar que per sectors productius, el que genera més VAB per cada cent unitats produïdes és el sector primari, amb el 64,2% (3,3 punts per sobre de la taxa regional), seguit del sector de serveis, amb el 50,6% (1,8 punts per sota de la taxa regional), la indústria, amb el 35,2% (0,6 punts per sobre de la taxa regional) i la construcció, amb el 33,8% (2,2 punts per sota de la taxa regional).

QUADRE I-4.1. TAULA SIMÈTRICA A PREUS BàSICS (MILERS D'EUROS) D'EIVISSA I FORMENTERA (2004)

Sector primari	Indústria	Construcció	Serveis	Total consums intermedis	Consum privat residents	Consum privat no residents	Consum adm. públiques	Consum final de les IFSL	Formació bruta de capital	Total exportacions	Demanda final	Total usos
1.485	5.918	305	11.949	19.657	8.617	1.077	0	0	549	11.546	21.789	41.445
849	23.494	28.471	102.020	154.834	47.420	11.867	195	0	11.327	79.443	150.251	305.086
544	3.961	163.083	87.396	254.984	4.211	0	0	0	332.559	30.593	367.363	622.347
5.532	61.197	67.534	939.861	1.074.124	781.790	961.567	313.073	35.834	75.188	383.849	2.551.302	3.625.425
Total interior a preus bàsics (I. Balears)	8.410	94.570	259.393	1.141.226	1.503.599	842.038	313.268	35.834	419.623	505.431	3.090.705	4.594.303
Importacions	6.293	96.268	148.088	584.595	835.244	256.175	17.367	327	159.572	0	611.813	1.447.057
Total interior a preus bàsics	14.703	190.838	407.481	1.725.821	2.338.843	1.098.213	330.635	36.161	579.195	505.431	3.702.518	6.041.360
Imposts nets sobre els productes	146	6.741	4.807	65.131	76.825							
Total interior a preus d'adquisició	14.849	197.579	412.288	1.790.952	2.415.668							
Remuneració assalariats	3.516	58.068	141.782	723.268	926.634							
Excedent	23.395	49.083	66.162	1.095.938	1.234.578							
Altres impostos	-315	358	2.114	15.267	17.424							
VAB	26.596	107.507	210.059	1.834.474	2.178.636							
Total producció	41.445	305.086	622.347	3.625.425	4.594.303							

En negreta s'inclou el consum a l'exterior dels residents: 70.874.

ADDEDA

A. TAXA DE COBERTURA I SALDO NET EXTERIOR D'EIVISSA I FORMENTERA (EN MILIONS D'EUROS)

Producció (1)	Demanda intermèdia regional (2)	Demanda intermèdia (3)	Demanda intermèdia total (4=2+3)	Oferta interior (5=1-4)	Demanda final regional (6)	Demanda final importacions (7)	Demanda final total (8=6+7)	Déficit (importacions) (9=5-8)	Taxa de cobertura (10=5/8)	Exportacions (11)	Saldo net exterior (12=11-9)
42	20	33	53	-11	22	9	31	42	-135,5%	11	-31
305	155	407	562	-257	150	336	486	743	-152,8%	79	-664
622	255	0	255	367	367	0	367	0	100,0%	31	31
3.625	1.074	395	1.469	2.156	2.551	267	2.818	662	76,5%	384	-278
4.594	1.504	835	2.339	2.255	3.090	612	3.702	1.447	60,9%	505	-942

Continua

B. OFERTA INTERIOR DISPONIBLE I DEMANDA INTERIOR D'EMISSA I FORMENTERA

	Valor	%
Consum privat residents	1.098	34,3
Consum privat no residents	1.154	36,1
Despesa Adm. pública	330	10,3
Despesa ISFLS	36	1,1
Formació bruta capital	579	18,2
Demanda interior	3.197	100,0
Saldo exterior net	942	29,5
Oferta interior	2.255	70,5
Oferta interior disponible	3.197	100,0

C. DISTRIBUCIÓ DEL VAB A PREUS BÀSICS (EN MILERS D'EUROS) D'EMISSA I FORMENTERA

	Sector primari		Indústria		Construcció		Serveis		Total	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VAB a preus bàsics	26.596	1,2	107.507	4,9	210.059	9,6	1.834.474	84,3	2.178.636	100,0
Remuneració assalariats	3.516	13,20	58.068	54,0	141.782	67,5	723.268	39,4	926.634	42,5
Excedent	23.395	88,00	49.083	45,7	66.162	31,5	1.095.938	59,8	1.234.578	56,7
Altres impostos	-315	-1,20	0,00	0,0	2.114	1,0	15.267	0,8	17.424	0,8
	100,0		100,0		100,0		100,0		100,0	

D. TAULA DE COEFICIENTS D'EMISSA I FORMENTERA

	Sector primari		Indústria		Construcció		Serveis		Total	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Compres intermèdies	35,5		62,6		65,5		47,6		50,9	
Imposts nets sobre producte	0,3		2,2		0,7		1,8		1,7	
VAB a preus bàsics	64,2		35,2		33,8		50,6		47,4	
Remuneració assalariats	8,4		19,0		22,8		19,9		20,1	
Excedents	56,4		16,1		10,6		30,2		26,9	
Altres impostos	-0,6		0,1		0,4		0,5		0,4	
Producte total preus bàsics	100,0		100,0		100,0		100,0		100,0	

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Input-output. Marc de les Illes Balears 2004. Govern de les Illes Balears.

5

SECTOR PRIMARI

RESUM

Segons les dades de la Conselleria d'Agricultura i Pesca, el sector primari ha gaudit el 2006 d'una producció final del VAB a cost de factors de 230,7 milions d'euros, dels quals el 87,97% correspon al subsector agroramader, un 9,73%, al subsector pesquer i la resta, el 2,30% al subsector forestal. Cal assenyalar que la Conselleria d'Agricultura ha posat al dia la majoria de les dades estadístiques agràries conforme a noves metodologies d'avaluació, fet pel qual no són comparables les dades del 2006 amb les dels anys anteriors. En conseqüència aquesta visió més real de la situació del sector primari es poden resumir en els trets següents:

- a) Globalment es registra una reducció de l'afiliació a la Seguretat Social de treballadors del sector primari. Mentre els afiliats al Règim General augmenten, es constata una important disminució dels treballadors afiliats al règim especial agrari i especial de la mar. Una part del increment del règim general fou d'afiliats de nacionalitat estrangera.
- b) Les noves dades estadístiques en base 2006, introdueixen un recàlcul que comporta una reducció d'un 20% de les superfícies de producció sobre l'estimació que fins ara es venia fent, i això fa que les dades del any 2006 no siguin comparables amb les dades dels anys anteriors. Aquests canvis en les valoracions estadístiques són el resultat dels efectes del afrontament de reorganitzacions lligades a les noves normatives.
- c) La ramaderia illenca presenta valoracions econòmiques relativament estables, si bé les noves dades permeten conèixer millor la producció de carn, detectar les coordenades de la producció de llet i d'altres productes ramaders.
- d) El sector forestal presenta una variació positiva destacant l'increment del valor de la producció de fusta i llenya, però amb una important caiguda de la valoració de la producció de caceres.
- e) El subsector pesquer experimenta un lleuger augment amb petites recuperacions en els crustacis i mol·luscos, si bé encara incideix la problemàtica biològica de determinades espècies de peixos i de comercialització.
- f) En el marc de noves estratègies de la Conselleria d'Agricultura i Pesca destaquen diferents iniciatives de promoció i campanyes de coneixement com és el programa Illes Balears Qualitat. S'ha de subratllar l'evolució de les denominacions i/o la continuació del programa de les Agrorutes del Bon Gust, esteses a les diferents illes.

5.1.

INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquest apartat és analitzar, primer, el marc estructural del sector primari en general, per passar, posteriorment, a una anàlisi de la situació dels diferents subsectors en què s'articula (l'agrari, el ramader, el forestal i el pesquer). Cal assenyalar que les dades obtingudes en el 2006 no són comparables amb les d'anys anteriors a causa dels canvis de metodologia aplicats pel 2006 per la Conselleria d'Agricultura i Pesca, que suposen poder obtenir una aproximació més real de la situació del sector primari a les Illes Balears. Per tant és pretén una primera aproximació que farà referència a les dades principals del sector considerat en el seu conjunt, als recursos humans que hi treballen i a altres trets que ens permetin una senzilla aproximació i avaluació del sector primari.

Les dades bàsiques emprades per aquesta anàlisi es basen en un ampli ventall d'informacions estadístiques que majoritàriament han estat facilitades per la Secció d'Estadística de la Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears, dades que són completades parcialment amb altres provinents de l'Institut Balear d'Estadística (IBAE), el Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), de la Conselleria de Turisme del Govern de les Illes Balears,

de la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears, del Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación (MAPA), del Instituto Nacional de Estadística (INE) i de la Secretaría de Estado de la Seguridad Social del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales (MTAS).

Segons les dades de la Secció d'Estadística de la Conselleria d'Agricultura i Pesca relatives a l'any 2006 (relatives a les produccions agràries) i de la Conselleria de Medi Ambient (producció forestal), el sector primari ha gaudit d'un VAB a cost de factors de 230 milions d'euros. La major part d'aquest correspon al sector agrari (agricultura més ramaderia) que, amb el 87,97% del seu total, que va superar els 202,95 milions d'euros, mentre que el VAB registrat pels sectors forestal i pesquer sols representa els 2.30 % i 9,73 % respectivament (Vegeu el quadre A I-1 i el gràfic A I-1).

Quant al pressupost de la Conselleria d'Agricultura i Pesca per a l'any 2006 va ser de 78,03 milions d'euros, que representen un increment del 2,27 % respecte a l'any anterior. Destacant bàsicament el pes significatiu de la partida dedicada a foment del sector agrari de les Illes Balears, a la qual es dedica el 39,75% de la seva quantia total. Destaquen a continuació les partides dedicades a infraestructures agràries de les zones rurals (16,05%), al Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrària (FEOGA-GARANTIA) (12,79%) i al Pla de desenvolupament de les zones rurals (9,62%) (Vegeu el quadre A I-2).

5.2.

ELS RECURSOS HUMANS EN EL SECTOR PRIMARI

L'ocupació en el sector agrari de les Illes al llarg de l'any 2006 fou, segons les dades de l'enquesta de la població activa (EPA), fou de 9.300 persones, xifra que representa el 1,87 % del total de la població activa ocupada de les Illes Balears. L'atur representa unes xifres mitjanes de 475 aturats. Ambdues variables presenten distintes evolucions negatives respecte del 2005. Es registra una variació negativa respecte del 2005 amb una disminució tant de la població ocupada, ja que els ocupats, entre els dos anys, presenten una variació amb un índex negatiu que es diferencia dels constants augments de la població total ocupada a les Illes Balears.

Una anàlisi més acurada de les seves variacions trimestrals ens mostren alts i baixos de cadascun dels col·lectius en els diferents trimestres de l'any. En el cas dels ocupats, la variació en relació amb el 2005 és negativa en el primer, tercer i quart trimestres de l'any, mentre que en el segon trimestre l'índex fou altament positiu, en un 31 %. L'atur en el sector primari disminueix en els dos primers trimestres en relació amb les xifres de l'any anterior, però s'incrementa considerablement en el tercer i quart trimestres del 2006 (Vegeu el quadre A I-3).

D'altra banda, a partir de l'anàlisi de les xifres d'afiliació dels treballadors del sector primari en els distints règims de la Seguretat Social referents al 2006 podem observar algunes divergències en relació a les dades de l'EPA. El total d'afiliats al sector primari

fou, segons les dades de la Tresoreria de la Seguretat Social, de 9.518 persones, que representaven el 2,25 % del total dels afiliats de les Balears (Vegeu el quadre A I-3).

Aquesta xifra, comparada amb la de l'any precedent, comporta una reducció de 443 afiliats en el sector primari, el que suposa una variació negativa del -4,5%. Aquesta reducció respecte de l'any anterior es deguda a una forta pèrdua de treballadors afiliats al règim especial agrari que implicaren una reducció de 538 afiliats, i del règim espacial de la mar que esd redueix en 101 persones. En el cas del règim especial agrari la seva reducció està possiblement relacionada amb la jubilació de pagesos que van arribant a les edats superiors. Les xifres negatives han estat per altra part compensades per un increment de 130 afiliats nous en el règim general de la Seguretat Social, essent aquests de manera dominant en les ocupacions lligades amb l'agricultura, ramaderia, caça i activitats dels serveis relacionats amb els mateixos. També s'experimenta un increment en els afiliats en el règim general dels autònoms de la Seguretat Social. Per la seva part el subsector de la pesca experimenta un lleuger increment en el règim general i es mantén amb en els autònoms (Vegeu el quadre A I-4).

Cal assenyalar que 428 dels afiliats al règim general de la Seguretat Social són de nacionalitat estrangera, el que representa el 28,62% del seu total, fet que és indicatiu del paper dels immigrants estrangers per la continuació de les tasques laborals en el sector agrari i pesquer. D'ells els ocupats a les seccions d'activitat de l'agricultura, ramaderia, caça i silvicultura concentren el 28,40% del total dels afiliats a la secció, mentre que en la secció

de la pesca arriben fins el 34,55%, xifres que són prou superiors a les globals de les Balears (Vegeu el quadre A I-5).

5.3.

EL SUBSECTOR AGRARI

La importància agrària d'una regió i el seu potencial apareix definida per la contribució de l'agricultura i la ramaderia al VAB del sector primari. Analitzam en els següents apartats els trets generals del subsector agrari, aprofundint posteriorment en les característiques més significatives del comportament de l'agricultura i la ramaderia al llarg del 2006.

5.3.1. ELS TRETS GENERALS

El sector agro-ramader de les Illes Balears, que inclou les activitats lligades a l'agricultura i la ramaderia, registra globalment en el 2006 una producció final agrària de 198,10 milions d'euros corrents. Així mateix el Valor Afegit Brut (VAB) als preus de mercat assolí la quantia de 146,17 milions d'euros (Vegeu el quadre A I-6).

El resultat de tot l'esmentat és que la renda agrària es situa en 194,06 milions d'euros. Sobre aquest resultat s'ha de tenir en compte l'encariment de les despeses de fora del sector (llavors, pinsos, fertilitzants, l'energia, els combustibles, els lubricants, les reparacions,...) i/o el pes de les subvencions i impostos lligats a la producció. Quant al VAB al cost de factors fou de 202,95 milions d'euros (Vegeu el quadre A I-6).

Amb referència a la maquinària agrària inscrita a les Illes Balears al llarg del 2006 es pot observar que es continua amb el procés de millora tècnica iniciat a llarg dels darrers decennis. Aquest fet es constata amb l'increment de 546 unitats respecte del 2005. La millora assolida implica, al mateix temps un augment de la potencia total de la maquinària de 31.340 CV. Així mateix es registra un lleuger increment de la potencia mitjana per unitat, que passa de 37,88 CV registrada en el 2005 a 38,25 CV en el 2006. Els tractors amb rodes representen la maquinària agrària que va registrar més altes respecte a l'any 2005. Cal assenyalar que els nous tractors donats d'alta al llarg de l'any 2006 gaudeixen de potencies mitjanes per unitat de 62 cavalls de vapor, és a dir, uns 16 cavalls de vapor (CV) per unitat superior a la mitjana general d'aquesta tipologia a l'àmbit de les Illes Balears. En total es varen registrar 538 noves altes de tractors amb rodes, si bé aquest grup també és el que també va tenir més baixes (Vegeu el quadre A I-7).

Altres indicadors del procés innovador del camp són els avanços en determinades tipologies de regatge i en la superfície d'hivernacles. Les dades són molts fluctuants segons els anys. D'acord amb l'enquesta sobre superfícies i rendiments de cultius de 2006 realitzada pel Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació la superfície de regadiu avaluada pel 2006 era de 15.862 hectàrees, dada que representa una reducció de l'àrea regada de 312 hectàrees. Del seu total es dediquen 326 hectàrees a hivernacles que representaven el 2,05% del regadiu, però que impliquen una reducció del 14,65% en relació a la superfície assolida a l'any 2005. D'aquests destaca bàsicament els tipus elemental i normal i sols unes 70 hectàrees es poden considerar com a hivernacles tecnifi-

cats. En quant al tipus de regatges, tot i que els regs per aspersió (el tipus d'aspersió normal més l'automotriu representen un terç de les terres regades) i del regatge gota a gota experimenten un avanç respecte a l'any anterior, encara són importants les extensions de regadiu amb sistemes de regs tradicionals. La possible substitució d'aquests per regs de noves tècniques podria estalviar una considerable quantitat d'aigua (Vegeu el gràfic A I-2).

Com element indicador de la introducció de noves activitats no agràries en el món rural, es destaca la presència, el comportament i l'evolució dels establiments d'agroturisme. Aquesta activitat de recreació, oci o de turisme que es practica en els espais rurals és valorada de manera significativa en el marc de les estratègies de dinamització del món rural i és inclosa en les polítiques de desenvolupament rural que s'han establert a diferents etapes de la política agrària comunitària. A les Illes Balears, més que com elements de dinamització són considerat com incentius importants per diversificar l'oferta turística il·lenca. En el 2006 el nombre d'agroturismes fou de 166 establiments, amb una oferta total de 2.249 places, la qual cosa representa un increment respecte al 2005 del 7,09% en el nombre d'establiments i del 9,49% en les places ofertes. (Vegeu el gràfic A I-3).

D'altra banda, s'ha d'assenyalar el programa d'Illes Balears Qualitat en el destaca el paper de les denominacions de diferents tipologies de productes illencs que han implicat un impuls en la promoció de diferents productes originaris de les Illes Balears, fet pel que comencen a gaudir d'un important volum en la seva comercialització i en el valor comercial en euros que impliquen. Respecte a l'any 2005 el registre de variacions sols és

negatiu en els casos de la Denominació Geogràfica Herbes Eivissenques (-4,4%) i de Indicació Geogràfica Protegida Ensaimada de Mallorca (-1,1%), registrant les restants denominacions un increment interanual positiu. En el grup dels vins destaca l'important increment de la denominació de Vi de la Terra Illa de Menorca, de la Terra de Formentera i de la Terra Illes Balears, si bé el més alt valor comercial és el que registra la denominació d'origen de Binissalem-Mallorca, seguit de la del Pla i Llevant i del Vi de la Terra Illes Balears. En relació a denominacions de begudes espirituoses destaca la Denominació Geogràfica Herbes de Mallorca. Finalment entre les denominacions d'aliments destaquen de manera molt significativa el valor comercial en euros de la denominació d'origen Mahon-Menorca (formatges) i de la Indicació Geogràfica Protegida Sobrassada de Mallorca, si bé la major variació és la que registra la denominació d'origen Oli de Mallorca (Vegeu el quadre A I-8).

En el mateix marc de les promocions de productes illencs, també s'hi troba la implantació de les Agrorutes del Bon Gust que permeten conèixer els productes de les illes i els seus principals productors, a través d'un seguit de rutes proposades per la Conselleria d'Agricultura que permeten la visita a distintes empreses agroalimentàries illenques.

5.3.2. L'AGRICULTURA

Segons les dades de la Conselleria d'Agricultura i Pesca, la superfície agrícola en producció que han ocupat els diferents cultius en el 2006 va ser de 139.644 hectàrees, extensió que representaria aproximadament el 27% del territori total

de les Illes Balears. Hi ha divergències segons les distintes fonts originals. Així d'acord amb les dades de l'enquesta sobre superfícies i rendiments de cultius del 2006 del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació la superfície agrícola fou avaluada en 201.479 hectàrees, de les que 33.369 eren guarets i pastures ocasionals. Del total de l'extensió agrícola sols 15.862 hectàrees es dedicaven al regadiu, fet que implica que el 92% de la superfície conreada sigui de secà, el que limita considerablement les rendes finals agràries. Aquests fets ens mostren l'existència a les Illes Balears de dues formes de fer agricultura: Per una banda, l'agricultura de secà, que en gran part es mostra poc competitiva, cedint moltes vegades a la pressió urbanística i a les demandes del turisme o de l'oci, tant dels residents illencs com dels visitants; D'altra banda, les terres de regadiu, concentrada a uns pocs indrets, amb produccions d'hortalisses, de tubercles i de flors, en la que es realitzen fortes inversions en la modernització tant dels processos productius com de la comercialització. Gran part de la reducció de l'extensió en producció del 2006 són terres de secà.

Pel que fa a la distribució de superfícies ocupades, es destaquen els conreus agrupats en la tipologia de cereals i dels farratges que ocupen el 31,85% i 23,17% de la superfície en producció, respectivament. Ambdós grups de cultius ocupen més del 55% del sòl ocupat agrícolament en el 2006. Si afegim els fruiters no cítrics aquestes tres grans agrupacions s'estenen sobre les tres quartes parts del sòl en producció, essent definitòries dels principals trets característics que dominen l'estructura territorial agrària de les Illes (Vegeu el gràfic A I-4).

La producció agrícola del 2006 va ser de 778.865 tones, de les quals 602.532 tones foren de consum dins les explotacions fou valorat, i sols es dedicaren a la venda fora de les explotacions 222.657 tones. Les esmentades circumstàncies generals tenen un important paper en la valoració de la producció final agrícola que fou de 109,93 milions d'euros, que representen el 55,49% de la producció agrària final. (Vegeu el quadre A I-9).

Per grups de cultius els més productius foren les hortalisses que amb una extensió de tant sols el 1.64% de la superfície agrícola ocupada aportaren 36,52 milions d'euros a la producció final agrícola, xifra que representa el 33,22% de la seva quantia. A aquest grup hi ressalten per les seves altes rendibilitats les produccions de temàtiques, cebes, lletugues, pebres, albergínies i síndries. També destaquen les produccions dels tubercles.

Així mateix el volum de fruites que al llarg del 2006 es comercialitzaren a través de Mercapalma fou de 64.406 tones, xifra que representa un increment del 8% en relació amb l'any 2005. Per una altra part cal assenyalar que en el 2006 Mercapalma va comercialitzar també 73.994,90 tones d'hortalisses, quantitat lleugerament inferior a la de l'any 2005, representant una petita caiguda de l'ordre del -0,20%. En les dades analitzades cal assenyalar el diferent paper en ambdós grups que representen els productes comercialitzats procedents de les Illes Balears. En el cas de les hortalisses el pes dels productes de les Illes comercialitzats a través de Mercapalma concentren el 63,5%, mentre que en el cas de les fruites sols gaudeixen d'un 28,01%. En ambdós casos els productes provinents de Balears experimenten una disminució en

relació el 2005. En el cas de la fruita la reducció de les tones comercialitzades fou del 2%, mentre que en el cas de les hortalisses la pèrdua fou del 3%. El pes més important dels llocs d'origen dels productes fruiters comercialitzats per Mercapalma l'any 2006 va ser per València i Barcelona, les quals concentraven quasi la meitat de les tones comercialitzades (Vegeu els quadres A I-10 i 11).

5.3.3. LA RAMADERIA

La ramaderia balear ha anat incrementant la seva aportació a la renda agrària final. La producció ramadera final fou el 2006 de 88,17 milions d'euros, xifra que representa el 44,51% del total de la producció agrària final. (Vegeu el quadre A I-12). Les xifres aconseguides el 2006 representen una situació de relativa estabilització del subsector així com una visió més real de la seva capacitat. Cal recordar problemes de comercialització, les restriccions de mercats i actuacions diverses han implicat l'abandó d'un bon grapat d'explotacions ramaderes de les Illes. Per altra banda les dades ens permeten apropar-nos de manera més acurada a la producció de la carn presenta una certa estabilització. Destaca bàsicament pel volum del ramat sacrificat la producció de carn d'aus que representa el 37,08% de les tones en canal, si bé en valor és la producció de carn d'oví la que concentra el 37,08% del total de la producció de carn del ramat sacrificat (Vegeu el quadre A I-13). La distribució de les produccions econòmiques ramaderes per tipus de productes ramaders són encapçalades clarament pel predomini de la producció de carn que representa el 64,84% del total de la producció ramadera. Amb percentatges molt més reduïts es troba la producció de

llet que va concentrar el 27,30% de la producció final en euros corrents, producció lligada en un 99,34% a la llet de vaca. El tercer escaló d'importància és ocupat per la producció d'ous que representen el 5,08%. Dels restants grups de producció ramadera sols destaca la producció de mel (Vegeu el quadre A I-14).

moltes vegades per societats de caçadors. A l'any 2006 els vedats de caça ocupaven 358.691 hectàrees, la qual cosa indica una petita reducció respecte a anys anteriors. Aquesta superfície dels vedats de caça representa el 71,73% del territori de les Illes Balears (Vegeu el quadre A I-16).

5.4.

EL SUBSECTOR FORESTAL

La producció forestal total l'any 2006 va ser de 6,04 milions d'euros corrents, essent la seva contribució a la producció final del sector agrari sols presenta un pes del 3%. El 95,72% prové de les aportacions econòmiques de les caceres, que implicaren 5,78 milions d'euros en l'any 2006. Aquesta constatació mostra clarament que el sector forestal es caracteritza bàsicament per una forta externalitat. La producció primària de productes forestals de fusta i llenya presenta una baixa rendibilitat i tant sols és rendible a alguns sectors d'àrees planes. Això queda explícit en el fet de què la producció de fusta només va representar un 3.16% i encara fou més baix el pes de la producció de llenya que sols fou del 1.12% (Vegeu el quadre A I-15).

En les produccions de fusta i llenya destaquen les aportacions de l'espècie del pi blanc que representa econòmicament el 77,50% de la fusta i el 55,24% de la llenya. Finalment destacar la gran importància que tenen per la valoració econòmica de la producció forestal la producció de serveis en els espais forestals. Hi destaca bàsicament el cas de les caceres, lligades a la caça a través de vedats i gestionades

5.5.

EL SUBSECTOR PESQUER

L'activitat de la pesca ha anat perdent pes econòmic i social des de fa anys i, a més, presenta poques possibilitats de reconversió en funció de les perspectives econòmiques, de la problemàtica de la comercialització dels productes pesquers i de l'entorn biològic en el que es mou. S'han reduït els llocs de treball en relació a l'any 2005, molt especialment en quant als afiliats al règim espacial de la mar. Per tant aquest subsector no passa a l'actualitat pels seus millors moments degut per una part per la imposició progressiva de les directrius de la Unió Europea i per altra per la problemàtica de la producció biològica de la mar balear. Cal assenyalar que més d'un terç dels afiliats al règim general de la Seguretat Social són de nacionalitat estrangera. El VAB al cost de factors en euros corrents va ser l'any 2006 de 22,44 milions d'euros, quantia que significa un lleuger increment respecte a anys anteriors. El 82,29% de la producció econòmica del sector pesquer extractiu balear correspon a la producció pesquera, mentre que la producció aquícola s'ha estabilitzat i, fins i tot, experimenta un cert retrocés. Aquesta darrera necessita de més protecció ja que pot implicar convertir-se en una de les alternatives de futur

davant la problemàtica dels alts i baixos d'algunes produccions de determinades espècies, les quanties de les captures de les quals es veuen afectades per qüestions de tipus de comportament biològic. Cal una continuïtat de projectes de recerca podran desenvolupar en un futur altres aspectes ben interessants, lligats, per exemple a l'agronomia marina o al cultiu i a l'aprofitament industrial de vegetals marins —fonamentalment algues amb aplicacions en la talassoteràpia, dermo-cosmètica o dietètica— i, fins i tot, a l'ús associat a les piscifactories i a les depuradores, dirigides a reduir-ne l'impacte mediambiental (Vegeu el quadre A I-17).

Quant a les espècies pescades, dominen els peixos, que amb 2.451 tones, representen el 74,20% de la quantitat pescada, si bé aquesta observació no és correspon amb el valor en euros, ja que els crustacis i mol·luscos, amb només el 25,80% de total de tones pescades, generen una producció en euros que representa més de la meitat (52,80%) de la producció pesquera dels peixos, mol·luscos i crustacis (Vegeu el quadre A I-18).

Les espècies dels peixos que més s'han pescat, d'acord amb el volum de pesca, són les xucles, peixos de fons, molls, sardines, lluç, maires, sorell, rajada i alaxa, tots ells superant les 100 tones. En el grup

del mol·luscos destaquen els pops i calamars, mentre que entre els crustacis és la gamba rosada la més pescada. Aquesta darrera es la espècie més valorada que implica el major valor en euros corrents representant el 28,54% de la producció total en euros.

En la distribució del volum de pesca desembarcada per illes destaca el fet de que totes les illes presenten variacions positives respecte al 2005, essent l'índex més alt el que registra l'Illa de Mallorca amb un 13,9%, seguida per les illes de Formentera i Menorca, mentre que Eivissa és l'illa que registra el percentatge de variació més baix. En quant a pesos cal assenyalar que el pes de Mallorca, que concentra el 72,10% del total de la pesca desembarcada a les Balears, el que provocà el fet del que les Illes Balears registressin una variació de caire positiu del 10,90% en la producció final respecte de l'any 2005. Pel que fa a Eivissa concentra el 14,21% de la pesca desembarcada, mentre que a Menorca s'hi desembarca el 9,91% i a Formentera el 3,76%. El volum en pesca desembarcada no correspon al valor en euros corrents ja que l'illa de Mallorca concentra el 70,40 del valor, mentre que Menorca incrementa, per la qualitat de la seva pesca, fins el 14,18% del valor global de la pesca desembarcada (Vegeu el quadre A I-19).⁶⁶

66. Per la distribució de la flota per confraries i illes, el nombre de barques i tripulants vegeu Memòria del CES 2005.

6

SECTOR INDUSTRIAL

RESUM

El nombre de treballadors del sector industrial en règim d'alta laboral a la Seguretat Social a les Illes Balears, varen créixer un moderat 0,9%, amb 296 persones.

Amb relació a l'evolució de l'índex de preus industrials (IPRI, base 2000), es pot observar el comportament ascendent d'aquests preus tant a Espanya com a les Illes Balears, si bé l'índex espanyol, des de mitjan any 2005, es manté per sobre del balear.

Durant l'any 2006, el nombre d'empreses industrials a les Balears va caure un 0,18%, en passar de 5.415 empreses a 5.405. S'ha de destacar que en general creix el nombre d'empreses, però hi ha particularment tres grups que fan que el resultat sigui negatiu, indústries manufactureres diverses, amb una caiguda de 26 empreses (-3,83%); fusta i suro, amb 25 empreses manco que l'any anterior (-3,79%), i alimentació, begudes i tabac, en què hi ha una reducció de 10 empreses (-1,73%).

En termes de la facturació de l'energia elèctrica per usos, s'observa que l'any 2006 presenta un major dinamisme que el 2005, ja que presenta una taxa de creixement del 3,48%. Aquest major creixement se sustenta bàsicament en la resta de baixa tensió i en l'alta tensió, en què s'observen creixements positius del 4,34% i del 4,96%, respectivament. D'altra banda, l'ús domèstic, amb un discret creixement de la facturació de l'1,74, presenta una moderació important respecte de l'any anterior. Quant al consum de productes petrolífers líquids, el 2006 presenta un augment del 4,72%.

Es pot estimar que el conjunt de les indústries relacionades de manera més directa amb el sector de la construcció (l'extracció de minerals no metàl·lics ni energètics, la fabricació de productes minerals no metàl·lics i les indústries de la fusta —tret dels mobles—, la cistelleria i l'esperteria) varen generar 5.245 persones ocupades, és a dir, el 16,7% del total del sector industrial. A més, les indústries de l'alimentació varen generar 5.499 ocupacions directes, la qual cosa significa el 17,47% de l'ocupació industrial i, juntament amb les indústries lligades a la construcció i a les indústries exportadores, representa una de les principals especialitzacions productives del sector industrial a les Illes Balears.

També es pot subratllar que s'observa un canvi de tendència en el grau d'utilització de la capacitat productiva a partir del darrer trimestre del 2005 i el primer del 2006 en què s'aprecia un inici de pendent positiu.

Finalment, es pot observar que l'estadística de l'any 2006 corresponent als expedients de noves indústries que ha tramitat el Registre Industrial de la Direcció General d'Indústria presenta una major inversió industrial, una menor potència elèctrica instal·lada i una major generació de nous llocs de treball industrials.

6.1.

INTRODUCCIÓ

En aquest apartat s'analitza l'evolució de la producció i de l'ocupació del sector industrial i, sempre que sigui possible, aquesta informació es desglossarà i s'ampliarà per estructures d'empresa i per les principals branques productives del sector industrial a les Illes Balears: l'energia, les branques que es relacionen amb el sector de la construcció, les branques exportadores i la branca de l'alimentació. També s'hi analitzen l'índex de producció industrial (IPI), l'índex de preus industrials (IPRI) i l'evolució del grau d'utilització dels equips productius i de la inversió industrial. Finalment, s'hi ha inclòs un nou apartat dedicat a la política de promoció industrial.

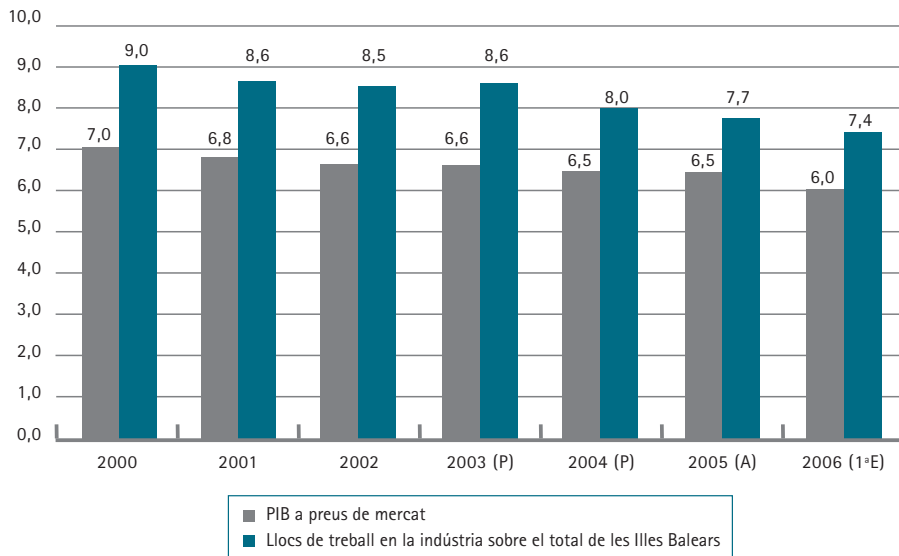
De la mateixa manera que en les memòries dels darrers anys, presentam, en primer lloc, l'evolució del PIB i de l'ocupació en el sector industrial. (Vegeu el gràfic I-25.)

Segons aquestes dades, al llarg del septenni 2000-2006 el PIB d'indústria i d'energia ha perdut un punt en la participació al PIB regional; el 2006 representa un 6%. La pèrdua d'ocupació ha estat menys pronunciada, amb una caiguda de l'ocupació de 0,5 punts, amb un percentatge del 7,4% el 2006.

Quant a l'índex de producció industrial (IPI), les dades mostren un pitjor comportament a les Balears, amb una caigu-

Gràfic I-25

Percentatge de la indústria i energia sobre el PIB de mercat i llocs de treball sobre el total de les Illes Balears (%)

Font: Comptabilitat regional d'Espanya, INE. Tresoreria General de la Seguretat Social i elaboració pròpia.

QUADRE I-42. ÍNDEX DE PRODUCCIÓ INDUSTRIAL (2000-2006) (IPI)

	I. Balears	Espanya	% var. anual	
			Balears	Espanya
2000	109,7	122,8	3,6	4,0
2001	110,8	121,4	1,0	-1,1
2002*	115,5	98,9		
2003	110,3	100,5	-1,2	1,6
2004	110,2	102,3	-1,0	1,4
2005	116,4	102,4	5,6	0,1
2006	115,8	106,2	-0,5	3,7

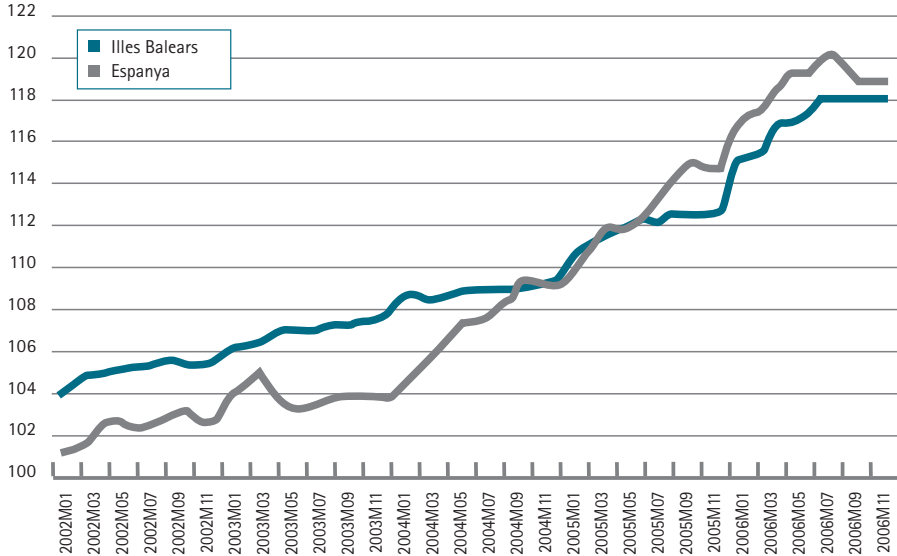
* Any base.
Font: INE.

da del 0,5%, mentre que a Espanya es dona un creixement del 3,7%. (Vegeu el quadre I-42.)

Amb relació a l'evolució de l'índex de preus industrials (IPRI, base 2000), les

dades reflecteixen que el creixement dels preus industrials a les Balears s'ha moderat respecte dels seus homònims espanyols, fet que es manté des del tercer trimestre del 2005. (Vegeu el gràfic I-26.)

Gràfic I-26
Índex de preus industrials a les Illes Balears (IPRI) (base 2000)

Font: INE.

6.2. L'EVOLUCIÓ DE LES EMPRESES INDUSTRIALS

Durant l'any 2006, el nombre d'empreses industrials a les Illes Balears va descendir un 0,18%, en passar de 5.415 empreses a 5.405. Destaca el fet que, enfront del manteniment o d'un petit creixement de la majoria dels grups, la caiguda important de tres grups fa que el resultat sigui el comentat. Aquests tres són, per ordre d'importància: indústries manufactureres diverses, amb una caiguda de 26 empreses respecte de l'any passat (-3,83%); seguit pel grup de fusta i suro, amb 25 empreses menys que l'any 2005 (-3,79%),

i finalment alimentació, begudes i tabac, amb un descens de 10 empreses que representa una caiguda de l'1,73% respecte de l'exercici anterior. És important observar que aquests grups sumats presenten un balanç de 61 empreses menys, que representen l'1,13% de les empreses que hi ha el 2005, i que gràcies al creixement molt dispersat de la resta de grups s'aconsegueix millorar aquesta caiguda fins a l'esmentada de 0,18%. (Vegeu el quadre I-43.)

Dels grups que creixen, tant sols n'hi ha un que creix per sobre d'un 5%, es tracta de l'energia i l'aigua, que augmenta el nombre de empreses respecte a l'any passat en 12, cosa que significa un creixement del 6,9%.

QUADRE I-43. NOMBRE D'EMPRESSES INDUSTRIALS (2002-2006)

	2002	2003	2004	2005	2006	Dif. 05/06	%	Taxa anual acumulativa 2000-2005
Indústries extractives i del petroli	73	71	70	68	71	3	4,41	-1,94
Alimentació, begudes i tabac	605	606	608	578	568	-10	1,73	-0,74
Indústries tèxtil de la confecció, del cuir i del calçat	587	570	579	542	526	3	4,41	-2,78
Fusta i suro	706	682	679	659	634	-25	-3,79	-2,16
Paper, edició, arts gràfiques i reproducció en suports enregistrats	507	526	564	575	584	3	4,41	4,43
Indústria química	65	63	60	55	55	0	0	-2,68
Cautxú i matèries plàstiques	39	39	39	36	35	-1	-2,78	-1,59
Productes minerals no metàl·lics	313	298	320	309	312	3	0,97	-0,45
Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics	713	728	763	771	798	3	4,41	2,66
Maquinària i equip mecànic	206	224	213	205	214	9	4,39	2,64
Material i equip elèctric, electrònic i òptic	142	142	152	152	156	3	4,41	2,55
Material de transport	476	532	591	613	614	1	0,16	6,19
Indústries manufactureres diverses	723	724	716	678	652	-26	-3,83	-1,33
Energia i aigua	187	187	171	174	186	12	6,9	1,95
Total de la indústria	5.342	5.392	5.525	5.415	5.405	-10	-0,18	0,65

Font: INE, Directori Central d'Empreses.

6.3.

L'EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ

En termes agregats, el balanç del 2006 s'ha tancat amb un augment en l'ocupació, assalariada i per compte propi, del 0,96%. Aquesta variació es conseqüència d'un doble efecte. D'una banda, l'any 2006 el nombre d'assalariats en el sector industrial va créixer en 342 persones, xifra que significa un augment de l'1,36%; al contrari, el nombre d'autònoms en el sector industrial es va reduir en unes 48 persones ocupades.

Aquesta força de treball s'ha hagut de distribuir en un nombre inferior d'empreses respecte del 2005. En termes absoluts, destaquen, quant als assalariats, l'augment en 121 persones en la indústria de productes alimentaris i begudes i 194 en la fabricació de productes metàl·lics, llevat de maquinària i equips de productes alimentaris. Només amb aquests grups mencionats sumen 315 de les 342 esmentades. Altrament, respecte dels autònoms, cal ressaltar positivament els 20 autònoms més en el grup fabricació d'altre material de transport i els 32 més en fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i

**QUADRE I-44. OCUPLICIÓ ASSALARIADA I PER COMPTE PROPÍ A LES ILLES BALEARS
(MITJANA ANUAL), 2006**

	Assalariats	Autònoms	Total	% var. 05/06
10. Extracció i aglomeració d'antracita, hulla, lignit i torba	3	7	10	271,88
11. Extracció de petroli cru i gas natural; activitats dels serveis relacionats	0	1	1	0,00
14. Extracció de minerals no metàl·lics ni energètics	486	69	555	6,28
15. Indústries de productes alimentaris i begudes	4.842	658	5.500	2,38
17. Indústries tèxtils	318	163	481	5,60
18. Indústries de la confecció i de la pel·leteria	441	206	647	-6,46
19. Preparació, adobament i acabament del cuir; fabricació d'articles de marroquineria i viatge, articles de basteria, talabarderia i sabateria	1.762	253	2.015	-12,14
20. Indústries de la fusta i del suro, llevat de mobles, cistelleria i esparteria	1.095	892	1.987	-2,69
21. Indústries del paper	186	15	201	0,38
22. Edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	2.100	466	2.566	4,09
23. Coqueries, refinació de petroli i tractament de combustibles nuclears	0	1	1	0,00
24. Indústries químiques	515	57	572	1,04
25. Fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques	111	15	126	-3,76
26. Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	2.285	417	2.702	-0,56
27. Metal·lúrgia	107	23	130	-2,27
28. Fabricació de productes metàl·lics, llevat de maquinària i equips	2.857	759	3.616	6,70
29. Indústries de la construcció de maquinària i equips mecànics	489	154	643	-4,81
30. Fabricació de màquines d'oficina i equips informàtics	36	9	45	-3,76
31. Fabricació de maquinària i materials elèctrics	417	246	663	-9,55
32. Fabricació de materials electrònics; fabricació d'equips i aparells de ràdio, televisió i comunicacions	9	7	16	5,03
33. Fabricació d'equips i instruments medicoquirúrgics, de precisió, òptica i rellotgeria	159	102	261	1,23
34. Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	15	14	29	-10,77
35. Fabricació d'altres materials de transport	1.631	678	2.309	5,62
36. Fabricació de mobles; altres indústries manufactureres	2.349	706	3.055	-1,36
37. Reciclatge	105	3	108	56,78
40. Producció i distribució d'energia elèctrica, gas, vapor i aigua calenta	1.215	11	1.226	1,00
41. Captació, depuració i distribució d'aigua	1.971	48	2.019	7,60
Total	25.503	5.981	31.484	0,96

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

equipament. Per contra, les caigudes més significatives són les produïdes en els grups de les indústries de la fusta i del suro (llevat de mobles), cistelleria i esparteria, amb 48

persones menys que l'any 2005 i fabricació de mobles i altres indústries manufactureres amb un descens de 21 persones. (Vegeu el quadre I-44.)

6.4.

L'EVOLUCIÓ DE LES BRANQUES INDUSTRIALS

Un element important que s'ha de tenir en compte a l'hora d'examinar les branques industrials és si són indústries no manufactureres o bé indústries manufactureres. En el cas de les indústries no manufactureres, la demanda que tenen acostuma a dependre del creixement del PIB regional, ja que són branques que subministren infraestructures bàsiques, com ara l'energia. En canvi, les branques manufactureres poden respondre a diferents demandes del mercat i s'ajusten molt més ràpidament als canvis conjunturals.

A més, en el cas de les Illes Balears convé considerar que l'activitat dels establiments industrials manufacturers se centra principalment en la demanda interior, en particular la de consum, ja que la demanda d'inversió n'afecta un percentatge menor. També s'ha de tenir en compte la demanda exterior de béns manufacturers per la via de l'anàlisi de les exportacions industrials, les quals es poden consultar en l'apartat 4.2.2.2. En general, l'obertura del sector industrial regional és relativament baixa. La insularitat i la fragmentació territorial entre les illes poden comportar, en alguns casos, una protecció per a determinades activitats que atenen la demanda local, com una rèmor per a d'altres, que atenen la demanda exterior.

A continuació, s'estudien per separat les branques del sector industrial segons el criteri anterior. D'aquesta manera, es

comença analitzant la branca no manufacturera principal, que és el cas de l'energia, i posteriorment s'analitza el comportament de les branques manufactureres principals: les indústries relacionades amb el sector de la construcció, les indústries exportadores i les indústries de l'alimentació.

6.4.1. L'ENERGIA

En termes de facturació de l'energia elèctrica per usos, s'observa que l'any 2006 té un menor dinamisme que el 2005, ja que presenta una taxa de creixement del 3,48% (1 punt inferior a l'any anterior). Aquest menor creixement se sustenta bàsicament en l'ús domèstic, amb una reducció substancial de la taxa de creixement de la facturació fins a l'1,74%, quan l'any anterior aquesta data era del 6,7%. En la resta de baixa tensió i en l'alta tensió s'observen creixements positius del 4,34% i del 4,96%, respectivament. (Vegeu el quadre I-45.)

En l'anàlisi per illes, Mallorca creix un 3,37% respecte del 2005, taxa inferior en més d'un punt a la de l'exercici anterior. La principal causa d'això és la caiguda fins a un discret 1,75% del comportament de la facturació de l'ús domèstic, quan l'any anterior aquesta dada era del 6,7%. Per altra banda, la resta d'usos presenta un creixement lleugerament per sobre del 4%. Menorca creix un 3,08% (7 dècimes més que l'any anterior) i té un creixement en l'ús domèstic del 3,57%, pràcticament la mateixa dada que va obtenir en l'exercici passat. Les Pitiüses creixen 1 punt per sobre de la mitja regional i presenten un destacat creixement en la facturació d'alta

QUADRE I-45. ESTRUCTURA DE LA FACTURACIÓ PER USOS, ENERGIA ELÈCTRICA (MW/H)

	Usos domèstics		Resta de baixa tensió		Alta tensió		Total	
	% var.		% var.		% var.		% var.	
I. Balears								
2000	1.335.185	5,68	1.635.240	3,67	914.168	11,32	3.884.591	6,08
2001	1.429.276	7,05	1.730.509	5,83	1.013.667	10,88	4.173.449	7,44
2002	1.589.261	11,19	1.725.704	-0,28	1.021.397	0,76	4.337.499	3,93
2003	1.744.417	9,76	1.878.996	8,88	1.126.427	10,28	4.749.840	9,51
2004	1.861.333	6,70	1.895.328	0,87	1.152.701	2,33	4.909.362	3,36
2005	1.985.993	6,70	1.937.049	2,20	1.204.616	4,50	5.127.659	4,45
2006	2.020.621	1,74	2.021.111	4,34	1.264.383	4,96	5.306.126	3,48
Taxa a. a. 2000-2005		8,26		3,45		5,67		5,71
Mallorca								
2000	1.026.447	5,49	1.245.981	3,12	795.682	11,95	3.068.109	6,09
2001	1.101.378	7,30	1.311.528	5,26	879.459	10,53	3.292.465	7,31
2002	1.226.116	11,33	1.305.868	-0,43	877.130	-0,26	3.409.106	3,54
2003	1.344.089	9,62	1.418.196	8,60	955.198	8,90	3.717.483	9,05
2004	1.432.762	6,60	1.432.194	0,99	970.587	1,61	3.835.543	3,18
2005	1.528.399	6,68	1.461.501	2,05	1.020.809	5,17	4.010.709	4,57
2006	1.555.167	1,75	1.526.588	4,45	1.064.246	4,26	4.146.001	3,37
Taxa a. a. 2000-2005		8,29		3,24		5,11		5,50

continua

QUADRE I-45. ESTRUCTURA DE LA FACTURACIÓ PER USOS, ENERGIA ELÈCTRICA (MW/H)

	Usos domèstics		Resta de baixa tensió		Alta tensió		Total	
	% var.		% var.		% var.		% var.	
Menorca								
2000	3,35	139.739	4,37	162.683	45.211	3,36	347.637	3,83
2001	7,49	150.207	10,00	178.954	49.451	9,38	378.613	8,91
2002	7,36	161.263	-1,64	176.027	53.934	9,07	391.224	3,33
2003	11,34	179.556	9,18	192.187	59.905	11,07	431.648	10,33
2004	6,30	190.865	0,65	193.429	59.391	-0,86	443.685	2,79
2005	3,50	197.552	3,37	199.939	59.552	0,27	457.043	3,01
2006	3,57	204.603	3,93	207.792	58.696	-1,44	471.098	3,08
Taxa a. a. 2000-2005	7,17		4,21			5,66		5,62
Pitiüses								
2000	8,91	168.995	6,25	226.579	73.274	9,72	468.846	7,73
2001	5,15	177.692	5,89	239.923	84.756	15,67	502.369	7,15
2002	13,61	201.883	1,62	243.818	90.329	6,58	536.031	6,70
2003	9,36	220.772	10,17	268.613	111.324	23,24	600.709	12,07
2004	7,67	237.706	0,41	269.705	122.723	10,24	630.134	4,90
2005	9,40	260.042	2,19	275.609	124.256	1,25	659.907	4,72
2006	0,31	260.851	4,04	286.731	141.441	13,83	689.027	4,41
Taxa a. a. 2000-2005	9,00		3,99			11,14		7,08

Font: GESA i elaboració pròpia.

tensió (13,8%), però un discret augment del 0,2% en la facturació en l'ús domèstic, que va créixer un 9,4% durant el 2005.

Si s'analiza la facturació d'energia elèctrica per sectors econòmics, es pot observar com l'ús domèstic i el revededor obtenen resultats més discrets que l'exercici anterior; mentre que la resta de sectors milloren respecte del 2005, a excepció de la

indústria, que cau un 5,8%, però millora la caiguda del 45% de l'any anterior. (Vegeu el quadre I-46.).

Quant al consum de productes petrolífers líquids, el 2006 ha estat un exercici de creixement més moderat amb una taxa del 4,72%, enfront del 12% de l'any anterior; destaca l'augment d'Eivissa amb un creixement de l'11%. (Vegeu el quadre I-47.)

QUADRE I-46. FACTURACIÓ D'ENERGIA ELÈCTRICA A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS (MW/H) (2000-2006)

	Total		Agricultura		Indústria		Construcció	
		% var.		% var.		% var.		% var.
2000	3.966.960	6,1	70.361	5,4	273.081	-2,1	42.498	31,4
2001	4.258.991	7,4	70.283	-0,1	282.580	3,5	47.907	12,7
2002	4.422.353	3,8	68.345	-2,8	284.155	0,6	59.032	23,2
2003	4.824.370	9,1	72.666	6,3	293.758	3,4	56.005	-5,1
2004	5.041.770	4,5	78.703	8,3	289.327	-1,5	62.525	11,6
2005	5.128.215	1,7	80.568	2,4	159.271	-45,0	62.397	-0,2
2006	5.303.848	3,4	84.907	5,4	149.973	-5,8	63.967	2,5
Taxa a. a. 2000-2005		5,27		2,75		-10,22		7,98

	Serveis		Enllumenat		Usos domèstics		Revededor	
		% var.		% var.		% var.		% var.
2000	2.127.642	6,9	82.369	2,2	1.335.185	5,7	35.824	6,5
2001	2.306.308	8,4	85.542	3,9	1.429.274	7,0	37.097	3,6
2002	2.294.459	-0,5	84.854	-0,8	1.590.260	11,3	41.248	11,2
2003	2.530.047	10,3	82.743	-2,5	1.744.421	9,7	44.730	8,4
2004	2.613.218	3,3	89.036	7,6	1.861.333	6,7	47.628	6,5
2005	2.701.274	3,4	88.180	-1,0	1.985.934	6,7	50.591	6,2
2006	2.836.669	5,0	94.563	7,2	2.020.619	1,7	53.150	5,1
Taxa a. a. 2000-2005		4,89		1,37		8,26		7,15

Nota: La indústria inclou els subsectors industrials i el consum a centrals elèctriques. Per canvi de la CNAE emprada per GESA, el sector industrial a partir de mitjan any 1998 deixa de comptabilitzar certs subsectors.

Font: GESA i elaboració pròpia.

QUADRE I-47. CONSUM DE PRODUCTES PETROLIERS LÍQUIDS PER ILLES (2004-2006)

Illes Balears	2004	2005	2006	% Variació 06/05
Mallorca	1.552.636	1.750.462	1.820.247	3,99
Menorca	135.199	141.828	148.755	4,88
Pitiüses	189.848	207.281	229.688	10,81
Total	1.877.682	2.099.571	2.198.690	4,72

Font: CLH i elaboració pròpia.

6.4.2. LES INDÚSTRIES RELACIONADES AMB EL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ

Es pot considerar que el conjunt de les indústries relacionades de manera més directa amb el sector de la construcció (l'extracció de minerals no metàl·lics ni energètics, la fabricació de productes minerals no metàl·lics i les indústries de la fusta —tret dels mobles—, la cistelleria i l'esperteria) varen generar 5.243 persones ocupades, és a dir, el 16,7% del total del sector industrial.

La indústria del ciment és l'activitat principal de les indústries relacionades amb el sector de la construcció. L'evolució d'aquesta indústria es presenta, com cada any, en l'apartat 7.2.1, ja que la producció i el consum de ciment s'utilitzen com un dels principals indicadors d'activitat del sector de la construcció. (Vegeu l'apartat 7.)

Tot i això, enguany disposem de les dades del *IV Informe Balears empresarial*, sobre l'anàlisi econòmica i financera de les empreses, entre les quals figuren les del ciment i pavimentació. Segons aquestes dades, s'observa que en termes de productivitat són dos els anys en què aquesta creix positivament. Així, el 2000, la productivitat va créixer lleugerament per sobre del 5%, i el 2004, un 3,5%. Durant la resta del sexenni, les variacions del creixement econòmic i de l'ocupació s'han compensat i han deixat la productivitat amb poca variabilitat. Quant a

la relació entre el marge d'explotació i el creixement de la productivitat, s'observa que en termes generals, llevat dels dos primers anys, no hi ha una correlació clara, indicant que els marges creixents s'obtenen gràcies a una demanda en augment. (Vegeu el gràfic A I-5.)

Quant a la resta de branques industrials extractives que es relacionen amb el sector de la construcció, a les Illes Balears durant l'any 2006 hi havia registrades 123 pedreres, mentre que el 2005 n'eren 122. A Mallorca es comptabilitzen vuit pedreres més, però n'hi ha cinc menys a Menorca i dues a Eivissa. (Vegeu el quadre I-48.)

En termes agregats, durant el 2006 es varen extreure a les Balears un total de 3.761,1 milers de metres cúbics de minerals no metàl·lics, 2.768 dels quals es varen extreure a Mallorca, 438 a Menorca i 555 a Eivissa. (Vegeu el quadre I-49.)

Si s'analitza el creixement, l'extracció de minerals no metàl·lics ha augmentat en 361 milers de metres cúbics durant el 2006, xifra que representa un increment del 4,11%. Per illes, Mallorca va augmentar gairebé un 10% l'extracció; Menorca, un 9%, i es destaca l'important augment d'Eivissa, que, amb un creixement del 16%, va extreure 77 milers de metres cúbics més que el 2005. (Vegeu el quadre I-50.)

QUADRE I-48. EXTRACCIÓ DE MINERALS NO METÀL·LICS: ILLES BALEARS (2006)

	Arena	Argiles	Calcàries	Maresos	Margues	Silicat	Sal	Guix	Total
(Nombre de pedreres)									
Mallorca	—	10	32	43	3	1	2	2	93
Menorca	3	—	11	6	—	—	—	—	20
Eivissa i Formentera	1	1	6	—	—	—	2	—	10
Total	4	11	49	49	3	1	4	2	123

Font: Direcció General d'Indústria.

QUADRE I-49. EXTRACCIÓ DE MINERALS NO METÀL·LICS: ILLES BALEARS (2006)

	Arena	Argiles	Calcàries	Maresos	Margues	Silicat	Sal*	Guix	Total
(Nombre de pedreres)									
Mallorca	5,44	47,31	2.081,52	197,82	397,80	1,30	13,50	23,61	2.768,30
Menorca	61,95	—	369,00	7,25	—	—	—	—	438,20
Eivissa i Formentera	2,40	25,65	478,53	—	—	—	48,00	—	554,58
Total	69,79	72,96	2.929,05	205,07	397,80	1,30	61,50	23,61	3.761,08

* La dada de producció de sal només està reflectida com a total.

Font: Direcció General d'Indústria.

QUADRE I-50. EXTRACCIÓ DE MINERALS NO METÀL·LICS. ILLES BALEARS (1998-2006)

	Mallorca		Menorca		Eivissa i Formentera		Illes Balears	
	milers de m ³	Dif.	milers de m ³	Dif.	milers de m ³	Dif.	milers de m ³	Dif.
1998	2.629,19	—	226,51	—	248,88	—	3.104,58	—
1999	3.057,63	428,44	232,91	6,40	227,40	-21,48	3.517,94	413,36
2000	3.228,69	171,06	258,24	25,33	240,78	13,38	3.727,71	209,77
2001	2.083,37	-1.145,32	276,12	17,88	505,27	264,49	2.864,76	-862,95
2002	2.096,59	13,22	354,54	78,42	437,65	-67,62	2.888,78	24,02
2003	2.328,50	231,91	413,00	58,46	488,50	50,85	3.230,00	341,22
2004	2.296,89	-31,61	385,87	-27,13	370,46	-118,04	3.053,22	-176,78
2005	2.521,55	224,66	401,71	15,84	476,76	106,3	3.400,02	346,8
2006	2.768,30	246,75	438,20	36,49	554,58	77,82	3.761,08	361,06
Taxa a. a.								
2000-2005	-4,82		9,24		14,64		-1,82	

Nota: La diferència entre la suma de la producció per illes i el total és deguda que no es desagrega per illes la producció de sal.

Font: Direcció General d'Indústria.

El *IV Informe Balears empresarial* també dóna informació de les empreses de pedreres i marbres. Aquesta informació ens permet afirmar que la manca d'avanços en termes de productivitat en aquestes branques és més palpable que en el cas del ciment. Així mateix, també mereix destacar el creixement variable de l'ocupació amb un component contràctic amb el creixement econòmic que se suavitzava al llarg dels anys. Quant a la relació entre la productivitat i el marge d'explotació, s'observa un grau de correlació bastant elevat. (Vegeu el gràfic A I-6.)

6.4.3. EL COMERÇ EXTERIOR I LA INDÚSTRIA EXPORTADORA

L'anàlisi del comerç exterior de productes industrials manufacturats es pot consultar en l'apartat 4.2.2.2 («El comerç exterior per duanes»).

D'acord amb les dades del *IV Informe Balears empresarial*, s'aprecia en el sector del calçat i la pell que la productivitat té creixements nuls o negatius. Si ens centrem en el gràfic A I-7, destaca l'any 2001, ja que s'hi veu que, a causa d'una caiguda del creixement econòmic i del manteniment de les taxes de creixement de l'ocupació, la productivitat va caure significativament (-10,5%); es varen necessitar dos anys, fins al 2003, perquè l'ocupació s'ajustés a la producció i tornés la productivitat a valors positius amb un creixement de l'1,2% el 2003. També es pot apreciar com el marge d'explotació i la productivitat presenten un grau de correlació elevat. (Vegeu el gràfic A I-7.)

Passant a analitzar el sector de la bijuteria i la joieria, seguint també les dades del *IV Informe Balears empresarial*, cal dir que crida l'atenció el millor ajustament de l'ocupació respecte de la producció per comparació al que s'ha vist en el cas anterior del calçat i la pell, fet que indica que és un sector més dinàmic i menys rígid. Gràcies a això, els mals resultats econòmics que s'obtenen, en general, amb el període de referència han permès que la productivitat no caigui substancialment, fet que es reflecteix en el grau d'ajustament entre les sèries de marge i explotació i creixement de la productivitat. (Vegeu el gràfic A I-8.)

6.4.4. LES INDÚSTRIES RELACIONADES AMB LA DEMANDA INTERIOR DE CONSUM

Ens referim en aquest cas a les indústries de l'alimentació, que en conjunt varen generar 5.500 ocupacions directes, la qual cosa significa el 17,46% de l'ocupació industrial i, juntament amb les indústries lligades a la construcció i les indústries exportadores, representa una de les principals especialitzacions productives del sector industrial a les Illes Balears.

El nombre d'empreses que es dediquen al subsector alimentari s'ha reduït durant el 2006 respecte de l'exercici passat en 10 empreses, fins a les 567. Paral·lelament, el que s'ha produït és un lleuger creixement d'efectius del 2,4%. En total, hi ha hagut un creixement de 129 llocs de treball, distribuïts en una pujada de 121 treballadors assalariats i de 8 treballadors autònoms. El 83% de

QUADRE I-51. ACTIVITAT AGROINDUSTRIAL A LES ILLES BALEARS (2005-2006)

		2005			2006			Diferència	%
Nombre d'empreses industrials		577			567			-10	-1,73
Ocupació assalariada i per compte propi	Assalariats	Autònoms	Total	Assalariats	Autònoms	Total			
	4.721	650	5.371	4.842	658	5.500	129	2,4	
Distribució per estrats d'assalariats		De	De	De	De	De	Més		
	Sense assalariats	1 a 9 assalariats	10 a 49 assalariats	50 a 99 assalariats	100 a 199 assalariats	200 a 499 assalariats	de 500 assalariats	Total	
	135	334	88	7	3	0	0	567	

Fonts: INE i Tresoreria de la Seguretat Social.

les empreses del subsector tenen menys de deu treballadors, i el grup més nombros és el que agrupa les empreses amb una plantilla entre una i nou persones assalariades, que agrupen prop del 60% del total. (Vegeu el quadre I-51.)

El Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació recull les dades de l'enquesta industrial anual d'empreses referides a l'any 2004 de l'INE i les desglossa per comunitats autònomes. Quant a la indústria alimentària a les Illes Balears, s'observa que les vendes netes en productes han estat de 543.903 euros, la qual cosa representa el 0,74% del total de vendes netes d'Espanya. Quant al valor afegit, amb 151.785 euros, les Illes Balears se situen, d'entre la resta de comunitats autònomes, en el darrer lloc, amb una participació del 0,90%, percentatge que es troba per sota de la seva

participació laboral, que és de l'1,29%, i que denota una menor productivitat relativa en relació amb la mitjana espanyola: aquesta mitjana, amb un valor de 31.596 euros per ocupat, ocupa el 70% del valor de la indústria agroalimentària espanyola. (Vegeu el quadre I-52.)

D'altra banda, respecte de l'import net de la xifra de negocis que ha observat durant el darrer quinquenni (2001-2005) a l'enquesta industrial de les empreses (EIE) de l'INE (darrera sèrie disponible),⁶⁷ es pot veure que, després d'un increment percentual del 7,29% l'any 2001, es va produir una baixada d'aquesta xifra del 6,81% l'any 2002 (de manera que s'arriba gairebé al mateix import que es registrà l'any 2000), mentre que es torna a recuperar un 0,87% el 2003; durant l'any 2004 es dona de nou una disminució del 9,6% respecte de l'any

67. Les dades definitives de l'EIE són del 22 de novembre de 2005. Per a l'Estat, desglossa la informació en més de cent branques d'activitat. Les principals branques de la indústria agroalimentària per xifres de negocis són la indústria de la carn, l'elaboració de begudes alcohòliques, la indústria làctia i la indústria de productes per a l'alimentació d'animals. A escala regional, només treballa amb l'agrupació de dos dígit, que és l'àmbit relatiu a la indústria de l'alimentació, les begudes i el tabac.

QUADRE I-52. LA INDÚSTRIA AGROALIMENTÀRIA I L'ALIMENTACIÓ. PRINCIPALS INDICADORS DE LA INDÚSTRIA ALIMENTÀRIA SEGONS COMUNITATS AUTÒNOMES (2004)

	Vendes nets del producte (milers d'euros)	Despeses en matèries primeres (milers d'euros)	Persones ocupades Nombre	Despeses de personal (milers d'euros)	Inversions en actius materiais (milers d'euros)	Valor afegit (milers d'euros)
Andalusia	10.636.203	7.027.493	49.282	1.091.660	468.682	2.104.821
Aragó	2.438.387	1.591.806	11.780	277.848	127.198	421.267
Astúries	1.585.747	796.870	7.824	200.719	56.430	379.087
Illes Balears	543.903	259.984	4.804	108.744	25.535	151.785
Illes Canàries	1.305.387	521.804	10.986	262.211	85.890	460.949
Cantàbria	796.679	405.330	5.558	124.334	31.840	192.312
Castella i Lleó	6.578.340	3.880.727	33.611	807.931	399.818	1.627.588
Castella-la Manxa	4.878.899	2.974.164	21.021	557.310	319.744	1.254.051
Catalunya	16.767.868	9.480.772	77.010	2.198.372	716.677	3.726.925
Comunitat Valenciana	6.119.317	3.466.093	33.337	766.960	248.876	1.448.200
Extremadura	1.512.989	978.399	9.932	177.318	127.802	321.592
Galícia	5.001.201	2.875.520	27.602	532.173	244.829	955.669
Madrid	4.438.216	2.265.175	22.813	664.594	207.725	1.122.472
Múrcia	3.427.941	1.869.446	19.769	425.179	199.324	745.851
Navarra	2.372.106	1.330.192	11.895	311.121	167.289	556.884
País Basc	2.833.031	1.393.304	16.135	445.327	150.485	852.356
La Rioja	1.580.651	768.205	6.966	175.554	101.771	447.743
Total de la indústria alimentària	72.816.865	41.885.284	370.325	9.127.355	3.679.915	16.769.552

Font: Enquesta Industrial Anual d'Empreses de l'INE.

QUADRE I-53. ENQUESTA INDUSTRIAL DE LES EMPRESES (EIE). ILLES BALEARS (1995-2005). AGRUPACIÓ 2. CNAE: 15 I 16. ALIMENTACIÓ, BEGUDES I TABAC*						
	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Import net de la xifra de negocis	560.840	556.583	577.954	610.359	623.033	675.955
Total d'ingresos d'explotació	567.218	562.678	587.497	625.523	633.702	686.499
Variació d'existències de productes	968	2.333	2.178	1.455	-2.577	-329
Consums i treballs realitzats per altres empreses	355.474	322.452	358.339	392.724	363.830	411.385
Despeses de personal	93.881	97.486	95.696	97.066	102.532	95.030
Total despeses d'explotació	544.509	527.166	557.939	590.698	574.561	625.675
	2001	2002	2003	2004	2005	Taxa anual acumulativa 2000-2005
Import net de la xifra de negocis	725.222	675.753	681.666	616.079	759.898	2,37
Total d'ingresos d'explotació	740.073	685.265	691.692	624.819	768.842	2,29
Variació d'existències de productes	2.749	1.781	-207	578	1.966	-242,98
Consums i treballs realitzats per altres empreses	461.290	405.914	397.117	353.289	450.410	1,83
Despeses de personal	109.849	116.417	114.982	108.744	126.298	5,85
Total despeses d'explotació	710.308	665.405	663.842	604.814	741.308	3,45

* milers d'euros.

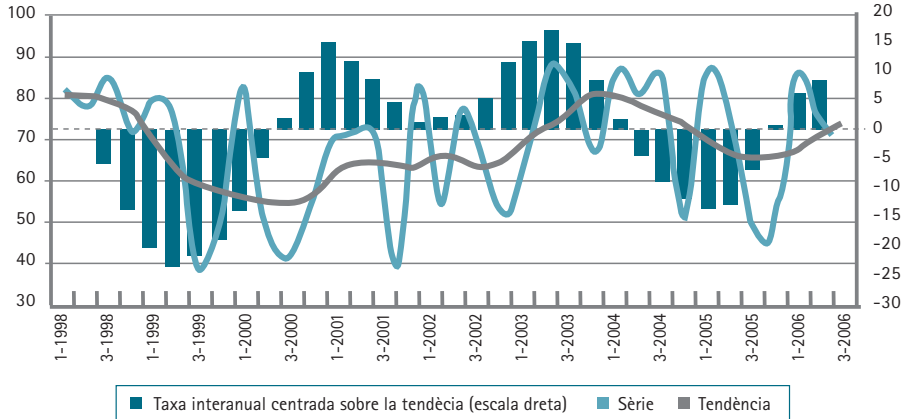
Font: Institut Nacional d'Estadística.

anterior, amb registres inferiors a l'any 2000, per finalment presentar un creixement molt destacat el 2005 d'un 23%. (Vegeu el quadre I-53.)

D'acord amb les dades del *IV Informe Balears empresarial*, es constata que l'ocupació en la indústria de l'alimentació s'ajusta relativament al moment del cicle econòmic de la producció, fet que es reflecteix en una productivitat constant amb creixement anuals propers a zero, llevat de l'exercici del 2004, en

què, davant una producció amb creixements negatius (-1,9%), l'ocupació creix amb força (6,3%), fet que ocasiona que la productivitat presenti un descens important en aquest exercici (-3,3%). Aquest efecte s'aprecia també en el comportament del marge d'explotació, que en l'exercici del 2004 trenca la tendència positiva que arrossegava des del 1999 i cau prop de tres punts bàsics respecte de l'any 2003. (Vegeu el gràfic A I-9.)

Gràfic I-27
Evolució de la capacitat industrial balear (%)

Font: Ministeri de Ciència i Tecnologia. Enquesta d'opinions empresarials. Direcció General d'Economia i elaboració pròpia.

6.5. EL GRAU D'UTILITZACIÓ DE LA CAPACITAT PRODUCTIVA I LA INVERSIÓ

El gràfic I-26 mostra l'evolució de la utilització de la capacitat industrial de les Illes Balears. Aquesta sèrie recull la diferència entre els percentatges que consideren que la capacitat productiva instal·lada és excessiva i els que la consideren insuficient, pel que fa tant a la sèrie original com a la tendència i a la taxa interanual centrada sobre la tendència. Una dada en què cal incidir és que la indústria experimenta unes fortes oscil·lacions en el grau d'utilització de la capacitat productiva, amb un interval que va del 85% al 35% en el període 1998-2006. També es pot subratllar que el comportament a la baixa en el grau d'utilització de la capacitat productiva a partir del tercer trimestre del

2003 fins al tercer trimestre del 2005 ha donat pas a un canvi i l'any 2006 ha acabat amb una tendència positiva. (Vegeu el gràfic I-27.)

Finalment, es pot observar que l'estadística de l'any 2006 corresponent als expedients de noves indústries que ha tramitat el Registre Industrial de la Direcció General d'Indústria presenta una major inversió industrial, una menor potència elèctrica instal·lada i una major generació de nous llocs de treball industrials. (Vegeu el quadre I-54.)

6.6. LA POLÍTICA DE PROMOCIÓ INDUSTRIAL

Enguany disposem de les dades sobre els programes d'actuació dels exercicis 2005 i 2006 de promoció industrial.

QUADRE I-54. INVERSIÓ, LLOCS DE TREBALL I POTÈNCIA ELÈCTRICA DE LES NOVES INDÚSTRIES (2002-2006)

	Total de la inversió (en euros)	Potència elèctrica (en kW)	Personal
Mallorca	95.502.645	26.302	5.205
Menorca	1.623.405	936	200
Eivissa	1.443.237	467	180
Formentera	170.742	135	37
Total 2006	98.740.029	27.840	5.622
Total 2005	75.192.033	84.173	4.228
Total 2004	205.709.357	289.713	8.890
Total 2003	87.413.402	221.814	4.322
Total 2002	1.515.792.210	290.735	7.113

Font: Direcció General d'Indústria.

Segons aquestes dades, les activitats d'ajudes a certificacions de qualitat, del programa d'ajudes a microempreses i d'altres són els grups que presenten un major dinamisme, mesurat per l'augment de les sol·licituds d'inversió. Els augments són del 29,72% per a ajudes a certificacions de qualitat, (29,72%) i un increment del 15% del seu pes sobre el total de subvencions. Pel contrari, el programa d'ajudes a microempreses cau un 14,6% en termes de les subvencions percebudes. El grup d'altres, a pesar que cau un 7,56%, aglutina quasi un 60% de les subvencions. (Vegeu el quadre A I-20.)

Quant als ajuts per branques d'activitat, destaca l'apartat d'altres, que creix un 47,62% respecte de l'exercici anterior i guanya un 16,91% de pes sobre el total de les subvencions del 2006. També creixen els ajuts pels

sectors del calçat, fusta i moble, joieria i bijuteria i metall. (Vegeu el quadre A I-21.)

Pel que fa als ajuts territorialitzats, s'observa de manera destacada el major dinamisme de Menorca, que augmenta aquest paràmetre un 35,9% respecte de l'exercici anterior i augmenta en un 25,26% el seu pes en el total d'inversió sol·licitada el 2006. A l'altre extrem trobam Eivissa, amb un comportament totalment contrari, ja que la seva sol·licitud cau un 22,10% respecte de l'any anterior i redueix el seu pes en el conjunt de les inversions sol·licitades en un 28,12%. (Vegeu el quadre A I-22.)

La diferència important que s'observa entre l'import disponible i l'import pagat és deguda al fet que part dels pagaments són plurianuals i només consten els pagaments de l'any.

COL·LABORACIÓ

LA NOVA POLÍTICA INDUSTRIAL

ANTONI FLEIXAS ANTÓN

El model sobre el qual es va sostenir en el passat la producció industrial regional —basant-se en la protecció pel fet insular de la demanda interna i l'exportació de manufactures mantinguda amb una mà d'obra més barata que la del país de destinació— ja no és viable.

El canvi de model és molt difícil que pugui produir-se sense el suport d'una política industrial específicament dirigida a aquesta finalitat. Com a consideracions en les línies d'actuació que tendeixen a complementar aquestes actuacions, es podrien indicar:

- En relació amb l'energia i l'aigua, supervisar que es compleixen els plans d'inversió, de manteniment i de conservació que garanteixin la continuïtat i la qualitat del subministrament. El caràcter marginal i fraccionat en l'àmbit de les Illes del nostre mercat i la impossibilitat d'una lliure concurrència poden acumular mancances que s'haurien d'evitar.
- Les diseconomies externes de la indústria auxiliar de la construcció són més fàcils de corregir com més aviat se supervisin.
- La insuficiència estadística constitueix una mancança històrica. Sense un coneixement integral de la realitat

industrial per illes difícilment podran articular-se mesures de promoció efectives i se'n podrà fer un seguiment adequat. Els registres merament formals, la informació no integrada i la no-adequació a la realitat regional i a les condicions actuals de producció mereixen una revisió profunda de tot l'aparell estadístic.

- Les indústries de la alimentació disposen d'una protecció natural enfront dels mercats globalitzats. Addicionalment, la demanda en el sector primari multiplica l'efecte positiu de la seva expansió. Una imatge de marca de denominació d'origen amb certificat de qualitat podria ser positiva per a la defensa i l'impuls de l'activitat del subsector, però per això seria necessari complir de manera estricta les condicions imposades i superar la mida mitjana actual de microempresa, que condiciona qualsevol tipus d'expansió.
- Les indústries exportadores tradicionals, pell i calçat i bijuteria, poden ser objecte de mesures específiques. És convenient diferenciar els programes de promoció industrial de les «marques» amb activitat deslocalitzada totalment o parcialment d'aquells altres que tendeixen a protegir i impulsar l'activitat industrial localitzada a la regió.
- Una oferta específica de sòl industrial i d'ubicacions immediatament disponibles seria positiva perquè qualsevol projecte manufacturer que complís els requisits establerts no tingués com a barrera d'entrada les mancances d'oferta adequada.

7

CONSTRUCCIÓ

RESUM

El 2006, per segona vegada des de l'any 2001, l'indicador global d'activitat —índex que mesura l'evolució del sector a través del comportament de les vendes de ciment i de la mà d'obra ocupada— va ser positiu. L'índex per al 2006 es va estimar en una taxa positiva del 12,6% (10,2 punts per sobre de la del 2005), enfront dels índexs negatius dels anys 2002 (-3,2%), 2003 (-7,9%) i 2004 (-1,8%).

La producció interior de ciment va arribar a les 728 milers de tones, front a les 704,8 milers de tones de l'any anterior. El 2006 l'aprovisionament net exterior, que es calcula per la diferència entre les entrades i les sortides dels ports, dades que facilita l'Autoritat Portuària de les Balears, va seguir augmentant de manera important.

Les dades de la Seguretat Social registraren un 9,1% més de treballadors que l'any 2005, any en què es va créixer el mateix percentatge que el 2004. Quant a l'atur, les xifres varen millorar: es va registrar una reducció del 8,2% respecte de l'any 2005, i el nombre mitjà d'aturats l'any 2006 es va situar en les 4.933 persones, enfront de les 5.232 del 2005.

Segons les dades proporcionades per l'Associació de Constructors de les Balears, el 2006 els costos directes del sector, excloent-ne el cost del sòl, tornaren a créixer (5,5%), per tant és la major pujada des del 2004.

El 2006, la licitació es recupera moderadament: creix a una taxa del 4,4% i registra una licitació total de 625,55 milions d'euros. Respecte de l'origen d'aquestes inversions públiques, el 10,8% va procedir de l'Administració central; el 67,1%, de l'Administració autonòmica, i l'altre 22,1%, de l'Administració local. L'augment en la licitació pública va ser conseqüència, bàsicament, de la inversió de l'administració autonòmica, que va passar de finançar 267 milions d'euros el 2005 a 419,8 milions d'euros el 2006, cosa que representa un 57,2% més.

Quant a la inversió privada, l'any 2006 va continuar molt dinàmica i va créixer una taxa del 10,8% per sobre de la registrada el 2004 (8,1%), any en què es va posar fi a la moratòria urbanística.

Un dels indicadors avançats del sector és el nombre d'habitatges la construcció dels quals s'ha iniciat en el mateix any: l'any 2006 va augmentar prop del 16% i es va arribar als 13.116 habitatges, enfront dels 11.275 de l'any anterior.

7.1.

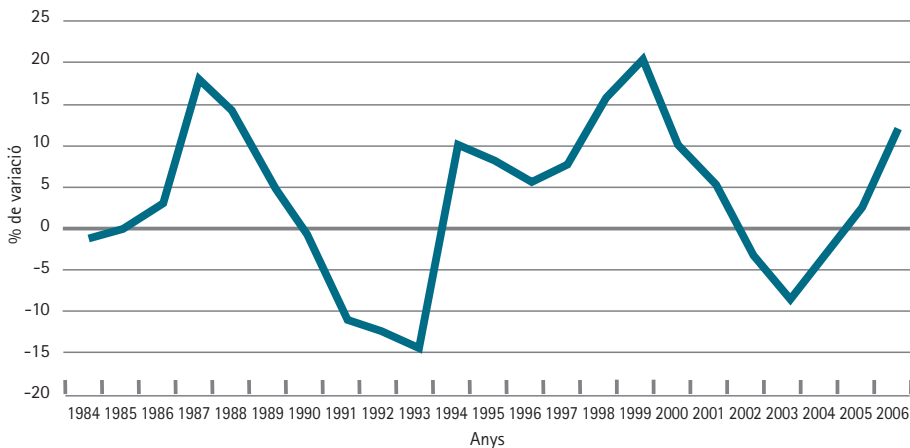
INTRODUCCIÓ

El 2006, per segona vegada des de l'any 2001, l'indicador global d'activitat —índex que mesura l'evolució del sector a través del comportament de les vendes de ciment i de la mà d'obra ocupada— va ser positiu. L'índex per al 2006 es va estimar en una taxa positiva del 12,6% (10,2 punts per sobre de la del 2005), enfront dels índexs negatius dels anys 2002 (-3,2%), 2003 (-7,9%) i 2004 (-1,8%). (Vegeu el gràfic I-28.)

També és important indicar que, atesa la naturalesa de les variables que l'integren, aquest indicador tendeix a donar més importància a l'evolució de l'activitat futura del sector que a l'activitat realitzada, i que únicament mesura variables físiques, i no monetàries, a diferència del PIB i del VAB.

La comptabilitat regional d'Espanya ha publicat, en una primera estimació per a l'any 2006, el producte interior brut a preus corrents del sector de la construcció i ha arribat als 2.439,6 milions d'euros, enfront dels 2.191,7 milions d'euros de l'any anterior, fet que suposa una taxa de variació interanual en termes corrents de l'11,3%. A Espanya, la construcció fou, un any més, el sector més dinàmic de l'e-

Gràfic I-28
Indicador global d'activitat (1984-2006)

Font: Elaboració pròpia.

conomia, amb un PIB que va superar els 106.437 milions d'euros, que va suposar un 13,0% més que l'any anterior. (Vegeu l'apartat 4.3.3).

7.2.

FACTORS DE PRODUCCIÓ

Una altra manera d'aproximar-se al comportament del sector és a través de l'anàlisi de l'evolució que han experimentat els indicadors d'activitat dels factors que intervenen d'una manera més destacada en la producció. A continuació, es comenta de forma particularitzada els diferents indicadors d'activitat.

7.2.1. MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

En aquest apartat es presenten les dades relatives al consum aparent i les vendes de ciment, així com les dades relatives a les entrades i sortides de materials de construcció dels ports de les Illes Balears, excloent-ne el ciment.

7.2.1.1. El Ciment

Durant el 2006, la producció interior s'ha estimat en 834,7 milers de tones, front les 807,2 milers de tones de l'any anterior. Al no disposar de dades definitives per l'any 2006, la producció s'ha estimat en funció de l'evolució de l'any 2005. És a dir, es considera que la producció interior s'ha incrementat un 3,4%, igual que ho va fer el 2005. (Vegeu el quadre I-55.)

QUADRE I-55. CONSUM APARENT DE CIMENT (EN TONES) (2005-2006)

	2005	2006	% Variació 06/05
Producció interior	807.232 ¹	834.678	3,4
Port de Palma			
Entrades	288.272	316.640	9,8
Sortides	115.609	44.077	-61,9
Net	172.663	272.563	57,9
Port d'Alcúdia			
Entrades	14.011	8.852	-36,8
Sortides	16.741	1.281	-92,3
Net	-2.730	7.571	-377,3
Menorca			
Entrades	122.175	117.952	-3,5
Sortides	25	61	144,0
Net	122.150	117.891	-3,5
Pitiüses			
Entrades	185.721	244.581	31,7
Sortides	9.509	6.262	-34,1
Net	176.212	238.319	35,2
Proveïment net exterior	468.295	636.344	35,9
Consum aparent Balears	1.275.527	1.471.022	15,3

1. La producció interior de les Balears és una estimació partint de l'evolució estatal.

Font: Autoritat Portuària de les Balears, Servei de Ports, Ministeri de Foment i elaboració pròpia.

El 2006, l'aprovisionament net exterior, que es calcula per diferència entre les entrades i les sortides a través dels ports, i que facilita l'Autoritat Portuària de Balears, va seguir augmentant de manera important. Es va arribar a una xifra neta d'aprovisionament exterior propera als 636,3 milers de tones, cosa que significa un 35,9% més que durant el 2005, any en què es va registrar un aprovisionament entorn dels 468,3

milers de tones (un 43,7% més que el 2004). Tanmateix, aquest comportament tan positiu per al conjunt de la comunitat autònoma és imputable, bàsicament, a l'evolució de Mallorca, ja que el seu aprovisionament va augmentar un 57,9%. A Menorca, l'aprovisionament net es va reduir un 3,5% respecte de l'any anterior i a les Pitiüses va augmentar un 35,9%.

**QUADRE I-56. ENTRADES MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ (EN TONES)
(EXCLOENT-NE EL CIMENT) (2000-2006)**

Entrades	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Var. 2000-2006
Palma	333.907	260.013	250.954	240.778	307.078	361.191	340.187	1,9
Alcúdia	141.229	118.325	115.538	99.738	25.995	43.658	47.693	-66,2
Menorca	43.363	46.562	49.725	67.383	66.843	89.217	73.239	69,1
Pitiüses	74.983	70.583	78.482	79.282	79.662	77.047	100.608	34,3
Total balear	593.482	495.483	494.699	487.181	479.578	571.113	561.727	-5,4

% DE VARIACIÓ INTERANUAL 2000-2006

Entrades	%00/99	%01/00	%02/01	%03/02	%04/03	%05/04	%06/05	Taxa anual acumulativa 2005-05
Palma	10,26	-22,13	-3,48	-4,05	27,54	17,6	-5,8	1,58
Alcúdia	0,39	-16,22	-2,36	-13,68	-73,94	67,9	9,2	-20,93
Menorca	-3,23	7,38	6,79	35,51	-0,80	33,5	-17,9	15,52
Pitiüses	40,28	-5,87	11,19	1,02	0,48	-3,3	30,6	0,54
Total balear	9,54	-16,51	-0,16	-1,52	-1,56	19,1	-1,6	-0,77

Font: Autoritat Portuària de les Balears, Servei de Ports i elaboració pròpia.

El consum aparent de ciment, indicador elaborat d'acord amb l'agregació del saldo de les entrades/sortides dels diferents ports amb la producció interior, va augmentar un 16,3%, davant el 15,3% del 2005.

Respecte a les vendes de ciment, al no disposar de dades definitives pel 2006, s'han estimat les mateixes que pel 2005, és a dir, 1.106,8 milers de tones. A més a més, un canvi metodològic el 2005 en la sèrie no fa comparables aquestes vendes amb les dels anys anteriors.

7.2.1.2. La resta de materials de construcció

Durant l'any 2006, les entrades dels diferents materials de construcció, excloent-ne el ciment, no varen seguir la tendència

de creixement iniciada el 2005. Així, el 2006, les entrades dels materials de construcció es varen reduir un 1,6%, percentatge similar al registrat durant els anys 2003 i 2004. (Vegeu el quadre I-56.)

Durant el període 1996-2000, les entrades anaven, cada any, en augment, i reflectien una línia creixent. Tanmateix, el 2001, es va produir un canvi en obtenir-se la primera taxa de variació negativa (-16,5%). Aquest comportament es va allargar en els darrers quatre anys, amb decreixements el 2002 (-0,2%), el 2003 (-1,5%) i el 2004 (-1,6%). No obstant això, el 2005, i per primera vegada després de quatre anys consecutius de decreixements, les entrades dels diferents materials de construcció, excloent-ne el ciment, varen créixer un 19,1%.

Finalment, el 2006 no va continuar en la mateixa línia que el 2005, ja que entraren menys materials de construcció, excloent-ne el ciment, a través dels ports, i es va arribar a un valor total de 561,7 milers de tones, que varen suposar un 1,6% menys.

Per illes, tant el comportament com el pes que tenen els ports respectius foren desiguals. Pels de Mallorca (Palma i Alcúdia) entraren 387,9 milers de tones, prop del 70% del total de les entrades de les Illes Balears, i registraren una taxa de variació negativa del 4,2% respecte del 2005. Els ports menorquins varen rebre 73,2 milers de tones, que varen suposar un 13% del total de les entrades i un decreixement del 17,9% respecte de l'any anterior. Pel contrari, els ports de les Pitiüses varen rebre més materials que el 2005: absorbiren 100,6 milers de tones, que varen suposar un 17,9% del total i un augment del 30,6%.

7.2.2. L'OCUPACIÓ

EL 2006, el mercat laboral va registrar, en termes generals, un comportament positiu, encara que més moderat que el 2005.

Per una part, la població ocupada sembla moderar-se, a pesar que no hi hagi la mateixa conclusió general entre les diferents fonts estadístiques. Així, la població ocupada millora si es prenen les dades dels afiliats a la Seguretat Social del Ministeri de Treball. Mentre que empitjora si les dades provenen de l'EPA de l'Institut Nacional de Estadística. Conseqüentment, ja que el marc no queda clar, la conclusió més prudent és que la població ocupada es modera.

Per afiliats a la Seguretat Social, el 2006 es varen enregistrar un 9,1% més de treballadors que el 2005, any en què es va créixer el mateix percentatge que el 2004. És a dir, el 2006 s'afiliaren 65.780 treballadors, davant els 60.315 treballadors el 2005 i els 55.293 treballadors el 2004 (any en què s'havien reduït un 1% respecte del 2003). Per règims, augmentaren tant els afiliats al règim general com els autònoms. Els afiliats al règim general s'incrementaren un 10,6% fins a arribar als 50.322, enfront dels 45.487 afiliats del 2005 (un 11,6% més que el 2004). A més, també va seguir augmentant el nombre de treballadors autònoms fins als 15.458, cosa que va suposar un 4,2% més que el 2005 (en què varen créixer un 2,7% més).

Amb dades de l'enquesta de població activa, la població ocupada en el sector va disminuir, de mitjana, un 2,4%, ja que va arribar als 71,9 milers de treballadors, davant els 73,7 milers de treballadors del 2005, any en què es va incrementar un 8,2% la seva població ocupada respecte del 2004. A escala nacional, el 2006 la població ocupada va créixer un 7,9% més, davant el 4,6% del 2005.

D'altra banda, les xifres d'atur per al conjunt de la comunitat autònoma varen millorar. Amb dades de l'INEM, el nombre mitjà d'aturats que es varen registrar el 2006 es va situar en 4.933, davant els 5.232 de l'any 2005, cosa que va suposar una reducció del 5,7%. Per illes, Mallorca i les Pitiüses varen registrar descensos en la població aturada: la primera va reduir l'atur en un 7,4% (3.789 aturats), i la segona un 5,9%, cosa que fa un total de 763 aturats de mitjana. No obstant això,

QUADRE I-57. ATUR REGISTRAT (1995-2006)

Entrades	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Mallorca	2.988	2.526	2.217	1.779	1.432	1.488	1.740
Menorca	286	231	155	106	97	91	107
Pitiüses	514	487	453	361	293	258	273
Illes Balears	3.788	3.244	2.825	2.246	1.822	1.837	2.120
Variació interanual	—	-14,4%	-12,9%	-20,5%	-18,9%	0,8%	15,4%
	2002	2003	2004	2005 ¹	2006	Var. 06/05	Taxa anual acumulativa 2000-05
Mallorca	2.389	3.263	3.411	4.090	3.789	7,4	22,41
Menorca	132	178	184	331	380	14,8	29,47
Pitiüses	345	466	520	811	763	-5,9	25,74
Illes Balears	2.866	3.907	4.115	5.232	4.933	-5,7	23,29
Variació interanual	35,2%	36,3%	5,3%	27,1%	-5,7%	—	—

1. No és comparable per canvis metodològics. Sistema SISPE.
Any 1995-2004 sistema SILEE.

Font: INEM.

l'atur a Menorca va augmentar, va passar de les 331 persones el 2005 a 380 persones el 2006. (Vegeu el quadre I-57.)

7.2.3. ELS COSTS DELS FACTORS

Segons les dades proporcionades per l'Associació de Constructores de les Balears, el 2006 els costos directes del sector, excloent-ne el cost del sòl, segueixen creixent, i varen arribar a una taxa del 5,5%, la major pujada des del 2004. Durant el període 2000-2003, els costos directes dibuixaven una senda de creixements cada vegada menors; passaren d'una taxa del 4,8% el 2000 a una del 0,1% el 2003. Mentre que el 2004, els costos repuntaren (4,5%), segueixen creixent el 2005 (3,3%), encara més moderadament, i el 2006 es recuperaren (5,5%).

Per factors disgregats, el 2006 tots els factors de l'índex de preus de la construcció analitzats creixeren respecte del 2005.

D'una banda, el cost de la mà d'obra va créixer fins a un 4,5%, el mateix que el 2005. D'altra banda, els costos del ciment, l'acer i la fusta es varen incrementar a taxes superiors a les registrades el 2005. El cost del ciment va augmentar un 5,9% (davant l'1,2% de l'any anterior), al igual que el de l'acer, que es va incrementar un 12,1% (davant el -9,4% del 2005), i la fusta, que va créixer un 0,3% (davant el manteniment de l'any 2005). També foren importants els creixements en els costos de la ceràmica, que varen augmentar un 12,7%, fet que suposa el creixement més moderat des del 2004 (35,1%), i dels lligants, que varen créixer un 23,6%, enfront del 31,8% de l'any 2005.

Per tercer any consecutiu, en lliurar l'informe no disposam d'informació sobre les partides de coure, alumini i energia, per tant no és possible fer-ne la comparació.

redueix un 35,7% i s'arriba a un total de 599,42 milions d'euros, davant els 931,65 milions d'euros de l'any 2004. El 2006, la licitació es recupera moderadament: creix a una taxa del 4,4% i registra una licitació total de 625,55 milions d'euros. (Vegeu el quadre I-58 i el gràfic I-29.)

7.3.

LA PRODUCCIÓ

En aquest apartat s'analitza el comportament dels dos components bàsics de l'activitat del sector: la inversió pública i l'edificació residencial.

Analitzant la licitació per categories, el 2006 la licitació en l'edificació fou, per segona vegada des de l'any 2001, menor respecte de l'any anterior: es redueix un 9,3%. Es va passar d'invertir 288,9 milions d'euros el 2005 a 262,1 milions el 2006. No obstant això, l'obra civil va augmentar un 17,0%, mentre que l'any anterior es va reduir un 47,9%. El 2006, es varen invertir 363,5 milions d'euros, enfront dels 310,6 milions d'euros de l'any 2005.

7.3.1. LA INVERSIÓ PÚBLICA

Si des de l'any 2000, però sobretot a partir del 2003, la licitació pública havia augmentat de manera molt ràpida (amb creixements per sobre del 48%) i, a més, havia anat guanyant pes en el sector, el 2005 es produeix un canvi: la licitació pública es

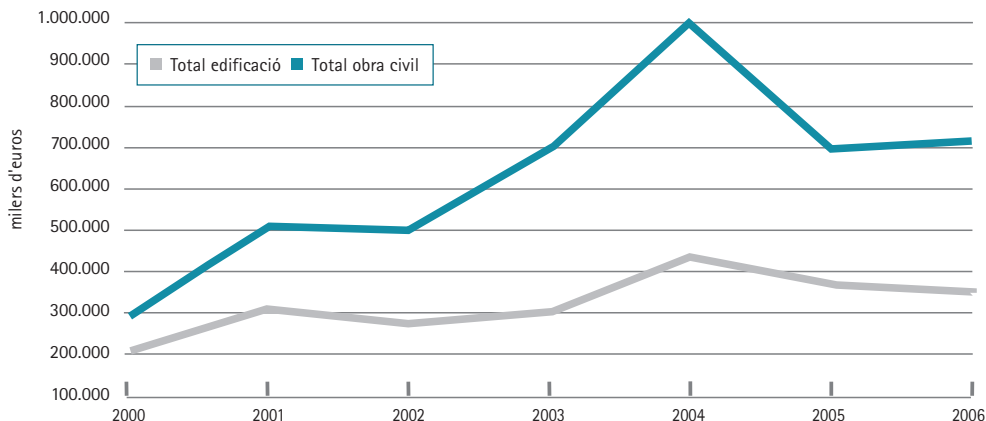
Respecte de l'origen d'aquestes inversions públiques, un 10,8% va provenir de l'Administració central, un 67,1% de l'Administració autonòmica (guanyant pes

QUADRE I-58. LICITACIÓ OFICIAL (2002-2006)

Entrades	2002	2003	2004	2005	2006	Var. 06/05	Taxa anual acumulativa 2000-05
Mallorca	2.217	1.779	1.432	1.488	1.740	-9,27	20,31
Total edificació	189.151	214.326	334.495	288.868	262.079	17,04	29,33
Total obra civil	220.515	392.742	597.161	310.555	363.476	4,36	24,50
Total	409.666	607.068	931.656	599.423	625.555	22,65	2,44
Administració central	79.390	222.764	157.812	55.132	67.617	22,65	2,44
Administració local	200.792	163.233	299.333	277.250	138.087	-50,19	25,90
Administració autonòmica	129.484	221.072	474.511	267.041	419.851	57,22	33,12
Total	409.666	607.068	931.656	599.423	625.555	4,36	24,50

Font: Seopan.

Gràfic I-29
Licitació oficial

Font: Seopan.

respecte del 2005, en què fou del 44,6%) i el 22,1% restant de l'Administració local (que fou la meitat que el 2005). L'augment en la licitació pública fou conseqüència, bàsicament, de la inversió de l'administració autonòmica, que va passar de finançar 267,0 milions d'euros el 2005 a 419,8 milions d'euros el 2006, cosa que suposar un 57,2% més.

7.3.2. LA INVERSIÓ PRIVADA

El 2006, la inversió privada va continuar molt dinàmica i va créixer una taxa del 10,8%, per sobre de la registrada el 2004 (8,1%), any en què es va posar fi a la moratòria urbanística.

A partir de l'any 2000, les obres i els habitatges visats pel Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears (COAIB)

registraven taxes de creixement anuals negatives, situació que va canviar el 2004 amb les primeres taxes positives, tant d'obres com d'habitatges. Així, el 2004, les obres visades incrementaren un 8,1%, davant la taxa negativa del 5,5% de l'any 2003, i els habitatges visats ho feren un 64,7%, davant la taxa negativa del 29,4% de l'any 2003. El 2005, la situació es va moderar, ja que es visaren un 5,9% menys d'obres que el 2004 i els habitatges visats varen créixer un moderat 3,6%.

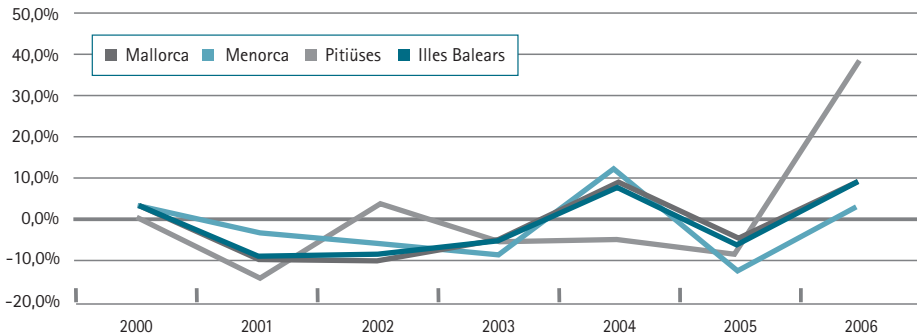
No obstant, durant l'any 2006, la situació va millorar: es visaren un total de 7.079 obres, enfront de les 6.387 de l'any anterior. Hi va haver un augment generalitzat a totes les illes: a Mallorca es visaren 5.420 obres, un 9,4% més que el 2005; a Menorca, 956, un 3,7% més, i a les Pitiüses, 703, un 38,1% més. (Vegeu el quadre I-59 i el gràfic I-30.)

QUADRE I-59. PROJECTES VISATS PEL COL·LEGI OFICIAL D'ARQUITECTES DE LES ILLES BALEARS (2003-2006)

Obres visades	2003	2004	2005	2006	Var. 06/05	Taxa anual acumulativa 2000-05
Mallorca	4.759	5.175	4.956	5.420	9,4	-4,29
Menorca	939	1.055	922	956	3,7	-3,90
Pitiüses	580	557	509	703	38,1	-5,99
Total balear	6.278	6.787	6.387	7.079	10,8	-4,38
Habitatges visats	2003	2004	2005	2006	Var. 06/05	Taxa anual acumulativa 2000-05
Mallorca	4.839	8.616	8.713	11.577	32,9	-5,98
Menorca	1.404	1.741	1.638	1.709	4,3	3,99
Pitiüses	1.102	1.737	2.175	2.561	17,7	1,09
Total balear	7.345	12.094	12.526	15.847	26,5	-3,88

Nota: Exclosos els expedients d'informes, valoracions, urbanisme, peritatges i similars.
Font: COAIB.

Gràfic I-30
Taxa de variació interanual de projectes visats

Font: COAIB i elaboració pròpia.

Pel nombre d'habitatges visats, els del 2006 varen superar els de l'any anterior, ja que es va passar de 12.526 habitatges a 15.847, cosa que va suposar una taxa de creixement del 26,5% per al conjunt balear. Aquest comportament expansiu es va

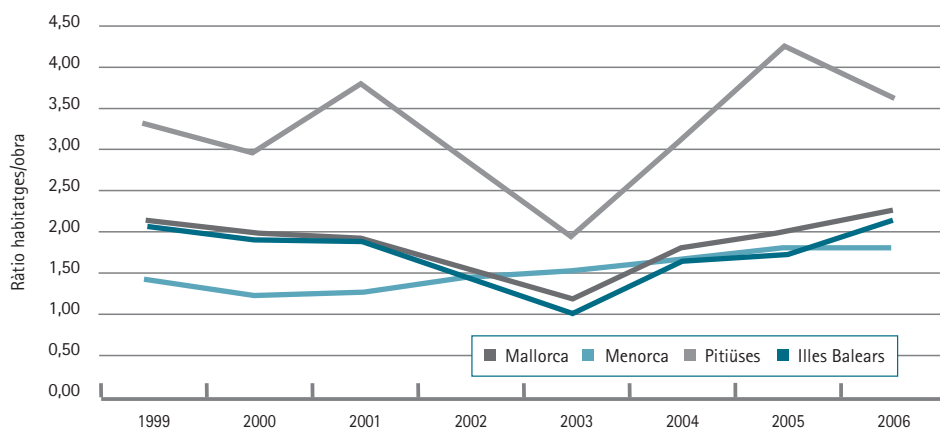
donar a totes les illes, però amb més intensitat a Mallorca i a les Pitiüses. A Mallorca es varen visar 11.577 habitatges, un 32,9% més que l'any 2005; a Menorca, 1.709 habitatges, un 4,3% més, i a les Pitiüses, 2.561, un 17,7%

QUADRE I-60. PROJECTES VISATS PEL COAIB: RELACIÓ HABITATGE/OBRA (2002-2006)

Percentatge	2002	2003	2004	2005	2006	% Variació 06/05
Mallorca	1,43	1,02	1,66	1,76	2,14	21,5
Menorca	1,43	1,50	1,65	1,78	1,79	0,6
Pitiüses	2,86	1,90	3,12	4,27	3,64	-14,7
Illes Balears	1,57	1,17	1,78	1,96	2,24	14,1

Font: COAIB i elaboració pròpia.

Gràfic I-31
Ràtio: habitatges/obra

Font: COAIB i elaboració pròpia.

més. Aquests creixements s'expliquen, en bona part, per l'entrada en vigor el 29 de setembre de 2006 del primer termini del Codi Tècnic de l'Edificació.

Per tercer any consecutiu, el 2005 la ràtio d'habitatge per obra, indicador de la mida mitjana de les obres projectades, va seguir recuperant-se. Si durant l'any 2000 la ràtio referida al conjunt balear era d'1,91 habitatges per obra, el 2003 va tocar fons en registrar-se la ràtio més baixa dels darrers cinc anys: 1,17 habitatges per obra. El

2006, es va arribar a una ràtio de 2,24. La taxa de variació interanual del 2006 respecte del 2005 fou d'un 14,1%. A Mallorca, la ràtio fou de 2,14 habitatges per obra, fet que va suposar un augment del 21,5% més respecte del 2005. Aquest creixement va reflectir l'important augment en l'habitatge col·lectiu visat. A Menorca, la ràtio va ser d'1,79, que va suposar un 0,6% més. A les Pitiüses es va passar d'un 4,27 el 2005 a un 3,64, cosa que va significar una reducció del 14,7%. (Vegeu el quadre I-60 i el gràfic I-31.)

Segons les dades facilitades pel Ministeri de Foment, el nombre d'habitatges que varen començar a construir l'any 2006 mateix va augmentar. L'any 2006 es va registrar un augment superior al 16%: es va arribar als 13.116 habitatges, davant els 11.275 de l'any anterior. Els de protecció oficial iniciats a l'any es varen reduir un 50%, 321 habitatges, mentre que els habitatges lliures varen augmentar un 20,3%, 12.795 nous habitatges. (Vegeu el quadre I-61 i el gràfic I-32.)

El nombre d'habitatges acabats a l'any va disminuir un moderat 1,9%. El nombre d'habitatges de protecció oficial acabats

es va reduir un 1,5% respecte de l'any anterior: 405 habitatges davant els 411 del 2005. I, el nombre d'habitatges lliures va disminuir un 1,9% i va passar de 10.372 el 2005 a 10.172 el 2006.

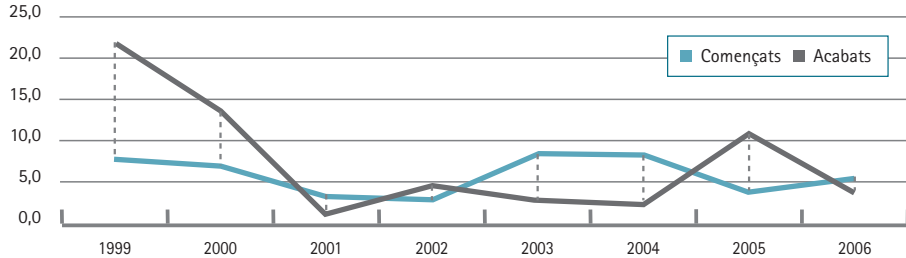
És important destacar l'escàs pes dels habitatges protegits en l'edificació residencial. Els habitatges iniciats passaren de representar un 5,7% del total d'habitatges el 2005 a un 2,4% el 2006. Els acabats s'han mantingut entorn del 3,8%.

La ràtio d'habitatges començats/acabats, que sintetitza l'impuls que hi ha en la construcció d'habitatges, es va situar en

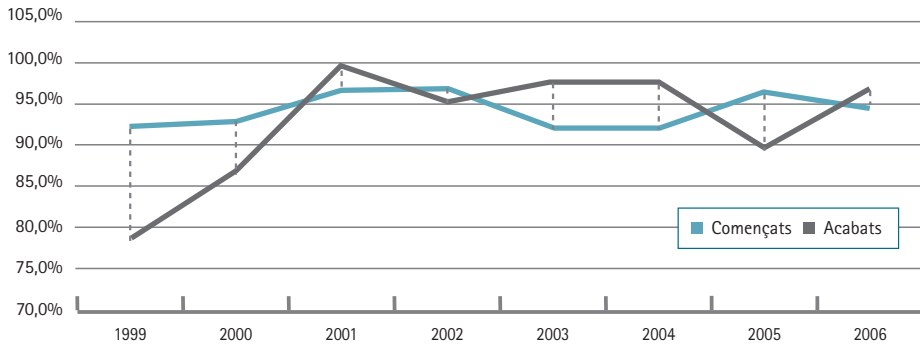
QUADRE I-61. HABITATGES COMENÇATS I HABITATGES ACABATS (2000-2006)							
Començats	2002	2003	2004	2005	2006	Var. 06/05	Taxa anual acumulativa 2000-05
Habitatges protegits	817	496	430	642	321	-50,0	5,99
Habitatges lliures	9.024	5.572	9.470	10.633	12.795	20,3	-2,13
Total	9.841	6.068	9.900	11.275	13.116	16,3	-1,76
% var. sobre any anterior	-5,9	0,1	-20,2	-38,3	63,2	13,9	16,3
Acabats	2002	2003	2004	2005	2006	Var. 06/05	Taxa anual acumulativa 2000-05
Habitatges protegits	382	304	1.034	411	405	-1,5	0,45
Habitatges lliures	12.090	11.537	8.888	10.372	10.172	-1,9	-6,43
Total	12.472	11.841	9.922	10.783	10.577	-1,9	-4,71
% var. sobre any anterior	-1,4	-5,1	-16,2	8,7	-1,9		
Hab. Començats / hab. acabats	0,79	0,51	1,00	1,05	1,24		

Font: Direcció General d'Habitatge, Ministeri de Foment. Elaboració pròpia.

Gràfic I-32
Habitatges protegits

Habitatges lliures

Font: Direcció General d'Habitatge, Ministeri de Foment. Elaboració pròpia

1,24 i va continuar recuperant el ritme d'anys anteriors, en què el nombre d'habitatges iniciats superava els acabats. Des de l'any 1998 fins al 2000, en plena fase expansiva, la ràtio era major d'1, fins i tot proper al 2 el 1998. El 2001 va passar a 0,98, fet que va suposar un punt d'inflexió a partir del qual es va iniciar una evolució decreixent que va durar fins a l'any 2004 (1,00).

Quant a les obres d'ampliació i de reforma, es visaren un total a les Illes Balears de 2.172, que varen suposar un 17,8%

menys que el 2005. Així, per segon any consecutiu, les obres de reforma i d'ampliació es redueixen: un 10,4% el 2005 i un 17,8% el 2006. No obstant això, no tan sols minoren en nombre, sinó que també en disminueix el pes respecte del total d'obres visades. Així, per quart any consecutiu, les obres d'ampliació i de reforma perden pes, conseqüència del major increment d'obres visades de nova construcció. Si el 2002 representaven un 47,6% del total, el 2005 passaren a un 41,4% i el 2006 a un 30,7%.

QUADRE I-62. OBRES VISADES DE REFORMA I AMPLIACIÓ (2001-2006)

Mallorca	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Variació 06/05
Ampliació i reforma	2.425	2.398	2.168	2.197	1.978	1.587	-19,8%
Total obres visades	5.579	5.001	4.759	557	509	703	38,1%
% ampl. i ref./total	43,5	48,0	45,6	42,5	39,9	29,3	-26,6%
Menorca	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Variació 06/05
Ampliació i reforma	518	529	471	513	452	374	-17,3%
Total obres visades	1.089	1.031	939	1.055	922	956	3,7%
% ampl. i ref./total	47,6	51,3	50,2	48,6	49,0	39,1	-20,2%
Pitiüses	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Variació 06/05
Ampliació i reforma	225	239	258	240	212	211	-0,5%
Total obres visades	592	613	580	557	509	703	38,1%
% ampl. i ref./total	38,0	39,0	44,5	43,1	41,7	30,0	-27,9%
Illes Balears	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Variació 06/05
Ampliació i reforma	3.168	3.166	2.897	2.950	2.642	2.172	-17,8%
Total obres visades	7.260	6.645	6.278	6.787	6.387	7.079	10,8%
% ampl. i ref./total	43,6	47,6	46,1	43,5	41,4	30,7	-25,8%

Font: COAIB.

Per illes, a Mallorca les obres d'ampliació i de reforma varen disminuir un 19,8%, a Menorca un 17,3% i a les Pitiüses, un 0,5%. Tant a Mallorca com a les Pitiüses, el pes de les obres per ampliació i reforma sobre el total visat va estar entre un 29-30%, mentre que a Menorca fou d'un 39,1%. (Vegeu el quadre I-62.)

La distribució per tipus d'edificació de la superfície visada pel Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears aporta una descripció aproximada dels segments de la demanda privada del sector. El 2006, es visaren més de 4,2 milions de metres

quadrats, un 30,8% més que el 2005. D'aquests, quasi tres quartes parts són d'obres residencials.

És important esmentar que la superfície residencial continua essent el primer gran segment de demanda, amb un pes del 72,5%. No obstant això, aquest percentatge es redueix 2,7 punts percentuals respecte del 2005 (75,2%) a causa, principalment, de l'augment del pes dels projectes esportius (que passaren de representar un 1,9% el 2005 a un 5,2% el 2006) i dels culturals (que passaren d'un 2,5% el 2005 a un 4,2% el 2006).

A més, i havent reduït el seu pes, el 2006 es visaren un 26,2% més de metres. La distribució de la superfície residencial per illes, a diferència del 2005, no fou similar a totes, ja que si bé a Mallorca i les Pitiüses el pes dels residencial es va moure entorn d'un 72% i un 82%, res-

pectivament, a Menorca va passar d'un 78% el 2005 a un 68% el 2006. Els creixements per illes tampoc no foren iguals: a Mallorca els metres visats s'incrementaren un 33,2%, a Menorca un 35,0% i a les Pitiüses un 15,6%. (Vegeu el quadre I-63 i el gràfic I-33.)

QUADRE I-63. PROJECTES VISATS, PER ILLES I TIPOLOGIES (%) (2005-2006)

	2005		2006		% Var. 06/05
	m ²	%	m ²	%	
Mallorca					
Edificis residencials	1.784.257	5.998,27	2.308.207	1.807,43	29,37
Industrials	79.743	268,08	90.292	70,70	13,23
Oficines i comerç	222.948	749,50	239.463	187,51	7,41
Esportius	41.846	140,68	182.514	142,92	336,15
Turisme i espectacles	103.835	349,07	104.207	81,60	0,36
Sanitaris i benèfics	92.330	310,39	23.423	18,34	-74,63
Culturals i religiosos	69.094	232,28	151.868	118,92	119,80
Altres projectes	29.746	100,00	127.707	100,00	329,32
Total	2.423.801	8.148,28	3.227.679	2.527,41	33,17
Menorca					
Edificis residencials	269.856	3.349,51	315.636	9.108,00	16,96
Industrials	16.481	204,56	14.371	414,69	-12,80
Oficines i comerç	9.278	115,16	46.423	1.339,60	400,36
Esportius	18.680	231,86	31.057	896,19	66,26
Turisme i espectacles	14.445	179,29	32.184	928,70	122,80
Sanitaris i benèfics	1	0,02	3.630	104,75	274.909,09
Culturals i religiosos	7.572	93,98	18.127	523,07	139,40
Altres projectes	8.057	100,00	3.465	100,00	-56,99
Total	344.369	4.274,38	464.894	13.414,99	35,00
Pitiüses					
Edificis residencials	383.681	5.283,01	451.630	213.627,48	17,71
Industrials	46.662	642,50	29.194	13.809,12	-37,44
Oficines i comerç	6.303	86,78	25.331	11.981,69	301,90

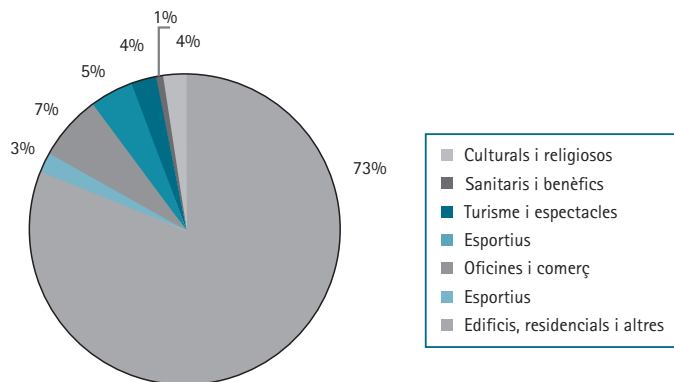
Continua

QUADRE I-63. PROJECTES VISATS, PER ILLES I TIPOLOGIES (%) (2005-2006)

Pitiüses	2005		2006		% Var. 06/05
	m ²	%	m ²	%	
Esportius	407	5,61	5.974	2.825,68	1.367,04
Turisme i espectacles	15.771	217,15	15.494	7.328,74	-1,76
Sanitaris i benèfics	8.021	110,44	11.135	5.267,08	38,83
Culturals i religiosos	4.561	62,80	7.284	3.445,62	59,71
Altres projectes	7.263	100,00	211	100,00	-97,09
Total	472.668	6.508,30	546.253	258.385,41	15,57
Illes Balears	m ²	%	m ²	%	% Var. 06/05
Edificis residencials	2.437.794	5.409,47	3.075.473	2.340,83	26,16
Industrials	142.886	317,06	133.856	101,88	-6,32
Oficines i comerç	238.529	529,30	311.217	236,88	30,47
Esportius	60.934	135,21	219.545	167,10	260,30
Turisme i espectacles	134.051	297,46	151.884	115,60	13,30
Sanitaris i benèfics	100.352	222,68	38.188	29,07	-61,95
Culturals i religiosos	81.227	180,24	177.279	134,93	118,25
Altres projectes	45.065	100,00	131.384	100,00	191,54
Total Illes Balears	3.240.838	7.191,42	4.238.826	3.226,29	30,79

Font: COAIB.

Gràfic I-33
Tipologia de projectes visats a les Illes Balears, 2006

Font: COAIB.

RESUM

Es pot considerar que el nombre total de turistes a les destinacions principals de «sol i platja» competidores de les Balears és de 233,1 milions de turistes. Respecte d'aquest total, les Balears representen una quota de mercat del 4,9%. En termes d'ingressos, les dades són de 186,5 milions de dòlars, amb una quota relativa corresponent a les Illes del 2,5%. Aquesta menor participació relativa de les Illes en els ingressos es deu al fet que la despesa mitjana per turista a les Balears és inferior a la mitjana internacional. El càlcul de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Illes Balears en preus mostra que del primer trimestre del 2004 al primer trimestre del 2006 es recupera la competitivitat un 6,3%, cosa que s'explica per una devaluació ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 4,1% i també per una lleugera millora en la ponderació relativa del nivell de preus, que és d'un 2,3%. A partir del primer trimestre del 2006 i fins al darrer trimestre, es torna a donar una nova pèrdua en preus, d'un 3,9%, fet que només s'explica per una revaloració ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 3,7%, ja que pràcticament es manté estable el nivell relatiu ponderat dels preus, que només s'incrementa un 0,2%.

Amb relació a l'evolució de les Balears respecte de les comunitats autònomes que són competidores en el segment del turisme de «sol i platja» (les Canàries, Andalusia, Catalunya i la Comunitat Valenciana), les Illes Balears són la comunitat autònoma que més augmenta el nombre d'estades el 2006, amb un 3,3. Les Balears varen sumar un total de 12.577.800 turistes, cosa que representa un augment del 7,9% per comparació al 2005. Aquesta xifra suposa un màxim històric d'arribades aèries.

Amb referència als vols de «baix cost» o «baix preu», cal remarcar que al llarg de l'any 2006 han arribat 3,8 milions de passatgers, amb un creixement del 13,4%. Cal destacar que les Balears representen el 21,9% del total d'entrades de passatgers en companyies aèries de baix cost, només superada per Catalunya (4,2 milions d'entrades). Respecte del 2006, l'estacionalitat presenta una lleugera variació positiva de nou dècimes. L'estada mitjana és d'11 dies i ha disminuït en 0,1 dies (-1,2%). El total d'estades és de 125,2 milions, amb un increment del 6,4%. Les Illes Balears disposen de 423.259 places reglades. La millora del grau d'ocupació dels establiments hotelers (sense apartaments), i també la millora en el nivell de preus en temporada alta han permès millorar lleugerament el nivell de beneficis. El total de la despesa turística arriba a un valor de 11.138,8 milions d'euros, amb un creixement del 7,2%, el 81,3% (9.095,4 milions d'euros) dels quals correspon al turisme estranger, amb un creixement del 3,2%, i la resta, al turisme nacional, amb un pes del 18,7% i un creixement del 28,9%. Finalment, l'ocupació total, com a mitjana anual, va arribar a les 72.164 persones, amb un creixement del 2,7%. Per trimestres, l'estacionalitat de l'ocupació (diferència entre la punta trimestral màxima i la mínima) es pot calcular de 57,9 mil persones.

8.1.

INTRODUCCIÓ

En l'edició d'enguany ens centram a comentar pel que fa a les Balears, bàsicament, les dades estadístiques que publica el Centre d'Investigació i Tecnologies Turístiques de les Illes Balears (CITTIB) en l'anuari Dades Informatives. En aquesta publicació s'inclouen de manera introductòria per a cada apartat estadístic unes notes metodològiques en què s'expliquen els detalls de cadascuna de les estadístiques que es publiquen. Només en el cas que s'hagi considerat necessari hem inclòs una anotació aclaridora sobre les estadístiques del CITTIB.

Igualment, hi hem inclòs les estadístiques que elabora l'Organització Mundial del Turisme (OMT) per als mercats internacionals, en què la classificació que aquí fem servir en l'apartat 8.2 («Evolució dels principals mercats turístics competidors de les Balears») no respon als criteris que habitualment utilitza l'OMT, sinó al treball *Informe sobre la competitivitat de sector turístic de les Illes Balears*, publicat pel CES el 2006. S'hi defineixen quins països són els principals competidors directes de les Balears en el segment de «sol i platja», per tal de poder definir per primera vegada a les Balears un indicador de posició competitiva turística (IPCT) de les Balears en preus. (Vegeu l'apartat 8.3.)

Com a novetat, iniciem enguany dues noves col·laboracions institucionals externes en aquest apartat. Una fa referència a l'Institut Municipal de Turisme (IMTUR) de l'Ajuntament de Palma, que ens ha facilitat les dades per incloure un nou apartat referit al turisme urbà, que és un segment que cada vegada adquireix més importància. (Vegeu l'apartat 8.6.6. «La diversificació dels productes turístics».) L'altra és l'aportació de l'Institut Espanyol de Turisme (IET), que ens ha facilitat dades originals de Frontur i Familitur sobre el turisme residencial, estudiat sota la rúbrica de turistes residents i no residents a Espanya que utilitzen allotjament privat en els seus viatges a les Illes Balears.

En el cas de les estadístiques relatives al mercat de treball, les dades del CITTIB fan referència a les dades de la Tresoreria General de la Seguretat Socials per mesos.

Amb relació a les dades sobre la despesa turística, són les facilitades per la Conselleria de Turisme amb referència a les estimacions que dona l'enquesta de l'any 2006 sobre la despesa dels turistes de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que elabora Araldi per al CITTIB.

En aquest apartat passam seguidament a comentar els punts següents: l'evolució dels principals mercats turístics competidors de les Balears, l'evolució de l'indicador de posició competitiva turística (IPCT) de les Balears en preus, l'anàlisi de la demanda i de l'oferta a les Balears, l'anàlisi de la despesa turística, l'evolució de l'ocupació laboral, i com a novetats finals, s'inclouen els apartats relatius a l'informe d'Impactur i dels pressupostos públics destinats al turisme per les diferents CA.

8.2.

EVOLUCIÓ DELS PRINCIPALS MERCATS TURÍSTICS INTERNACIONALS COMPETIDORS DE LES BALEARS

L'informe sobre la competitivitat del sector turístic que ha elaborat el CES⁶⁸ i⁶⁹ ha definit que les principals destinacions turístiques, per ordre d'importància, que competeixen amb les Illes Balears en el mateix segment de «sol i platja» són —a part de les principals destinacions turístiques de l'Estat (les Illes Canàries, Andalusia, Catalunya i la Comunitat Valenciana)— les següents, a escala internacional: el sud de la Mediterrània (Turquia, Tunísia, Egipte i el Marroc); el nord de la Mediterrània (Croàcia, Bulgària, Grècia i Itàlia); el Carib i Amèrica (la República Dominicana, Cuba, Puerto Rico, Mèxic, el Brasil i Costa Rica), i l'Àsia i el Pacífic (Tailàndia, Indonèsia i Malàisia).

Segons les dades que ha facilitat l'OMT, s'estima que el conjunt total de turistes internacionals d'aquestes destinacions, inclosa Espanya, és per a l'any 2005 (darrer any de què tenim informació completa i homogènia per a totes les destinacions) de 233,1 milions de turistes. En aquest total les Illes Balears representen una quota de mercat del 4,9%.⁷⁰ Espanya representa una quota del 23,9% i és la principal destinació, amb 55,9 milions de turistes; la segueix en importància l'altra gran destinació madura, que és Itàlia, amb 36,5 milions, mentre que Grècia arriba als 14,7 milions. Cap destinació emergent no supera les

68 i 69. Vegeu: *Informe sobre la competitivitat del sector turístic de les Illes Balears*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2006.

70. Segons les dades de les memòries del CES, l'any 2004 les Illes Balears varen rebre 11,5 milions de turistes. Segons la darrera revisió del CITTIB, són 11,2 milions.

QUADRE I-64. INGRESSOS I TURISTES DE LES PRINCIPALS DESTINACIONS COMPETIDORES DE LES BALEARS ORDENADES PER LA SEVA POTENCIALITAT COMPETITIVA (2004-2006)

Països i regions	Ingressos (milions de dòlars)			Turistes (milers)			Despesa mitjana (dòlars/turista)			
	2004	2005	% 05/04	2006	% 06/05	2004	2005	% 05/04	2006	% 06/05
Espanya (6,8)	45.067	47.789	6,0	51.292	7,3	52.430	55.914	6,6	58.451	4,5
Mediterrània sud (6,0)	27.906	31.737	13,7	n.d.	n.d.	36.096	40.738	12,9	n.d.	n.d.
Turquia (7,3)	15.888	18.152	14,2	16.851	-7,2	16.826	20.273	20,5	19.820	-2,2
Egipte (5,4)	6.125	6.851	11,9	7.591	10,8	7.795	8.244	5,8	8.646	4,9
Tunísia (5,4)	1.970	2.124	7,8	n.d.	n.d.	5.998	6.378	6,3	n.d.	n.d.
Marroc (5)	3.923	4.610	17,5	n.d.	n.d.	5.477	5.843	6,7	n.d.	n.d.
Mediterrània nord (5,7)	56.153	57.316	2,1	n.d.	n.d.	62.926	64.582	2,6	n.d.	n.d.
Croàcia (6,2)	6.727	7.370	9,6	7.990	8,4	7.912	8.467	7,0	8.659	2,3
Bulgària (5,5)	1.333	1.293	-3,0	n.d.	n.d.	4.630	4.837	4,5	n.d.	n.d.
Grècia (5,3)	12.715	13.334	4,9	14.402	8,0	13.313	14.765	10,9	16.039	8,6
Itàlia (4,1)	35.378	35.319	-0,2	38.239	8,3	37.071	36.513	-1,5	41.058	12,4
Carib i Amèrica (4,4)	23.568	26.237	11,3	n.d.	n.d.	36.191	38.870	7,4	n.d.	n.d.
Rep. Dominicana (4,7)	3.152	3.518	11,6	3.792	7,8	3.450	3.691	7,0	3.965	7,4
Mèxic (4,5)	10.796	11.803	9,3	12.177	3,2	20.618	21.915	6,3	21.353	-2,6
Cuba (3,9)	1.915	2.150	12,3	2.138	-0,6	2.017	2.261	12,1	2.150	-4,9
Brasil (2,5)	3.222	3.861	19,8	4.314	11,7	4.794	5.358	11,8	5.019	-6,3
Puerto Rico (1,8)	3.024	3.239	7,1	3.369	4,0	3.541	3.686	4,1	3.722	1,0
Costa Rica (1,6)	1.459	1.666	14,2	n.d.	n.d.	1.771	1.959	10,6	n.d.	n.d.
Àsia i Pacífic (1,1)	23.039	23.472	1,9	n.d.	n.d.	32.761	33.000	0,7	n.d.	n.d.
Tailàndia (1,8)	10.043	10.104	0,6	n.d.	n.d.	11.737	11.567	-1,4	n.d.	n.d.
Indonèsia (0,8)	4.798	4.522	-5,8	n.d.	n.d.	5.321	5.002	-6,0	n.d.	n.d.
Malàisia (0,7)	8.198	8.846	7,9	9.632	8,9	15.703	16.431	4,6	17.547	6,8
Total	175.733	186.551	6,2	n.d.	n.d.	220.404	233.104	5,8	n.d.	n.d.
									800	0,4
									797,32	0,4
									877,521	0,8
									n.d.	n.d.
									850,2	-5,0
									831,0	5,8
									333,0	1,4
									716,3	10,2
									887	-0,5
									850,2	2,4
									287,9	-7,2
									955,1	-5,4
									954,3	1,4
									651,2	3,7
									913,6	4,3
									523,6	2,9
									949,4	0,2
									672,1	7,2
									854,0	2,9
									823,8	3,2
									703,2	1,1
									855,7	2,1
									901,7	0,3
									522,1	3,1
									797,32	0,4
									877,521	0,8

1. La potencialitat competitiva de cada àrea i destinació s'indica entre parèntesis (per una valoració entre 0 (mínima) i 10 (màxima)) i s'ha tret de l'estudi informe sobre la competitivitat del sector turístic del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, Palma, 2006.
 2. L'OMT obté les dades d'ingressos de les partides "atage" i "transport de passatgers" dels bancs centrals de cada país.
 3. Les xifres només fan referència a la despesa i les entrades dels no residents.
 Font: OMT (e-library) Tourism fact book. Agost 2007.

dades de Grècia, excepte en el cas de Mèxic, amb 21,9 milions, Turquia amb 20,2 milions i Malàisia amb 16,4 milions. (Vegeu el quadre I-64.)

En termes d'ingressos internacionals, les dades són de 186,5 milions de dòlars, amb una quota relativa corresponent a les Balears del 2,5%.⁷¹ Aquesta menor participació relativa de les Illes en ingressos es deu al fet que la despesa mitjana per turista a les Balears és inferior a la mitjana internacional. Per a l'any 2005 es pot comprovar que la despesa mitjana per turista entre les destinacions més madures, que són Espanya i Itàlia, és entorn dels 854 i els 967 dòlars, respectivament. Quant als països turísticament emergents, superen la ràtio espanyola Turquia, Croàcia, Grècia, la República Dominicana, Cuba, Puerto Rico, Tailàndia i Indonèsia. La destinació internacional amb una despesa per turista més alta és Itàlia, amb 967,3 dòlars, i la destinació internacional amb una despesa per turista més baixa és Bulgària, amb 267,3 dòlars per turista. Per grans regions turístiques només superen els 850 dòlars per turista els països del nord de la Mediterrània, amb 887 dòlars per turista.

L'evolució relativa de les taxes de creixement en el nombre de turistes internacionals per a l'any 2006 per a aquelles destinacions de què disposam d'informació mostra una clara diferència entre les destinacions madures, com ara Espanya i Itàlia: en el primer cas la taxa és del 4,5% i en el cas d'Itàlia és 12,4%. En canvi, pel que fa a la resta de destinacions emergents, Mèxic, Cuba, Brasil i Turquia tenen una taxa negativa (-2,6%, -4,9%, -6,3% i -2,2%), mentre que la resta les presenten positives.

8.3.

L'ÍNDEX DE POSICIÓ COMPETITIVA TURÍSTICA DE BALEARS (IPCTB)

El càlcul de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus pondera per a aquestes destinacions les evolucions relatives pel que fa als tipus de canvi i les taxes d'inflació respecte de les Balears, de manera que una devaluació de les seves monedes (en la major part indexades al dòlar) o una menor taxa d'inflació en determina una millora de la posició competitiva en relació amb les Balears.

Com es pot comprovar, l'evolució d'aquest índex comprèn el període comprès entre el primer trimestre del 2000 i el quart trimestre del 2006,⁷² i se'n pot estudiar l'evolució de manera agregada per a les vint-i-una destinacions seleccionades. (Vegeu el quadre I-65 i el gràfic I-34.)

Més que analitzar la variació de l'indicador per a un conjunt d'anys, el més interessant és analitzar-lo per fases o cicles turístics. Així, l'evolució cíclica a partir del primer trimestre del 2000 presenta quatre fases ben diferenciades. La primera va des del primer trimestre del 2000 fins al primer trimestre del 2002, en què el valor de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus es manté. La segona fase s'estén des del primer trimestre del 2002 fins al primer trimestre del 2004, en què la pèrdua de competitivitat de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus és

71. Segons les dades de les memòries del CES, el 2004, les Balears varen tenir uns ingressos de 5.800 milions d'euros, equivalents a 4.677 milions de dòlars.

72. A partir del segon trimestre del 2005, l'actualització de l'IPCTB és a càrrec del CITTIB.

QUADRE I-65. INDICADOR DE POSICIÓ COMPETITIVA TURÍSTICA DE LES BALEARS EN PREUS (IPCT), INDICADOR DE PREUS RELATIUS (IPR) I TAXA DE CANVI EFECTIVA NOMINAL (TCEN) DE LES ILLES BALEARS 2000-2006

	IPF	TCEN	IPCT
I/00	100,0	100,0	100,0
II/00	101,6	98,8	100,3
III/00	100,0	98,1	98,1
IV/00	97,8	97,6	95,5
I/01	97,7	102,2	99,9
II/01	96,6	103,4	99,9
III/01	96,0	106,1	101,9
IV/01	94,5	107,8	101,9
I/02	93,8	106,1	99,6
II/02	94,2	109,0	102,7
III/02	85,7	114,4	98,1
IV/02	81,6	116,4	95,0
I/03	92,0	123,1	113,2
II/03	91,6	126,0	115,5
III/03	91,1	126,2	114,9
IV/03	89,9	130,6	117,4
I/04	88,1	134,1	118,1
II/04	88,2	133,3	117,6
III/04	88,3	133,5	117,8
IV/04	87,6	134,5	117,8
I/05	87,1	133,3	116,1
II/05	87,4	130,7	114,3
III/05	87,6	128,9	112,9
IV/05	86,6	128,4	111,2
I/06	86,1	128,6	110,7
II/06	86,1	131,7	113,4
III/06	86,2	132,9	114,5
IV/06	86,3	133,3	115,0

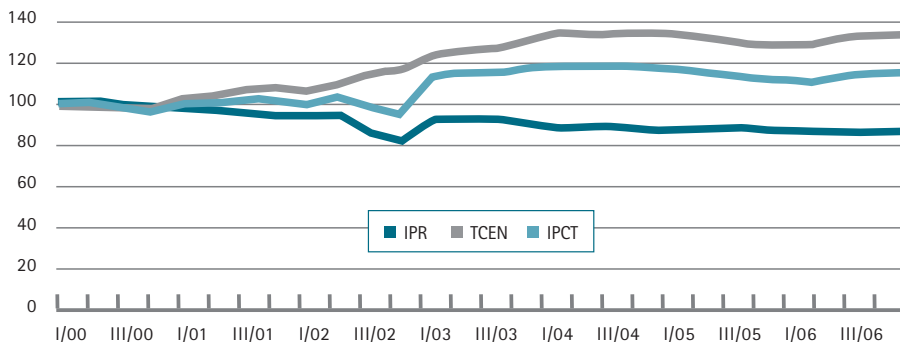
Notes:

1. La sèrie d'IPR ha estat revisada a causa d'un canvi a l'any de referència d'alguns IPC que han passat a base 2005, per la qual cosa han variat algunes dades.
2. Els índexs aquí exposats són provisionals a causa que la dada de l'IPC de la República Dominicana no s'ha publicat des de juny de 2006, així com la de Bulgària, on falta la darrera observació de desembre de 2006. En aquestes dades s'ha suposat que la variació de l'IPC es manté constant.

Font: CES I CITTIB.

Gràfic I-34

L'indicador de posició competitiva turística (IPCT) de les Balears en preus

Font: Elaboració pròpia.

d'un 18,6%, explicada per una sobrevaloració ponderada del tipus de canvi euro/dòlar en un 26,4%, mentre que la ponderació del nivell competitiu dels preus, encara que millora en aquesta fase un 6,1%, no permet absorbir la totalitat de la revaloració de l'euro. La tercera fase mostra, en canvi, una recuperació de la competitivitat de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus, ja que del primer trimestre del 2004 al primer trimestre del 2006 es recupera la competitivitat un 6,3%, cosa que s'explica per una devaluació ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 4,1% i també per una lleugera millora en la ponderació relativa del nivell de preus, d'un 2,3%. Finalment, a partir del primer trimestre del 2006 i fins al darrer trimestre del 2006, es torna a donar una nova pèrdua de competitivitat de l'índex de posició competitiva turística (IPCTB) de les Balears en preus d'un 3,9%, fet que en aquest cas només s'explica per una revaloració ponderada del tipus de canvi de l'euro/dòlar d'un 3,7%, ja que pràctica-

ment es manté estable el nivell relatiu ponderat dels preus, que només s'incrementa un 0,2%.

8.4.

L'EVOLUCIÓ DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES COMUNITATS AUTÒNOMES COMPETIDORES DE LES ILLES

Ens referim en aquest apartat només a l'evolució del nombre de turistes internacionals, a les estades i a l'estada mitjana, per als anys 2005 i 2006, a les comunitats autònomes que l'informe sobre la competitivitat del sector turístic del CES ha definit com a principals competidores de les Balears. Com ja hem dit, són, per ordre d'importància, les Illes Canàries, Andalusia, Catalunya i la Comunitat Valenciana. Aquestes dades s'han obtingut a partir l'enquesta de moviments turístics en fronteres (Frontur) de l'IET.

**QUADRE I-66. EVOLUCIÓ DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES CA ESPANYOLES
COMPETIDORES DE LES BALEARS EN TURISME INTERNACIONAL**

	Turistes			Pernoctacions			Estada mitjana 2005	Estada mitjana 2006	% var. 06/05
	2005	2006	% var. 06/05	2005	2006	% var. 06/05			
Espanya	55.913.778	58.451.141	4,54	537.614.824	549.134.455	2,14	9,62	9,39	-2,29
Andalusia	8.351.628	8.547.466	2,34	83.409.274	85.689.861	2,73	9,99	10,03	0,38
Balears (Illes)	9.657.516	10.107.291	4,66	95.069.411	98.220.103	3,31	9,84	9,72	-1,28
Canàries (Illes)	9.441.572	9.608.180	1,76	102.517.768	102.907.677	0,38	10,86	10,71	-1,36
Catalunya	14.028.633	15.003.317	6,95	114.775.787	118.122.719	2,92	8,18	7,87	-3,77
C. Valenciana	5.401.709	5.484.966	1,54	67.150.767	67.265.389	0,17	12,43	12,26	-1,35

Font: IET. FRONTUR (Moviments turístics en Fronteres)

Segons aquestes dades, les Illes Balears són la comunitat autònoma que més augmenta el nombre d'estades l'any 2006, amb un 3,3%, seguida de Catalunya, amb un 2,9%, i d'Andalusia, amb un 2,7%. La resta de comunitats autònomes ho fan per sota de la mitjana espanyola (2,1%): així, les Canàries, un 0,4%, i la Comunitat Valenciana, un 0,2%. En valors absoluts, Catalunya és la comunitat autònoma que lidera quant al nombre d'estades, amb 118,1 milions, seguida de les Canàries, amb 102,9 milions, i de les Balears, amb 98,2 milions. Espanya arriba als 549,1 milions d'estades. (Vegeu el quadre I-66.)

En el cas de les Balears, aquest bon comportament de les estades s'explica pel creixement del nombre de turistes en un 4,7% (només superada per Catalunya amb un 6,9%), ja que l'estada mitjana cau en un 1,3%. Observau que l'estada mitjana només augmenta a Andalusia en un 0,4%.

En valors absoluts, Catalunya lidera el rànquing de comunitats autònomes per nombre de turistes, amb 15 milions, seguida de les Balears i de les Canàries, amb un nombre semblant de turistes, entorn dels 10 milions. Espanya arriba als 58,5 milions de turistes.

L'estada mitjana més alta és de 12,3 dies a la Comunitat Valenciana, i la més baixa és la de Catalunya, amb 7,9 dies. Les Illes Balears se situen en els 10 dies i l'estada mitjana espanyola és de 9,4 dies.

8.5.

LA DEMANDA TURÍSTICA A LES BALEARS

En aquest subapartat analitzam els punts següents: el nombre de turistes arribats a les Balears; els mitjans de transport dels turistes i la distribució per illes, el *hub* de l'aeroport de Palma i el transport aeri de baix cost, les arribades per nacionalitats i per

QUADRE I-67. ARRIBADES TURÍSTIQUES A LES BALEARS, PER ILLES, MITJÀ DE TRANSPORT I AGREGATS NACIONALS (2006)

		Estrangers		Espanyols		Total	
		Arribades (milers)	% var. 06/05	Arribades (milers)	% var. 06/05	Arribades (milers)	% var. 06/05
Mallorca	avió	7.648,4	5,9	1.747,6	25,6	9.396,0	9,1
	vaixell	82,8	29,4	135,2	-0,7	218,1	8,9
	total	7.731,2	6,1	1.882,8	23,2	9.614,1	9,1
Menorca	avió	721,4	-4,9	300,3	18,6	1.021,7	1,0
	vaixell	7,6	54,7	64,2	20,1	71,8	23,0
	total	729,0	-4,5	364,5	18,8	1.093,5	2,2
Pitiüses	avió	1.285,6	-0,6	384,5	24,9	1.670,1	4,3
	vaixell	30,3	37,8	169,8	9,6	200,1	13,1
	total	1.315,9	0,1	554,4	19,8	1.870,2	5,2
Balears	avió	9.655,4	4,1	2.432,4	24,5	12.087,8	7,7
	vaixell	120,7	32,8	369,3	7,1	490,0	12,5
	total	9.776,1	4,4	2.801,7	21,9	12.577,8	7,9

Fonts: Conselleria de Turisme (CITTIB). Dades informatives 2006. *El turisme a les Illes Balears*, de gener de 2006.

illes; l'estacionalitat per mitjans de transport i per illes; l'estada mitjana i les estades per illes; el perfil del turista, i el nivell de satisfacció dels turistes arribats a les Balears.

8.5.1. EL NOMBRE DE TURISTES ARRIBATS A LES BALEARS

Les Balears varen sumar un total de 12.577.800 turistes, cosa que representa un augment del 7,9% per comparació al 2005. Aquesta xifra suposa un màxim històric i en tràfic aeri supera els 12 milions de turistes. (Vegeu el quadre I-67.)

Les arribades dels estrangers varen totalitzar 9.776.100, amb un augment del 4,4%. Els espanyols varen sumar 2.801.700 arribades, amb un augment

del 21,9%. Veiem, doncs, que els turistes estrangers constitueixen el 77,7% del total de les arribades (2,8 punts menys que l'any anterior), mentre que els espanyols són el 22,3% restant.

La recuperació turística a les Balears l'any 2006 des de la perspectiva de les arribades no va ser lineal a totes les illes: Mallorca va créixer per sobre de la mitjana (9,1%), seguida de les Pitiüses, amb un augment del 5,2% i de Menorca, amb un 2,2%. L'evolució dels mercats emissors de les principals nacionalitats explica en bona part els distints resultats turístics del 2006 a cada illa, com veurem més endavant.

Les quotes receptives per illes són les següents: Mallorca representa el 76,4% (0,7 punts més que l'any anterior), amb

9,6 milions de turistes; les Pitiüses, el 14,9% (0,3 punts menys que l'any anterior), amb 1,9 milions de turistes, i Menorca, el 8,7% (0,4 punts menys que l'any anterior), amb 1 milió de turistes.

8.5.2. ELS MITJANS DE TRANSPORT DELS TURISTES I LA DISTRIBUCIÓ PER ILLES

En aquest subapartat analitzam els punts següents: els mitjans de transport a les Balears i els mitjans de transport per illes.

8.5.2.1. Els mitjans de transport a les Balears

Les arribades per via aèria a les Balears varen ser 12.087.800, amb un augment del 7,7%, i per via marítima varen arribar a la xifra de 490.000 arribades, amb un increment del 12,5%. Les arribades amb avió varen representar el 96,1% del total i les arribades amb vaixell el 3,9%.

Tal com s'observa, l'avió és encara el mitjà més utilitzat amb diferència, sobretot pels turistes estrangers, amb un total de 9.655.400 d'arribades i un augment del 4,1%, xifra que representa el 79,9% del total de les arribades per via aèria. Les arribades de turisme estranger per via marítima varen ser 120.689, fet que suposa un increment del 32,8% respecte de l'any 2005 i que representa només el 24,6% del total de les arribades amb vaixell.

El turisme espanyol que va venir per via aèria va sumar 2.432.426 arribades, amb un augment del 24,5%, cosa que representa el 20,1% del total de les arribades amb avió, mentre que els arribats amb

vaixell varen ser 369.309, amb un increment del 7,1%, xifra que representa el 75,4% del total de les arribades per via marítima.

8.5.2.2. Els mitjans de transport per illes

A Mallorca les arribades per via aèria varen arribar als 9,3 milions, aquesta xifra suposa un increment del 9,1% i el 77,7% del total de les arribades aèries. Les arribades marítimes varen sumar un total de 218.100 (el 44,5% del total marítim), i a diferència de l'any anterior, amb un increment del 8,9%. Les proporcions dels totals d'arribades aèries i marítimes a Mallorca són del 97,7% i 2,3%, respectivament. Els estrangers arriben amb avió en el 98,9% dels casos, i amb vaixell, l'1,1%. En canvi, els espanyols arriben amb avió el 92,8% de les vegades i el 7,2% amb vaixell.

Les Pitiüses varen rebre per via aèria 1,8 milions de turistes (el 13,8% del total aeri), amb un augment del 4,3%, mentre que se'n van registrar 200.100 per via marítima (el 40,8% del total marítim), amb un creixement del 13,1%. Les proporcions dels totals d'arribades aèries i marítimes són del 89,3% i del 10,7%, respectivament. Els estrangers arriben amb avió en el 97,7% dels casos i amb vaixell el 2,3%, mentre que els espanyols arriben amb avió el 86,8% de les vegades, i amb vaixell, en el 13,4%.

Menorca va rebre 1 milió de turistes per via aèria (el 8,4% del total aeri), amb un augment de l'1%, mentre que es varen comptar 71.800 arribades marítimes (el 14,6% del total marítim) i un increment

QUADRE I-68. EL HUB A L'AEROPORT DE PALMA

	Arribades CE>Palma		Sortides Palma>Pe/Portugal		
	Total	Destinació ¹	Trànsits ²	Origen ³	Total
2005	1.102.890	696.580	406.310	269.118	675.378
2006	1.279.579	778.613	500.946	277.352	778.298
Var.06/05	16,02	11,78	23,29	3,06	15,23

	Arribades Pe/Portugal>Palma		Sortides Palma>CE		
	Total	Destinació ⁴	Trànsits ⁵	Origen ⁶	Total
2005	687.671	236.777	450.894	731.524	1.182.418
2006	808.209	272.092	536.117	765.643	1.334.760
Var.06/05	17,53	14,91	18,90	4,66	12,88

1. Passatgers que arriben de ciutats europees (CE) i resten a Mallorca.
2. Passatgers que arriben de ciutats europees i continuen el seu viatge cap a la Península o Portugal.
3. Passatgers que comencen a Mallorca el seu viatge cap a la Península o Portugal.
4. Passatgers que arriben de la Península o Portugal i resten a Mallorca.
5. Passatgers que arriben de la Península o Portugal i continuen el seu viatge cap a ciutats europees (CE).
6. Passatgers que comencen a Mallorca el viatge cap a ciutats europees (CE).

Font: Departament de Planificació i Operacions. Divisió d'Operacions. Aeroport de Palma. AENA.

del 23%. Les proporcions dels totals d'arribades aèries i marítimes a Menorca són del 93,4% i del 6,6%, respectivament. Els estrangers arriben amb avió en el 99% dels casos, i amb vaixell en l'1%, mentre que els espanyols arriben amb avió el 82,4% dels casos, i amb vaixell, en el 17,6%.

8.5.3. EL HUB DE L'AEROPORT DE PALMA I EL TRANSPORT AERI DE BAIX COST

El *hub* o servei d'aeroport de connexió de Palma va néixer fa quasi una dècada durant la temporada baixa, mentre que ara s'estén a tots els mesos de l'any.⁷³ Segons la Divisió d'Operacions de l'aeroport de Palma, l'aeroport de Palma s'ha

convertit, amb el *hub*, en el centre de distribució de vols procedents de diverses ciutats europees que, una vegada que han arribat a Palma, es dirigeixen cap a altres punts de la geografia espanyola i portuguesa.

Les companyies que participen en aquesta operació el 2006 són Air Berlin (diàriament durant tot l'any), Condor (el dimecres i el divendres, de gener a març), HapagFly (el dimecres i el divendres, de gener a març, i a diari de novembre a desembre), LTU (el dimecres, de gener a abril) i Niki (diàriament, durant tot l'any).

El total d'arribades i de sortides de Palma del trànsit d'aeroport de connexió va sumar 4,2 milions de passatgers, amb un

73. Vegeu la Memòria del CES 2005, p. 147-149.

QUADRE I-69. ENTRADA DE PASSATGERS EN COMPANYIES AÈRIES DE BAIX COST

	Total passatgers	Percentatge vertical	Variació interanual
TOTAL	17.393.071	100,0%	14,7%
Catalunya	4.229.925	24,3%	12,0%
Andalusia	3.034.789	17,4%	12,1%
C. Valenciana	2.742.759	15,8%	10,6%
Madrid	1.141.238	6,6%	48,3%
Illes Balears	3.811.910	21,9%	13,4%
Illes Canàries	1.101.787	6,3%	18,2%
Resta de CA	1.330.663	7,7%	17,8%

Font: Institut d'Estudis Turístics, a partir de dades d'AENA.

increment respecte del 2005 del 16,7%. Són per sobre d'aquesta mitjana el trànsit de passatgers que arriben de ciutats europees i continuen el seu viatge cap a la Península o Portugal i els passatgers que arriben de la Península o Portugal i continuen el seu viatge cap a ciutats europees. (Vegeu el quadre I-68.)

Cal destacar que el 60,8% de total d'arribades procedents de la Unió Europea roman a Palma, i el 39,2% restant continua el viatge cap a la Península o Portugal. Passa el contrari amb el trànsit procedent de la Península o Portugal, el 33,6% dels passatgers que arriben a la Península o Portugal queden a Palma i el 66,3% dels passatgers continuen el viatge cap a la resta d'Europa.

També cal destacar que, quant al trànsit de passatgers que comencen a Palma el viatge, el major creixement es produeix amb destinació a la Unió Europea, que se situa 1,6 punts per sobre del trànsit d'origen a Palma amb destinació a la Península

o Portugal, fet que reflecteix una veta de mercat creixent que aprofiten també els residents a les Illes Balears.

Amb referència als vols de «baix cost» o «baix preu», cal remarcar que al llarg de l'any 2006 han arribat 3,8 milions de passatgers, amb un creixement del 13,4% (1,3 punts per sota de la mitjana de l'Estat). Cal destacar que les Balears representen el 21,9% del total d'entrades de passatgers en companyies aèries de baix cost, només superada per Catalunya amb 4,2 milions d'entrades i amb un pes del 24,3%. El total de passatgers entrats a l'Estat és 17,4% amb un increment del 14,7%. (Vegeu el quadre I-69.)

Pel que fa als comptes d'explotació dels aeroports espanyols per a l'any 2004, es veu clarament que l'aeroport de Palma és el tercer en importància per xifra de negocis darrere de Madrid (Barajas) i Barcelona, però és el vint pel que fa a xifra de negocis per viatger. (Vegeu el quadre I-70.)

QUADRE I-70. COMPTES D'EXPLOTACIÓ DE 42 AEROPORTS ESPANYOLS AL 2004

Aeroport	Viatgers (milers)	Ingressos totals (milers d'euros)	Resultats d'exploració*	Aeroport	Ingressos per viatger (milers d'euros)
La Corunya	586	3.361	-846	1 Vítòria	34,811
Alacant	8.571	41.879	18.617	2 Saragossa	16,144
Almeria	831	3.871	-2.204	3 Salamanca	11,500
Astúries	944	5.303	103	4 Lleó	9,154
Badajoz	83	437	-225	5 Madrid Barajas	7,975
Barcelona	24.558	143.497	86.784	6 Logronyo	6,842
Bilbao	3.396	20.245	6.964	7 València	6,119
Còrdova	19	65	-1.515	8 Bilbao	5,961
Fuerteventura	3.917	16.973	4.483	9 Barcelona	5,843
Girona	2.956	11.547	5.105	10 Sevilla	5,814
La Gomera	91	59	-1.150	11 Vigo	5,785
Gran Canaria	9.467	43.591	14.453	12 La Corunya	5,735
Granada	591	3.012	-2.169	13 Astúries	5,618
El Hierro	145	198	-1.535	14 Santiago	5,566
Eivissa	4.172	18.052	4.648	15 Màlaga	5,339
Jerez	1.117	5.091	-982	16 Badajoz	5,265
La Palma	1.016	2.803	-2.943	17 Granada	5,096
Lanzarote	5.515	25.570	11.238	18 Tenerife Sud	5,014
Lleó	65	595	-472	19 Alacant	4,886
Logronyo	38	260	-929	20 Palma	4,765
Madrid Barajas	35.539	283.433	159.097	21 Almeria	4,658
Madrid C. Vientos	0	590	-2.313	22 Valladolid	4,652
Màlaga	12.046	64.319	28.746	23 Lanzarote	4,636
Melilla	244	794	-2.025	24 Gran Canaria	4,605
Menorca	2.631	11.276	367	25 San Sebastià	4,561
Múrcia	848	3.213	83	26 Jerez	4,558
Palma	20.416	97.290	30.065	27 Pamplona	4,508
Pamplona	321	1.447	-2.162	28 Fuerteventura	4,333
Reus	1.138	4.667	100	29 Eivissa	4,327
Sabadell	—	256	-1.497	30 Menorca	4,286
Salamanca	22	253	-1.119	31 Reus	4,101
Santiago	1.580	8.794	734	32 Santander	4,064

Continua

QUADRE I-70. COMPTES D'EXPLOTACIÓ DE 42 AEROPORTS ESPANYOLS AL 2004

Aeroport	Viatgers (milers)	Ingressos totals (milers d'euros)	Resultats d'exploració*	Aeroport	Ingressos per viatger (milers d'euros)
San Sebastià	296	1.350	-1.585	33 Tenerife Nord	3,939
Santander	343	1.394	-2.041	34 Girona	3,906
Sevilla	2.678	15.571	2.226	35 Múrcia	3,789
Tenerife Nord	3.369	13.272	1.247	36 Còrdova	3,421
Tenerife Sud	8.632	43.280	18.374	37 Melilla	3,254
València	3.112	19.041	4.181	38 La Palma	2,759
Valladolid	442	2.056	-433	39 El Hierro	1,366
Vigo	912	5.276	590	40 La Gomera	0,648
Vitòria	95	3.307	-2.897	41 Madrid C. Vientos	0,000
Saragossa	125	2.018	-2.194	— Sabadell	—

* Resultats d'exploració abans d'interessos, impostos i amortitzacions (EBITDA), en milers d'euros.

Font: Germà Bel i Xavier Fageda, autors de l'informe *Implicaciones de la gestión centralizada de los aeropuertos de España*, i estimacions d'AENA.

8.5.4. LES ARRIBADES PER NACIONALITATS PER VIA AÈRIA I PER ILLES⁷⁴

En aquest subapartat analitzam els punts següents: les arribades a les Balears i les arribades per illes.

8.5.4.1. Les arribades a les Balears

L'anàlisi de les arribades per nacionalitats i per via aèria mostra que el turisme alemany, amb 3,98 milions de turistes, va augmentar un 6,1% i se situa líder, amb el 33% del total. El turisme britànic, amb 3,37 milions, en canvi només augmenta l'1,1% i passa a representar el 27,9%. El tercer mercat per via aèria són els espa-

nyols, que amb 2,43 milions creixen un 24,5% i representen el 20,1%. Aquestes tres nacionalitats representen el 81% del total. De la resta de nacionalitats, no n'hi ha cap que superi el mig milió, i la més important és Itàlia, amb 463.100 turistes, que creix un 10,9% i té un pes del 3,8%. (Vegeu el quadre I-71.)

8.5.4.2. Les arribades per illes

A Mallorca les tres nacionalitats es comporten de la manera següent: els alemanys varen sumar 3,6 milions de turistes: amb un increment del 6,7%, representen el 38,4% del total del turisme. Els britànics arribats foren 2,3 milions: augmenten un 1,8% i representen el 24,2%.

74. No es disposa d'un desglossament per nacionalitats estrangeres de les arribades per via marítima; però, atès l'escàs volum (120,7 milers en total), el fet de no sumar la part marítima a les arribades aèries de cadascuna no afecta aquest estudi estadístic comparatiu.

QUADRE I-71. ARRIBADES TURÍSTIQUES A LES BALEARS PER ILLES, MITJÀ DE TRANSPORT I NACIONALITATS (2006)

Nacionalitat	Balears milers	Var. 06/05 %	Percentatge Illes Balears ¹	Mallorca milers	Var. 06/05 %	Percentatge s/total illa ¹	Pitiüses milers	Var. 06/05 %	Percentatge s/total illa ¹	Menorca milers	Var. 06/05 %	Percentatge s/total illa ¹
Alemanya	3.985,9	6,1	33,0	3.607,1	6,7	38,4	285,8	0,5	17,1	93,1	-1,7	9,1
Regne Unit	3.371,2	1,1	27,9	2.269,6	1,8	24,2	587,5	0,6	35,2	514,1	-1,1	50,3
França	216,2	-24,4	1,8	180,9	-24,0	1,9	33,7	-20,0	2,0	1,7	-71,3	0,2
Suïssa	254,4	41,0	2,1	230,2	44,0	2,5	16,9	13,4	1,0	7,3	29,1	0,7
Suècia	172,3	21,3	1,4	162,0	25,6	1,7	1,1	-36,7	0,1	9,2	-18,6	0,9
Itàlia	463,1	10,9	3,8	159,9	18,8	1,7	246,5	13,6	14,8	56,7	-14,1	5,5
Holanda	178,4	12,1	1,5	151,4	26,8	1,6	15,3	-43,2	0,9	11,8	-8,9	1,2
Bèlgica	111,0	-3,7	0,9	89,3	-5,3	1,0	14,9	8,9	0,9	6,7	-5,6	0,7
Dinamarca	128,6	22,1	1,1	123,8	29,1	1,3	2,7	-63,1	0,2	2,1	-1,9	0,2
Noruega	109,3	14,0	0,9	105,5	13,8	1,1	2,2	63,3	0,1	1,6	-9,2	0,2
Àustria	184,8	29,1	1,5	164,7	30,9	1,8	18,6	26,1	1,1	1,5	-41,6	0,1
Irlanda	183,3	5,0	1,5	152,2	11,7	1,6	22,4	-6,9	1,3	8,6	-39,3	0,8
Luxemburg	27,7	-4,5	0,2	26,8	-2,1	0,3	0,9	-40,7	0,1	0,1	-73,4	0,0
Portugal	78,5	-14,4	0,6	73,3	-11,6	0,8	4,6	-35,7	0,3	0,6	-64,9	0,1
Finlàndia	24,3	15,3	0,2	23,1	24,5	0,2	1,0	-55,4	0,1	0,2	-26,6	0,0
Altres	166,3	-24,1	1,4	128,7	-17,9	1,4	31,4	-37,1	1,9	6,2	-49,6	0,6
Estrangers	9.655,4	4,1	79,9	7.648,4	5,9	81,4	1.285,6	-0,6	77,0	721,4	-4,9	70,6
Espanyols	2.432,4	24,5	20,1	1.747,6	25,6	18,6	384,5	24,9	23,0	300,3	18,6	29,4
Subtotal avió	12.087,8	7,7	100,0	9.396,0	9,1	100,0	1.670,1	4,3	100,0	1.021,7	1,0	100,0
Estrangers	120,7	32,8	24,6	82,8	29,4	38,0	30,3	37,8	15,1	7,6	54,7	10,5
Espanyols	369,3	7,1	75,4	135,2	-0,7	62,0	169,8	9,6	84,9	64,2	20,1	89,5
Subtotal vaixell	490,0	12,5	100,0	218,1	8,9	100,0	200,1	13,1	100,0	71,8	23,0	100,0
Subtotal estrangers	9.776,1	4,4	77,7	7.731,2	6,1	80,4	1.315,9	0,1	70,4	729,0	-4,5	66,7
Subtotal espanyols	2.801,7	21,9	22,3	1.882,8	23,2	19,6	554,4	19,8	29,6	364,5	18,8	33,3
Total turistes	12.577,8	7,9	100,0	9.614,1	9,1	100,0	1.870,2	5,2	100,0	1.093,5	2,2	100,0

1. Base de càlcul de les nacionalitats = subtotal avió

Font: Conselleria de Turisme (CITIB). Dades informatives 2006. El turisme a les Illes Balears, de gener 2006.

Els espanyols arribaren als 1,7 milions, amb un augment del 25,6% i el 18,6% del total. Les tres nacionalitats representen el 81,2% del total de les arribades amb avió.

A les Pitiüses el comportament d'aquestes tres nacionalitats varia una mica. El primer lloc l'ocupen els britànics, amb 587.500 turistes, és a dir, l'increment és del 0,6% i representen el 35,2% del total. Els espanyols arriben als 384.500 turistes, amb un creixement d'un 24,9%, i signifiquen el 23% del total. El turisme alemany només arriba als 285.800 turistes, amb un increment del 0,5%, i representen el 17,1% del total. Les tres nacionalitats són el 75,3% de totes les arribades amb avió.

A Menorca el comportament d'aquestes tres nacionalitats és el següent: els britànics sumen 514.100 turistes, amb un descens de l'1,1%, i representen la meitat del turisme total (50,3%). Els espanyols arriben als 300.300 turistes, amb un creixement del 18,6% i el 29,4% del total. Els alemanys només sumen 93.100 turistes, amb un descens de l'1,7%, i suposen el 9,1% del total. Aquestes tres nacionalitats concentren el 88,8% del total de les arribades amb avió.

Es pot dir, doncs, que el mercat alemany condiona més que a les altres illes el resultat anual del turisme a Mallorca, mentre que el britànic condiona el resultat anual de les Pitiüses i, en especial, el de Menorca. També, convé ressaltar la

importància creixent del mercat espanyol, perquè a les Pitiüses i a Menorca es consolida ja com el segon mercat en importància i a Mallorca té consolidada la tercera posició. A més a més, com veurem a continuació, fa un paper important com a mercat desestacionalitzador. (Vegeu el quadre I-71.)

8.5.5. L'ESTACIONALITAT PER MITJANS DE TRANSPORT, PER ILLES I PER TEMPORADES

En aquest subapartat analitzam els punts següents: l'estacionalitat a les Balears, l'estacionalitat per illes, l'estacionalitat per mitjans de transport, l'estacionalitat per temporades i els programes desestacionalitzadors.

8.5.5.1. L'estacionalitat a les Balears

Durant els sis mesos de la temporada mitjana baixa (gener, febrer, març, abril, novembre i desembre), les Balears varen rebre un total de 2.574.900 turistes, el 20,5% del total d'arribades, mentre que en els sis mesos restants de la temporada mitjana alta (de maig a octubre) se'n va rebre 10.002.900, el 79,5% del total d'arribades (el 96,4% per via aèria i el 3,6% per via marítima).⁷⁵ (Vegeu el quadre I-72.)

L'estacionalitat, mesurada pel pes que té el nombre de turistes en temporada mitjana baixa sobre el total de turistes, presenta una lleugera variació positiva de nou dècimes, tenint en compte que l'any 2005

75. Introduïm el terme «mitjana» en cada temporada ja que no és possible definir ambdues temporades només com a «alta» o «baixa». D'aquesta manera, però, s'elimina l'anomalia estadística que produeix la Setmana Santa, mentre que abans s'utilitzaven tres temporades (la baixa, la mitjana i l'alta).

QUADRE I-72. ESTACIONALITAT DEL TURISME PER VIA AÈRIA I MARÍTIMA, PER TEMPORADES I NACIONALITATS A LES BALEARS (2006)

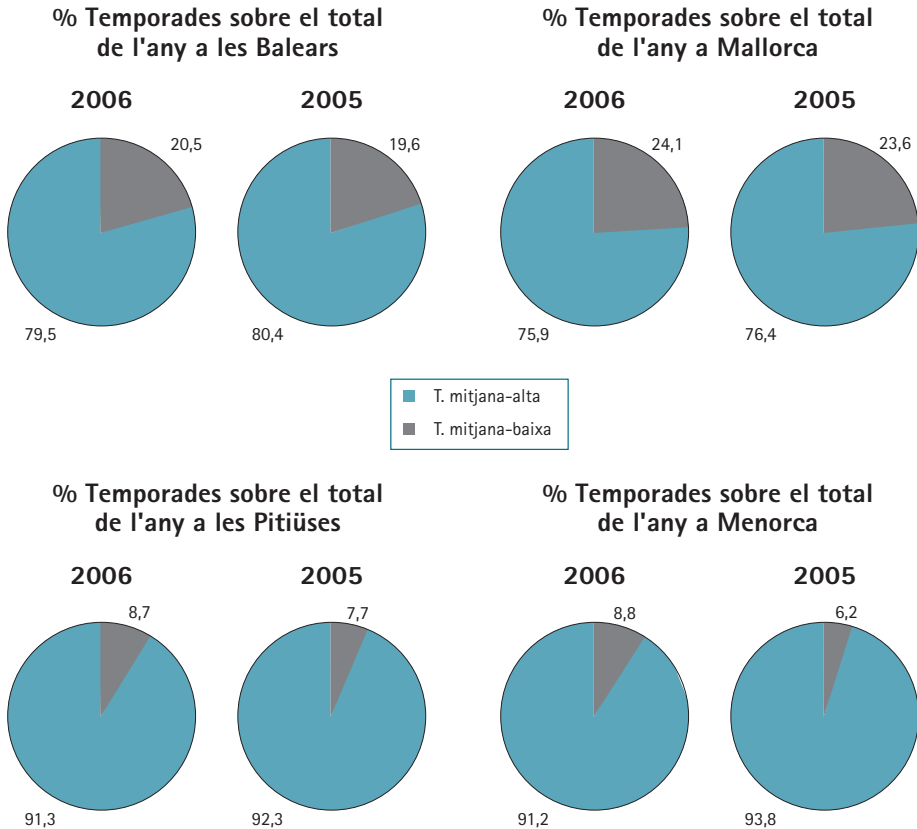
Temporades/il·les	Illes Balears			Mallorca			Illes Pitiüses			Menorca		
	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total	Estrangers	Espanyols	Total
Milers d'arribades	8.180,8	1.822,1	10.002,9	6.216,4	1.081,3	7.297,7	1.262,6	444,9	1.707,5	701,823	295,896	997,7
T. mitjana-alta	1.595,3	979,6	2.574,9	1.514,9	801,5	2.316,4	53,3	109,4	162,7	27,178	68,642	95,8
T. mitjana-baixa	9.776,1	2.801,7	12.577,8	7.731,2	1.882,8	9.614,1	1.315,9	554,4	1.870,2	729,0	364,5	1.093,5
% temporada sobre el total de l'any												
Estrangers	83,7	65,0	79,5	80,4	57,4	75,9	96,0	80,3	91,3	96,3	81,2	91,2
T. mitjana-alta	16,3	35,0	20,5	19,6	42,6	24,1	4,0	19,7	8,7	3,7	18,8	8,8
T. mitjana-baixa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
% illes sobre el total de les Balears												
Estrangers	100,0	100,0	100,0	76,0	59,3	73,0	15,4	24,4	17,1	8,6	16,2	10,0
T. mitjana-alta	100,0	100,0	100,0	95,0	81,8	90,0	3,3	11,2	6,3	1,7	7,0	3,7
T. mitjana-baixa	100,0	100,0	100,0	79,1	67,2	76,4	13,5	19,8	14,9	7,5	13,0	8,7
% sobre el total de nacionalitats a cada illa i a les Balears												
Estrangers	81,8	18,2	100,0	85,2	14,8	100,0	73,9	26,1	100,0	70,3	29,7	100,0
T. mitjana-alta	62,0	38,0	100,0	65,4	34,6	100,0	32,7	67,3	100,0	28,4	71,6	100,0
T. mitjana-baixa	77,7	22,3	100,0	80,4	19,6	100,0	70,4	29,6	100,0	66,7	33,3	100,0

Tma: de maig a octubre.
Tmb: de novembre a abril.

Font: Conselleria de Turisme (CITTIB).

Gràfic I-35

Distribució de les temporades 2005 i 2006 per illes

Font: Elaboració pròpia amb dades publicades a *El Turisme a les Illes Balears. 2005* (Conselleria de Turisme).
Tma: de maig a octubre (6 mesos).
Tmb: de novembre a abril (6 mesos).

el total d'arribades en aquesta temporada era del 19,6% i el 2006 ha estat del 20,5%. (Vegeu el gràfic I-35.)

Cal observar que l'anàlisi per mesos respecte de la mitjana d'arribades turístiques dels dos darrers anys mostra una

millora en tots els mesos, excepte el febrer (-0,03%), i destaquen els increments superiors al 10% d'abril (26,6%), maig (10,4%), juny (16,5%), setembre (10,1%), novembre (14,5%) i desembre (35,8%).(Vegeu el gràfic AI-10.)

QUADRE I-73. ÍNDEX DE GINI: NOMBRE DE TURISTES (2005-2006)

	IG 2005	Rang equivalent mensual	IG 2006	Rang equivalent mensual	Variació IG en punts	Variació (%) rang equivalent mensual 06/05
Mallorca	0,3249	8,1011	0,3180	8,1838	-0,0069	1,0208
Menorca	0,5353	5,5762	0,5149	5,8207	-0,0204	4,3847
Pitiüses	0,5308	5,6303	0,5234	5,7188	-0,0074	1,5719
Illes Balears	0,3748	7,5023	0,3655	7,6138	-0,0093	1,4862

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CITTIB.

La millora en termes d'un indicador sintètic de l'estacionalitat calculat a través de l'índex de Gini mostra una millora de l'estacionalitat de -0,0093 punts, que en termes d'una equidistribució igual per mesos de la mitjana de les arribades turístiques és de l'1,5%.⁷⁶ (Vegeu el quadre I-73.)

La millora de la desestacionalització es deu a l'augment progressiu del turisme espanyol. En la temporada mitjana baixa del 2006 es varen comptabilitzar 979.600 turistes espanyols, amb un creixement del 45,8%, enfront dels 1.595.300 estrangers, que signifiquen un decreixement d'un 0,82%.

Així, les arribades de turisme espanyol en la temporada mitjana baixa varen ser el 35% del total anual, mentre que les referides a la temporada mitjana alta varen ser

del 65%. (El 2005 els percentatges varen ser del 29,7% i del 70,3%, respectivament.) En canvi, el turisme estranger va presentar percentatges del 16,3% i del 83,7%, respectivament. (El 2005 els percentatges varen ser del 17,2% i del 82,8%, respectivament.) Així, el turisme espanyol és menys estacional que l'estranger i és dona una important millora en la temporada mitjana baixa del 2006 en relació amb el 2005, mentre que empitjora l'estacionalitat pel turisme estranger, ja que aquest en temporada mitjana-baixa cau un 0,82%.

8.5.5.2. L'estacionalitat per illes

A l'illa de Mallorca la temporada mitjana baixa supera el percentatge del total balear, ja que el 2006 va registrar el 24,1% del total, mentre que en la temporada mitjana alta va ser del 75,9%,

⁷⁶ L'índex de Gini calcula en un interval de 0 a 1 l'equidistribució d'una variable, en aquest cas, l'equidistribució de les arribades turístiques al llarg dels 12 mesos d'un any. Quant més s'apropa a zero més igualitària és la distribució. Per tant, disminucions d'aquest índex indiquen una millora de l'estacionalitat. L'estimació de la variació del rang equivalent mensual ens permet valorar indirectament la millora de l'índex de Gini en termes de temps. En aquest cas, un augment del valor del rang equivalent mensual indica un allargament del temps de les arribades turístiques distribuïdes igualitàriament al llarg dels mesos. És a dir, la redistribució equitativa igual per mesos de les arribades turístiques omplen 7,5 mesos el 2005, mentre el 2006 aquesta redistribució equitativa és de 7,61 mesos, per tant, es dona una millora en temps de l'estacionalitat del 1,49%. Sobre la metodologia emprada per fer el càlcul de l'índex de Gini i el seu ajust al temps equivalent en mesos, es pot consultar el treball d'Anastassios Tsitouras (2004), «Adjusted Gini coefficient and 'months equivalent' degree of tourism seasonality: a research note», *Tourism Economics*, 10 (1), p. 95-100. Valgui aquesta nota metodològica per a la resta d'aquest apartat.

percentatge inferior a la mitjana de les Illes Balears. A Eivissa i Formentera, la temporada mitjana baixa va representar un 8,7%, mentre que la temporada mitjana alta va ser del 91,3%. A Menorca la temporada mitjana baixa representa un 8,8%, i un 91,2% la temporada mitjana alta. Per tant, a diferència dels anys anteriors, les Pitiüses superen Menorca, i representen el màxim estacional de les Balears. (Vegeu el gràfic I-35.)

La presència de turisme espanyol minva l'efecte de l'estacionalitat a les Illes. A Mallorca els turistes espanyols arribats en la temporada mitjana baixa varen representar el 42,6% del total anual (amb un creixement del nombre de turistes del 43,2%), superior a la mitjana de les Balears, del 35%, mentre que a les Pitiüses aquest percentatge va arribar només al 19,7% (amb un creixement del nombre de turistes del 58,3%), i a Menorca al 18,8% (amb un creixement del nombre de turistes del 60,7%).

Cal observar que l'anàlisi per mesos respecte de la mitjana d'arribades turístiques dels dos darrers anys mostra una millora en tots els mesos a Mallorca. A les Pitiüses es dona una caiguda els mesos de gener (-13,7%), febrer (-4,1%), juliol (-0,6%), octubre (-2,9%), novembre (-12,2%) i desembre (-16,3%). A Menorca la caiguda només afecta els mesos de maig (-13,9%), juliol (-0,2%), agost (-1,9%) i octubre (-16,1%).

Les variacions dels índexs de Gini milloren a totes les illes, i és la millora més important en temps equivalent en mesos a Menorca, amb un 4,38%; en canvi, la

que presenta una millora menor és Mallorca, amb una taxa del 1,02%. (Vegeu el quadre I-73.)

El turisme estranger, per contra, és molt estacional, sobretot a les Pitiüses i Menorca. Així, a Mallorca en la temporada mitjana baixa rep el 19,6% del total anual (amb un decreixement en el nombre de turistes del 0,22%), valor superior al de la mitjana balear del 16,3%, mentre que les Pitiüses només varen arribar al 4% (amb un decreixement en el nombre de turistes del 20,7%), i Menorca al 3,7% (amb un creixement en el nombre de turistes del 17,7%), i és l'única illa que veu créixer el nombre de turistes estrangers en temporada mitjana-baixa). Per tant, la falta de turisme estranger en la temporada mitjana baixa de les illes menors constitueix un greu problema del sector turístic, amb repercussions de tipus econòmic i social, si bé moltes empreses turístiques d'aquestes illes han internalitzat aquest cost estructural des del començament de les expansions, cosa que els permet seguir operatives malgrat el tancament massiu i prolongat dels establiments a l'hivern.

8.5.5.3. L'estacionalitat per mitjans de transport

Per mitjans de transport, a les Balears l'avió presenta una major estacionalitat que el vaixell, amb un 20,2% d'arribades amb avió en la temporada mitjana baixa, enfront del 25,9% d'arribades amb vaixell. En conseqüència, en la temporada mitjana alta les arribades amb avió representen el 79,8%, mentre que les de vaixell són el 74,1%. Clarament es dona, doncs, un ús relatiu major del vaixell en temporada mitjana baixa. (Vegeu el quadre I-74.)

QUADRE I-74. EVOLUCIÓ MENSUAL DEL TURISME ARRIBAT PER VIA AÈRIA I MARÍTIMA (2006)

	Arribades avió	Arribades vaixell	Arribades total	% 06/05 avió	% 06/05 vaixell	% 06/05 Total	Distribució 2006 Total
Gener	244.286	12.507	256.793	-0,5	1,1	-0,4	2,0%
Febrer	303.163	7.792	310.955	-5,4	-0,9	-5,3	2,5%
Març	492.083	13.916	505.999	1,9	-54,8	-1,5	4,0%
Abril	782.931	71.012	853.943	28,8	123,9	33,5	6,8%
Maig	1.407.837	31.922	1.439.759	10,5	2,8	10,3	11,4%
Juny	1.676.101	55.127	1.731.228	12,3	53,1	13,3	13,8%
Juliol	1.925.844	64.850	1.990.694	3,7	-22,6	2,6	15,8%
Agost	1.959.259	143.292	2.102.551	3,0	14,9	3,7	16,7%
Setembre	1.650.360	44.412	1.694.772	8,4	0,1	8,2	13,5%
Octubre	1.020.399	23.523	1.043.922	3,8	54,3	4,6	8,3%
Novembre	334.995	6.712	341.707	7,3	-10,4	6,9	2,7%
Desembre	290.573	14.933	305.506	28,2	46,5	29,0	2,4%
Total	12.087.831	489.998	12.577.829	7,7	12,5	7,9	100,0%

Font: Conselleria de Turisme (CITTIB). Dades informatives 2006. El turisme a les Illes Balears, de gener de 2006.

8.5.5.4. L'estacionalitat per temporades

La temporada mitjana i baixa registra el 40,4% del total d'estades (amb un guany de 1,8 punts percentuals respecte del 2005), si bé la temporada baixa incrementa només un 0,3% el total d'estades, la temporada mitjana incrementa el 19% de les estades. Així, la temporada alta representa el 59,6%. (Vegeu el quadre I-77.)

8.5.5.5. Els programes desestacionalitzadors

Cal destacar el paper desestacionalitzador que fan els programes de l'Imserso i el programa Oci 60 del Govern de les Illes Balears.

Amb relació a l'Imserso, s'ha arribat a les 173.184 places venudes per a la temporada d'octubre a abril de 2005-2006, amb

una lleugera disminució del 0,8% per comparació a la temporada de l'any passat. Cal observar que, en relació amb la resta de destinacions, les Balears continuen essent la primera destinació de l'Imserso, amb el 25,7% del total de places. També es pot destacar que les úniques destinacions que experimenten un augment són la Comunitat Valenciana (4,8%) i Andalusia (0,3%). (Vegeu el quadre I-75.)

Pel que fa al total d'estades, les Balears sumen 1.777.391 estades, fet que ens situa també com a líders per comunitats autònomes, amb una pèrdua de l'1,6%, i una estada mitjana que se situa en els 10,3 dies (3,2 dies menys en relació amb la temporada del 2000-2001). Cal ressaltar que en el conjunt de la temporada mitjana-baixa això representa el 16,1% del total d'estades dels espanyols (11.039.696 estades).

QUADRE I-75. PLACES DE L'IMERSO CONTRACTADES PER DESTINACIONS TURÍSTIQUES

Destinació turística	2000-2001				2001-2002				2002-2003									
	Nre. Places	Estades	Estada mitjana	Nre. Places	Estades	Estada mitjana	Nre. Places	Estades	Estada mitjana	Nre. Places	Estades	Estada mitjana						
	Var. 02-03 / 01-02	Var. 01-02 / 00-01	Var. 01-02 / mitjana 00-01	Nre. Places	Estades	Estada mitjana	Var. 01-02 / 00-01	Var. 01-02 / mitjana 00-01	Var. 01-02 / mitjana 00-01	Var. 02-03 / 01-02	Var. 02-03 / mitjana 01-02	Var. 02-03 / mitjana 01-02						
Andalusia	77.786*	2.417.086	31,1	90.596	16,5	1.130.913	-53,2	12,5	-59,8	116.785	28,9	1.163.113	2,8	10,0	-20,2			
Múrcia	—	—	—	14.420	—	201.880	—	14,0	—	22.622	56,9	236.684	17,2	10,5	-25,3			
Illles Balears	139.362	1.877.274	13,5	130.274	-6,5	1.754.844	-6,5	13,5	0,0	150.223	15,3	1.703.485	-2,9	11,3	-15,8			
Illles Canàries	11.698	81.886	7,0	15.657	33,8	109.599	33,8	7,0	0,0	17.871	14,1	150.794	37,6	8,4	20,5			
Catalunya	52.076	689.192	13,2	45.604	-12,4	597.219	-13,3	13,1	-1,0	53.797	18,0	628.026	5,2	11,7	-10,9			
Com. Valenciana	—	—	—	79.021	—	934.801	—	11,8	—	107.770	36,4	1.109.311	18,7	10,3	-13,0			
Circuits culturals	14.527	72.635	5,0	15.555	7,1	77.775	7,1	5,0	0,0	21.192	36,2	105.960	36,2	5,0	0,0			
Itinerari naturalista	—	—	—	2.551	—	10.204	—	4,0	—	2.507	-1,7	10.028	-1,7	4,0	0,0			
Total	399.862	5.138.073	12,8	393.678	-1,5	4.817.235	-6,2	12,2	-4,8	492.767	25,2	5.107.401	6,0	10,4	-15,3			
	2003-2004				2004-2005				2005-2006									
Destinació turística	Nre. Places	Estades	Estada mitjana	Nre. Places	Estades	Estada mitjana	Nre. Places	Estades	Estada mitjana	Nre. Places	Estades	Estada mitjana	Nre. Places	Estades	Estada mitjana			
	Var. 03-04 / 02-03	Var. 03-04 / mitjana 02-03	Var. 03-04 / mitjana 02-03	Var. 04-05 / 03-04	Var. 04-05 / mitjana 03-04	Var. 04-05 / mitjana 03-04	Var. 05-06 / 04-05	Var. 05-06 / mitjana 04-05	Var. 05-06 / mitjana 04-05	Var. 05-06 / 04-05	Var. 05-06 / mitjana 04-05	Var. 05-06 / mitjana 04-05	Var. 05-06 / 04-05	Var. 05-06 / mitjana 04-05	Var. 05-06 / mitjana 04-05			
Andalusia	138.048	18,2	1.478.960	27,2	10,7	7,6	165.276	19,7	1.734.278	17,3	10,5	-2,1	165.837	0,3	1.683.136	-2,9	10,1	-3,3
Múrcia	23.911	5,7	241.066	1,9	10,1	-3,6	19.305	-19,3	192.234	-20,3	10,0	-1,2	18.723	-3,0	200.935	4,5	10,7	7,8
Illles Balears	175.118	16,6	1.801.422	5,7	10,3	-9,3	174.601	-0,3	1.806.679	0,3	10,3	0,6	173.184	-0,8	1.777.391	-1,6	10,3	-0,8
Illles Canàries	20.466	14,5	162.204	7,6	7,9	-6,1	35.477	73,3	269.122	65,9	7,6	-4,3	32.913	-7,2	254.478	-5,4	7,7	1,9
Catalunya	76.898	42,9	803.915	28,0	10,5	-10,4	98.899	28,6	1.074.234	33,6	10,9	3,9	97.954	-1,0	1.054.767	-1,8	10,8	-0,9
Com. Valenciana	131.682	22,2	1.373.540	23,8	10,4	1,3	150.450	14,3	1.598.135	16,4	10,6	1,8	157.734	4,8	1.601.544	0,2	10,2	-4,4
Circuits culturals	22.595	6,6	112.975	6,6	5,0	0,0	25.062	10,9	125.310	10,9	5,0	0,0	24.669	-1,6	123.345	-1,6	5,0	0,0
Itinerari naturalista	3.657	45,9	14.628	45,9	4,0	0,0	4.218	15,3	16.872	15,3	4,0	0,0	2.883	-31,7	11.532	-31,7	4,0	0,0
Total	592.375	20,2	5.988.710	17,3	10,1	-2,5	673.288	13,7	6.816.864	13,8	10,1	0,1	673.897	0,1	6.707.128	-1,6	10,0	-1,7

* També inclou Múrcia i la Comunitat Valenciana.
Nota: Les temporades de l'IMERSO van des d'octubre fins a aproximadament el mes d'abril.
Font: Ministeri de Treball i Afers Socials.

Amb referència al pla Oci 60,⁷⁷ l'evolució de les dades per a les tres temporades vigents, que van del 2003-2004 al 2005-2006, mostren l'evolució següent: Eivissa és l'única illa en què es redueix el nombre d'usuaris al llarg de les tres temporades, amb una caiguda del 20,1%. Menorca creix un 0,6%, i Mallorca, un 36,2%. En total, el 2005-2006 hi ha hagut 9.802 usuaris amb destinació a les Illes Balears, amb un decreixement des del 2003-2004 de l'1,3%, i s'ha de destacar que en la darrera campanya s'hi ha afegit Alacant, com a nova destinació, amb 1.144 usuaris. (Vegeu el quadre I-76.)

Finalment, i en relació amb els programes desestacionalitzadors, cal fer esment de la proposta d'un projecte pilot del Govern de les Illes Balears sobre intercanvi de turisme social d'àmbit europeu. Aquest

projecte inclou una àmplia mostra de diferents segments del mercat, no tan sols dels jubilats, sinó també dels estudiants joves, discapacitats i treballadors. Aquest projecte compta amb el suport del Consell Econòmic i Social Europeu⁷⁸ i el Comitè de les Regions Europees, a l'espera de sumar el suport del Parlament Europeu i de la Comissió Europea per assegurar-ne el finançament.

8.5.6. L'ESTADA MITJANA I LES ESTADES PER ILLES

L'estada mitjana és d'11 dies⁷⁹ i ha disminuït en 0,1 dies (-1,2%). Les variacions pel que fa a les tres principals nacionalitats són del -3,1% quant als alemanys, del 4,1% quant als britànics i del -2% quant als espanyols. (Vegeu el quadre I-77.)

QUADRE I-76. TOTAL D'USUARIS DEL "PLA OCI 60" DISTRIBUÏTS PER ZONES I ORIGEN. TEMPORADA 2006-2007

		Destinació				
	Illes	Pitiüses	Mallorca	Menorca	Alacant	Total
Origen	Pitiüses	0	1.173	342	150	1.665
	Menorca	440	1.025	0	144	1.609
	Mallorca	3.146	0	3.850	634	7.630
Totals		3.586	2.198	4.192	928	10.904

Temporada: Vendes realitzades de setembre de 2006 a juny de 2007. En el cas d'Alacant, queden places que sortiran a la venda el mes de setembre.

Nota: El programa segueix en funcionament, per la qual cosa les dades són provisionals (aquí només es recullen les dades de setembre de 2006 a 21 de febrer de 2007).

Font: Mundo Sénior.

77. Vegeu la *Memòria del CES 2004*, p. 146.

78. Vegeu: Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu sobre «Turisme social a Europa». INT/312. Brussel·les, 14 de setembre de 2006.

79. Cal observar que l'estada mitjana d'estrangers estimada per Frontur a les Balears és de 9,72 dies (vegeu el quadre I-63), mentre que l'estada mitjana d'espanyols estimada per l'enquesta de la despesa turística és de 10,7 dies.

QUADRE I-77. ESTADA DELS TURISTES A LES ILLES BALEARS (2006)

Pernoctacions (nits)	Temporada alta	% Var. 06/05	Temporada mitjana	% Var. 06/05	Temporada baixa	% Var. 06/05	Total	% Var. 06/05
Mallorca	52.615.951	2,1	26.824.216	23,9	15.562.322	-1,7	95.002.487	6,7
Menorca	8.312.322	3,6	2.114.304	-4,8	591.005	-8,3	11.017.631	1,2
Pitiüses	13.780.893	9,0	3.956.638	5,5	1.406.658	8,8	19.144.190	8,2
Illes Balears	74.709.166	3,4	32.895.158	19,1	17.559.985	-1,2	125.164.308	6,4

Tipus d'allotjament	Total d'estades	% Var. 06/05	Distribució de estades (%)	Diferència 06-05 en punts percentuals
Hotels i similars	81.879.739	6,1	65,4	-0,2
Allotjament en lloguer	11.850.903	3,6	9,5	-0,5
Allotjament en propietat	13.489.293	1,5	10,8	-0,4
Casa d'amics o familiars	15.681.125	20,0	12,5	1,3
Càmping	498.641	66,8	0,4	0,4
Altres	1.764.607	-14,6	1,4	-0,6
Total	125.164.308	6,4	100,0	0,0

ESTADA MITJANA DEL TURISME A LES ILLES BALEARS

Estada en dies	Temporada alta	% Var. 06/05	Temporada mitjana	% Var. 06/05	Temporada baixa	% Var. 06/05	Mitjana	% Var. 06/05
Mallorca	10,9	-4,6	10,8	6,1	11,0	-4,4	10,9	-2,0
Menorca	11,2	1,6	10,8	-0,4	10,6	-32,3	11,1	-0,8
Pitiüses	10,9	3,3	11,4	-0,4	15,7	11,3	11,3	2,9
Illes Balears	10,9	-2,6	10,9	4,7	11,2	-4,4	11,0	-1,2

Nacionalitats	Temporada alta	% Var. 06/05	Temporada mitjana	% Var. 06/05	Temporada baixa	% Var. 06/05	Mitjana	% Var. 06/05
Alemans	11,2	-8,5	11,3	5,8	12,1	1,9	11,3	-3,1
Britànics	10,6	-1,8	11,1	17,2	10,8	16,0	10,7	4,1
Espanyols	11,2	7,2	9,9	-11,5	10,3	-11,4	10,7	-2,0
Total	10,9	-2,6	10,9	4,7	11,2	-4,4	11,0	-1,2

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears

Addenda

EVOLUCIÓ DE L'ESTADA MITJANA (2004-2006)

	2003	2004	2005	2006
Mallorca	11,0	10,7	11,1	10,9
Menorca	11,4	10,9	11,2	11,1
Pitiüses	12,1	11,6	10,9	11,3
Illes Balears	11,2	10,9	11,1	11,0

continua

Addenda

EVOLUCIÓ DE L'ESTADA MITJANA (2004-2006)				
	2003	2004	2005	2006
Alemanys	11,4	11,0	11,7	11,3
Britànics	10,7	10,0	10,3	10,7
Espanyols	11,2	11,0	10,9	10,7
Total	11,2	10,9	11,1	11,0

El total d'estades és de 125,2 milions, amb un increment del 6,4%, el 65,4% de les quals s'ha registrat en establiments hotelers i similars, amb una pèrdua en relació amb el 2005 de 0,2 punts percentuals. Els allotjaments llogats han incrementat un 3,6%, i representen un 9,5% del total dels allotjaments, i els allotjaments en propietat també creixen l'1,5%. Les cases d'amics o familiars creixen el 20%,⁸⁰ i els càmpings creixen el 66,8% respecte de l'any anterior.

L'estada mitjana disminueix a Mallorca i a Menorca amb un 2% i 0,8%, respectivament. Al contrari, augmenta a Eivissa-Formentera un 2,9%. Per illes el 75,9% de les estades es concentren a Mallorca. Eivissa-Formentera representa el 15,2%, i Menorca, el 8,9%.

D'altra banda, el major pes que tenen les estades de la temporada mitjana i baixa en relació amb el nombre de turistes es deu que l'estada mitjana en la temporada baixa és un 2,8% superior a la que té en la temporada alta (11,2 dies enfront de 10,9). Aquesta diferència respecte de l'any anterior ha empitjorat en 0,2 dies.

8.5.7. EL PERFIL DEL TURISTA

El perfil del turista s'estableix d'acord amb les característiques següents: l'edat, el motiu del viatge, l'allotjament i el paquet turístic. Pel que fa a les tres principals nacionalitats, cal destacar que el perfil més jove és el del turisme alemany i que, a més a més, el percentatge del grup d'edat menor de vint-i-cinc anys augmenta en aquesta nacionalitat (2,6 punts) respecte del 2005. El mercat britànic destaca per tenir els percentatges més alts en què el motiu principal del viatge és l'oci i les vacances (0,4 punts menys que l'any passat) i en el fet que el principal allotjament que tria és l'hotelier (2,1 punts menys que l'any passat). També són els que viatgen més amb paquet turístic (0,8 punts més que l'any passat). (Vegeu el quadre I-78.)

Aquestes variacions per al conjunt dels turistes nacionals i internacionals són les següents: -1 punt pel que fa al turisme menor de vint-i-cinc anys, 1,7 punts més quant al motiu de viatge per oci i vacances, -0,4 punts amb referència a l'allotjament en establiments hotelers, i 3,2 punts més pel que fa a viatjar amb paquet turístic.

80. Aquesta desviació de fluxos turístics en termes d'estada des de l'hotel i els apartaments turístics cap a altres habitatges és coherent amb el canvi d'usos en els mitjans de transport aeri que provoquen les noves companyies de baix cost i baix preu. (Vegeu l'apartat 8.5.3.)

QUADRE I-78. PERFIL DEL TURISTA

Atributs	Alemany		Britànic		Espanyol		Total	
	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005
Edat								
Menys de 25	22,3%	19,7%	22,2%	24,6%	20,1%	22,4%	21,8%	22,8%
Entre 25 i 44	37,0%	35,0%	37,5%	33,5%	40,5%	40,8%	38,7%	36,3%
Entre 45 i 64	27,4%	32,9%	27,4%	29,1%	22,8%	24,5%	26,2%	28,9%
Més de 64	13,1%	12,2%	12,9%	12,8%	16,6%	12,3%	13,1%	11,9%
No contestat	0,1%	0,1%		0,0%		0,0%	0,2%	0,1%
Motiu del viatge								
Oci i vacances	95,5%	93,6%	96,6%	97,0%	85,0%	78,3%	93,1%	91,4%
Treball i negociis	2,2%	2,3%	1,4%	1,3%	8,2%	10,7%	3,5%	3,9%
Estudis	0,1%	0,2%	0,0%	0,1%	0,3%	0,5%	0,2%	0,3%
Serveis personals	1,7%	2,7%	1,4%	1,2%	5,5%	8,9%	2,5%	3,5%
Altres	0,6%	1,2%	0,6%	0,5%	1,0%	1,5%	0,7%	1,0%
Allotjament								
Hotels i similars	75,4%	76,0%	77,3%	79,4%	66,5%	62,7%	75,2%	75,6%
Allotjament en propietat	8,4%	9,8%	5,7%	6,2%	6,4%	7,9%	6,6%	7,5%
Allotjament llogat	6,9%	5,50%	6,4%	6,6%	4,1%	4,2%	5,7%	5,2%
Casa d'amics o familiars	8,2%	6,9%	8,9%	5,9%	21,1%	23,4%	11,1%	9,9%
Càmping	0,3%	—	0,1%	—	0,6%	—	0,3%	—
Altres	0,8%	1,90%	1,6%	1,9%	1,3%	1,8%	1,2%	1,8%
Paquet turístic								
Viatja amb paquet turístic	57,2%	60,9%	59,0%	58,2%	33,8%	37,0%	60,0%	56,8%
No viatja amb paquet turístic	42,8%	39,1%	41,0%	41,8%	66,2%	63,0%	40,0%	43,2%

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears

8.5.8. EL NIVELL DE FIDELITZACIÓ I DE SATISFACCIÓ DELS TURISTES NACIONALS ARRIBATS A LES BALEARS

Segons les dades de l'enquesta sobre la despesa turística (vegeu l'apartat 8.7), el grau de fidelització dels turistes nacionals és força elevat, ja que el 78,9% del total

dels turistes ja havien visitat les Illes Balears amb anterioritat. Aquest percentatge l'any 2005 va ser del 63%. D'aquests, el percentatge dels que han visitat les Balears deu o més vegades són el 23,3% (16,7% un any abans), i els que les han visitades fins a tres vegades és del 27,4% (a l'igual que l'any anterior).

Quant al grau de satisfacció del turisme nacional, és bastant elevat: en una escala del 0 al 10, el grau de satisfacció és d'un 8,2 (la mateixa valoració que l'any anterior).

Pel que fa al turisme estranger, el grau de fidelització és encara més elevat, ja que el 79,9% del total dels turistes ja havien visitat les Illes Balears amb anterioritat. D'aquests, el percentatge dels que han visitat les Balears deu o més vegades són el 23,8%, i els que les han visitades fins a tres vegades representen el 27,9%.

Quant al grau de satisfacció del turisme estranger, també és superior al del turisme nacional, ja que, en una escala del 0 al 10, el seu grau de satisfacció és d'un 8,3.

8.6.

L'OFERTA TURÍSTICA A LES BALEARS

En aquest subapartat estudiem l'oferta d'allotjament, el nivell d'ocupació, la rendibilitat, el «tot inclòs» i l'oferta complementària.

8.6.1. LA CAPACITAT DE L'OFERTA D'ALLOTJAMENT PER ILLES

En aquest epígraf fem l'anàlisi dels aspectes següents de l'oferta turística: la capacitat de l'oferta d'allotjament per illes i la capacitat de l'oferta d'allotjament per categories.

8.6.1.1. La capacitat de l'oferta d'allotjament per illes

La capacitat d'allotjament de les Illes Balears pot ser de dos tipus: reglada o no reglada. La reglada es recull en l'anuari del CITTIB, i la no reglada s'obté a partir d'altres fonts no oficials, que es poden consultar en la memòria del CES de l'any 2004.

Per illes, Mallorca disposa del 67,6% del total de places de les Balears, amb una disminució de 177 places (-0,1%). Eivissa en té el 18,8% i un descens de 466 places (-0,6%). Menorca disposa de l'11,8% de places i un augment de 790 (1,6%), i Formentera en té l'1,8% i es manté igual que l'any passat. (Vegeu el quadre I-79.)

L'oferta reglada es distribueix de la manera següent: els hotels,⁸¹ que tenen una quota del 75,4% i un augment de 1.647 places (0,5%); els apartaments turístics representen el 23%, amb un descens de 1.263 places (-1,3%); el turisme rural, en sentit ampli,⁸² disposa d'unes 3.930 places, amb una quota del 0,9% i un augment de 338 places (9,4%), i els càmpings tenen unes 2.762 places, amb una quota del 0,7% i un descens de 575 places (-17,2%). L'illa de Formentera, oficialment, no disposa ni d'establiments de turisme rural ni de càmpings. En general, la tendència dels darrers anys és que els allotjaments de tipus rural són els que presenten un major creixement, encara que no arriben a representar un 1% de l'oferta total. La major part de l'oferta reglada d'allotjament turístic (el 98,4%) continuen essent els hotels i els apartaments.

81. L'oferta hotelera conté tota l'oferta regulada excepte apartaments, hotels rurals, turisme d'interior, agroturismes i càmpings.

82. Inclou els hotels rurals, els agroturismes i el turisme d'interior.

QUADRE I-79. CAPACITAT D'ALLOTJAMENT TURÍSTIC REGLAT DE LES BALEARS (2006)

Illes	Oferta hotelera (x)		Apartaments		Var. 06/05	
	Places	Places	%	Places	Places	%
(31.12.05)						
Mallorca	232.760	1.111	0,5	49.634	-1.061	-2,1
Eivissa	54.298	-47	-0,1	23.575	-360	-1,5
Formentera	4.649	—	—	3.019	—	—
Subtotal Pitiüses (y)	58.947	-47	-0,1	26.594	-360	-1,3
Menorca	27.457	583	2,2	21.175	158	0,8
Balears	319.164	1.647	0,5	97.403	-1.263	-1,3
Distribució%	75,4			23,0		
	Agroturisme (z)		Càmping		Var. 06/05	
	Places	Places	%	Places	Places	%
Mallorca	3.337	273	8,9	500	-500	-50,0
Eivissa	302	16	5,6	1.223	-75	-5,8
Formentera	—	—	—	—	—	—
Subtotal Pitiüses (y)	302	16	5,6	1.223	-75	-5,8
Menorca	291	49	20,2	1.039	—	—
Balears	3.930	338	9,4	2.762	-575	-17,2
Distribució%	0,9			0,7		
	Total	Var. 06/05		Distribució places		
	Places	Places	%	%		
Mallorca	286.231	-177	-0,1	67,6		
Eivissa	79.398	-466	-0,6	18,8		
Formentera	7.668	—	—	1,8		
Subtotal Pitiüses (y)	87.066	-466	-0,5	20,6		
Menorca	49.962	790	1,6	11,8		
Balears	423.259	147	0,0	100,0		
Distribució%	100,0					

(y): Suma d'Eivissa i Formentera

(x): Vegeu el quadre I-80.

(z): S'inclouen hotels rurals, agroturismes i turisme d'interior.

Font: *El turisme a les Illes Balears. 2006* (Conselleria de Turisme).

8.6.1.2. La capacitat de l'oferta d'allotjament per categories

Quant a una distribució i evolució per categories de l'allotjament reglat a les Balears, només amb referència al grup

d'hotels en sentit ampli, tenim les dades següents: el 0,5% per als inferiors a una estrella (cases d'hostes, fondes i pensions), que disminueixen un 1,8%; els hotels d'una estrella són el 4,8%, amb un descens de 4,8%; el 10,8% és per als

hotels de dues estrelles, que han disminuït amb un 6,8%; el 55,5% és per als hotels de tres estrelles, que han augmentat tan sols un 0,3%; els hotels de quatre estrelles representen el 26,2% i han augmentat amb un 4,3%, i finalment els de cinc estrelles suposen el 2,2%, amb un increment del 16,3%. (Vegeu el quadre I-80.)

Segons la tipologia dels allotjaments turístics, la classificació queda de la manera següent: el 62,4% hotels, el 27% hotels apartaments, el 2,8% hostals i residències, el 2,5% ciutats de vacances, l'1,2% hotels residència, el 0,7% apartaments residència, i 0,5% els tipus inferiors (cases d'hostes, pensions i fondes). Aquests tipus d'allotjaments han tingut les variacions de capacitat següents: augmenten els hotels apartaments (4,3%) i els hotels residència (0,5%), mentre que disminueixen els hotels (-0,4%), els hostals i les residències (-1,4%), les ciutats de vacances (-9,7%) i els tipus inferiors (-1,8%).

És notable la progressiva pèrdua de quota de les categories inferiors, a favor de les superiors, en els darrers anys. El resultat net és un augment de 1.647 places, amb un increment del 0,5%. També augmenta la mitjana del nombre de places per establiment, que passa de les 224,6 el 2005 a les 225,2 el 2006, amb un increment del 0,3%.

8.6.2. EL NIVELL D'OCUPACIÓ DELS ESTABLIMENTS TURÍSTICS

En aquest subapartat analitzam els aspectes següents de l'oferta turística: el nivell d'ocupació dels establiments turístics a les Balears i el nivell d'ocupació dels establiments turístics per illes.

8.6.2.1. El nivell d'ocupació dels establiments turístics a les Balears

Les notes metodològiques del CITTIB indiquen que l'enquesta mensual d'ocupació de la planta oberta analitza l'activitat dels establiments hotelers i dels apartaments turístics de les Illes Balears ubicats en unes zones turístiques delimitades, de manera que exclou de l'àmbit d'estudi les tres tipologies de turisme rural, els càmpings turístics, els habitatges de vacances, els establiments parahotelers que no s'inclouen en les categories definides per la Llei general del turisme de les Illes Balears i tots els establiments ubicats fora de la zona turística.

Els resultats globals per a les Balears indiquen un augment de l'ocupació sobre la planta oberta del 2,9%, que se situa en el 75,7%. Els mesos que empitjoren són gener (-0,2%), febrer (-1%) i setembre (-1,1%). (Vegeu el quadre I-81 i 82.)

Aquests mateixos resultats respecte de la taxa d'ocupació sobre la planta total per a les Balears indiquen, en canvi, una disminució de l'ocupació de l'1,7%, que se situa en el 57,1%. Els mesos que empitjoren són gener (-2,9%), març (-13,3%), novembre (-23%) i desembre (-27,3%).

8.6.2.2. El nivell d'ocupació dels establiments turístics per illes

Els resultats globals de l'illa de Mallorca indiquen un augment de l'ocupació sobre la planta oberta del 4,1%, de manera que se situa en el 77,3%. Els únics mesos que empitjoren són febrer (-1,7%) i març (-0,1%).

QUADRE I-80. TIPUS I CATEGORIES DE L'OFERTA HOTELERA (SENTIT AMPLI) DE BALEARS (2006)

Places d'hotels i resta oferta reglada	Altres inferiors		Hotels 1 estrella		Hotels 2 estrelles		Hotels 3 estrelles		Hotels 4 estrelles		Hotels 5 estrelles		Oferta Total		Var. 06/05		Distribució	
													Places	%	Places	%		%
Hotels	4.560	18.088	120.432	50.567	5.534	199.181	-791	-0,4	62,4									
Hotel residència	819	1.621	1.184	251		3.875	19	0,5	1,2									
Hotel apartament	210	3.095	48.697	32.772	1.512	86.286	3.547	4,3	27,0									
Residència apartament	172	1.080	1.054	42		2.348	—	—	0,7									
Hostal	4.369	3.557	912			8.838	-129	-1,4	2,8									
Hostal residència	5.183	3.573	324			9.080	-128	-1,4	2,8									
Ciutat vacances		3.397	4.439			7.836	-840	-9,7	2,5									
Altres d'inferiors*	1.720					1.720	-31	-1,8	0,5									
Totals (places)	1.720	15.313	34.411	177.042	83.632	319.164	1.647	0,5	100,0									
Variació places	-31	-765	-2.507	530	3.431	1.647												
% variació	-1,8	-4,8	-6,8	0,3	4,3	0,5												
% distribució	0,5	4,8	10,8	55,5	26,2	2,2												

* Cases d'hostes, fondes i pensions.

Font: *El turisme a les Illes Balears. 2006* (Conselleria de Turisme).

QUADRE I-81. OCUPACIÓ DELS ESTABLIMENTS TURÍSTICS (2006)

	Illes Balears			Mallorca			Menorca			Eivissa			Formentera		
	% Ocupació sobre planta oberta 2005	Punts var. sobre any anterior	% Ocupació sobre planta oberta 2006	% Ocupació sobre planta oberta 2005	Punts var. sobre any anterior	% Ocupació sobre planta oberta 2006	% Ocupació sobre planta oberta 2005	Punts var. sobre any anterior	% Ocupació sobre planta oberta 2006	% Ocupació sobre planta oberta 2005	Punts var. sobre any anterior	% Ocupació sobre planta oberta 2006	% Ocupació sobre planta oberta 2005	Punts var. sobre any anterior	
	2006		2006	2005		2006	2005		2006	2005		2006	2005		
Gener	43,5	43,3	-0,2	43,2	43,7	0,5	29,0	41,8	12,8	50,3	34,4	-15,9	—	—	—
Febrer	53,6	52,6	-1,0	53,6	51,9	-1,7	40,2	48,3	8,1	62,1	62,8	0,7	51,2	—	—
Març	64,2	64,5	0,3	63,2	63,1	-0,1	70,7	75,2	4,5	75,8	77,7	1,9	5,1	—	—
Abril	59,5	67,1	7,6	58,8	68,3	9,5	54,7	69,2	14,5	78,1	56,5	-21,6	11,9	18,0	6,1
Maig	59,9	62,6	2,7	62,9	67,1	4,2	59,6	53,5	-6,1	48,5	51,7	3,2	37,6	39,0	1,4
Juny	76,3	82,4	6,1	78,5	85,9	7,4	75,4	78,8	3,4	68,5	72,7	4,2	77,5	72,5	-5,0
Juliol	86,1	88,3	2,2	88,2	90,4	2,2	84,8	87,0	2,2	79,3	81,2	1,9	80,5	88,1	7,6
Agost	91,5	95,0	3,5	92,5	95,0	2,5	95,4	97,4	2,0	86,6	93,4	6,8	84,6	97,0	12,4
Setembre	82,7	81,6	-1,1	83,8	86,6	2,8	81,4	65,3	-16,1	79,7	74,1	-5,6	76,3	77,0	0,7
Octubre	56,7	59,2	2,5	59,6	63,9	4,3	49,9	48,2	-1,7	47,6	44,8	-2,8	46,6	35,1	-11,5
Novembre	58,1	60,1	2,0	58,2	62,9	4,7	69,5	64,2	-5,3	50,5	39,1	-11,4	—	—	—
Desembre	41,9	43,3	1,4	42,7	45,9	3,2	41,7	58,9	17,2	26,7	23,4	-3,3	—	—	—
Total	72,8	75,7	2,9	73,2	77,3	4,1	74,5	72,4	-2,1	70,4	70,4	—	69,5	71,2	1,7

Font: CITTIB. Enquesta d'ocupació dels establiments turístics de les Illes Balears.

QUADRE I-82. TAXA D'OCCUPACIÓ DE LA PLANTA OBERTA SOBRE EL TOTAL DE PLACES

	Illes Balears			Mallorca			Menorca			Eivissa			Formentera		
	Planta oberta (%)	Punts var. sobre any anterior	Punts var. sobre any 2006	Planta oberta (%)	Punts var. sobre any anterior	Punts var. sobre any 2006	Planta oberta (%)	Punts var. sobre any anterior	Punts var. sobre any 2006	Planta oberta (%)	Punts var. sobre any anterior	Punts var. sobre any 2006	Planta oberta (%)	Punts var. sobre any anterior	Punts var. sobre any 2006
	2005	2006	2005	2005	2006	2005	2005	2006	2005	2005	2006	2005	2005	2006	2005
Gener	14,0	13,6	-2,9	19,1	18,8	-1,6	0,8	2,2	175,0	4,6	3,0	-34,8	—	—	—
Febrer	21,9	22,1	0,9	29,0	29,3	1,0	6,8	3,8	-44,1	7,0	8,8	25,7	2,3	—	—
Març	28,6	24,8	-13,3	38,2	32,9	-13,9	5,7	5,4	-5,3	10,2	9,2	-9,8	0,6	—	—
Abril	38,2	37,7	-1,3	52,1	48,9	-6,1	8,1	10,1	24,7	9,4	17,0	80,9	5,1	9,4	84,3
Mai	94,0	94,7	0,7	98,1	96,6	-1,5	94,1	99,1	5,3	81,5	87,8	7,7	68,0	62,6	-7,9
Juny	99,0	99,9	0,9	99,6	99,9	0,3	100,0	100,0	0,0	96,2	99,7	3,6	100,0	100,0	0,0
Juliol	99,5	100,0	0,5	99,8	100,0	0,2	100,0	100,0	0,0	98,1	100,0	1,9	100,0	100,0	0,0
Agost	99,9	100,0	0,1	99,8	100,0	0,2	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0
Setembre	98,5	99,5	1,0	99,6	99,8	0,2	93,5	100,0	7,0	97,2	98,1	0,9	100,0	100,0	0,0
Octubre	82,9	85,0	2,5	90,2	91,3	1,2	78,5	91,8	16,9	59,9	64,4	7,5	64,4	70,8	9,9
Novembre	13,9	10,7	-23,0	18,3	12,9	-29,5	4,6	5,2	13,0	5,1	6,9	35,3	—	—	—
Desembre	11,0	8,0	-27,3	15,2	10,1	-33,6	0,8	1,2	50,0	2,9	5,4	86,2	—	—	—
Total	58,1	57,1	-1,7	63,0	61,0	-3,2	48,4	49,4	2,1	47,3	48,9	3,4	42,4	40,9	-3,5

Font: Conselleria de Turisme (CITITIB). Dades informatives 2006. El turisme a les Illes Balears, de gener de 2006.

Les dades d'ocupació sobre la planta total indiquen, en canvi, un empitjorament de l'ocupació del 3,2%, i se situa en el 61%. Els mesos que empitjoren són: gener (-1,6%), març (-13,9%), abril (-6,1%), maig (-1,5%), novembre (-29,5%) i desembre (-33,6%).

Els resultats globals de l'illa de Menorca indiquen un empitjorament de l'ocupació sobre planta oberta del 2,1%, de manera que se situa en el 72,4%. Els mesos que empitjoren són maig (-6,1%), setembre (-16,1%), octubre (-1,7%), i novembre (-5,3%).

Les dades d'ocupació sobre la planta total indiquen, en canvi, una millora del 2,1%, i se situa en el 49,4%. L'únic mes que empitjora és març (-5,3%).

Els resultats globals de l'illa d'Eivissa indiquen un manteniment de l'ocupació sobre la planta oberta, de manera que es manté en el 70,4%. Els mesos que empitjoren són gener (-15,9%), abril (-21,6%), setembre (-5,6%), octubre (-2,8%), novembre (-11,4%) i desembre (-3,3%).

Les dades d'ocupació sobre la planta total indiquen, en canvi, una millora del 3,4%, i se situa en el 48,9%. Els dos únics mesos que empitjoren són gener (-34,8%) i març (-9,8%).

Els resultats globals de l'illa de Formentera indiquen una millora de l'ocupació sobre la planta oberta de l'1,7%,

de manera que se situa en el 71,2%. Els mesos que empitjoren són juny (-5%) i octubre (-11,5%).

Les dades d'ocupació sobre planta total indiquen, en canvi, un empitjorament del 3,5%, i se situa en el 40,9%. L'únic mes que empitjora és maig (-7,9%).

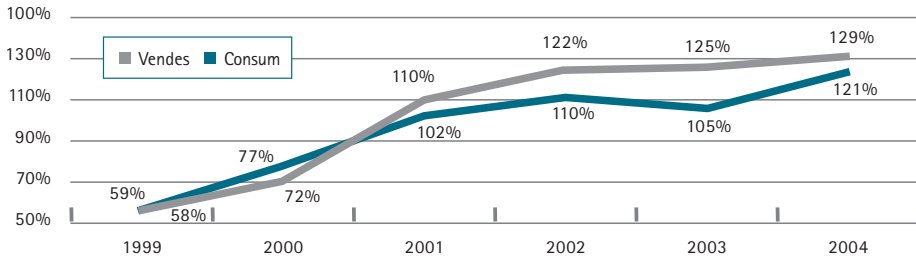
8.6.3. LA RENDIBILITAT DELS HOTELS I DE LES EMPRESES TURÍSTIQUES A LES BALEARS

Segons el *IV Informe Balears empresarial*,⁸³ l'anàlisi de l'evolució del marge d'explotació mostra en el període 1998-2004 que la composició entre les taxes de creixement de les vendes i els consums evidencia que, excepte els dos primers anys, sempre són superiors els increments dels ingressos. Aquesta trajectòria evidencia que les polítiques de preus no tan sols han pogut absorbir els costos de consum, sinó que, a més, millores d'organització o de simple capacitat negociadora han permès augmentar el marge d'explotació en quasi tres punts, en passar del 78% del inici del període analitzat al 80,7% del darrer exercici. (Vegeu els gràfics I-36 i I-37.)

No obstant això, la millora del marge d'explotació ha estat fortament castigada per l'augment de les despeses d'explotació, que han estat la causa de la disminució de l'EBITDA en quasi onze punts, ja que ha passat del 28,6% al 18%. El flux de caixa, amb un debilitament menys

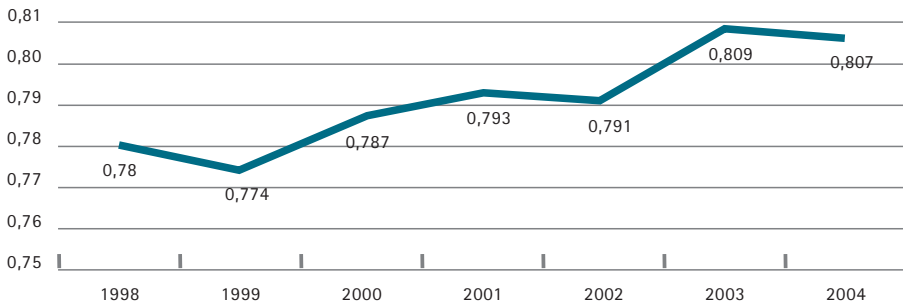
83. Vegeu: *Baleares Empresarial IV. Análisis Económico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad 1998-2004*. Moyá Auditoria Balears, S.L. Palma, 2007. La mostra inclou 70 empreses d'hoteleria que representen una xifra de negocis de 1.925,8 milions d'euros.

Gràfic I-36
Evolució del marge d'explotació. Vendes i consums.
Percentatge acumulat de creixement

Font: *Baleares Empresarial IV. Anàlisi econòmico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad*. Edició: Moyà Auditoria Balear, S.L., Palma, 2007.

Gràfic I-37
Evolució del marge d'explotació. Percentatge sobre xifres i vendes

Font: *Baleares Empresarial IV. Anàlisi econòmico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad*. Edició: Moyà Auditoria Balear, S.L., Palma, 2007.

marcat, ha perdut únicament poc més de quatre punts durant el període. Aquesta menor caiguda es deu a la recuperació iniciada en l'exercici del 2003. (Vegeu els gràfics I-38 i I-39.)

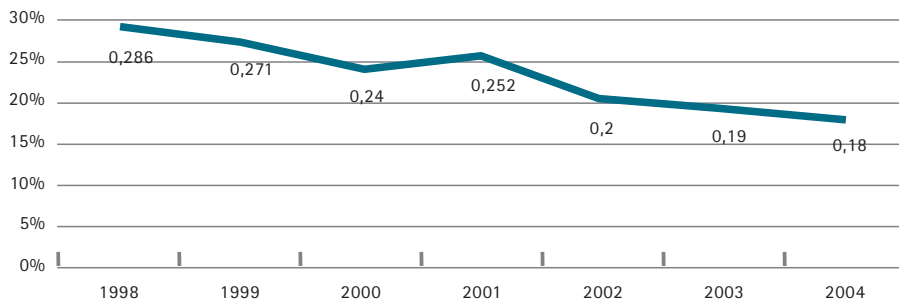
D'altra banda, el *Llibre blanc de les empreses de l'Euram*⁸⁴ ha estimat que, en el cas de les Illes Balears, les empreses de l'hostaleria mostren uns resultats

millors als agregats de l'Euram (Catalunya, País Valencià, Illes Balears) al llarg de tot el període analitzat (1996-2004), excepte en el darrer període 2000-2004, a causa, fonamentalment, dels menors consums d'explotació, tot i que tenen unes despeses de personal i de dotacions per a les amortitzacions elevades comparativament. El 2000 les vendes creixen només un 1% i canvia la

84. Vegeu: *Llibre blanc de les empreses de l'Euram*, Institut d'Economia i Empresa Ignasi Villalonga, València, 2006.

Gràfic I-38

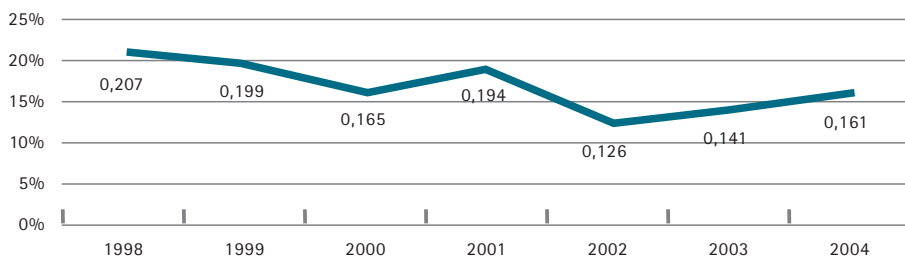
Evolució de la rendibilitat. EBITDA. Percentatge sobre xifres de vendes

Font: *Baleares Empresarial IV. Análisis económico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad*. Edició: Moyà Auditoria Balear, S.L., Palma, 2007.

Gràfic I-39

Evolució de la rendibilitat. Flux de Caixa. Percentatge sobre xifres de vendes

Font: *Baleares Empresarial IV. Análisis económico-financiero de las principales empresas de las Islas Baleares por sectores de actividad*. Edició: Moyà Auditoria Balear, S.L., Palma, 2007.

tendència de la situació econòmica fins al darrer exercici.⁸⁵ Com a punt fort destacable s'esmenta la major solidesa i la millor rendibilitat econòmica respecte de l'agregat de l'Euram, i com a punt feble, la situació de tresoreria sense tendència a millorar.

Finalment, les darreres dades de l'enquesta de serveis⁸⁶ permeten comparar el creixement dels excedents bruts d'explotació de les branques turístiques de l'hostaleria, la restauració i les agències de viatges amb les seves homònimes espanyoles, i per mida

85. El llibre de l'Euram també ratifica aquest empitjorament dels resultats de les empreses de l'hostaleria en el darrer període pel que fa als indicadors de competitivitat, ja que en aquest darrer període el seu índex de competitivitat ja no és el millor entre tot el conjunt de les activitats de les Illes Balears, i és superat per l'índex de competitivitat del sector financer, a remolc del fort increment de l'activitat creditícia promoguda pel sector de la construcció. (Vegeu la pàgina 724.)

86. Vegeu l'enquesta de serveis a les Illes Balears, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, Ibae, Institut Nacional d'Estadística. Palma, 2007.

QUADRE I-83. TAXES DE CREIXEMENT DELS EXCEDENTS BRUTS D'EXPLOTACIÓ (2003-2004)

	Illes Balears			Espanya		
	Total	menys de 20	més de 20	Total	menys de 20	més de 20
Hotels i altres allotjaments	13,9	7,9	14,6	0,6	1,5	0,3
Restaurants	7,8	16,1	-57,6	4,2	3,0	12,5
Agències de viatge	32,3	-41,1	41,4	15,6	-9,5	26,0
Total	14,2	12,0	15,0	3,5	2,5	5,0

Font: Enquesta de serveis a les Illes Balears 2004.

d'empresa (de menys de 20 ocupats i per més de 20 ocupats), i, en tots els casos, excepte en els de restaurants de més de 20 ocupats i d'agències de viatges de menys de 20 ocupats, es pot comprovar el millor comportament de les empreses de les Illes Balears. (Vegeu el quadre I-83.)

L'anàlisi de l'enquesta de serveis permet afinar l'anàlisi d'aquest millor comportament de les empreses turístiques de les Balears, ja que les ràtios de productivitat i la taxa de valor afegit són superiors en el cas de les Balears. Això explica que el control de les despeses de personal dins el valor afegit a preus de mercat hagi estat superior en el cas de les Balears, malgrat que les despeses de personal

han pujat un 15,4% a les Balears contra un 10,8% a Espanya.

8.6.4. EL «TOT INCLÒS»

Segons les dades oficials del Servei d'Inspecció de Turisme de la Conselleria de Turisme, dels hotels que entre els serveis ofereixen el «tot inclòs» i que fan referència només a Mallorca, s'ha passat dels 168 establiments el 2005 als 162 el 2006. Per categories, el 89,5% de les places es concentra en els hotels de tres i quatre estrelles, amb un total de 145 hotels, la qual cosa suposa el 33,4% del total d'hotels a Mallorca d'aquesta categoria. (Vegeu el quadre I-84.)

QUADRE I-84. TOT INCLÒS A MALLORCA

Per categories	Nombre d'establiments		% sobre el total d'establiments		Nombre de places		% sobre el total de places	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
1 Estrelles	14	6	8,3	3,7	2.751	nd	3,8	nd
2 Estrellas	19	11	11,3	6,8	4.847	nd	6,7	nd
3 Estrellas	106	104	63,1	64,2	49.472	nd	68,2	nd
4 Estrellas	29	41	17,3	25,3	15.486	nd	21,3	nd
Total	168	162	100	100	72.556	nd	100	nd

Font: Servei d'Inspecció i Estratègia Turística. Conselleria de Turisme.

8.6.5. L'OFERTA COMPLEMENTÀRIA

Les dades de l'oferta complementària que ha recollit l'anuari del CITTIB fan referència a l'oferta de restaurants, cafeteries i bars. En total, representen 10.726 establiments i 575.869 places, amb una mitjana de 53,7 places per establiment. (Vegeu el quadre I-85.)

Per segments de l'oferta complementària, cal destacar per ordre d'importància quant al nombre de places els restaurants, amb 294.299 places (el 51,1%); els bars, amb 172.108 places (29,9%), i les cafeteries, amb 109.462 places (el 19% restant).

Per illes, Mallorca representa el 67,9% del total de places, Eivissa el 20,4%, Menorca el 9,7% i Formentera el 2% restant.

8.6.6. LA DIVERSIFICACIÓ DELS PRODUCTES TURÍSTICS

Amb relació a l'oferta d'altres productes, els estudis de la CAEB destaquen

l'oferta del turisme nàutic, de golf, de creuers i de cicloturisme. (Vegeu el quadre I-86.)

D'aquestes dades cal destacar el següent:

- El turista nàutic (iot propi o de lloguer), amb una estimació 292.813 turistes i de 14,4 dies d'estada mitjana, va generar uns 140,3 euros per persona i dia i un total de 460,3 milions d'euros. A més d'aquesta quantitat, s'hi hauria d'afegir la que generen les diverses regates que tenen lloc a la comunitat, la més emblemàtica de les quals és la Copa del Rei, a Palma, en què participen unes dues mil quatre-cents persones, amb una mitjana d'11 dies d'estada. Els participants gasten 340 euros per persona i dia, cosa que dóna un total de 9 milions d'euros (segons un estudi de la Cambra de Comerç de Mallorca i de les Pitiüses).
- El turista de creuer⁸⁷ (encara que no té la qualificació estadística de «turista») va generar uns ingressos de 71,8

QUADRE I-85. NOMBRE I CAPACITAT DELS ESTABLIMENTS A LES ILLES BALEARS (2006)

	Restaurants		Cafeteries		Bars		Total	
	Establiments	Places	Establiments	Places	Establiments	Places	Establiments	Places
Mallorca*	2.768	190.759	1.486	73.238	3.486	126.958	7.740	390.955
Menorca	459	29.919	197	9.210	370	16.580	1.026	55.709
Eivissa	839	65.757	468	25.306	460	26.437	1.767	117.500
Formentera	108	7.864	37	1.708	48	2.133	193	11.705
Total	4.174	294.299	2.188	109.462	4.364	172.108	10.726	575.869

* El nombre de places dels establiments de Mallorca es depura en l'actualitat, la qual cosa no permet compararlo amb el de l'any passat.

Font: CITTIB.

87. Palma s'ha situat com a segon port més important després de Barcelona en turisme de creuer. (Vegeu: *Horizonte 2020 del turismo español. Documento base*, p. 24.)

QUADRE I-86. PRODUCTES TURÍSTICS A LES ILLES BALEARS (2006)

Conceptes	Nàutic		Golf		Cicloturisme		Creuers	
	2006	Var. 06/05%	2006	Var. 06/05%	2006	Var. 06/05%	2006	Var. 06/05%
Turistes	292.813	5,90	107.300	3,50	84.752	4,40	810.251	-6,00
Estada mitjana (dies)	14,1	-0,40	9,90	-0,10	9,70	-0,20	1,49	-0,40
Despesa total per persona i dia (euros)	140,30	3,20	201,00	2,30	101,80	3,50	59,00	3,70
Despesa directa a les Illes Balears per persona i dia (euros)	76,30	3,10	104,00	2,30	39,80	3,60	—	—
Despesa per persona i dia en origen (euros)	64,00	3,20	97,00	2,40	62,00	3,30	—	—
Despesa al país d'origen que reverteix a les Illes Balears (euros)	35,20	3,20	53,35	2,40	34,10	3,30	—	—
Despesa total per persona i dia que reverteix a les Illes Balears (euros)	111,50	3,10	157,35	2,30	73,90	3,50	—	—
Despesa total (milions d'euros)	579,25	8,90	213,52	5,80	83,69	7,80	—	—
Despesa total directa a les Illes Balears (milions d'euros)	315,02	8,80	110,48	5,80	32,72	8,00	—	—
Despesa total al país d'origen (milions d'euros)	264,23	9,00	103,04	5,80	50,97	7,60	—	—
Despesa total al país d'origen que reverteix a les Illes Balears (milions d'euros)	145,33	9,00	56,67	5,80	28,03	7,60	—	—
Ingressos totals per turisme a les Illes Balears (milions d'euros)	460,35	8,90	167,15	5,80	60,75	7,80	71,78	-2,20

Font: CITTIB i CAEB.

milions d'euros, amb un total de 810.521 creueristes que varen gastar 59 euros cada un al dia.

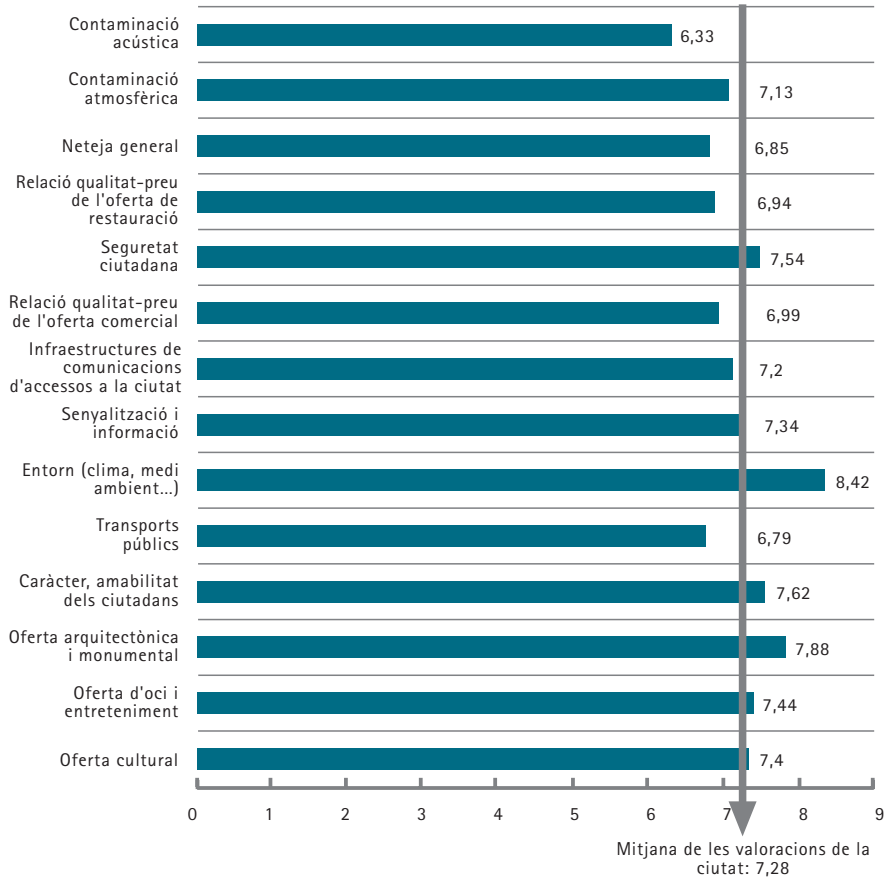
- El turista jugador de golf va generar un total de 167,1 milions d'euros d'ingressos a les Balears, repartits entre els 107.300 golfistes⁸⁸ arribats i que varen
- El cicloturista va generar uns 101,8 euros per persona i dia amb un total de 84.752 cicloturistes⁸⁹, amb una mitjana de 9,7 dies d'estada, i amb un total d'ingressos de 60,8 milions d'euros.

88. Inclou acompanyants.

89. Inclou acompanyants.

Gràfic I-40

Valoració dels diferents aspectes de la ciutat de Palma, 2005

Font: Institut de Turisme de Espanya.

8.6.7. EL TURISME URBÀ A PALMA

També es pot destacar com una oferta diferenciada del turisme tradicional de les Balears el que es coneix amb el nom d'hotels ciutats, que presenta un dinamisme prou important en els darrers anys. Palma té ja consolidat un turisme urbà prou important, en què el segment per destacar és el turisme de negocis i congressos. És per aquesta raó que Palma és l'única ciutat de les Balears que forma part de la xarxa de ciutats espanyoles que

l'Institut de Turisme d'Espanya inclou en el seu estudi del turisme de negocis a Espanya a través del seu informe sobre la demanda del mercat de reunions. És un estudi homogeni que elabora un organisme oficial i que permet fer tot un seguit de valoracions sobre el turisme urbà a Palma.

Així, segons les dades del turisme de negocis a Espanya del 2005 en l'estudi de la valoració dels diferents aspectes de la ciutat, Palma mostra una valoració mitjana del 7,28 (sobre

10), i destaca l'elevada valoració del seu entorn (8,42) com a punt més fort, i com el punt menys valorat és el de la contaminació acústica (6,33). (Vegeu el gràfic I-40.)

Altrament, segons les dades de l'estudi de la ciutat de Palma sobre el mercat de reunions, tenim que s'estima un nombre total de 192 reunions amb 26.247 inscrits, més del 50% són reunions nacionals, i les reunions internacionals superen les de caràcter regional. (Vegeu els quadres del A I-23 al I-26.)

Les reunions promogudes des del sector públic representen més del 58% del total, el 77% de caràcter municipal, amb una preponderància procedent del sector medicosanitari. Destaquen com a seus la Universitat i els hotels, amb una forta concentració en els mesos de març a juny (el 56%), amb una mitjana de 50 a 150 delegats i una durada de 2,8 dies.

La contrapartida d'aquesta demanda de reunions és una oferta hotelera urbana a Palma estimada, segons l'Associació Hotelera de Palma, en 34 establiments associats amb 3.513 habitacions i 7.026 places, la qual cosa representa el 16% del total de places de Palma. D'aquests hotels, el 74% de la planta correspon a hotels de 5 i 4 estrelles, el 26% a tres estrelles, i el 5% restant a dues estrelles. És una oferta oberta tot l'any, i, per tant, de caràcter netament desestacionalitzador. S'estima una estada mitjana d'1,5 dies amb una mitjana en els darrers quatre anys de 450.000 turistes i unes 700.000 estades (el 0,7% del total d'estades a Mallorca). Genera 2.000 ocupacions directes al llarg de tot l'any.

L'oferta complementària del turisme de ciutat es pot estimar per diversos canals, per exemple, el bus turístic de Palma, amb 189.801 turistes (Vegeu el quadre A I-27.)

També es té informació del nombre de turistes que visiten les oficines d'informació de Palma, que al llarg del 2006 s'han incrementat en un 9,1%, amb 568.826 turistes. Destaquen els increments de l'Oficina Virtual d'Informació Turística (OVIT), amb un 485%, i de les oficines mòbils (70%). (Vegeu els quadres A I-28 al A I-30.)

Igualment, es pot destacar l'important creixement del nombre de visites guiades (61,1%), amb un total de 10.687 visites, i que les visites guiades que tenen més demanda són per ordre de les que superen les mil visites, Palma monumental amb 4.817 visites, Patis amb 2.008, Valldemossa amb 1.611, i, Història i llegendes 1.378. (Vegeu els quadres A I-31 i A I-32.)

8.6.8. EL TURISME DE SEGONA RESIDÈNCIA

Segons les dades de les Illes Balears que ha facilitat l'Institut Espanyol de Turisme al CES, presentam una sèrie de dades originals sobre aquest tipus de turisme a les Balears.⁹⁰

Aquest estudi planteja que el nombre de viatges dels turistes residents i no residents a Espanya que utilitzen allotjament privat a les grans zones turístiques (Espanya verda, Espanya interior, Espanya mediterrània, les Canàries, les Balears i Madrid) arriba als 138 milions de viatges, dels quals, 4,2 milions (el

90. Vegeu: Castaño i Sedano (2006), *Atlas of the Demand for Private Tourist accommodation in Spain 2005*. Ponència presentada al VIII International Forum on Tourism Statistics, Càceres, 14-16 de novembre, 2006.

QUADRE I-87. NOMBRE DE VIATGES DELS TURISTES RESIDENTS I NO RESIDENTS A ESPANYA QUE UTILITZEN ALLOTJAMENT PRIVAT A LES GRANS ZONES TURÍSTIQUES (2005)

	Total turistes	% vertical	% horizontal	Residents	% vertical	% horizontal	No residents	% vertical	% horizontal
Total allotjament privat	138.000.721	100,0	100,0	121.657.798	100,0	88,2	16.342.923	100,0	11,8
Espanya verda ¹	18.229.153	13,2	100,0	17.575.890	14,4	96,4	653.263	4,0	3,6
Espanya interior ²	50.935.546	36,9	100,0	47.892.880	39,4	94,0	3.042.666	18,6	6,0
Espanya mediterrània ³	51.197.145	37,1	100,0	42.769.230	35,2	83,5	8.427.915	51,6	16,5
Illes Canàries	5.022.170	3,6	100,0	3.607.662	3,0	71,8	1.414.508	8,7	28,2
Illes Balears	4.254.599	3,1	100,0	2.269.138	1,9	53,3	1.985.461	12,1	46,7
Madrid	8.362.108	6,1	100,0	7.542.998	6,2	90,2	819.110	5,0	9,8

1. Comunitats autònomes de: País Basc, Cantàbria, Astúries i Galícia.

2. Comunitats autònomes de: Castella-la Manxa, Castella i Lleó, La Rioja, Aragó, Extremadura. Províncies de: Lleida, Girona, Sevilla, Còrdova i Jaén.

3. Comunitats autònomes de: Múrcia, Comunitat Valenciana. Províncies de: Barcelona, Tarragona, Almeria, Granada, Màlaga, Huelva i Cadis.

Font: Institut d'Estudis Turístics (IET), Frontur i Familitur.

3,1%) són a les Balears.⁹¹ A les Balears el turisme resident (illencs i la resta del turisme procedent d'Espanya) en aquest segment turístic de l'allotjament privat representa el 53,3%, amb 2,3 milions de viatges (l'1,9% del total a l'Estat), i el no resident (estrangers), amb 1,9 milions de viatges (el 12,1% de l'Estat), el 46,7% restant, el qual se situa (34,9 punts) per sobre de la mitjana de l'Estat i representa el màxim percentatge d'especialització en turisme no resident allotjat en habitatges privats de tot l'Estat. (Vegeu el quadre I-87.)

Per tipus d'allotjament, les Balears presenten una certa especialització respecte de la mitjana de les altres destinacions en altres tipus d'allotjament, habitatges llogats i habitatge propi i/o multipropietat, mentre que no és així en el cas de l'habitatge familiars o d'amics. El tipus majoritari a les Balears és el d'habitatge familiar o d'amics (el 36,9% del

total i 16,1 punts per sota de la mitjana espanyola). (Vegeu el quadre A I-33.)

En el cas del turisme resident, es donen els mateixos patrons d'especialització per tipus d'allotjament, però pel que fa al turisme no resident l'allotjament privat preferit és el de l'habitatge propi i/o multipropietat, amb el 38,7% del total (10 punts per sobre de l'Estat).

En relació amb els viatges fets per temporades, val a dir que la temporada alta (juny-setembre) registra el 43,3% del total (5,3 punts per sobre de l'Estat), amb 1,8 milions de viatges, i és majoritari el turisme de la resta de l'any amb 2,4 milions i el 56,7% restant. (Vegeu el quadre A I-34.)

Per nacionalitats, els turistes residents són majoritaris només en la resta de l'any (el 55,5%) i els no residents en la temporada

91. En aquest estudi s'entén per turisme resident els viatges dels espanyols residents dins l'àmbit geogràfic turístic definit per l'estudi més els viatges realitzats dins aquest mateix àmbit geogràfic per la resta d'espanyols procedents d'altres comunitats autònomes, i per turisme no resident els viatges realitzats dins cada àmbit geogràfic pels turistes estrangers.

**QUADRE I-88. DENSITAT TURÍSTICA PER LLOC DE RESIDÈNCIA
(TURISTES EN ALLOTJAMENT PRIVAT PER KM²). ANY 2005**

	Superfície	Total turistes	Densitat total turistes	Residents	Densitat turistes residents	No residents	Densitat turistes no residents
Total d'Espanya	504.612	138.000.721	273,5	121.657.798	241,1	16.342.923	32,4
Espanya verda ¹	52.520	18.229.153	347,1	17.575.890	334,7	653.263	12,4
Espanya interior ²	336.738	50.935.546	151,3	47.892.880	142,2	3.042.666	9,0
Espanya mediterrània ³	94.893	51.197.145	539,5	42.769.230	450,7	8.427.915	88,8
Illes Canàries	7.471	5.022.170	672,2	3.607.662	482,9	1.414.508	189,3
Illes Balears	4.968	4.254.599	856,4	2.269.138	456,8	1.985.461	399,6
Madrid	8.022	8.362.108	1042,4	7.542.998	940,3	819.110	102,1

1. Comunitats autònomes de: País Basc, Cantàbria, Astúries i Galícia.
2. Comunitats autònomes de: Castella-la Manxa, Castella i Lleó, La Rioja, Aragó, Extremadura i Navarra. Províncies de: Lleida, Girona, Sevilla, Còrdova i Jaén.
3. Comunitats autònomes de: Múrcia, Comunitat Valenciana. Províncies de: Barcelona, Tarragona, Almeria, Granada, Màlaga, Huelva i Cadis.

Font: Institut d'Estudis Turístics (IET), Frontur i Familitur.

QUADRE I-89. TURISTES EN ALLOTJAMENT PRIVAT PER HABITANT PER LLOC DE RESIDÈNCIA. ANY 2005

	Població	Total turistes	Total turistes per habitant	Residents	Turistes residents per habitant	No residents	Turistes no residents per habitant
Total d'Espanya	43.967.764*	138.000.721	3,1	121.657.798	2,7	16.342.923	0,3
Espanya verda ¹	6.525.988	18.229.153	2,8	17.575.890	2,7	653.263	0,1
Espanya interior ²	11.975.489	50.935.546	4,3	47.892.880	4,0	3.042.666	0,3
Espanya mediterrània ³	16.550.733	51.197.145	3,1	42.769.230	2,6	8.427.915	0,5
Illes Canàries	1.968.280	5.022.170	2,6	3.607.662	1,8	1.414.508	0,7
Illes Balears	983.131	4.254.599	4,3	2.269.138	2,3	1.985.461	2,0
Madrid	5.964.143	8.362.108	1,4	7.542.998	1,3	819.110	0,1

* No inclou Ceuta i Melilla

1. Comunitats autònomes de: País Basc, Cantàbria, Astúries i Galícia.
2. Comunitats autònomes de: Castella-la Manxa, Castella i Lleó, La Rioja, Aragó, Extremadura i Navarra. Províncies de: Lleida, Girona, Sevilla, Còrdova i Jaén.
3. Comunitats autònomes de: Múrcia, Comunitat Valenciana. Províncies de: Barcelona, Tarragona, Almeria, Granada, Màlaga, Huelva i Cadis.

Font: Institut d'Estudis Turístics (IET), Frontur i Familitur.

alta, amb el 59,8%. Aquesta preferència del turisme resident per la temporada de la resta de l'any se situa 4,4 punts per sobre de la mitjana de l'Estat. En temporada alta la preferència dels no residents se situa 9,5 punts per sobre de la mitjana de l'Estat.

Finalment, es pot observar que la densitat turística dona el màxim per a les Balears quant al turisme no resident en 399,6 viatges turístics per quilòmetre quadrat i 2 viatges turístics per habitant. (Vegeu els quadres I-88 i 89.)

8.7.

LA DESPESA TURÍSTICA DE LES BALEARS⁹²

Les dades de l'estudi sobre la despesa dels turistes de la comunitat autònoma de les Illes Balears que ha elaborat el Centre d'Investigació i Tecnologies Turístiques de les Illes Balears (CITTIB) permeten fer una anàlisi de l'evolució de la despesa dels turistes a les Illes Balears pels conceptes següents: per la via d'accés, pels mercats d'origen, pels trams de pernoctacions, per l'ús del paquet turístic, pels motius del viatge, pels tipus d'allotjament principal i per les zones de destinació. En aquest apartat, a causa de la simplificació, ens referirem només a les dades per mercats d'origen, per ús del paquet turístic per zones de destinació.

8.7.1. LA DESPESA DELS TURISTES PER MERCATS D'ORIGEN

El total de la despesa turística arriba a un valor d'11.183,8 milions d'euros, amb un creixement del 7,2%, el 81,3% (9.095,4 milions d'euros) dels quals correspon al turisme estranger, amb un creixement del 3,2%, i la resta, al nacional, amb un pes del 18,7% (2.088,4 milions d'euros) i un creixement del 28,9%. (Vegeu el quadre I-90.)

Amb referència al turisme estranger, tres nacionalitats concentren el 64,5% del total de la despesa: els alemanys, amb un

31,8% (3.556,5 milions d'euros) i amb un increment del 5,8%; els britànics, amb un 28,4% (3.177,4 milions d'euros) i amb un augment del 3,6%, i els italians, amb un 4,3% (483,6 milions d'euros) i un creixement del 9,4%.

Quant al turisme procedent de l'Estat, tres comunitats autònomes engloben el 75,4% del total de la despesa: Catalunya, amb un 34,2% (714,1 milions d'euros) i amb un increment del 33,7%; Madrid, amb un 27,8% (581,5 milions d'euros) i amb un creixement del 4,9%, i la Comunitat Valenciana, amb un 13,4% (276,8 milions d'euros) i amb un creixement del 35,9%.

La despesa mitjana per persona i dia és de 89,35 euros (amb un creixement del 0,76%), 37,44 dels quals corresponen al paquet turístic; 18,21 euros, a la despesa en origen, i 33,7 euros, a la despesa a la destinació. La despesa mitjana per persona i dia dels estrangers és de 92,71 euros (amb un decreixement del 0,19%), 43,40 dels quals són del paquet turístic; 16,11 euros de despesa en origen i 33,3 euros de la despesa a la destinació. D'altra banda, la despesa mitjana per persona i dia dels espanyols és de 77,17 euros (amb un creixement del 8,5%), 16,22 euros corresponen al paquet turístic; 25,82 euros, a la despesa en origen, i 35,13 euros, a la despesa a la destinació.

92. Cal destacar que a les Balears no es disposa d'un deflactor per a la despesa turística, fet que ha estat reclamat diverses vegades pels experts del sector. Sobre l'evolució d'aquesta macromagnitud turística, igualment que per a la resta de les principals variables macroeconòmiques del sector turístic de les Balears al llarg del període 2000-2006, es pot consultar l'apartat 8.9.

QUADRE I-90. DESPESES DELS TURISTES PER MERCAT D'ORIGEN (2006)

Conceptes	Euros corrents	% Var. 06/05	% Total	Despesa mitjana per persona i dia	Paquet turístic	Despesa per origen	Despesa per destinació
Total	11.183.802.950	7,22	100	89,35	37,44	18,21	33,70
Turistes estrangers	9.095.423.402	3,23	81,3	92,71	43,30	16,11	33,30
Alemanya	3.556.513.651	5,76	31,8	86,02	37,42	15,97	32,63
Regne Unit	3.177.434.530	3,57	28,4	96,94	46,29	16,67	33,97
França	278.052.847	-13,18	2,5	87,78	35,03	16,86	35,89
Itàlia	483.605.067	9,39	4,3	112,51	73,77	8,42	30,32
Suïssa	231.491.619	0,076	2,1	84,74	19,03	28,29	37,42
Bèlgica	107.756.047	-9,28	1,0	102,58	57,47	13,47	31,64
Suècia	168.879.646	26,00	1,5	107,07	69,59	6,56	30,92
Països Baixos	185.377.182	9,85	1,7	95,04	47,70	15,04	32,31
Àustria	161.433.012	5,66	1,4	88,63	37,73	16,23	34,66
Irlanda	202.515.697	16,17	1,8	111,03	80,04	3,73	27,27
Dinamarca	121.479.258	11,36	1,1	108,64	44,83	24,73	39,08
Noruega	118.522.399	13,28	1,1	103,59	69,97	5,28	28,33
Luxemburg	23.638.405	-20,68	0,2	93,27	40,23	18,37	34,67
Portugal	73.048.999	0,64	0,7	104,54	56,59	14,14	33,81
Finlàndia	21.544.136	-14,48	0,2	117,25	74,02	8,41	34,82
Rússia	25.746.002	36,57	0,2	118,20	9,98	57,51	50,71
Altres europeus	90.223.884	-5,59	0,8	95,56	24,55	32,02	38,99
Resta del món	68.161.018	-65,55	0,6	68,16	6,56	24,29	37,30
Turistes nacionals	2.088.379.548	28,92	18,7	77,17	16,22	25,82	35,13
Catalunya	714.145.970	33,69	6,4	76,08	14,46	25,72	35,90
C. Valenciana	276.755.841	35,98	2,5	77,62	16,52	25,44	35,66
Madrid	581.495.972	4,90	5,2	80,49	17,03	27,93	35,53
Resta de comunitats	515.981.765	57,38	4,6	74,96	17,62	23,96	33,38

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears.

8.7.2. LA DESPESA DELS TURISTES PER USOS DEL PAQUET TURÍSTIC

Del total de la despesa turística, el 55,7% (6.231,0 milions d'euros) correspon al turisme que usa paquet turístic, amb un creixement del 6,1%, i la resta correspon al turisme que no usa paquet turístic, amb

un pes del 44,3% (4.952,8 milions d'euros) i amb un increment del 8,6%. (Vegeu el quadre I-91.)

Pel que fa al turisme estranger, el 61,7% (5.612,6 milions d'euros) s'identifica amb el turisme que usa paquet turístic, amb un creixement del 6,5%, i la resta, amb el

QUADRE I-91. DESPESA DELS TURISTES PER ÚS DEL PAQUET TURÍSTIC (2006)							
Conceptes	Euros corrents	% var. 06/05	% Total	Despesa mitjana per persona i dia	Paquet turístic	Despesa per origen	Despesa per destinació
Total	11.183.802.950	7,2	11.183.802.950	89,35	37,44	18,21	33,70
No l'usa	4.952.758.530	8,6	44,3	76,85	0,00	35,03	41,81
Sí que l'usa	6.231.044.420	6,1	55,7	102,63	77,19	0,36	25,08
Turistes estrangers	9.095.423.402	3,2	81,3	92,71	43,30	16,11	33,30
No l'usa	3.482.787.368	-1,7	38,3	77,98	0,00	34,97	43,02
Sí que l'usa	5.612.636.034	6,5	61,7	105,02	79,48	0,36	25,18
Turistes nacionals	2.088.379.548	28,9	18,7	77,17	16,22	25,82	35,13
No l'usa	1.469.971.162	44,6	70,4	74,28	0,00	35,18	39,10
Sí que l'usa	618.408.386	2,5	29,6	85,06	60,38	0,35	24,33

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears.

turisme que no usa paquet turístic, amb un pes del 38,3% (3.482,8 milions d'euros) i amb un decreixement de l'1,7%.

Amb relació al turisme de la resta de comunitats autònomes, el 70,4% (1.469,9 milions d'euros) correspon al turisme que no usa paquet turístic, amb un augment del 44,6%, i la resta, al turisme que usa paquet turístic, amb un pes del 29,6% (618,4 milions d'euros) i amb un creixement del 2,5%.

La despesa mitjana per persona i dia dels que usen paquet turístic és de 102,63 euros: 77,19 euros es destinen al paquet turístic; 0,36 euros, a la despesa en origen, i 25,08 euros, a la despesa en destinació. En canvi, la despesa mitjana per persona i dia dels que no usen paquet turístic és de 76,85 euros, 35,03 euros dels quals corresponen a la despesa en origen i 41,81 euros a la despesa a la destinació.

8.7.3. LA DESPESA DELS TURISTES PER ZONES DE DESTINACIÓ

Del total de la despesa turística, Mallorca en concentra el 74,6% (8.348,2 milions d'euros), amb un augment del 6,4%; Eivissa representa el 15,4% del total (1.716,5 milions d'euros), amb un creixement del 17,3%; Menorca, el 9,1% (1.018,8 milions d'euros), amb un creixement del 5,7%, i Formentera, el 0,9% (100,3 milions d'euros), amb un decreixement del 35,3%. (Vegeu el quadre I-92.)

La despesa mitjana per persona i dia a Mallorca és de 89,35 euros, 37,44 dels quals corresponen al paquet turístic; 18,21 euros, a la despesa en origen, i 33,7 euros, a la despesa a la destinació. La despesa mitjana per persona i dia a Eivissa és de 95,02 euros: 41,44 euros provenen del paquet turístic; 18,58 euros, de la despesa en origen, i 35 euros, de la despesa a la destinació. Així mateix, la despesa mitjana per persona i dia a Menorca és de 92,47

QUADRE I-92. DESPESES DELS TURISTES PER ZONES DE DESTINACIÓ (2006)

Conceptes	Euros corrents	% var. 06/05	% Total	Despesa mitjana per persona i dia	Paquet turístic	Despesa per origen	Despesa per destinació
Total	11.183.802.950	7,2	100,00	89,35	37,44	18,21	33,70
Mallorca	8.348.189.711	6,4	74,60	87,87	35,33	18,63	33,91
Menorca	1.018.832.429	5,7	9,10	92,47	48,04	14,45	29,99
Eivissa	1.716.457.568	17,3	15,35	95,02	41,44	18,58	35,00
Formentera	100.323.242	-35,3	0,90	92,83	48,25	13,61	30,97

Font: CITTIB. Enquesta de la despesa turística de les Illes Balears.

euros, 48,04 euros dels quals són del paquet turístic; 14,45 euros, de la despesa en origen, i 29,99 euros és la despesa a la destinació. Per acabar, la despesa mitjana per persona i dia a Formentera és de 92,83 euros: 48,25 euros del paquet turístic; 13,61 euros de la despesa en origen, i 30,97 euros és la despesa a la destinació.

8.8.

L'OCUPACIÓ LABORAL EN EL SECTOR DE L'HOSTALATGE I LA RESTAURACIÓ

Les dades per elaborar aquest apartat són les de la Tresoreria de la Seguretat Social que ha publicat el CITTIB. Aquestes dades corresponen a les activitats de l'hostalatge i la restauració i s'ofereixen per trimestres i per les categories d'assalariats i d'autònoms. (Vegeu el quadre I-93.)⁹³

Aquestes dades ens indiquen que la mitjana anual de l'ocupació total va arribar als 72.164, quasi 2.000 ocupats més que

l'any passat, amb un creixement del 2,7%. D'aquests ocupats, 59,8 mil són assalariats (el 82,9%), amb un creixement del 3,1%, i 12,4 mil són autònoms (el 17,1%), amb un creixement del 0,8%. Per trimestres, l'estacionalitat de l'ocupació (diferència entre la punta trimestral màxima i la mínima) es pot estimar en 57,9 mil persones (dues mil persones més que l'any anterior). Val a dir que tots els trimestres presenten un creixement, però el que el presenta més gran és el segon trimestre, amb un 4,2%, mentre que el creixement més petit és dona en el quart trimestre, amb un 0,5%.

La restauració, amb 36.600 persones ocupades com a mitjana anual, representa el 50,7% del total, i l'hostalatge, amb 35.565 ocupats, representa el 49,3% restant. En termes d'ocupació, la restauració creix un 1,1 punts més que l'hostalatge, ja que la taxa de creixement és del 3,3% i la d'hostalatge és del 2,2%.⁹⁴ Pel que fa a la restauració, no es registra cap trimestre amb una taxa de creixement negativa de l'ocupació, i s'arriba al 5,2% de creixement al llarg del primer trimestre del

93. No ha estat possible trobar una millor disgregació en l'àmbit de tres dígits.

94. Aquestes diferències també denoten el biaix que representa la demanda dels residents en el cas de la restauració, molt per sobre de la que s'adreça cap a l'hostalatge, tot i que en els darrers anys aquesta s'intensifica.

QUADRE I-93. OCUPATS A L'HOSTALATGE I RESTAURACIÓ
OCUPATS A LA RESTAURACIÓ

	2005		2006		Total	Assalariats	var. 06/05	Restaureció		Total	var. 06/05
	Assalariats	Autònoms	Assalariats	Autònoms				Autònoms	var. 06/05		
Ocupats 1r trimestre	15.578	9.902	16.772	10.026	25.480	16.772	7,66	10.026	1,25	26.798	5,17
Ocupats 2n trimestre	28.372	11.673	30.216	11.849	40.044	30.216	6,50	11.849	1,51	42.065	5,05
Ocupats 3r trimestre	34.583	12.419	35.689	12.512	47.002	35.689	3,20	12.512	0,75	48.201	2,55
Ocupats 4t trimestre	18.541	10.717	18.555	10.780	29.258	18.555	0,07	10.780	0,59	29.335	0,26
Mitjana anual	24.268	11.178	25.308	11.292	35.446	25.308	4,28	11.292	1,02	36.600	3,25

OCUPATS A L'HOSTALATGE

	2005		2006		Total	Assalariats	var. 06/05	Hostaleria		Total	var. 06/05
	Assalariats	Autònoms	Assalariats	Autònoms				Autònoms	var. 06/05		
Ocupats 1r trimestre	18.563	973	18.146	951	19.536	18.146	-2,25	951	-2,19	19.098	-2,24
Ocupats 2n trimestre	45.445	1.117	47.078	1.097	46.562	47.078	3,59	1.097	-1,79	48.176	3,47
Ocupats 3r trimestre	52.716	1.216	54.461	1.187	53.932	54.461	3,31	1.187	-2,36	55.649	3,18
Ocupats 4t trimestre	18.153	1.028	18.329	1.009	19.181	18.329	0,97	1.009	-1,88	19.337	0,81
Mitjana anual	33.719	1.084	34.504	1.061	34.803	34.504	2,33	1.061	-2,06	35.565	2,19

TOTALS OCUPATS

	2005		2006		Total	Assalariats	var. 06/05	2006		Total	var. 06/05
	Assalariats	Autònoms	Assalariats	Autònoms				Autònoms	var. 06/05		
Ocupats 1r trimestre	34.142	10.875	34.918	10.977	45.016	34.918	2,27	10.977	0,94	45.896	1,95
Ocupats 2n trimestre	73.816	12.790	77.294	12.946	86.606	77.294	4,71	12.946	1,22	90.240	4,20
Ocupats 3r trimestre	87.299	13.635	90.150	13.699	100.934	90.150	3,27	13.699	0,47	103.850	2,89
Ocupats 4t trimestre	36.694	11.745	36.883	11.789	48.439	36.883	0,52	11.789	0,37	48.672	0,48
Mitjana anual	57.988	12.261	59.812	12.353	70.249	59.812	3,15	12.353	0,75	72.164	2,73

Font: Tesoreria General de la Seguretat Social. Ministeri de Treball i Afers Socials.

2006, amb un mínim del 0,3% en el quart trimestre. En canvi, quant a l'hostalatge, en el primer trimestre es troba en una taxa negativa d'un 2,2%. En el segon trimestre s'arriba a una taxa màxima del 3,5%.

La distribució entre els assalariats i els autònoms també presenta diferències significatives. Pel que fa a la restauració, els assalariats representen el 69,1% i els autònoms el 30,9%, mentre que en hostalatge el 97% són assalariats i el 3% autònoms. Per trimestres, l'estacionalitat de l'ocupació en la restauració és de 21,4 mil persones, i en l'hostalatge, de 36,6 mil persones.

8.9.

LES PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL SECTOR TURÍSTIC

Exceltur, amb el suport del Govern de les Illes Balears, ha publicat un estudi sobre l'impacte econòmic del turisme a les Illes Balears (Impactur del 2006).⁹⁵

Segons aquest estudi, s'estima que el PIB turístic de les Illes Balears assoleix el 2006 un valor d'11.420 milions d'euros (5.618 milions d'euros és excedent brut d'exploració (el 49%), 3.929 milions d'euros és remuneració dels assalariats (el 34%), i 2.651 milions d'euros són els impostos sobre producció i productes (el 23% restant), amb un creixement real del 5%.

L'aportació del turisme al PIB de les Illes Balears recupera, així, la quota del 48%, perduda arran de la crisi turística de l'any 2002, amb una taxa de creixement negativa del PIB turístic del 4,4%. Aquest creixement del PIB turístic indueix una ocupació de 154.000 ocupats, amb un creixement del 3,3%, i representa el 31,5% del total d'ocupats. Alhora el creixement del PIB i de l'ocupació explica un important increment de la productivitat del treball de l'1,65%. (Vegeu el quadre A I-35.)

En relació amb l'aportació del turisme al PIB regional, convé fer un aclariment metodològic. Els estudis d'Impactur fets per Exceltur segueixen la metodologia dels comptes satèl·lits del turisme espanyol (CSTE) de l'INE. Segons aquesta metodologia, no s'inclou dins el PIB turístic la inversió d'actius de caràcter durador relacionats amb el turisme per part dels agents econòmics públics i privats residents a les Balears (allò que s'anomena formació bruta de capital en branques no característiques), ja que aquestes activitats no es consideren activitats característiques del turisme. L'import de la FBC en branques no característiques s'ha estimat en 1.154 milions d'euros per a l'any 2006. Si, a diferència de la metodologia seguida per l'INE en els seus CSTE, es fes igual que a altres països, que inclouen aquesta partida dins l'FBC turístic, el PIB turístic de les Illes Balears creixeria en 4,8 punts addicionals, i passaria de representar el 48% actual estimat per a l'any 2006 a representar el 52,8%.

⁹⁵ Vegeu: *Impactur 2006. Estudio del impacto económico del turismo sobre la economía y el empleo: resumen de los principales efectos e indicadores*. Conselleria de Turisme i Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació del Govern de les Illes Balears, Exceltur. Palma, 2007.

Igualment, s'ha calculat l'aportació del turisme al total de les exportacions de serveis i al total dels impostos amb uns percentatges del 83% i del 47% i uns imports de 9.933 milions d'euros en concepte de consum turístic receptor d'estrangers i espanyols no residents com a exportacions de serveis, i 2.651 milions d'euros en concepte de recaptació fiscal generada per l'activitat turística. Val a dir que, si es té compte que la despesa pública adreçada al turisme que es fa a les Balears és el 14,8% del total, amb 693 milions d'euros, això dona un dèficit fiscal en el sector de 1.958 milions d'euros.

La comparació de l'impacte del turisme a les Illes Balears en relació amb altres comunitats autònomes que disposen també d'estudis d'Impactur (Andalusia, les Canàries, Comunitat Valenciana i Galícia) i amb el conjunt de l'Estat reflecteix que les Balears se situen en tots els casos com la primera comunitat autònoma en especialització turística, excepte les Canàries, pel que fa a ocupació i exportació de serveis. (Vegeu el quadre A I-36.)

L'estudi també permet desglossar els efectes directes i indirectes del turisme sobre l'economia de les Illes Balears. Els efectes directes calculen els impactes generats sobre les branques d'activitat que estan en contacte directe amb el turista: hotels, restaurants, agències de viatges, empreses de lloguer de cotxes, comerç turístic, transport turístic, etc. Aquests efectes directes representen el 28,4% del PIB, amb 6.756,8 milions d'euros, i el 22% de l'ocupació regional, amb 107.600 ocupacions.

Els efectes indirectes comptabilitzen els impactes multiplicadors generats per l'activitat turística directa sobre altres branques d'activitat que són proveïdores de béns i serveis intermedis perquè les branques d'activitat turística directa puguin desenvolupar la seva activitat. En aquest cas, les activitats que estan indirectament relacionades amb el turisme són: les indústries de l'alimentació i de begudes, productes agrícoles, empreses tèxtil, impremta i arts gràfiques, empreses d'electricitat, gas i aigua, construcció, manteniment, consultoria a empreses turístiques, etc. Aquests efectes indirectes representen el 19,6% del PIB, amb 4.663,2 milions d'euros, i el 9,5% de l'ocupació regional, amb 46.400 ocupacions. (Vegeu el quadre A I-37 i gràfic A I-13.)

Cal fer notar que les relacions entre els efectes directes i els totals generats ens expliquen els efectes multiplicadors, que en el cas del PIB són de l'1,69 i en el cas de l'ocupació són de l'1,43, és a dir, que per cada 100 euros de PIB generats directament pel sector turístic es generen indirectament 69 euros addicionals (efecte superior en un 6,5% a l'efecte multiplicador de l'economia espanyola), i que per cada 100 ocupacions creades directament per les activitats turístiques, es generen indirectament 43,1 ocupacions addicionals en altres activitats (efecte inferior en un 47,2% a l'efecte multiplicador de l'economia espanyola).⁹⁶

En el cas de l'ocupació, l'estudi permet fer una disgregació diferent de l'ocupació atenent la classificació que fa l'INE

96. La diferència és l'efecte *fugida d'ocupació* generada per la diferent composició de l'oferta d'allotjament turístic, que determina una forta especialització cap al turisme de segona residència, en què les Balears presenten la màxima especialització de l'Estat. (Vegeu l'apartat 8.6.7. «El turisme de segona residència».)

pels comptes satèl·lit del turisme espanyol (CSTE) respecte del que es consideren activitats característiques del turisme (el 49,9% del total de l'ocupació turística, amb 76.846 ocupats) i activitats no característiques (el 50,1% restant, amb 77.154 ocupats).

En les activitats característiques s'hi consideren hotels i similars (23%), restaurants i similars (12,6%), transport (5%), activitats annexes al transport i agències de viatges (4,9%), i activitats recreatives, culturals i esportives (4,4%).

En les activitats no característiques destaca el comerç turístic, que representa el 9,5% del total de l'ocupació turística, amb 14.701 ocupacions.

L'informe Impactur del 2006 també estima el valor de la demanda turística de les Illes Balears per un import de 13.463 milions d'euros. Els seus principals components són els que es desglossen a continuació. El consum turístic interior representa el 15,1%, amb 2.036 milions d'euros, és a dir, el consum final de les famílies residents en turisme, amb 1.619 milions d'euros, i el consum individual de les administracions públiques o despesa del Govern de les Illes Balears, dels consells insulars i de les entitats locals en serveis culturals, recreatius o personals per cobrir les necessitats individuals dels turistes durant la seva estada a les Balears, amb 417 milions d'euros. El consum turístic receptor té un pes del 73,8%, amb 9.933 milions d'euros, és a dir, el consum de les famílies no residents nacionals, amb 2.084 milions d'euros, i el consum dels turistes estrangers, amb 7.848 milions

d'euros. La formació bruta de capital o inversió turística té un pes del 9,1%, amb 1.219 milions d'euros. Per acabar, el consum col·lectiu de les administracions públiques a les Illes Balears, que agrega les despeses de les administracions públiques en conceptes vinculats amb l'activitat turística, com ara promoció turística, seguretat, administració de competències turístiques, la qual no es pot imputar de forma individual a cada turista, amb un pes del 2% i 276 milions d'euros. Cal dir que aquesta demanda turística global indueix un valor d'importacions de béns i serveis per un valor de 2.043 milions d'euros. (Vegeu el quadre A I-38.)

Des del punt de vista de les variacions d'aquests components en el període 2000-2006, es pot destacar que creixen per sobre de la variació de la demanda turística (6,3%), la formació bruta de capital o inversió turística (9,6%), el consum turístic intern (8,1%) i el consum col·lectiu de les administracions públiques (8%), mentre que el consum turístic receptor creix per sota amb un 5,7%.

Altrament, l'estudi permet desagregar la inversió turística per branques d'activitat: hotels i similars (37,8%), activitats immobiliàries (23%), serveis annexos i lloguer de béns d'equip per al transport de passatgers (18,2%), transport (7%), serveis culturals i activitats recreatives i altres serveis d'esbarjo (1,4%) i agències de viatges i similars (0,5%). La major especialització turística a les Illes Balears també es demostra per l'anàlisi de l'aportació de la inversió turística sobre el total de la inversió, ja que, mentre que aquest percentatge a les Balears arriba al 21%, a Espanya és del 4,5%.

Aquest informe suposa actualitzar les dades calculades per al *Llibre blanc de turisme de les Illes Balears* referides a l'Impactur del 1983.⁹⁷ Segons aquest estudi, s'estima que l'aportació del turisme al PIB de les Illes Balears de l'any 1983 és del 31%; per tant, 18 punts per sota de l'estimat per l'Impactur del 2006. Això vol dir que en aquests vint-i-tres anys el procés de terciarització, i sobretot de diversificació del terciari balear, ha comportat un augment considerable de l'efecte multiplicador directament i indirectament del turisme, sense tenir en compte els efectes induïts, ja que aquests no són previstos a l'estudi d'Impactur del 2006.

Per acabar, només cal aclarir l'aparent paradoxa que planteja afirmar que el pes de la demanda dels no residents, que està determinada per la despesa turística, ha perdut 7,9 punts en el conjunt de la demanda interior en els darrers vint-i-un anys (vegeu el requadre l'economia a les Balears a partir del marc "Input-Output" 2004, especialment l'apartat 2.1. Les Balears), mentre que el PIB turístic, calculat des del punt de vista de l'oferta, ha incrementat el seu pes en el PIB regional en 16,7 punts. L'explicació és que aquesta pèrdua de pes de la demanda turística o despesa turística dins el conjunt de la demanda interior s'ha vist compensada amb escreix per l'increment del multiplicador turístic en un 47,9%. Això es deu al procés de diversificació del terciari balear, un dels més intensos d'Espanya i d'Europa

en l'àmbit urbà,⁹⁸ que genera molts més efectes d'arrossegament de l'activitat turística en el conjunt de l'economia regional en relació amb els que podia desplegar amb anterioritat.

8.10.

ELS PRESSUPOSTS DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES PER TURISME

Pel que fa als pressuposts de les comunitats autònomes per turisme en relació amb els pressuposts generals anuals, val a dir que les comunitats que destaquen, per ordre de doblers destinats a turisme, són: les Balears, Cantàbria i La Rioja. Les Illes Balears és la comunitat que més doblers va destinar del pressupost general del 2006 al sector turístic, que representa l'1,93% del total. Aquest percentatge supera la mitjana estatal, que és del 0,75%. A les Balears suposa una mitjana de 56 euros per habitant, mentre que la mitjana espanyola se situa en els 28 euros per habitant. (Vegeu el quadre I-94.)

Les comunitats que segueixen les Balears són Cantàbria, amb 1,47% del total del pressupost, i La Rioja, amb 1,16% del total. La resta de comunitats no arriben a l'1%, i entre aquestes destaquen Catalunya i Madrid, que són les dues

97. Vegeu: Ferran Navinés, «Efectes induïts del turisme», a: *Llibre blanc del turisme a les Balears*. Vol. II, p. 81-89. Govern de les Illes Balears, Conselleria de Turisme, Universitat de les Illes Balears. Palma, 1987.

98. F. Navinés, «Algunes reflexions fetes des de l'enfocament clàssic de l'excedent sobre el procés de terciarització i especialització productiva: el cas de Balears», a: *Repensem el model de creixement balear*. Alexandre Forcades (direcció científica). Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera. Cercle d'Economia de Mallorca. Palma, 2006.

regions amb un percentatge destinat a turisme més baix de l'Estat espanyol, amb un 0,19% i un 0,15%, respectivament. Cal ressaltar que les comunitats més importants turísticament (Cata-

lunya, Madrid, Andalusia, la Comunitat Valenciana i les Canàries), amb l'excepció de les Balears, no destinen més del 0,77% del pressupost total a promocionar el seu turisme.

QUADRE I-94. PRESSUPOST DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES PER TURISME EN RELACIÓ AMB ELS PRESSUPOSTS GENERALS ANUALS (2006)

Comunitat autònoma	Turisme % total pressupost
Andalusia	0,77
Aragó	0,67
Asturies	0,52
Illes Balears	1,93
Illes Canàries	0,68
Cantàbria	1,47
Castella i Lleó	0,84
Castella-la Manxa	0,47
Catalunya	0,19
Extremadura	0,49
Galícia	0,70
Madrid	0,15
Múrcia	0,67
Navarra	0,55
País Basc	0,26
La Rioja	1,16
Comunitat Valenciana	0,57
CAIB	1,93% del total del pressupost 56 euros/habitant
Mitjana estatal	0,75% del total del pressupost 28 euros/habitant

Font: Web illesbalears.es

9

COMERÇ

RESUM

L'any 2006 hi havia a les Illes Balears 20.064 empreses del sector del comerç, és a dir, el 22,79% del total d'empreses, de manera que el nombre disminueix un 2% respecte del 2005. El 68,4% d'aquestes empreses es dedicaven al comerç al detall; el 22,3%, al comerç a l'engròs, i el 9,3%, a la venda, al manteniment i a la reparació de vehicles.

Si ens fixam en l'evolució conjuntural del sector, podem comprovar que a les Illes Balears les vendes del comerç al detall varen créixer durant el 2006 un 3,27% —pràcticament la mateixa xifra que l'any passat, 3,29%—, però molt lluny del creixement mitjà observat a la resta de comunitats autònomes (5,03%). L'ocupació en el comerç al detall es va incrementar al llarg de l'any un 1,98%, quatre dècimes més del nivell d'Estat espanyol, on l'ocupació va augmentar un 1,58%. D'altra banda, la inflació en el sector del comerç al detall s'estima que va ser el 2006 del 2,1%, una dècima per sobre que la inflació a l'Estat espanyol.

Des d'un punt de vista estructural, la darrera enquesta anual de serveis destaca que el volum de negoci del sector del comerç durant el 2004 va arribar quasi als deu mil milions d'euros i el valor de la producció agregada va ser de 2.604 milions d'euros. Quasi un 65% d'aquesta producció agregada generà un valor afegit que es distribueix entre el 62% de despeses de personal i el 38% d'excedent brut d'explotació.

D'altra banda, el nombre de persones ocupades en el sector del comerç va ser de 72.301 de mitjana anual, mentre que la productivitat global del sector se situà entorn dels 23.157 euros per persona ocupada, és a dir, 5.970 euros més baixa que la productivitat del sector del comerç a l'Estat espanyol.

Aquesta circumstància es pot matisar segons quin sigui el subsector analitzat, ja que, per exemple, en el comerç al detall la productivitat és força semblant. Així mateix, el VAB generat a cost dels factors pel sector del comerç a les Illes Balears l'any 2004 va ser de 1.601,8 milions d'euros. Si distingim entre els tres subsectors que configuren el sector del comerç, s'observa com la xifra de negoci generada pel comerç a l'engròs representa el 45% de la xifra de negoci del conjunt del sector, mentre que el comerç al detall i l'automoció representen el 38% i el 17% del total.

El PIB generat pel sector del comerç a les Illes Balears va representar el 8,3% del PIB total; es va convertir, per tant, en el quart sector d'activitat de la nostra economia, només per darrere de l'hostaleria (21,7%), les activitats immobiliàries (14,9%) i la construcció (9,2%). Respecte de l'any anterior, el VAB a cost dels factors del sector comerç disminuí el volum un 4,6%, fet que contrasta amb el creixement positiu del 0,6% per al conjunt del sector a Espanya.

9.1.

INTRODUCCIÓ

Aquest capítol, dedicat a l'anàlisi del sector del comerç, s'estructura en tres grans blocs. En el primer d'ells l'anàlisi es fa des d'un punt de vista estructural. Així, s'estableix una mesura del sector comercial en relació amb la resta de sectors econòmics pel que fa al nombre d'empreses registrades. A més, per copsar el pes de l'activitat comercial també es recorre a les dades que cada any publica La Caixa a l'*Anuari Econòmic d'Espanya*, gràcies a les quals és possible observar el detall de l'activitat comercial per tipus de comerç.

El bloc central d'aquest capítol incideix en els principals agregats del sector del comerç i es basa en l'explotació de l'enquesta anual de comerç que cada any publica l'INE i que es troba vinculada a l'enquesta de serveis. En aquest cas les dades corresponen a l'any 2004. Aquesta enquesta pren com a referència la classificació nacional d'activitats econòmiques (CNAE 93), de manera que el conjunt de l'activitat comercial queda compresa en tres grans branques d'activitats:

- a) Venda, manteniment i reparació de vehicles de motor, motocicletes i ciclomotors; venda al detall de combustible per a vehicles de motor (d'ara endavant, venda, manteniment i reparació de vehicles).

- b) Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, llevat de vehicles de motor i motocicletes (d'ara endavant, comerç a l'engròs).
- c) Comerç al detall, llevat de comerç de vehicles de motor, motocicletes i ciclomotors; reparació d'efectes personals i estris domèstics (d'ara endavant, comerç al detall).

Finalment, en el tercer bloc s'enfoca l'anàlisi del sector del comerç des d'un vessant més conjuntural per l'any 2006 i, a partir de l'índex de comerç al detall que publica l'INE, s'estudia l'evolució més recent del sector tant en termes d'activitat com d'ocupació.

9.2.

ESTRUCTURA EMPRESARIAL DEL SECTOR COMERCIAL

A les Illes Balears hi havia l'any 2006, segons el Directori Central d'Empreses (DIRCE) que elabora l'Institut Nacional d'Estadística (INE), un total 20.064 empreses dedicades a l'activitat comercial. Aquesta dada representa que al llarg de l'any el nombre d'empreses del sector del comerç continuà la tendència descendent mostrada ja durant el 2005, anys durant els quals disminuï en 1.600 el nombre d'empreses. La consolidació d'aquest retrocés significa també trencar amb el creixement que des del 2002 va mostrar l'activitat comercial, sempre pel que fa al nombre d'empreses registrades. (Vegeu el quadre A I-39.)

Si s'estableix la comparació amb la resta de sectors econòmics, s'observa que l'activitat comercial l'any 2006 concentrava el 22,79% del total d'empreses que hi havia a les Illes Balears. A més, dins el sector de serveis, gairebé una de cada tres empreses es dedicava a l'activitat comercial. Durant el 2006 el nombre d'empreses comercials disminuï un 2%, enfront del creixement de la resta del sector de serveis (1,9%), l'increment registrat en el nombre d'empreses en la construcció (4,6%) o la disminució en el sector industrial (-2,5%).

També destaca que cada empresa de la branca del comerç presentàs una mitjana d'1,2 locals, per a un total de 23.481 locals comercials. Aquesta ràtio es manté com la més elevada de tots els sectors, la qual cosa és indicativa de l'alt grau de sucursalització del món del comerç.

L'índex comercial que elabora La Caixa, i que sobre la base de la recaptació de l'impost d'activitats econòmiques (IAE) reflecteix el pes relatiu de l'activitat comercial respecte del total de l'Estat espanyol, referit en aquest cas a l'any 2004, era de 2.226, és a dir, que l'activitat comercial a les Illes Balears representava un 2,23% de l'activitat comercial arreu de l'Estat espanyol. L'activitat comercial de caire minorista tenia una millor posició relativa que no pas el comerç a l'engròs. D'altra banda, el pes de l'activitat comercial, en disminuir més d'una dècima respecte de l'any 2003, va ser lleugerament inferior al pes demogràfic i al pes econòmic general que tenien les Illes Balears en el context espanyol. (Vegeu el quadre A I-40.)

L'any 2006 un 68,4% de les empreses comercials es dedicaven al comerç al detall, mentre que un 22,3% al comerç a l'engròs, i 9,3% eren empreses del subsector de venda, manteniment i reparació de vehicles. La important disminució del nombre d'empreses comercials experimentat el 2006 que hem assenyalat més amunt és atribuïble sobretot a la disminució del nombre d'empreses dedicades al comerç al detall (-3,3%), que comptà amb 469 empreses menys que no pas l'any 2005 i 1.760 menys que l'any 2004. (Vegeu el quadre A I-41.)

Si ens fixam en el nombre d'assalariats de les empreses comercials, veiem com el 45,8% de les empreses no registrava cap persona assalariada, mentre que el 44,7% tenia d'1 a 5 assalariats i el 8,1% en tenia de 6 a 19. El comerç al detall era el grup d'activitat que presentava globalment un menor nombre d'assalariats per empresa, mentre que les empreses que es dedicaven a la venda, manteniment i reparació de vehicles eren les que més persones assalariades ocupaven per empresa.

També convé posar esment en la superfície mitjana dels establiments comercials i en les diferències que s'hi observaven segons el tipus d'activitat. En aquest cas, la font d'informació és l'*Anuari Econòmic d'Espanya 2007* que publica La Caixa, en què el nombre d'activitats comercials s'aproxima a partir de les llicències de comerç subjectes a l'IAE.

Podem fer una aproximació al nombre d'establiments comercials, dels quals no hi ha informació censal, a partir del nombre

d'activitats econòmiques (malgrat que un establiment comercial pot tenir una o diverses activitats). Així, el 2005 hi havia a les Illes Balears 27.881 establiments comercials, un 1,7% més que el 2004. Estam parlant de 3.982 activitats comercials a l'engròs i 23.899 activitats comercials al detall. (Vegeu el quadre A I-42.)

Durant el període 1997-2005, el nombre d'establiments comercials a l'engròs va créixer un 18%, mentre que els de comerç al detall ho va fer un 30%. El comerç al detall de productes d'alimentació va créixer un 38,8%, el de productes de no-alimentació ho va fer en un 26,1%, mentre que el comerç mixt va créixer un 34,1%. Bona part d'aquest increment és imputable a l'exercici del 2004; el creixement durant els altres anys va ser molt més moderat. (Vegeu el quadre A I-43.)

En conjunt, els establiments de comerç al detall tenien una superfície mitjana de 118 metres quadrats per establiment. D'entre aquests, els establiments l'activitat principal dels quals era la distribució de productes d'alimentació eren els de menor superfície mitjana, amb 72 metres quadrats; els comerços que no eren d'alimentació (vestit i calçat, llar i altres) ocupaven de mitjana 132 metres quadrats; per la seva banda, el comerç mixt (grans magatzems, hipermercats, magatzems populars, mercats i comerç ambulat, i altres) era el que disposava d'establiments més grans, amb 177 metres quadrats de mitjana. (Vegeu el quadre A I-44.)

La superfície total del comerç al detall experimentà, entre el 1998 i el 2005, un increment d'un 18,5%, i va ser el sector

de l'alimentació en què aquest increment es manifestà de forma més pronunciada (25,2%). (Vegeu el quadre A I-45.)

9.3.

ELS CENTRES COMERCIALS

Durant el 2005, el nombre de centres comercials a les Illes Balears es va mantenir estable. Tot i així, al llarg de l'any sí que es produïren canvis significatius: el tancament d'un centre comercial del barri antic de Palma, l'ampliació del centre comercial des Coll d'en Rabassa i l'obertura d'un nou centre a s'Arenal de Lluçmajor.¹ D'aquesta forma el total de la superfície bruta arrendable passà a ser de 178.348 metres quadrats. La superfície mitjana era de 19.816 metres quadrats, mentre que la densitat de centres comercials de les Illes Balears (el 30/06/2006) era de 180 metres quadrats per cada 1.000 habitants, una xifra inferior als 243 metres quadrats per 1.000 habitants de l'Estat espanyol. (Vegeu el quadre A I-46.)

9.4.

ELS AGREGATS PRINCIPALS DEL SECTOR COMERCIAL

Segons dades de la comptabilitat regional d'Espanya (INE), el PIB generat pel sector del comerç a les Illes Balears l'any 2004 va

ser de 1.761 milions d'euros, xifra que representa un 8,3% del PIB de les Illes Balears i que el converteix en el quart sector d'activitat de la nostra economia, només per darrere de l'hostaleria (21,7%), les activitats immobiliàries (14,9%) i la construcció (9,2%). Respecte de l'any anterior, el PIB del sector comerç va créixer un 2,5%, la mateixa variació que experimentà el conjunt del sector de serveis i una dècima per sota del PIB general.

9.4.1. GRANS TRETS DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS I A L'ESTAT ESPANYOL

La productivitat en el sector del comerç a les Illes Balears, entesa com l'aportació de cada persona ocupada a la generació de rendes de les empreses, va ser l'any 2004 de 23.157 euros, això és: 5.970 euros més baixa que la productivitat del sector del comerç a l'Estat espanyol i pràcticament equivalent a la dada obtinguda el 2003. Segons es desprèn de les taxes calculades per al conjunt del sector, la generació de valor afegit a partir de la producció va ser 5,8 punts més alta a les Illes Balears (64,3%) que a l'Estat espanyol (58,5%). En la distribució d'aquest valor afegit la relació entre despeses de personal i excedent brut d'explotació és més alta a les Illes Balears que a l'Estat espanyol. Respecte de l'any anterior, cal ressenyar l'increment percentual de les despeses de personal en detriment de la generació d'excedent, increment que s'ha posat de manifest sobretot a les Illes Balears, on es

1. Mercadona (Palmanova), S'Arenal (Lluçmajor), Alcampo (Marratxí), Festival Park (Marratxí), Ocimax (Palma), Portopí (Palma), s'Escorxadó (Palma), Carrefour Palma II (Coll d'en Rabassa) i Carrefour Palma I (Palma).

confirma la tendència dels darrers anys, en els quals la proporció de valor afegit absorbit per les despeses de personal ha crescut en 10,3 punts (des del 2001). Aquesta tendència està clarament correlacionada amb l'augment progressiu del diferencial de productivitat entre les Illes Balears i l'Estat espanyol, ja que la baixa productivitat del sector observada a les Illes Balears suposa que cada vegada s'ha-gi de destinar una major proporció del valor afegit generat a despeses de personal. (Vegeu el quadre A I-47.)

Si la desglossam per subsectors, la major productivitat del sector del comerç observada a l'Estat espanyol respon bàsicament al diferencial de productivitat manifestat en el comerç a l'engròs i, en menor mesura, en la venda, el manteniment i la reparació de vehicles. En canvi, el diferencial en la productivitat del comerç al detall és força menor. (Vegeu el gràfic A I-14.)

Seguint l'esquema comparatiu entre els resultats a les Illes Balears i a l'Estat espanyol, la taxa de valor afegit se situa clarament per sobre a les Illes Balears en els subsectors de l'automoció i el comerç a l'engròs. Tant a les Illes Balears com a l'Estat espanyol la major taxa de valor afegit la genera el comerç al detall, amb més d'un 65% en tots dos casos. Pel que fa al comerç a l'engròs i a l'automoció, a les Illes Balears aquests subsectors generen, respectivament, un 63% i un 65% de valor afegit, mentre que a l'Estat espanyol les taxes són del 54% i 53%.

D'altra banda, la distribució del valor afegit per subsectors ofereix un panorama força més semblant entre les Illes Balears

i l'Estat espanyol. En tots dos casos el major percentatge de despeses de personal correspon al subsector de l'automoció, 65% i 60%, respectivament; mentre que en el subsector del comerç al detall les despeses de personal són, pel que fa a les Illes Balears, del 61%, i pel que fa a l'Estat espanyol, del 56%. L'excedent brut d'explotació que es desprèn del valor afegit generat és, en canvi, proporcionalment superior en el subsector del comerç al detall que a la resta de subsectors, i en el cas de l'automoció, a les Illes Balears i a l'Estat espanyol arriba tan sols al 35% i al 40%, respectivament, cosa que demostra que es tracta d'un sector intensiu en mà d'obra. (Vegeu els gràfics A I-15 i A I-16.)

9.4.2. ANÀLISI DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS

Segons es desprèn de les dades de l'enquesta, el sector del comerç va moure l'any 2004 una xifra de negoci 9.997 milions d'euros (982 milions més que l'any anterior), que es distribuïa entre els 6.182 milions d'euros de les petites empreses (amb menys de 20 persones ocupades) i els 3.816 de les grans empreses (amb 20 o més persones ocupades). (Vegeu el quadre A I-48 i el gràfic A I-17.)

D'aquesta forma, el valor de la producció agregada va ser de 2.604 milions d'euros, i gairebé un 65% d'aquesta producció agregada generà un valor afegit, distribuït entre un 62% de despeses de personal i un 38% d'excedent brut d'explotació. Pel que fa a la productivitat, va ser més alta en les grans empreses que es dedicaven al

comerç a l'engròs, en què gairebé arribà als 30.000 euros. (Vegeu els quadres A I-49 i I-50 i el gràfic A I-18.)

Si distingim entre els tres subsectors que configuren el sector del comerç, s'observa com la xifra de negoci generada pel comerç a l'engròs representa el 45% de la xifra de negoci del conjunt del sector, mentre que el comerç al detall i l'automoció representen el 38% i el 17%, respectivament. En canvi, pel que fa al valor de la producció, el pes del comerç al detall és gairebé del 45%. (Vegeu el quadre A I-51 i el gràfic A I-19.)

Aquesta mateixa pauta es manté en relació amb el valor afegit generat a partir del procés productiu. Novament el comerç al detall és responsable de més del 47% del valor afegit del sector comerç. Així, el comerç al detall obtingué com a resultat de la seva producció un 70% de valor afegit, percentatge que es reduí en el cas del comerç a l'engròs i l'automoció a un 63% i un 64%, respectivament.

La distribució del valor afegit també va ser força desigual entre els diferents subsectors. Mentre que el comerç al detall distribuïa pràcticament a parts iguals el valor afegit entre despeses de personal i excendent brut d'explotació, el comerç a l'engròs i l'automoció hagueren d'atendre unes despeses de personal relativament molt més importants, 62% i 65%, respectivament.

El nombre de persones ocupades en el sector del comerç va ser el 2004 de 72.301 de mitjana al llarg de l'any. Si n'observam el comportament per trimes-

tres, es constata una pauta clarament estacional que tendeix a incrementar l'ocupació en el segon i el tercer trimestre. El 72% d'aquesta ocupació el generen les petites empreses. Per subsectors, el comerç al detall concentra el 57% del total de l'ocupació del sector comercial, el comerç a l'engròs un 31% i l'automoció un 12%. (Vegeu el quadre A I-52 i els gràfics A I-20 i A I-21.)

Si analitzam l'estructura laboral del sector comercial, veiem com l'estabilitat de l'ocupació va ser del 68,3%. Els treballadors de les petites empreses varen ser els que gaudien d'una major estabilitat (del 71,7%, enfront del 61,8% dels de les grans empreses). Si comparam aquestes dades amb el 2003, l'estabilitat de l'ocupació ha baixat 3 punts percentuals, i ha estat en les petites empreses on ho ha fet amb més intensitat (-5%). Respecte de la participació femenina, observam que els valors se situaven per sobre del 47% (3,8 punts més que l'any anterior). Per tant, aquestes dades dibuixen una tendència de major presència de la dona en el sector, paral·lelament, però, a un augment de la inestabilitat laboral. (Vegeu el quadre A I-49.)

Si fem referència als tres subsectors, l'estabilitat en l'ocupació va ser més alta en l'automoció i el comerç a l'engròs, 82% i 76%, respectivament; mentre que en el comerç al detall va ser del 62%. La participació femenina, en canvi, és majoritària en el comerç al detall, en què les dones són majoria, amb una taxa del 62%, però molt més modesta en el comerç a l'engròs, 26%, i en l'automoció, 16%. Per la seva banda, l'externalitat en l'ocupació és de

l'1,7% en el comerç a l'engròs, de l'1% en l'automoció i gairebé insignificant en el comerç al detall. (Vegeu el quadre A I-50.)

9.5.

L'EVOLUCIÓ CONJUNTURAL DEL COMERÇ AL DETALL

A l'hora d'analitzar l'evolució més recent del comerç al detall, disposam de la informació que proporciona l'enquesta de conjuntura de comerç al detall, publicada mensualment per l'INE. L'índex de comerç al detall base 2005 ens mostra l'evolució de les vendes del comerç al detall. A les Illes Balears, les vendes varen créixer durant el 2006 un 3,27%, pràcticament al mateix ritme que ho feren el 2005, però molt lluny del creixement mitjà observat a la resta de comunitats autònomes, que va ser del 5,03% de mitjana. (Vegeu el quadre A I-53.)

Al llarg del 2006, el comerç al detall va seguir a les Illes Balears una tendència clarament marcada per l'efecte de l'estacionalitat, característic de la nostra economia. D'aquesta forma, va ser entre els mesos de maig i octubre que s'experimentà un volum de vendes més important respecte de la resta de l'any. Els mesos de juliol i agost varen ser els de majors vendes, ja que coincideix l'afluència turística estival amb les rebaixes d'estiu. (Vegeu el quadre A I-54.)

Si ho comparem amb l'evolució observada a l'Estat espanyol, l'estacionalitat de l'economia illenca és, una altra vegada, l'ele-

ment explicatiu del major valor de l'índex a les Illes Balears entre els mesos de maig i octubre, mentre que la resta de l'any se situa per sota de l'índex registrat a l'Estat espanyol. En ambdós casos, deixant de banda els efectes estacionals i en sintonia amb el que hem apuntat més amunt, s'evidencia una tendència positiva al llarg de l'any 2006. (Vegeu el gràfic A I-22.)

L'ocupació en el comerç al detall va créixer durant el 2006 un 1,98%, quatre dècimes més que a l'Estat espanyol, on l'ocupació va augmentar un 1,58%. (Vegeu el quadre A I-55.)

A banda d'aquesta lleugera tendència creixent de l'ocupació respecte de l'any anterior, es constata també la presència d'una pauta estacional en els termes de l'evolució de les vendes. (Vegeu el quadre A I-56 i el gràfic A I-22.)

Pel que fa als preus, no es disposa de cap indicador que abasti el sector del comerç al detall en conjunt. En qualsevol cas, sí que és possible aproximar-s'hi a partir dels preus d'aquells grups de productes que són característics de la venda al detall i que, per tant, poden ser representatius dels preus del sector. Així, hem obtingut un indicador de l'evolució dels preus del sector del comerç a partir de la combinació dels preus dels grups de productes següents: alimentació i begudes no alcohòliques, begudes alcohòliques i tabac, vestit i calçat, parament de la llar i medicina.

D'aquesta forma podem estimar que la inflació en el sector del comerç al detall va ser el 2006 del 2,1%, nou dècimes per sota del 2005 i una dècima per sobre que

la inflació a l'Estat espanyol. Els preus seguien una tendència alcista, tot i que els mesos d'hivern (gener, febrer) i els d'estiu (juliol i agost) varen decreixer respecte del mes anterior. (Vegeu el quadre A I-57 i el gràfic A I-23.)

9.5.1. DADES D'OPINIÓ DEL SECTOR DEL COMERÇ AL DETALL

- La percepció dels comerciants sobre l'evolució experimentada en el seu comerç és positiva per a un 48% dels enquestats, mentre que un 40% valora aquesta evolució com a regular i el 12% en dona una estimació negativa.
- Si ens referim a l'evolució experimentada en els comerços de la zona, la valoració que en fan els comerciants és positiva en un 37% dels casos, considerada com a regular en un 48% i com a negativa en un 15%.
- Un 42% dels comerciants consideren que el nombre de clients no ha experimentat cap variació respecte de l'any anterior, mentre que per a un 36% ha augmentat i per a un 22% ha disminuït. Dels que responen que hi ha hagut algun augment o bé alguna disminució, gairebé el 70% afirma que la variació (en positiu o en negatiu) ha estat per sota del 10%.
- Pel que fa al volum de vendes, un 38% dels comerciants considera que no hi ha hagut variació, mentre que, del 62% restant, el 30% manifesta que ha augmentat i el 32% que ha disminuït. Aproximadament el 50% dels que responen que sí que s'han donat variacions del volum de vendes consideren que aquestes variacions són inferiors al 10%; un 36% que ha variat entre un 10% i un 20%, i un 13% que ho ha fet més del 20%.
- Un 35% dels comerciants enquestats afirma que han incrementat els seus preus, un 57% diu que no els han modificat i un 8% que els han hagut de disminuir. El 80% dels que han augmentat els preus responen que la variació ha estat inferior al 10% i que oscil·la al voltant del 3-4%.
- Els costos d'explotació han experimentat un augment en el 59% dels comerços, un 40% manifesta no haver sofert variació, i només un 1% considera que han disminuït. En la majoria de casos (67%) l'increment dels costos d'explotació ha estat inferior al 10%.
- Quant als marges comercials, el 74% no els ha variat, el 16% els ha reduït, mentre que el 10% els ha augmentat. Tant els que han reduït els marges com els que els han augmentat ho han fet, majoritàriament (65% i 63%, respectivament), menys d'un 10%.

10

TRANSPORTS I COMUNICACIONS

RESUM

El sector del transport és el tercer en importància del sector de serveis privats, ja que genera el 15,3% del total del VAB a cost de factors de les Illes Balears. En primer i segon lloc, trobam respectivament el sector del turisme, amb un 42%, i el comerç, amb un 23,4%.

L'enquesta de serveis de les Illes Balears del 2004 mostra que el volum de negoci del sector del transport arribà als 3.151 milions d'euros, amb un valor de la producció de 2.785 milions. El sector opera amb 4.277 empreses, xifra que representa l'1,97% del total d'empreses en l'àmbit nacional que treballen en aquest sector. El VAB a cost de factors del sector del transport va experimentar un creixement d'un 7,1%, percentatge superior a la mitjana de la resta d'Espanya, que va ser d'un 6,6%. Aquestes empreses donaven feina a 23.101 assalariats, amb una productivitat global de 51.609 euros, un 24% més que la mitjana nacional, que només arribava als 39.199 euros.

El transport de viatgers és l'activitat principal, ja sigui per nombre d'ocupats (15.047), empreses (2.322) o volum de negoci (2.470 milions). El VAB a cost de factors generat puja a 785 milions d'euros, amb una inversió bruta en béns materials de 90 milions d'euros.

El transport de mercaderies està format per 1.638 empreses amb una producció de 262 milions d'euros i una ocupació total de 4.831 persones. Un total de 241 empreses formen el sector d'activitats annexes al transport, amb un volum de negoci de 325 milions d'euros i una ocupació total de 2.694 treballadors. L'activitat postal genera 528 llocs de feina en 76 empreses amb una facturació total de 28,8 milions d'euros.

El transport més important a Balears és el transport aeri, que l'any 2006 va superar els 29,5 milions de passatgers.

El transport per via marítima mostra un creixement generalitzat, malgrat que amb xifres moderades. El transport de viatgers per via marítima regular creix globalment un 5,32% i assolix els 2,4 milions de passatgers. El transport de mercaderies creix un 6,94% a Mallorca, un 26,32% a Eivissa i un 7,31% a Maó. Els creuers turístics pugen un 5,23% a Palma i un 10,38% a Maó (però amb una variació negativa d'un 41,1% a Eivissa). El total de passatgers en creuers arriben a 1.060.060.

Finalment, hem de remarcar que, mentre que el transport per carretera arriba als 15,2 milions de desplaçaments (un 11,61% d'increment respecte de l'any 2003), el transport per ferrocarril, amb 5,2 milions de passatgers, pràcticament no experimenta variació (-0,36%).

10.1.

INTRODUCCIÓ

En aquest apartat s'hi analitza, en primer lloc, els transports i les comunicacions a partir de la darrera enquesta de serveis de les Illes Balears referida a l'any 2004⁹⁹. En segon lloc, s'hi analitza la conjuntura referida a l'any 2006 per a les següents activitats: el transport marítim, el transport aeri, el transport terrestre i les activitats postals i de telecomunicacions.

10.2

ELS TRANSPORTS

L'any 2004 hi havia a les Illes Balears 4.227 empreses en el sector del transport, és a dir, un 0,5% més que l'any anterior. L'augment més important es va produir en les empreses de més de 20 treballadors, un 7,9%, mentre que l'augment en empreses de menys de 20 treballadors només fou d'un 0,3%. Les empreses de transport facturaren 3.151 milions d'euros, un 5,3% d'augment respecte l'any anterior. El 84% d'aquesta facturació fou generada per les grans empreses (un 6,4% més que l'any 2003), mentre que el

99. Vegeu: "L' enquesta de serveis a les Illes Balears ", Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, IBAE, INE. Palma, 2007.

16% restant fou obtingut per les petites empreses (un 0,5% menys que l'any 2003). Les dades de negoci referides a Espanya sumen un total de 78.000 milions d'euros, un increment interanual respecte del 2003 d'un 6,9%. El 4,03% del total del volum de negoci dels transports té lloc a les Illes Balears.

El VAB a cost de factors assolí la xifra de 1.092 milions d'euros, un 7,1% més que l'any anterior. A Espanya aquest creixement va ser inferior, ja que va arribar a un 6,6%. (Vegeu el quadre A I-58.)

L'alt diferencial entre el volum de negocis i el VAB a costos de factors s'explica perquè hi ha unes dades molt elevades en el consum de matèries primeres (amb un increment interanual d'un 17,8%) i en les despeses en serveis exteriors (increment anual d'un 2,7%). La variació en les dades del consum de matèries primeres a les Illes Balears té un comportament molt diferent si comparem les empreses de menys de 20 treballadors (davallada en el consum d'un 11,1%) i les empreses de més de 20 treballadors (increment d'un 21%).

Les despeses de personal pujaren pràcticament als 500 milions d'euros, un 9% més que l'any 2004, mentre que a Espanya l'augment dels sous va arribar al 7,6%. La massa salarial de les Illes Balears suposà un 3,36% del total estatal. Entre les despeses de personal és significativa la forta davallada en les aportacions a sistemes complementaris de pensions, un 18,5% a les Illes Balears i un 24,3% al conjunt de l'Estat. La resta de variables experimenten creixements positius molt

diversos. És significatiu el fort increment de les indemnitzacions, un 89,1% a les Illes Balears i un 25% a la resta d'Espanya.

Les dades de l'excedent brut d'explotació ens indiquen la importància de les petites empreses, ja que, dels 453 milions d'excedent, pràcticament el 40% és generat per empreses de menys de 20 treballadors. Aquestes dades són molt significatives, especialment si tenim en compte que aquestes empreses només generen un 15% del total de negoci i donen feina a un 39% del total d'ocupació del sector.

El sector de transport i comunicacions tingué una ocupació mitjana de 21.000 persones, amb un increment interanual d'un 5,5%. A l'Estat el sector va ocupar 874.000 persones, fet que significa un augment del 2,9% respecte de l'any anterior. Per tant, es pot observar com aproximadament un 2,3% del total de persones ocupades en el sector del transport treballa a les Illes Balears. (Vegeu el quadre A I-59.)

Es pot apreciar fàcilment un creixement en el nombre d'ocupats durant el segon i el tercer trimestre de l'any, fet que reforça la gran dependència que té el sector del transport respecte del turisme.

L'increment en les dades d'ocupació és menys elevat en les empreses de menys de 20 treballadors (un 3,6%) que en les de més de 20 treballadors (un 6,9%). Les dades d'àmbit nacional indiquen un creixement similar tant en les petites com en les grans empreses (l'increment en ambdós casos va ser d'un 2,9%). Cal destacar que, del total d'ocupats en les petites empreses, tan sols el nombre de dones va

experimentar una disminució en el cas de les contractacions eventuais (un descens del 7,1%). En la resta de casos, els increments varen ser positius. A les empreses de més de 20 empleats l'ocupació fixa va disminuir de forma significativa; en el cas de les dones, fins a un 32,9% menys. (Vegeu el quadre A I-60.)

10.2.1 EL TRANSPORT DE VIATGERS

L'any 2004, hi havia registrades a les Illes Balears un total de 2.332 empreses de transport de viatgers, amb un volum de negoci de 2.470 milions d'euros. La variació mitjana en el nombre d'empreses va ser molt reduïda, només un 0,2% més que l'any anterior. És destacable com en les grans empreses (més de 20 treballadors) aquesta variació fou negativa, amb una caiguda respecte del 2003 d'un 0,9%. En el conjunt d'Espanya, les variacions varen ser just al contrari: es va reduir la variació en les petites empreses (1,4% menys) i es va incrementar en les grans empreses (un 1,9%). Respecte del volum de negoci, és destacable un increment interanual d'un 4,6%, xifra quasi similar al 4,8% d'increment del total nacional. L'aportació de les petites empreses al volum de negoci no va arribar al 6%, mentre que les empreses de més de 20 treballadors hi aportaren el 94% restant. Es pot destacar el fort increment en les despeses de personal, xifra que arriba als 480 mil euros, amb un increment interanual d'un 12,5%. (Vegeu el quadre A I-61.)

Aquest increment percentual és similar en les empreses petites i grans, de tal manera que la massa salarial en les empreses de

menys de 20 treballadors és el 5%, i en les de més de 20 treballadors arriba al 95%. En el conjunt nacional l'increment mitjà només fou de la meitat, amb un 6% de creixement. És igualment molt significativa la forta caiguda de la inversió bruta en béns materials, amb una disminució d'un 19,2%. Aquestes xifres contrasten amb el fort increment nacional, que se situa en el 41,5% de pujada. A les Illes Balears la caiguda en les grans empreses va arribar al 21,8%, dades que no varen poder ser compensades per l'increment del 6,9% en la inversió bruta que experimentaren les petites empreses.

És notable el fet que l'ocupació mitjana en xifres absolutes a les Illes Balears és superior al total nacional, tant a les grans empreses (314 empleats) com a les petites (5.8 empleats). Cal dir que, a les Illes Balears, l'increment mitjà de l'ocupació en les empreses arribà al 7,4%. També és molt destacable la gran diferència que hi ha en les remuneracions. Enfront d'una pujada mitjana de sous del 4,4% (3% en les petites empreses, i un 4,9% en les grans), cal dir que en xifres absolutes el sou de les grans empreses triplica el de les petites. A les empreses de menys de 20 treballadors el sou mitjà fou de 12.700 euros, i en les de més de 20 treballadors de quasi 37.000 euros. També és molt significativa la comparació amb les dades del total nacional: el sou mitjà a la resta d'Espanya tan sols suposen un 78% del total de les Illes Balears. És interessant observar que a les petites empreses no hi ha diferència: hi ha el mateix sou a les Illes Balears que a la resta d'Espanya (aproximadament 12.000 euros). S'ha de dir que la taxa de despeses de personal a les Illes Balears durant el

2004 va experimentar un increment de quasi un 11%, mentre que el creixement del total nacional no va superar els 2 punts percentuals. Aquest increment de despeses de personal contribueix al descens de la taxa de productivitat en 5,2 punts percentuals. A la resta d'Espanya la taxa de productivitat puja un 3,5%.

Les empreses de menys de 20 treballadors aportaren el 2004 quasi un 14% del total del VAB a costos de factors, el 86% restant va ser generat per les empreses de més de 20 treballadors. Les Illes Balears generaren un VAB a costos de factors de 785 milions, és a dir, un 7,7% del total nacional, amb un increment interanual d'un 1,5% (enfront d'un increment a Espanya d'un 3,9%). El fort increment en el consum de matèries primeres (21,5%) i les despeses del sector exterior (3,8%) justifiquen que la taxa de cobertura del VAB a costos de factors sobre el valor total de la producció només arribi al 34%. Si a tot això hi afegim el fort increment de les despeses de personal (11,6% de pujada), ens trobarem amb un excedent brut d'explotació de 305 milions d'euros, un descens del 12% respecte del 2003. El descens a escala nacional és molt més moderat, només un 0,7% de descens.

El transport de viatgers va ocupar de mitjana, durant el 2004, poc més de 13.000 persones, un increment d'un 7,1%. Del total d'ocupats, un 28% feia feina a empreses de menys de 20 treballadors (amb un increment anual d'un 9,5%), mentre que el 78% restant treballava en empreses de més de 20 treballadors (amb un increment d'un 6,3%). Podem afirmar que, del total de treballadors del sector de

transport de viatgers a Espanya, un 5,5% feia feina a les Illes Balears durant l'any 2004. És molt notable la comparació de les xifres de variació de l'ocupació per trimestres: a les Illes Balears, els quatre trimestres experimentaren creixements positius i superiors als 5 punts percentuals en l'ocupació. A Espanya els creixements varen ser positius, però més reduïts, amb valors entre el 0,1 i 0,6% d'increment per trimestres. S'ha de dir que el negoci del transport de viatgers es caracteritza per una forta estacionalitat a causa de la dependència que té del turisme. Els augments d'ocupació al llarg del segon i tercer trimestre reflecteixen aquest fet. (Vegeu el quadre A I-62.)

El 30 de setembre de 2004 hi havia un total de 15.047 persones ocupades en el sector del transport de viatgers, és a dir, un 10,5% més que l'any 2003. D'aquest total un 26% treballava en petites empreses, mentre que el 73% restant ho feia en grans empreses. El total de treballadors representa el 6% del total nacional (que només va experimentar un creixement d'un 1%). Del total d'ocupats a les Illes Balears, un 80% feia un treball remunerat. D'aquest total de treballadors remunerats, un 69% tenia contracte fix i un 31% era personal eventual. Les variacions interanuals indiquen que els ocupats fixos varen augmentar un 14,8%, mentre que els eventuals només un 3,1%. Les empreses de més de 20 treballadors donaren feina durant el 2004 al 86% dels contractats fixos i les petites al 14% restant. Cal destacar, en les petites empreses, el fort increment en la contractació eventual de dones, un 41,6%, i la disminució de contractes fixos de dones, amb un descens d'un 38%. (Vegeu el quadre A I-63.)

10.2.2 EL TRANSPORT DE MERCADERIES

L'any 2004, el sector del transport de mercaderies a les Illes Balears va generar un volum de negoci de més de 325 milions d'euros, un increment interanual d'un 8,5%. Es trenca així una aparent tendència que en els darrers anys havia provocat una reducció continuada d'aquesta xifra de negocis. Aprofundint en aquestes dades, ens trobam que l'any 2004 hi havia 1.638 empreses en el sector del transport de mercaderies, un augment del 0,7% respecte de l'any 2003. Les empreses de menys de 20 treballadors només augmentaren un 0,1%. Per tant, el vertader causant de les variacions va ser el 55,6% d'increment en el nombre d'empreses de més de 20 treballadors. Aquest increment espectacular explica la pujada d'un 24,3% en el volum de negoci de les grans empreses, tres vegades més que el creixement a escala nacional (amb un 8,5% de variació positiva). Cal tenir en compte que les xifres absolutes són molt baixes, només 28 empreses, un 1,71% del total. Dins el context nacional, les grans empreses de les Illes Balears representen un 1,2% del total. A les Illes Balears el 61% del volum de negoci total és generat per petites empreses, mentre que el 39% restant és generat per les grans empreses. El conjunt de dades de les Illes reforcen el creixement ja indicat en les empreses de més de 20 treballadors: 80,5% d'increment en el valor afegit a preus de mercat, 39% de pujada en les despeses de personal, etc. Cal destacar la forta caiguda en la inversió bruta en béns materials, un 41,6% de reducció de mitjana.

Quasi 5.000 persones treballaven en el sector dels transports de mercaderies el 2004, un increment d'un 7,7% amb relació a l'any anterior. Amb un sou mitjà de 18.000 euros (menys d'un 2% d'increment anual), les diferències entre les petites i grans empreses són d'un 10% més de salari a favor de la gran empresa. En el conjunt nacional aquestes diferències de salaris entre tipus d'empreses són més notables, quasi el 26% més de salari a les empreses de més de 20 treballadors.

És remarcable el fet de que tant el consum de matèries primeres, com les despeses de serveis exteriors tenen variacions molt moderades (més d'1,3% i menys d'1,2% respectivament). El total de les despeses de personal tenen un creixement relativament moderat, un 5,4% de mitjana. Tot això repercuteix en un creixement del valor afegit a costos dels factors d'un 20%, i un excedent brut d'explotació que puja més d'un 41%. Aquest creixement de l'excedent brut està repartit molt desigualment. Les petites empreses creixen un 23%, mentre que les grans pugen un 244%. Aquestes dades contrasten amb les xifres nacionals, en què les empreses de menys de 20 treballadors baixen un 2,5% i les de més de 20 treballadors pugen un 7,7%. (Vegeu el quadre A I-64.)

Durant l'any 2004 el sector del transport de mercaderies va donar feina a 4.739 persones de mitjana, un increment interanual d'un 7,7%. És destacable que, des del punt de vista de l'ocupació, no es dona la forta estacionalització que pateixen la resta de sectors dependents directament del turisme. Les variacions trimes-

trals en les dades absolutes d'ocupats no són significatives. Cal destacar que el 81% d'ocupats en el sector del transport fan feina en empreses petites, i el 19% restant en grans empreses. (Vegeu el quadre A I-65.)

Del total d'ocupats el 30 de setembre, 4.831 persones, només la meitat, tenien contracte fix (dels quals un 90% són homes i el 10% restant són dones). El segueixen en importància numèrica els no remunerats, amb un 32%, i els contractats eventuals, amb un 17%. S'ha de dir que els contractes fixos disminueixen lleugerament, un 1,6%. Just al contrari, l'ocupació eventual i la no remunerada creixen respectivament un 20,55% i un 18,6%. Aquestes dades contrasten significativament amb les variacions d'ocupació de la resta d'Espanya, en què els ocupats fixos augmenten un 6,7% i els eventuals un 5,8%. (Vegeu el quadre A I-66.)

10.2.3 ALTRES ACTIVITATS ANNEXES AL TRANSPORT

L'any 2004 hi havia a les Illes Balears 241 empreses dedicades a la manipulació, el dipòsit i l'organització del transport de mercaderies, que generaren en conjunt un volum de negoci de 325 milions d'euros (un 8% més que l'any 2003). La major part d'aquest negoci, un 55%, fou produït per empreses de més de 20 treballadors, i la resta, un 45%, per empreses de menys de 20 treballadors. És destacable que, mentre que les petites empreses varen tenir una reducció del 5% en el seu volum de negoci, les grans empreses el varen incrementar un 21,3%. Cal remarcar que la inversió

bruta en béns materials va experimentar un creixement mitjà d'un 65,6%. Les empreses de menys de 20 treballadors quadruplicaren la seva inversió (una variació del 402% respecte del 2003). El fort descens del 61% en el consum de matèries primeres, i el descens d'un 6,6% en les despeses de serveis exteriors, contribueixen al creixement del VAB a cost dels factors (un notable increment del 32,6%). Les petites empreses generaren un 36% d'aquest VAB, i les grans més del 63%. (Vegeu el quadre A I-67.)

Les activitats annexes al transport ocuparen durant el 2004 una mitjana de 2.495 persones, un 3,2% menys que l'any 2003. D'aquest total, un 33% estava ocupat en empreses de menys de 20 empleats, mentre que un 66% ho estava en grans empreses. El pes de la petita empresa és més gros a les Illes Balears, ja que les dades del total nacional indiquen que, de 159.000 ocupats a Espanya, un 28% treballa per a la petita empresa i el 71% per a la gran. Cal fer notar que l'ocupació a les Illes Balears disminueix en tots els trimestres excepte al primer, just al contrari que a Espanya, on l'ocupació puja en tots els trimestres sense excepció. Aquesta caiguda a les Illes és especialment forta a les petites empreses, amb caigudes que fluctuen entre els 17 punts del primer trimestre i els 21 del tercer. (Vegeu el quadre A I-68.)

Les dades del personal ocupat el 30 de setembre mostren el perfil ocupacional següent: un 63% de treball fix, un 32% d'eventual i un 5% de feina no remunerada. Les petites empreses tenen una reducció molt forta en l'ocupació remunerada. (Vegeu el quadre A I-69.)

10.2.4 ANÀLISI COMPARATIVA DE LES BRANQUES DEL TRANSPORT

En el darrer apartat dedicat al transport, es fa una comparació gràfica entre les diferents subactivitats que el componen. Es pot observar que durant l'any 2004 el transport de viatgers és l'activitat de transport que té el major nombre de persones ocupades i, a més, és l'activitat més afectada per l'estacionalitat ocupacional a causa de l'activitat turística.

En termes generals, totes les activitats de transport tenen aproximadament el mateix nombre d'empreses que locals. Quant al volum de negoci, les empreses de transport de viatgers són les més importants. (Vegeu el gràfic A I-24 i I-25.)

10.3

LES ACTIVITATS POSTALS

L'any 2004 hi havia a les Illes Balears 76 empreses dedicades a les activitats postals, un 10,3 més que l'any 2003. Malgrat aquest increment, el volum de negoci va disminuir un 5,3%. Concretament, prop de 30 milions es varen reduir a 28 milions. Aquesta situació és deu al fet que el nombre d'empreses de més de 20 persones ocupades va disminuir un 26,3%, enfront del 16,2% d'increment a les empreses de menys de 20 treballadors. És a dir, va augmentar el nombre de petites empreses, però es va reduir molt més el nombre de grans empreses. El total de negoci de les activitats postals només representa el

0,06% del total de negoci en l'àmbit nacional. Cal destacar que a Espanya el nombre d'empreses es va reduir un 8,7%, mentre que el volum de negoci va pujar un 6%, fins als 4.466 milions d'euros. L'excedent brut d'explotació del 2004 fou de 2,6 milions d'euros, un 8,5% menys que l'any anterior. Són remarcables les dades de les petites empreses, amb un descens del 286% (l'any anterior les empreses de menys de 20 treballadors varen tenir un excedent brut negatiu de 269.000 euros, mentre que aquest any l'excedent és de 502.000 euros positius). A Espanya l'increment en tots els tipus d'empreses va ser positiu, amb un considerable creixement d'un 77,2%. (Vegeu el quadre A I-70.)

És necessari remarcar l'espectacular increment en les dades d'inversió bruta en béns materials, que arriben als 1,2 milions d'euros: un 167,5% d'increment total.

L'activitat postal va ocupar a les Illes Balears com a terme mitjà 520 persones, un 0,3% més que l'any anterior. La tendència a Espanya fou una reducció d'ocupació pràcticament en tots els trimestres (excepte el tercer), amb un decreixement mitjà de l'1,5%.

El total de persones remunerades en les activitats postals el 30 de setembre del 2004 era de 479, un 0,5% menys que l'any anterior (només un 0,0045% del total nacional). El 77,45% era personal fix, mentre que a Espanya només un 70,69% dels assalariats eren fixos. (Vegeu els quadres A I-71 i I-72.)

10.4.

ANÀLISI DE LA CONJUNTURA DE L'ANY 2006

En aquest apartat s'analitza l'evolució conjuntural del sector del transport i les comunicacions. Per a les Illes Balears, el transport marítim i aeri tenen una importància fonamental a causa del seu caràcter insular. Aquest fet condiciona tant el transport de vacances com el que es fa per motius laborals o de salut. L'apartat següent es divideix en cinc activitats: transport marítim, transport aeri, transport per ferrocarril, el transport de mercaderies per carretera, les activitats postals i les telecomunicacions.

10.4.1. EL TRANSPORT MARÍTIM

L'any 2006 el transport de passatgers per via marítima en règim de cabotatge va augmentar un 5,32% de mitjana i va assolir els 2,4 milions de passatgers. Mentre que el 2005 gairebé tots els ports de les Illes (excepte el de Sant Antoni de Portmany) experimentaren creixements positius, el 2006 mostra dades variables: variacions positives als ports d'Eivissa, Maó i Palma, i variacions negatives a Sant Antoni de Portmany, Ciutadella, Alcúdia i Cala Rajada. Cal destacar que 975.000 passatgers arribaren al port de Palma, un 8,68% més que el 2005. Aquesta xifra de passatgers és la més gran dels darrers anys. Cala Rajada, amb una caiguda de 45 punts percentuals, és el port on més disminueix, amb 16.304 passatgers, i Ciutadella, amb una pujada de 19,5 punts, el port que més creix, amb un total de 196.606 passatgers. (Vegeu el quadre A I-73.)

Un total d'1.060.060 passatgers de creuers turístics arribaren als ports de les Illes Balears. El port de Palma és, sens dubte, el més important de les Illes: més del 87% dels passatgers de creuers turístics arribaren a través d'aquest port (el 2005 varen ser un 81%). El port de Maó té un notable creixement, un 10,38%, després de tres anys de creixements negatius (en els quatre darrers anys), mentre que Palma creix un 5,23% (quatre anys de creixements positius). Al contrari, tant Eivissa com Cala Savina tenen dades negatives, amb caigudes respectives d'un 41% i un 30%. El cas de Cala Savina és molt remarcable: el 2003 tingué més de 15 mil passatgers mentre que ara només té 234 passatgers. (Vegeu el quadre A I-74.)

El transport de passatgers en règim de trànsit de badia té un increment negatiu d'un 3,31%. Les dades particulars ens mostren que les Pitiüses, després del quasi estancament del 2005, han augmentat un remarcable 28,76%, i superen els tres milions de passatgers per primera vegada (concretament 3.048.742). Aquestes xifres representen un 83% del total de transport en trànsit de badia. És molt notable el 71% de creixement d'Eivissa, que passa d'un milió de passatgers a 1,745 milions. Les dades de Menorca indiquen una caiguda de Maó d'un 6,3%. El port de Palma, amb un creixement d'un 12,81%, arriba als 339 mil passatgers i continua d'aquesta manera el camí de creixement positiu que ja va iniciar l'any 2003. (Vegeu el quadre A I-75.)

Per acabar, cal revisar les dades del transport de mercaderies durant l'any 2006. Mallorca i Maó continuen amb un

creixement positiu del trànsit de mercaderies en els darrers sis anys (un 6,94% i un 7,31%, respectivament). Eivissa, després de la caiguda del 2004, continua creixent a un ritme molt notable, un 26,32%. A l'illa de Mallorca, el total de mercaderies (10,5 milions de tones) es reparteix entre el 83,64% del port de Palma i el 16,36% del de Alcúdia. Mallorca representa la majoria del total de les Illes Balears, amb un 74,91% del total. (Vegeu el quadre A I-76.)

Per grups de productes, el transports especials són els més importants en xifres absolutes, amb més de 5 milions de tones (un 35,94% del total de mercaderies). El segueixen en importància els productes energètics i els agroramaders i alimentaris (un 23,97% i un 13,33%, respectivament). Els creixements percentuals més importants corresponen a altres mercaderies (24,43%), transports especials (19,54%) i productes siderúrgics (10,06%). Baixen el productes metal·lúrgics (8,09%) i els materials de construcció (3,55%). (Vegeu el quadre A I-77.)

10.4.2. EL TRANSPORT AERI

Per motius obvis d'insularitat, el transport aeri és el principal element de transport de passatgers (que no de mercaderies). És el principal mitjà per als residents mateixos, però principalment és la gran via d'entrada per als turistes. Per tant, es caracteritza per una forta estacionalitat, concentrada principalment en els mesos de maig a setembre.

L'any 2006 les Illes Balears registraren més de 29,5 milions de passatgers, un increment respecte de l'any anterior d'un 5,6%. Són destacables les variacions positives en tots els aeroports de les Illes Balears; Eivissa, amb un 7,1%, va experimentar el creixement percentual major (després de tres anys de caigudes). Palma registrà el 75,8% del total de les arribades a les Illes Balears, Menorca un 9,1% i Eivissa un 15,09%. (Vegeu el quadre A I-78 i els gràfics de l'A I-26 al I-29.)

10.4.3. EL TRANSPORT TERRESTRE

En aquest apartat analitzarem, en primer lloc, la conjuntura del transport per carretera i, posteriorment, la del transport per ferrocarril.

El transport terrestre per carretera va créixer globalment un 11,61%, segon any de forta variació positiva després de l'estancament de l'any 2004. Mallorca, amb un creixement d'un 14,18%, va representar un 63,03% del total de viatgers transportats al total de les Illes Balears el 2006. Aquest tipus de transport creix a totes les illes, el principal creixement percentual va ser, per segon any consecutiu, a Formentera. (Vegeu el quadre A I-79.)

El transport per ferrocarril té una variació negativa d'un 0,36%, després de tres anys de forts creixements (5,208 milions de viatgers transportats, quasi els mateixos que el 2005). La línia principal, Palma-Inca-sa Pobla i Palma-Manacor, quasi no té variació (un 0,29% d'augment), amb un total de 3,467 milions de viatgers

(66,57% del total de viatgers transportats a les Illes). La línia Sóller-Palma té un creixement negatiu (11,25% menys). Cal destacar el fet que des del 2001 tots els anys apareixen variacions negatives, excepte l'any 2004. És notable l'increment de viatgers de la línia Sóller-Port de Sóller, un 8,89% més que l'any anterior. (Vegeu el quadre A I-80.)

10.4.4. LES ACTIVITATS POSTALS

La línia bàsica de l'activitat postal de les Illes Balears va ser durant l'any 2006 —i en anys anteriors— la més important, ja que el 88,7% del total dels serveis postals d'aquest any varen ser de

línia bàsica. La resta de serveis postals es dividiren entre la línia econòmica (9,6%) i la línia urgent (1,7%). (Vegeu el quadre A I-81.)

10.4.5. LES TELECOMUNICACIONS

L'any 2006 les línies fixes continuen la seva tendència negativa, concretament un 11,5% de disminució. És molt destacable l'increment de les línies ADSL, un 139,88%, i les RDSI, amb un 38,3% d'augment (després de dos anys de forta caiguda). Les línies de telefonia mòbil també augmenten, amb un 5,85%, seguint la tendència dels anys anteriors. (Vegeu el quadre A I-82.)

INSTITUCIONS FINANCERES

RESUM

L'anàlisi de les entitats financeres que conformen el sistema bancari posa de manifest com les Illes Balears es caracteritzen per un elevat grau de bancarització, amb un nombre d'oficines per habitant per sobre de la mitjana espanyola, i les caixes d'estalvis són les entitats que lideren el nombre d'oficines. Aquest major protagonisme de les caixes d'estalvis té reflex en la seva activitat. Així, cal subratllar que les caixes també han consolidat el lideratge, tant en la concessió de crèdits com en la captació de dipòsits.

En un context caracteritzat per la progressiva millora de l'activitat de la zona euro, l'expansió de la liquidat, i davant la identificació d'alguns riscos en l'horitzó per una adequada millora de l'estabilitat dels preus, el BCE va seguir la política monetària, iniciada el mes de desembre del 2005, i va pujar en cinc ocasions el tipus d'interès, per situar-lo al final de l'any 2006 en el 3,50%; així, es va tornar a una època de tipus d'interès reals positius. Aquesta realitat ha tingut incidència en l'activitat bancària. Efectivament, els crèdits concedits han sofert un cert alentiment, ja que han augmentat a un ritme del 9,94%, considerablement inferior al registrat l'any anterior, del 24,2%. D'altra banda, el volum de dipòsits captats va augmentar en major proporció, en un 15,05%. No obstant això, el saldo net en la intermediació bancària, definit com la diferència entre els crèdits i els dipòsits nets totals, mostra com les Balears és la comunitat autònoma amb un major volum de crèdits en relació amb els dipòsits.

Les entitats bancàries operatives a les Balears, si bé mantenen un menor grau de productivitat que en l'àmbit nacional, tant en concessió de crèdits com en la captació de dipòsits, han registrat un avanç en la productivitat de l'oficina bancària a les Illes.

L'anàlisi de la Societat de Garantia Reciproca (ISBA) relleva el paper tan important que té aquesta institució financera dins el conjunt de l'economia balear. Com a mostra d'aquesta realitat és que, durant l'exercici del 2006, 384 empreses es varen beneficiar de l'aval d'ISBA, que va contribuir a mantenir 6.151 llocs de feina, dels quals 307 varen ser de nova creació, i va col·laborar en la creació de 118 noves empreses; xifres aquestes que superen les assolides en els darrers exercicis.

Pel que fa al mercat borsari, destaca el bon comportament de la borsa espanyola; l'Íbex-35 es va revalorar un 31,8%, clarament per sobre dels seus equivalents europeus. Respecte dels valors de les quatre empreses de les Balears que cotitzen en el mercat borsari, han obtingut, en tots el casos, revaloracions per sobre del principal índex de referència del mercat espanyol.

11.1.

INTRODUCCIÓ

La recent literatura econòmica atribueix a les institucions financeres un paper destacat en el creixement regional. Amb aquesta línia de pensament institucions de reconegut prestigi, com són el Banc Mundial o el Fons Monetari Internacional, consideren que un requisit fonamental per poder garantir el creixement econòmic de qualsevol regió o país és disposar d'un sistema financer sòlid i relativament desenvolupat. L'existència de mercats financers amplis i profunds, d'una regulació financera adequada, així com d'intermediaris financers eficients i competitiu, és cabdal per assegurar que els recursos financers es captin i es deixin en les millors condicions de volum i cost per a l'economia real. Amb aquesta visió és interessant conèixer la realitat del sistema financer balear.

El propòsit general d'aquest apartat es aproximar-nos a la realitat de les institucions financeres que operen en el marc de l'economia balear durant el 2006; un any en el qual la millora progressiva de l'activitat de la zona euro, l'expansió de la liquidat i del crèdit, així com la identificació d'alguns riscos en l'horitzó per a una millora adequada de l'estabilitat dels preus, han fet que el Banc Central Europeu, amb l'objectiu de moderar el to expansiu de la política monetària, hagi augmentat els

tipus d'interès en cinc ocasions al llarg de l'any 2006. Efectivament, el Consell de Govern del BCE ha decretat cinc pujades de 25 punts bàsics en el tipus d'interès per situar-lo al final de l'any 2006 en un 3,50.

Amb aquest propòsit, partint de la idea que a les Balears —com succeeix en el conjunt de l'Estat espanyol i en molts d'altres països desenvolupats— les llars i les petites i mitjanes empreses mostren una alta dependència del finançament bancari, s'analitzarà, en primer lloc, quin ha estat el comportament d'aquestes entitats durant el 2006. Cal esmentar que les petites i mitjanes empreses de les Illes Balears disposen, a més, de la Societat de Garantia Recíproca (ISBA), que els permet accedir al finançament amb unes condicions més favorables, institució que també és estudiada en aquest capítol. Finalment, resulta necessari fer referència, en general, a l'evolució que ha seguit el mercat borsari i també passar a estudiar, en particular, quin ha estat el comportament concret de les empreses de les Balears que operen en aquest mercat.

11.2.

LES ENTITATS BANCÀRIES

Atesa la importància que tenen les entitats bancàries per a les Balears, en el primer apartat ens detindrem a analitzar-les. Aspectes com la dimensió i l'evolució de la xarxa d'oficines, el servei bancari, les principals activitats del costat de l'actiu (els crèdits, els efectes de comerç retornats, les hipoteques), i del passiu (dipòsits), el

flux financer i la productivitat d'aquestes entitats durant el 2006, aquí seran objecte d'estudi.

11.2.1. LA DIMENSIÓ DE LA XARXA D'OFICINES

Un indicador estructural del sistema bancari balear és el relatiu al nombre d'oficines operatives en aquest mercat. Si bé és cert que la introducció de les noves tecnologies està revolucionant la manera d'operar de les entitats bancàries, avui dia són nombrosos els estudis empírics que conclouen que l'oficina bancària continua essent el lloc on l'entitat es relaciona amb el client i el mitjà utilitzat per comercialitzar, majoritàriament, els productes financers, cosa que justifica l'alta correlació que hi ha entre el creixement de les oficines i l'augment del negoci fet per les entitats bancàries. Així, la densitat d'oficines es configura com un element estratègic per guanyar quota en un mercat altament competitiu.

Fent ús de les dades regionalitzades que ofereix el Banc d'Espanya, al final del 2006, el nombre d'oficines operatives a les Balears va ser de 1.199 (44, més que les registrades a l'any anterior), xifra que representa el 2,77 % del total d'oficines operatives a Espanya. (Vegeu el quadre A I-83.)

Si l'anàlisi es fa per tipus d'entitat de dipòsit, l'any 2006 destaca, al igual que en els anys anteriors, pel major protagonisme, en el nombre d'oficines, de les caixes d'estalvis, amb una quota del 52,21%, enfront dels seus competidors més directes, els bancs, amb un 45,62%, mentre

que les cooperatives tan sols representen el 2,17%. Si la mateixa anàlisi es fa a escala de l'Estat espanyol, s'observa com també són les caixes les entitats que més oficines tenen (el 54,10%), però el que resulta més diferent és que la representació, en termes relatius, de les oficines dels bancs és molt inferior (del 34,88%); per contra, les cooperatives tenen una presència, comparativament amb les Balears, considerablement superior, amb un 11,02%. (Vegeu el gràfic A I-30.)

Aquest protagonisme creixent de les caixes d'estalvis, mesurat pel nombre d'oficines operatives, enfront dels bancs, tant a les Balears com a Espanya, és conseqüència de la diferent estratègia seguida per ambdues institucions per fer front als profunds canvis que s'han produït en l'entorn econòmic i financer i que s'han traduït en un fort augment de la competència i en una reducció dels marges d'intermediació. Així, les caixes d'estalvis, des que es va aprovar el RD 1582/1988, de 20 de desembre, que permetia el lliure establiment pel territori nacional, han apostat fermament per un model de banca relacional (enfocada al client), mitjançant l'expansió geogràfica, així han passat a ser les entitats bancàries en major presència física en la majoria de regions espanyoles. En el cas de les Balears, al llarg del 2006, s'han obert vint-i-vuit noves oficines que pertanyen al grup de caixes d'estalvi, mentre que els bancs tan sols han obert setze noves oficines. Si es fa la mateixa anàlisi en l'àmbit de l'Estat espanyol, les diferències són igual d'evidents. Així, en el mateix període, les caixes d'estalvis han augmentat en quasi el doble el nombre d'oficines operatives (en 1.008) respecte dels bancs (563).

Les cooperatives de crèdit manifesten, en aquest aspecte, un comportament diferent en l'àmbit balear i en l'espanyol; així, mentre que el 2006 a les Balears el nombre d'oficines de les cooperatives de crèdit s'ha mantingut en vint-i-sis, en l'àmbit de l'Estat espanyol s'ha incrementat en cent setze oficines en el mateix període, cosa que representa un augment del 2,49%. (Vegeu el quadre A I-83.)

L'índex de simetria espacial (IS), definit com el quocient entre el nombre d'oficines que pertanyen a bancs en relació amb les que corresponen a caixes d'estalvis, resulta una manera alternativa i fàcil d'analitzar la importància relativa dels bancs respecte de les caixes, quant a la variable nombre d'oficines. Quan aquest valor és unitari, indica que hi ha una simetria en el mercat analitzat, en el sentit que els bancs i les caixes d'estalvis tenen el 50% de les oficines bancàries. D'igual manera, si la participació dels bancs (caixes) en el mercat és superior al de les caixes (bancs), l'índex serà superior (inferior) a la unitat. Les Illes Balears es caracteritzen, en relació amb el nombre d'oficines, pel predomini de les caixes enfront dels bancs, com prova el fet que l'índex es inferior a la unitat (0,87). Cal remarcar que aquesta és una característica comuna en bona part de comunitats autònomes; tan sols a tres comunitats autònomes (País Basc, Galícia i Andalusia) els bancs tenen una major presència d'oficines enfront de les caixes d'estalvis. Si es fa la comparació amb les dades de tres anys enrere, podem concloure que hi ha una tendència, tant a les Balears com a la resta de comunitats autònomes espanyoles, a una reducció en el valor de l'índex de simetria espacial en el període de temps

considerat, prova que són les caixes d'estalvis les que aposten per reforçar els vincles amb els seus clients mitjançant la banca relacional, amb una extensa xarxa d'oficines que permet una relació directa amb el client a llarg termini, de la qual es beneficia tant l'entitat —en tant que li permet tenir informació acurada i exhaustiva sobre els clients amb vista a planificar el finançament— com el client —que pot beneficiar-se de preus i serveis més convenients, així com d'un tractament més personal. (Vegeu el gràfic A I-31.)

11.2.2. EL SERVEI BANCARI

Si bé tenir un coneixement del nombre d'oficines operatives és interessant, una variable clau per analitzar el grau de servei que ofereixen les entitats és el nombre d'oficines per cada cent mil habitants. Mitjançant aquesta variable es tindrà informació relativa al grau de bancarització de la regió.

A les Balears, si es comparen les xifres del 2006 amb les del 2003, es conclou que la bancarització ha augmentat, en el sentit que el nombre d'oficines per habitant s'ha incrementat. Així, mentre que el 2003 hi havia 117 oficines per cada 100.000 habitants, tres anys més tard, el 2006, aquesta relació ha passat a ser de 120 habitants per oficina. La mateixa tendència es troba en l'àmbit d'Espanya, en què la ràtio s'ha situat el 2006 en les 97 oficines per cada 100.000 habitants, cinc més que l'any 2003. També cal destacar que el grau del servei bancari és considerablement més elevat a les Balears. (Vegeu el gràfic A I-32.)

A escala autonòmica, cal remarcar que hi ha importants diferències en el grau de bancarització. Aspectes com el caràcter rural o urbà del territori, el model de distribució de la població en el territori, les condicions competitives o la pròpia configuració institucional del sector bancari són, entre d'altres, factors explicatius d'aquests diferents valors. El 2006, les Illes Balears són, després de La Rioja (154), Aragó (136), i amb el mateix nombre que Castella-la Manxa (120), una comunitat amb un grau relativament alt de servei bancari. (Vegeu el gràfic A I-33.)

Tot i que és cert que una variable rellevant per avaluar el grau de bancarització és el nombre d'oficines per habitants, en la mesura que la societat consideri aliè operar usant les noves tecnologies, com ara la banca en línia, el nombre d'oficines deixarà de ser una variable clau del grau de competitivitat. No obstant això, els informes anuals publicats per la Confederació Espanyola de Caixes d'Estalvis i l'Associació Espanyola de la Banca posen de manifest com les entitats bancàries, en conjunt, fan importants esforços per incorporar totes les novetats tecnològiques i per donar, així, facilitats als clients que decideixin operar per mitjà dels nous canals.

11.2.3. EL CRÈDIT DELS BANCOS, DE LES CAIXES D'ESTALVIS I DE LES COOPERATIVES DE CRÈDIT A LES BALEARS

A les Illes Balears, el crèdit total concedit el 2006 per les entitats de dipòsit va ser de 36.153 milions d'euros, xifra que indica que el sector de les entitats bancàries canalitza el 2% del crèdit concedit al total

d'Espanya. Cal remarcar que, si es comparen les taxes d'increment interanual dels crèdits concedits el 2006, que va ser del 9,94%, i el 2005, que va ser del 24,2%, es pot concloure que s'ha produït un aleniment del crèdit. Sembla, per tant, que la progressiva pujada dels tipus d'interès, afavorida pel gir alcista del Banc Central Europeu iniciat el mes de desembre del 2005, ha tingut efectes sobre l'expansió creditícia. En efecte, l'EURIBOR a 1 any, el principal índex de referència dels crèdits hipotecaris, es va enfilars fins al 3,93% el mes de desembre del 2006, fet que ha suposat un augment de 114 punts bàsics en el darrer any. Així, s'ha tornat a una època de tipus d'interès reals positius després de quatre anys de negatius que té un efecte sobre la demanda dels crèdits sol·licitats. (Vegeu el gràfic A I-34.)

Alternativament, la importància que té la concessió de crèdits per a la societat de les Illes es pot mesurar per l'anàlisi del valor dels crèdits concedits per habitant, que a les Balears va ser de 30 milers d'euros per habitant l'any 2006, 0,7 milers d'euros menys per habitant que l'any anterior. És interessant tenir en compte que durant el període de temps considerat la població ha registrat també un increment de l'1,82%, aspecte que també incideix en la xifra del quocient crèdits concedits per habitant.

D'acord amb les dades del Banc d'Espanya, els principals receptors d'aquest volum de crèdit a les Balears varen ser les empreses i les famílies (96,12%), mentre que les administracions públiques varen rebre una quantia més aviat petita d'aquest volum, almenys en ter-

mes relatiu (3,88%). Aquests percentatges són molt similars als registrats a escala d'Espanya, el 97,44% i el 2,56%, respectivament. A més, el crèdit bancari en el sector privat va augmentar considerablement al llarg del 2006, i va arribar al 21,92 % a les Balears i a un 25,35% en l'àmbit de l'Estat espanyol, el ritme de creixement anual més alt, com a mínim, des de mitjan anys noranta. La conjuntura econòmica favorable i el fet de tenir uns tipus d'interès relativament baixos en termes reals (descomptant la inflació), malgrat les contínues pujades dels tipus d'interès per part del Banc Central Europeu durant el 2006, ha encoratjat especialment les empreses a implicar-se en processos d'inversió destinats, principalment, a béns d'equipaments i immobiliaris, així ha contribuït a l'expansió de les necessitats de finançament. Una anàlisi més detallada amb les dades del Banc d'Espanya fa palès que en el conjunt d'Espanya el finançament de les societats no financeres anotava la taxa de variació anual més alta de la darrera dècada, el 28,1%, mentre el crèdit dirigit a les llars, encara que si bé se situava a nivells històricament elevats, es moderava lleugerament fins a un creixement anual del 19,3%. (Vegeu el gràfic A I-35.)

Una anàlisi comparativa evidencia, a més, que les caixes d'estalvi tenen una major activitat creditícia en l'àmbit de les Balears que d'Espanya. Així, la quota del mercat de les caixes d'estalvis a les Illes, quant a la concessió de crèdits, va ser del 52,16%, enfront del 48,74% d'Espanya; els bancs tenen a les Balears una quota

(46,61%) molt semblant a la que mantenen els que operen en el conjunt d'Espanya (45,96%); mentre que les cooperatives de crèdit a les Balears tenen un paper molt residual en la concessió de crèdits, ja que només varen canalitzar l'1,23 % del total dels crèdits, diferent al que succeeix en l'àmbit d'Espanya, en què aquest tipus d'entitat va tenir una major importància comparativa, en concedir el 5,29% dels crèdits. (Vegeu el gràfic A I-36.)

11.2.3.1. Els efectes comercials impagats

D'acord amb la informació elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística, es conclou que a les Illes Balears el nombre d'efectes vençuts impagats el 2006 va ser de 47.961, cosa que representa el 3,82% del nombre d'efectes vençuts en aquest període de temps, percentatge comparativament alt en el conjunt de l'Estat espanyol (on el percentatge va ser del 3,44%). (Vegeu el quadre A I-84.)

Utilitzant la mateixa font informativa, cal remarcar que a les Balears l'import dels efectes vençuts impagats va pujar als 130.730,29 milers d'euros el 2006, xifra que suposa que un 3,44% de l'import dels efectes comercials que les entitats han rebut en gestió de cobrament de clients i que, per tant, ja han vençut durant el 2006, han resultat impagats. Se supera notablement el percentatge mitjà registrat en l'àmbit de tot Espanya (2,41%).

D'aquestes dades es desprèn que el 2006 a les Illes l'import mitjà de l'efecte de comerç impagat, se situa en un dels valors

(2.725,76 euros) més alts d'Espanya, després de les Canàries (3.110,65 euros), Ceuta i Melilla (2.976,95 euros) i Andalusia (2.807,95 euros). (Vegeu el gràfic A I-37.)

11.2.3.2. El mercat hipotecari

Al llarg del 2006, el nombre total d'hipoteques sobre finques es va incrementar en un 1,74 % respecte de l'any 2005, de manera que es va situar en 56.926 garanties hipotecàries. En termes monetaris, el capital prestat va ser de 9.409,21 milions d'euros, un 17,31% més que durant l'any anterior. D'aquesta manera, la quantia mitjana hipotecada a les Balears va ser superior als 165.000 euros, 8.412 euros més que la mitjana a escala espanyola. (Vegeu el quadre A I-85.)

Amb dades del mes de desembre del 2006, cal destacar que les Illes Balears són, després de València, la comunitat autònoma amb major nombre de finques amb hipoteques constituïdes per habitant, amb un total de 5.686 hipoteques per cada cent mil habitants, xifra que contrasta amb les 2.353 de Galícia, la menor del conjunt d'autonomies espanyoles.

La major part del nombre i de l'import de les hipoteques constituïdes a les Balears varen ser sobre finques urbanes, el 94,83 % i 91,63%, respectivament. (Vegeu el gràfic A I-39.)

El fet que la major part —i amb molta diferència— de les garanties hipotecàries constituïdes a les Balears s'adreci a finques urbanes s'explica, fonamentalment, per la dinàmica que ha caracterit-

zat el mercat immobiliari en aquests darrers exercicis. Així, el 69,08% de les hipoteques urbanes varen ser subscrietes sobre els habitatges i agrupen un total de 5.783, 231 milions d'euros, quantitat que representa el 67,07% de l'import dirigit a les hipoteques sobre aquests tipus de finques. Per ordre de rellevància, quant a l'import, hi ha les hipoteques destinades a finançar la compra d'oficines i garatges (21,33%) i de solars (11,6%).

Segons el tipus d'entitat que concedeix les garanties, a les Illes Balears són les caixes d'estalvis les que, amb diferència, han exercit un paper molt important, tant en el nombre d'hipoteques concedides (52,11%) com en l'import (54,05%), alhora que són les entitats que han crescut més amb relació a la quota dins el mercat hipotecari, tant en el nombre d'hipoteques concedides (15,99%) com en l'import (39,14%). Les segueixen, en ordre d'importància, els bancs, que, si bé varen augmentar la quantitat concedida (8,41%), no ho varen fer en el nombre d'hipoteques, que va disminuir en un 4,01%. Les 6.103 garanties restants, per un import de 915,88 milions d'euros, foren concedides per altres entitats. Aquesta participació s'ha reduït respecte de l'any anterior, tant en el nombre d'hipoteques concedides (26,79%) com en l'import (25,10%). (Vegeu el gràfic A I-40 i el quadre A I-85.)

Una anàlisi detallada permet assenyalar que l'estructura, tant del nombre com de l'import de les hipoteques concedides per cada tipus d'entitat, va ser bastant sem-

blant a la que ja s'ha comentat: la gran majoria es va subscriure sobre finques urbanes, enfront de les rústiques. (Vegeu el quadre A I-85.)

11.2.4. ELS DIPÒSITS EN ELS BANCS, EN LES CAIXES D'ESTALVIS I EN LES COOPERATIVES DE CRÈDIT A LES BALEARS

Els dipòsits en bancs, caixes d'estalvis i cooperatives de crèdit que operen a l'arxipèlag balear varen ser el 2006 de 16.897 milions d'euros, la qual cosa representa l'1,74% del total dels dipòsits dels sistema financer de l'Estat espanyol. Cal remarcar que durant el 2006 les entitats financeres varen impulsar la captació de dipòsits bancaris per finançar l'expansió del crèdit privat mitjançant campanyes comercials i la diversificació dels productes oferts, amb característiques innovadores. L'augment de la remuneració dels dipòsits, que a partir del mes de setembre de 2006 va superar la taxa d'inflació, també va contribuir a incrementar-ne l'atractiu. D'aquesta manera, el volum captat per les entitats bancàries en concepte de dipòsits va créixer el 15,05% a les Balears.

L'import dels dipòsits per càpita, que ens aproxima a l'estalvi financer mitjà, també ha augmentat i ha passat a ser de 16,88 milers d'euros el 2006. Aquesta xifra va representar un increment de 1,94 milers d'euros per càpita respecte de l'any anterior. No obstant això, resulta d'interès remarcar que aquesta variable és considerablement inferior a la que correspon al crèdit expressat en termes per càpita, que, com s'ha indicat prèviament, va ser de 30 milers d'euros per habitant en el mateix període de temps.

Si es té en compte el tipus de dipositant, cal assenyalar que el sector privat va efectuar el 95,93% dels dipòsits totals, mentre el sector públic tan sols va aportar-ne el 4,07%. A Espanya, l'aportació del sector públic va ser un poc superior (6,76%). (Vegeu el gràfic A I-41.)

A més, el Banc d'Espanya, pel que fa als dipòsits en altres sectors residents, distingeix entre dipòsits a la vista, d'estalvi i a termini. La diferència fonamental és en la rendibilitat i la liquidat. El dipòsit més líquid és el dipòsit a la vista, i el més rendible el dipòsit a termini. Bona part dels dipòsits constituïts al llarg del 2006, tal com és habitual en els darrers exercicis econòmics, varen ser a termini, amb un pes del 46,31% a les Balears i del 51,28% a Espanya. La resta de dipòsits es varen materialitzar preferentment en dipòsits a la vista, tant a la nostra regió (29,04%) com al conjunt nacional (28,6%).

Amb relació a la distribució dels dipòsits entre les diferents entitats, a les Balears les caixes d'estalvi han consolidat el lideratge en la captació de dipòsit; de fet, han aconseguit captar 10.893 milions d'euros, cosa que representa el 64,47% dels constituïts, mentre que els bancs comercials concentren el 33,83% del total dels dipòsits, i l'1,70% restant és en mans de les cooperatives de crèdit. En l'àmbit de l'Estat espanyol destaca, a l'igual que succeeix a les Illes, el major protagonisme que mantenen les caixes d'estalvis, si bé en un percentatge inferior (51,58%). I, a diferència del que succeeix a les Balears, les cooperatives de crèdit s'han caracteritzat per tenir una major activitat en el negoci dels dipòsits, aspecte que està en

clara consonància amb el major protagonisme que tenen aquestes entitats dins l'àmbit de l'Estat espanyol. (Vegeu el gràfic A I-42.)

11.2.5. EL FLUX FINANCER DE LES BALEARS

Una de les principals funcions que tenen atribuïdes les entitats financeres és la de canalitzar els recursos financers des de l'estalvi cap a la inversió; aquesta funció se sol materialitzar mitjançant la creació de dipòsits i la concessió de crèdits; en altres paraules, en l'activitat creditícia, les entitats financeres tenen a l'abast els recursos financers procedents dels dipòsits dels seus clients. Quan en una determinada unitat territorial els recursos obtinguts mitjançant aquests passius és inferior (o supera) el finançament concedit, es produeix una entrada (o sortida) de fons excedentaris cap a l'explotació d'oportunitats dins el territori i/o línies de negoci. Així, el saldo net en la intermediació bancària, definit com la diferència entre els crèdits nets totals i els dipòsits nets totals, mostra que a les Illes Balears hi hagut en els darrers anys una tendència a un augment d'aquest saldo. Així, mentre que el saldo el 2003 era de 7.431 milions d'euros, tres anys després, el 2006, s'ha més que duplicat, ja que s'ha situat en els 19.256 milions d'euros.

En termes relatius, per determinar el signe i la magnitud d'aquesta necessitat (o capacitat) de finançament, es calcula la ràtio crèdits/dipòsits. Quan aquesta ràtio presenta valors superiors (o inferiors) a la unitat, l'estalvi captat mitjançant els dipò-

sits és inferior (o superior) que el volum del crèdit concedit per les entitats bancàries que operen en aquest territori. És necessari interpretar aquest indicador amb una certa cautela, ja que la ràtio no reflecteix la possibilitat de fluxos financers interregionals produïts pels mateixos circuits interns de capital de les mateixes entitats que operen en diferents territoris. Feta aquesta puntualització, un estudi comparatiu per comunitats autònomes palesa que el 2006 totes les regions tenen valors de la ràtio superior a la unitat (la mitjana espanyola va ser d'1,52), fet que manifesta com el volum dels crèdits ha estat superior al dels dipòsits; a més, destaca com les Balears és la comunitat autònoma on la ràtio presenta el valor més alta (2,1), xifra que mostra com les entitats bancàries operatives a l'arxipèlag són les que mantenen, proporcionalment, un major volum de crèdits en relació amb els dipòsits. (Vegeu el gràfic A I-43.)

L'anàlisi d'aquests indicadors conclou que les Illes mantenen una posició deutora, en el sentit de que al final del 2006 els crèdits que varen concedir les entitats bancàries varen ser superiors als dipòsits captats. Si bé són dades rellevants, no s'han d'interpretar necessàriament com un factor negatiu, sinó que més aviat responen a un canvi de patró de finançament i d'inversió financera regional.

11.2.6. LA PRODUCTIVATAT DE LES ENTITATS BANCÀRIES

L'anàlisi de les entitats de dipòsit no seria completa si no s'estudiàs la productivitat. El grau de servei al client, juntament amb

el nivell d'activitat econòmica i bancària —aspectes analitzats anteriorment—, determinen la dimensió mitjana del negoci captat per cada sucursal i, per tant, la productivitat dels factors emprats.

El 2006, les oficines bancàries que operen a les Balears es varen caracteritzar per continuar presentant un grau de productivitat inferior que en l'àmbit nacional, amb relació tant a la concessió de crèdits com a la captació de dipòsits. Així, durant l'exercici esmentat, com a terme mitjà, una oficina de les Illes concedia un import de 4.041,22 milers d'euros, en concepte de crèdits, inferior al que oferia una oficina que actuàs en l'àmbit de l'Estat espanyol. Ara bé, quan l'anàlisi es fa amb relació al volum de dipòsits aconseguits per oficina, una oficina a escala nacional mostra un grau de productivitat encara molt superior. Concretament, el nombre de dipòsits que va rebre una oficina a escala nacional va ser, com a mitjana, de 8.356,69 milers d'euros més que una oficina operativa a les Illes.

D'altra banda, una dada positiva interessant és la millora de la productivitat de l'oficina bancària ubicada a l'arxipèlag balear. Així, si es fa una anàlisi comparativa de les dades registrades durant l'any anterior, l'any 2006 les oficines que operen en el marc de les Balears han aconseguit concedir 4.554,36 milers d'euros més en concepte de crèdits respecte del 2005, i el volum de dipòsit per oficina ha augmentat en 1.377,43 milers d'euros durant aquest mateix període. (Vegeu el gràfic A I-44.)

11.3.

LA SOCIETAT DE GARANTIA RECÍPROCA ISBA

En els darrers anys, la Societat de Garantia Recíproca (ISBA) s'ha configurat com una peça clau dins el sistema financer balear per la seva repercussió econòmica i social. D'ençà que es va constituir, el 18 de juliol de 1979, aquesta societat de caire financer ha contribuït al desenvolupament de l'economia balear mitjançant la concessió d'aval que permeten a les petites i mitjanes empreses accedir al finançament en les millors condicions de mercat. S'ha de tenir en compte que l'objecte social d'ISBA és, precisament, prestar garanties personals, per aval o per qualsevol altre mitjà admès en dret diferent de l'assegurança de caució, a favor del seus socis per a les operacions que aquests facin dins el gir o el tràfic de les empreses de què siguin titulars i el domicili social de les quals sigui a la comunitat autònoma de les Illes Balears. A més, pot prestar serveis d'assistència i d'assessorament financer als socis.

El nombre de socis que conformaven ISBA el 2006 va ser de 5.330, és a dir, 321 socis més que els registrats el 2005; aquests socis es varen concentrar majoritàriament en dos sectors: el comerç (30,30%) i la indústria (18,33%), i en dues poblacions: Palma (51,65%) i Inca (18,95%).

L'any 2006, el capital subscrit pels socis va ser de 7.322 milers d'euros, un 4,42% superior al que es va registrar durant l'any anterior, de manera que va superar el nivell del 2002, que va ser de 7.230 milers

d'euros. El 64,15% d'aquest capital va estar subscrit pels socis participis i el 35,85% pels protectors. Una anàlisi més detallada permet destacar la implicació de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i de "Sa Nostra", Caixa d'Estalvis, ja que ambdues institucions havien subscrit el 31 de desembre de 2006 la quantia de 1.622,03 milers d'euros i 600,990 milers d'euros, respectivament, quasi el 85% del total del capital subscrit pels socis protectors.

En el conjunt de les Illes Balears, el creixement del risc en vigor va ser altament positiu durant el 2006. Així, el volum total d'operacions vives d'ISBA va arribar a la xifra de 112.852 milers d'euros, un 21,94% més que durant l'any 2005, així supera amb escreix la taxa de creixement registrada l'exercici anterior (que va ser del 4,8%). Aquest risc viu per avals en vigor es va concentrar principalment, com succeeix en els darrers anys, en empreses petites, de 2 a 4 treballadors, en un 24,70%, i majoritàriament en empreses que dediquen l'activitat als sectors de serveis (19,24%), turisme (18,8%) i comerç (17,60%). L'anàlisi de la distribució geogràfica del risc posa de manifest que es va concentrar de manera destacada en dues poblacions: Palma (50,39%) i Inca (19,8%). Així mateix, resulta d'interès comentar que aquest risc viu majoritàriament ha tingut el suport d'algun tipus de garantia, de tipus hipotecari o personal, ja que només el 22,69% no en tenia cap. A més a més, s'ha d'indicar que les entitats receptores de l'aval del risc en vigor han estat bàsicament les caixes d'estalvis (45,17%) i la banca (23,95%), mentre que les coopera-

tives de crèdit ho han estat de manera més aviat residual (3,89%), el 26,99% han estat la resta d'entitats.

Tal com ja s'ha comentat, ISBA té un paper rellevant en el conjunt de l'economia balear, cosa que es palesa en el fet que, durant l'exercici del 2006, 384 empreses es varen beneficiar de l'aval d'ISBA, 64 empreses més que el 2005, de manera que es va contribuir a mantenir 6.151 llocs de feina. A més, amb la implicació d'ISBA es varen crear 118 noves empreses, alhora que es va fomentar la creació de 307 nous llocs de feina. Aquestes xifres reafirmen el dinamisme d'aquesta societat de garantia recíproca pel que fa a la creació de riquesa a través de la creació d'empreses i, en conseqüència, de llocs de treball. (Vegeu el quadre A I-86.)

Amb referència a les condicions financeres, el tipus mitjà d'interès per al soci (inclòs el cost mitjà de l'aval d'ISBA) ha augmentat i s'ha situat en el 4,13%, com a conseqüència de la política monetària dictada pel Banc Central Europeu; el termini mitjà es va reduir en quatre mesos i va passar a ser de 91 mesos, mentre que la quantia mitjana es va incrementar notablement en 15.832 euros, de manera que es va situar en 104.195 euros.

Per acabar aquest apartat, és interessant analitzar les ràtios que mesuren la proporció dels socis avalats en mora (SAM), o dels de risc dubtós o dels socis en fallida en relació amb el risc en vigor. Qualsevol d'aquestes ràtios mostra comparativament un millor comportament durant l'exercici del 2006. Així, totes se

situen en percentatges inferiors als registrats en els anys anteriors. (Vegeu el quadre A I-87.)

11.4.

EL MERCAT DE LA BORSA

Per completar l'anàlisi del sistema financer de les Illes Balears, cal fer una referència a quin va ser el comportament de la borsa al llarg del 2006. En efecte, encara que la via tradicional utilitzada per les empreses de les Balears a l'hora de rebre finançament siguin les entitats bancàries, fet que s'explica bàsicament per la petita dimensió de les empreses ubicades a l'arxipèlag, també hi ha empreses molt vinculades al territori insular que operen dins el mercat borsari.

El 2006, les principals places borsàries, nacionals i internacionals, han aconseguit guanys per quart any consecutiu i han obtingut els majors beneficis des del 2003. Uns resultats empresarials robusts, el dinamisme de les fusions i les adquisicions, una liquidesa encara àmplia, i tot això en caiguda del preu del cru i l'alentiment de les alces del tipus d'interès de la Reserva Federal dels EUA, han fet possible aquests resultats en els principals mercats de valors.

En el cas concret del mercat de renda variable espanyol, es va aconseguir el millor resultat dels darrers sis anys. Així, l'Íbex-35 es va revalorar en un 31,8%, en relació amb el tancament del 2005, de manera que ha aconseguit situar-se en màxims històrics, 14.146,5 punts el mes

de desembre. Les dades confirmen que la borsa espanyola, juntament amb la de Noruega, Portugal i Luxemburg, es va situar al capdavant de les places borsàries europees de països desenvolupats. Certament, l'Íbex-35 més que duplica la revaloració de l'Eurostoxx 50 (15,1%), i se situa clarament per sobre de la dels seus equivalents europeus: el CAC-40 de París (17,5%), el DAX de Frankfurt (22,0%), el MIB-30 de Milà (17,5%) i el FTSE-100 de Londres (10,7%).

Pel que fa als valors de les empreses de les Illes Balears que cotitzen en el mercat borsari, han mantingut la tendència ascendent iniciada l'any 2003, i per tant han contribuït al bon resultat de la borsa espanyola. Cal remarcar que els valors de les Balears, a més d'obtenir guanys durant l'exercici del 2006, han obtingut, en tots el casos, revaloracions per sobre de l'Íbex-35. Així, la Corporación Financiera Alba va revalorar els seus valors en un 44,1% anual, Sol Meliá en un 39,8%, i el Crèdit Balear en un 34,7%. (Vegeu el gràfic A I-45.)

12

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I FINANÇAMENT AUTONÒMIC¹⁰⁰

RESUM

El total del consum públic a les Illes Balears (els salaris més les compres de béns i serveis) va arribar als 3.105,9 milions d'euros, la qual cosa representa el 12,98% de la renda interior bruta a preus de mercat (RIB p. m.), 4 punts per sota del nivell estatal, i el nivell de consum públic més baix en el conjunt de les comunitats autònomes, després de Madrid. En contrapartida, l'estalvi públic va ser de 6.026,6 milions d'euros, mentre que la inversió pública es va situar en els 620 milions d'euros, de manera que es generà una capacitat de finançament per al conjunt de les administracions públiques (l'estatal, l'autonòmica, la insular i la local) de 5.406,6 milions d'euros, equivalent al 28,7% de la RIB p. m., que és el percentatge més alt respecte del conjunt de les comunitats autònomes.

Els pressuposts generals de l'Administració general de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears l'any 2006 varen ser de 2.713,97 milions d'euros (451.566,6 milions de pessetes), xifra que suposà un increment del 4,9% i representa el 11,13% del PIB regional.

Quant a les administracions insulars, el pressupost agregat dels tres consells insulars l'any 2006 s'incrementà el 12,12%, en superar els 395 milions d'euros. El pressupost agregat dels consells insulars representa l'1,62% del PIB a preus de mercat. El deute públic dels ens insulars es manté per sota dels trenta milions d'euros.

Amb referència al pressupost dels ajuntaments de la Comunitat Autònoma, el volum total de l'exercici del 2006 superà la barreira dels mil milions d'euros (1.056,95 milions d'euros). Així mateix, el pressupost de les administracions locals per a l'any 2006 arribà al 4,33% del PIB balear.

El deute acumulat de les Illes Balears durant l'any 2006 va ser de 1.669 milions d'euros, un 5% superior al de l'any anterior. Aquesta quantitat representa un 2,9% del deute total de les comunitats autònomes espanyoles. Cal dir que aquesta quantitat representa el 6,84% del PIB regional. El nivell d'endeutament per habitant es va incrementar en relació amb l'exercici precedent, ja que l'any 2005 va ser de 1.616,26 euros, mentre que l'any 2006 arribà als 1.667,23 euros, amb una variació del 3,2%. Només estan per sobre València, Galícia, Andalusia, Catalunya, Madrid i Castella i Lleó.

La recaptació tributària que ha obtingut la Delegació Especial d'Hisenda arribà l'any 2006 als 2.719 milions d'euros, amb un increment del 13,65% respecte de l'any 2005.

12.1.

ANÀLISI PRESSUPOSTÀRIA

L'exposició d'aquest àmbit es divideix en subapartats: en primer lloc, s'analitzen els pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears; en segon lloc, els pressuposts dels consells insulars; en tercer lloc, els pressuposts dels ajuntaments, i, en quart lloc, es presenta l'anàlisi de la recaptació tributària que va a obtenir la Delegació Especial d'Hisenda a les Illes Balears. Finalment, es fan una sèrie de consideracions sobre els efectes de les propostes estatutàries quant al sistema de finançament de les comunitats autònomes.

De les dades del quadre I-34 es desprèn que el total del consum públic a les Balears —els salaris més les compres de béns i serveis— és del 12,98% de la renda interior bruta a preus de mercat (RIB p. m.) —4 punts per sota del nivell estatal—; és el nivell de consum públic més baix del conjunt de les comunitats autònomes, després de Madrid.

100. El lector trobarà en l'annex estadístic del cd-card els quadres pressupostaris que completen les sèries estadístiques d'acord amb les memòries del CES dels anys anteriors, que van del A-88 al A-104.

Així mateix, l'estalvi públic va ser de 6.026,6 milions d'euros, mentre que la inversió pública es va situar en els 620 milions d'euros. D'aquesta manera es generà una capacitat de finançament del conjunt de les administracions públiques (l'estatal, l'autonòmica, la insular i la local) de 5.406,6 milions d'euros, equivalent al 28,7% de la RIB p. m., que és el percentatge més alt de totes les comunitats autònomes. (Vegeu l'apartat 4.5.3.)

12.2.

LA COMUNITAT AUTÒNOMA

En aquest apartat començam fent una introducció al marc dels pressupostos de la Comunitat Autònoma, definim l'àmbit del pressupost i analitzam a continuació els pressupostos de l'Administració general i els pressupostos dels ens de dret públic i de les societats públiques, i també el deute acumulat.

12.2.1. INTRODUCCIÓ

Els pressupostos de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'any 2006 s'aprovaren d'acord amb la Llei 10/2002, de pressupostos generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'any 2006 (BOIB núm.156, de 28 de desembre de 2002), la qual, juntament amb la Llei 1/1986, de 5 de febrer, de finances, i la normativa de desplegament corresponent, constitueix el marc normatiu al qual s'ha d'ajustar l'activitat econòmica i financera de la comunitat autònoma. Així com s'assenyala en l'ex-

posició de motius, inclou la totalitat de les despeses i dels ingressos del sector públic autonòmic, i també la consignació de l'import dels beneficis fiscals que afecten els tributs.

Entre les novetats principals que inclou aquesta llei, cal destacar l'increment considerable dels crèdits destinats a satisfer les despeses d'Educació, ja que s'ha inclòs en els crèdits inicials d'aquest pressupost l'import adequat per atendre totes les obligacions derivades de l'execució d'aquesta matèria, sense que sigui necessari, per tant, recórrer a les ampliacions de crèdit; conseqüentment, s'han eliminat entre els supòsits de crèdits ampliables els que feien referència a aquesta matèria.

Així mateix, seguint el criteri iniciat en la Llei 9/2003, de 22 de desembre, de pressupostos generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'any 2005, es redueixen encara més els supòsits de crèdit amb caràcter ampliable i, també per a l'any 2006, se suspenen les incorporacions de crèdit a què es refereix l'article 46 de la Llei 1/1986, de 5 de febrer, de finances de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

D'altra banda, se suprimeix, mitjançant la derogació de l'article 14 de la Llei 9/2003, de 22 de desembre, de pressupostos generals de la Comunitat Autònoma per a l'any 2004, el fons de contingència d'execució pressupostària, la creació del qual fou motivada per la necessitat que va tenir el Govern de les Illes Balears nomenat després de les eleccions autonòmiques de l'any 2003 de disposar de prou crèdit per destinar-lo a cobrir necessitats no previstes

en el pressupost i que poguessin presentar-se al llarg de la seva vigència, derivades en bona part d'actuacions procedents del període legislatiu precedent. Amb aquests fons es va aconseguir la finalitat esmentada sense alterar el règim de finançament de les modificacions pressupostàries regulat en la Llei 1/1986, de 5 de febrer, de finances de la Comunitat Autònoma. Una vegada el Govern actual ha conegut amb exactitud les magnituds econòmiques que cal incloure en els pressuposts de la Comunitat Autònoma per atendre totes les obligacions que assumeix, les ha previstes en els corresponents crèdits pressupostaris de despeses, amb la qual cosa ja no s'ha de recórrer al mecanisme del fons de contingència, i per això es deroga.

En matèria de tributs propis i prestacions patrimonials de caràcter públic de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, se'n preveu l'actualització d'acord amb el creixement de l'índex de preus de consum de l'any anterior.

En aquest capítol s'analitzen de manera detallada els pressuposts inicials de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'exercici del 2006, amb l'anàlisi comparativa pertinent respecte de l'any 2005.

Per dur a terme aquesta anàlisi, s'estudien, en primer lloc, l'àmbit del pressupost i, en segon lloc, els pressuposts generals, des del punt de vista tant dels ingressos com de les despeses, i s'aprofundeix a analitzar les actuacions previstes per a l'exercici objecte d'estudi a través dels capítols IV, VI i VII (les transferències corrents, les inversions reals i les transferències de capital) del pressupost de despeses.

Per completar l'anàlisi pressupostària de la nostra comunitat, es fa referència també als pressuposts dels diversos ens de dret públic i de les societats públiques, com també se n'estudien les actuacions previstes per a l'any 2006.

12.2.2. L'ÀMBIT DEL PRESSUPOST

En l'àmbit dels pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'any 2006 s'integren els pressuposts de l'Administració general de la comunitat (en la qual estan incloses les diferents seccions i les entitats autònomes), així com els dels ens que formen l'Administració institucional d'aquesta comunitat autònoma (ens de dret públic, ja siguin empreses públiques no societàries, com algun consorci i les societats públiques), i altres ens públics (empreses vinculades i consorcis o fundacions). (Vegeu el quadre I-95.)

12.2.3. EL PRESSUPOST DE L'ADMINISTRACIÓ GENERAL

En aquest apartat analitzam, en primer lloc, els capítols dels ingressos i, tot seguit, es passa a estudiar l'evolució de les despeses.

12.2.3.1. Els ingressos

El pressupost d'ingressos recull de forma sistematitzada el conjunt de recursos que permetran finançar el pressupost de despeses.

Els ingressos poden obtenir-se per diferents conceptes, inclòs el recurs a l'endeutament, i la classificació s'estructura en el pressupost per al 2006 a nivell orgànic

QUADRE I-95. ÀMBIT DELS PRESSUPOSTS DE LA CA DE LES ILLES BALEARS (2006)

Administració general		Administració institucional		
Entitats autònomes		Ens de dret públic		Societats públiques
Seccions		Empresa pública no societària	Consorci	
Parlament de les Illes Balears ¹				
Sindicatura de Comptes ¹				
Consell Consultiu de les Illes Balears ¹				
Consell Econòmic i Social de les Illes Balears ¹				
Conselleria de Relacions Institucionals		Radiotelevisió		Ràdio de les Illes Balears Televisió de les Illes Balears
Conselleria de Turisme		IBATUR INESTUR		
Conselleria d'Educació i Cultura	Institut d'Estudis Baleàrics	IBISEC		
Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació			Centre Balears Europa	Parc BIT, S.A. CAIB Patrimoni BITEL
Conselleria de Medi Ambient		ABAQUA IBANAT		
Conselleria d'Interior	EBAP			
Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports		IBAVI SFM		GEIBSA SITIBSA Infraestructures i Obres Portuàries
Conselleria de Salut i Consum		Servei de Salut de les Illes Balears		
Conselleria de Treball i Formació	SOIB			
Conselleria d'Agricultura i Pesca		FOGAIBA		IBABSA SEMILLA
Conselleria de Comerç, Indústria i Energia		IDI		FICOBALSA
Conselleria de Presidència i Esports	Institut Balear de la Dona			
Conselleria d'Immigració i Cooperació				

1. Els òrgans estatutaris són dependència funcional de l'Administració general.

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria de Relacions Institucionals.

segons el centre productor i segons la seva naturalesa econòmica. La classificació orgànica manté la mateixa estructura i contingut que la que correspon a les despeses. Pel que fa a l'estructura econòmica, l'estructura i el contingut, no han variat respecte de l'exercici anterior.

El pressupost general d'ingressos per a l'any 2006 de l'Administració general (en el qual queden incloses les entitats autònomes) de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears es va estimar en 2.713,97 milions d'euros, en contrast amb els 2.587,78 milions d'euros que s'havien previst inicialment per a l'exercici de l'any anterior.

La Comunitat Autònoma de les Illes Balears i les seves entitats autònomes de caràcter administratiu preveuen liquidar drets al llarg de l'exercici econòmic per un import de 2.225,51 milions d'euros. Es preveu l'increment del nivell de deute global de la Comunitat Autònoma en 320 milions d'euros, ja que l'amortització del préstec és de 42,27 milions d'euros.

En els capítols I i II s'inclouen els rendiments dels tributs cedits totalment o parcialment que conformen el nou sistema de finançament autonòmic amb el fons de suficiència (negatiu) minorant l'import de l'IRPF. D'aquesta manera, en el capítol IV només queden aportacions de l'Estat i d'altres ens públics i/o privats per al finançament conjunt d'activitats d'interès comú.

A partir de la previsió d'ingressos per al 2006 i de la comparació amb les dades homogeneïtzades del 2005, i suposant

assumides dins la previsió inicial les competències de sanitat mitjançant els mecanismes que deriven del nou sistema de finançament, es desprèn un augment del 4,88%. (Vegeu el quadre I-96.)

Fent l'anàlisi per capítols, es pot observar que els capítols corresponents a les operacions corrents són els més importants pel que fa al pes relatiu sobre el total del pressupost, ja que representen en conjunt el 90% dels ingressos prevists.

12.2.3.2. Les despeses

Els crèdits corresponents a l'estat de despeses dels pressuposts de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears del 2006 es presenten en tres nivells d'agregació corresponents a les classificacions econòmica, funcional per programes i orgànica.

El conjunt de les despeses ha augmentat en un 4,88% respecte del 2005. (Vegeu el quadre I-97.)

La classificació econòmica presenta els crèdits agrupats d'acord amb la seva naturalesa econòmica i distingeix entre operacions corrents (capítols I, II, III i IV) i operacions de capital (capítols VI, VII, VIII i IX). A la vegada, els crèdits destinats a operacions corrents es disgreguen en despeses de funcionament (despeses de personal i compra de béns corrents i serveis), en despeses financeres i en transferències corrents. Les operacions de capital distingeixen entre les inversions reals (inversions directes efectuades per l'Administració mateixa), les transferències de capital i les variacions d'actius i de passius financers.

QUADRE I-96. PRESSUPOST D'INGRESSOS DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS: DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA. (2005-2006)

Capítols	Import		Variació	Valor relatiu		
	2005	2006		2005	2006	
	(en milers d'euros)			(%)		
I Imposts directes	279.210,00	328.824,88	49.614,88	17,77	10,79	12,12
II Imposts indirectes	1.556.200,00	1.722.771,62	166.571,62	10,70	60,14	63,48
III Taxes i altres ingressos	82.593,98	93.571,77	10.977,79	13,29	3,19	3,45
IV Transferències corrents	101.963,07	294.829,23	192.866,16	189,15	3,94	10,86
V Ingressos patrimonials	3.123,87	2.468,34	-655,53	-20,98	0,12	0,09
Total operacions corrents	2.023.090,92	2.442.465,84	419.374,92	20,73	78,18	90,00
VI Alienació d' inversions reals	0,06	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00
VII Transferències de capital	202.217,32	77.325,06	-124.892,26	-61,76	7,81	2,85
Total ingressos no financers	2.225.308,31	2.519.790,96	294.482,66	13,23	85,99	92,85
VIII Actius financers	205,81	189,51	-16,30	-7,92	0,01	0,01
IX Passius financers	362.274,85	193.993,99	-168.280,86	-46,45	14,00	7,15
Total ingressos financers	362.480,66	194.183,50	-168.297,16	-46,43	14,01	7,15
Total operacions de capital	564.698,05	271.508,62	-293.189,43	-51,92	21,82	10,00
Total	2.587.788,97	2.713.974,46	126.185,49	4,88	100,00	100,00

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

QUADRE I-97. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST DE DESPESES A LA COMUNITAT AUTÒNOMA (2000-2006)

Any	Despesa	Variació	(%)
	import (en milers d'euros)		
2000	887.608,36	79.701,95	9,87
2001	950.491,98	62.883,62	7,08
2002	1.069.802,54	119.310,56	12,55
2003	1.796.610,00	726.807,46	67,94
2004	1.859.185,68	62.575,68	3,48
2005	2.587.788,97	728.603,29	39,19
2006	2.713.974,46	126.185,49	4,88
Taxa anual acumulativa 2000-2005			23,86

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

L'import total del projecte de pressupost de despeses per a l'exercici econòmic del 2006 puja a un total de 2.713,97 milions d'euros, fet que suposa un 4,88% d'increment respecte del 2005. (Vegeu el quadre I-98.)

El conjunt de les operacions corrents experimenta un increment del 8,07%, cosa que suposa 154,77 milions d'euros per sobre de la xifra del 2005, i 3,19 punts percentuals per sota de l'increment global del pressupost. Quant a pes relatiu sobre el total, les operacions corrents passen del 74,08% el 2005 a un 76,34% en el pressupost el 2006, això suposa un descens de 2,26 punts percentuals.

Pel que fa a les operacions de capital amb un descens del 4,26%, suposen una variació negativa de 28,59 milions d'euros per sobre de la xifra del 2005, 9,14 punts percentuals per sota de l'increment global del pressupost. Quant a pes relatiu sobre el total, les operacions de capital passen del

25,92% el 2005 a un 25,66% en el pressupost del 2006, és a dir, un increment de 2,26 punts percentuals.

12.2.3.3. Inversions

Les dotacions previstes en el capítol VI de l'estat de despeses, a més de les classificacions a què hem fet referència en els apartats anteriors, estan agrupades i classificades per criteris de territorialització segons l'àmbit insular en el qual es du a terme la despesa d'acord amb el que estableix la Llei 2/1986, de finances de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, en l'article 39.3.

La territorialització recollida en aquest pressupost es correspon, per raons tant d'homogeneïtat com de l'operativa pressupostària mateixa, amb els codis que s'han utilitzat en anteriors pressuposts. La territorialització de la inversió és un aspecte problemàtic en qualsevol pressupost. El criteri que s'ha seguit per territorialitzar el

**QUADRE I-98. PRESSUPOST DE DESPESES DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS:
DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA (2005-2006)**

Capítols	2005		2006		Variació		Valor relatiu	
	import		import		[en milers d'euros]		[en %]	
I	Despeses de personal	521.854,33	527.078,93	5.224,60	1,00	20,17	19,42	
II	Despeses corrents de béns i serveis	62.392,70	66.990,02	8.189,85	7,37	2,41	2,47	
III	Despeses financeres	56.560,55	63.611,93	7.051,38	12,47	2,19	2,34	
IV	Transferències corrents	1.276.222,17	1.414.123,40	137.901,23	10,81	49,32	52,11	
	Total operacions corrents	1.917.029,74	2.071.804,28	154.774,54	8,07	74,08	76,34	
VI	Inversions reals	361.575,13	275.823,61	-85.751,52	-23,72	13,97	10,16	
VII	Transferències de capital	266.425,61	324.015,57	57.589,96	21,62	10,30	11,94	
	Total despeses no financeres	2.545.030,48	2.671.643,46	126.612,98	4,97	98,35	98,44	
VIII	Variació d'actius financers	483,63	261,00	-222,63	-46,03	0,02	0,01	
IX	Variació de passius financers	42.274,85	42.069,99	-204,86	-0,48	1,63	1,55	
	Total despeses financeres	42.758,48	42.330,99	-427,49	-1,00	1,65	1,56	
	Total Operacions de capital	670.759,22	642.170,17	-28.589,05	-4,26	25,92	23,66	
	Total	2.587.788,97	2.713.974,45	126.185,48	4,88	100,00	100,00	

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

QUADRE I-99. TERRITORIALITZACIÓ DE LA INVERSIÓ (2005-2006)

Codi/denominació	2005	2006	Variació		Valor relatiu	
					2005	2006
import (en milers d'euros)					2005 (%)	
00 Indeterminat	71.822,84	53.896,62	-17.926,22	-24,96	19,86	19,54
10 Mallorca	237.925,66	163.818,56	-74.107,10	-31,15	65,80	59,39
20 Menorca	21.778,47	25.420,95	3.642,48	16,73	6,02	9,22
30 Eivissa-Formentera	30.048,16	32.687,48	2.639,32	8,78	8,31	11,85
Total inversió	361.575,13	275.823,61	-85.751,52	-23,72	100,00	100,00

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

capítol VI és el d'aplicar el codi territorial corresponent a l'àmbit insular on es produeix la inversió. S'ha de destacar que una territorialització amb aquest criteri només permet territorialitzar la inversió efectuada en matèria d'infraestructures, i fins i tot així és discutible que es pugui assegurar que la rendibilitat de la inversió repercuteix exclusivament sobre el territori al qual s'ha imputat. D'altra banda, el criteri de territorialització usat, aplicat a altres tipus d'inversions diferents de les de dotació d'infraestructura, pot conduir a lectures errònies de les dades; malgrat que la despesa efectuada es faci en un lloc determinat, això no implica que els efectes es manifestin només en aquest lloc. Aquest fet justifica, en part, l'existència d'un codi 00 «Indeterminat», ja sigui perquè a priori és impossible determinar físicament el lloc on es produirà la inversió, ja sigui perquè, fins i tot sabent-ho, la territorialització conduiria a desvirtuar totalment les dades territorialitzades.

Amb aquestes prevencions i tenint en compte aquestes consideracions, és com s'han de llegir les dades de la territorialització. Es desprèn que, del total d'inver-

sions reals que es facin a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, el 59,39% es fan a l'illa de Mallorca, atès que és l'illa més gran i que té un major nombre d'habitants i, per tant, la que té una major activitat social i econòmica de l'arxipèlag; a les Pitiüses, l'11,85%, i a Menorca, el 9,22%. El 19,54% és inversió no territorialitzada. (Vegeu el quadre I-99.)

12.2.3.4. Els pressuposts dels ens de dret públic i de les societats públiques

Els pressuposts dels ens de dret públic, formats, d'una banda, per un seguit d'empreses públiques no societàries (Radiotelevisió, IBATUR, INESTUR, IBISEC, IBAEN, IBASAN, IBANAT, IBAVI, SFM, GESMA i IDI) i, de l'altra, d'un consorci (Centre Balears Europa), així com els de les societats públiques (empreses públiques de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en forma de societat anònima), s'enquadren en els pressuposts de la conselleria del Govern de les Illes Balears de la qual depenguin. És per això que es considera interessant analitzar els pressuposts d'aquestes institucions.

QUADRE I-100. PRESSUPOST DELS ENS PÚBLICS I SOCIETATS PÚBLIQUES 2006: DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA

Ingressos	Entitats de dret públic		Societats públiques		Total	
	Euros (en milers)	Valor relatiu (%)	Euros (en milers)	Valor relatiu (%)	Euros (en milers)	Valor relatiu (%)
Capítols						
III Taxes, preus públics i altres	39.882,41	8,48	—	—	39.882,41	6,97
IV Transferències corrents	53.815,51	11,44	14.372,68	14,16	68.188,19	11,92
V Ingressos patrimonials	2.482,85	0,53	16.421,81	16,17	18.904,66	3,31
VI Alienació d'inversions	28.730,59	6,11	21,02	—	28.751,61	5,03
VII Transferències de capital	159.431,11	33,90	41.215,43	40,59	200.646,54	35,09
VIII Actius financers	523,20	0,11	0,32	0,00	523,52	0,09
IX Passius financers	185.471,97	39,43	29.500,00	29,06	214.971,97	37,59
Total	470.337,64	100,00	101.531,26	100,00	571.868,90	100,00
Despeses						
Capítols						
I Despeses de personal	34.080,22	7,25	17.899,85	17,63	51.980,07	9,09
II Despeses corrents	34.347,60	7,30	17.854,00	17,58	52.201,60	9,13
III Despeses financeres	24.722,70	5,26	4.910,32	4,84	29.633,02	5,18
IV Transferències corrents	350,00	0,07	82,60	0,08	432,60	0,08
VI Inversions reals	289.754,56	61,61	56.175,61	55,33	345.930,17	60,49
VII Transferències de capital	21.145,66	4,50	2.775,34	2,73	23.921,00	4,18
VIII Actius financers	36.600,00	7,78	1.001,20	0,99	37.601,20	6,58
IX Passius financers	29.336,90	6,24	832,35	0,82	30.169,25	5,28
Total	470.337,64	100,00	101.531,27	100,00	571.868,91	100,00

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

De manera agregada, el projecte de pressupost d'aquestes institucions per a l'exercici del 2006 arriba a un total de 571,87 milions d'euros. (Vegeu el quadre I-100.)

12.2.4. EL DEUTE ACUMULAT

D'acord amb l'avanç del Banc d'Espanya (dades referides al quart trimestre de l'any), el deute acumulat de les Illes Balears durant l'any 2006 va ser de 1.635 milions d'euros, un 2,9% superior que el de l'any anterior. Aquesta quantitat representa un 2,84% del deute total de les comunitats autònomes espanyoles.

El nivell d'endeutament per PIB va disminuir del 7% el 2005 al 6,7% el 2006, (0,8 punts) per sobre del conjunt de CA. Només se situen per sobre València, Catalunya i Galícia. (Vegeu el quadre I-101.)

12.3.

ELS CONSELLS INSULARS

Presentam en aquest apartat l'anàlisi pressupostària i l'anàlisi del compte financer dels consells insulars de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera.

El pressupost agregat dels tres consells insulars per a l'exercici del 2006 presenta un increment global del 12,12%, seguint la línia de creixement moderat iniciada en l'exercici anterior i consolidant la línia ascendent iniciada al principi de legislatura. El total de recursos pressupostats (en valors absoluts) s'apropa ja als quatre-cents milions d'euros (395,5) en el conjunt de les tres institucions insulars.

En el vessant pressupostari dels ingressos, es varen apreciar dos canvis destacables en relació amb l'exercici precedent. El primer es produeix en el capítol I i II, i concretament en el Consell Insular d'Eivissa i Formentera, com a conseqüència de la imputació a aquests capítols de la participació de tributs gestionats per l'Estat. Simultàniament, aquest increment està acompanyat d'una disminució significativa en el capítol IV de transferències corrents. Tot això obeeix al fet que aquest consell insular ha aplicat un canvi metodològic en la tècnica d'elaboració i d'assignació econòmica dels ingressos, segons el seu origen, als pressuposts (canvi metodològic que els consells insulars de Mallorca i Menorca ja varen aplicar el 2005 d'acord amb el nou criteri d'assignació pressupostària d'ingressos establert per l'Administració central).

El segon canvi significatiu es produeix en el capítol IV d'alienació d'inversions reals, concretament al Consell Insular de Mallorca, en què es preveu un ingrés extraordinari de 34,6 milions d'euros per la venda de terrenys, ingrés extraordinari que en el vessant de la despesa permet un increment en inversions directes (capítol VI) i indirectes (capítol VII) de 21 milions d'euros. La resta de recursos s'han destinat a finançar el creixement de la despesa corrent.

Globalment, en aquesta legislatura el pressupost manté el ritme de creixement, que es produeix tant en valors absoluts com en termes relatius del vessant de la despesa. Es manté en el conjunt de les operacions corrents (+11,23%), mentre que en les operacions de capital es duplica el ritme de

QUADRE I-101. DEUTE DE LES CA 2001-06¹: VALORS ABSOLUTS I RÀTIO DEUTE/HABITANT

	2001		2002		2003		2004		2005		2006		
	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/PIB	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/PIB	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/PIB	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/PIB	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/PIB	Deute acumulat (en milions d'euros)	Taxa anual acumulativa 2001-2006	
Andalusia	7.113	8,0	7.110	7,4	7.338	7,0	7.417	6,5	7.352	5,9	7.311	5,4	0,55
Aragó	935	4,5	1.084	4,8	1.107	4,6	1.135	4,4	1.153	4,1	1.163	3,9	4,46
Astúries	653	4,4	817	5,2	865	5,2	802	4,5	803	4,1	729	3,5	2,23
Balears (Illes)	371	3,0	466	3,5	605	4,4	936	4,5	1.589	7,0	1.635	6,7	34,53
Canàries (Illes)	919	3,6	850	3,1	1.021	3,5	1.178	3,5	1.430	3,9	1.563	4,0	11,21
Cantàbria	259	3,4	272	3,2	303	3,8	377	3,6	411	3,6	398	3,3	8,97
Castella-la Manxa	595	2,7	784	3,2	807	3,1	1.057	3,8	1.351	4,4	1.543	4,7	20,99
Castella i Lleó	1.260	3,4	1.340	3,4	1.424	3,4	1.451	3,2	1.789	3,7	1.798	3,4	7,37
Catalunya	9.644	8,4	9.568	7,9	9.665	7,4	12.230	7,8	13.792	8,1	14.043	7,7	7,81
Extremadura	710	6,3	782	6,5	782	6,0	783	5,6	783	5,2	784	4,8	2,00
Galícia	3.080	9,0	3.141	8,5	3.156	8,1	3.265	7,7	3.381	7,3	3.404	6,9	2,02
La Rioja	156	3,2	148	3,1	164	3,1	193	3,1	187	2,8	184	2,6	3,36
Madrid	6.916	5,7	6.043	6,6	6.246	6,5	8.976	6,1	10.099	6,3	10.073	5,8	7,81
Múrcia	687	4,1	684	3,8	685	3,5	748	3,5	691	3,0	686	2,8	-0,03
Navarra	646	5,5	643	5,1	643	4,8	646	4,5	646	4,2	647	3,9	0,04
País Basc	1.243	3,8	984	3,0	1.084	3,1	1.303	2,7	1.140	2,0	931	1,6	-5,62
València	6.520	10,0	6.875	10,0	7.668	10,5	9.345	11,5	10.183	11,6	10.759	11,4	10,54
Total	41.707	6,4	41.591	6,4	43.563	6,3	51.842	6,2	56.779	6,3	57.652	5,9	6,69

1. Dades corresponents al quart trimestre de cada any. Per cada CCAA s'inclouen les unitats que s'ocupen de l'Administració general, les universitats del seu àmbit i aquells ens de dret públic i sociats públics dependents de la comunitat autònoma, que es classifiquen com a administracions públiques.

Font: Banc d'Espanya.

creixement (+13,96%) per les causes ja apuntades en el paràgraf anterior. En valors absoluts l'increment es produeix pràcticament a tots els capítols de despesa, i és especialment significatiu en el capítol II de compra de béns i serveis (les anomenades despeses de «funcionament» dels serveis), mentre que només disminueix (i de manera poc significativa en valors absoluts) en el capítol III (-7,21%), que recull els interessos del deute viu.

Pel que fa a ingressos, hi ha un augment significatiu dels ingressos impositius per participació als impostos gestionats per l'Estat en quasi 15 milions d'euros, dels quals la major part correspon a participació d'impostos indirectes.

Ja ha quedat assumida en els actuals nivells de recaptació la «compensació» per la pèrdua de recaptació de l'exoneració del pagament de l'impost d'activitats econòmiques a la major part dels contribuents (i amb això la pèrdua de recaptació en l'antic recàrrec provincial que, com a hereves de l'antiga Diputació, corresponia als consells insulars).

Quant a la resta d'ingressos, es dona una lleu disminució en el capítol IV de transferències corrents pel canvi metodològic en el Consell Insular d'Eivissa i Formentera, ja mencionat. Tot plegat ha permès un increment absolut de 43 milions d'euros, que representen mantenir el ritme de creixement pressupostari global en relació amb l'exercici precedent. (Vegeu el quadre A I-99.)

Contràriament, allò que s'ha observat en exercicis anteriors es frena la tendència de creixement dels ingressos corrents amb

una taxa d'increment del 3,16%, que resulta lleugerament superior al creixement de l'IPC balear pel 2006 (2,8%), per la qual cosa es pot apuntar com un creixement més monetari que no real.

No obstant això, és en els ingressos per operacions de capital en què es produeix un creixement significatiu, tant en termes absoluts (34 milions d'euros) com en creixement percentual (43,11%). Malgrat tot, les xifres poden confondre, ja que aquest increment es produeix amb caràcter extraordinari, concretament en el capítol VI d'alienació d'inversions reals al Consell Insular de Mallorca, per la consignació dels ingressos previstos per la venda dels terrenys de Can Domenge (34,6 milions d'euros), de manera que, si s'exclouen aquests ingressos de l'anàlisi pel seu caràcter extraordinari i sense expectatives de continuïtat en exercicis futurs, resulta que en conjunt els ingressos per operacions de capital tampoc no presenten creixement; encara més, la variació en relació amb l'exercici anterior suposaria una disminució de 0,5 milions d'euros en valors absoluts, disminució a la qual s'hauria d'afegir l'efecte de la depreciació monetària. Pel que fa a l'endeutament, es manté a nivells de l'exercici anterior, amb una lleu reducció en termes absoluts que el situen al 6,7% dels ingressos totals, cosa que millora el marge de l'endeutament.

Amb referència a la despesa, igual que en els exercicis anteriors, destaca l'augment de les despeses corrents pel funcionament dels serveis, especialment dels capítols II i IV (compra de béns i serveis, 16,8%, i transferències corrents, 17,61%), mentre que en les operacions de capital l'increment és més significatiu en els capítols

d'inversions reals (25,16%) i transferències de capital (22,43%), que en valors absoluts (16 milions d'euros) representen un desplaçament d'una part significativa dels majors recursos obtinguts en operacions de capital (34 milions d'euros) cap al vessant corrent de la despesa.

Des del punt de vista estrictament financer, es mantenen els nivells pressupostats en el capítol IX, amb una lleugera disminució dels recursos a obtenir amb el nou endeutament, mentre que es mantenen les despeses de la previsió per fer front a l'amortització de l'endeutament d'exercicis anteriors. L'endeutament brut s'allunya lleugerament dels 30 milions d'euros, de manera que es consolida la tendència d'una lleugera moderació en termes absoluts en relació amb l'exercici precedent, mentre que l'endeutament net, una vegada deduït el deute amortitzat en l'exercici (14,3 milions d'euros), se situa en 12 milions d'euros (entorn del 3% del total del pressupost).

Quant a la càrrega financera per interessos, gràcies als baixos tipus prevists el 2006 i malgrat el lleuger creixement de l'endeutament net, es redueix lleugerament la previsió de despesa per interessos de l'endeutament anterior (capítol III) en la línia de la conjuntura de tipus baixos d'exercicis anteriors.

Un any més es presenten reserves metodològiques per l'aplicació de diferents criteris en la imputació dels fons percebuts de l'Estat per la participació d'imposts, ja que si en l'exercici anterior passaren a imputar-se directament en els capítols I i II del pressupost d'ingressos en els casos dels consells insulars de Mallorca i

Menorca, i en el d'Eivissa i Formentera es va optar per mantenir la imputació d'aquests ingressos en el capítol IV de transferències corrents, en l'exercici del 2006 el criteri s'ha aplicat també en el Consell Insular d'Eivissa i Formentera, així es recupera la homogeneïtat de les dades a nivell del 2006, encara que manca la homogeneïtat a l'efecte interanual.

En l'aspecte quantitatiu, s'ha de destacar que en els casos dels consells insulars de Menorca i d'Eivissa i Formentera el total del pressupost pràcticament no suposa una variació en relació amb l'exercici precedent (3% i 1,44%, respectivament) mentre que el Consell Insular de Mallorca sí que presenta un increment significatiu (16,92%), però de caràcter extraordinari, per la qual cosa es podria distorsionar l'anàlisi. (Vegeu el quadre A I-100.)

Per la seva part el Consell Insular de Menorca, encara que presenta un lleu creixement pressupostari del 3%, pel que fa als ingressos presenta una disminució significativa dels d'operacions de capital (-25,72%) que es compensa gràcies al creixement dels ingressos per operacions corrents (21,54%), cosa que, per capítols, es tradueix en un desplaçament dels ingressos per transferències de capital (capítol VIII) a les transferències corrents (capítol IV) que s'ha reflectit, quant a la despesa, en un increment de la despesa corrent (especialment en els capítols I i II) i en un descens dels fons destinats a inversions reals (capítol VI).

Quant al Consell Insular d'Eivissa i Formentera, es consolida l'elevat volum pressupostari i s'arriba als exercicis anteriors. A l'apartat d'ingressos es produeix

una disminució en els ingressos corrents de 4,4 milions d'euros (-9,11%) que es compensa amb un creixement similar en valors absoluts de les transferències de capital (31,58%), sense que es produeixi endeutament net, ja que estan equilibrades les consignacions del capítol IX tant en despeses com en ingressos. Pel que fa a la despesa, augmenten els capítols I i especialment el IV (transferències corrents), que es finança, davant l'absència d'ingressos majors, amb una disminució en les inversions reals consignades en el capítol VI, de manera que es confirma el que ja s'havia apuntat en exercicis anteriors en relació amb un alentiment i una maduració de l'esforç inversor d'aquests anys.

12.4.

ELS AJUNTAMENTS

Com en l'exercici precedent, per l'exercici 2006 el conjunt dels ajuntaments de Balears, i en concret de Mallorca, no presenta un pressupost equilibrat degut a les desigualtats pressupostàries, en el cas d'Artà, Esporles, Lluçmajor i Vilafranca, que en el seu conjunt aporten un superàvit inicial de 16,1 milions d'euros (el 0,15% del total de pressupost).

La suma total dels ingressos de l'exercici del 2006 es consolida per sobre de la barrera dels mil milions d'euros (1.058), que representa un alentiment en el grau de creixement dels pressuposts municipals, ja que l'increment de l'1,71% en relació amb l'exercici precedent ni tan sols permet cobrir la depreciació monetària

perquè la variació de l'IPC del mes de desembre del 2006 es va situar a les Balears en el 2,8%.

El pressupost agregat dels municipis presenta en conjunt un dèficit inicial no financer de 18,9 milions d'euros (6,9 milions d'euros el 2005), que confirma el canvi de tendència en relació amb els dos anys anteriors (2004 i 2003). Es torna a la situació de dèficit del 2002 i del 2001, mentre que el dèficit sense càrrega financera per interessos és de 4,9 milions d'euros. (Vegeu el quadre A I-101.)

Quant als ajuntaments més importants (aquells amb pressupost superior als 12 milions d'euros), s'observa clarament com els municipis de Palma i Calvià són els que disposen d'un major pressupost en valors absoluts i, tot i així, disminueixen lleugerament la importància relativa per no arribar entre els dos ni a la quota del 50% del pressupost dels ajuntaments de Mallorca ni a la del 40% del conjunt de les Balears. (Vegeu el quadre A I-102.)

L'Ajuntament de Palma, amb un pressupost de 327,5 milions d'euros, presenta un increment del 3,41%, i en el cas de Calvià es produeix una disminució del 21,44% (després de l'espectacular variació 2005/04, que va suposar un creixement interanual del 30,53%). Es torna a la línia de contenció dels exercicis anteriors, i això es deu a la desaparició dels ingressos extraordinaris (12,17 milions d'euros) per la venda d'habitatges de protecció oficial de promoció pública municipal, consignats en el capítol VI com a alienació d'inversions reals, i a la disminució del ritme d'endeutament, que passa de 10 milions d'euros el 2005 a 4,3 milions d'euros el 2006. (Vegeu el quadre A I-103.)

Pel que fa a la despesa per habitant, un any més destaquen els 1.801,27 euros del pressupost municipal per habitant de Calvià, un 70% per sobre de la mitjana (encara que significativament per sota dels 2.387,08 euros de l'any anterior) i, en conjunt, s'observen clarament diferències significatives a aquesta ràtio entre els municipis d'interior (Palma inclòs) i els costaners de vocació netament turística, on és major la diferència de població de fet i la de dret i la incidència d'aquesta diferència poblacional si la comparem tant amb el patrimoni subjecte a tributació com amb les necessitats de serveis per cobrir que es reflecteix en els pressupost. (Vegeu el quadre A I-104.)

12.5.

L'ADMINISTRACIÓ DE L'ESTAT

La recaptació tributària obtinguda per la Delegació Especial d'Hisenda a les Illes Balears el 2006 va superar per primera vegada la barrera dels dos mil cinc-cents milions d'euros (2.719 milions d'euros), fet que representa un 11,15% del PIB balear a preus de mercat (preus corrents) del 2006, amb un creixement del 13,65% per sobre del que es va recaptar en l'exercici del 2005, creixement que se situa lleugerament per sota de la mitjana nacional (14,96%). Aquest increment, que ja és significatiu en la recaptació dels impostos indirectes, també ho és en l'impost sobre la renda de les persones físiques (16,20%) i, especialment, en l'impost de societats, amb un creixement

interanual del 30,7%, molt per sobre del grau d'increment d'aquest impost a escala nacional.

Aquest increment de recaptació per tributació directa es compensa, pel que fa a imposició indirecta, en la recaptació per IVA, en què disminueix lleugerament la recaptació (-0,88%) a les Balears mentre que en el conjunt nacional la recaptació per IVA es va incrementar en un 17,43%.

En valors absoluts, l'augment de la recaptació en relació amb l'exercici anterior (quasi 326 milions d'euros) se sustenta especialment en l'IRPF, amb 179 milions d'euros d'ingressos majors, conjuntament amb l'impost sobre societats, amb 150 milions d'euros de major recaptació respecte de l'exercici anterior, mentre que la recaptació per IVA disminueix en 5 milions d'euros. (Vegeu el quadre I-102.)

En termes relatius, es produeix un augment de la recaptació per la càrrega per impostos indirectes (20,25%), significativament superior a l'increment a escala nacional (14,75%), que es compensa en el conjunt de la imposició indirecta, en què el saldo és negatiu a les Balears (-1,47%) en un sentit clarament oposat a la mitjana nacional.

Atès que no hi ha canvis normatius que justifiquin aquesta variació qualitativa de la recaptació, s'ha d'interpretar com a resultat d'un major control sobre els beneficis empresarials, mentre que l'estancament de la recaptació per l'IVA, en aquest context, representaria un índex de cert alentiment del consum.

QUADRE I-102. INGRESSOS DE LA DELAGACIÓ ESPECIAL D'HISENDA DE LES ILLES BALEARS

	en milers d'euros		Diferència	var. 06/05
	2005	2006	absoluta 06/05	(%)
Imp. sobre la renda de les persones físiques	1.128.165	1.310.931	182.766	16,20%
Imp. sobre societats	482.664	630.929	148.265	30,72%
Resta del capítol I	64.306	72.560	8.254	12,84%
Capítol I: Imposts directes	1.675.135	2.014.420	339.285	20,25%
Imp. sobre el valor afegit	609.856	604.463	-5.393	-0,88%
Imp. especials	16.428	15.710	-718	-4,37%
Renda de duanes	2.578	1.270	-1.308	-50,74%
Resta del capítol II	70.559	67.665	-2.894	-4,10%
Capítol II: Imposts indirectes	699.421	689.108	-10.313	-1,47%
Taxa sobre el joc	-518	0	518	100,00%
Altres ingressos	18.566	15.618	-2.948	-15,88%
Capítol III: Taxes i altres ingressos	18.048	15.618	-2.430	-13,46%
Total d'ingressos tributaris	2.392.604	2.719.146	326.542	13,65%

Font: Delegació Especial d'Hisenda de les Illes Balears, Agència Estatal de l'Administració Tributària (Servei d'Auditoria Interna).

És significatiu que la recaptació global per l'IVA a les Balears torni a situar-se per sota de la meitat de la de l'IRPF i que la dels impostos indirectes se situï a una tercera part de la recaptació per tributació directa.

Quant al conjunt de la càrrega tributària estatal a les Balears, el seu creixement en un 13,65 %, se sustenta només en la pressió fiscal directa (20,25%), mentre que la indirecta cau un -1,47%; així, és en aquesta darrera en què es produeix un diferen-

cial més pronunciat també pel diferent signe de la variació interanual (-1,47 % a les Balears enfront del 15,31% d'augment de recaptació a escala nacional).

Quant a la recaptació per taxes, recàrrecs, sancions, etc. (capítol III), són ingressos pràcticament residuals, i mantenen un balanç recaptador no significatiu ni en valors absoluts ni relatius, i és merament anecdòtica la recaptació negativa en el cas de la taxa de joc (a causa de la cessió a la CAIB).

12.6.

L'ANÀLISI DEL FINANÇAMENT DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA, DELS CONSELLS INSULARS I DELS AJUNTAMENTS

Dedicam aquest apartat a l'anàlisi del finançament de la Comunitat Autònoma, dels consells insulars i dels ajuntaments des del punt de vista de les liquidacions pressupostàries a partir de les dades de la Sindicatura de Comptes.

12.6.1. EL FINANÇAMENT DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA

En l'actualitat, per fer una anàlisi dels fets reals del finançament de la Comunitat Autònoma, es disposa de tres grans fonts d'informació: els pressuposts inicials (mesurats tant per la previsió inicial com per la previsió definitiva), les liquidacions oficials de la Intervenció General (que es reflecteixen en el compte general) i els informes de la Sindicatura de Comptes. Tenint en compte que el pressupost s'ha considerat en altres paràgrafs i que l'anàlisi més adequada del finançament és la que es deriva de les liquidacions dels pressuposts, en aquest paràgraf s'empraran les dades de la Sindicatura, dades que per la seva naturalesa tendeixen a coincidir amb les del compte general. A més, cal tenir en compte l'element afegit que l'informe de la Sindicatura és un vertader

informe de «tancament», i a partir de les seves dades es pot tenir una aproximació molt completa de la qüestió del finançament de la Comunitat Autònoma.¹⁰¹

Adicionalment, també s'ha de fer esment del que cal entendre per finançament de la Comunitat Autònoma. Normalment, es tendeix a pensar que el finançament és el resultat aplicat a cada comunitat autònoma dels acords sobre finançament autonòmic assolits en el si del Consell de Política Fiscal i Financera, traslladats a les lleis generals de finançament i a les mateixes lleis de pressuposts generals de l'Estat. Bàsicament, això és correcte, ja que el bessó del sistema de finançament es troba en aquest punt (imposts directes i indirectes transferits des de l'Estat a les comunitats autònomes i transferències incondicionades de l'Estat, tot dins un model sistèmic basat en variables socioeconòmiques). No obstant això, també hem de tenir en compte altres partides generadores d'ingressos, com ara les transferències condicionades de l'Estat, els impostos i les taxes pròpies de la Comunitat Autònoma, els ingressos patrimonials o el recurs a l'endeutament. Es tracta de partides de finançament que en un moment o l'altre, i per causes diverses, poden tenir, i de fet tenen, certa importància.

Per altra banda, cal advertir que emprar les liquidacions pressupostàries, i més encara els informes de la Sindicatura de Comptes, fa que quant a les dades l'anà-

101. En relació amb aquesta MEMÒRIA, vegeu: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, *Compte general corresponent respectivament als anys 2003, 2004 i 2005*, i Sindicatura de Comptes, *Informe del compte general de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, corresponent als anys indicats*. Els informes de la Sindicatura de Comptes es poden consultar al seu web: www.sindicaturaib.org.

lisi tingui un decalatge temporal, normalment d'un exercici en relació amb l'any de la Memòria del Consell Econòmic i Social (CES). Això és fruit del moment natural posterior en què tenen lloc aquests processos d'acord amb la normativa aplicable i amb l'operativa habitual. En conseqüència, en aquesta edició del 2006 emprarem les dades de liquidacions i els informes de la Sindicatura de Comptes per a l'Administració de la CAIB corresponents als anys 2003, 2004 i 2005. L'informe del 2006 encara no està acabat. Òbviament, això no afecta en absolut el fons de l'anàlisi, que en aquesta secció té la finalitat d'identificar les característiques més permanents del finançament.

L'estructura real d'ingressos de la Comunitat Autònoma es troba reflectida en el quadre I-103, que segueix la sistemàtica terminològica i de classificació de la Sindicatura de Comptes.¹⁰²

Com es pot observar, la principal font de finançament de la Comunitat Autònoma es troba en els recursos tributaris, tant si es tracta de tributs cedits per l'Estat com de tributs propis. Partint de l'any 2003, primer any d'aplicació pressupostària plena del nou sistema de finançament, es pot veure com en el trienni 2003-2005 els recursos tributaris han representat, respectivament, el 91,24%, el 93,53% i el 82,37% del total. És a dir, aquesta mena de recursos té una presència aclaparadora en el conjunt de les fonts d'ingressos. Es ratifica d'aquesta manera una característi-

ca estructural que s'ha produït a la Comunitat Autònoma quasi des del començament del procés autonòmic: que al contrari de la majoria de comunitats autònomes, a les Illes Balears els impostos han tendit a ser, de manera sistemàtica i creixent, la font bàsica de finançament. Aquesta tendència es consolida encara més arran dels acords del Consell de Política Fiscal i Financera de l'any 2001.

La disgregació per figures tributàries i altres tipus d'ingressos també mostra resultats interessants: els tributs transferits per l'Estat a la Comunitat Autònoma que per raons diverses han continuat sota la gestió de l'Administració tributària estatal representen la part més important, en concret, un 55,7% del total dels ingressos. Des d'aquest vessant, els impostos indirectes representen una porció creixent, atès que han passat del 35% al 40% del total. I dins aquesta xifra és essencial l'aportació de l'impost sobre el valor afegit (un 28,39% del total d'ingressos l'any 2005). En aquest sentit es fa palès que l'estructura d'ingressos de la Comunitat Autònoma balear està molt vinculada a l'evolució econòmica i també a les pautes de consum.

Pel que fa a la participació en l'impost sobre la renda de les persones físiques, aquesta se situa al voltant del 15% del total.

Aquesta decantació tan rellevant del finançament de la Comunitat Autònoma en un cistell d'imposts de gestió estatal, però de rendiment autonòmic mitjançant les participacions en la recaptació (rendi-

102. Per fer les xifres comparables, dins l'any 2004 no s'ha considerat una contreta excepcional de 582,6 milions d'euros de reclamació a l'Administració general de l'Estat, que té com a cobertura la disposició addicional quarta de la Llei 7/2004, de 23 de desembre, però la inclusió de la qual distorsionaria l'anàlisi.

QUADRE I-103. ESTRUCTURA DEL FINANÇAMENT DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Xifres en milers d'euros	Any 2005			Any 2004			Any 2003		
	Recursos	Pes relatiu	Xifres en milers d'euros	Recursos	Pes relatiu	Xifres en milers d'euros	Recursos	Pes relatiu	Xifres en milers d'euros
I. RECURSOS PERCEBUTS	2.506.236	85,95%	I. RECURSOS PERCEBUTS	2.113.756	72,49%	I. RECURSOS PERCEBUTS	2.005.618	68,79%	2.005.618
A. INCONDICIONATS	2.356.784	80,83%	A. INCONDICIONATS	1.985.449	68,09%	A. INCONDICIONATS	1.829.229	62,74%	1.829.229
1. Transferits per l'Estat	1.623.699	55,69%	1. Transferits per l'Estat	1.461.106	50,11%	1. Transferits per l'Estat	1.378.000	47,26%	1.378.000
Tarifa autònoma de l'IRPF	447.949	15,36%	Tarifa autònoma de l'IRPF	421.412	14,45%	Tarifa autònoma de l'IRPF	330.241	11,33%	330.241
Participació rendiment IVA	827.696	28,39%	Participació rendiment IVA	715.032	24,52%	Participació rendiment IVA	748.837	25,68%	748.837
Rendiment impost alcohol i begudes	12.668	0,43%	Rendiment impost alcohol i begudes	12.863	0,44%	Rendiment impost alcohol i begudes	14.290	0,49%	14.290
Rendiment impost productes intermedis	279	0,01%	Rendiment impost productes intermedis	252	0,01%	Rendiment impost productes intermedis	262	0,01%	262
Rendiment impost cervesa	3.454	0,12%	Rendiment impost cervesa	3.190	0,11%	Rendiment impost cervesa	3.441	0,12%	3.441
Rendiment impost labors del tabac	128.869	4,42%	Rendiment impost labors del tabac	118.553	4,07%	Rendiment impost labors del tabac	104.307	3,58%	104.307
Rendiment impost hidrocarburs	139.291	4,78%	Rendiment impost hidrocarburs	133.303	4,57%	Rendiment impost hidrocarburs	126.807	4,35%	126.807
Rendiment impost electricitat	19.666	0,67%	Rendiment impost electricitat	18.587	0,64%	Rendiment impost electricitat	15.900	0,55%	15.900
Impost mitjans de transport	43.827	1,50%	Impost mitjans de transport	37.914	1,30%	Impost mitjans de transport	33.915	1,16%	33.915
2. Gestions per la Comunitat	733.085	25,14%	2. Gestions per la Comunitat	524.343	17,98%	2. Gestions per la Comunitat	451.229	15,48%	451.229
Tributs credits	692.449	23,75%	Tributs credits	493.390	16,92%	Tributs credits	417.149	14,31%	417.149
Taxes afectes	40.636	1,39%	Taxes afectes	30.953	1,06%	Taxes afectes	34.080	1,17%	34.080

Continua

QUADRE I-103. ESTRUCTURA DEL FINANÇAMENT DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Xifres en milers d'euros	Any 2005			Any 2004			Any 2003			
	Recursos	Pes relatiu	Xifres en milers d'euros	Recursos	Pes relatiu	Xifres en milers d'euros	Recursos	Pes relatiu	Recursos	Pes relatiu
B. CONDICIONATS	149.452	5,13%	B. CONDICIONATS	128.307	4,40%	B. CONDICIONATS	176.389	6,05%		
Seguretat Social	5.790	0,20%	Seguretat Social	0	0,00%	Seguretat Social	0	0,00%		
Unió Europea	52.914	1,81%	Unió Europea	49.368	1,69%	Unió Europea	45.277	1,55%		
Subvencions i convenis	90.748	3,11%	Subvencions i convenis	78.939	2,71%	Subvencions i convenis	131.112	4,50%		
II. RECURSOS PROPIS	409.524	14,05%	II. RECURSOS PROPIS	57.546	1,97%	II. RECURSOS PROPIS	107.166	3,68%		
Endeutament	362.275	12,42%	Endeutament	10.243	0,35%	Endeutament	6.191	0,21%		
Recursos tributaris	45.004	1,54%	Recursos tributaris	45.424	1,56%	Recursos tributaris	98.466	3,38%		
Ingressos patrimonials	1.281	0,04%	Ingressos patrimonials	1.668	0,06%	Ingressos patrimonials	2.341	0,08%		
Altres	964	0,03%	Altres	211	0,01%	Altres	168	0,01%		
TOTAL	2.915.760	100,00%	TOTAL	2.171.302	74,47%	TOTAL	2.112.784	72,46%		
Promemòria			Promemòria			Promemòria				
Impostos indirectes gestió estatal	1.175.750	40,32%	Impostos indirectes gestió estatal	1.039.694	35,66%	Impostos indirectes gestió estatal	1.047.759	35,93%		
Recursos tributaris	2.401.788	82,37%	Recursos tributaris	2.030.873	93,53%	Recursos tributaris	1.927.695	91,24%		
Transferències	149.452	5,13%	Transferències	128.307	5,91%	Transferències	176.389	8,35%		
Endeutament	362.275	12,42%	Endeutament	10.243	0,47%	Endeutament	6.191	0,29%		
Resta	2.245	0,08%	Resta	1.879	0,09%	Resta	2.509	0,12%		
Total	2.915.760	100,00%	Total	2.171.302	100,00%	Total	2.112.784	100,00%		

Nota: Per a l'any 2004 no s'ha inclòs la contreta de 582,6 milions d'euros.

Font: elaboració pròpia sobre estructura de presentació i terminologia de la Sindicatura de Comptes.

ment variable segons l'impost de què es tracti), planteja la qüestió de des del punt de vista recaptador es pot parlar d'una aplicació efectiva de l'autonomia, en el sentit de dependre de fonts d'ingressos generades en el mateix territori i d'apel·lació directa als ciutadans. Aquest és un aspecte considerat molt positiu. Però, al mateix temps, el fet que la gestió de les fonts més importants quantitativament estigui en mans estatals minva en cert sentit la capacitat autonòmica, sobretot des de l'òptica dels incentius de la gestió. Ara bé, aquesta és una qüestió de solució material difícil o impossible, almenys tal com està estructurada la imposició a Espanya.

Precisament, cal assenyalar que els tributs sobre els quals aquesta comunitat té capacitat de gestió —s'ha d'esmentar com a exemple amb especial èmfasi l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats— representen la quantia rellevant del 25,14%, la tendència dels quals ha estat creixent si es comprova que el 2003 varen representar el 15,48%. Cal recordar que en el cas d'aquests impostos es tracta de tributs d'origen estatal, però, pel que fa a aquests, precisament el Govern de la Comunitat Autònoma en desenvolupa la gestió (amb l'incentiu a l'eficiència que això suposa) i, a més, pel que fa a determinats elements de configuració (tipus, exempcions...), disposa de capacitat normativa amb certa amplitud.

Amb referència als impostos propis, és a dir, els aprovats pel Parlament balear (un exemple és el cànon de sanejament d'aigües), la seva presència relativa és molt menys important, la qual cosa és un exemple de l'asseveració doctrinal que en matèria tributària assenyala que és pràcti-

cament difícil trobar nous fets imposables, a part que el discurs més estès no és gaire favorable a increments de la imposició.

Pel que fa als ingressos per transferències, es pot apreciar com el seu pes relatiu dins el pressupost se situa al voltant del 5% els anys 2004 i 2005 (el 2003 fou el 8,35%). Per tant, es diria que *a priori* no és un component tan decisiu dins el conjunt del pressupost. Aquesta afirmació és enganyosa, atès que, per exemple el 2005, en termes quantitatius representà 149,4 milions d'euros, que permeteren atendre determinats aspectes de despesa no menys importants.

Arribats en aquest punt, és oportú fer esment de l'execució pressupostària. Com es pot observar en el quadre I-104, dins l'any 2005 es presenta una situació dual: així, l'execució del pressupost d'ingressos pel vessant dels impostos ha estat francament bona, i ha superat amb escreix les previsions inicials de generació d'ingressos. En canvi, el conjunt de l'execució s'ha situat per sota de les previsions inicials del total del pressupost d'ingressos (el grau d'execució fou d'un 94,78%). Com resulta palès de la comparació entre la previsió definitiva i els drets reconeguts, la major discrepància se situa en el component de les transferències de capital, el grau d'execució de les quals s'ha tancat en el 27%.

El que s'ha esdevingut ha estat el següent: en el pressupost definitiu del 2005 s'inclougueren 150.175 milers d'euros per transferències de l'Estat en concepte de finançament d'obres de carreteres previstes en els convenis de col·laboració subscrits entre el Ministeri de Foment i la Comunitat Autònoma l'any 2004, abans de l'acabament de la legislatura nacional

QUADRE I-104. EXECUCIÓ DEL PRESSUPOST D'INGRESSOS (MILERS D'EUROS). ANY 2005			
	Previsió definitiva	Drets reconeguts	Grau d'execució
1. Imposts directes	481.456	558.588	116,02%
2. Imposts indirectes	1.556.200	1.745.393	112,16%
3. Taxes, preus públics i altres	87.261	97.807	112,09%
4. Transferències corrents	120.364	86.688	72,02%
5. Ingressos patrimonials	3.124	1.281	41,01%
Operacions corrents	2.248.405	2.489.757	110,73%
6. Alienació d'inversions	616	949	154,06%
7. Transferències de capital	230.663	62.764	27,21%
Operacions de capital	231.279	63.713	27,55%
8. Actius financers	234.394	15	0,01%
9. Passius financers	362.275	362.275	100,00%
Operacions financeres	596.669	362.290	60,72%
Total pressupost d'ingressos	3.076.353	2.915.760	94,78%

Font: Sindicatura de Comptes.

2000-2004. No obstant això, aquella quantitat finalment no va ser contra per la Comunitat Autònoma: cal tenir present que els convenis varen ser donats per resolts pel Ministeri de Foment i per la seva banda la Comunitat Autònoma va presentar un recurs contenciós administratiu davant l'Audiència Nacional.

En conseqüència, el futur sobre aquesta font de finançament és incert. I aquest precedent aconsella fer una aproximació a les transferències de capital amb una major seqüència temporal, per extreure'n conclusions més fidedignes. En aquest sentit, és oportú esmentar que el pressupost per al 2007 ha inclòs novament

unes dotacions vinculades a les aportacions de l'Administració general de l'Estat al conveni de carreteres. Cal desitjar que aquesta vegada el procés sigui menys controvertit.

Finalment, s'ha de fer menció del recurs a l'endeutament, que el 2005 va assolir la xifra relativa del 12,42% del total de recursos, amb un augment quantitatiu rellevant. Aquest fet ha implicat un augment de l'endeutament viu de la Comunitat Autònoma, tal com mostra el quadre I-105. Les raons darreres d'aquest fet es poden situar en una millora de les tècniques de pressupost, com també en les necessitats de finançament d'infraestructures.

QUADRE I-105. DEUTE VIU DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA (MILERS D'EUROS). 1999-2005								
Any	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Taxa a.a. 2000-2005 ¹
Import	258.942	345.392	346.237	443.463	587.703	587.703	907.703	23,3

1. Taxa anual acumulativa 2000-2005.

Font: Sindicatura de Comptes.

Per entendre millor el fonament tècnic de l'endeutament, cal precisar que, d'acord amb la liquidació del 2005, es va generar un estalvi corrent positiu per un import de 165,7 milions d'euros, fins i tot superior al previst dins el projecte de pressuposts presentat al Parlament balear (106,0 milions d'euros). Tanmateix, aquest estalvi, afegit als ingressos de capital, ha estat insuficient per finançar la despesa de capital. D'aquest fet n'ha resultat el recurs a l'endeutament assenyalat, que ja s'havia previst en el projecte de pressuposts d'aquell any. D'altra banda, des del vessant de l'estabilitat presupostària, el dèficit del 2005 en termes de necessitat de finançament ha estat comprès dins el marge establert a aquest efecte pel pla de sanejament acceptat pel Consell de Política Fiscal i Financera per a la Comunitat Autònoma.

Aquesta situació de necessitat de finançament de l'Administració de la Comunitat Autònoma contrasta amb la situació general presentada en la MEMÒRIA del CES de l'any 2005, en què es podia constatar que l'economia balear registrà una capacitat de finançament cap a l'exterior que suposà un notable transvasament de recursos financers fora del territori balear, amb la particularitat que aquesta capacitat de finançament es devia exclusivament al sector públic.

En aquest context, el fet d'haver de recórrer a transferències condicionades, és a dir, a intentar aconseguir convenis de col·laboració amb l'Administració de l'Estat, com també haver de recórrer a l'endeutament, es pot considerar un exemple indirecte de les insuficiències que, per la seva construcció intrínseca o bé per l'evolució del temps, posa en relleu la configuració de l'actual sistema de finançament.

Justament una nova aproximació a aquesta situació es pot trobar consultant la darrera liquidació tècnica del sistema general de finançament autonòmic, que es duu a terme simultàniament per a les quinze comunitats no forals i s'ha fet pública durant l'any 2006. Es tracta de la liquidació de l'exercici del 2004. Sense entrar en detalls més tècnics, una vegada més es pot apreciar com el finançament resultant del sistema de finançament autonòmic situa la posició de les Illes Balears, en el darrers lloc, en els tres anys de referència. (Vegeu el quadre I-106.)

També és il·lustratiu assenyalar que per a aquest any 2004 una vegada més es va haver d'activar efectivament la garantia del finançament de la sanitat, atès que el creixement tècnic del conjunt del finançament sanitari entre 1999 i 2004 (33,94%) va ser inferior al llindar de la garantia establert en l'evolució del PIB nominal del conjunt espanyol (41,43%). Aquesta diferència es va traduir en un import de la garantia igual a 38,7 milions d'euros, quantitat molt rellevant.

La conclusió que es deriva de tot aquest recull de dades és la següent: un estat del finançament *a priori* correcte —dependre bàsicament dels impostos i no de les transferències— es demostra insuficient per atendre les necessitats de despeses, entre aquestes la de la sanitat. De manera general, la insuficiència ha obligat a intentar suplementar el finançament per la via dels convenis d'inversió amb l'Estat, és a dir, per la via de les transferències condicionades.

En aquest context, les discrepàncies de concepte i d'interpretació entre el Govern de l'Estat i el Govern de la Comunitat Autònoma, que s'han produït sobre

**QUADRE I-106. SISTEMA DE FINANÇAMENT AUTÒNOMIC
SEGONS LES DARRERES LIQUIDACIONS. 2002-2004**

CA	Finançament total per habitant (euros)			Índex de finançament (posició relativa %)		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
La Rioja	1.991,14	2.239,98	2.342,98	115	123	122
Cantàbria	2.055,19	2.178,88	2.294,94	119	120	119
Extremadura	2.036,40	2.174,79	2.295,90	118	119	119
Castella i Lleó	1.944,69	2.083,89	2.202,77	112	114	115
Galícia	1.902,94	2.023,60	2.144,62	110	111	112
Aragó	1.902,94	2.041,73	2.137,43	110	112	111
Astúries	1.868,82	1.990,16	2.103,42	108	109	109
Castella-la Manxa	1.830,46	1.933,17	2.032,10	106	106	106
Andalusia	1.730,07	1.827,14	1.932,56	100	100	101
Catalunya	1.731,53	1.801,80	1.895,36	100	99	99
Illes Canàries	1.733,13	1.800,79	1.873,80	100	99	97
Madrid	1.569,66	1.636,00	1.745,77	91	90	91
Múrcia	1.546,09	1.615,95	1.702,29	89	89	89
València	1.567,11	1.636,05	1.719,75	90	90	89
Illes Balears	1.468,62	1.529,43	1.610,40	85	84	84
TOTAL	1.732,13	1.821,60	1.921,90	100	100	100

Font: Elaboració pròpia sobre les dades de les liquidacions fetes pel Ministeri d'Economia i Hisenda.

determinats convenis d'inversió ja signats, s'han afegit a aquesta situació de manera inoportuna. Així, a més de les controvèrsies particulars, el problema són les perspectives generals de futur incertes que, des de la consideració de les fonts de finançament de la Comunitat i concretament des del que es pot esperar de la figura dels convenis, aquest conflicte posa en relleu.¹⁰³

12.6.2. EL FINANÇAMENT DELS CONSELLS INSULARS

Els consells insulars han esdevingut unes administracions cada vegada més rellevants dins el context de la Comunitat Autònoma, ja que han assumit competències transferides per aquesta. En termes pressupostaris, el canvi experimentat per aquestes administracions ha estat espectacular. Així, el 1997 el pressupost d'in-

103. En un altre sentit més positiu, s'ha de fer esment de les noves previsions del nou Estatut d'autonomia pel que fa al *nou instrument financer per a la insularitat*, com també en la perspectiva general de reforma del finançament autònom que està plantejada. També, més a curt termini, s'haurà de comprovar l'efecte real de les mesures aprovades per al finançament sanitari en la Conferència de Presidents de 28 d'octubre de 2004.

QUADRE I-107. FINANÇAMENT DELS CONSELLS INSULARS (MILERS D'EUROS). ANY 2003

	Mallorca	(%)	Menorca	(%)	Pitiüses	(%)	Consells	(%)
RECURSOS PERCEBUTS	144.805	83,23	37.944	83,08	44.592	83,9	227.341	83,3
Procedents de l'Estat	71.119	40,88	11.549	25,29	14.894	28,0	97.562	35,8
Procedents de la CA	66.106	38,00	24.361	53,34	24.431	45,9	114.898	42,1
Procedents d'ajuntaments	2.891	1,66	1.630	3,57	100	0,2	4.621	1,7
Procedents del sector privat	3.906	2,25	337	0,74	5.167	9,7	9.410	3,4
Procedents de la UE	783	0,45	67	0,15	0	0,0	850	0,3
RECURSOS PROPIS	15.187	8,73	2.087	4,57	3.476	6,5	20.750	7,6
Triutaris	6.838	3,93	1.174	2,57	2.592	4,9	10.604	3,9
Prestació de serveis	2.981	1,71	179	0,39	59	0,1	3.219	1,2
Patrimonials	1.948	1,12	307	0,67	409	0,8	2.664	1,0
Altres	3.420	1,97	427	0,93	416	0,8	4.263	1,6
ENDEUTAMENT	13.992	8,04	5.641	12,35	5.102	9,6	24.735	9,1
TOTAL	173.984	100,00	45.672	100,00	53.170	100,0	272.826	100,0

Font: Sindicatura de Comptes i elaboració pròpia.

grossos conjunt dels tres consells fou de 110,89 milions d'euros i el 2006 ha estat previst en 397,91 milions d'euros (sempre en termes de pressupost preventiu).¹⁰⁴

D'altra banda, seguint la mateixa sistemàtica emprada en relació amb la Comunitat Autònoma, la darrera liquidació analitzada i feta pública per la Sindicatura de Comptes ha estat la corresponent a l'exercici del 2003. En aquest sentit, les dades bàsiques del pressupost liquidat es troben en el quadre I-107.

Com es pot advertir, la situació dels consells és estructuralment molt semblant, si bé amb algunes petites diferències. En els tres casos destaca el pes dels recursos procedents de transferències d'altres administracions i agents (al voltant del 83% del total). En aquest vessant és decisiva l'aportació de la Comunitat Autònoma, com

també, en segon lloc, la de l'Estat. Entre ambdues asseguren les tres quartes parts de les fonts d'ingressos.

Els consells, que d'acord amb la Llei de bases de règim local són òrgans assimilats a les diputacions provincials, participen en els mecanismes de finançament de l'Administració local. Addicionalment, en la seva condició d'òrgans que s'han inserit progressivament en l'estructura de la Comunitat Autònoma, disposen d'un sistema general de finançament aprovat pel Parlament balear. Això explica l'alt pes que tenen les transferències en el seu finançament conjunt.

En canvi, les partides de recursos propis tenen un abast molt inferior: 8,73% a Mallorca, 4,57% a Menorca i 6,5% a Eivissa i Formentera. A banda dels ingressos de quantia, en tot cas menor, aquesta situa-

104. Recull de dades de l'Institut Balear d'Estadística.

ció s'explica per l'accés limitat a les fonts tributàries (bàsicament recàrrecs sobre l'IAE i les taxes). Com a màxim, el Consell d'Eivissa i Formentera s'apropà al 5%.

Finalment, el recurs a l'endeutament fou semblant en els casos de Mallorca i Eivissa i Formentera (8% en el primer cas i 9,6% en el segon) i a Menorca fou més elevat, ja que va assolir la xifra del 12,35% del total d'ingressos.

12.6.3. EL FINANÇAMENT DELS AJUNTAMENTS

La Sindicatura de Comptes ha fet públic un informe, també referit a l'any 2003, que es caracteritza perquè inclou una mostra de 51 ajuntaments que represen-

ten el 76,1% del total, com també el 92,9% de la població (és a dir, 880.073 habitants). Per tant, es tracta d'un informe objectivament representatiu de la situació financera d'aquests ens. (Vegeu el quadre I-108.)

Els ingressos impositius tenen un abast molt important que s'ha de relacionar amb l'ampli ventall de figures d'imposició local que estableix la Llei d'hisendes locals. En conjunt suposen un 38,49% del total de drets reconeguts nets, i a més s'hi han d'afegir les taxes i els preus públics, que suposen un 22,66%. Per tant, en conjunt aquests ingressos propis suposen el 61,15%. Així mateix, les transferències (corrents i de capital) suposen un gens menyspreable 29,42%. El recurs a l'endeutament queda més minvat, amb un 5,41% del total.¹⁰⁵

QUADRE I-108. MOSTRA 51 AJUNTAMENTS. INGRESSOS AGREGATS (MILERS D'EUROS). ANY 2003

	Ingressos*	(%)
1. Imposts directes	266.845	34,09
2. Imposts indirectes	35.124	4,49
3. Taxes, preus públics i altres	177.381	22,66
4. Transferències corrents	168.746	21,56
5. Ingressos patrimonials	23.266	2,97
Operacions corrents	671.362	85,77
6. Alienació d'inversions	7.487	0,96
7. Transferències de capital	61.544	7,86
Operacions de capital	69.031	8,82
8. Actius financers	1.349	0,17
9. Passius financers	41.030	5,24
Operacions financeres	42.379	5,41
Total pressupost d'ingressos	782.772	100,00

* Drets reconeguts nets.

Font: Sindicatura de Comptes.

105. L'informe de la Sindicatura de Comptes aporta altres informacions interessants, com ara en el cas dels ingressos d'ajuntaments agregats per les tres illes, o dels ingressos segons trams de població. Vegeu l'*Informe agregat dels comptes generals de les entitats locals de l'exercici 2003* de la Sindicatura de Comptes.

13

MEDI AMBIENT

RESUM

En l'àmbit internacional, cal destacar l'informe sobre el canvi climàtic elaborat per les Nacions Unides, conegut com a IV Informe d'avaluació del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic.

Pel que fa a l'evolució interanual de les reserves d'aigua, s'ha d'esmentar l'important augment del 17,41% a Eivissa, mentre que a Mallorca i Menorca el creixement interanual va ser més moderat, d'un 1,33% i un 3,5%, respectivament.

Així mateix, cal destacar l'augment significatiu del 66,6% interanual registrat en l'energia d'origen fotovoltaic a l'illa de Mallorca, malgrat que l'energia d'aquest origen només representa el 0,75% del total de l'energia obtinguda de règim especial en el conjunt de les Illes Balears. Totes les energies experimenten un augment amb l'excepció de la d'origen eòlic del parc des Milà a Menorca. Així i tot, l'energia obtinguda per aquesta via representa el 81,7% del total de l'energia renovable obtinguda a les Illes Balears. D'acord amb el Pla d'impuls a les energies renovables i el Pla d'eficiència energètica, publicat en el BOIB núm. 194, de 29 de desembre de 2005, es va aprovar una nova convocatòria d'ajudes per fomentar l'eficiència energètica i l'ús d'energies renovables. Amb referència als residus, és important l'augment de la recollida selectiva a totes les illes. Quant a les aigües residuals, s'ha produït un augment del cabal total depurat del 7,5% a Mallorca, del 5% a Menorca i del 4,8% a Eivissa i Formentera. Pel que fa a la neteja del litoral, la variació interanual és de 26.839 quilograms més que el 2005, la qual cosa representa un augment del 13%, sobre un total de 233 tones.

En l'apartat del patrimoni natural, cal esmentar que l'any 2006 va continuar la campanya de control de la processonària del pi, concentrada sobretot a les illes de Mallorca i Menorca. Quant als incendis forestals, han disminuït tant el nombre com en la superfície afectada.

L'1 d'agost de 2006 es va publicar en el BOIB núm. 108 el decret 71/2006, de 28 de juliol, de creació, d'organització i del règim jurídic de l'empresa pública Espais de Natura Balear.

Amb relació a l'Agenda 21 Local, encara no han començat a implantar-la els municipis següents: Andratx, Sant Josep de sa Talaia i Santa Eulària des Riu.

Cal esmentar també l'Avantprojecte de llei de contaminació acústica. El 21 de setembre de 2006, també es va publicar en el BOIB núm. 133 la llei d'avaluacions d'impacte ambiental i avaluacions ambientals estratègiques a les Illes Balears (11/2006), amb la finalitat d'aconseguir un nivell elevat de protecció del medi ambient. Altrement es pot destacar l'adquisició de la finca des Galatzó per part d'Ajuntament de Calvià, i, la redacció dels primers esborranys de la llei del paisatge, per complir amb la normativa de la UE.

13.1.

ELS INFORMES SOBRE EL CANVI CLIMÀTIC

Tal com s'assenyala a l'apartat 1.6, cal recordar que l'informe més important sobre el canvi climàtic és el de les Nacions Unides, conegut com a IV Informe d'avaluació del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic.

Aquest informe és el resultat del treball de més de 2.500 científics de 130 països al llarg de cinc anys i actualitza de forma molt més precisa els resultats presentats l'any 2001 en el III Informe del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic. Està considerat per la comunitat científica internacional com l'avaluació més completa i rigorosa que s'ha fet mai sobre el canvi climàtic. El més destacat és que el IV Informe, a diferència del III Informe, passa de qualificar de probable a molt probable els efectes del canvi climàtic, amb una viabilitat del 90%, i apunta les persones com a responsables del canvi climàtic a causa de l'emissió de gasos d'efecte hivernacle.¹⁰⁶ La major amenaça és la derivada de la producció i el consum d'energia per a electricitat, transport, calefacció i refrigeració d'edificis.

106. La concentració de CO₂ en l'atmosfera ha oscil·lat en els darrers 650.000 anys entre 180 i 300 parts per milió (ppm, molècules de gasos d'efecte

Continua

El canvi climàtic es manifesta a partir dels augments de la temperatura mitjana de l'aire i dels oceans, la salinitat dels oceans, el desglaçament de gel i neu, i l'augment registrat en el nivell del mar.¹⁰⁷ El segle passat la temperatura mitjana de la Terra va pujar 0,76 graus, i aquest segle pujarà d'1,8 a 4 graus, a un ritme de 0,1 grau per dècada i de més de 0,4 graus en els propers vint anys, la qual cosa provocarà efectes molt importants en la biodiversitat,¹⁰⁸ el règim de pluges i les sequeres,¹⁰⁹ l'augment del nivell del mar¹¹⁰ i la pèrdua del gel polar.¹¹¹ A més a més, pot agreujar a molts de països els recursos alimentaris i pot afectar el nivell de benestar i els índexs de sanitat.

L'Informe sobre la física del clima s'ha acompanyat d'un informe, de 6 d'abril de 2007, sobre els impactes d'aquestes previsions i d'un altre informe, de 4 de maig de 2007, sobre els efectes socioeconòmics i les polítiques necessàries per afrontar els reptes de futur que planteja el canvi climàtic. L'informe de síntesi final del IV Informe d'avaluació del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic s'ha de presentar a València (12-17 de novembre de 2007).

L'informe sobre els impactes mediambientals, capítol segon del IV Informe d'avaluació del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic, destaca que les regions més afectades seran l'Àfrica subsahariana; els grans deltes de l'Àsia i les illes més vulnerables, i els pols i les zones glacials, que poden perdre una gran superfície de gel. També el sud d'Europa pot perdre una part important de superfície d'aigua dolça, el 15% de les collites i entre un 20% i un 50% de l'energia d'origen hidràulic. Els efectes socioeconòmics més importants se centren en el nou concepte de «desplaçats mediambiental», que poden arribar als 50 milions el 2010.

L'Informe sobre els efectes socioeconòmics, o capítol tercer del IV Informe d'avaluació del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic, emfasitza que el món té prou potencial econòmic per, en les properes dècades, fer front, controlar i disminuir respecte del nivell actual les emissions de gasos d'efecte hivernacle. No hi ha una única solució, sinó la combinació de tot un seguit de mesures —en el camp de la producció energètica, el transport, l'edificació, la indústria, l'agricultura, els boscs, els resi-

106. hivernacle per milió de molècules d'aire sec). Actualment, està en 379 ppm, però el més preocupant és que augmenta a un ritme accelerat i en 50 anys pot pràcticament doblar-se. Aquests gasos frenen la sortida del calor que emet la Terra i escalfen la seva temperatura mitjana. Els principals gasos són el CO₂, que es deu sobretot a l'ús de combustibles fòssils (carbó, petroli, gas) i als canvis d'ús de la terra (desforestació), i el metà i l'òxid nítrid, generats bàsicament per l'agricultura. El repartiment de les emissions de CO₂, en percentatge sobre el total mundial per al període 1950-2000, són del 27% als EUA, el 24% a Europa, el 15% a la Mancomunitat d'Estats Independents (ExURRS), l'11% a l'est asiàtic i el 5% al Japó. La resta de zones geogràfiques se situen per sota del 5%.

107. El nivell del mar ha augmentat 18 centímetres en 100 anys.

108. Perquè els cicles biològics s'alteren, la qual cosa posa en perill la supervivència d'espècies animals i vegetals.

109. L'escalfament desplaçarà els deserts i els conreus de secà cap al nord i les catàstrofes naturals seran més freqüents, amb pluges torrencials, onades de calor i major intensitat dels ciclons tropicals.

110. Els experts prediuen que aquest segle podrà augmentar més de mig metre.

111. La superfície de l'Àrtic, que es manté permanentment gelada, ha disminuït quasi un 20% des del 1978 i és la primera causa de l'augment del nivell del mar.

des, les pautes de consum, etc— que facilitaràn la solució. El cost estimat d'aquestes mesures s'estima entre 0,6 punts i 0,12 punts percentuals a l'any del PIB mundial fins a l'any 2030.

La Comissió Europea també ha proposat reduir per a l'any 2020 en un 20%, respecte dels nivells del 1990, les emissions de gasos contaminants, per tal de limitar a dos graus centígrads la pujada de temperatures del planeta. En la seva Comunicació,¹¹² la UE manté que el canvi climàtic tindrà un efecte devastador al sud d'Europa, particularment en la salut, les onades de calor,¹¹³ l'agricultura,¹¹⁴ i el turisme, que es desplaçarà cap al nord a la recerca de temperatures més suportables a les puntes d'estiu. Els efectes poden ser minorats si les empreses i els turistes són capaços d'organitzar les seves vacances fora de la temporada d'estiu. Aquestes recomanacions han estat aprovades pel Consell Europeu de 8 i 9 de març de 2007 a Brussel·les, per la qual cosa la UE se situa al capdavant de la lluita contra el canvi climàtic. L'acord inclou un doble objectiu obligatori per a l'any 2020: reduir un 20% les emissions de gasos d'efecte hivernacle respecte del 1990 i augmentar fins a un 20% el consum d'energies renovables sobre el total.¹¹⁵ També s'ha acordat que per a l'any 2020 un 10% dels combustibles del transport siguin derivats de

biomassa o de matèries agrícoles i que les interconnexions elèctriques i de gas entre els països europeus augmentin a un 10% de capacitat.

Per la seva banda el Govern espanyol ha fet una proposta¹¹⁶ per al Consell Nacional del Clima, la Comissió de Coordinació de Polítiques de Canvi Climàtic i consulta pública, dins l'Estratègia espanyola de canvi climàtic i energia neta (EECCEN). Horitzó 2012, que forma part de l'Estratègia espanyola de desenvolupament sostenible (EEDS). Espanya emet actualment un 52% més que el 1990, malgrat que per complir el Protocol de Kyoto només en pot emetre un 15% més. El Govern vol reduir les emissions perquè respecte del 1990 només sigui del 37%, i pagar la resta comprant quotes d'emissió a altres països, amb un cost estimat superior als 3.000 milions d'euros. Les principals propostes plantejades són: pujar el preu de la llum per dissuadir l'excés de consum, prohibir per a l'any 2012 les calderes de carbó a les cases, limitar el consum dels aires condicionats, obligar que tots els electrodomèstics tinguin un certificat energètic, reduir els impostos als biocombustibles i pujar-los als cotxes més potents. L'objectiu del pla es reduir el consum d'energia més d'un 1% a l'any per complir el Protocol de Kyoto sense que això afecti al creixement econòmic i l'ocupació.

112. Vegeu: «Communication de la Commission au Conseil, au Parlement, au Comité Économique et Social Européen et au Comité des Régions. Limiter le réchauffement de la planète à 2 degrés Celsius. Route à suivre à l'horizon 2020 et au-delà», COM (2007) 2, núm. Brussel·les, 10 de gener de 2007.

113. S'estimen 86.000 morts més a l'any per les onades de calor sobre un escenari d'un augment de 3 graus de temperatura a partir del 2071. Amb les mesures proposades la mortalitat es pot reduir a 36.000.

114. Se'n poden reduir en un 22,4% les collites.

115. Espanya té un consum d'energies renovables del 6% sobre el total, 3 dècimes menys que la mitjana de la UE-27, i se situa en la posició 10 de la UE-27, per sobre dels grans, com França, Itàlia, Alemanya i el Regne Unit.

116. Proposta de 9 de febrer de 2007.

Pel que fa al turisme, l'OMT s'ha mostrat molt activa en relació amb el tema del canvi climàtic. Així, la primera Conferència sobre Canvi Climàtic i Turisme que va organitzar l'OMT l'any 2003 ja va recomanar impulsar, entre d'altres, les polítiques públiques següents: incrementar les inversions públiques en infraestructures i ajuts financers per afrontar l'adaptació de les infraestructures; modificar el règim fiscal (escurçar els períodes d'amortització de les inversions); millorar la informació als agents del sector sobre els efectes del canvi climàtic; proporcionar formació per reciclar els treballadors del sector turístic als quals afectin els canvis en la demanda; reordenar les polítiques de transport donant una menor prioritat a l'aviació; fomentar l'ús d'energies més racionals per minimitzar l'impacte del sector turístic en el canvi climàtic, i fomentar els estudis i la investigació sobre els efectes del canvi climàtic en el sector turístic creant un sistema d'indicadors sobre la relació entre el canvi climàtic i el turisme.

L'OMT, en la declaració de 22 de gener de 2007, manifesta, entre altres qüestions, que una de les destinacions que es poden veure més afectades són el turisme de «sol i platja», les estacions d'esquí i totes les activitats a l'aire lliure. En el cas del turisme de «sol i platja» és preocupant la possibilitat que es pugui erosionar el litoral i els ecosistemes de les platges per la pujada del nivell del mar. Altrament, aquestes destinacions poden resultar perjudicades si els possibles visitants s'inclinen per evitar les destinacions on la calor estival pugui ser excessiva i prefereixin triar destinacions amb temperatures més moderades a l'estiu. Tanmateix, el canvi

climàtic podria significar una oportunitat per reduir l'estacionalitat a causa de l'increment de visitants en els mesos fora de la temporada d'estiu.

L'OMT proposa incrementar la investigació i la coordinació entre les administracions públiques i el sector privat amb vista a coordinar millor les polítiques turístiques i prevenir els efectes del canvi climàtic. L'OMT prepara una llista de propostes per ajudar que el turisme s'adapti al canvi climàtic, la qual presentarà al Fons per al Medi Ambient.

L'impacte de tot aquest marc internacional sobre el canvi climàtic també ha afectat les polítiques mediambientals del Govern de les Illes Balears.

Així, en l'àmbit de la Unió Europea, cal destacar la Directiva 2003/87/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 d'octubre de 2003, per la qual s'estableix un règim per al comerç de drets d'emissions de gasos d'efecte hivernacle en la comunitat. La transposició d'aquesta Directiva a l'ordenament jurídic espanyol es va fer mitjançant el Reial decret llei 5/2004, de 27 d'agost, pel qual es regula el règim del comerç de drets d'emissions de gasos d'efecte hivernacle. El Govern de les Illes Balears va estimar convenient crear, mitjançant el Decret 3/2005, de 2 de gener, l'Oficina Balear del Canvi Climàtic, adscrita a la Conselleria de Medi Ambient.

Aquesta oficina exerceix les funcions relatives a la coordinació de les actuacions que s'executen en l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria de canvi climàtic i al compliment del com-

promís de reducció d'emissió de gasos d'efecte hivernacle; al control de la contaminació atmosfèrica i de la qualitat de l'aire (el laboratori de l'atmosfera); a la gestió de drets d'emissió de gasos d'efecte hivernacle; al compliment de les obligacions internacionals i comunitàries d'informació inherents a les emissions contaminants de gasos d'efecte hivernacle i de la qualitat de l'aire dins l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, i al seguiment i l'evolució del clima.

En aquest àmbit, el 23 de novembre de 2006 es presentà l'estudi de les tendències climàtiques de les Illes Balears, fruit del Conveni de col·laboració entre la Conselleria de Medi Ambient i la Universitat de les Illes Balears (UIB) per tal de desenvolupar activitats de recerca i formació dins l'àrea del canvi climàtic a les Illes. L'estudi reflecteix la tendència de la precipitació en els darrers 50 anys i la tendència de la temperatura durant els darrers 30 anys.

Pel que fa a la precipitació:

- La precipitació mitjana anual de les Illes ha disminuït a un ritme mitjà de 167 mm en 100 anys, fet que significa una pèrdua d'un 29% de la precipitació mitjana anual en 100 anys.
- Hi ha una tendència a la disminució de la precipitació anual mitjana a un ritme aproximat de 200 mm/100 anys.
- Es confirma l'augment en la freqüència de dies de precipitació poc o molt intensa, així com la disminució de la freqüència de dies de precipitació moderada.

- També es confirma la lleugera tendència cap a una desestacionalització de la precipitació.

Quant a la temperatura:

- S'observa un increment de les temperatures màximes diàries anuals a un ritme mitjà de 5°C en 100 anys.
- Les temperatures màximes augmenten a un ritme major a l'estiu i a la primavera i a un ritme menor a l'hivern i a la tardor.
- Les temperatures mínimes diàries mitjanes han augmentat a un ritme mitjà de més de 6°C en 100 anys.
- Les temperatures mínimes augmenten a un ritme major a l'estiu i a la primavera i a un ritme menor a l'hivern i a la tardor.

També el 23 de novembre de 2006 el conseller de Medi Ambient signà un conveni amb GESA per tal de col·laborar en matèria de contaminació atmosfèrica, meteorologia i canvi climàtic.

La finalitat del conveni és definir la col·laboració d'ambdues parts en matèria d'intercanvi de dades meteorològiques i de qualitat de l'aire en l'àmbit de les Illes Balears. La durada és de dos anys a partir de la data de signatura, prorrogables d'acord mutu de les dues parts.

Amb aquest conveni, GESA es comprometé a facilitar les dades de les nou estacions de qualitat de l'aire de què disposa a les seves centrals tèrmiques amb una periodicitat mínima diària.

Per la seva part, la Conselleria incorpora les dades procedents d'aquestes estacions de control de qualitat de l'aire en la base de dades de la xarxa balear de vigilància de la qualitat de l'aire, així com en el web de l'Oficina de Canvi Climàtic (<http://oficinadelcanviclimatic.caib.es>). Es pot fer un ús públic d'aquestes dades.

13.2.

L'ANÀLISI DEL MEDI AMBIENT A LES ILLES BALEARS

Enguany iniciam l'anàlisi del medi ambient a les Illes Balears començant per l'apartat dels recursos naturals.

13.2.1. ELS RECURSOS NATURALS

A l'igual que en les memòries del CES dels anys passats, en aquest subapartat analitzam l'aigua i l'energia, mentre que pel territori es pot consultar la Memòria del CES 2005.

13.2.1.1. L'aigua

L'evolució de les reserves hídriques a Mallorca, Menorca i Eivissa es detallen en el gràfic A I-46.

Pel que fa a l'evolució interanual, cal destacar l'important augment del 17,41% registrat a Eivissa, provocat per un règim particularment plujós en el primer trimestre de l'any, en què destaquen les pluges

caigudes durant el gener, que assoliren gairebé els 100 litres/m² tant a Eivissa com a Formentera (un 707,3% i un 1.968,1% més, respectivament, que en el mateix període de l'any anterior). A Mallorca i Menorca el creixement interanual va ser més moderat, d'un 1,33% i un 3,5%, respectivament. La variació es representa en el gràfic A I-47.

13.2.1.2. L'energia¹¹⁷

Els resultats de l'obtenció d'energia de règim especial a les Balears el 2006 figuren en el quadre A I-105.

Cal destacar l'augment significatiu del 66,6 % interanual registrat en l'energia d'origen fotovoltaic a l'illa de Mallorca, malgrat que l'energia d'aquest origen només representa el 0,75 % del total de l'energia obtinguda de règim especial en el conjunt de les Illes Balears. L'evolució d'aquest tipus d'energia es representa en el gràfic A I-48.

Totes les energies experimenten un augment llevat de la d'origen eòlic del parc des Milà a Menorca. Així i tot, l'energia obtinguda per aquesta via representa el 81,7% del total de l'energia renovable obtinguda en el conjunt de les Illes Balears. L'evolució de les energies renovables obtingudes el 2006 es visualitzen en el gràfic A I-49.

L'aportació el 2006 segons l'origen, expressada en tant per cent, en el conjunt de les Illes Balears es representa en el gràfic A I-50.

117. El consum d'energia elèctrica es pot consultar en l'apartat 6.4.1.

Quant a l'aportació per illes, es referma el lideratge de Mallorca (el 2005 era del 95,87%) en detriment de Menorca, l'aportació de la qual baixa del 4,11% del 2005 al 3,36 del 2006. L'aportació percentual d'Eivissa es manté constant. (Vegeu el gràfic A I-51.)

D'acord amb el Pla d'impuls a les energies renovables i el Pla d'eficiència energètica, amb data 29 de desembre de 2005, va ser publicada en el BOIB núm. 194 la resolució per la qual s'aprova una nova convocatòria d'ajudes per al foment de l'eficiència energètica i l'ús de les energies renovables. Aquesta convocatòria, a més de mantenir les modalitats de subvenció de convocatòries anteriors, planteja novetats, les quals se centren en l'àmbit dels possibles beneficiaris. Així, poden accedir a les subvencions les comunitats de béns i, en els casos en què abans podien ser beneficiaris els ajuntaments, en aquesta convocatòria també poden sol·licitar ajudes les entitats locals menors. L'import màxim de la convocatòria corresponent al 2006 va ser de 700.000 euros. La partida corresponent als ajuntaments es reparteix segons els quadres A I-106 i A I-107.)

13.2.2. ELS RESIDUS

En aquest subapartat s'estudien els residus sòlids i les aigües residuals.

13.2.2.1. Els residus sòlids

Les dades corresponents a la producció i al tractament de residus a Mallorca es detallen en el quadre A I-108 i el gràfic A I-52.

Pel que fa a la recollida selectiva a Mallorca el 2006, les fraccions que la componen es detallen en el gràfic A I-53. Hi observam que la major aportació (75,2%) correspon al paper, seguit del vidre (18,2%) i els envasos (6,5%), proporcions molt semblants a les del 2005. L'evolució de les diferents fraccions en els darrers tres anys es veu en el gràfic A I-54.

Pel que fa a l'aportació de la matèria orgànica en detall, s'exposen les dades en el gràfic A I-55. En aquest cas la major quantitat de matèria orgànica s'ha recollir dels llots de depuradora (75,1%), seguit de les restes de poda i jardineria (21,7%). L'evolució en els darrers tres anys s'observa en el gràfic A I-56.

En la fracció de rebuigs s'hi inclouen les 323.866 tones de residus incinerats i les 185.018 tones de residus abocats. Pel que fa als residus incinerats, s'experimenta un augment del 16,6% respecte de l'any anterior, mentre que els abocats disminueixen un 11,2%.

Finalment, la distribució segons el tractament seguit dels residus sòlids urbans a Mallorca es detalla en el gràfic A I-57. Quant a Menorca, a la planta des Milà hi han arribat 51.912,7 tones de residus sòlids urbans (un 2,91% menys que l'any anterior), el tractament dels quals a la planta de compostatge ha estat el que es veu en el gràfic A I-58. Cal esmentar que, de les 25.742 tones compostades, 2.011 procedeixen de la recollida selectiva i 23.731 de la segregació en el tractament de residus en massa. D'altra banda, les 1.135 tones de subproductes recuperats inclouen 946 tones de paper i cartró, 80 de vidre i 109 d'envasos metàl·lics.

Pel que fa a la recollida selectiva de residus a Menorca el 2006, s'han registrat les dades que s'adjunten en el quadre A I-109.

Una representació en gràfic de sectors ens ajuda a visualitzar les dades de les fraccions més importants de recollida selectiva. No hi hem tingut en compte l'aportació de les recollides complementàries. (Vegeu el gràfic A I-59.)

En l'apartat de recollides complementàries, cal esmentar les dades del quadre A I-110, en què els percentatges representen la variació respecte del 2005 (la recollida d'olis usats no disposa de tant per cent de variació atès que aquest servei s'inicià l'1 de gener de 2006). L'evolució de la recollida selectiva en els darrers tres anys de les principals fraccions s'observa en el gràfic A I-60.

Amb referència a les Pitiüses, el 2006 es varen generar un total de 157.216,82 tones de residus, de les quals 8.420,56 corresponen a Formentera i 148.757,39 a Eivissa.

Pel que fa a les entrades als abocadors, les dades es recullen en el quadre A I-111, i es visualitzen en el gràfic A I-61. La participació de Formentera en aquest concepte se centra en les 8.077,41 tones de residus sòlids urbans, de les quals 1.526,85 corresponen a l'abocador de Ca na Putxa i 6.550,56 a l'abocador de Cap de Barbaria.

Pel que fa a la recollida selectiva (les fraccions procedents de la recollida selectiva són gestionades a l'estació de transferència de residus), les dades del 2006 es donen en el quadre A I-112, en què el tant per cent de variació es fa respecte de les dades del 2005, i es representen en el grà-

fic A I-62. La participació de Formentera en aquestes dades són les 195,49 tones de paper i les 147,66 de vidre. La variació interanual es representa en el gràfic A I-63.

13.2.2.2. Les aigües residuals

En aquest apartat farem referència a les dades recollides per les instal·lacions gestionades per l'Agència Balear de l'Aigua i de Qualitat Ambiental i Litoral, amb el supòsit que aquestes dades es poden extrapolar a les altres entitats competents en matèria de depuració

Pel que fa al cabal total depurat el 2006, les dades es detallen en el quadre A I-113.

En el volum depurat d'Eivissa i Formentera, cal indicar que el d'Eivissa fou de 13.611.016 metres cúbics i el de Formentera de 399.769. En el quadre apareixen ambdós conjuntament per poder fer la comparativa interanual.

El volum depurat, mesurat en percentatge sobre el total de les Illes Balears, es pot visualitzar en el gràfic A I-64. Pel que fa a l'evolució del cabal total depurat en els darrers anys, es pot veure en el gràfic A I-65 com en el conjunt de les Illes Balears segueix una línia ascendent.

Del cabal total depurat el 2005, 20,90 Hm³ (44,57%) segueixen tractament terciari. Pel que fa a aquest nivell de tractament, les dades del 2006 es detallen en el quadre A I-114. El cabal que segueix aquest tractament també ha seguit l'evolució, en què el 2006 s'observa un canvi de tendència respecte dels anys anteriors. (Vegeu el gràfic A I-66.)

Pel que fa al nombre de depuradores, el 2006 a Mallorca en funcionaren 54, a Menorca 12, a Eivissa 10 i 1 a Formentera, la qual cosa suposa 2 depuradores més a Menorca respecte de l'any anterior. Les altres illes no experimenten canvis.

13.2.3. EL LITORAL

La morfologia illenca de les Illes Balears origina una gran longitud de costa que, en total, és de 1.428 quilòmetres. A aquest fet s'hi afegeix la gran importància del turisme per a la economia de les Illes Balears. Ambdós factors creen conjuntament la necessitat de mantenir les aigües litorals en bon estat.

En aquest sentit el Govern de les Illes Balears va iniciar l'any 2004 el Pla de neteja del litoral gràcies al qual la totalitat del litoral balear va ser cobert en el període comprès entre l'1 de juny i el 30 de setembre. El 2006 va continuar aplicant-se el Pla de neteja del litoral balear, amb els resultats expressats en quilos. Aquestes dades representen que a les Illes Balears es recolliren 233.597 quilos de residus, la qual cosa representa una mitjana diària de 1.915 quilos. La variació interanual en quilos per tipus de residu s'expressa en el quadre A I-115 i A I-116.

Per tipus de material recollit, el resultat del 2006 és el que figura en el gràfic A I-67.

Per municipis, on es va recollir més quantitat de residus a l'illa de Mallorca va ser a Palma (19.803 kg), seguit de Pollença (14.695 kg) i Andratx (14.504 kg). A Menorca la major quantitat de residus es

va recollir a Maó (11.749 kg), seguit de Ciutadella (8.756 kg) i es Mercadal (8.512 kg). Pel que fa a les Pitiüses, la massa més important de residus es recollí a Sant Josep (8.715 kg), seguit d'Eivissa (7.491 kg) i Sant Antoni (7.236 kg). A Formentera es recolliren un total de 2.182 quilos. Les dades comparatives mensuals s'expressen en el quadre A I-117, i es visualitzen en el gràfic A I-68.

En el marc d'actuacions realitzades en el Pla de qualitat de les aigües de bany, es va afegir des del mes de desembre de 2006 la neteja de les platges de les Illes Balears en la temporada d'hivern. Aquesta acció comença l'1 de desembre i acaba el 30 d'abril següent, i la va dur a terme un equip de 52 persones. (Vegeu el quadre A I-118.)

13.2.4. EL PATRIMONI NATURAL

En aquest subapartat s'analitzen la vegetació, la fauna, els espais naturals i els espais de natura balear.

13.2.4.1. La vegetació

El 2006 es va continuar la campanya de control de la processonària del pi, concentrada sobretot a les illes de Mallorca i Menorca.

Pel que fa a Mallorca, el nivell d'afectació, en una escala creixent del 0 al 5, al final del 2006 donava com a resultat el quadre A I-119, en què la superfície s'expressa en hectàrees. D'aquesta manera, el nivell d'afectació, en una escala creixent del 0 al 5, al final del 2006 situava el 40% de la superfície afectada en el nivell 0; el 21%,

en el nivell 1; l'11%, en el nivell 2; el 14%, en el nivell 3; el 14% en el nivell 4, i el 0% en el nivell 5. Comparant aquestes dades amb les dels dos anys anteriors, s'han confeccionat els gràfics A I-69 i A I-70.

A Mallorca s'observa que l'afectació per atac sever (nivells 3, 4 i 5) puja fins al 28% (20.867 ha), en tot cas per sota del 60% del 2003, raó per la qual es posà en marxa un pla de xoc que va consistir en les accions següents:

- Potenciació de poblacions de predadors (col·locació de caixes niu d'aus insectívores i refugis per a ratapinyades).
- Destrucció de bosses mitjançant la tallada i els cartutxos (120.000 cartutxos).
- Tractaments terrestres i aeris, amb una previsió inicial de 20.000 hectàrees que finalment s'ampliaren a 22.000.

A Menorca, el nivell d'afectació, en la mateixa escala creixent del 0 al 5, al final del 2006 donava com a resultat el quadre A I-120. En una comparativa amb els tres anys anteriors, obtenim els gràfics A I-71 i A I-72.

La superfície en situació d'atac sever a Menorca puja al 25% (3.037 ha), que, com en el cas de Mallorca, es manté per sota dels nivells del 2003. A Eivissa la situació és especial per la poca presència d'aquesta plaga.

El 2006 es registraren un total de 124 incendis forestals amb un total de 165,27 hectàrees cremades, la qual cosa indica una disminució, tant del nombre d'incendis respecte de l'any anterior, com també

de la superfície afectada. En qualsevol cas es consolida la tendència a la baixa de la superfície afectada, tal com es mostra en el gràfic A I-73.

La distribució per illes i per tipologia de la superfície afectada ens dona com a resultat el quadre A I-121, en què es pot observar que la superfície arbrada cremada és el 29,6% del total (les quantitats es mesuren en hectàrees). En la columna de la dreta apareix el tant per cent de variació respecte de l'any anterior (en la MEMÒRIA del 2005 Eivissa i Formentera figuraven junts).

L'augment registrat a Menorca es produí en un sol incendi: el des Milocar, en el qual es cremaren fins a 130 hectàrees, que representen el 78,8% del total de les Illes Balears. En qualsevol cas l'augment a Menorca s'ha compensat àmpliament per les baixades experimentades a les altres illes.

La distribució de superfície cremada per illes ens dona el gràfic A I-74, en què s'observa que la superfície cremada a Menorca és de major percentatge, amb el 82,2% del total, seguida de Mallorca, amb el 16,3%, i Eivissa, amb l'1,4%. El nombre d'incendis, distribuïts per illes, ens dona el gràfic A I-75, en què Mallorca registra el 54,0% dels focs, mentre que Menorca en registra el 9,7%, Eivissa el 32,3% i Formentera el 4,0%.

Quant a les causes que provoquen els incendis, no varien gaire respecte d'anys anteriors, ja que el factor humà és determinant en la majoria dels casos. Únicament el 10,5% dels casos són per causes naturals (llamps), mentre que en un 50,8% són causats per negligències o

causes accidentals (treballs forestals, fumadors, fogueres incontrolades, etc.) i en un 33,1% són intencionats. El 5,6% restant, assignat a causes desconegudes, probablement també estiguin relacionats directament o indirectament amb l'acció humana. (Vegeu el gràfic A I-76.)

Finalment, la variació mensual en el conjunt de les Illes Balears el 2006, tant pel que fa al nombre d'incendis com a la superfície cremada (hectàrees), es visualitza en el gràfic A I-77.

Un cop acabada la temporada de distribució de plantes del viver forestal de planta autòctona de Menut, en total s'han reparat unes 40.000 plantes de 70 espècies forestals diferents. Una tercera part de les plantes que han sortit del viver s'han utilitzat per a repoblacions de finques públiques i espais naturals protegits. Les espècies més demanades han estat: el pi (*Pinus halepensis*), amb quasi 30.000 plançons, destinats principalment a la repoblació de la finca pública de sa Duaia - es Racó (Artà), i l'alzina (*Quercus ilex*), amb 6.000 exemplars.

D'entre tota la planta produïda per la pròxima temporada (134.000 exemplars), destaca la sembra d'espècies incloses en el Pla de conservació, com l'alzina surera (*Quercus suber*), amb uns 800 exemplars; el roure (*Quercus humilis*), amb 1.100 exemplars, o l'om (*Ulmus minor*), del qual s'han sembrat aproximadament 1.000 plançons.

Amb vista a la pròxima temporada, està previst continuar la millora de les instal·lacions, especialment el banc de llavors de planta autòctona, que allotja més de 400 lots de llavors d'unes 120 espècies diferents.

13.2.4.2. La fauna

En l'àmbit de la protecció d'espècies, el 2006 s'han fet les actuacions següents:

- El 24 de gener de 2006, es varen alliberar a l'albufera de Mallorca 8 nous exemplars de fotges banyudes (*Fulica cristata*), espècie protegida prioritària. Amb aquests exemplars s'eleva a 40 els individus alliberats en tres grups: el primer, de 20 exemplars, es va alliberar el 2004, i el segon, de 12 exemplars, es va alliberar el 2005.
- El 2006 s'han localitzat 15 colles de milana (*Milvus milvus*), espècie protegida prioritària, en el conjunt de les Balears, i s'ha observat el naixement de 17 polls. Aquesta darrera dada representa una disminució, per causes que es desconeixen, respecte del 2005. La comparativa amb anys anteriors (maig del 2006) es detalla en el quadre A I-122 i es visualitza en el gràfic A I-78.
- En relació amb el cens de gavina de bec vermell (*Larus audouinii*), espècie protegida prioritària, el recompte del 2006 ha donat el resultat que es visualitza en el gràfic 34, mesurat en nombre de parelles reproductores. En total, s'han comptabilitzat 1.696 parelles, que aproximen el cens al màxim històric del 2001, amb 1.956 parelles reproductores. (Vegeu el gràfic A I-79.)
- Pel que fa a l'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*), també espècie protegida prioritària de les Balears, dels 23 nius coneguts a Mallorca se n'ocuparen un mínim de 9, la qual cosa faria un total de 9 parelles i confirmaria la tendència

positiva dels darrers anys, amb un increment de 2 parelles.

- El mes de juliol es va efectuar el tradicional recompte de larves de ferreret (*Alytes muletensis*), el qual, després de la baixada del 2005, s'ha estabilitzat malgrat les condicions de sequera del primer trimestre de l'any. Dels 117 punts de recompte del 2005, amb 22.678 larves, s'ha passat a 120 punts el 2006, amb un resultat de 24.365 larves, cosa que confirma la tendència a l'alça dels darrers anys. L'evolució es visualitza en el gràfic A I-80, en què la recta és la línia de tendència.
- Amb referència al voltor negre (*Aegypius monachus*), s'ha instal·lat una càmera per seguir-ne en línia un niu a Escorca. S'han alliberat a Mortitx dos exemplars procedents de València. El balanç del 2006 és de 14 parelles, 11 postes i únicament 5 polls volats.
- Es manté el registre d'avaraments d'aquest grup, amb els resultats següents: dofí mular, 9 exemplars; dofí llistat, 16 exemplars; catxalot, 5 exemplars; cap d'olla gris, 4 exemplars; balena de Cuvier, 1 exemplar, i 3 exemplars més sense identificar. Els avaraments, per illes, varen donar el resultat que es visualitza en el gràfic A I-81.
- El congrés El Rumbo del Arca, Congrés Tècnic de Conservació de Fauna i Flora Silvestres, fet a Formentor els dies 25 a 28 d'octubre i convocat per la Conselleria, amb el suport de l'Ajuntament de Polleça, la CAM, la Fundació Biodiversitat, la Fundació

Territori i Paisatge, el Consell d'Europa i el Ministeri de Medi Ambient, ha estat de gran rellevància per l'elevat nivell de les aportacions presentades (més de 70), les taules rodones i els debats. Com a resultat del congrés, s'han iniciat les tasques per constituir una associació professional de conservadors d'espècies que pot donar continuïtat a la innovada percepció d'aquesta tasca, que ja es coneix en els cercles tècnics com l'«esperit de Formentor».

- El Centre de Recuperació de Fauna Silvestre del COFIB (Consorti per a la Recuperació de la Fauna de les Illes Balears) ha atès 1.863 animals ferits durant l'any 2006. A més, aquest centre ha rebut 316 animals exòtics o mascotes que s'havien extraviat o havien estat abandonades. Destaca també que, per segon any consecutiu, s'han atès una mitjana de 6 animals diaris durant els 365 dies de l'any. Dels animals silvestres autòctons rebuts, un 42% (210 aus, 69 mamífers i 501 rèptils) han pogut ser retornats a la natura.

L'any 2006 s'expediren un total de 13.437 llicències de caça a les Illes Balears, entre noves i renovades, les quals, sumades a les encara vigents, donen un total de 28.516 llicències a final d'any. (Vegeu el quadre A I-123.)

El descens progressiu en el nombre de llicències expedides (amb l'excepció de Formentera) és a causa que des de l'any 2004 s'expedeixen llicències amb vigència bianual o trianual, raó per la qual no és necessari expedir una llicència cada any.

En el capítol d'autoritzacions especials, s'han donat el 2006 un total aproximat de 2.000 permisos de caça amb filats de coll. Atès que els filats han de estar identificats i precintats pels agents de medi ambient, el 2006 se n'han precintat 645. També en el capítol d'autoritzacions especials, cal destacar l'expedició de 250 permisos per a la captura d'aus fringíl·lides, les 124 autoritzacions expedides per controlar cabres en finques privades, les 30 autoritzacions per tir al colomí i les 22 per tir a guàtlera.

Pel que fa als moviments registrats referents als vedats de caça, queden reflectits en el quadre A I-124. Els moviments esmentats no tenen cap influència en la superfície vedada, que es manté pràcticament constant respecte del 2005, tal com s'indica en el quadre A I-125.

Finalment, pel que fa a la pesca fluvial, el 2006 s'han expedit un total de 847 llicències i 109 autoritzacions per a pesca fluvial en els embassaments de Cúber i del gorg Blau.

Des del gener del 2006 s'aplica el Pla de control de poblacions caprines amb l'ajuda de caçadors voluntaris federats de l'ACAM (Associació de Caça Major i Conservació de la Cabra Salvatge Mallorca) que reben formació específica. El 2006 les finques públiques objecte de control han estat 12, i han estat abatuts un total de 784 individus d'un total de 3.781 observacions. Aquests resultats representen un important increment respecte del 2005, any en què foren abatuts 228 individus (el 2004 foren abatuts 302 individus).

En l'àmbit de la normativa publicada amb referència a la caça, cal destacar la Llei 6/2006, de 27 d'abril, balear de caça i pesca fluvial, mitjançant la qual la nostra autonomia passa a tenir una llei pròpia, després de 30 anys de vigència de l'antiga Llei de caça. Aquesta llei regula la conservació i l'aprofitament sostenible de la caça, la pesca fluvial i els ecosistemes dels quals formen part els animals objecte d'aquestes activitats, els quals són considerats recursos naturals renovables, a més es regulen les relacions del seu exercici amb altres interessos i sectors socials, en el territori de les Illes Balears, en aplicació de la competència exclusiva en la matèria reconeguda per l'article 10 de l'Estatut d'autonomia.

13.2.4.3. Els espais naturals

- Parc Natural de s'Albufera de Mallorca

El 2006 s'han fet dues actuacions de gestió hídrica encaminades a salvaguardar la nidificació d'aquàtiques: per una banda, s'ha doblat la capacitat impulsora d'aigües dolces a la bomba solar des Ras amb la instal·lació de quatre nous panells fotovoltaics, el que ha permès la inundació controlada d'aquesta zona i la correcta cria d'avisadors, tirurillos i altres espècies. Per altra, el bombeig d'aigües dolces o salabroses des de Sa Siurana fins al Cibollar ha permès pal·liar els efectes de la sequera i evitar en gran mesura les morts dels pollets de diverses espècies d'aquàtiques.

- Parc Natural de Mondragó

Durant el 2006 s'han redactat els plans següents:

1. Pla d'acció de voluntariat ambiental del Parc Natural de Mondragó 2007-2010, en què s'estableix el procediment que cal que segueixin les associacions i/o les organitzacions que vulguin participar al Parc.
2. Pla d'investigació del Parc Natural de Mondragó 2007-2010, amb la finalitat de potenciar la investigació científica aplicada a la resolució de problemes del territori. Estableix les línies prioritàries d'investigació segons les necessitats de resolució de problemes ambientals i dels estudis elaborats fins al moment.
3. Pla de gestió agroramadera del Parc Natural de Mondragó, amb l'objectiu de caracteritzar les parcel·les agrícoles de titularitat pública del Parc, establir els usos més adients per a cada una, detallar les accions que s'han de dur a terme, definir l'ordre de prioritat i realitzar recomanacions en relació amb aquests objectius.

- Parc Natural de s'Albufera des Grau.

Durant el 2006 s'ha treballat amb les taules de participació del PRUG del Parc. Així, els agents socials, els investigadors, els grups de defensa de la natura, els propietaris i d'altres varen poder debatre els temes que més els afectaven estructurats en blocs: conservació (terrestre i marina), gestió hídrica, ús públic i desenvolupament socioeconòmic.

- Parc Natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera

Durant el 2006, s'han iniciat les obres del nou Centre d'Interpretació de Can Marroig. Aquest projecte té un pressupost d'1.060.000 euros i un termini d'execució de 18 mesos. Les obres previstes transformaran aquest edifici en un centre d'interpretació que inclourà una zona per a exposicions temporals i una altra amb una exposició permanent sobre els valors naturals de la zona.

- Adquisició de la finca des Galatzó

El 16 de maig de 2006, l'Ajuntament de Calvià va adquirir la finca de Galatzó per un import total de 9 milions d'euros. La finca té 131.500.000 metres quadrats de superfície (un 10% de la superfície del terme municipal) i 5.000 metres quadrats edificats. (Vegeu el mapa 1.)

- Natura 2000

En el BOIB num. 21, de 6 d'abril de 2006, es va publicar el Decret 29/2006, de 24 de març, pel qual s'aprova l'ampliació de la llista de llocs d'importància comunitària

Mapa I-1.

Plànol de situació de la finca des Galatzó

(LIC), i es declaren més zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) en l'àmbit de les Illes Balears, segons la consideració del Consell de Govern de 24 de març de 2006.

En l'article 1 s'estableix que les zones que figuren en l'annex I del Decret (28 a Mallorca, 8 a Menorca i 9 a Eivissa i Formentera), en compliment del que estableix l'article 4 del Reial decret 1997/1995, de 7 de desembre, tenen la consideració de llocs d'importància comunitària (LIC), i es proposen per ampliar la contribució de les Illes Balears al compliment dels objectius i dels requisits de la Directiva 92/43/CEE, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la flora i fauna silvestres.

A l'article 2 es declaren zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) els llocs que figuren en l'annex II del Decret (7 a Mallorca i 3 a Menorca), com a ampliació a la contribució de les Illes Balears al compliment dels objectius i dels requisits de la Directiva 79/409/CEE, relativa a la conservació de les aus silvestres.

Finalment, el Decret aprova el mapa director de la Xarxa Natura 2000 a les Illes Balears (recollit en l'annex IV del Decret), format per tots els LIC proposats i les ZEPA designades fins a data d'avui a les Illes Balears.

13.2.4.4. Espais de natura balear

L'1 d'agost de 2006 es va publicar en el BOIB num. 108 el Decret 71/2006, de 28 de juliol, de creació, d'organització i de règim jurídic de l'empresa pública Espais de Natura Balear.

Segons el Decret, l'àmbit d'actuació d'aquesta empresa pública s'estén a qualsevol figura d'espai natural protegit declarat

a les Illes Balears sota la cobertura de normativa estatal o autonòmica, parcs nacionals inclosos, i les seves funcions són gestionar i mantenir els espais naturals protegits i dels parcs nacionals de les Illes Balears declarats de conformitat amb la legislació estatal o autonòmica.

El Decret estableix també que Espais de Natura Balear té plena autonomia funcional en l'exercici de les seves competències.

13.2.5. ALTRES ÀMBITS

En aquest subapartat analitzam la qualitat de l'aire, l'educació ambiental i l'Agenda 21 Local.

13.2.5.1. La qualitat de l'aire

La Xarxa Balear de la Qualitat de l'Aire disposa, des del 2005, de cinc estacions: la del carrer dels Foners de Palma, la de Bellver, la de Ciutadella i la de Sant Antoni de Portmany, a més d'una estació mòbil que fa campanyes itinerants per totes les illes.

Pel que fa a l'estació de Bellver, el 2006 es registraren les dades que es visualitzen en el gràfic A I-82 (mitjanes mensuals) expressades en $\mu\text{g}/\text{m}^3$, llevat les de monòxid de carboni, que s'expressen en mg/m^3 . Els valors del CO apareixen multiplicats per 100, mentre que els d'ozó (O_3) apareixen dividits per 10 en un intent d'homogeneïtzar l'escala de les dades del gràfic.

L'evolució anual dels registres de l'estació dels Foners es visualitza en el gràfic A I-83.

La variació interanual d'ambdues estacions es visualitza en el gràfics A I-84 i I-85, en què les unitats són $\mu\text{g}/\text{m}^3$, excepte

en el CO, que són mg/m^3 . La notació (/10) fa referència al fet que les dades corresponents estan dividides per 10, mentre que la notació (x10) es refereix al fet que les dades estan multiplicades per 10.

Les dades recollides a l'estació de Ciutadella es detallen en el gràfic A I-86.

Les dades registrades a Sant Antoni de Portmany es detallen en el gràfic A I-87. En aquest cas no disposam de les dades del mes de desembre.

13.2.5.2. L'educació ambiental

1. El Centre de Recursos en Educació Ambiental de les Illes Balears (CREAIB)

La creació d'un centre de documentació fou una de les propostes centrals de l'Estratègia balear d'educació ambiental. Aquest centre ha de ser un servei que reculli i difongui la informació i els recursos dels membres del Fòrum d'Educació Ambiental, que atengui consultes i que assessori en temes de medi ambient i d'educació ambiental.

Al final del 2006, la col·lecció del CREAIB consta de 2.639 exemplars catalogats, en què s'inclouen llibres, revistes, obres de referència, monografies, audiovisuals i altres materials. Des del juliol del 2006, s'han donat d'alta en el CREAIB 112 usuaris i s'han fet 434 préstecs.

2. L'Estratègia balear d'educació ambiental

L'Estratègia balear d'educació ambiental, elaborada en el marc del Fòrum d'Educació Ambiental de les Illes Balears, és l'àmbit de referència per dur endavant

un procés que comporta la capacitat per al diàleg, la sensibilització envers el nostre entorn, i la formació de valors compatibles amb la sostenibilitat al nostre arxipèlag. Des del febrer del 2006, l'elaboració d'aquest pla d'acció es fa amb la col·laboració de la Societat Balear d'Educació Ambiental (SBEA), que dinamitza les trobades dels diferents àmbits.

En aquest sentit, s'ha creat, en col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears, l'Ecobaròmetre de les Illes Balears, amb l'objectiu de disposar d'indicadors fiables sobre la percepció que tenen els ciutadans respecte de les temàtiques ambientals. El primer informe presentat es refereix a Mallorca, i mostra, entre moltes altres dades, les tres següents:

- El 98,1% creu que l'activitat humana actual no està en harmonia amb el medi ambient.
- El 96,7% està disposat a actuar a favor del medi ambient.
- L'educació ambiental és la mesura més valorada per resoldre els problemes ambientals (74,2%).

3. Programa de centres ecoambiental

D'acord amb els continguts de l'Estratègia balear d'educació ambiental, la Conselleria de Medi Ambient, juntament amb la d'Educació i Cultura, impulsa el Programa de centres ecoambientals. L'objectiu d'aquest programa és impulsar l'educació ambiental als centres d'educació infantil, primària i secundària de les Illes Balears, i alhora ajudar els centres en l'ambientalització, és a dir, a incorporar la

dimensió ambiental en la seva gestió i en el seu currículum.

4. Centre d'Educació Ambiental de Binifaldó

Durant l'any 2004, hi dugueren a terme activitats d'educació ambiental un total de 20 centres educatius, amb 228 alumnes; el 2005, foren 17 centres diferents, amb 925 visitants, i el 2006 han estat 17 centres diferents, amb 1.060 alumnes participants. Aquesta evolució es visualitza en el gràfic A I-88.

5. Aula Mòbil d'Educació Ambiental

L'Aula Mòbil d'Educació Ambiental és un equipament dotat de diferents recursos didàctics (ordinadors, vídeo i xerrades) que es desplaça per tota la geografia de l'arxipèlag.

Després d'una remodelació integral i d'una modernització dels equips que hi ha instal·lats, l'Aula Mòbil ha ofert els seus serveis a 63 centres educatius el 2004, 65 el 2005 i 86 més el 2006. Aquest darrer any, el nombre d'alumnes que l'han visitat ha superat els 13.300.

6. Aula de la Mar

L'Aula de la Mar és una iniciativa d'educació ambiental destinada a promoure el coneixement del medi marí. A Mallorca, d'acord amb el conveni signat amb el Club Nàutic de s'Arenal, l'equipament està situat a les antigues dependències d'aquesta entitat. El 2006 s'ha signat un conveni amb l'Ajuntament de Palma per crear un nou equipament a l'edifici de sa Petrolera, al Portixol.

A les Pitiüses, el conveni amb el Club Nàutic de Sant Antoni de Portmany permet dur endavant la Setmana del Mar, una activitat per a escolars que s'hi organitza amb la col·laboració i el patrocini d'altres entitats. Durant el 2004, 242 alumnes varen seguir aquest programa; el 2006, foren 434. El 2006 s'ha signat un conveni amb l'Ajuntament de Sant Antoni de Portmany per fer visites guiades a la cova de ses Llagostes, un escenari idoni per a la descoberta del medi marí, a l'abast dels centres educatius i del públic en general d'Eivissa i Formentera.

7. Visites guiades als espais naturals protegits

El Servei d'Educació Ambiental, en col·laboració amb l'Institut Balear de la Natura (IBANAT), ofereix visites guiades per educadors ambientals a diferents espais naturals de les Balears. Durant l'any 2004 es varen fer 540 visites guiades, en què participaren 17.099 persones. El 2005, el total de visites fou de 600, amb un total de 18.398 participants. El 2006 aquestes visites han estat seguides per 577 grups i han comptat amb la participació de 18.546 persones. La progressió es visualitza en el gràfic A I-89.

8. Subvencions per a activitats d'educació ambiental

La Conselleria de Medi Ambient ha creat dues línies de subvencions per a activitats d'educació ambiental: l'una a favor de persones i entitats sense ànim de lucre, i l'altra per a l'ambientalització dels centres educatius (públics i concertats) de les Illes Balears.

El 2003, les subvencions atorgades sumaren 63.147,19 euros; el 2005, el total ascendí a 74.439,02 euros, i el 2006 la xifra s'incrementà fins als 142.219,20 euros. Aquest darrer any tingué lloc la implantació de la línia de subvencions destinada a centres educatius, de la qual s'han beneficiat 77 de públics i 9 de concertats.

13.2.5.3. L'Agenda 21 Local

L'Agenda 21 Local és un sistema de gestió global a curt, mitjà i llarg termini en el qual, mitjançant un pla d'acció, s'estableixen uns objectius ambientals, econòmics i socials, mesurables i avaluable periòdicament, per tal d'aconseguir, amb la participació activa d'un Fòrum Ciutadà, la sostenibilitat del municipi i una millor qualitat de vida dels ciutadans.

Les àrees temàtiques dels plans d'acció de l'Agenda 21 Local a les Illes Balears es visualitzen en el gràfic A I-90.

En l'execució de l'Agenda 21 Local hi ha diferents etapes: l'etapa d'inici, la d'elaboració del diagnòstic del municipi, la d'elaboració del pla d'acció i, finalment, la de funcionament de del pla.

La comparativa entre el 2005 i el 2006 (i principi del 2007) pel que fa a l'estat d'implantació de l'Agenda 21 Local a les Balears es detalla en el gràfic A I-91.

La llista dels ajuntaments de les Illes Balears amb el seu estat d'implantació de l'Agenda 21 Local al final del 2006 és la següent:

- No han iniciat l'Agenda 21 Local: Andratx, Sant Josep i Santa Eulària.

- Etapa d'inici: Banyalbufar, Sant Joan de Labritja i Formentera.
- Etapa de diagnòstic: Deià, Escorca, Fornalutx, Llucmajor, Palma, Santa Margalida, Sóller, Valldemossa, Bunyola, Campos, Costitx, Esporles, Estellencs, Lloseta, Santa Eugènia, Selva, Sencelles i ses Salines.
- Elaboració del pla d'acció: Algaida, Campanet, Inca, Maria de la Salut, Muro, Sant Joan i Santanyi.
- En funcionament: Alaró, Alcúdia, Ariany, Artà, Binissalem, Búger, Calvià, Capdepera, Consell, Felanitx, Lloret, Llubí, Manacor, Mancor, Marratxí, Montuiri, Petra, Pollença, Porreres, Puigpunyent, sa Pobla, Sant Llorenç, Santa Maria, Sineu, Son Servera, Vilafranca, Eivissa, Sant Antoni, Alaior, Ciutadella, es Castell, es Mercadal, es Migjorn, Ferreries, Maó i Sant Lluís.

13.3.

ELS INDICADORS DE SOSTENIBILITAT PER LA GESTIÓ INTEGRAL DE LES ZONES COSTANERES (GIZC)

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, juntament amb l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats, està treballant per fer una Proposta d'una llista d'Indicadors per tal d'avaluar i monitoritzar la Gestió Integral de la Zona Costera (GIZC) a les Illes Balears.

14

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

RESUM

La despesa d'R+D/PIB a les Illes Balears, segons les darreres dades disponibles de l'any 2005 (0,28%), representa tan sols un quart del total nacional (1,13%). Aquest endarreriment també es manifesta en comparar la despesa d'R+D/PIB, ja que les Illes Balears es troben entre les quatre comunitats amb valors inferiors al 0,5%.

La distribució de la despesa d'R+D per sector d'execució a les Illes Balears mostra que les empreses, varen experimentar un descens d'aquesta taxa l'any 2005 (25,07%). Les administracions públiques també han vist frenat l'augment de la seva taxa de creixement, que ha passat del 36,49% al 22,34%. La despesa a les universitats ha passat del 50,92% del total de la despesa en R+D l'any 2002, al 54,74% l'any 2005. Segons les dades de l'INE, el 2005 l'activitat d'R+D a les Illes Balears donava feina a 1.283 persones, de les quals 898,1 eren investigadors, es a dir, el 70%. La despesa mitjana per investigador ha estat de 68.483 euros, un valor per sota de la despesa a l'Estat espanyol. S'observa que a les Illes Balears aquesta despesa ha experimentat una alça durant el període 2002-2004, encara que hi ha hagut un retrocés del 2004 al 2005.

Pel que fa a l'innovació, l'any 2005 el percentatge de la despesa respecte del PIB va ser del 0,83%, dada molt positiva ja que representa més de la meitat del total nacional. La taxa acumulativa de creixement anual en innovació, respecte de l'any 2004, ha estat del 126,44%, que és molt superior a l'increment de despesa en innovació del conjunt de l'Estat espanyol (9,17%). A més, si comparem aquest increment amb la resta de comunitats autònomes, les Illes Balears figuren com la comunitat autònoma amb major taxa acumulativa de creixement i amb una gran diferència respecte de la resta de comunitats autònomes. D'altra banda, l'any 2005 el percentatge d'activitats innovadores de les empreses de les Illes Balears sobre el total espanyol va ser d'un 1,34%, fet que posa de manifest que les empreses de les Illes Balears cada cop tenen més pes sobre el total d'Espanya. Del conjunt d'indicadors de recerca i innovació de les Illes Balears en relació amb Espanya, destaca aquest indicador enfront de tots els altres, ja que és l'únic que supera l'1%.

14.1.

INTRODUCCIÓ

La Unió Europea s'acosta cada cop més a l'objectiu que es va fixar a l'Estratègia de Lisboa (2000) d'aconseguir arribar en R+D+I al 3% del PIB. Si s'assolís aquesta fita, la Comissió Europea estima que s'incrementaria la renda real en a prop d'un 3% i l'ocupació a Europa en un 1,4%. Una de les mesures per apropar-se a aquest objectiu és reeditar i reactivar al llarg dels anys els programes marc.

El VI Programa marc acaba el període de vigència l'any 2007. La Unió Europea prepara ja el nou programa (2007-2013) mitjançant l'elaboració d'estudis i la realització de consultes entre els participants als programes anteriors. Entre les principals novetats del futur programa marc, destaca un increment important del pressupost (un 63% enfront del programa anterior), nous mecanismes de finançament de projectes, creació de regions de coneixement, servei d'assistència únic per a possibles participants, etc.

Així mateix, reforça l'espai europeu d'investigació, que pretén, entre altres coses, que Europa comparteixi un marc comú normatiu d'investigació, que hi

hagi mobilitat efectiva transnacional d'investigadors i que es creïn infraestructures d'investigació d'àmbit mundial i grups interdisciplinaris especialitzats que atreguin recursos humans i financers mundials.

D'altra banda, Espanya ha intensificat la línia de promoció de la investigació amb el programa Ingenio 2010. L'objectiu d'aquest programa és, entre d'altres, incrementar els recursos econòmics dedicats a R+D+I (amb un mínim del 25% en l'actual legislatura i l'assoliment del 2% d'R+D del PIB l'any 2010) per aconseguir de manera efectiva l'objectiu de Lisboa perquè els recursos dedicats amb el Pla nacional d'R+D+I es reconeixen insuficients, i aconseguir major participació de les entitats privades al sistema d'innovació (per arribar al 55% de la contribució el 2010). Els programes per aconseguir aquests objectius són: Consolidar, Cénit, Avanza i Euroingenio, que pretenen l'augment de la massa crítica i l'excel·lència investigadora i la incorporació laboral dels investigadors; la promoció de la participació entre universitats, empreses i centres tecnològics; la incorporació de la societat de la informació als ciutadans i empreses i la promoció de l'ús de les tecnologies de la informació, i la promoció de la participació espanyola al Programa marc.

Pel que fa a les Illes Balears, està vigent el Pla de ciència, tecnologia i innovació (2005-2008). L'objectiu general d'aquest pla és incidir en el reforçament del sistema d'innovació de les Illes Balears mitjançant una sèrie de programes que es dirigeixen a objectius concrets. Els anys

2005 i 2006 han suposat el dos primers anys d'execució efectiva del Pla, amb accions concretes sobre el sistema d'innovació, fet que ha permès obtenir informació sobre com enfocar l'aplicació del Pla en anys posteriors.

14.2.

ANÀLISI DEL SISTEMA D'INNOVACIÓ DE LES ILLES BALEARS

En complir-se una dècada des de la promulgació de la Llei de la ciència a les Illes Balears, és el moment oportú per fer una recapitulació de l'evolució del sistema d'innovació.

S'inclouen en aquesta anàlisi l'estudi dels anys de què les fonts oficials disposin d'informació estadística completa. Aquestes fonts són l'Institut Balear d'Estadística de les Illes Balears (IBAE), l'Institut Nacional d'Estadística (INE), l'estadística d'activitats d'R+D i l'enquesta sobre innovació tecnològica a les empreses.

S'ha produït en els darrers anys un augment de la despesa total d'R+D, a causa de l'increment de la despesa en R+D executada en el sector públic i, sobretot, de l'augment experimentat en la despesa executada per les empreses. (Vegeu el quadre A I-126).

No obstant aquest creixement, respecte del conjunt de l'Estat espanyol i la resta de països industrialitzats, les Illes Balears han acumulat un important endarreriment quant a la despesa d'R+D. La despesa

d'R+D/PIB a les Illes Balears de l'any 2005 (0,28%) representa tan sols un quart del total nacional (1,13%).

Aquest endarreriment també es manifesta en comparar la despesa d'R+D/PIB de totes les comunitats autònomes de l'Estat espanyol. (Vegeu el quadre A I-127).

Tan sols quatre comunitats autònomes sobrepassen l'1% de la despesa d'R+D respecte del PIB regional; així mateix, tan sols quatre comunitats presenten valors inferiors al 0,5%. Les Illes Balears es troben entre les quatre comunitats amb valors inferiors al 0,5%.

Pel que fa innovació, l'any 2005 el percentatge de la despesa respecte del PIB va ser del 0,83%, dada molt positiva ja que representa més de la meitat del total nacional. La taxa acumulativa de creixement anual en innovació, respecte de l'any 2004, ha estat del 126,44%, que és molt superior a l'increment de despesa en innovació del conjunt de l'Estat espanyol (9,17%).

A més, si comparem aquest increment amb la resta de comunitats autònomes, les Illes Balears figuren com la comunitat autònoma amb major taxa acumulativa de creixement i amb una gran diferència respecte de la resta de comunitats autònomes.

La distribució de la despesa d'R+D per sector d'execució a les Illes Balears i les taxes acumulatives de creixement per sectors es mostren en el gràfic AI-92.

En aquest gràfic s'aprecia com les empreses de les Illes Balears, després de recuperar posicions en la despesa total en R+D

entre l'any 2003 i l'any 2004, amb una taxa acumulativa de creixement del 65%, han experimentat un descens d'aquesta taxa l'any 2005 (25,07%).

Les administracions públiques, tot i que en menor grau, també han vist frenat l'augment de la seva taxa de creixement, que ha passat de 36,49 % al 22,34%. La despesa en les universitats, a pesar de continuar mantenint el major pes en el sistema d'innovació de les Illes Balears, ha passat del 50,92% del total de la despesa en R+D l'any 2002, al 52,34% l'any 2004 i al 54,74% l'any 2005, dades que indiquen una taxa acumulativa de creixement baixa en tot el període (2,78% i 4,58%). Es podria indicar que la tendència és cedir part del pes de la seva participació a favor de les administracions públiques i les empreses.

Segons les dades de l'INE, el 2005 l'activitat d'R+D a les Illes Balears donava feina a 1.283 persones, de les quals 898,1 eren investigadors, és a dir, el 70%. Durant el període 2004-2005, el nombre d'investigadors va augmentar en 163,1, això és: una taxa acumulativa de creixement del 22,19%. Així mateix, la proporció d'investigadors en relació amb el total de personal en R+D tendeix a augmentar.

A les Illes Balears la despesa mitjana per investigador ha estat de 68.483, un valor per sota de la despesa observada a l'Estat espanyol. S'observa que a les Illes Balears aquesta despesa ha experimentat una alça durant el període 2002-2004, encara que hi ha hagut un retrocés del 2004 al 2005. (Vegeu el quadre A I-128).

La distribució del nombre d'investigadors per sector d'execució no és homogènia. Tant a Espanya com a les Illes Balears el sector que té més investigadors és el d'ensenyament superior, el sector amb menys investigadors no coincideix, ja que a Espanya correspon a l'Administració i a les Illes es tracta del sector empresarial. (Vegeu el quadre A I-129.)

El 2005 més de la meitat dels investigadors a les Illes Balears (60%) correspon al sector d'ensenyament superior. El sector privat empra menys d'un quart dels investigadors (15%) i la resta pertany a l'Administració pública (25%). Es detecta, respecte d'anys anteriors, una tendència en augment relatiu dels investigadors en les empreses que compensa la disminució relativa observada en l'ensenyament superior. (Vegeu el gràfic AI-93.)

Pel que fa a l'estructura productiva, les empreses de les Illes Balears de menys de 200 empleats representen un 49,95% del total de les empreses. A més, la despesa total en activitats innovadores del 2005 respecte del 2004 s'ha incrementat notablement, amb un augment de 206%. (Vegeu el quadre A I-130.)

Aquest augment consolida l'increment d'anys anteriors i mostra el notable esforç que fan les empreses en innovació any rere any.

D'altra banda, el percentatge d'activitats innovadores de les empreses de les Illes Balears sobre el total espanyol l'any 2005 va ser d'un 1,34%, fet que posa de manifest que les empreses de les Illes Balears cada cop tenen més pes sobre el total

d'Espanya. Del conjunt d'indicadors de recerca i innovació de les Illes Balears en relació amb Espanya, destaca aquest indicador enfront de tots els altres, ja que és l'únic que supera l'1%.

Les empreses industrials de les Illes Balears continuen essent de sectors de caràcter tradicional i de contingut tecnològic baix i mitjà, sense que aquest fet exclouï la possibilitat que determinades empreses apliquin en alguns dels processos tecnològics modernes i noves

Pel que fa als sectors d'alta i mitjana-alta tecnologia, els sectors manufacturers de tecnologia mitjana hi destaquen per damunt de tot (amb un 91,18% en volum de xifra de negocis). En aquest sector les àrees de major protagonisme són les de la construcció naval (41,21%) i maquinària i equips (33,83%). (Vegeu el quadre A I-131.)

S'ha de ressaltar que no es diposa de dades referents als sectors de tecnologia punta, però cal suposar que mantindran la seva importància com en els anys anteriors. Això es pot veure si s'analitza l'evolució de la xifra de negocis per sectors al llarg dels anys: els serveis d'alta tecnologia en activitats informàtiques són els que tenen major xifra de negoci (entre un 40% i un 60%), i el segueixen el sector de correus i telecomunicacions (40%-50%), el sector de la construcció naval (aprox. 40%) i el sector de maquinària i equips (30%-40%). (Vegeu el quadre A I-132.)

Aquesta estructura difereix notablement de l'estructura de la mitjana nacional, en què predominen en termes de xifra de

negocis i venda de productes el sector de l'automòbil, el sector de correus i telecomunicacions i la indústria química.

Finalment, pel que a les patents, els models d'utilitat i el disseny industrial, destaca el fort increment de les patents a escala nacional que hi ha hagut en els darrers tres anys a les Illes Balears (45% del 2004 al 2005, i 14% del 2005 al 2006), cosa que denota l'activitat creixent del sector de recerca i innovació a les Illes Balears. A més, segons les darreres dades disponibles (2005), hi ha hagut una tendència a la baixa de les sol·licituds de models d'utilitat en l'àmbit nacional, però hi ha hagut un creixement notable de les sol·licituds de disseny industrial. (Vegeu el quadre A I-133.)

14.3.

ELS RESULTATS DE LA POLÍTICA D'R+D+I

La planificació de la societat del coneixement a les Illes Balears es concentra en el Pla de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears (2005-2008). Per primera vegada les Illes aborden les necessitats del sistema d'innovació d'una forma integrada. A la MEMÒRIA del CES de l'any 2005 s'explica extensament l'estructura i els continguts d'aquest pla.

Per executar els diferents programes i subprogrames del Pla, s'identifiquen tota una sèrie d'instruments financers competitius (beques, subvencions) i no competitius (convenis, contractes programa). Les acti-

vitats que s'han fet en aquest marc durant l'exercici del 2006, englobades en el programa corresponent, es resumeixen a continuació.

14.3.1. PROGRAMA DE POTENCIACIÓ DE RECURSOS HUMANS

Els recursos humans són el factor limitant de la capacitat d'absorció i de producció de coneixements d'un sistema d'innovació, i aquest continuar essent un dels punts més dèbils de les Illes Balears. Per això, es va considerar prioritari fer un esforç en aquest sentit.

- a) Oferta de beques predoctorals (BOIB núm. 90, de 27 de juny de 2006). L'any 2006 es varen concedir 15 beques predoctorals, tres més que l'any 2005, amb una despesa total de 62.550. Al final del 2006 el nombre actiu de becaris predoctorals era 47. Aquesta nova convocatòria presentà dues novetats com a resultat de la publicació de l'Estatut del personal investigador en formació. La primera és l'extensió dels beneficis del sistema de Seguretat Social als becaris dels dos primers anys, encara que no tinguin la consideració de treballadors assalariats subjectes a l'Estatut dels treballadors i a la resta de legislació laboral, i la segona és la contractació laboral, amb determinats requisits, per als dos anys següents del programa.
- b) Borses de viatge fora de les Illes Balears (BOIB núm. 88, de 22 de juny de 2006) per als beneficiaris d'una beca predoctoral del Govern de les Illes Balears.

Durant l'any 2006 s'han concedit un total de 17 borses de viatge amb una despesa total de 41.595,5 euros. En la convocatòria del 2006 s'han inclòs, com a novetat, ajudes perquè els becaris puguin fer presentacions en congressos científics.

c) Durant l'any 2006 es va firmar un nou Conveni específic de col·laboració entre el Ministeri d'Educació i Ciència i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per al desenvolupament del Protocol general relatiu al Programa d'incentivació de la incorporació i la intensificació de l'activitat investigadora (Programa I3) per un import de 1.470.000 euros i que permetrà la incorporació d'11 doctors al sistema d'R+D de les Illes Balears.

14.3.2. PROGRAMA DE REFORÇAMENT DE LA BASE CIENTÍFICA

Aquest programa s'encamina a dos objectius fonamentals: reforçar l'estructuració del sistema d'R+D públic per incrementar-ne la competitivitat i l'eficàcia, i reforçar i crear infraestructures.

- Grups competitiu (BOIB núm. 178, 26 de novembre de 2005). Aquestes ajudes tenen com a objectiu reconèixer l'esforç i l'activitat de grups que concorren habitualment a fonts de finançament estatal i internacional i obtenir un bon nivell de qualitat investigadora. D'un total de 52 sol·licituds, s'han concedit 40 ajudes, amb un import total de 40.000 euros.
- Projectes d'R+D per a grups emergents i competitiu (BOIB núm. 145, de 19 d'octubre de 2006). Es varen publicar ajudes per a tres línies de subvenció diferents amb un import de 185.000 euros per a l'any 2006. Les tres noves línies de subvenció es resumeixen en la destinada a grups de joves investigadors de les Illes Balears, que permetria donar suport a grups emergents; la destinada a fomentar i reforçar la investigació en les ciències socials i humanitats i, per acabar, una tercera línia que pretén donar suport a la investigació interinstitucional amb la finalitat de mobilitzar el coneixement complementari en diverses temàtiques científiques. L'any 2006 tan sols es va resoldre el programa per al foment de grups de joves investigadors i grups emergents. D'un total de 32 sol·licituds presentades, es varen concedir 26 projectes.
- Ajudes per organitzar reunions, congressos, seminaris, simposis i jornades de caràcter científic i tecnològic a les Illes Balears (BOIB núm. 97, d'11 de juliol de 2006). Al final del mes de desembre del 2006 s'havien rebut 14 sol·licituds, de les quals se n'han concedit 10, amb una despesa total de 41.990 euros.
- Conveni firmat amb el Consell Superior d'Investigacions Científiques l'any 2005 per elaborar un projecte de gestió integrada de la zona costanera de les Illes Balears (projecte GIZC Balears). L'any 2006 s'ha dotat el GIZC amb 500.000 euros, que s'han traduït en diversos projectes, principalment d'estudis geològics, biològics i ambientals del litoral de les Illes Balears i de sistemes de captació d'informació marina.

Continua vigent el protocol de col·laboració iniciat l'any 2002 i amb acabament el 2011 per fer obres de construcció i d'ampliació de centres d'investigació. L'aportació anual de la Direcció General d'R+D+I és d'uns 450.759,08 euros. A més, el Govern de les Illes Balears finança la construcció de l'Edifici d'Instituts Universitaris i l'aplicació i la millora de la xarxa de comunicacions de la UIB amb una despesa de 500.000 euros.

El 25 de setembre de 2006, la Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació va firmar un protocol de col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears amb l'objectiu d'enfortir la capacitat investigadora de l'Institut Universitari d'investigació en Ciències de la Salut (IUNICS) mitjançant el cofinançament al 50% de la dotació de mobiliari per a l'edifici del IUNICS, amb una despesa de 100.000 euros anuals durant l'any 2006 i l'any 2007 i una aportació anual de 100.000 euros dels pressupostos dels anys 2006, 2007 i 2008 per a les despeses de manteniment.

La Direcció General d'R+D+I va efectuar una transferència de capital per un import de 100.000 euros a l'Institut Balear de la Salut per satisfer les despeses derivades del projecte de rehabilitació integral i de condicionament de dos pavellons a l'Hospital Joan March per ubicar-hi la Fundació Caubet-Cimera. D'altra banda, va efectuar una aportació de 441.387 euros per a la dotació d'un animalari que compleixi els requisits de qualitat i serveis que s'estableixen per a un centre d'excel·lència investigadora d'àmbit internacional.

14.3.3. PROGRAMA DE FOMENT DE L'ARTICULACIÓ DEL SISTEMA D'INNOVACIÓ DE LES ILLES BALEARS

Quant al foment de l'articulació del sistema d'innovació de les Illes Balears per potenciar que les empreses i les entitats de les Illes Balears patentin els seus resultats d'investigació i per permetre'n la protecció i l'explotació, es va afegir a la convocatòria d'accions especials aquesta possibilitat. Durant el 2006, es varen concedir 7 ajuts per formalitzar patents amb un pressupost de 63.153,00 euros.

Així mateix, el mes d'octubre del 2005 es va publicar una convocatòria d'ajudes a entitats privades de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per dur a terme projectes de recerca, desenvolupament tecnològic i innovació. Aquesta convocatòria té vigència fins al 2007. Durant el 2006 es va continuar concedint ajuts per dur a terme aquests projectes. El pressupost destinat a aquest efecte va ser de 321.206,80 euros.

Finalment, s'ha concedit una subvenció a la Fundació Kovacs per desenvolupar i mantenir el lloc web www.espalda.org. L'import de la subvenció ha estat de 100.000 euros. L'interès d'aquest projecte radica en el fet que ofereix informació sobre l'esquena des del vessant científic enfocada als professionals, i del vessant divulgatiu destinada al públic general. Per tant, fomenta la investigació científica i l'interès social envers aquest tema.

14.3.4. PROGRAMA DE SUPORT A LA INNOVACIÓ I A LA CREACIÓ D'EMPRESSES INNOVADORES

Per potenciar el sistema de recerca i d'innovació, és fonamental donar suport a la innovació i promocionar la creació d'empreses innovadores, sobretot dins l'àmbit de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC). En aquesta tasca destaca, de forma genèrica, el paper de la Fundació IBIT, que implusa iniciatives que faciliten el progrés de la societat balear en els camps de la societat del coneixement i de la innovació tecnològica. Aquestes iniciatives es concreten en forma de projectes (regionals, nacionals o internacionals) que estan relacionats amb els diferents aspectes de suport a la innovació i la creació d'empreses innovadores. L'any 2006 el Govern va donar una subvenció a la Fundació IBIT per un total de 676.641,39 euros per finançar aquests projectes.

No menys important és el suport a la innovació en el sectors tradicionals. En aquesta àrea és fonamental mantenir la cooperació entre la política d'innovació i la política industrial en la seva contribució a la generació d'un entorn competitiu. Un aspecte central que s'ha de resoldre és la racionalització de la xarxa de centres tecnològics i les seves estratègies de col·laboració nacional o internacional per aconseguir un elevat nivell d'eficàcia.

Per això, s'ha obtingut finançament FEDER (un 50%) per adquirir equipament, posar-lo en marxa, formar el personal dels centres tecnològics i reorientar-lo cap al sector per treballar en xarxa i de forma

coordinada a fi d'obtenir una massa crítica de generadors i de transferència de tecnologia suficient.

Al final del 2005 es va signar, per aquest concepte, un conveni específic amb cadascun dels centres tecnològics que té vigència fins al 2007, amb el pressupost següent: INESCOP, 250.000 euros; CETEBAL, 200.000 euros; ITEB, 240.000 euros; PIME Menorca, 180.000 euros, i la Fundació IBIT, 240.000 euros.

Pel que fa al suport a la recerca i la innovació en el sector turístic, destaca per sobre de tot el projecte SAITUR (2006-2007), que consisteix en un sistema de suport a la innovació turística a les Illes Balears i que ha disposat d'un pressupost de 4.680.000 euros (50% FEDER).

La Comissió Europea va aprovar aquest projecte en la convocatòria d'accions innovadores i implica el llançament d'un centre d'R+D+I (anomenat CIDTUR), la transferència de tecnologia sobre turisme, l'execució dels seus primers projectes pilot i l'animació de tot el sistema d'innovació de les Illes Balears. Durant el 2006 s'han fet les actuacions següents:

- Disseny de la definició estratègica i de gestió del CIDTUR.
- Creació d'una taula sectorial sobre TIC i turisme.
- Realització d'un estudi de prospectiva sobre la creació d'un clúster del sector audiovisual a les Illes Balears.
- Prospectiva del perfil TIC del turista que visita les Illes Balears.

- Creació d'una incubadora d'empreses de base tecnològica a Eivissa orientada a emprenedors dins la cadena del valor del turisme.
- Disseny d'un projecte pilot de l'oferta pictòrica virtual de les galeries d'art i museus de Palma obert a actuacions a Eivissa i Menorca.
- Establiment de sinergies de CIDTUR amb la resta de centres tecnològics de les Illes Balears, així com amb la Xarxa d'Antenes Tecnològiques, i afavorir l'especialització en turisme d'algunes entitats de la Xarxa.

Durant el 2006, es va firmar el conveni entre el Govern central i el Govern de les Illes Balears per crear de manera conjunta la Fundació CIDTUR i per cofinançar-ne les despeses corrents en un 50%. Se'l va dotar inicialment d'un pressupost de 60.000 euros.

Un altre projecte que cal destacar en l'àmbit turístic és el projecte Aus de Balears: www.ausdebalears.org. Aquest projecte de bioturisme, iniciat l'any 2004, està enfocat a oferir tota la informació necessària per observar les aus amb l'objectiu d'oferir nous productes turístics i que siguin respectuosos amb el medi ambient. És d'especial interès a determinades àrees de les Illes Balears (albufera de Mallorca, albufera des Grau de Menorca o ses Salines d'Eivissa i Formentera), on el seu prestigi i l'interès que provoca ha crescut entre els aficionats a l'ornitologia. L'any 2006 tingué un pressupost de 42.000 euros, dedicats principalment a mantenir i ampliar el portal.

D'altra banda, s'ha de mencionar el projecte IberAvanthotel, una iniciativa de la Direcció General de Recerca, Desenvolupament i Innovació, Git consultors (que és el coordinador), la Fundació IBIT, Universidad de Playa Ancha (Xile), Cámara de Turismo de Viña del Mar i ECOREDLATI-NA (Xile). Aquest projecte consisteix a millorar l'anterior sistema Avanthotel i implantar-lo a les Pitiüses, on ja estava implantat la versió anterior i a regions turístiques de Xile, on el sector turístic suposa un dels principals motors econòmics.

Per últim, la Direcció General de Recerca, Desenvolupament i Innovació ha participat en el projecte europeu CIPHER (Comparing Innovation Frameworks in European Regions) per elaborar una metodologia de treball comuna per crear i consolidar polítiques adients d'innovació en l'àmbit regional partint de l'anàlisi i l'experiència de cadascun dels socis.

En sectors complementaris a l'activitat turística, s'ha mantingut un portal de serveis nàutics, www.balearsnautic.com, amb la finalitat d'implicar tot el sector empresarial nàutic esportiu entorn de l'oferta conjunta de serveis nauticoesportius que hi ha a les Illes Balears, de manera que aquest portal satisfaci les possibles necessitats de serveis dels navegants que visiten les nostres costes. El pressupost destinat durant el 2006 ha estat d'uns 200.000 euros.

Pel que fa al suport a la innovació i la creació d'empreses innovadores, hi ha també el foment a la creació d'empreses innovadores i de base tecnològica com una eina vital per potenciar el sistema de recerca i innovació de les Illes Balears.

Per això, en aquest objectiu, l'any 2006 va tenir lloc la cinquena edició del Concurs d'Innovació amb l'objectiu d'impulsar el desenvolupament de projectes, idees i empreses relacionats amb la tecnologia i la innovació. En el concurs hi va haver dues modalitats: l'una per a idees de projectes d'innovació tecnològica i l'altra per a plans de negoci d'empreses innovadores de base tecnològica de nova creació. En total es presentaren 49 propostes en ambdues modalitats (20 més que l'any anterior), i el pressupost total destinat a premis va ser de 165.000 euros.

Destaca que en aquesta edició del concurs es va convocar un premi especial d'innovació en turisme i un premi especial d'innovació en arquitectura amb criteris de desenvolupament sostenible, cadascun dotat amb 15.000 euros

Una altra activitat que cal destacar en aquest objectiu és la incubadora d'empreses de base tecnològica situada al Parc BIT. Es tracta d'una iniciativa per proporcionar diversos serveis logístics i tecnològics a les empreses que s'hi instal·lin. Durant el 2006 han estat ubicades al Parc BIT 6 empreses, i hi ha 8 empreses en preincubació. També s'han organitzat cicles de formació i trobades sectorials. El pressupost destinat durant el 2006 ha estat d'uns 250.000 euros.

Un darrer aspecte, però no menys important per promocionar la recerca i la innovació a les Illes Balears, és el suport a les entitats o unitats d'interfície, que intenten facilitar el contacte entre l'entorn científic i l'entorn productiu del sistema d'innovació perquè, entre altres coses, es produeixi

transferència de tecnologia i coneixements perquè els dos entorns es beneficiïn mútuament de les sinergies esdevingudes.

Dins aquest marc, destaca la Xarxa d'Antenes Tecnològiques, que és una xarxa física i virtual de centres de suport a empreses innovadores i emprenedores de les Illes Balears coordinada per la Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació. Els objectius de la xarxa són, entre d'altres, informar, assessorar i analitzar nous projectes; facilitar l'intercanvi d'idees; fomentar la cooperació entre agents d'innovació i empresaris; donar suport a empreses i emprenedores, i fomentar la cultura científica.

L'any 2006 es va firmar un conveni entre el Govern de les Illes Balears i els agents del sistema d'innovació de les Illes Balears per desenvolupar, mantenir i animar el portal d'innovació www.balearsinnova.net. La finalitat del portal és fomentar la innovació entre empreses, emprenedors i tota la societat de les Illes Balears i aconseguir ser el punt de trobada entre l'oferta i la demanda d'innovació. El conveni el varen subscriure la Universitat de les Illes Balears, a través de la seva Oficina de Suport a la Recerca (OSR); l'INESTUR (Institut d'Estratègia Turística); el CBE (Centre Balears Europa); la FUEIB (Fundació Universitat-Empresa de les Illes Balears); el CEEI-IDI; l'IDI Palma; l'IDI Manacor; l'IDI Eivissa; l'IDI Ciutadella; la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Mallorca, Eivissa i Formentera; la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Menorca; la CAEB Mallorca; la CAEB Menorca; la CAEB Eivissa; PIME Mallorca; PIME

Menorca; PIME Eivissa i Formentera; l'IFOC (Institut de Formació Ocupacional de Calvià), i diversos centres tecnològics: el ParcBIT, CETEBAL (Centre Tecnològic Balear de la Fusta), INESCOP (Institut Tecnològic de Calçat i Connexes), Fundació IBIT, ITEB (Institut Tecnològic de la Bijuteria) i Centre d'Investigació i Foment de la Qualitat de PIME Menorca.

Així mateix, es va convocar una línia d'ajuts per als membres de la Xarxa d'Antenes per dur a terme projectes d'innovació i que es va dotar amb 791.000 euros. Es varen rebre un total de 31 sol·licituds i se'n varen concedir 25, amb més de 500.000 euros concedits.

14.3.5. PROGRAMA DE DIFUSIÓ DE LA CULTURA CIENTÍFICA

Les activitats d'apropament de la ciència a la societat de les Illes Balears que ha fet la Direcció General d'R+D+i en el marc d'aquest programa han estat les següents:

- Setmana de la Ciència. Entre el 6 i el 21 de novembre de 2006 va tenir lloc la sisena edició de la Setmana de la Ciència, activitat que es fa simultàniament a totes les comunitats autònomes i que està emmarcada en la Setmana Europea de la Ciència i la Tecnologia. Aquesta activitat permet que tots els centres d'investigació i tecnològics obrin les portes i ens mostrin les activitats que s'hi duen a terme. Durant l'edició de l'any 2006 es varen fer un total de 459 activitats, un 47% més que l'edició anterior.
- Seminari sobre Espais de Ciència. Durant els dies 8, 9 i 10 de març de 2006 va tenir lloc un fòrum de discussió sobre els espais dedicats a la ciència, com ara les fires de ciència, les setmanes de la ciència, les exposicions, etc., i amb especial referència al futur Museu de la Ciència de les Illes Balears.
- Fira de la Ciència de les Illes Balears. Durant els dies 27, 28 i 29 d'abril de 2006 a Mallorca i els dies 11, 12 i 13 de maig de 2006 a Eivissa va tenir lloc la cinquena edició de la Fira de la Ciència amb la temàtica «Ciència i tecnologia de la mar». Una de les novetats va ser l'exposició «La Mar, el Mar. La Mediterrània Font de Vida», organitzada en col·laboració amb el Departament de Biologia de la Universitat de les Illes Balears, l'IMEDEA i el Centre Oceanogràfic de les Illes Balears.
- Història de la Ciència a les Illes Balears. Durant l'any 2006 s'han editat els dos primers volums de la col·lecció «Història de la Ciència a les Illes Balears», fruit d'un conveni amb la Universitat de les Illes Balears.
- Col·lecció *La ciència a les Illes Balears*. Amb aquesta col·lecció es pretén posar en relleu i a l'abast de tots edicions en facsímils d'obres representatives de la producció científica que s'ha dut a terme a les Illes Balears al llarg de la història. Durant l'any 2006 se'n va editar el cinquè volum *La recerca marina a les Illes Balears. Els orígens de l'oceanografia espanyola*, Pere Oliver Reus (dir).

- Seminari 100 Anys d'Oceanografia. Durant el mes de novembre es va fer un cicle de conferències sobre la recerca marina a les Illes Balears.
- Durant el mes de setembre es va fer la tercera edició del Seminari Internacional d'Innovació i Turisme (INTO), orientat aquesta vegada al turisme de salut, i que es va fer a Palma i Calvià amb una assistència de 200 persones. Destaca com a novetat l'organització d'un concurs de comunicacions científiques i pòsters, amb l'ànim de potenciar i de donar a conèixer els avenços actuals en l'àrea d'innovació i turisme a escala mundial. La dotació va ser de 2.500 euros.

14.4.

SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

En aquest apartat es fa un ràpid repàs de l'estat de la Societat de la informació a les Illes Balears i, a més, es fa un exercici de comparació respecte de l'estat de les altres comunitats autònomes amb relació a aquest aspecte.

El primer punt que cal tractar fa referència a la implantació d'Internet dins les llars de les Illes Balears, així com a la utilització que en fan els ciutadans.

Respecte al percentatge de llars que disposen de connexió a Internet, les Illes Balears es troben en una situació bastant bona, ja que el 45,8% de les llars ja disposen d'algun tipus de connexió a la xarxa. Aquest valor és quasi 5 punts per-

centuals superior a la mitjana nacional i només el superen dues comunitats autònomes, Catalunya i Madrid.

Pel que fa al tipus de connexió a internet i la seva distribució, s'ha de destacar que el tipus de connexió predominant és la banda ampla (RDSI, ADSL o cable). Concretament el 39,6% de les llars de les Illes Balears disposen de connexió a internet per banda ampla, el que vol dir que, de cada 10 llars que diposen de connexió a internet, més de 8 tenen banda ampla. Dit d'una altra manera la ràtio entre el nombre de llars que disposa de connexió a internet per banda ampla pel nombre de llars que diposa d'internet suposa un 0,86, que és la més alta de l'Estat espanyol.

Si es contempla el nombre de persones que utilitza internet, les Illes Balears també ocupen un lloc destacat entre les comunitats autònomes, amb un 53,7% de la població que ha utilitzat internet en els darrers 3 mesos, només superada una altra vegada per Catalunya i Madrid. Ara bé, aquest percentatge dista molt de l'esperat cent per cent que en un futur no molt llunyà es vol assolir. (Vegeu el quadre A I-134.)

Amb referència a les empreses, tractarem les quatre característiques més importants referents sempre a la societat de la informació. Concretament ens referim a la connexió a Internet, al tipus de connexió, a les empreses que disposen de pàgina web, i al comerç electrònic. (Vegeu el quadre A I-135.)

Pel que respecte al percentatge d'empreses amb accés a Internet, les comunitats autònomes es situen entre el 85% i el

99%. Les Illes Balears es troben entre les tres primeres comunitats autònomes, prop de 4 punts percentuals per sobre de la mitjana estatal.

Per altra banda, si ens fixam en el percentatge d'empreses que disposen d'accés per banda ampla, les Illes Balears ocupen una posició mitjana (amb un 93,89%), lleugerament inferior a la mitjana de l'Estat, però a només 4 punts percentuals de les dues primeres comunitats autònomes, Madrid i Canàries.

Respecte al nombre d'empreses amb pàgina web, les Balears es troben just per davall de la mitjana, amb un 48,93%, enfora de la Comunitat de Madrid (amb un 59,25%) o Catalunya (amb un 56,02%) i podem dir que, decididament, aquest és un aspecte a millorar dins el camp de la Societat de la Informació a les Illes Balears.

Pel que fa al comerç electrònic, el percentatge d'empreses que ofereixen serveis de comercialització a través d'Internet té relació amb el volum de negoci de vendes per la xarxa que realitzen les empreses. Per tant aquest indicador ens pot servir per estudiar de manera indirecte les vendes a través d'Internet.

En termes generals, a Espanya aquest índex és prou alt, situant-se entre el 92% i el 100%, i amb una mitjana del 97,2%.

Les Illes Balears es troba entre les cinc comunitats autònomes on aquest percentatge és major, amb un 98,8%.

Per últim, comentar les iniciatives que va participar el Govern de les Illes Balears durant l'any 2006 referides a la Societat de la Informació:

- **Projecte Ciutats Digitals (2004-2007):** Consistent en implantar un programa pilot a Calvià, Mancomunitat Nord de Mallorca i Formentera com possible projecció a la resta del territori de les Illes Balears del potencial i utilitats de les noves tecnologies en l'economia, la societat i en la prestació de serveis de la pròpia administració. Amb un pressupost global del projecte de 5.100.000 euros (25% de la CAIB).
- **Projecte Pla AVANÇA:** Que té l'objectiu d'aconseguir l'adequada utilització de les Tecnologies de la Informació i Comunicació, contribuint a l'increment de la productivitat i la competitivitat, així com a la promoció de la igualtat, accessibilitat i millora de la qualitat de vida dels ciutadans. Amb un període d'execució de 2006-2007 i un pressupost durant 2006 (40% pressuposat del Govern Central) de: 400.354 euros invertits en la inclusió dels discapacitats i tercera edat en la societat de la informació.

CAPÍTOL II

*MERCAT DE TREBALL
I SEGURETAT SOCIAL*

RESUM

El capítol II es divideix en dos apartats, mercat de treball i Seguretat Social, per mitjà dels quals es fa una anàlisi exhaustiva d'aquests dos àmbits, no tan sols des de la perspectiva de la nostra comunitat autònoma, que constitueix el principal objecte d'aquest estudi, sinó també posant en relació les dades obtingudes de l'any 2006 a les Illes Balears amb els resultats obtinguts a la resta d'Espanya.

Així, i en relació amb el mercat de treball, s'analitzen el nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social, que al llarg del 2006 han estat 441.280. Aquests resultats milloren respecte de l'any passat. A més, en l'anàlisi de la població ocupada per branques d'activitat observam que hi ha un increment en tots els sectors econòmics, tret del sector agrícola.

La creació d'ocupació d'aquest any 2006 s'ha concentrat en el sector de la construcció, mentre que el sector de serveis és el segon amb l'augment més important. Així mateix, s'ha d'assenyalar la importància creixent del col·lectiu de treballadors estrangers, en especial els de països de fora de la Unió Europea. El total de la població estrangera afiliada a la Seguretat Social al llarg del 2006 ha estat, com a mitjana, de 73.725 persones, xifra que suposa un increment del 18,8% respecte de l'any passat. D'altra banda, quant a la taxa d'atur, cal dir que durant l'any 2006 s'ha situat en el 6,5%, com a mitjana: 0,8 punts per sota de la taxa del 2005. En el rànquing per comunitats autònomes, les Illes Balears se situen en la cinquena posició pel que fa a la taxa d'atur més baixa.

Amb referència als índexs de qualitat del treball, les dades ens duen a fer una valoració relativament positiva respecte del lloc capdavanter que la nostra comunitat hi ocupa, la qual cosa s'explica pel bon comportament dels indicadors relatius a les taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur. Una anàlisi dels indicadors de l'Estratègia europea per a l'ocupació ens mostra, un any més, que les Illes Balears, si bé es troben en una posició millor que la resta de l'Estat, encara no compleixen els objectius establerts per la Comissió Europea en la Cimera de Lisboa.

Quant a les característiques bàsiques de la negociació col·lectiva a les Balears, cal reiterar que es tracta d'una estructura de caire sectorial. Els nostres convenis col·lectius sectorials més importants, pel nombre de treballadors que ocupen i per les empreses a les quals afecten, són els de l'hoteleria, la construcció i el comerç.

Respecte de l'activitat del Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears (TAMIB), al llarg del 2006 el nombre d'expedients tramitats és de 5.617. Tots, llevat d'un arbitratge, són de conciliació/mediació. Globalment considerada, l'activitat del TAMIB s'ha incrementat en 104 expedients, és a dir, l'1,89%, percentatge considerablement inferior al de l'any passat.

Finalment, en l'àmbit de la prevenció de riscos laborals, com vàrem començar a fer en la memòria de l'any passat, s'hi analitzen el marc normatiu, l'activitat administrativa pública i privada en prevenció de riscos laborals, i l'àmbit de la negociació col·lectiva. Quant a la sinistralitat laboral, continua com a factor que mereix una atenció especial, ja que s'incrementa un 5,1%.

La recaptació líquida de la Seguretat Social a les Illes Balears durant l'exercici del 2006 ha estat de 2.247,57 milions d'euros (373.097 milions de pessetes), xifra que representa un increment del 8,24% respecte de l'any anterior.

El nombre total de pensions contributives que s'han percebut a les Illes Balears l'any 2006 és de 156.256, la qual cosa representa l'1,9% del nombre total de pensions contributives de l'Estat espanyol. La contrapartida monetària del total de pensions contributives ha arribat al valor de 1.168,09 milions d'euros, amb un increment del 6,64%. Per comparació a les dades relatives als valors mitjans de les pensions de les diferents comunitats autònomes, les pensions mensuals de les Illes Balears tenen un valor de 585,15 euros, i s'han situat sempre en els llocs més baixos de la taula. Només se situen per sota de les Balears: Galícia, Extremadura i Múrcia. Ara bé, a diferència de la comparativa per comunitats autònomes, la comparació de les pensions mitges amb les d'altres províncies posa de manifest que vint províncies presenten pensions mitges inferiors a les de la nostra comunitat autònoma uniprovincial, la qual cosa òbviament la situa més a prop de les posicions centrals de la taula que de les posicions inferiors. Si, a més, el que tenim en compte és l'import mitjà que percep cada pensionista, podem comprovar que en el 2006 hi ha vint-i-vuit províncies amb imports mitjos percebuts per pensionista inferiors al de la nostra comunitat autònoma, en la que s'aprecia un percentatge superior que la mitjana nacional de persones que perceben dos o més pensions. El cas més freqüent és el de la percepció d'una pensió de viduïtat simultàniament amb la de jubilació, a la qual cosa contribueix molt positivament el que la taxa d'activitat femenina sigui, en les Illes Balears de les més altes d'Espanya. Per províncies de l'arc mediterrani, només se situen per sobre de les Balears: Barcelona, València, Màlaga i Tarragona.

El total de pensions durant el 2006 va ésser de 155.831, mentre que el total de pensionistes va ésser de 137.009 persones, la qual cosa suposa una ràtio d'1,14 pensions per pensionista, constituint una de les ràtios més altes de l'Estat. En aquest sentit, l'import mitjà per pensionista suposa que les Illes Balears milloren el seu rànquing provincial en 8 posicions, i passen del lloc 32 al 24.

La pensió contributiva mitjana de Mallorca és de 590,63 euros; la de Menorca, de 593,10 euros; la d'Eivissa, de 568,69 euros, i la de Formentera, de 503,89 euros.

La mitjana mensual de les pensions de jubilació és de 645,33 euros; la de les pensions de viduïtat, de 427,49 euros; la de les d'incapacitat permanent, de 666,90 euros; la de les d'orfandat, de 252,19 euros, i les que són a favor dels familiars, de 270,69 euros.

L'import anual dels subsidis ha estat de 122,43 milions d'euros, amb un increment en relació amb l'any anterior del 7,15%.

Quant a la protecció per atur, la despesa relativa a les prestacions per atur és de 401,2 milions d'euros, xifra que significa una variació del 8,8% i un increment en el nombre de beneficiaris de l'1,5%. D'altra banda, durant l'exercici del 2006 també ha augmentat la cotització de la Seguretat Social un 4,3%, de manera que s'ha arribat a una quantia total de 107,12 milions d'euros.

1

MERCAT DE TREBALL

RESUM

El nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social al llarg del 2006 ha estat de 441.280 persones. Aquests resultats milloren, en conjunt, respecte de l'any passat. En l'anàlisi de la població ocupada per branques d'activitat observam que s'incrementa en tots els sectors econòmics, tret del sector agrícola.

La creació d'ocupació d'aquest any 2006 s'ha concentrat en el sector de la construcció, mentre que el sector de serveis és el segon amb l'augment més important. Així mateix, s'ha d'assenyalar la importància creixent del col·lectiu de treballadors estrangers, en especial els de països de fora de la Unió Europea. El total de la població estrangera afiliada a la Seguretat Social al llarg del 2006 ha estat, com a mitjana, de 73.725 persones, xifra que suposa un increment del 18,8% respecte de l'any passat. D'altra banda, amb relació a la taxa d'atur, cal dir que durant l'any 2006 s'ha situat en el 6,5%, com a mitjana: 0,8 punts per sota de la taxa del 2005. En el rànquing per comunitats autònomes, les Illes Balears se situen en la cinquena posició pel que fa a la taxa d'atur més baixa.

Amb referència als índexs de qualitat del treball, les dades ens duen a fer una valoració relativament positiva respecte del lloc capdavanter que la nostra comunitat hi ocupa, la qual cosa s'explica pel bon comportament dels indicadors relatius a les taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur. Una anàlisi dels indicadors de l'Estratègia europea per a l'ocupació ens mostra, un any més, que les Illes Balears, si bé es troben en una posició millor que la resta de l'Estat, encara no compleixen els objectius establerts per la Comissió Europea en la Cimeria de Lisboa.

Quant a les característiques bàsiques de la negociació col·lectiva a les Balears, cal reiterar que es tracta d'una estructura de caire sectorial. Els nostres convenis col·lectius sectorials més importants, pel nombre de treballadors que ocupen i per les empreses a les quals afecten, són els de l'hoteleria, la construcció i el comerç.

Respecte de l'activitat del Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears (TAMIB), al llarg del 2006 el nombre d'expedients tramitats és de 5.617. Tots, llevat d'un arbitratge, són de conciliació/mediació. Globalment considerada, l'activitat del TAMIB s'ha incrementat en 104 expedients, és a dir, l'1,89%, percentatge considerablement inferior al de l'any passat.

Finalment, en l'àmbit de la prevenció de riscos laborals, com varen començar a fer en la memòria de l'any passat, s'hi analitzen el marc normatiu, l'activitat administrativa pública i privada en prevenció de riscos laborals, i l'àmbit de la negociació col·lectiva. Quant a la sinistralitat laboral, continua com a factor que mereix una atenció especial, ja que s'incrementa un 5,1%.

1.1.

PANORAMA GENERAL DE L'OCUPACIÓ

Basam l'anàlisi de l'ocupació de l'any 2006 en la informació que s'ha pogut extreure de l'estadística d'afiliació a la Seguretat Social (TGSS) i de l'enquesta de població activa (INE-EPA).¹ S'inclouen en aquest apartat una anàlisi de l'evolució que han experimentat els índexs de qualitat del treball (IQT), tant per a les Illes Balears com per a la resta de comunitats autònomes. Aquest any 2006, s'han incorporat un major nombre de dades desglossades per gènere, per així poder aprofundir en l'anàlisi de la situació de la dona en el mercat de treball i la seva evolució.

1.1.1. ANÀLISI DE LES DADES D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL

El registre de treballadors afiliats a la Seguretat Social al llarg del 2006 ha estat de 441.280 persones. Aquests resultats milloren els de l'any passat. Per comparació a les dades del 2005, s'ha produït un augment de 20.034 treballadors ocupats, fet que, en termes percentuals, equival a un 4,8% d'increment.

1. Sobre les diferències metodològiques d'aquestes dues fonts estadístiques, vegeu: *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, 2001*, p. 372 i 373.

**QUADRE II-1. TREBALLADORS/ES EN ALTA LABORAL
SEGONS EL GÈNERE, ILLES BALEARS (2000-2006)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Taxa anual acumulativa 2000-2005
Dones	145.890	153.388	157.928	161.471	167.160	178.751	189.091	4,15
Homes	223.174	230.291	232.164	230.897	232.112	242.492	252.186	1,67
Total	369.064	383.679	390.092	392.368	399.273	421.243	441.277	2,68

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social. Elaboració del Centre d'Estudis i Programes Laborals de la Conselleria de Treball i Formació.

**QUADRE II-2. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA FEMENINA SOBRE EL TOTAL
DE POBLACIÓ OCUPADA. ESPANYA – ILLES BALEARS (2000-2006)**

	Illes Balears	Espanya
2000	39,5%	37,2%
2001	39,9%	38,0%
2002	40,5%	38,6%
2003	41,2%	39,3%
2004	41,9%	39,8%
2005	42,4%	40,5%
2006	42,9%	41,1%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social. Elaboració del Centre d'Estudis i Programes Laborals de la Conselleria de Treball i Formació.

La població ocupada femenina augmenta (+5,8%) per sobre de la població masculina (+4%) respecte de l'any 2005. Si es té en compte el període 2000-2006, s'han creat 43.200 nous llocs de treball que han estat ocupats per dones (un augment del 29,6%), mentre que en el col·lectiu masculí l'increment ha estat de 29.012 llocs de treball, cosa que, en termes relatius, equival a un 13%. (Vegeu el quadre II-1.)

No obstant això, el percentatge de dones sobre el total de la població ocupada continua essent inferior al percentatge d'homes. En concret, l'any 2006 s'ha tancat amb 188.091 dones ocupades sobre un

total de 441.279 persones en aquesta situació, la qual cosa representa un percentatge del 42,9%. Aquest percentatge, en el conjunt de l'Estat, és d'un 41,1%. (Vegeu el quadre II-2.)

L'aspecte remarcable d'aquest percentatge, cal cercar-lo en l'evolució que el pes de l'ocupació femenina té sobre el total de l'ocupació. Així, l'any 2000, l'ocupació femenina representava el 39,5% del total de l'ocupació de les Illes Balears, mentre que l'any 2006 aquest percentatge s'ha situat en el 42,9%. En el conjunt de l'Estat, l'ocupació femenina s'ha situat 1,8 punts per sota dels registres que es donen

QUADRE II-3. CREIXEMENT DE L'OCUPACIÓ PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2005-2006)

	2005	2006	Variació	(%)
Agricultura	9.962	9.518	-444	-4,5
Indústria	31.186	31.484	298	1,0
Construcció	60.315	65.780	5.465	9,1
Serveis	319.783	334.499	14.716	4,6
Total	421.246	441.280	20.034	4,8

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Nota: No es comptabilitzen afiliats a altres CA.

a les Illes Balears. Del 37,2% s'ha passat al 41,1%; és a dir, a les Illes Balears les dones tenen un pes més gran sobre el total de la població ocupada, pes que cada vegada augmenta. Espanya s'acosta a la situació avantatjosa de les Illes Balears, de manera que es va retallant el diferencial.

En l'anàlisi de la població ocupada per branques d'activitat observem que s'incrementa en tots els sectors econòmics, tret del sector agrícola. La construcció, que havia protagonitzat un fort cicle expansiu en la segona meitat dels noranta i que des del 2001 fins al 2004 presenta els primers signes de desacceleració, aquests dos darrers anys és el sector que ha liderat el major creixement en termes d'ocupació (9,1% l'any 2006). El segueix el sector de serveis, amb un increment respecte del 2005 del 4,6%. El sector industrial ha crescut respecte de l'any passat un 1%, xifra que, tot i ser baixa, contrasta amb la pèrdua d'ocupació dels darrers anys, a raó d'un 1% anual. D'altra banda, en l'agricultura, la pèrdua gradual de població afiliada es concreta amb una pèrdua del 4,5% aquest darrer any. Tot això confirma que la creació d'ocupació de l'any 2006 no s'ha

concentrat en un únic sector i que en l'augment de població afiliada s'hi han vist implicats gairebé tots els sectors econòmics. (Vegeu el quadre II-3 i el quadre A II-1.)

Com hem dit, el sector de serveis és el segon sector amb l'augment més important (un 4,6%). Les activitats més dinàmiques del sector de serveis, les que més han crescut en termes relatius, són les activitats de lloguer de maquinària i equip sense operari (14,5%), les activitats informàtiques (14,1%) i les activitats auxiliars a la intermediació financera (14,1%). (Vegeu el quadre II-4.)

Si diferenciam entre els treballadors assalariats i els autònoms, podem assenyalar que el 77,5% dels afiliats d'alta són assalariats, mentre que en el règim d'autònoms aquest percentatge és del 18,4%, proporcions que es mantenen respecte dels anys anteriors (la resta de treballadors —el 4,1%— es classifiquen dins altres règims especials). És especialment rellevant l'increment que s'ha produït en el règim de treballadors de la llar, en el que s'observa un increment respecte de l'any 2005 del 15,78%. (Vegeu el quadre II-5.)

**QUADRE II-4. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES ILLES BALEARS (2005-2006)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats		
	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació
01 Agricultura, ramaderia, caça i activitats dels serveis que hi estan relacionats	290	311	22 7,4%	1.172	1.233	60 5,1%	1.243	1.375	132 10,7%
02 Silvicultura, explotació forestal i activitats dels serveis relacionats	9	10	0 2,7%	19	23	4 21,2%	69	65	-4 -5,9%
05 Pesca, aquicultura i activitats dels serveis relacionats	4	3	-1 -26,2%	7	8	0 5,9%	53	55	2 3,0%
10 Extracció i aglomeració d'antracita, hulla, lignit i torba	1	1	0 -7,7%	0	7	7 —	3	3	0 -3,1%
11 Extracció de petroli, cru i gas natural: activitats dels serveis relacionats amb aquestes	0	0	0 —	1	1	0 0,0%	0	0	0 —
12 Extracció de minerals d'urani i tori	0	0	0 —	0	0	0 —	0	0	0 —
13 Extracció de minerals metàl·lics	0	0	0 —	0	0	0 —	0	0	0 —
14 Extracció de minerals no metàl·lics ni energètics	68	66	-1 -1,9%	69	69	0 -0,1%	454	486	33 7,3%
15 Indústria de productes alimentaris i begudes	468	482	15 3,1%	650	658	7 1,1%	4.721	4.842	121 2,6%
16 Indústria del tabac	0	0	0 —	0	0	0 —	0	0	0 —
17 Indústria tèxtil	71	71	0 0,2%	165	163	-3 -1,6%	290	318	28 9,7%
18 Indústria de la confecció i la pelletteria	87	83	-4 -4,6%	219	206	-14 -6,2%	472	441	-31 -6,6%
19 Preparació, assaonament i acabat del cuir; fabricació d'articles de marroquineria i viatge	170	156	-13 -7,9%	271	253	-18 -6,6%	2.023	1.762	-261 -12,9%
20 Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	288	284	-4 -1,4%	940	892	-48 -5,1%	1.103	1.095	-8 -0,7%
21 Indústria del paper	21	21	0 0,0%	15	15	0 -2,2%	185	186	1 0,6%

continua

**QUADRE II-4. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES ILLES BALEARS (2005-2006)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats		
	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació
22 Edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	265	284	19 7,3%	454	466	12 2,6%	2.011	2.100	89 4,4%
23 Coqueïes, refinat de petroli i tractament de combustibles nuclears	0	0	0 —	1	1	0 0,0%	0	0	0 —
24 Indústria química	123	123	0 -0,2%	60	57	-3 -4,9%	507	515	9 1,7%
25 Fabricació de productes de caubxú i matèries plàstiques	17	17	0 0,0%	14	15	1 6,5%	117	111	-6 -5,0%
26 Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	240	239	-2 -0,7%	429	417	-12 -2,9%	2.288	2.285	-3 -0,1%
27 Metal·lúrgia	19	18	-1 -4,8%	22	23	1 4,2%	110	107	-4 -3,5%
28 Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equipament	443	464	21 4,7%	727	759	32 4,5%	2.663	2.857	195 7,3%
29 Indústria de la construcció de maquinària i equipament mecànic	75	75	0 0,2%	150	154	5 3,1%	526	489	-37 -7,1%
30 Fabricació de màquines d'oficina i equípaments informàtics	5	7	2 45,5%	8	9	1 8,9%	38	36	-3 -6,6%
31 Fabricació de maquinària i material elèctric	74	71	-3 -3,8%	263	246	-17 -6,4%	470	417	-53 -11,3%
32 Fabricació de material electrònic; fabricació d'equipament i aparells de ràdio, TV i comunicacions	4	4	0 0,0%	6	7	1 12,0%	9	9	0 0,0%
33 Fabricació d'equipament i instruments medicoquirúrgics, de precisió, òptica i rellotgeria	48	49	0 0,5%	96	102	6 6,2%	162	159	-3 -1,7%
34 Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	4	4	0 0,0%	17	14	-4 -21,6%	15	15	0 0,0%
35 Fabricació d'altre material de transport	245	248	3 1,4%	658	678	20 3,1%	1.529	1.631	103 6,7%
36 Fabricació de mobles; altres indústries manufactureres	374	360	-14 -3,7%	727	706	-21 -2,8%	2.370	2.349	-21 -0,9%

continua

**QUADRE II-4. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES ILLES BALEARS (2005-2006)**

	Empreses				Autònoms				Assalariats			
	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació
37 Reciclatge	7	8	2 24,7%	6	3	-3 -46,4%	63	105	42 66,2%			
40 Producció i distribució d'energia elèctrica, gas, vapor i aigua calenta	16	17	1 8,6%	10	11	1 14,4%	1.204	1.215	11 0,9%			
41 Captació, depuració i distribució d'aigua	67	67	1 0,8%	49	48	0 -0,7%	1.828	1.971	143 7,8%			
45 Construcció	7.017	7.430	413 5,9%	14.828	15.458	630 4,2%	45.487	50.322	4.835 10,6%			
50 Venda, manteniment i reparació de vehicles de motor i motos; venda al detall de combustible	1.193	1.201	9 0,7%	2.074	2.090	16 0,8%	6.774	7.021	247 3,6%			
51 Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motos	1.989	2.026	38 1,9%	3.322	3.338	16 0,5%	14.417	15.217	800 5,5%			
52 Comerç al detall, excepte de vehicle de motor i motos; reparació d'objectes personals i estris domèstics	7.227	7.322	96 1,3%	17.117	16.943	-174 -1,0%	36.161	37.159	998 2,8%			
55 Hoteleria	6.715	6.877	162 2,4%	12.246	12.353	107 0,9%	57.988	59.899	1.911 3,3%			
60 Transport terrestre; transport per canonades	1.333	1.426	93 7,0%	4.301	4.325	25 0,6%	7.636	8.161	526 6,9%			
61 Transport marítim i per vies de navegació interiors	10	11	0 4,0%	17	21	4 20,4%	88	86	-2 -1,9%			
62 Transport aeri i espacial	31	31	1 2,7%	12	11	-1 -10,5%	4.425	4.567	142 3,2%			
63 Activitats annexes als transports; activitats d'agències de viatges	515	534	19 3,7%	481	494	14 2,8%	8.969	9.650	681 7,6%			
64 Correus i telecomunicacions	122	136	14 11,4%	165	172	7 4,1%	1.995	2.179	184 9,2%			
65 Intermediació financera, excepte assegurances i plans de pensions	53	50	-3 -4,8%	37	38	1 2,3%	5.827	6.056	229 3,9%			

continua

**QUADRE II-4. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES ILLES BALEARS (2005-2006)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats		
	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació	2005	2006	Variació
66 Assegurances i plans de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	102	97	-6 -5,4%	82	77	-5 -6,3%	1.587	1.317	-270 -17,0%
67 Activitats auxiliars a la intermediació financera	239	266	27 11,5%	956	997	40 4,2%	812	926	114 14,1%
70 Activitats immobiliàries	1.623	1.792	169 10,4%	1.869	2.124	255 13,6%	4.456	5.028	572 12,8%
71 Lloguer de maquinària i equipament sense operari, d'efectes personals i estris domèstics	470	484	15 3,2%	875	869	-5 -0,6%	2.791	3.196	406 14,5%
72 Activitats informàtiques	181	193	12 6,4%	496	513	17 3,5%	945	1.079	133 14,1%
73 Investigació i desenvolupament	16	18	1 7,1%	91	118	27 29,2%	145	146	1 0,6%
74 Altres activitats empresarials	3.480	3.655	175 5,0%	5.442	5.957	516 9,5%	25.607	27.231	1.624 6,3%
75 Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria	463	479	16 3,3%	14	13	-1 -8,8%	22.783	23.538	755 3,3%
80 Educació	749	773	23 3,1%	1.194	1.218	24 2,0%	9.535	10.422	888 9,3%
85 Activitats sanitàries i veterinares, serveis socials	1.092	1.125	32 3,0%	1.500	1.614	114 7,6%	21.454	22.715	1.261 5,9%
90 Activitats de sanejament públic	61	58	-3 -5,4%	65	65	0 0,0%	1.565	1.637	72 4,6%
91 Activitats associatives	1.087	1.107	20 1,8%	388	365	-22 -5,8%	4.602	4.842	240 5,2%
92 Activitats recreatives, culturals i esportives	869	911	42 4,8%	1.627	1.688	62 3,8%	7.167	7.661	494 6,9%
93 Activitats diverses de serveis personals	1.289	1.313	23 1,8%	3.145	3.144	-1 0,0%	4.333	4.551	218 5,0%
95 Llars que ocupen personal domèstic	169	163	-7 -4,0%	14	13	-1 -6,0%	336	322	-14 -4,2%
99 Organismes extraterritorials	12	12	0 1,4%	1	1	0 0,0%	26	29	3 12,0%
Activitats no tipificades	11	1	-10 -93,2%	52	8	-44 -85,4%	25	3	-22 -89,4%
Total	41.617	43.032	1.415 3,4%	79.637	81.271	1.634 2,1%	324.458	341.957	17.499 5,4%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-5. TREBALLADORS EN ALTA LABORAL SEGONS RÈGIM, ILLES BALEARS (2001-2006)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Var. 06/05
Règim general	296.665	302.153	302.750	308.526	324.458	341.957	5,39
RE autònoms	75.715	76.234	77.252	78.296	79.637	81.271	2,05
RE treballadors de la llar	4.084	4.671	4.914	4.912	9.753	11.292	15,78
RE agrari	5.546	5.248	5.267	5.308	5.163	4.625	-10,42
RE treballadors del mar	2.303	2.283	2.285	2.235	2.235	2.134	-4,52
Total	384.313	390.589	392.468	399.277	421.246	441.279	4,76

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-6. TREBALLADORS AFILIATS PER ILLES (2005-2006)

	2005	2006	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa (%)
Mallorca	344.276	360.619	16.343	4,75
Menorca	31.885	32.762	877	2,75
Eivissa-Formentera	44.648	47.494	2.846	6,37
Altres províncies	437	404	-33	-7,46
Total	421.246	441.279	20.034	4,76

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

El creixement principal dels treballadors afiliats s'ha produït a les Pitiüses, seguides de Mallorca, mentre que el menor creixement correspon a l'illa de Menorca. Aquesta situació és igual que a l'any anterior, quan l'increment més gran es va produir també a les illes d'Eivissa i Formentera. (Vegeu el quadre II-6.)

Una altra anàlisi que cal fer és la dels treballadors estrangers, per la importància que tenen. Amb les dades del padró del 2006, les Illes Balears continuen essent la comunitat autònoma amb el percentatge més gran de població de nacionalitat estrangera, amb un 16,8% sobre el total

de població, seguida de la Comunitat Valenciana (13,9%) i de Múrcia (13,8%); se situen a 7,5 punts per sobre de la mitjana estatal, en què el pes dels estrangers és del 9,3%.

La població ocupada estrangera va registrar una xifra de 73.725 treballadors d'alta, cosa que suposa un 16,7% del conjunt de treballadors d'alta a la Seguretat Social; aquest percentatge creix any rere any —el 2006 és dos punts superior al de l'any 2005— i les Balears esdevenen la comunitat autònoma amb el major pes de població estrangera sobre el total de treballadors d'alta a la Seguretat Social. En

QUADRE II-7. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL, ILLES BALEARS (2006)

	Unió Europea	No UE	Total	% UE	% No UE
Gener	18.274	39.799	58.073	31,5	68,5
Febrer	18.954	41.061	60.015	31,6	68,4
Març	20.341	43.562	63.903	31,8	68,2
Abril	24.145	48.110	72.255	33,4	66,6
Maig	30.437	52.998	83.435	36,5	63,5
Juny	33.221	54.668	87.889	37,8	62,2
Juliol	34.590	53.976	88.566	39,1	60,9
Agost	34.039	53.212	87.251	39,0	61,0
Setembre	32.732	53.667	86.399	37,9	62,1
Octubre	25.227	45.933	71.160	35,5	64,5
Novembre	21.541	42.872	64.413	33,4	66,6
Desembre	20.834	40.511	61.345	34,0	66,0
Mitjana 2006	26.195	47.531	73.725	35,5	64,5

Font: Tesoreria General de las Seguretat Social.

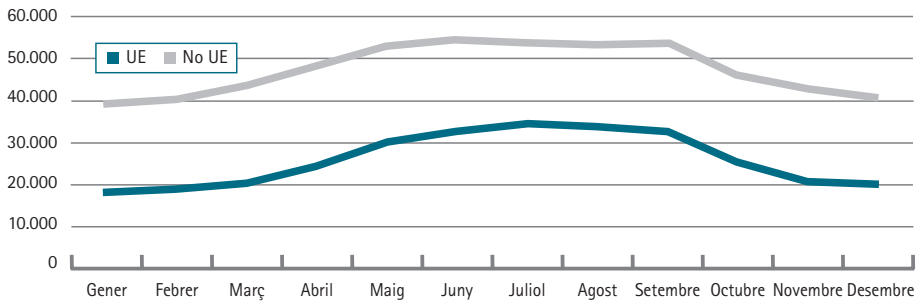
relació amb l'any anterior, s'ha produït un creixement de 11.687 treballadors, fet que ha significat un augment en termes relatius del 18,8%. La distribució dels treballadors estrangers segons la zona de procedència ha variat al llarg dels anys. Si l'any 2001 el pes dels treballadors amb nacionalitat de països de la UE era del 58,7% (18.598), i el dels treballadors amb nacionalitat de països de fora de la UE, del 41,3% (13.906), l'any 2006 s'ha invertit el pes d'aquests dos col·lectius: un 64,5% dels treballadors estrangers són de nacionalitat de països de fora de la UE (47.531) i un 35,5% són treballadors amb nacionalitat de països europeus (26.194).

Així doncs, l'any 2006, el creixement de l'ocupació més important s'ha produït entre els treballadors estrangers. Dels més

de 20.000 nous afiliats, un 79,2% són estrangers, mentre que un 20,8% són nacionals. Tal com s'ha dit anteriorment, l'increment relatiu en el nombre de treballadors estrangers ha estat del 18,8%, en canvi, l'increment en el nombre de treballadors nacionals ha estat del 2,3%.

Mentre que en anys anteriors s'apreciava que durant els mesos de major ocupació (juny, juliol i agost) el pes dels treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la UE era més gran que el dels estrangers amb nacionalitat de països de fora de la UE, l'any 2006 es dona un major pes dels extracomunitaris durant els dotze mesos de l'any. Hi ha diferències estacionals que es poden apreciar clarament en el gràfic II-1. Aquest comportament s'explica per l'especialització de la nostra comunitat

Gràfic II-1
Total d'afiliats estrangers a la Seguretat Social, Illes Balears (2006)

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

autònoma en l'activitat turística, fortament estacional i amb unes necessitats específiques de mà d'obra. (Vegeu el quadre II-7 i el gràfic II-1.)

Segons la nacionalitat, com es reflecteix en els quadres 8A i 8B, podem assenyalar que, dins el grup de països que pertanyen a la Unió Europea, els que aporten més mà d'obra a la nostra comunitat autònoma són, en primer lloc, Alemanya (que aporta el 32,5% dels treballadors de la Unió i l'11,5% del total d'afiliats estrangers), seguit del Regne Unit (el 21,2% i el 7,5%, respectivament) i d'Itàlia (el 17,4% i el 6,2%, respectivament); percentatges de participació que han anat una mica a la baixa respecte dels anys anteriors. D'aquests treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la Unió Europea, el 65,5% cotitzen en el règim general, i el 33% són autònoms, la qual cosa ens mostra la poca significació que tenen en la resta de règims: l'agrari, el de la mar o el de la llar. (Vegeu el quadre II-8A.)

D'altra banda, el col·lectiu de treballadors estrangers afiliats que tenen nacionalitat de països de fora de la Unió Europea —que, com hem comentat abans, és el que ha tingut l'augment més notable— té com a protagonista l'Equador, que passa a ser el primer país de fora de la Unió Europea que aporta més treballadors, per davant del Marroc, i que esdevé per primer any el primer pel que fa al conjunt de països, per davant d'Alemanya (aporta el 19,1% dels treballadors de fora de la Unió Europea i el 12,3% del total d'afiliats estrangers). En ordre d'importància el segueixen el Marroc (el 15,7% i el 10,1%, respectivament) i Colòmbia (el 10,7% i el 6,9%, respectivament). (Vegeu el quadre II-8B.)

Quant als treballadors amb nacionalitat de països de fora de la Unió Europea, malgrat que el 75,1% cotitzen en el règim general de la Seguretat Social i el 5,5% són autònoms, és destacable la presència d'aquest col·lectiu en altres activitats, concretament en els règims especials. En el

**QUADRE II-8A. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL,
PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (UE), ILLES BALEARS (2006)**

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Alemanya	4.755	3.623	21	20	89	8.506
Àustria	279	154	1	0	4	438
Bèlgica	393	134	3	3	5	539
Xipre	1	0	0	0	1	2
Dinamarca	128	76	0	0	0	204
Eslovàquia	176	19	0	0	10	205
Eslovènia	21	2	0	0	1	24
Estònia	9	1	0	0	0	11
Finlàndia	101	19	0	2	0	122
França	1.300	621	7	19	17	1.963
Grècia	77	28	0	0	0	105
Hongria	56	9	0	0	1	66
Irlanda	129	59	0	0	1	188
Itàlia	3.600	905	6	11	31	4.552
Letònia	12	1	0	0	0	13
Lituània	44	4	0	0	0	48
Luxemburg	8	4	0	0	1	14
Malta	5	0	0	0	0	5
Països Baixos	664	279	2	4	3	951
Polònia	700	184	23	2	22	931
Portugal	783	96	5	0	13	898
Regne Unit	3.255	2.253	6	14	28	5.556
Rep. Txeca	219	40	1	1	7	269
Suècia	446	134	2	3	1	586
Total UE	17.161	8.644	77	77	235	26.195

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

**QUADRE II-8B. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL
PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (FORA DE LA UE), ILLES BALEARS (2006)**

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Marroc	6.327	355	456	17	300	7.456
Equador	6.347	91	144	3	2.480	9.066
Colòmbia	3.768	119	88	5	1.117	5.097
Argentina	3.766	364	12	8	578	4.728

continua

QUADRE II-8B. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (FORA DE LA UE), ILLES BALEARS (2006)						
	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Bulgària	1.324	72	46	2	725	2.168
Xina	1.125	424	0	0	150	1.698
Uruguai	1.270	61	7	1	285	1.623
Romania	1.463	62	42	3	418	1.988
Altres	10.311	1.055	141	20	2.180	13.706
Total fora UE	35.701	2.603	935	59	8.233	47.531

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

règim especial d'empleats de la llar hi ha afiliats el 17,3% d'aquests treballadors, el 43,7% dels quals provenen de l'Equador o de Colòmbia. D'aquesta manera es pot afirmar que una bona part dels nous treballadors arribats de l'Amèrica del Sud es dediquen al treball domèstic. Un altre règim en què aquest col·lectiu d'estrangers amb nacionalitat de països de fora de la Unió és representatiu és l'agrari, amb 935 treballadors d'alta durant el 2006 (malgrat tot hi trobam 162 afiliats menys que l'any 2005).

Si es té en compte el període 2001-2006, s'han creat 41.222 noves afiliacions que corresponen a persones estrangeres (un augment del 126,8%), mentre que per al col·lectiu de treballadors nacionals l'increment és de 15.745 llocs de treball (un 4,5%).

Si analitzam aquesta situació segons el país de procedència, són els països de l'Amèrica del Sud els que experimenten els creixements més elevats. L'Equador creix en 8.002 treballadors respecte de l'any 2001; Colòmbia, en 4.566, i l'Argentina, en 4.020. Els països de l'Est, com

Bulgària i Romania (amb gairebé dos mil treballadors cadascun), també contribueixen de manera considerable al creixement de treballadors estrangers d'alta a la Seguretat Social.

Un factor que s'ha de tenir en compte a l'hora de parlar de la incidència de la població estrangera en el mercat de treball balear és el procés extraordinari de regularització de treballadors estrangers que va dur a terme el Govern central durant l'any 2005 i que en el cas de Balears suposaren 19.158 autoritzacions de residència i treball.

1.1.2. ANÀLISI DE L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA

Segons les dades que ofereix l'enquesta de població activa (EPA), la població ocupada a les nostres illes l'any 2006 és de 495.975 persones. Aquesta xifra representa un increment de 27.923 efectius laborals respecte del 2005. Aquest fet, en termes relatius, suposa el 6%, la qual cosa confirma una tendència alcista. (Vegeu el quadre II-9.)

QUADRE II-9. EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ, ILLES BALEARS (1996-2006)

Anys	Variació		
	Metodologia: 2005	Absoluta	Relativa
1996	292.875		
1997	313.200	20.325	6,9
1998	323.275	10.075	3,2
1999	348.325	25.050	7,7
2000	380.675	32.350	9,3
2001	394.075	13.400	3,5
2002	415.450	21.375	5,4
2003	430.250	14.800	3,6
2004	448.775	18.525	4,3
2005	468.052	19.277	4,3
2006	495.975	27.923	6,0
Taxa anual acumulativa 2000-2005			4,2

Font: INE, enquesta de població activa.

Per sectors d'activitat, cal assenyalar que el sector de la construcció —després del fort increment de l'any 2005— i l'agrícola experimenten un descens en el nombre d'ocupats: un 2,4% i un 5,1%, respectivament. Respecte del sector industrial, hi ha una recuperació de persones ocupa-

des després de la tendència decreixent de l'any anterior, amb un augment del 9,3%. Finalment, amb referència al sector de serveis, cal dir que segueix un comportament cíclic similar al dels anys anteriors, amb una tendència creixent. (Vegeu el quadre II-10.)

QUADRE II-10. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2002-2006)

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
1r trim. 2002	8,2	36,7	69,7	273,9	388,6
2n trim. 2002	7,1	36,7	66,4	307,8	417,9
3r trim. 2002	7,9	39,5	63,1	332,8	443,3
4t trim. 2002	9,2	35,6	63,5	303,7	412,0
1r trim. 2003	7,7	37,4	61,6	289,7	396,4
2n trim. 2003	8,3	38,7	64,3	326,5	437,7
3r trim. 2003	9,1	40,6	59,0	350,7	459,4
4t trim. 2003	10,6	41,3	60,8	314,7	427,5

continua

QUADRE II-10. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2002-2006)

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
1r trim. 2004	10,6	39,4	64,2	298,5	412,7
2n trim. 2004	8,7	40,4	71,0	334,5	454,5
3r trim. 2004	10,7	41,0	68,9	357,8	478,4
4t trim. 2004	8,5	37,9	68,1	335,1	449,5
1r trim. 2005	9,7	35,9	73,6	310,5	429,6
2n trim. 2005	7,2	36,4	75,9	366,1	485,6
3r trim. 2005	9,4	40,8	75,0	374,7	499,9
4t trim. 2005	11,0	40,1	70,5	335,4	457,1
1r trim. 2006	8,9	40,8	73,4	333,8	456,9
2n trim. 2006	9,4	42,0	72,8	382,4	506,6
3r trim. 2006	7,8	42,0	69,8	409,3	528,9
4t trim. 2006	9,3	42,7	71,8	367,7	491,5

Font: INE, enquesta de població activa.

1.1.3. ANÀLISI COMPARADA DE LES TAXES D'ACTIVITAT, D'OCUPACIÓ I D'ACTUR DE LES BALEARS I D'ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES

En acabar l'any 2006 les Illes Balears presentaven una taxa d'activitat² del 64,1%, la més alta del territori nacional, de la mateixa manera que els darrers anys. La taxa d'activitat de les Illes ha augmentat de forma considerable respecte del 2005: en concret, presenta 1,4 punts més.

L'any 2006 es produeix un augment tant en la taxa d'activitat femenina com en la masculina. Aquest any la taxa d'activitat femenina ha estat d'un 54,5%, 6,6 punts per sobre de la mitjana estatal. De totes maneres, l'any 2006 les Illes deixen de ser

la comunitat autònoma amb la major taxa d'activitat femenina i se situen en segon lloc per darrere de Madrid (54,9%). Tot i l'entrada creixent de la dona en el mercat de treball i malgrat el consegüent escurçament de distància respecte de la masculina, la taxa d'activitat masculina (del 73,8% l'any 2006) encara se situa molt per sobre de la femenina. El grup d'edat que ha experimentat un major augment de la taxa d'activitat respecte del 2005 ha estat el dels joves (de vint a vint-i-quatre anys), amb un augment de 3,1 punts, que en el cas del col·lectiu masculí s'eleva a 6 punts més que l'any anterior. Quant a aquest col·lectiu, la taxa és 7,4 punts per sobre de la mitjana nacional. (Vegeu el quadre II-11.)

2. Taxa d'activitat entesa com la relació entre la població activa i la potencialment activa.

QUADRE II-11. TAXA D'ACTIVITAT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2005-2006)

	1t-05	2t-05	3t-05	4t-05	Mitjana 2005	1t-06	2t-06	3t-06	4t-06	Mitjana 2006
Espanya	56,9	57,4	57,4	57,7	57,4	58,0	58,3	58,4	58,6	58,3
Andalusia	53,8	54,1	54,2	55,1	54,3	55,4	55,2	55,2	55,4	55,3
Aragó	56,1	56,9	57,1	56,2	56,6	55,7	56,7	56,9	57,1	56,6
Astúries	47,8	47,8	48,2	48,8	48,1	49,5	50,0	50,2	49,7	49,8
Illes Balears	60,4	64,5	65,2	60,8	62,7	61,0	65,9	67,0	62,7	64,1
Canàries	59,5	58,9	59,1	60,0	59,4	60,7	61,1	61,5	60,8	61,0
Cantàbria	53,7	54,3	55,4	55,4	54,7	55,1	54,9	55,7	55,6	55,3
Castella i Lleó	51,8	52,3	53,2	52,8	52,5	52,5	52,9	53,6	53,4	53,1
Castella-la Manxa	52,6	53,9	54,6	54,9	54,0	54,6	54,8	55,4	55,4	55,0
Catalunya	60,8	61,3	61,2	61,8	61,3	61,9	62,2	62,3	62,4	62,2
Comunitat Valenciana	58,8	58,5	58,3	59,0	58,6	59,3	59,5	59,5	60,2	59,6
Extremadura	51,6	51,5	52,4	51,1	51,6	51,6	51,4	51,2	52,2	51,6
Galícia	52,8	53,0	53,5	52,8	53,0	53,5	53,2	54,1	53,6	53,6
Madrid	62,1	62,9	62,2	62,3	62,4	63,1	63,6	63,2	64,4	63,6
Múrcia	57,1	58,0	57,9	58,4	57,8	58,6	59,5	58,6	59,2	59,0
Navarra	59,2	58,8	59,4	61,1	59,6	60,2	60,2	61,5	60,8	60,7
País Basc	56,7	56,9	56,5	57,6	56,9	57,6	58,1	58,3	58,4	58,1
La Rioja	57,9	60,0	59,4	60,3	59,4	59,6	59,4	59,3	59,7	59,5
Ceuta	57,5	57,4	59,0	59,2	58,3	57,5	53,0	52,8	47,9	52,8
Melilla	52,7	51,8	48,8	51,4	51,2	53,4	51,6	53,5	51,4	52,5

Font: INE, enquesta de població activa.

Si tenim en compte el nivell de formació assolit per les persones que formen part de la població activa, ens adonam que la seva taxa d'activitat és més alta com més alt sigui el nivell de formació que tenen, i que aquesta dada és per a ambdós sexes, per a dones i per a homes. (Vegeu els gràfics A II-1, A II-2 i A II-3.)

D'acord amb l'increment de la taxa d'activitat, aquest darrer any la taxa d'ocupació³ de les Balears també ha estat la més alta de l'Estat, d'un 60%. Suposa un increment d'1,8 punts respecte del 2005. Una anàlisi per gènere ens mostra que, en el cas dels homes, la taxa d'ocupació s'ha incrementat 1,4 punts en relació amb la que hi havia l'any 2005. Aquest increment afecta especialment el col·lectiu d'edats compreses entre els vint i els vint-i-quatre anys, que ha augmentat 7,3 punts la taxa d'ocupació, la qual se situa 15 punts per sobre de la mitjana nacional. En el cas de les dones, la taxa d'ocupació ha augmentat 2,1 punts respecte de l'any passat, i el col·lectiu que ha mostrat un comportament més dinàmic ha estat el de vint-i-cinc a cinquanta-quatre anys (3,6 punts més). Les Balears, amb un 50%, són, com l'any passat, la comunitat autònoma amb la segona taxa d'ocupació femenina més alta de l'Estat, per darrere de Madrid (50,1%), tot i l'augment de la taxa d'ocupació en relació amb l'any anterior. (Vegeu els quadres II-12 i II-13.)

D'altra banda, la taxa d'atur⁴ s'ha situat en el 6,5% de mitjana durant l'any 2006, 0,8 punts per sota de la taxa d'a-

tur del 2005. Es troba a 2 punts per sota de la taxa d'atur en l'àmbit nacional, que és del 8,5%. Les Illes Balears ocupen la cinquena posició pel que fa a la taxa d'atur més baixa en el rànquing per comunitats autònomes durant el 2006. Per gènere, la taxa d'atur masculina ha descendit 0,1 punts, mentre que la taxa femenina ha registrat un descens d'1,7 punts i s'ha situat, així, en el 8,3%. Per trams d'edat, la taxa d'atur dels joves de setze a dinou anys ha baixat 11,2 punts, tot i així és del 25%. (Vegeu els quadres II-13 i II-14.)

Si examinem les diferències d'atur per gènere, veiem que les Illes Balears han millorat la posició respecte de l'any passat i han passat, d'ocupar l'onzena posició com a comunitat autònoma on la diferència entre la taxa femenina i la masculina era més baixa, a ocupar la quarta durant el 2006 (amb una diferència d'1,6 punts). Ocupen les primeres posicions les comunitats de La Rioja, les Canàries i Catalunya; en l'altre extrem trobam comunitats com Castella-la Manxa, Castella i Lleó o Cantàbria, en què la taxa d'atur femení se situa a més de dues vegades per sobre de la taxa d'atur masculina. (Vegeu el gràfic II-2.)

Per concloure, en el cas d'una comunitat com la nostra cal subratllar les diferències que es produeixen en la taxa d'atur segons l'època de l'any. Com es reflecteix en el quadre II-14, en els mesos centrals de l'estiu la taxa d'atur (del 4,76%) es redueix respecte de la que hi ha en els

3. Taxa d'ocupació entesa com la relació entre el nombre total d'ocupats i la població total.

4. Taxa d'atur entesa com la relació entre el nombre d'aturats i la població en actiu.

QUADRE II-12. TAXES D'OCCUPACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2005-2006)

	1t-05	2t-05	3t-05	4t-05	Mitjana 2005	1t-06	2t-06	3t-06	4t-06	Mitjana 2006
Espanya	51,1	52,0	52,6	52,7	52,1	52,72	53,3	53,7	53,7	53,4
Andalusia	46,1	46,7	46,9	47,5	46,8	48,1	48,2	48,3	48,6	48,3
Aragó	52,7	53,3	54,1	53,1	53,3	52,2	53,4	54,0	54,2	53,5
Astúries	42,4	42,7	43,7	44,1	43,2	44,4	46,0	45,3	45,1	45,2
Illes Balears	54,0	60,6	61,9	56,2	58,2	55,8	61,5	63,8	58,8	60,0
Canàries	51,9	51,6	52,6	53,6	52,4	53,4	54,1	54,2	53,8	53,9
Cantàbria	48,5	49,4	51,4	50,9	50,1	51,1	51,3	52,1	52,2	51,7
Castella i Lleó	46,5	47,7	49,1	48,2	47,9	47,7	48,5	49,6	49,4	48,8
Castella-la Manxa	47,6	48,9	50,1	49,8	49,1	49,4	49,9	50,5	50,9	50,2
Catalunya	56,0	56,9	57,4	57,7	57,0	57,6	58,1	58,4	58,2	58,1
Com. Valenciana	52,8	53,1	53,7	54,3	53,5	54,0	54,9	54,5	55,1	54,6
Extremadura	42,6	43,7	44,4	43,3	43,5	43,5	44,3	45,3	45,5	44,7
Galícia	47,1	47,1	48,9	48,0	47,8	48,2	48,6	50,2	49,3	49,1
Madrid	57,0	58,6	58,4	58,6	58,1	59,4	59,2	59,3	60,2	59,5
Múrcia	51,9	53,3	53,5	54,0	53,2	54,1	54,8	54,0	54,6	54,3
Navarra	55,5	55,8	56,3	57,4	56,2	56,4	56,9	58,5	58,0	57,5
País Basc	52,2	52,6	52,3	53,9	52,7	53,2	53,9	54,5	54,5	54,0
La Rioja	53,7	56,1	56,7	56,4	55,7	56,1	55,8	55,9	55,5	55,8
Ceuta	46,0	43,8	48,7	48,8	46,8	42,0	40,9	42,9	41,1	41,7
Melilla	43,5	44,1	43,3	45,3	44,0	44,4	44,1	46,9	46,4	45,5

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-13. TAXA D'ACTIVITAT, D'OCCUPACIÓ I D'ATUR, PER GÈNERE I PER GRUPS D'EDAT, ILLES BALEARS (2005-2006)

Illes Balears	Activitat			Ocupació			Atur		
	2006	2005	var. 06/05 (abs.)	2006	2005	var. 06/05 (abs.)	2006	2005	var. 06/05 (abs.)
Ambdós sexes	64,1	62,7	1,4	60,0	58,2	1,8	6,5	7,3	-0,8
16-19	35,7	39,1	-3,4	26,8	24,8	2,0	25,0	36,2	-11,2
20-24	75,3	72,2	3,1	68,0	64,2	3,8	9,7	11,2	-1,5
25-54	84,6	83,1	1,4	79,7	78,3	1,4	5,7	5,9	-0,2
55+	24,3	22,8	1,5	23,3	21,7	1,6	4,2	4,8	-0,6
Homes	73,8	72,4	1,4	70,0	68,6	1,4	5,1	5,2	-0,1
16-19	45,8	44,4	1,3	35,2	31,3	3,9	23,2	29,1	-6,0
20-24	83,9	77,9	6,0	78,5	71,2	7,3	6,4	8,8	-2,3
25-54	92,3	92,4	-0,2	88,0	88,7	-0,6	4,6	4,1	0,5
55+	34,3	30,9	3,4	33,4	30,0	3,5	2,6	3,2	-0,6
Dones	54,5	53,2	1,3	50,0	47,9	2,1	8,3	10,0	-1,8
16-19	25,1	33,4	-8,3	18,0	17,9	0,1	28,6	45,3	-16,7
20-24	66,3	66,2	0,1	57,0	56,8	0,2	14,1	14,2	-0,1
25-54	76,5	73,4	3,1	71,0	67,4	3,6	7,2	8,3	-1,2
55+	15,7	15,8	-0,1	14,6	14,6	-0,1	7,1	7,4	-0,4

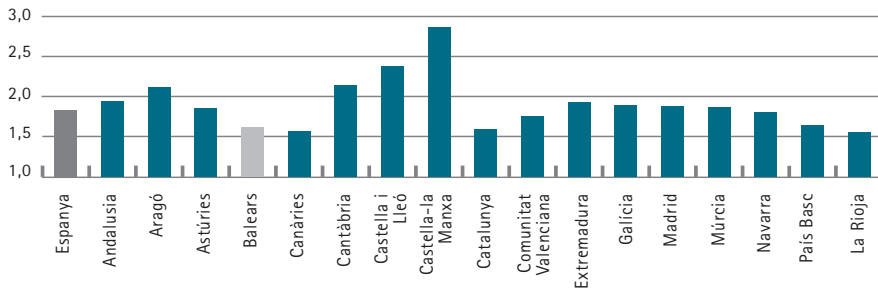
Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-14. TAXES D'ATUR PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2005-2006)

	1t-05	2t-05	3t-05	4t-05	Mitjana 2005	1t-06	2t-06	3t-06	4t-06	Mitjana 2006
Espanya	10,2	9,3	8,4	8,7	9,2	9,1	8,53	8,15	8,3	8,5
Andalusia	14,2	13,8	13,5	13,8	13,8	13,3	12,67	12,52	12,2	12,7
Aragó	6,1	6,3	5,3	5,7	5,8	6,3	5,73	5,16	5,0	5,5
Astúries	11,3	10,8	9,3	9,6	10,2	10,2	8,09	9,76	9,2	9,3
Illes Balears	10,6	6,0	5,0	7,5	7,3	8,5	6,64	4,76	6,2	6,5
Canàries	12,8	12,4	11,1	10,7	11,7	12,0	11,4	11,88	11,5	11,7
Cantàbria	9,8	9,1	7,2	8,1	8,5	7,2	6,69	6,38	6,0	6,6
Castella i Lleó	10,1	8,6	7,6	8,5	8,7	9,2	8,36	7,50	7,5	8,1
Castella-la Manxa	9,6	9,4	8,4	9,4	9,2	9,5	8,95	8,77	8,0	8,8
Catalunya	7,9	7,1	6,1	6,6	7,0	7,0	6,47	6,25	6,7	6,6
Com. Valenciana	10,1	9,2	7,9	8,0	8,8	8,9	7,81	8,29	8,5	8,4
Extremadura	17,4	15,2	15,2	15,3	15,8	15,8	13,69	11,35	12,9	13,4
Galícia	10,9	11,1	8,7	9,1	9,9	10,0	8,6	7,28	8,1	8,5
Madrid	8,3	6,9	6,2	5,9	6,8	5,9	6,98	6,09	6,5	6,4
Múrcia	9,0	8,1	7,6	7,4	8,0	7,7	7,91	7,89	7,9	7,9
Navarra	6,3	5,1	5,2	6,0	5,6	6,3	5,55	4,79	4,6	5,3
País Basc	7,9	7,6	7,5	6,4	7,3	7,6	7,1	6,50	6,7	7,0
La Rioja	7,3	6,5	4,5	6,5	6,2	5,8	6,09	5,76	7,0	6,2
Ceuta	20,0	23,8	17,5	17,6	19,7	27,0	22,9	18,70	14,2	20,7
Melilla	17,4	15,0	11,4	11,8	13,9	16,8	14,6	12,40	9,7	13,4

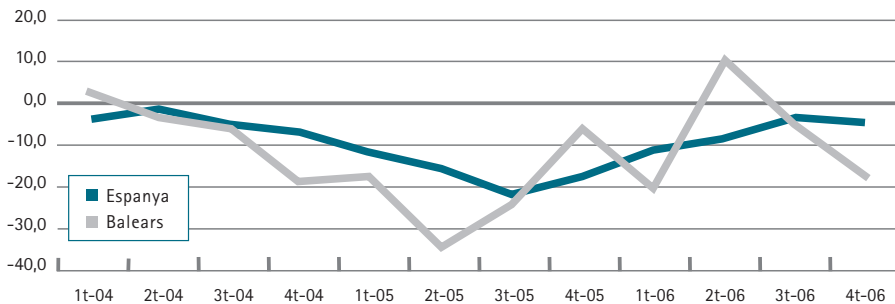
Font: INE, enquesta de població activa.

Gràfic II-2
Diferències d'atur per gènere i per comunitats autònomes (2006)
 (Quocient entre les taxes d'atur femení i masculí
 a cada comunitat autònoma)

Font: INE, enquesta de població activa.

Gràfic II-3
Evolució de l'atur: Espanya–Illes Balears
 (Diferència de les taxes trimestrals interanuals, 2004–2006)

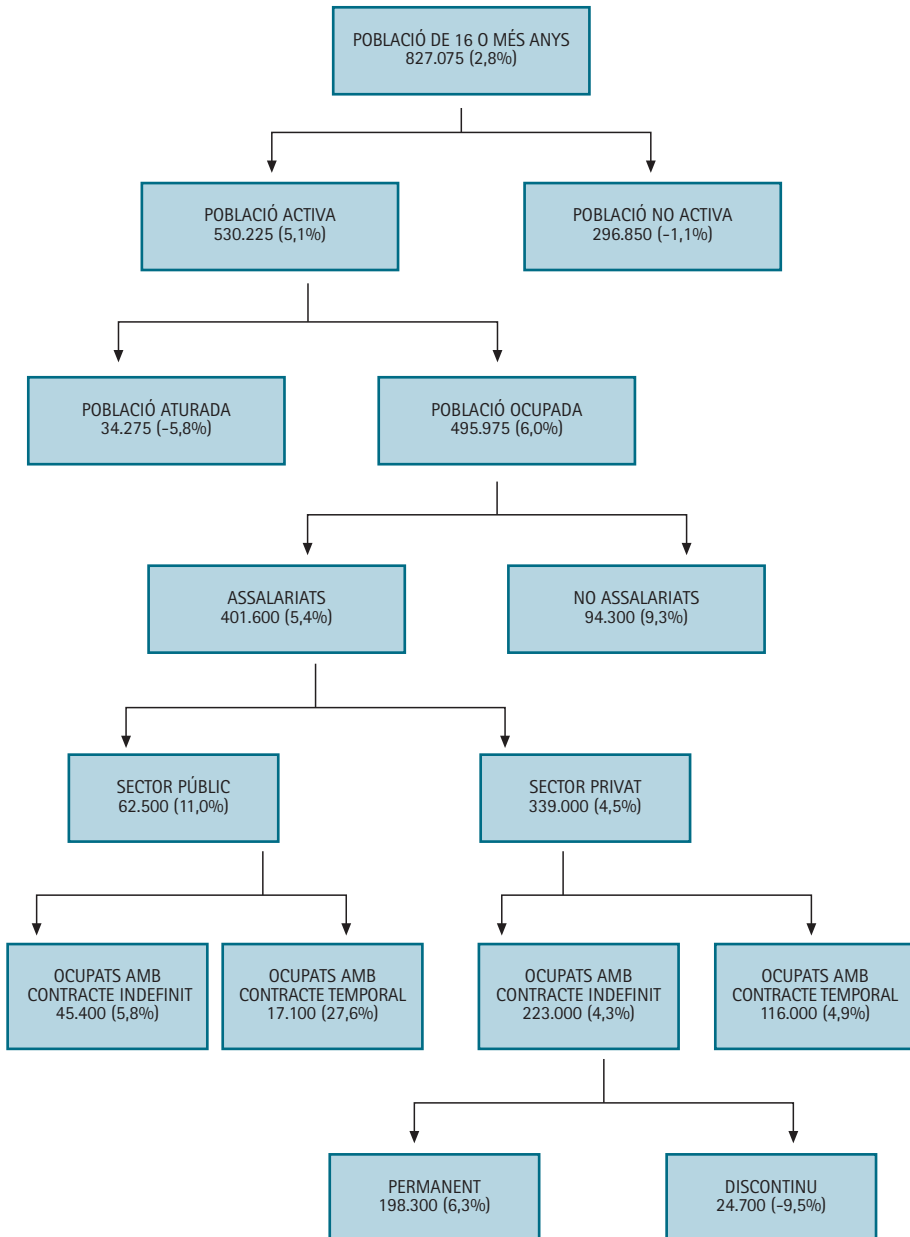
Font: INE, enquesta de població activa.

mesos de menys activitat turística; per tant, podem afirmar que la taxa d'atur en el mercat laboral balear fluctua d'acord amb l'estacionalitat de la nostra activitat econòmica principal: el turisme. Malgrat això, que es repeteix any rere any a la nostra comunitat autònoma, és destacable el descens de la taxa d'atur durant gairebé tots el trimestres del 2006 respecte del 2005. (Vegeu el gràfic II-3.)

Finalment, cal dir que moltes de les característiques que té l'atur en el conjunt d'Espanya —com ara els trets següents: juvenil, femení, amb una relació inversa respecte del nivell de formació i amb diferències importants entre sectors d'activitat— també es poden observar en el cas balear, la qual cosa queda reflectida en l'estructura del mercat de treball de les Illes Balears. (Vegeu el gràfic II-4.)

Gràfic II-4

**Estructura del mercat de treball a les Balears
(mitjanes anuals 2006) (variació interanual)**

Font: INE, enquesta de població activa.

1.1.4. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, amb l'ajuda de la Conselleria de Treball i Formació i l'assessorament de la Universitat de Barcelona, va editar l'any 2004 *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, publicació que analitza la situació del mercat de treball a partir d'un concepte multidimensional que implica considerar aspectes com les característiques del lloc de treball, les característiques del treballador en relació amb la feina que fa, l'avaluació subjectiva que el treballador fa de la seva feina o les característiques de l'entorn laboral.⁵

Aquest treball va representar tenir en compte uns indicadors elaborats per la Comissió Europea. La bateria d'indicadors que ha proposat la Comissió s'ha establert en deu dimensions que pretenen captar les característiques del lloc de treball i de l'entorn laboral. L'objectiu és trobar indicadors disponibles en fonts estadístiques homogènies per als diversos països de la Unió Europea i, així, poder establir una mesura comparable de la qualitat del treball. (Vegeu el quadre II-15.)

L'objectiu d'aquest estudi sobre l'índex de qualitat del treball (IQT) és disposar d'una valoració més àmplia de la situació del mercat de treball de les Illes Balears i, evidentment, de la resta de comunitats autònomes. La metodologia de càlcul consisteix a obtenir una ordenació de les diverses comunitats per a cadascuna de les dimensions definides. Cal dir que dins cada dimensió es considera que totes les variables tenen la mateixa ponderació. D'aquesta manera s'obté un rànquing de

les comunitats segons cadascuna de les sis dimensions que es consideren. L'agregació d'aquestes —ara sí— a les ponderacions corresponents dóna lloc, finalment, a l'ordenació de les diferents regions segons la mesura de la qualitat del mercat de treball.

Per establir les ponderacions es fixen diversos escenaris:

- Base. Tots els blocs tenen el mateix pes en la construcció de l'indicador.
- Tradicional. Els blocs sobre les condicions del lloc de treball, l'entorn laboral i els salaris són els que tenen una participació major en la construcció de l'índex agregat. Aquesta elecció es basa en el fet que les condicions del lloc de treball i de l'entorn laboral són les que fins fa uns anys es consideraven bàsiques per valorar la feina.
- Intermedi. En aquest cas es dóna una major participació als blocs sobre condicions de treball, relacions laborals i entorn laboral. En aquest escenari perden pes les condicions salarials i, en canvi, guanya participació el bloc de relacions laborals.
- Innovador. Es tracta de l'escenari en què tenen més pes totes les variables lligades a la igualtat de gènere i a les relacions laborals. Els grups amb més participació són, doncs, els de condicions del lloc de treball, relacions laborals i igualtat de gènere.

Cal dir que en tots els escenaris, excepte el de base, les variables representatives del nivell de benestar de la comunitat autòno-

5. M. Parellada i G. Garcia, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i SOIB, 2004. La metodologia s'explica en la *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, 2003*. Així mateix, el CES va emetre el Dictamen 9/2003, sobre aquesta matèria.

QUADRE II-15. INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL PROPOSATS PER LA COMISSIÓ EUROPEA

Dimensió	Indicadors proposats
1. Satisfacció amb el treball	Grau de satisfacció, tipus de contracte, hores treballades, requisits formatius, treballadors amb salaris baixos
2. Formació i promoció	Proporció de treballadors amb estudis mitjans-superiors, proporció de treballadors que segueixen alguna formació
3. Igualtat de gènere	Desigualtat salarial, proporció d'homes i dones en tasques de responsabilitat
4. Salut i seguretat en el treball	Indicadors d'accidents laborals, nivells d'estrès
5. Flexibilitat	Treballadors amb acords flexibles, mobilitat geogràfica, rotació laboral
6. Inclusió i accés al mercat de treball	Transició dels joves a la vida activa, ocupació i atur per edats, sexes, nivells educatius, regions
7. Organització de la vida laboral i personal	Facilitats per a la maternitat, facilitats per a la cura dels infants
8. Diàleg social	Cobertura de la negociació col·lectiva, participació financera dels treballadors en l'empresa, jornades perdudes en disputes laborals
9. Diversitat i no-discriminació	Taxes d'ocupació de treballadors amb discapacitats i de treballadors amb edat avançada
10. Resultats laborals globals	Productivitat del factor treball, nivells de renda per càpita, taxa de dependència

Font: Parellada, M.; García, G., *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, CES i SOIB, 2004.

ma sempre tenen la mateixa ponderació, que, d'altra banda, és la més baixa. Això es fonamenta en la hipòtesi que la correlació entre el nivell de desenvolupament o de riquesa de la comunitat autònoma i la qualitat laboral no és significativa. Pel que fa a

la resta d'indicadors, s'han establert dos àmbits: les variables considerades més importants en cadascun dels escenaris (amb una ponderació del 25%) i aquelles que tenen una importància secundària (amb un pes del 10%). (Vegeu el quadre II-16.)

QUADRE II-16. PONDERACIONS ESTABLERTES EN ELS DIVERSOS ESCENARIS

	% base	% tradicional	% intermedi	% innovador
1. Condicions del lloc de treball	16,7	25,0	25,0	25,0
2. Relacions laborals	16,7	10,0	25,0	25,0
3. Igualtat de gènere	16,7	10,0	10,0	25,0
4. Entorn laboral	16,7	25,0	25,0	10,0
5. Salaris	16,7	25,0	10,0	10,0
6. Benestar	16,7	5,0	5,0	5,0

Font: Parellada, M.; García, G., *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, CES i SOIB, 2004.

Així doncs, una vegada obtingut el rànquing de comunitats autònomes en cadascuna de les dimensions que aquí s'han considerat, s'han aplicat les ponderacions que hem assenyalat, per tal d'obtenir una nova ordenació d'aquestes, que correspon, finalment, a l'ordre segons la mesura de qualitat del treball. (Vegeu el quadre II-17.)

L'anàlisi que fem d'aquest any ens permet oferir algunes conclusions rellevants, que poden ser d'una especial utilitat per als gestors de la política econòmica, sobretot en l'àmbit de la política relacionada amb el mercat de treball. Aquestes conclusions estan en la línia de poder identificar els punts forts de la comunitat autònoma i també els punts en què les Balears mostren una situació més feble. Aquests darrers serveixen per identificar les àrees a què cal dedicar més recursos i esforços amb vista a aconseguir un mercat de treball de més qualitat.⁶

Els punts forts —és a dir, les variables en què les Illes Balears estan millor situades respecte de la resta de comunitats autònomes— es concentren en els indicadors relacionats amb la igualtat de gènere, l'entorn laboral i el nivell de benestar.

Més detalladament podem veure els aspectes següents:

- Amb relació a la igualtat de gènere, les Balears mostren una situació relativament més igualitària entre els homes i les dones en bona part de les variables

que s'han analitzat. Així doncs, la nostra comunitat autònoma ocupa la primera posició en el rànquing pel que fa a la mitjana dels indicadors d'igualtat de gènere, donada la importància al sector turístic de les ocupacions feminitzades i a la major taxa d'activitat femenina.

- Les variables relacionades amb l'entorn laboral històricament són favorables per a les Illes Balears, sobretot les que fan referència a les taxes d'activitat, d'ocupació juvenil, així com la taxa d'ocupació dels majors de 55 anys i l'atur de llarga durada. En canvi, la taxa d'atur juvenil suposa que les Balears ocupin la setena posició durant l'any 2005.
- També els indicadors que defineixen el nivell de benestar de la nostra comunitat autònoma donen un balanç positiu per a les Balears, ja que en gairebé tots ens situam en la primera posició, tret del PIB per càpita, en què les Balears ocupen la cinquena posició.

En canvi, s'han pogut identificar altres indicadors en què les Illes Balears es troben en una pitjor situació relativa i que es poden considerar qüestions en què cal incidir de manera específica per millorar-les. Es resumeixen en els punts següents:

- Amb relació a les condicions de treball, les Balears es caracteritzen per ser la segona comunitat autònoma amb l'índex d'incidència d'accidents laborals més alt i, per tant, ocupen, un any més, les darreres posicions en el ràn-

6. S'ha d'advertir que, atès el grau de complexitat per confegir l'IQT (que té més de trenta variables, cadascuna amb el suport d'una estadística oficial independent, distinta i en programacions del Pla estadístic nacional diferents), s'utilitzen les dades que són totalment tancades en tots els indicadors i àmbits als quals afecta l'índex. Per aquest motiu, hi ha un any d'endarreriment quant als aspectes quantitius (l'IQT ofert el 2006 es fa sobre la base de dades del 2005). Això no obstant, l'índex reflecteix la tendència estructural del mercat de treball i s'ha d'entendre únicament en aquests termes.

**QUADRE II-17. RÀNQUING DELS INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES
SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLERTES (2002-2005)**

	Base					Tradicional					Intermedi					Innovador				
	2002	2003	2004	2005	2005	2002	2003	2004	2005	2005	2002	2003	2004	2005	2005	2002	2003	2004	2005	2005
Andalusia	14	14	14	15	15	17	17	15	15	16	16	14	14	16	14	14	14	14	14	14
Aragó	6	5	6	4	4	6	6	5	3	3	3	4	5	3	3	5	7	3	3	3
Astúries	15	17	17	16	15	13	16	16	16	15	16	17	17	17	16	15	17	17	17	17
Illes Balears	1	1	1	2	2	3	6	6	4	4	2	2	1	2	1	2	1	1	1	2
Canàries	8	8	7	10	8	11	11	11	11	8	9	8	9	10	6	8	6	8	6	8
Cantàbria	11	11	11	11	11	9	9	9	9	11	11	11	13	11	11	13	13	13	13	12
Castella-la Manxa	13	15	12	17	10	15	12	12	13	10	15	10	13	13	13	17	12	17	12	16
Castella i Lleó	17	16	15	13	17	16	13	12	12	17	17	15	14	14	17	16	15	15	15	15
Catalunya	4	3	3	3	6	2	3	2	2	6	3	4	6	6	8	3	3	3	4	4
C. Valenciana	7	6	9	8	7	7	10	8	8	7	7	9	7	7	7	4	9	7	7	7
Extremadura	16	13	13	14	14	14	14	14	17	14	10	11	12	15	12	11	11	11	11	11
Galícia	12	12	16	12	12	12	17	14	12	12	13	16	15	10	11	16	13	13	13	13
Madrid	3	4	2	1	5	4	1	1	1	5	5	2	1	5	7	2	2	2	1	1
Múrcia	9	10	8	9	9	10	8	10	8	10	9	8	7	8	9	9	8	10	10	10
Navarra	2	2	4	5	1	1	2	5	1	1	1	3	5	2	2	5	6	6	6	6
País Basc	10	9	10	7	13	8	7	7	7	13	12	12	9	12	10	10	9	9	9	9
La Rioja	5	7	5	6	4	5	4	4	6	4	6	6	4	4	6	4	4	6	4	5

Font: Parellada, M.; García, G., *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, CES i SOIB, 2005.
Nota: La regió amb els resultats millors ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els resultats pitjors) té el valor 17.

quing per comunitats autònomes, només amb Castella-la Manxa per darrere. S'ha de precisar que la major part dels accidents a les Illes Balears són de caire lleu; així, les Illes ocupen la primera posició pel que fa a jornades perdudes per accidents laborals. Durant l'any 2005, quant a la taxa de temporalitat, ocupam la desena posició, a l'igual que el 2004.

- Amb referència a la dimensió sobre les relacions laborals, s'ha de dir que el nivell de formació de la població ocupada i el desajust de qualificacions que es detecta en el mercat de treball deriva molt directament de les característiques del mercat de treball balear. A les Illes la població jove abandona els estudis relativament aviat i, per tant, hi ha una menor proporció de treballadors amb estudis superiors, fets que ens converteixen un any més en la comunitat autònoma amb la proporció de persones ocupades amb estudis superiors més baixa de l'Estat.
- Quant als nivells salarials, atesa l'estructura productiva de serveis, són relativament baixos en relació amb la resta de comunitats. Les Balears ocupen la desena posició durant el 2005, així com ja passava el 2004.
- Respecte de la productivitat durant el 2005, les Illes Balears varen registrar un augment del PIB per persona ocupada, cosa que situa les Illes en la desena posició en el rànquing per comunitats autònomes, de manera que guanya posicions respecte del 2004, en què ocupaven la tretzena posició.

Cal destacar que, si comparam els rànquings per comunitats autònomes, les Illes Balears ocupen una bona posició, tot i que han perdut posicions respecte d'anys anteriors. (Vegeu el quadre II-17.) En efecte, aquesta comparació ens mostra que, en els quatre escenaris que s'han definit, les Illes encapçalaven el rànquing en l'escenari base, en l'escenari innovador i també en l'escenari intermedi. En canvi, el 2006 les Illes passen a ocupar la segona posició en aquests tres escenaris i deixen la primera posició per a la comunitat de Madrid, que passa a ser la comunitat autònoma que encapçala els quatre escenaris. Pel que fa a l'escenari tradicional, les Balears guanyen un grapat de posicions i se situen en la quarta. En aquest escenari es dóna molt de pes a les condicions en el lloc de treball, als salaris i a l'entorn laboral, dimensions en què les Illes no encapçalen les millors posicions del rànquing. (Vegeu el quadre II-17.)

1.1.5. INDICADORS D'AVALUACIÓ PER A L'ESTRATÈGIA EUROPEA D'OCUPACIÓ (EEO)

Els indicadors d'avaluació que figuren en el quadre II-18 ens indiquen la necessitat de fer un esforç per millorar els indicadors d'ocupació i d'atur, encara que, en general, aquests indicadors mostren una posició relativa millor a les Balears que a Espanya i, fins i tot, millor que a la Unió Europea, sobretot pel que fa als indicadors d'ocupació. La necessitat de reforçar les polítiques d'ocupació, l'ha assenyalada també la Comissió Europea com una prioritat per assolir els objectius de l'Estratègia europea d'ocupació (EEO). (Vegeu l'apartat 2.4.1.)

QUADRE II-18. INDICADORS D'AVALUACIÓ PER A L'ESTRATÈGIA EUROPEA DE L'OCCUPACIÓ

Indicadors d'avaluació	Illes Balears					Espanya			UE		Objectiu 2010 d'avaluació dada (2006)
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	UE-25 Darrera dada (2006)	UE-15 Darrera dada (2006)			
Ocupació											
Taxa d'ocupació (% població de 15 a 64 anys)	66,3	67,2	67,9	59,8	61,1	63,3	63,8	65,2	70,0		
Taxa d'ocupació dones (% dones de 15 a 64 anys)	55,5	57,0	57,4	46,3	48,3	51,2	56,3	57,4	60,0		
Taxa d'ocupació: majors de 55 anys (% població de 55 a 64 anys)	49,3	47,1	47,7	40,7	41,3	43,1	42,5	44,1	50,0		
Atur											
Taxa d'atur (% població activa)	9,6	9,1	7,3	11,5	11,0	9,2	9,0	8,2	—		
Taxa d'atur: dones (% població activa femenina)	12,1	11,2	10,0	16,0	15,0	12,2	9,9	9,1	—		
Taxa d'atur: joves (% població activa de 15-24 anys)	22,4	18,7	17,7	22,7	22,0	19,7	18,7	16,9	—		
Ratio d'atur: joves (% població de 15-24 anys)	12,4	10,0	9,4	10,1	9,9	9,4	8,4	8,1	—		
Atur de llarga durada (% total d'aturats)	19,5	15,7	13,2	33,6	32,0	24,5	45,5	41,8	—		

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EUROSTAT.

QUADRE II-19. TREBALLADORS OCUPATS PER SITUACIÓ LABORAL, ILLES BALEARS (2005-2006)

	2005	%	2006	%
Total de treballadors	468,1	100,0	496,0	100,0
Treballadors per compte propi: total	86,3	18,4	94,3	19,0
Treballadors per compte propi: ocupador	31,2	36,2	35,8	37,9
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independent	50,6	58,6	54,1	57,4
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	0,4	0,5	0,6	0,6
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	4,1	4,8	3,8	4,1
Assalariats: Total	381,8	81,6	401,6	81,0
Assalariats: sector públic	56,3	14,7	62,5	15,6
Assalariats: sector privat	324,5	85,0	339,0	84,4
Altra situació	1,0	0,2	0,2	0,0

* Situació professional actual i percentatge respecte de la mitjana anual.

Font: INE, enquesta de població activa.

Quant a l'indicador d'atur, podem afirmar que en tots els casos ens trobam en una situació pitjor que l'objectiu marcat per la Unió Europea a mitjan termini (2005). Tot i que l'indicador d'atur en termes generals —el percentatge de població aturada respecte de la població activa— és notablement millor a la nostra comunitat que a la resta de l'Estat i també a la Unió Europea, la nostra posició se situa lluny de l'objectiu que s'estableix en l'Estratègia europea. D'altra banda, les Illes ocupen una situació pitjor que la Unió Europea quant als indicadors de la taxa d'atur femení i de la taxa d'atur juvenil, aspectes que s'hauran de millorar per complir amb els objectius fixats. Finalment, amb relació a l'atur de llarga durada, característica típica de l'atur en el conjunt d'Espanya, cal dir que les Balears cada any aconsegueixen una taxa inferior, molt inferior a la mitjana nacional i a les taxes de la Unió Europea. (Vegeu el quadre II-18.)

1.2.

ANÀLISI DE L'OCUPACIÓ

A continuació, analitzarem amb més detall, a partir de l'enquesta de població activa (EPA), l'ocupació segons cada situació laboral; la temporalitat; les persones ocupades i assalariades per jornada, per gènere i per sector d'activitat; l'atur registrat, i els fluxos d'entrada i de sortida del mercat de treball balear.

1.2.1. L'OCUPACIÓ PER SITUACIONS LABORALS

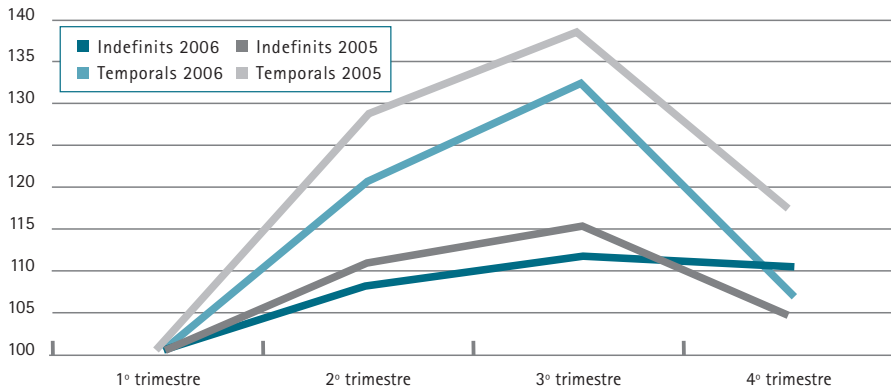
Segons les dades que ofereix l'Institut Nacional d'Estadística (INE) en l'enquesta de població activa (EPA), del total de 495.975 treballadors ocupats l'any 2006, 401.600 varen ser assalariats, xifra que suposa el 81% del total de persones ocupades a les nostres illes. Aquest percentatge és similar

QUADRE II-20. OCUPATS PER TIPUS DE CONTRACTE I COMUNITAT AUTÒNOMA (2005-2006)

	2005				2006							
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%
Ambdós sexes	2.405,7	100,0	1.320,7	54,9	1.085,0	45,1	2.543,1	100,0	1.367,2	53,8	1.175,9	46,2
Andalusia	453,0	100,0	328,2	72,5	124,8	27,5	471,4	100,0	336,5	71,4	134,9	28,6
Aragó	320,0	100,0	220,0	68,7	100,0	31,3	332,9	100,0	229,3	68,9	103,7	31,1
Astúries	380,8	100,0	256,8	67,4	124,0	32,6	401,6	100,0	268,4	66,8	133,2	33,2
Illes Balears	715,5	100,0	437,7	61,2	277,8	38,8	750,9	100,0	457,1	60,9	293,8	39,1
Canàries	187,7	100,0	128,2	68,3	59,5	31,7	202,9	100,0	139,9	68,9	63,1	31,1
Castella-la Manxa	792,5	100,0	544,9	68,7	247,7	31,3	817,6	100,0	575,3	70,4	242,3	29,6
Castella i Lleó	593,0	100,0	381,2	64,3	211,7	35,7	630,4	100,0	406,5	64,5	224,0	35,5
Catalunya	2.720,9	100,0	2.046,4	75,2	674,5	24,8	2.827,1	100,0	2.079,8	73,6	747,3	26,4
C. Valenciana	1.669,7	100,0	1.045,0	62,6	624,7	37,4	1.773,1	100,0	1.124,2	63,4	649,0	36,6
Extremadura	292,5	100,0	168,9	57,7	123,6	42,3	308,9	100,0	176,7	57,2	132,2	42,8
Galícia	840,9	100,0	547,4	65,1	293,5	34,9	890,7	100,0	580,2	65,1	310,5	34,9
Madrid	2.511,8	100,0	1.809,2	72,0	702,7	28,0	2.597,1	100,0	1.837,2	70,7	759,9	29,3
Múrcia	471,5	100,0	275,9	58,5	195,6	41,5	499,2	100,0	288,9	57,9	210,4	42,1
Navarra	217,4	100,0	157,4	72,4	60,0	27,6	225,8	100,0	157,7	69,8	68,2	30,2
País Basc	778,7	100,0	559,6	71,9	219,1	28,1	783,1	100,0	559,8	71,5	223,4	28,5
La Rioja	110,7	100,0	80,7	72,9	29,9	27,1	113,6	100,0	81,3	71,5	32,4	28,5
Total	15.502,0	100,0	10.333,1	66,7	5.168,9	33,3	16.208,1	100,0	10.691,4	66,0	5.516,7	34,0

Font: INE, enquesta de població activa.

Gràfic II-5
Ocupats segons el tipus de contractes: Illes Balears (2005-2006)
 (base=100)

Font: INE, enquesta de població activa.

al de l'any anterior, tot i que cal remarcar un augment de l'11% en el col·lectiu d'assalariats en el sector públic, mentre que els del sector privat augmenten un 4,5%. En el cas dels treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors s'ha situat en les 35.800 persones, la qual cosa significa que ha augmentat el 14,7% respecte de l'any 2005, mentre que els empresaris sense assalariats són 54.100 persones, és a dir, es produeix un increment del 7% en relació amb l'any passat. (Vegeu el quadre II-19.)

1.2.2. LA TEMPORALITAT

La taxa de temporalitat mesurada sobre el total d'afiliats al règim general de la Seguretat Social va ser del 40,10% (un 0,13% inferior a la de l'any 2005), però utilitzant la informació de l'EPA-INE, el 33,2% del total d'ocupats va tenir un contracte temporal, percentatge que representa un increment de 0,6 punts respecte de l'obtingut l'any anterior. Com és habitual, aquestes xifres estan vinculades a l'estacio-

nalitat turística, com es reflecteix en el gràfic II-5. A partir d'aquest gràfic, tal com mostren les sèries de dades, podem observar que durant el primer semestre del 2006, i en comparació amb les dades de l'any anterior, es produeix un descens en el nombre d'assalariats, tant en la contractació indefinida com en la temporal (-2,52 i -6,53, respectivament). En el segon semestre de l'any 2006 es manté el descens en el nombre d'assalariats amb contracte temporal (-6,56), mentre que s'observa un increment en el nombre d'assalariats amb contracte indefinit respecte de l'any 2005 (+0,59). Les Illes Balears se situen 0,8 punts per sota de la mitjana estatal de temporalitat. (Vegeu el quadre II-20 i el gràfic II-5.)

Respecte de les possibles diferències per gènere, s'observa que les dones (34,3%) presenten una taxa de temporalitat més elevada que els homes (32,2%). Cal remarcar que durant l'any 2006 la taxa de temporalitat femenina ha augmentat en 2,1 punts, mentre que la taxa de temporalitat masculina ha baixat en 0,6 punts. (Vegeu el quadre II-21.)

QUADRE II-21. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER GÈNERE, ILLES BALEARS (2005-2006)

	Mitjana de 2005	Mitjana de 2006
Dona	32,2	34,3
Home	32,8	32,2
Total	32,6	33,2

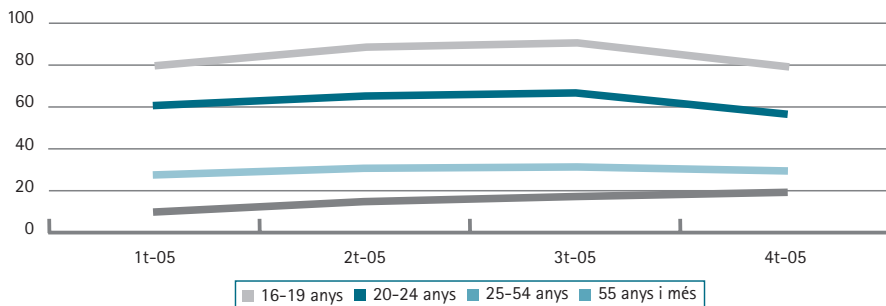
Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-22. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, ILLES BALEARS (2005-2006)

	Mitjana de 2005	Mitjana de 2006
Jornada completa	30,7	31,5
Jornada parcial	46,6	46,4
Total	32,6	33,2

Font: INE, enquesta de població activa.

Gràfic II-6
Taxes de temporalitat, per grups d'edats a les Illes Balears (2006)
(Percentatge de temporals respecte del total d'assalariats a cada grup d'edat)

Font: INE, enquesta de població activa.

Si analitzem la temporalitat segons el tipus de jornada, la taxa en la jornada parcial és gairebé quinze punts més elevada que la que hi ha en el cas dels treballadors a jornada completa. La taxa de temporalitat ha augmentat en 0,8 punts en el cas dels treballadors que tenen un contracte a jornada completa, mentre que els que ho fan en jornada parcial ha disminuït en 0,2 punts. (Vegeu el quadre II-22.)

Una anàlisi de la temporalitat per grups d'edat ens mostra que les taxes més elevades es donen en els col·lectius més joves i, a mesura que augmenta l'edat del treballador, aquestes taxes es redueixen. En especial, s'ha d'accentuar el grup de treballadors d'entre els setze i els dinou anys, que té la taxa més elevada, com es reflecteix en el gràfic corresponent. (Vegeu el gràfic II-6.)

QUADRE II-23. OCUPATS I ASSALARIATS, PER TIPUS DE JORNADA I PER GÈNERE (2004-2006)*

	Ocupats				Assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Mitjana de 2004	254.452	150.902	7.395	36.042	194.927	128.394	4.795	31.011
Mitjana de 2005	262.532	152.286	11.960	41.275	206.331	129.976	8.985	35.480
Mitjana de 2006	277.025	165.575	11.450	41.925	214.361	143.276	7.792	36.110

* Milers de persones en mitjanes anuals

Font: INE, enquesta de població activa.

1.2.3. ELS OCUPATS I ELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, PER GÈNERE I PER SECTOR ECONÒMIC

El 2006 el nombre de persones ocupades a jornada completa augmenta, de manera que hi ha 27.782 ocupats més que l'any 2005 (un 6,7% més que l'any anterior). Aquest augment es dona principalment en el col·lectiu femení, en què l'increment és del 8,7%, enfront d'un augment del col·lectiu masculí del 5,5%.

Pel que fa als ocupats a jornada parcial, l'augment en relació amb l'any anterior és gairebé insignificant, de prop d'un 0,3% de mitjana anual. En aquest grup cal assenyalar que, pel que fa a les dones, el nombre d'ocupades a jornada parcial ha augmentat durant l'any passat, ja que n'hi ha 650 més d'ocupades a jornada parcial. En canvi, en el col·lectiu masculí l'ocupació a temps parcial es redueix en 510 persones.

Si només fem referència als ocupats assalariats, aquests percentatges varien parcialment. Dins el total d'ocupats assalariats a jornada completa, els homes tenen

un augment del 3,9%, mentre que les dones incrementen l'ocupació un 10,2%. Quant als ocupats assalariats a temps parcial, el col·lectiu masculí disminueix en un 13,3%, i el col·lectiu femení augmenta pel que fa al nombre de treballadores assalariades un 1,8%.

Hem de destacar, un any més, la major presència de les dones en el treball a temps parcial (el 8,5% respecte del total de treballadors ocupats i el 9% respecte del total d'assalariats) que no d'homes (amb el 2,3% i l'1,9% respectivament). D'altra banda, en el treball a temps complet, la major ocupació es produeix en el col·lectiu masculí. (Vegeu el quadre II-23.)

A continuació, s'analitza l'evolució al llarg d'aquest darrer any de les persones ocupades i, entres aquestes, de les assalariades, en relació amb el sector d'activitat i amb el gènere. En el quadre II-24 s'observa que un 92,7% del total de dones ocupades ho està en el sector de serveis, mentre en el cas dels homes aquesta xifra és del 62,7%. Això ens demostra que en el sector de serveis té una forta presència el col·lectiu femení. El cas contrari succe-

QUADRE II-24. OCUPATS I ASSALARIATS PER SECTORS ECONÒMICS I PER GÈNERE, ILLES BALEARS (2005-2006)

	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2006 (milers)	% var. 06/05	2006 (milers)	% var. 06/05	2006 (milers)	% var. 06/05	2006 (milers)	% var. 06/05
Total	288,5	5,1	207,5	7,2	222,2	3,2	179,4	8,4
Agricultura	6,9	-11,0	2,0	25,4	2,8	-11,8	0,7	50,0
Indústria	31,4	3,6	10,5	30,4	23,7	-2,9	8,3	36,8
Construcció	69,3	-2,8	2,7	7,1	56,6	-3,8	2,0	9,7
Seveis	181,0	9,5	192,4	6,0	139,1	7,9	168,5	7,1

Font: INE, enquesta de població activa.

eix en els altres sectors d'activitat, en què la participació femenina és francament minoritària, a favor de la participació masculina, amb un volum d'efectius laborals molt més important.

Amb referència al sector de la construcció, com és habitual, la presència masculina hi és molt més important (el 96,3% del total d'ocupats en la construcció). En el sector industrial, el percentatge d'homes ocupats és notablement superior al de les dones en qualsevol dels règims (el 74,9% dels ocupats i el 74,1% en el cas dels assalariats), tot i el notable augment de les dones ocupades en aquest sector econòmic respecte del 2005. Finalment, el sector agrari i pesquer aglutina un 2,4% del total d'homes ocupats i un 1% en el cas de les dones ocupades.

Per acabar, com a resum: el 2,4% del nombre total d'homes ocupats treballa en l'agricultura, el 10,9% en la indústria, el 24%, en la construcció i el 62,7% en el sector de serveis. Aquests percentatges en el cas de les dones són de l'1% en l'agri-

cultura, del 5,1%, en la indústria, de l'1,3% en la construcció i del 92,7% en els serveis. (Vegeu el quadre II-24.)

1.2.4. L'ATUR, LES DEMANDES D'OCUPACIÓ I LES COL·LOCACIONS

L'any 2005 va suposar l'entrada en funcionament del nou sistema d'informació estadística per als serveis públics d'ocupació: l'anomenat SISPE. Es va implantar una nova metodologia de recompte de les persones aturades inscrites a les oficines d'ocupació, amb l'objectiu d'ajustar i d'homogeneïtzar el concepte d'atur registrat en el conjunt de la Unió Europea, seguint les recomanacions que ha fet l'Eurostat (Oficina d'Estadística de la UE).

A les Illes Balears, l'any 2006 es va tancar amb 36.134 persones aturades, xifra que suposa un descens en termes absoluts de 2.206 persones respecte de l'any anterior, i en termes relatius, del 5,8%. Un 55,7% d'aquestes persones són dones i el 44,3% restant són homes. L'atur femení ha expe-

QUADRE II-25. EVOLUCIÓ DE L'ATUR REGISTRAT PER GÈNERE, ILLES BALEARS (1996-2006)

	Dones	Homes	Total
1996	22.069	18.171	40.240
1997	20.435	16.352	36.787
1998	19.204	14.080	33.284
1999	17.656	12.098	29.754
2000	17.501	11.619	29.120
2001	18.345	12.405	30.750
2002	20.007	15.399	35.406
2003	20.993	17.838	38.832
2004	21.019	18.308	39.327
2005	21.061	17.278	38.339
2006	20.125	16.009	36.134
Taxa anual acumulativa 2000-2005	3,77	8,26	5,66

Font: Elaboració del Centre d'Estudis i Programes Laborals de la Conselleria de Treball i Formació.

rimentat un descens del 4,5% amb relació al 2005, mentre que el masculí ho fa en un 7,3%. De fet, és la primera vegada que l'atur femení davalla des de l'any 2000. (Vegeu el quadre II-25.)

L'atur femení se centra en dones amb una edat entre 20 i 34 anys, que aglutinen el 42,2% del total de dones aturades. Tant en el col·lectiu femení com en el masculí, el grup d'edat més jove és el que experimenta el descens més acusat —en concret, un 8,5% i un 8,8% respectivament. D'altra banda, en el grup de dones majors de 45 anys hi ha un lleuger increment del 0,7% respecte del 2005. Aquest comportament ja fa anys que es produeix (per tant, podem dir que respon més a una situació estructural que no a un moment conjuntural determinat); de totes maneres, durant l'any 2006 el creixement és molt menor que el d'altres anys passats. Aquest increment es podria

explicar, entre altres causes, per la voluntat de les dones majors de 45 anys de (re)incorporar-se al mercat de treball després d'uns quants anys dedicades a tenir cura dels fills, amb les dificultats que això implica. De fet, si miram les dades d'afiliació, observarem un increment important de l'ocupació en el grup de dones majors de 45 anys (7,9%) respecte de l'any anterior, de manera que es converteix en el grup d'edat que experimenta l'increment més gran.

La distribució de l'atur segons el grup d'edat mostra diferències entre els homes i les dones. L'atur femení és més jove que l'atur masculí. El 2006, el 60,7% de les dones aturades eren menors de 40 anys; en el cas dels homes, el percentatge se situava en el 57,4%. Per al col·lectiu de majors de 50 anys, la proporció és inversa, atès que en l'atur femení significa un 19,9% i en el masculí un 24,9%.

L'any 2006, l'atur de llarga durada representa un 17,5% sobre el total de persones aturades. L'atur de llarga durada no afecta de la mateixa manera les dones que els homes: així, les dones, el 2006, representen el 62,4% d'aquest col·lectiu, davant el 37,6% dels homes. Així mateix, si ens fixam en les persones aturades que fa més de dos anys que estan registrades en les oficines d'ocupació, una vegada més són les dones les que s'emporten la pitjor part, ja que representen el 64% sobre el total de persones aturades amb més de dos anys a les llistes d'atur. (Vegeu els quadres II-26 i II-27.)

Si ens fixam en el gràfic II-7, com a primera conclusió es pot afirmar que a partir de l'any 2000 les xifres d'atur augmenten, atès el canvi de cicle econòmic i atesa la influència de la immigració en el mercat de treball a conseqüència dels processos de regularització. No és fins el 2005 que es dona un canvi de tendència i descendeix l'atur registrat, si ho miram a partir dels registres tant del servei d'ocupació com de l'EPA. Segons l'EPA, l'any 2006 el nombre d'aturats es redueix un 5,8% respecte del 2005 (es passa dels 36.400 aturats als 34.275, és a dir, hi ha 2.125 atu-

QUADRE II-26. ATUR DE LLARGA DURADA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2006)

	Atur	Atur de llarga durada	%
Andalusia	477.324	159.116	33,3
Aragó	37.662	9.777	26,0
Astúries	53.440	17.861	33,4
Illes Balears	36.134	6.253	17,3
Canàries	130.359	44.033	33,8
Cantàbria	21.825	7.000	32,1
Castella-la Manxa	91.567	26.361	28,8
Castella i Lleó	110.012	37.730	34,3
Catalunya	260.841	81.356	31,2
Comunitat Valenciana	195.878	51.363	26,2
Extremadura	76.201	27.286	35,8
Galícia	161.276	65.645	40,7
Madrid	216.459	62.997	29,1
Múrcia	44.355	10.908	24,6
Navarra	20.986	5.686	27,1
País Basc	80.793	28.639	35,4
La Rioja	10.153	2.352	23,2
Ceuta	7.437	2.678	36,0
Melilla	6.862	2.550	37,2
Total d'Espanya	2.039.562	649.590	31,8

Font: INEM.

QUADRE II-27. PERFIL DELS ATURATS DE LLARGA DURADA. ILLES BALEARS (2005-2006)

	2005	2006
Total d'aturats de llarga durada	7.086	6.707
Homes	2.851	2.543
Dones	4.235	4.164
Menors de 25 anys	714	597
De 25 a 44 anys	2.482	2.270
45 i més anys	3.890	3.841
Sense estudis	35	34
Estudis primaris	370	554
Estudis secundaris	6.393	5.876
Estudis universitaris	287	242
Agricultura	44	43
Indústria	567	563
Construcció	858	741
Serveis	5.384	5.186
Sense ocupació anterior	232	174
Mallorca	6.082	5.697
Menorca	281	313
Eivissa-Formentera	723	697

Font: INEM.

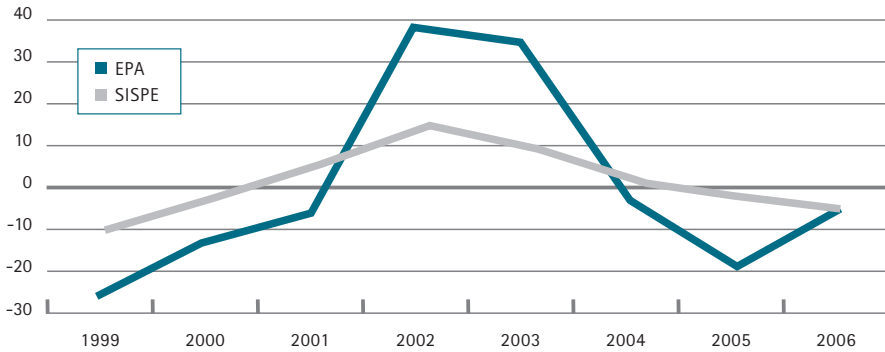
rats menys que l'any passat). Si utilitzam com a font la simulació retrospectiva d'atur registrat amb els criteris SISPE, també es produeix un descens del 5,8% en relació amb l'any 2005. Segons aquesta font, aquest any s'han registrat 36.134 aturats, enfront dels 38.340 de l'any anterior. (Vegeu el gràfic II-7.)

L'atur registrat a la nostra comunitat correspon a distintes categories: per un costat, en trobam un petit percentatge que, com pertot, correspon a l'anomenat atur friccional, és a dir, una petita part d'atur residual que difícilment es pot evitar; un percentatge elevat que correspon

a l'atur estacional —a causa de la nostra especialització productiva—, és a dir, el que varia segons l'activitat que hi ha en cada època de l'any, i un atur que ens permetem qualificar de cíclic.

El col·lectiu de persones estrangeres no estava inclòs dins l'antiga definició de l'atur (SILE); atesa l'evolució del volum de treballadores i treballadors estrangers a Espanya i de l'ús que aquests treballadors fan dels serveis públics d'ocupació com a servei de col·locació, el nou sistema SISPE els incorpora. És per aquest motiu que no es poden fer comparacions de sèries històriques de treballadors estrangers en

Gràfic II-7
Evolució de l'atur segons les dades de l'EPA i de SISPE: Illes Balears (1999-2006) (Percentatge de variació respecte de l'any anterior)

Font: INE-EPA i SISPE.

les llistes d'atur. L'any 2006 es va tancar a les Illes Balears, com hem dit, amb un total de 36.134 persones, 7.164 de les quals eren estrangeres, cosa que, en termes relatius, implica un 19,8% del total de l'atur que s'ha registrat a les Illes. Es dona un augment del nombre de persones estrangeres desocupades respecte de l'any 2005 (+712).

Del total de dones en situació d'atur l'any 2006, n'hi ha 3.508 que són estrangeres, fet que implica un 17,4% sobre el total de dones aturades a les Balears. A Espanya, aquest percentatge és del 6,5%⁷ (gairebé 11 punts per sota de la mitjana de les Balears).

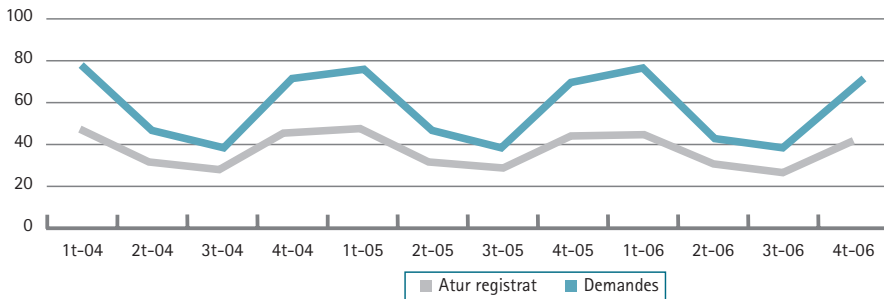
Sobre el total de persones estrangeres en situació d'atur, el 49% són dones; és a dir, en el cas de treballadores i treballadors estrangers es dona la situació inversa que en la mitjana de les Balears: hi ha més homes que dones en situació d'atur.

Segons la zona de procedència, la situació varia; el pes de les dones de països de fora de la UE (43,9%) és clarament inferior al pes de les dones procedents de països de la UE (59,3%).

Les Balears són la comunitat autònoma amb la proporció més elevada de treballadors estrangers sobre el total de persones aturades de l'Estat. L'any 2006 les Illes Balears, amb un 19,8% d'aturats estrangers, era la comunitat autònoma amb la proporció més important de treballadors estrangers en situació d'atur, molt per sobre de la mitjana estatal, que va ser del 7,2%. Del total de treballadors i treballadores estrangers en situació d'atur, 2.365 procedeixen de països de la Unió Europea, la qual cosa, en termes relatius, representa un 33%. La resta, 4.799, procedeix de països de fora de la Unió Europea i representa el 67% del total d'estrangers aturats.

7. Aquesta dada fa referència al mes de gener de 2007.

Gràfic II-8
Atur registrat, demandes de treball i de col·locacions: Illes Balears (2004-2006) (en milers)

Font: SOIB.

D'altra banda, les demandes de treball segueixen amb la tendència decreixent iniciada l'any 2004. En concret, hi ha un descens de l'1,1%. S'ha de tenir en compte que, a l'igual que passa amb la variable de l'atur, aquestes tenen un fort comportament estacional, d'acord amb el de l'activitat principal de la nostra economia. (Vegeu el gràfic II-8.)

1.2.5. LA CONTRACTACIÓ

La contractació feta l'any 2006 segueix en la mateixa línia de creixement que s'inicià l'any 2004, ja que hi ha un augment: en concret, es registren 34.453 contractes més que l'any 2005, la qual cosa, en termes relatius, suposa un increment del 8,5%. El 13,3% dels 439.867 contractes registrats varen ser contractes indefinits i el 86,7% varen ser de caràcter temporal. Tot i el pes de la contractació temporal, és interessant assenyalar que el nombre de contractes indefinits augmenta un 34,3% respecte dels que es varen subscriure al llarg del 2005, i els de durada determinada augmenten un 5,4%.

A més, el 63,9% dels contractes indefinits són contractes a temps complet i el 36,1% contractes a temps parcial. Els contractes indefinits a temps complet són els que han crescut més (48,1%) respecte dels contractes d'aquest tipus registrats l'any 2005. No totes les modalitats contractuals registren un increment amb relació a l'any anterior: hem de destacar sobretot el descens dels contractes formatius (en totes les modalitats), que es redueixen en un 11,2% respecte de l'any 2005.

Els contractes formatius registrats l'any 2006 —que únicament representen el 0,6% del total de contractes—, es concreten en 2.688 contractes, i han suposat 340 menys que l'any anterior, en què se'n registraren 3.028. (Vegeu el quadre II-28.)

Destaca l'increment dels contractes indefinits i, especialment, de les «conversions bonificades» que, sens dubte, és un dels efectes positius del diàleg social en l'àmbit estatal que es concreta en l'Acord per a la millora del creixement i de l'ocupació que primerament es va reflectir en un Reial decret llei i que, finalment, es va articular

**QUADRE II-28. CONTRACTES REGISTRATS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ:
ILLES BALEARS (2003-2006)**

	2003	2004	2005	2006	Var. 06/05	Var. (%)
Contractes indefinits						
A temps complet						
Ordinaris	6.938	7.441	8.227	10.535	2.308	28,05
Conversió bonificat	6.952	7.644	8.432	18.164	9.732	115,42
Discapacitats (ordinaris i conversions)	137	265	223	288	65	29,15
Inicials bonificats	3.134	3.509	3.803	4.064	261	6,86
Conversió no bonificat	3.849	4.160	4.603	4.405	-198	-4,30
Subtotal: a temps complet	21.010	23.019	25.288	37.456	12.168	48,12
A temps parcial						
Temps parcial	5.572	5.986	6.459	8.375	1.916	29,66
Fix discontinu	10.757	12.122	11.915	12.818	903	7,58
Subtotal: a temps parcial	16.329	18.108	18.374	21.193	2.819	15,34
Subtotal: contractes indefinits	37.339	41.127	43.662	58.649	14.987	34,33
Contractes de durada determinada						
A temps complet						
Obra i servei	71.978	78.627	85.164	95.475	10.311	12,11
Eventual per circums. producció	148.342	160.275	171.006	177.472	6.466	3,78
Interinitat	15.735	20.776	21.515	22.119	604	2,81
Discapacitats	250	346	331	322	-9	-2,72
Altres	1.608	2.381	1.940	1.554	-386	-19,90
Subtotal: a temps complet	237.913	262.405	279.956	296.942	16.986	6,07
A temps parcial						
Temps parcial	61.658	75.986	78.472	81.154	2.682	3,42
Jubilació parcial	93	149	203	297	94	46,31
Relleu	49	63	93	137	44	47,31
Subtotal: a temps parcial	61.800	76.198	78.768	81.588	2.820	3,58
Subtotal: de durada determinada	299.713	338.603	358.724	378.530	19.806	5,52

continua

**QUADRE II-28. CONTRACTES REGISTRATS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ:
ILLES BALEARS (2003-2006)**

	2003	2004	2005	2006	Var. 06/05	Var. (%)
Contractes formatius						
Formació	2.188	2.021	1.994	1.786	-208	-10,43
Pràctiques a temps complet	705	816	787	702	-85	-10,80
Pràctiques a temps parcial	200	272	247	200	-47	-19,03
Subtotal: contractes formatius	3.093	3.109	3.028	2.688	-340	-11,23
Total de contractació	340.145	382.839	405.414	439.867	34.453	8,50

Font: SOIB.

en la Llei 43/2006, de 29 de desembre. En concret, s'ha produït un increment en termes absoluts de 9.732 contractes d'aquest tipus, la qual cosa suposa una variació del 115,42% respecte de l'any 2005. Al quadre A II-1.2 s'amplia aquesta informació en relació a l'evolució dels contractes de treball convertits a indefinits.

Així mateix, d'entre els contractes temporals registrats el 2006 —el 46,2% dels quals cal assenyalar que tenen una durada inferior als tres mesos—, el 78,4% (296.942) són contractes a temps complet.

Dins el grup de contractes temporals s'ha de fer notar la importància, per volum, dels contractes eventuais per circumstàncies de la producció, que són 177.472 (el 46,6%), i dels d'obra i servei, que sumen 95.475 contractes (el 25%). (Vegeu l'addenda II-1.)

Per la gran importància que té a les Illes Balears, cal que ens fixem en la contractació de treballadors fixos discontinus classificats segons la modalitat de contractació. Com podem veure, l'increment en la utilització d'aquesta contractació es

**ADDENDA II-1. CONTRACTACIÓ DE DURADA DETERMINADA REGISTRADA.
ILLES BALEARS (2006)**

	≤ 3 mesos	3-12 mesos	> 12 mesos	Indeterminat
Temps complet				
Obra i servei	9,11%	9,73%	0,75%	78,79%
Eventual	68,00%	29,04%	0,02%	0,06%
Interinitat	42,79%	6,47%	0,19%	51,30%
Formació i pràctiques	4,54%	95,13%	1,12%	2,65%
Altres	26,64%	32,62%	20,27%	0,04%
Temps parcial	54,78%	20,52%	0,59%	22,34%

Font: SOIB. Elaboració pròpia.

produeix a partir del mes d'abril i s'allarga fins al final del mes de setembre. En aquests lapses de temps i coincidint amb l'inici i el final de la temporada turística, és quan creix la contractació d'aquest tipus. El nombre de contractes fixos discontinus l'any 2006 ha crescut lleugerament amb relació a l'any 2005. (Vegeu el quadre A II-2.)

La importància del col·lectiu dels fixos discontinus és evident, atès que és un element diferencial del nostre mercat de treball en relació amb el del conjunt de l'Estat i/o d'altres comunitats autònomes. Tant és així, que la presència d'aquest important contingent de fixos discontinus determina l'anàlisi de l'estabilitat laboral a les Illes Balears, ja que a la «temporalitat normal» cal afegir-hi aquesta situació d'estabilitat discontinua que té elements propis de la temporalitat, com ara l'entrada i sortida permanent de l'activitat laboral i la reiteració en la transició ocupació/atur i atur/ocupació.

Analitzant el nombre de contractes registrats segons el gènere durant l'any 2006, la distribució a les Balears ha estat la següent: pel que fa a les dones, un total de 199.215 (45,3% sobre el total de contractació), i pel que fa als homes, un total de 240.652 (54,7%). Respecte de l'any anterior, la contractació femenina ha augmentat un 8,6%, mentre que la masculina ho ha fet un 8,4%.

Com hem dit, del total de contractes registrats a les Balears durant el 2006, un 13,3% han estat de caràcter indefinit. Per gènere, són les dones les que han registrat

una proporció més elevada de contractació indefinida (13,7%), mentre que els homes s'han situat per sota de la mitjana de les Illes, amb un 13,1%.

El mercat de treball evoluciona, encara que molt lentament, cap a la integració de la dona en una situació cada vegada més equiparada a la de l'home; així i tot, encara queda molt de camí per recórrer i el procés d'inserció de la dona és lent i difícil, sobretot si analitzam en quines feines i en quins sectors d'activitat econòmica s'ocupen. S'ha de dir que, un any més, majoritàriament, les dones es col·loquen en el sector de serveis —personal de neteja d'hoteleria i d'oficines—, en el qual les relacions contractuals són més flexibles, el grau de temporalitat és més elevat i els salaris són més baixos.

Si ens fixam en les deu ocupacions que registren més contractació, no trobam gairebé canvis amb relació a anys anteriors pel que fa a l'estructura ocupacional del mercat de treball balear. Així doncs, es repeteix la concentració de contractes en unes poques ocupacions que es caracteritzen per ser de baixa qualificació i per estar englobades dins el sector de serveis i de la construcció.

Les dones, un any més, han concentrat més del 49% de la contractació registrada durant el 2006 en tres ocupacions: personal de neteja (22%), cambres (14,3%) i dependents de comerç (12,9%).

Els homes han registrat la contractació més elevada en ocupacions relacionades amb la construcció: picapedrers (15,3%),

QUADRE II-29. LES 10 OCUPACIONS MÉS CONTRACTADES PER GÈNERE, ILLES BALEARS (2006)

	Absoluts	%	Acumulat
Dones			
Personal de neteja d'oficina i hotels	43.900	22,0	22,0
Cambres, bàrmans i assimilats	28.399	14,3	36,3
Dependents i exhibid. en tendes, magatzems	25.637	12,9	49,2
Empleades administratives, en general	18.419	9,2	58,4
Cuineres i preparadores de menjar	7.840	3,9	62,3
Auxiliars infermeria hosp.	4.838	2,4	64,8
Recepcionistes establiment distint oficina	4.226	2,1	66,9
Infermeres	3.422	1,7	68,6
Animadores comunitàries	3.128	1,6	70,2
Peons del transport i descarregadores	2.701	1,4	71,5
Total de les 10 ocupacions	142.510	71,5	—
Total de contractació dones	199.215	—	—
Homes			
Picapedrers	36.745	15,3	15,3
Peons de la construcció d'edificis	26.211	10,9	26,2
Cambres, bàrmans i assimilats	24.848	10,3	36,5
Peons del transport i descarregadors	12.256	5,1	41,6
Cuiners i preparadors de menjar	10.592	4,4	46,0
Personal de neteja d'oficina i hotels	10.039	4,2	50,2
Dependents i exhibid. en tendes, magatzems	6.686	2,8	52,9
Taxistes, conductors auto, furgoneta	5.722	2,4	55,3
Conductors de camions	5.151	2,1	57,4
Peons indústries manufactureres	5.120	2,1	59,6
Total de les 10 ocupacions	143.370	59,6	—
Total de contractació homes	240.652	—	—

Font: SOIB.

peons de la construcció (10,9%), com també en hoteleria i/o restauració: cambres (10,3%). (Vegeu el quadre II-29.)

La contractació a través d'empreses de treball temporal (ETT) ens mostra un augment respecte de l'any 2005. Així doncs, enguany s'han registrat 5.892 contractes

a través d'empreses de treball temporal, de manera que amb relació a l'any passat es dona un augment en termes absoluts de 1.482 contractes. El més destacat és l'augment en els contractes eventuais, que, respecte del total de contractes que han formalitzat les ETT, en representen el 84,9%. (Vegeu el quadre II-30.)

**QUADRE II-30. NOMBRE DE CONTRACTES DE POSADA A DISPOSICIÓ A LES ETT
REGISTRADES A LES BALEARS, PER MODALITATS CONTRACTUALS (2000-2006)**

	Eventual	Interinitat	Interinitat en p. selecció	Total
2000	4.481	120	8	7.846
2001	4.531	68	14	7.375
2002	4.554	107	0	7.476
2003	3.328	129	2	7.152
2004	2.680	77	0	5.494
2005	3.737	84	0	4.410
2006	5.005	102	1	5.892
gener	149	5	0	169
febrer	288	6	0	316
març	274	4	0	318
abril	373	6	0	442
maig	586	2	0	645
juny	699	7	0	813
juliol	591	18	1	705
agost	199	26	0	308
setembre	635	13	0	788
octubre	518	7	0	635
novembre	308	2	0	338
desembre	385	6	0	415
Taxa anual acumulativa 2000-2005	-3,56	-6,88	-100,00	-10,88

Font: Conselleria de Treball i Formació.

Durant l'any 2006 es varen registrar a les Illes Balears un total de 125.400 contractes relatius a treballadors estrangers, la qual cosa suposa gairebé el 28,5% del total de contractes registrats a les Balears. Amb referència als contractes a persones estrangeres, el 71,8% va correspondre a treballadors de fora de la UE i la resta, un 28,2%, a treballadors europeus.

Així doncs, en relació amb l'any 2005, hi ha un increment en termes absoluts de 21.788 contractes de treballadors estran-

gers, cosa que, en termes relatius, suposa un augment del 21%. L'increment tant es dona en el grup de treballadors de fora de la UE —amb un 21,1%—, com en la contractació de treballadors europeus —amb un 20,8%.

Per al conjunt d'Espanya, es registraren un total de 3.555.076 contractes a treballadors estrangers, cosa que representa un 19,2% del total de la contractació registrada a l'Estat. El 86,4% d'aquests contractes corresponen a treballadors de

QUADRE II-31. NOMBRE DE CONTRACTES REGISTRATS A TREBALLADORS ESTRANGERS A LES BALEARS I A ESPANYA, PER ZONES DE PROCEDÈNCIA (2006)

	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Unió Europea	35.323	28,2	484.874	13,6
No UE	90.077	71,8	3.070.202	86,4
Total	125.400	100,0	3.555.076	100,0

Font: INEM-SOIB.

fora de la UE, mentre que el 13,6% restant correspon a treballadors de la UE. Respecte del 2005, es produeix un increment del 29,4% en la contractació a treballadors estrangers, concretament un 29% en el grup d'extracomunitaris i un 32,7% en el grup de treballadors provinents de països de la UE. (Vegeu el quadre II-31.)

1.2.6. LES ACCIONS FORMATIVES I L'OCUPACIÓ

L'any 2006 ha estat un any important en matèria de Formació per a l'Ocupació. A la pràctica, l'any 2006 es va iniciar amb la publicació, per part del Govern Central del Reial Decret 1558/2005, de 23 de desembre, que regula els Centres Integrats d'FP (instrument fonamental del Sistema Nacional de Qualificacions, definit en la Llei 5/2002, de les Qualificacions i la Formació Professional); en l'àmbit del diàleg social estatal, el 7 de febrer de 2006 es va assolir el IV Acord de Formació Professional per a l'Ocupació; a més, s'ha prosseguit amb el treball de completar el CNCP amb la publicació de 61 qualificacions i, finalment, es va procedir a la publicació del RD 1538/2006, de 15 de

desembre, pel qual s'estableix l'ordenació general de la formació professional del sistema educatiu.

En aquest context, ens centrarem en el balanç de les convocatòries autonòmiques de diferents plans de formació per a l'ocupació (concretament de la Conselleria de Treball i Formació), durant el 2006. (Vegeu el quadre A II-3.):

- Evolució de la Formació Continua:

Ens interessa ressaltar que durant l'any 2006 es consolida aquest tipus de formació que, fins a l'any 2003 depenia únicament de l'administració central. És a partir de l'any 2004 quan es transfereix la gestió dels contractes programa autonòmics a totes les comunitats autònomes. La progressió dels pressuposts disponibles per a accions formatives queda reflectida en el quadre A II-4.

L'any 2006 s'efectua la primera convocatòria d'accions d'acompanyament a la formació continua, i amb un pressupost d'un milió d'euros es possibilita la investigació, seguiment i accions de suport a la Formació Continua específicament per a les Illes Balears.

- La Formació en Centres de Treball:

El mòdul professional de formació en centres de treball és un bloc de Formació Específica els continguts del qual són organitzats al voltant d'activitats productives pròpies del perfil professional.

La característica més rellevant d'aquesta formació és que es desenvolupa en un àmbit productiu real (l'empresa), on els alumnes podran observar i exercir les activitats i funcions pròpies dels diferents llocs de treball d'una professió, conèixer l'organització dels processos productius o de serveis i les relacions laborals, sempre orientats i assessorats per tutors del centre educatiu i del centre de treball.

La Conselleria d'Educació i Cultura, per mitjà de la Direcció General de Formació Professional, promou la mobilitat del seu alumnat mitjançant la realització de l'FCT a empreses de la Unió Europea mitjançant el programa Leonardo da Vinci.

Durant l'any 2006, un total de 2.457 alumnes i 1.719 empreses han format part d'aquesta formació en centres de treball. Pel que fa al programa Leonardo da Vinci, han estat un total de 37 alumnes i 26 empreses.

1.3.

LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA

En primer lloc, analitzam comparativament la negociació col·lectiva de les Illes Balears en relació amb les altres comuni-

tats autònoms i, a continuació, especificam les característiques de la nostra negociació col·lectiva.

1.3.1. ANÀLISI COMPARADA DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB ESPANYA

L'anàlisi comparada de la negociació col·lectiva a les Illes Balears es fa tenint en compte les dades de registre de convenis que centralitza estadísticament el Ministeri de Treball i Afers Socials. El quadre II-32 s'ha de considerar com una «fotografia fixa» dels convenis que s'han registrat durant l'any 2006 en els diferents registres autonòmics, els quals, finalment, es reflecteixen en aquest quadre, que no ens indica tota la realitat de la negociació col·lectiva balear. A partir de la lectura del quadre podem saber, com a màxim, si durant l'any 2006 s'han negociat, s'han formalitzat o s'han registrat molts o pocs convenis col·lectius a les Illes Balears i si són un nombre igual, inferior o superior al corresponent a l'any 2005. El quadre no ens indica, però, el nombre total de convenis col·lectius negociats, formalitzats i registrats que tenen vigència efectiva durant l'any 2006. Per saber quins són els convenis que tenen vigència efectiva, és necessari recórrer als butlletins oficials de la comunitat autònoma i indagar sobre les vigències temporals dels convenis, els quals poden estar publicats en anys anteriors però estendre la vigència durant l'any que comentam.

Així doncs, a partir de la lectura del quadre en relació amb el corresponent a l'any 2006, veiem que el total de convenis registrats el 2006 és de setanta-dos, mentre

que el 2005 va ser de setanta-cinc. Així mateix, cinquanta-tres convenis del total registrat el 2006 són d'empresa, mentre que dinou són d'un altre àmbit, a diferència de l'any passat, que eren, respectivament, cinquanta-set i divuit. Això ens demostra que durant el 2006 el nombre de convenis registrats ha disminuït en tres unitats respecte de l'any 2005, i que aquest nombre de convenis és inferior a la mitjana estatal, ja que significa l'1,4% del total de convenis subscrits i registrats en el conjunt d'Espanya. (Vegeu el quadre II-32.)

1.3.2. LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA A LES ILLES BALEARS

L'any 2006 a les Illes Balears hi ha noranta-un convenis col·lectius propis, és a dir, convenis que s'han negociat i s'han formalitzat a la nostra comunitat i que són vigents durant aquest any, amb independència de l'inici de la vigència.⁸ Aquests pactes afecten aproximadament 40.000 empreses i més de 226.355 treballadors (desembre 2006). Dinou d'aquests són convenis de sector i setanta-dos, d'empresa. A la resta de l'Estat el total de convenis que s'han tancat és de 4.967, dels quals 3.741 són d'empresa.

En els quadres II-33 i II-34 es fan constar tots els convenis col·lectius de les Illes Balears i s'hi separen els d'àmbit superior a l'empresa (quadre II-33) respecte dels d'àmbit empresarial o inferior (quadre II-34). Com podem veure, s'hi expressa la vigència del conveni, la data en què es publicà en el

BOIB, el número de BOIB, el nombre de treballadors i d'empreses als quals afecta, la jornada i l'increment de retribució.

En tot cas, cal remarcar que la cobertura real de la negociació col·lectiva a la nostra comunitat és notablement superior a la que reflecteixen els convenis autonòmics. És així, especialment, perquè activitats que arriben a un gran nombre de treballadors i que afecten moltes d'empreses estan cobertes per convenis col·lectius estatals, que no són computats en l'estadística regional. Per tal que ens fem una idea de quins són els principals sectors i empreses regulats per convenis d'àmbit superior a l'autonòmic que tenen incidència a la nostra comunitat autònoma, podem esmentar-ne els següents: les agències de viatges, les arts gràfiques, les assegurances i les mútues d'accidents de treball, la banca privada, les benzineres, les caixes d'estalvis, les cooperatives de crèdit, el calçat, l'ensenyament privat (concertat i no concertat), els grans magatzems, la indústria química, la marina mercant, el personal laboral de l'Administració de l'Estat, el personal laboral de la Seguretat Social, la premsa i les agències de notícies, els ports de l'Estat i les autoritats portuàries i la seguretat privada. S'han d'afegir a aquests convenis sectorials els convenis d'empresa que tenen un àmbit estatal i que també tenen presència al territori de la comunitat autònoma, com, per exemple, les companyies aèries amb conveni propi, les companyies navilieres, les societats subministradores d'energia o les de telecomunicacions.

8. S'han computat únicament els textos articulats complets dels convenis col·lectius, excloent del còmput les revisions salarials, els acords de les comissions paritàries d'aplicació i d'interpretació, els acords d'adaptació de convenis d'àmbits sectorials de la nostra comunitat autònoma o altres pactes o acords semblants.

QUADRE II-32. CONVENIS, TREBALLADORS AFECTATS I AUGMENT SALARIAL PACTAT, SEGONS L'ÀMBIT FUNCIONAL PER COMUNITAT AUTÒNOMA, (2006)

	Total de convenis				Convenis d'empresa				Convenis d'altres àmbits			
	Convenis	Treballadors	Augment salarial		Convenis	Treballadors	Augment salarial		Convenis	Treballadors	Augment salarial	
Andalusia	690	1.307.434	3,76	536	93.217	2,88	154	1.214.217	3,83			
Aragó	205	208.724	3,54	160	33.658	3,10	45	175.066	3,62			
Astúries	132	116.189	3,47	103	24.311	2,72	29	91.878	3,67			
Balears	72	233.079	3,40	53	5.090	3,38	19	227.989	3,40			
Canàries	210	320.130	3,74	178	17.364	3,22	32	302.766	3,77			
Cantàbria	137	96.193	3,45	103	14.862	3,28	34	81.331	3,48			
Castella-la Manxa	218	257.193	3,74	141	20.299	2,63	77	236.894	3,84			
Castella i Lleó	393	259.421	3,48	250	26.005	3,06	143	233.416	3,53			
Catalunya	668	1.437.903	3,41	550	100.919	3,18	118	1.336.984	3,42			
C. Valenciana	368	778.758	3,51	239	32.266	3,17	129	746.492	3,53			
Extremadura	85	169.942	3,53	55	14.601	2,44	30	155.341	3,63			
Galícia	332	285.262	4,04	255	37.432	3,33	77	247.830	4,15			
Madrid	342	859.279	3,51	286	96.092	2,79	56	763.187	3,60			
Múrcia	87	178.107	4,17	51	3.974	3,5	36	174.133	4,19			
Navarra	143	97.025	3,87	111	15.157	3,78	32	81.868	3,89			
País Basc	352	211.956	4,81	283	41.657	4,00	69	170.299	5,00			
La Rioja	66	28.800	3,49	47	3.896	2,96	19	24.904	3,58			
Ceuta i Melilla	38	9.351	3,59	26	1.210	2,56	12	8.141	3,74			
Entre CA	429	3.152.751	3,43	314	517.664	3,14	115	2.635.087	3,49			
Espanya	4.967	10.007.497	3,57	3.741	1.099.674	3,11	1.226	8.907.823	3,63			

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, estadística de convenis col·lectius de treball.

Dades el 31 de maig de 2006.

Començament dels efectes econòmics: gener-desembre de 2006.

QUADRE II-33. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT SUPERIOR A L'EMPRESA, TREBALLADORS I EMPRESES AFECTADES, VIGÈNCIA, JORNADA I AUGMENT SALARIAL PACTAT. ILLES BALEARS (2006)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afec.	Empreses	Jornada	% Salarial
Comerç	01-04-2003 - 31-03-2006	159, de 15-11-2003	40.100	19.200	1.819/any	4,0
	01-04-2006 - 31-03-2009	142, de 12-10-2003	50.000	20.000	1.789/any	4,0
Construcció	01-01-2002 - 31-12-2006	133, de 05-11-2002	42.000	6.700	40/setmanal	2,8
Despatxos d'Advocats de les Illes Balears	01-05-2006 - 31-12-2010	70, de 10-05-2007	2.000	800	1.780/any	1,0
Establiments sanitaris	01-01-2004 - 31-12-2007	37, de 05-03-2005	3.780	36	1.728/any	2,4
Estibadors portuaris (Eivissa)	01-04-2004 - 31-03-2009	135, de 13-09-2005	20	5	40/setmanal	2,2
Estibadors portuaris (Palma)	10-04-2001 - 10-04-2006	85, de 17-06-2003	105	5	1.820/any	2,0
Exhibició cinematogràfica	01-01-2006 - 31-12-2007	122, de 29-08-2006	450	66	1.760/any	2,0
Hoteleria	01-04-2005 - 31-03-2008	168, de 08-11-2005	98.025	8.984	1.776/any	2,8
Indústries de la fusta	01-01-2002 - 31-12-2006	43, de 09-04-2002	3.306	728	1.764/any	2,0
Indústries de forn i pastisseria	01-01-2004 - 31-12-2008	169, de 10-11-2005	2.000	450	1.794/any	IPC + 5,0
Indústries vinícoles	01-01-2006 - 31-12-2008	78, de 01-06-2006	300	40	40/setmanal	2,0
Lloguer de vehicles	29-04-2004 - 31-12-2006	76, de 29-05-2004	1.550	235	40/setmanal	2,5
Neteja d'edificis i locals	01-04-2005 - 31-03-2010	163, de 29-10-2005	6.977	300	1.755/any	4,2
Servei d'ajuda a domicili	01-01-2004 - 31-12-2007	31, de 22-02-2005	1.000	15	40/setmanal	1,0
Transport de malalts en ambulància	01-01-2003 - 31-12-2006	101, de 15-07-2003	400	4	1.826/any	IPC r
Transport discrecional de viatgers	01-01-2004 - 31-12-2006	126, de 09-09-2004	2.500	80	1.800/any	4,7
Transport de mercaderies	01-01-2005 - 31-12-2007	136 extr., de 13-09-2005	3.326	1.599	40/setmanal	3,0
Transport regular de viatgers	01-01-2004 - 31-12-2006	129, de 16-09-2004	263	21	40/setmanal	2,5

IPC previst = IPCp

IPC real = IPCr

Font: Conselleria de Treball i Afers Socials.

QUADRE II-34. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, ILLES BALEARS (2006)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afect.	Jornada	% salarial
Aeri, SL	01-02-2004 - 31-01-2007	87, de 22-06-2004	15	40/setmanal	No previst
Agama, SA	01-01-2005 - 31-12-2006	111, de 26-07-2005	23	40/setmanal	4,0
Aquacity Aspro Ocio, SA	01-01-2004 - 31-12-2006	41, de 20-03-2004	80	40/setmanal	IPCr + 0,6
Aqualand Magaluf Aquapark Aspro Ocio, SA	01-01-2004 - 31-12-2006	21, de 12-02-2004	50	40/setmanal	IPCr
Artes gráficas de Baleares, SL	01-01-2004 - 31-12-2006	32, de 24-02-2005	26	40/setmanal	IPCr + 1,0
Astilleros de Mallorca, SA	01-01-2006 - 31-12-2006	72, de 18-05-2006	67	1.753/any	4,0
Calvià 2000, SA	01-01-2004 - 30-06-2007	78, de 03-06-2004	325	35/setmanal	IPC + 0,5
Casino de Mallorca, SA	04-10-2005 - 31-12-2008	169, de 10-11-2005	128	39/setmanal	2,0
Casino Marítimo, SA	01-01-2006 - 31-12-2008	116, de 17-08-2006	26	1.826/any	2,0
Cemex España, S.A. (Loseta)	01-01-2006 - 31-12-2008	173, de 07-12-2006	116	1.768/any	5,24
CESPA Eivissa	01-01-2003 - 31-12-2006	45, de 30-03-2004	99	1.734/any	IPCr*
CESPA Formentera	01-01-2003 - 31-12-2007	34, de 09-03-2004	17	38/setmanal	IPCr + 1,0
Club de Mar Mallorca	01-08-2004 - 31-07-2006	170, de 30-11-2004	68	40/setmanal	4,25
Club Marítimo San Antonio de la Playa	01-01-2005 - 31-12-2007	74, de 14-05-2005	20	40/setmanal	5,0
Club Nàutic S'Arenal	01-01-2005 - 31-12-2007	55, de 09-04-2005	30	40/setmanal	IPCr + 1,0
COBEGA, SA	01-01-2006 - 31-12-2007	44, de 22-03-2007	222	40/setmanal	2,45
Comercial Citröen, SA	01-01-2004 - 31-12-2007	91, de 29-06-2004	65	1.760/any	IPCr + 0,5
Conf. Sindical Comissions Obreres Balears	01-01-2004 - 31-12-2006	4, de 06-01-2005	30	1.568/any	IPCr + 0,5
DHL Logistics Spain SLU	01-01-2005 - 31-12-2006	145, de 01-10-2005	4	1.800/any	IPCr + 1,0
Dornier, SA	01-01-2004 - 31-12-2006	134, de 25-09-2004	160	1.800/any	IPCr + 1,0
Editora Balear, SA	01-01-2004 - 31-12-2006	120, de 28-08-2004	142	36/setmanal	IPCr + 0,75
Editorial Paneurope, SLU	01-01-2004 - 31-12-2006	126, de 09-09-2004	25	36/setmanal	IPCr + 1,0
Enaya Aiguies	01-01-2004 - 31-12-2007	126, de 09-09-2004	385	1.554/any	IPCr
Enaya (Medi Ambient)	01-01-2004 - 31-12-2007	104, de 27-07-2004	739	1.554/any	IPCr + 0,75
Empresa Funeraria Municipal, SA	01-01-2005 - 31-12-2007	98, de 28-06-2005	83	37,5/setmanal	IPC + 1,0
EMSER 2002 SLU	01-07-2005 - 31-12-2007	64, de 04-05-2006	44	1.612,30/any	IPC CAIB

continua

QUADRE II-34. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, IL·LES BALEARS (2006)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afect.	Jornada	% salarial
EMT	01-01-2000 - 31-12-2006	84, de 14-07-2001	475	1.575/any	IPCp
FCC, SA y FCC Medi Ambiente SA, Menorca	01-01-2003 - 31-12-2006	143, de 16-10-2003	50*	1.730/any	IPC + 3,5
Ferrocarril del Tren de Sóller	01-01-2006 - 31-12-2008	31, de 01-03-2007	95	35/setmanal	3,95
Fomento de Construcciones y Contratas, SA (Maó, Alaior, Es Castell)	01-01-2005 - 31-12-2006	64, de 04-05-2006	99	1.696,44/any	IPC + 1,5
Fomento de Construcciones y Contratas, SA (Sant Antoni de Portmany)	01-01-2005 - 31-12-2007	38, de 16-03-2006	61	1.802/any	2,67
Font Teix, SA	01-01-2005 - 31-12-2008	125, de 25-08-2005	49	1.782/any	3,7
Fundació Banc de Sang i Teixits	01-01-2004 - 31-12-2006	179, de 18-12-2004	68	1.526/any	4,0
Fundació Institut Socioeducatiu s'Estel	14-07-2006 - 14-07-2010	155, de 04-11-2006	78	35/setmanal	3,9
Fundació Pilar i Joan Miró	01-07-2003 - 01-12-2006	30, de 02-03-2004	17	40/setmanal	2,5
Fundació Pública de les Balears per a la Música	01-05-2006 - 20-01-2010	11, de 20-01-2007	83	35/setmanal	IPC
Globalia S.L.U. BOB	01-01-2006 - 31-12-2009	123, de 31-08-2006	45	1.800/any	IPC
Herbusa	01-01-2004 - 31-12-2007	6, de 11-01-2005	109	1.768/any	IPCp + 0,5
Hogar El Temple	01-01-2006 - 31-12-2008	3, de 01-07-2006	25	1.800/any	IPC
Institut Balear d'Infraestructures i Serveis Educatius i Culturals (IBISEC)	01-01-2006 - 31-12-2008	126, de 07-09-2006	40	35/setmanal	2,9
Institut Municipal d'Informàtica Palma, IMI	01-01-2004 - 31-12-2007	41, de 12-03-2005	107	35/setmanal	Segons LPGE
ITV Mallorca	01-01-2002 - 31-12-2006	63, de 06-05-2003	64	1.736/any	IPC + 0,75
Kraft Foods España, SLU	01-01-2006 - 31-12-2007	66, de 03-05-2007	170	1.760/any	3,0
La Vajilla Enériz, SA	01-01-2005 - 31-12-2008	98, de 28-06-2005	8	1.800/any	IPC + 0,4
Licores Mallorquines, SA, LIMSA	01-01-2006 - 31-12-2006	160, de 14-11-2006	21	1.826/any	3,5
Lignitos, SA	01-01-2004 - 31-12-2006	53, de 17-04-2004	22	1.776/any	IPCp + 0,8
Limpezas y Reformas de Baleares, SL (Hospital Son Dureta)	01-01-2004 - 31-12-2006	38, de 16-03-2006	172	1.598/any	IPC
Llar de Calvià	29-12-2005 - 31-12-2009	56, de 18-04-2006	53	35/setmanal	3,487
LSG Sky Chefs España, SA (centres de treball Palma i Maó)	01-03-2005 - 28-02-2006	61, de 27-04-2006	64	1.784/any	3,0
-	01-03-2006 - 29-02-2008	55, de 12-04-2007	64	1.776/any	3,7

continua

QUADRE II-34. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, ILLES BALEARS (2006)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afect.	Jornada	% salarial
McDonald's, Sistemas de España	01-04-2005 - 31-03-2007	125, de 25-08-2005	236	1.776/any	4,0
MERCAPALIMA, SA	01-01-2004 - 31-12-2008	70, de 07-05-2005	35	1.712/any	IPCr
PEPISCO, Centro Mediterránea de Beb. Carb.	01-01-2003 - 31-12-2006	132, de 21-09-2004	161	40/setmanal	IPCr + 0,3
PERLAS ORQUIDEA, SA	01-01-2006 - 31-12-2006	178, de 14-12-2006	30	40/setmanal	3,5
Personal flota transp. marítimo, Alcúdia	01-01-2005 - 31-12-2007	112, de 28-07-2005	45	1.824/any	2,0
Personal Institut Municipal del Deport Ajunt. Palma	01-01-2005 - 31-12-2010	164, de 01-11-2005	99	35/setmanal	2,0
Personal laboral de l'Ajt. d'Alaior	01-01-2005 - 31-12-2006	163, de 29-10-2005	39	1.575/any	IPC
Personal laboral de l'Ajt. d'Andratx	01-01-2005 - 31-12-2008	78, de 01-06-2006	50	1.537,20/any	Segons LPGE
Personal laboral de l'Ajt. d'Artà*	01-01-2006 - 31-12-2006	175, de 09-12-2006	—	35/setmanal	Segons LPGE
Personal laboral de l'Ajt. d'Eivissa	26-03-2005 - 31-12-2007	48, de 26-03-2005	57	35/setmanal	Segons LPGE
Personal laboral de l'Ajt. de Ferreries	24-02-2005 - 24-02-2008	144, de 29-09-2005	15	37,5/setmanal	IPC
Personal laboral de l'Ajt. de Formentera	01-01-2003 - 31-12-2006	38, de 22-03-2003	37	37,5/setmanal	Segons LPGE
Personal laboral de l'Ajt. de Lloseta	01-01-2005 - 31-12-2006	41, de 12-03-2005	34	37,5/setmanal	Segons LPGE
Personal laboral de l'Ajt. de Pollença	01-01-2004 - 31-12-2007	187, de 28-12-2006	78	37,5/setmanal	2,0
Personal laboral de l'Ajt. de Sant Josep de la Talaià	01-01-2006 - 31-12-2007	86, de 09-06-2007	46	37,5/setmanal	No es preveu
Personal laboral de la CAIB	01-01-2005 - 31-12-2008	155, de 18-10-2005	1.659	35/setmanal	No es preveu
Personal Laboral Consell Insular Eivissa i Formentera	24-04-2006 - 22-03-2010	133, de 19-09-2006	263	35/setmanal	No es preveu
Personal laboral de la UIB	01-01-2005 - 31-12-2007	121, de 16-08-2005	251	35/setmanal	Segons LPGE
Real Club Náutico de Palma	27-12-2005 - 31-12-2006	193, de 27-12-2005	54	35/setmanal	IPC CAIB
Rey Sol, SA	01-01-2003 - 31-12-2006	114, de 19-08-2004	45	36/setmanal	IPCr
Salmuera Española Eivissa	01-01-2006 - 31-12-2007	111, de 08-08-2006	19	1.752/any	4,0
Tirre, SA	01-01-2005 - 31-12-2009	127, de 30-08-2005	236	1.704/any	IPC + 0,5

* Conveni FCC, SA i FCC Medi Ambient SA, Menorca: 50 treballadors afectats amb 2 empreses afectades.

* Conveni Personal laboral de l'Ajt. d'Artà: són treballadors afectats per aquest conveni tot el personal laboral.

IPC previst = IPCP

IPC real = IPCr

* 3,5% per als treballadors amb antiguitat no congelada; 4,5% per als treballadors amb antiguitat congelada i contractats temporals.

Font: Conselleria de Treball i Afers Socials.

Pel que fa a les característiques bàsiques de la negociació col·lectiva a les Balears, s'ha de dir que una peça bàsica en l'estructura d'aquesta negociació són els convenis sectorials. Els convenis col·lectius d'aquest àmbit són aquells en què s'enquadren la immensa majoria dels treballadors i de les empreses inclosos en el procés de la negociació col·lectiva.

Els convenis col·lectius sectorials més significatius de la nostra comunitat autònoma, pel nombre de treballadors que ocupen i per les empreses que afecten, són els de l'hoteleria, la construcció i el comerç. D'entre aquests convenis, sobresurt el de l'hoteleria, ja que és el que té un camp d'aplicació personal més ampli: s'aplica, aproximadament, a 98.000 treballadors i afecta 9.000 empreses. L'àmbit personal dels pactes col·lectius de la resta de sectors amb una major incidència —que són la construcció i el comerç— és bastant inferior, ja que cadascun només inclou uns 45.000 treballadors. Al seu costat es troben els convenis que podem dir que regulen «sectors estratègics», és a dir, que si bé no afecten un nombre gaire important d'empreses i de treballadors —entre 3.000 i 7.000 treballadors— sí que tenen una gran importància en la nostra economia, fortament terciaritzada. Els més importants són els convenis col·lectius que regulen el sector del transport —de mercaderies, regular i discrecional de viatgers— i el que regula el sector de la neteja d'edificis i locals.

En els nostres convenis tradicionalment s'han inclòs clàusules d'articulació i de vertebració. Aquestes clàusules tenen una funció de connexió amb altres tipus de

normes. Amb caràcter general, la connexió es fa amb els marcs normatius heterònoms corresponents: la llei o el reglament estatal laboral. Actualment, veiem que hi ha una tendència a connectar i a vertebrar els convenis sectorials autonòmics amb els sectorials d'àmbit superior a la comunitat autònoma. Aquesta tècnica de vertebració dóna com a resultat el fet d'establir una regulació uniforme en importants blocs de matèries —especialment en sectors com la construcció o els derivats del ciment—, en què hi ha un tractament autonòmic molt similar de totes les matèries reservades a l'àmbit estatal.

Quant a la negociació col·lectiva en l'àmbit de l'empresa, tendeix a fer perdurar la unitat de negociació constituïda, en considerar que el conveni d'empresa compleix una funció de millora sobre el conveni sectorial. Alguns convenis col·lectius d'àmbit empresarial estableixen connexions amb convenis d'àmbits superiors per tal de cobrir llacunes de regulació.

Pel que fa a les principals magnituds quantificables —és a dir, la retribució i la jornada—, cal dir que en els quadres II-33 i II-34 s'expressen els increments salarials assolits i la quantificació anual de la jornada —temps de treball i retribució directa i indirecta— dels nostres convenis col·lectius sectorials. Se'n destaquen els aspectes següents:

a) Salaris

L'increment salarial mitjà pactat en els diferents convenis sectorials de les Illes Balears ha estat l'any 2006 del 3,40%, fet que s'expressa en el quadre II-32.

b) Jornada

A les Illes Balears, per fixar la jornada ordinària s'usen indistintament el mòdul setmanal i l'annual i, a vegades, tot dos en un mateix conveni. Concretament, el 21,05% del total de convenis sectorials estableix la jornada màxima en termes setmanals; també el 21,05% ho fa en termes anuals, i el 42,11% restant utilitza el mòdul setmanal i l'annual. La jornada anual mitjana pactada s'ha fixat en 1.786,2 hores, i la jornada mitjana en còmput setmanal, en 39,70 hores.

1.4.

L'EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT DEL TAMIB

El 12 de gener de 2005, la CAEB, CCOO i la UGT varen signar un acord de renovació i potenciació del TAMIB, que es va publicar en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears* de 3 de febrer de 2005. Aquest acord permet assumir les plenes competències en matèria de mediació i d'arbitratge de naturalesa laboral en l'àmbit de la comunitat autònoma. Per tant, la voluntat de substituir el Servei de Mediació, Arbitratge i Conciliació (SMAC) es converteix en un pacte que es començà a desplegar durant l'any 2005 i que es consolida durant el 2006. En l'actualitat, el TAMIB és l'únic àmbit de solució de conflictes laborals i és el primer de tot Espanya amb aquesta conformació.

L'activitat del TAMIB al llarg del 2006 ha estat important i ha superat la que va dur a terme l'any passat. El nombre total d'expedients tramitats el 2006 —és a dir, la xifra

anual que resulta de sumar els expedients tramitats a l'oficina central i a les dues delegacions del Tribunal— és de 5.617 expedients, dels quals tots, llevat d'un arbitratge, són de conciliació/mediació. A partir d'això podem dir que l'activitat del TAMIB, globalment considerada, s'ha incrementat en 104 expedients, és a dir, l'1,89%. D'aquests expedients, 5.553 corresponen a conflictes laborals individuals i 63 a conflictes col·lectius, enfront de les dades del 2005, que constaven haver tramitat 5.452 procediments individuals i 60 expedients col·lectius.

La presentació de la sol·licitud de procediment de mediació al TAMIB té quatre formes possibles d'acabament, que són les següents: amb acord entre les parts, sense acord entre les parts, arxivament de la sol·licitud (normalment per no comparèixer a la mediació la persona sol·licitant) o l'intentat sense efecte (quan qui no compareix és la persona a la qual es fa la reclamació). Òbviament, la tramitació efectiva amb resultat només es pot atribuir als dos primers casos: amb acord o sense. Doncs bé, durant l'any 2006 s'han tramitat efectivament 3.620 expedients (64,46% del total), 2.043 dels quals han acabat amb acord (és a dir, el 36,38%), i 1.577 sense acord (és a dir, el 28,09%).

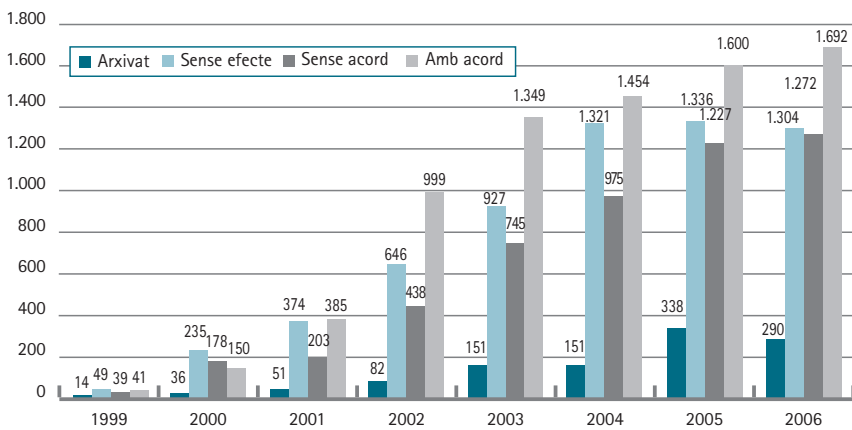
Els procediments de mediació a Mallorca han estat 4.558, un 1,27% més que el 2005, any en què s'havien tramitat 4.501 expedients. Del total d'expedients, s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o sense) 2.964 sol·licituds (el 65,02%) i no han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 1.594 (és a dir, el 34,98%). Una anàlisi dels expedients efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens

mostra que el 57,08% es varen resoldre amb acord i el 42,91% acabaren sense acord. Del total d'expedients, 4.503 són conflictes individuals i 55 són col·lectius. (Vegeu el gràfic II-9.)

A Menorca s'han dut a terme 450 procediments de mediació, un 49,50% més que el 2005, any en què s'havien tramitat 301 expedients. Del total d'expedients, s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o

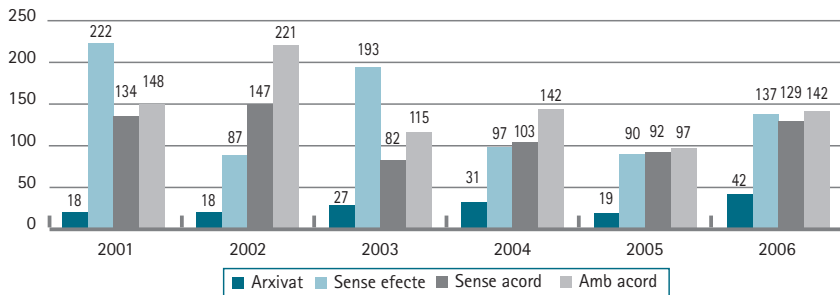
sense) 271 sol·licituds (el 60,22%) i no han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 179 (és a dir, el 39,78%). Una anàlisi dels expedients efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens mostra que el 52,40% es varen resoldre amb acord i el 47,60% acabaren sense acord. Dels 450 expedients oberts a Menorca, 449 corresponen a conflictes individuals i un a qüestions col·lectives. (Vegeu el gràfic II-10.)

Gràfic II-9
Procediments de mediació segons el resultat: Mallorca (1999-2006)

Font: TAMIB.

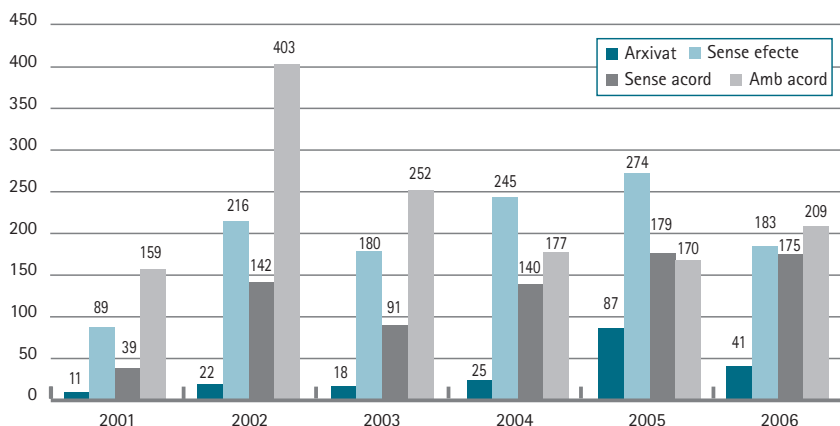
Gràfic II-10
Procediments de mediació segons el resultat: Menorca (2001-2006)

Font: TAMIB.

Gràfic II-11

Procediments de mediació segons el resultat: Eivissa (2001-2006)

Font: TAMIB.

En el cas d'Eivissa i Formentera, es tramitaren 608 expedients, xifra que representa un descens del 14,37% respecte de l'activitat duta a terme l'any 2005, quan es va arribar a la xifra de 710 expedients. Del total d'expedients, s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o sense) 384 sol·licituds (el 63,16%) i no han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 224 (és a dir, el 36,84%). Una anàlisi dels expedients efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens mostra que el 54,43% es varen resoldre amb acord i el 45,57% acabaren sense acord. Del total d'expedients oberts a Eivissa, 601 corresponen a conflictes individuals i set a qüestions col·lectives. (Vegeu el gràfic II-11.)

A banda d'aquesta funció de resolució de conflictes, s'ha de dir que aquest òrgan es considera durant l'any 2006 la seu de deu comissions paritàries dels convenis sectorials següents: la feina al camp, el comerç,

l'hoteleria, la neteja d'edificis i locals, el lloguer de vehicles, l'ajuda a domicili, els establiments sanitaris d'hospitalització, la marroquineria, el metall i els forns i pastisseries. Això significa un claríssim assentament institucional i l'acceptació del TAMIB com un espai neutral de resolució de la conflictivitat laboral.

1.5.

LA SEGURETAT I LA SALUT LABORAL

1.5.1. INTRODUCCIÓ

En l'actualitat, l'anàlisi del mercat de treball i de les relacions laborals per ser complet ha d'examinar la qüestió de la seguretat i de la salut laboral. Amb una anàlisi de la sinistralitat laboral no n'hi ha prou

per veure quin és l'estat evolutiu de la matèria, ja que en aquest àmbit es mouen idees, operadors públics i privats, representants dels empresaris i dels treballadors i, a més, una gran quantitat de projectes que, al cap i a la fi, tenen un interès creixent per assolir un bon nivell de qualitat en les condicions de treball.

En aquest apartat farem constar les principals accions que s'han engegat el 2006 des del punt de vista tant públic com privat i, per acabar, aportarem les dades principals de la sinistralitat laboral.

1.5.2. EL MARC NORMATIU DE LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

El Tribunal Constitucional entén que dins la legislació laboral que és matèria de competència exclusiva de l'Estat (article 149.1.7a) es troba la prevenció de riscos laborals i, per això, la principal font normativa en aquesta matèria és el conjunt de normes estatals de prevenció. D'entre les normes estatals, la principal és la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, reformada per la Llei 54/2003, de 12 de desembre, de reforma del marc normatiu de la prevenció de riscos laborals. Aquestes normes legals són desplegades per un nombrós conjunt de reglaments. Les normes estatals, legals i reglamentàries, són el conducte normatiu de transposició al dret espanyol de les directives europees dictades en la matèria.

Atesa aquesta situació, ni el Parlament ni el Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears —ni d'altra comunitat— no poden dictar normes que representin crear

un conjunt normatiu propi en seguretat i salut laboral distint del que estableixin les lleis de l'Estat. Això no obstant, diverses matèries que són competència de la nostra comunitat poden tenir una gran influència en el desplegament d'accions materials de foment i de fixació de condicions tècniques d'ús de dispositius, de màquines i de tota mena de mecanismes preventius. En definitiva, és competència de la comunitat fomentar l'activitat econòmica i organitzar l'Administració pública, la qual cosa justifica una activitat clara de les autoritats laborals de les Balears en aquesta matèria —creació d'òrgans, exercici de competències i dinamització d'una interlocució.

Igualment, aquestes autoritats són competents per actuar com a òrgans de resolució dels expedients sancionadors tramitats per la Inspecció de Treball i de Seguretat Social. Per tant, participen en l'activitat de vigilància i de control del compliment de la legislació de prevenció que dicta l'Estat. D'altra banda, la legislació d'indústria, matèria sobre la qual pot incidir de manera clara la nostra comunitat, fa possible que les autoritats autonòmiques instrumentin normes tècniques que fixin el muntatge, l'ús, les condicions de seguretat industrial, l'emmagatzematge, etc., de tota mena de materials i productes que tenen una gran incidència en els processos productius, a més de poder controlar les activitats d'utilització d'aquests materials, pel que fa tant a llicències com a condicions de maneig.

Per acabar, s'ha de tenir en compte que les limitacions que hem exposat no pesen en l'àmbit de la negociació col·lectiva i, per això, els empresaris i els representants

dels treballadors, en l'àmbit empresarial, i les organitzacions empresarials i sindicals, en els àmbits superiors, poden incloure entre les matèries regulades pels convenis la prevenció de riscos laborals.

1.5.3. L'ACTIVITAT ADMINISTRATIVA PÚBLICA EN LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

1.5.3.1. L'activitat de la Direcció General de Salut Laboral

La Direcció General de Salut Laboral (DGSL) exerceix les funcions relatives a la gestió de la política de seguretat i salut laboral a les Illes Balears —incloses l'execució i la promoció de totes les mesures necessàries per elevar el nivell de seguretat i de salut dels treballadors en la seva activitat laboral— i a la instrucció d'expedients sancionadors per infracció de la normativa de prevenció de riscos laborals.

Els equips tècnics de l'àrea de seguretat i salut laboral de la Conselleria de Treball i Formació, és a dir, els equips

tècnics de seguretat i formació, higiene industrial, medicina laboral i d'ergonomia i psicociologia, han desplegat l'any 2006 tot un seguit d'activitats que s'inclouen en els quadres II-35, II-36, II-37 i II-38.

1.5.3.2. Les actuacions de la Inspecció de Treball a les Balears en matèria de prevenció de riscos laborals

La Llei 42/1997, de 14 de novembre, ordenadora de la Inspecció de Treball i Seguretat Social, adscriu com una comesa de la funció inspectora vigilar i exigir el compliment de les normes legals, reglamentàries i del contingut normatiu dels convenis col·lectius en l'àmbit de la prevenció de riscos laborals. Per tal de complir la tasca inspectora en la matèria preventiva, l'any 2000 es crea a les Illes Balears la Unitat Especialitzada de l'Àrea de Seguretat i Salut Laboral de la Inspecció (UEASSLI). En la actualitat estan adscrits a aquesta unitat cinc membres del cos d'inspectors de treball, un dels quals n'és el cap.

QUADRE II-35. EQUIP TÈCNIC DE SEGURETAT I FORMACIÓ. RESUM D'ACTIVITATS (2005)

Activitat	Nre. total
Nombre de visites realitzades	2.164
Informes emesos a empreses	1.442
Informes emesos a Inspecció	381
Informes emesos a treballadors	7
Informes emesos al jutjat	37
Informes arxivats	332
Llocs de treball avaluats	13.362
Nre. de revisions a comitès d'empresa	33

Continua

QUADRE II-35. EQUIP TÈCNIC DE SEGURETAT I FORMACIÓ. RESUM D'ACTIVITATS (2005)

Activitat	Nre. total
Nre. de comprovacions de nomenaments de delegats de prevenció	177
Nre. de revisions d'avaluacions a empreses	123
Nre. de comprovacions de participació de treballadors	152
Nre. de revisions planificacions preventives	114
Nre. de revisions d'auditories	12
Nre. de revisions del plans de formació a empreses	140
Consultes ateses	722
Requeriments a l'112	123
Reunions tècniques	186
Guàrdies realitzades	870
Nombre de plans de seguretat	145
Nombre d'avisos previs	4.561
Accions de divulgació	2
Accions de formació impartit per l'equip	2
Cursos organitzats per l'equip	1
Alumnes assistents	112
Jornades impartides per l'equip	4
Alumnes assistents	52

Font: Conselleria de Treball i Formació. Memòria de la Direcció General de Salut Laboral, 2005.

QUADRE II-36. EQUIP TÈCNIC D'HIGIENE INDUSTRIAL. RESUM D'ACTIVITATS (2006)

Activitat	Nre. total
Nombre de visites realitzades	437
Informes emesos a empreses, amiant	161
Informes emesos a Inspecció	4
Informes emesos a treballadors	5
Informes emesos a administracions	36
Informes arxivats	241
Llocs de treball avaluats	4.118
Nre. de plans d'amiant registrats	26
Formació impartida per l'equip (cursos, jornades, etc.)	8
Cursos organitzats per l'equip	2

Font: Conselleria de Treball i Formació. Memòria de la Direcció General de Salut Laboral, 2006.

QUADRE II-37. EQUIP TÈCNIC DE MEDICINA LABORAL. RESUM D'ACTIVITATS (2006)

Activitat	Nre. total
Nombre de malalties professionals investigades	319
Nombre de visites per problemes psicològics relacionats amb la feina	108
Nombre d'estudis neurogràfics	251
Visites a demanda dels treballadors	7
Col·laboració amb la Inspecció de Treball	39
Col·laboració amb els centres de salut	65
Col·laboració amb altres institucions	23
Col·laboració amb els sindicats	51
Formació	8

Font: Conselleria de Treball i Formació. Memòria de la Direcció General de Salut Laboral, 2006.

**QUADRE II-38. EQUIP TÈCNIC D'ERGONOMIA I PSICOSOCIOLOGIA APLICADA.
RESUM D'ACTIVITATS (2006)**

Activitat	Nre. total
Ergonomia	
Tutories d'empreses	135
Investigació d'accidents	121
Requeriments, iniciatives, etc.	55
Informes emesos a empreses	73
Informes emesos a Inspecció	27
Informes emesos a sindicats	6
Informes arxivats	33
Estudi ergonòmic	22
Guàrdies	25
Iniciatives	15
Reunions tècniques	26
Formació impartida	3
Formació rebuda	12
Consultes ateses	535
Psicosociologia	
Requeriments	341
Investigació d'accidents, tutories d'empreses, etc.	12
Informes emesos a empreses	97

Continua

**QUADRE II-38. EQUIP TÈCNIC D'ERGONOMIA I PSICOSOCIOLOGIA APLICADA.
RESUM D'ACTIVITATS (2006)**

Activitat	Nre. total
Psicosociologia	
Informes emesos a treballadors	11
Informes emesos a sindicats	4
Informes emesos al jutjat	1
Informe d'administració	2
Estudi psicològic	67
Guàrdies	24
Reunions tècniques	62
Formació impartida	8
Formació rebuda	5
Consultes ateses	550

Font: Conselleria de Treball i Formació. Memòria de la Direcció General de Salut Laboral, 2006.

Les campanyes d'inspecció en seguretat i salut laboral s'articulen a través de l'acord anual a què es pot arribar entre l'Administració general de l'Estat i l'Administració autonòmica en el marc institucional de la Comissió Territorial de la Inspecció (articles 33 i 44 del Reial decret 138/2000, de 4 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament d'organització i funcionament de la Inspecció de Treball i Seguretat Social). L'opció de fer una campanya es pot basar en la importància econòmica i social que pot tenir un sector a les Illes Balears, en l'índex de sinistralitat o bé en el fet que un determinat sector o activitat presenta accidents o malalties d'una gravetat especial, o també en l'increment del nombre d'accidents. Per dur endavant les campanyes resulta essencial l'ajuda tècnica i l'assessorament que reben els inspectors de treball dels equips tècnics en prevenció de la Conselleria de Treball i Formació, als quals hem al·ludit en l'epígraf anterior.

L'activitat inspectora suposa dur a terme una vigilància i un control del compliment de les normes reguladores de la prevenció i, per això, davant els incompliments que s'hagin comprovats, s'incoen els expedients sancionadors que calguin. Això no obstant, no totes les actuacions inspectores són classificables en els marges d'una activitat sancionadora: es fan advertiments sobre els incompliments de la normativa, sense haver-hi acta d'infracció, amb els requeriments per tal que el subjecte obligat i responsable cerqui una solució —en el termini que disposa el requeriment— a la mancança que s'ha advertit. (Vegeu el quadre II-39.)

Per acabar, cal dir que, quant als aspectes de prevenció de riscos laborals, la Inspecció de Treball manté contactes anuals de coordinació amb la Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia per tal de perseguir totes les actuacions que puguin ser delictives i que es comprovin arran de les actuacions inspectores.

**QUADRE II-39. ACTIVITAT DE LA INSPECCIÓ DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL
EN MATÈRIA DE SEGURETAT I SALUT LABORAL (2006)**

	Nre. d'actuacions	Nre. d'informes	Import	Requeriments	Paralitzacions
Inspectors generalistes	9.343	614	1.367.116,07	3.239	4
Inspectors de l'Àrea de Seguretat i Salut Laboral	6.517	154	526.593,37	4.618	0
Total d'actuacions	15.860	768	1.893.709,44	7.857	4
Actuacions en campanyes significatives (UEASL + generalistes)					
Actuacions en empreses amb risc d'amiant (NAMM)	38	0	0	37	
Actuacions en el sector del transport (BATR6)	118	2	3.005	84	
Actuacions en el sector dels tallers de reparacions (BATA6)	759	8	12.718	557	
Actuacions en el control dels serveis de prevenció (BASP6)	131	4	10.518	60	
Actuacions en matèria de prevenció en general (BASL6)	2.577	106	261.269	1.308	
Actuacions en el sector de la fusteria (BAMA6)	811	16	42.973	523	
Actuacions en el sector de l'hoteleria (BAHO6)	1.431	43	157.775	891	
Actuacions en el sector de la construcció, excepte l'obra pública (BACO6)	6.431	359	909.971	2.525	
Actuacions en el sector de l'obra pública (BACI6)	605	13	44.518	528	
Actuacions en cementiris (BACE6)	88	0	0	23	
Actuacions en empreses d'alta sinistralitat (APS)	13	0	0	10	
Total d'actuacions en campanyes	13.002	551	1.442.747	6.546	
Altres actuacions					
Altres actuacions en prevenció	2.858	217	450.963	1.311	
Total d'actuacions en prevenció de riscos laborals	15.860	768	1.893.710	7.857	

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Inspecció Provincial de Treball i Seguretat Social.

1.5.4. L'ACTIVITAT PRIVADA EN LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

1.5.4.1. Les mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social com a serveis de prevenció aliens

La Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, va introduir un enfocament de doble sentit en l'organització de la prevenció en el si de les empreses: d'una banda, s'exigeix que l'activitat preventiva s'integri en tots els nivells d'organització, de decisió i d'activitat de l'empresa i, d'altra banda, permet la creació de mecanismes o d'instruments que permetin a l'empresa conèixer quines necessitats preventives té. L'article 32 de la Llei va autoritzar les mútues d'accidents de treball i de malalties professionals de la Seguretat Social (MATMPSS) a actuar com a serveis de prevenció aliens (SPA) respecte de les empreses que tenien associades, amb les mateixes condicions que els altres serveis aliens. És a dir, les mútues varen afegir a la seva funció originària d'entitats col·laboradores de la Seguretat Social les corresponents als SPA.

Les dades de l'activitat de les mútues com a serveis de prevenció no estan desagregades per comunitats autònomes. Això no obstant, en aquesta Memòria oferim una mostra àmplia de part de les MATMPSS amb implantació a les Illes Balears,⁹ la qual aporta una imatge clara de la gran importància de l'activitat preventiva que desenvolupen les mútues esmentades. (Vegeu el quadre II-40.)

Finalment, afegir que per assumir les tasques en prevenció de riscos laborals, les mútues han segregat els serveis de prevenció aliens mitjançant la creació de societats mercantils, amb la finalitat que aquestes activitats no tinguin repercussió en les quotes públiques.

1.5.4.2. Els gabinets de prevenció de les organitzacions empresarials i sindicals

En aquest apartat veurem l'activitat preventiva que executen la CAEB, CCOO i la UGT a través dels seus gabinets de prevenció i esmentarem les activitats que ha dut a terme en aquesta matèria la PIMEB.

- **Gabinet Tècnic de Prevenció de la CAEB.** De la memòria del Gabinet Tècnic de Prevenció de Riscos Laborals de la Confederació d'Associacions Empresarials de Balears (CAEB) de l'any 2006, se n'ha de destacar el següent:

1. Assessorament i assistència tècnica en la prevenció de riscos laborals. S'han atès un total de 251 consultes d'empreses, a les quals s'ha donat informació, assessorament i assistència tècnica en matèria de seguretat i salut laboral. (Vegeu el quadre II-41.)
2. Elaboració de material divulgatiu i de suport per a la gestió preventiva. El material s'ha distribuït a les empreses i associacions empresarials de les tres illes i a les persones assistents als diferents actes que ha organitzat el Gabinet de Prevenció de Riscos Laborals de la CAEB.

9. Volem agrair als responsables de l'activitat com a SPA de les entitats Mútua Balear, Mútua Universal Mugenat, Asepeyo i Fremap la seva col·laboració en l'aportació de dades.

QUADRE II-40. ACTIVITAT COM A SERVEI DE PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS DE LES MATEPSS: DISCIPLINES DE SEGURETAT EN EL TREBALL, HIGIENE INDUSTRIAL, ERGONOMIA I PSICOSOCIOLOGIA APLICADA. RESUM D'ACTIVITATS (2006)

Activitats preventives	Nre. Activitats			
	MUTUA BALEAR	ASEPEYO	MUTUA UNIVERSAL Mugenat	FREMAP
Definició de plans de prevenció	645	650	651	295
Reunions/assessorament amb els comitès de seguretat i salut	326	95	127	60
Avaluació de riscos, tant d'agents com de llocs de treball	1.700	685	940	675
Avaluació de riscos de la maquinària i equips de treball	1.800	135	28	640
Assessorament per a la coordinació d'activitats empresarials	750	250	982	324
Avaluació de riscos higiènics (renou, pols, confort tèrmic)	620	170	310	65
Avaluacions de riscos higiènics (vapors orgànics)	95	60	27	20
Avaluació de riscos ergonòmics	450	180	93	52
Avaluació de riscos psicosocials	560	170	116	37
Estudi i implantació d'instruccions d'actuació en emergències	356	520	940	315
Formació-cursos:				
Gestió de la prevenció	23	25	15	15
Primers auxilis	125	25	23	30
Risc en oficines	146	25	133	39
Risc per lloc de treball	456	90	651	370
Plans d'emergència	85	20	630	370
Risc elèctric	130	15	17	4
Risc de treball en altures	180	25	48	8
Risc d'elevació i transports	25	20	37	4
Risc higiènic	65	20	42	14
Risc en la manipulació de càrregues	35	30	87	22

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per les MATEPSS.

QUADRE II-41. CLASSIFICACIÓ DE LA DEMANDA: CAEB (2006)

Classificació de la demanda	Nre.	%
Generals (obligacions empresarials en PRL)	29	11,55
Modalitats preventives	21	8,37
Pla PRL	7	2,79
Evaluació de riscos	7	2,79
Gestió i documentació	37	14,74
Actuacions preventives concretes	70	27,89
Solicituds de material de recolsament	49	19,52
Formació PRL	23	9,16
Serveis de Gabinet PRL	6	2,39
Altres	2	0,80
Total	251	100,00

Font: Confederació d'Associacions Empresarials de les Balears (CAEB).

3. Accions de caràcter divulgatiu, informatiu i formatiu. S'han dut a terme un total de 81 sessions sobre diferents temàtiques específiques de seguretat i salut laboral, amb un total de 2.475 assistents en el conjunt de les Illes Balears.

- **Secretaria de Salut Laboral i Medi Ambient de Comissions Obreres (CCOO).** Les activitats que ha dut a terme la Secretaria de Salut Laboral i Medi Ambient de CCOO de les Illes Balears l'any 2006 són les següents:

1. Assessorament tècnic sindical en salut laboral de la Confederació Sindical de CCOO de les Illes Balears. Aquesta acció d'assessorament en salut laboral té com a objectius destacats, d'una banda, promoure dinàmiques actives per part dels delegats de prevenció, amb la finalitat d'estimular en les empreses l'interès per la salut laboral i

pel diàleg social com a mitjans per a una prevenció eficaç, i, de l'altra, avaluar de manera contínua l'activitat dels delegats i l'adequació de les seves capacitats a les tasques que han de desenvolupar, per tal d'oferir una orientació adequada a la formació rebuda. Els tècnics que han dut a terme aquesta acció han fet visites a tots els delegats de prevenció i els han advertit dels riscos, una vegada que es coneixen realment les situacions en matèria de salut laboral de les empreses. També han col·laborat en la formació i en l'assessorament dels treballadors, especialment a les pimes i, entre aquestes, a les de major sinistra-litat. Finalment, han atès un total de 536 consultes de treballadors, bona part del quals han estat delegats de prevenció, sobretot, a Palma. Quant als canvis que s'han observat després de l'actuació, cal destacar una millora

QUADRE II-42. CONSULTES PER MIDA DE L'EMPRESA: CC.OO (2006)

Mida de l'empresa	%
< 6 treballadors	3,55
6-29 treballadors	28,42
30-49 treballadors	15,92
50-99 treballadors	28,23
100-249 treballadors	16,98
250-499 treballadors	2,61
> 500 treballadors	4,29

Font: Secretaria de Salut Laboral i Medi Ambient de CCOO de les Illes Balears.

dels drets de representació i de les funcions dels delegats de prevenció, un increment de les activitats preventives i l'eliminació o la disminució d'alguns riscos. (Vegeu el quadre II-42.)

2. Projecte d'assessorament tècnic sindical a delegats de prevenció i a treballadors per fomentar-ne la participació en la gestió de la prevenció de riscos laborals en el sector del calçat i en el de l'agricultura.
 3. Projecte de desenvolupament de dues accions complementàries: la formació a treballadors i a delegats de prevenció quant a la problemàtica que hi ha respecte de les lesions osteomusculars i la informació sobre els principals aspectes relacionats amb les mútues d'accidents de treball i de malalties professionals de la Seguretat Social (MATMPSS).
 4. Projecte de detecció, sensibilització i informació sobre riscos psicosocials relacionats amb l'organització del treball dels sectors de la banca, les assegurances i les mútues a les Balears.
- **UGT i la Fundació per a la Prevenció de Riscos Laborals.** Des de la Unió General de Treballadors (UGT) i la Fundació per a la Prevenció de Riscos Laborals, l'acció d'assistència tècnica es compon d'un seguit d'actuacions parcials que contribueixen a l'objectiu global d'assessorar, orientar i proporcionar suport tècnic als delegats de prevenció, de la manera que descrivim a continuació:
 1. Elaboració de material divulgatiu per a delegats de prevenció i membres de comitès de seguretat i salut. Cal destacar, d'una banda, l'elaboració i la difusió de la revista *Prevenció i Salut Laboral*, gasetta informativa en matèria de seguretat, salut i medi ambient, i, de l'altra, les reunions sectorials mantingudes amb els delegats de prevenció, amb la finalitat de facilitar-los informació específica en l'àmbit del seu sector en matèria de prevenció de riscos laborals i també per recollir-ne les inquietuds. A través d'aquesta acció s'ha detectat una major sensibilització dels delegats de prevenció sobre la importància que la Llei i les normes de

QUADRE II-43. CONSULTES I VISITES A EMPRESSES PER SECTORS D'ACTIVITAT (2006)

Sector	Nre. de consultes	%	Nre. de visites	%
Alimentació	14	2,30	2	0,94
Educació	29	4,77	18	8,45
Hoteleria, comerç i joc	220	36,18	84	39,44
Indústries	28	4,61	4	1,88
Metall i construcció	38	6,25	10	4,69
Serveis	68	11,18	14	6,57
Serveis públics	110	18,09	23	10,80
Transport i comunicació	61	10,03	30	14,08
Diversos	40	6,58	28	13,15
Total	608	100,00	213	100,00

Font: Fundació per a la Prevenció de Riscs Laborals, UGT.

desplegament els encomanen. Uns altres exemples de material divulgatiu són l'elaboració, en format Power Point, d'un estudi sobre els factors d'organització del treball que poden danyar la salut si no són controlats adequadament i la preparació d'un document sobre assetjament laboral o *mobbing*.

2. Sessions divulgatives per a delegats de prevenció, així com sessions informatives de promoció del compliment de la normativa sobre prevenció. Pretenen oferir als treballadors, als delegats de prevenció i als quadres sindicals coneixements en matèria preventiva i actualitzar aquesta informació, així com potenciar habilitats i recollir les inquietuds, els dubtes i els suggeriments que puguin aportar. Al llarg del 2006 s'han dut a terme dotze sessions informatives dirigides als delegats de prevenció i als responsables de departament de les diferents federacions de

la UGT-Illes Balears. Alguns exemples són una xerrada sobre salut laboral i gènere i una altra sobre prevenció de riscos laborals en el sector de les arts gràfiques.

3. Atenció a consultes puntuals i assessorament tècnic a delegats de prevenció i a quadres sindicals. Aquesta darrera acció es divideix en subàrees temàtiques d'acord amb els aspectes en què s'ha vist més necessari que intervingués el gabinet. S'ha fet una assistència tècnica a delegats en matèries com la planificació de l'acció preventiva, la realització i la revisió d'avaluacions de riscos o les visites de revisió de mesures preventives. Quant a les consultes, se centraren principalment en aspectes normatius, amb una referència especial a la forma de denunciar situacions que suposen una infracció sobre la vigilància de la salut, el pla de prevenció, el *mobbing*, etc. Com a conseqüència d'aquestes consultes, s'han

elaborat protocols davant agressions que sofreixen els treballadors en centres sociosanitaris i sobre els procediments de prevenció i d'actuació davant casos d'assetjament psicològic a la feina. (Vegeu el quadre II-43.)

- **PIMEB.** Pel que fa a la Petita i Mitjana Empresa de Balears (PIMEB), les accions en aquesta matèria estan documentades per illes. Les actuacions dutes a terme en cada illa durant el 2006 es poden incloure en les àrees d'actuació següents:
 - a) Assessorament i assistència tècnica en totes les matèries relacionades amb la prevenció (organització i planificació).
 - b) Campanyes preventives, jornades divulgatives i seminaris (per al foment, l'aplicació i la promoció de la Llei de prevenció de riscos laborals).
 - c) Anàlisi de necessitats formatives i articulació d'accions formatives per als empresaris i els treballadors (reunions entre empresaris, treballadors i gabinets per integrar la prevenció a les empreses).

1.5.5. LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

En aquest punt concret analitzam el tractament de la prevenció de riscos laborals en els convenis col·lectius de les nostres Illes.¹⁰ La matèria, com ja s'ha dit en el marc del

CES,¹¹ s'ha de valorar tenint en compte el canvi important que experimenta la normativa de prevenció de riscos laborals arran de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, i de les reformes posteriors que s'hi han introduït, a més de l'ampli desplegament reglamentari. L'article 1 d'aquesta Llei determina que entre les fonts del dret de prevenció es troben els convenis col·lectius, als quals l'article 2.2 encomana la tasca de desplegar i millorar el contingut legal.

Pel que fa a la negociació col·lectiva sectorial, els dos àmbits de més atenció en la matèria són l'ordenació de determinades comissions sectorials de seguretat i salut i la protecció de la salut. Concretament, el 53% dels convenis col·lectius vigents a les Illes Balears durant el 2006 regulen la participació dels treballadors mitjançant la presència dels delegats de prevenció i també la creació de comissions o comitès de seguretat i salut laboral.

Amb referència a la protecció de la salut, és una matèria considerada en el 97,6% dels convenis sectorials. El 57% dels convenis preveuen la revisió o el reconeixement mèdics com a mesura que s'ha d'adoptar per a la vigilància de la salut, sense entrar en la vigilància específica davant determinats riscos del treball. El 33,2% estableix, com a normes generals, obligacions i deures en matèria de prevenció de riscos laborals, adoptar mesures de salut laboral amb relació a l'avaluació dels riscos, l'organització i la planificació

10. La font per obtenir les dades són els convenis col·lectius integrats en els quadres II-33 i II-34.

11. Vegeu: *La negociació col·lectiva a les Illes Balears. Informe. Estudi tècnic*, publicat pel Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, que conté l'estudi que elaborà C. Riera Vayreda (Palma, 2004).

QUADRE II-44. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL, AMB BAIXA, SEGONS EL GRAU DE LESIÓ. ILLES BALEARS (2002-2006)

	2002	2003	2004	2005	2006	Variació 05/06	(%)
Lleus	28.574	25.015	23.832	26.313	27.710	1.397	5,3
Greus	227	307	225	243	213	-30	-12,3
Mortals	4	9	18	15	11	-4	-26,7
Total	28.805	25.331	24.075	26.571	27.934	1.363	5,1

Font: Conselleria de Treball i Formació.

de la prevenció, la formació i la informació dels treballadors, l'atenció al personal i el control de les condicions de treball. El 87,6% regula, en matèria de salut laboral, el vestuari i la uniformitat (incloent aquest aspecte en la matèria de seguretat i salut laboral), i també els equips de treball i de protecció.

Quant a les clàusules de seguretat i salut pròpies, el 68,1% dels convenis col·lectius sectorials regulen les condicions de treball i la protecció de la seguretat i la salut dels treballadors en la prevenció de riscos laborals.

D'altra banda, el 65,5% dels convenis col·lectius sectorials recullen l'obligació de l'empresa de subscriure una pòlissa o assegurança d'accidents laborals i/o no laborals (segons els casos). El 18,7% dels convenis preveuen un plus o complements per dur a terme determinades feines.

En matèria d'incapacitat temporal, el 89,83% dels convenis regula complements i indemnitzacions en cas d'incapacitat temporal deguda a un accident de treball i també un plus complementari per malaltia i per accident.

Respecte de la negociació col·lectiva d'àmbit empresarial, cal dir que la major part de convenis col·lectius d'àmbit empresarial regula, especialment, aspectes com la participació dels treballadors, la salut laboral i la prevenció de riscos laborals, la vigilància de la salut, i les assegurances d'accident de treball. Concretament, el 57% dels convenis d'àmbit empresarial preveu la presència de delegats de prevenció i de comitès de seguretat i salut. El 95,2% conté regulació en matèria de salut laboral i prevenció: el 81,3% reglamenta el tema del vestuari i la roba de treball; el 78,1% fa referència a les assegurances d'accident, i el 72,7% recull, com a mesura per a la vigilància de la salut, les revisions mèdiques i els serveis de medicina preventiva.

1.6.

LA SINISTRALITAT LABORAL

A la nostra comunitat autònoma durant l'any 2006 es varen produir 27.934 accidents de treball en jornada laboral, la qual cosa va suposar un augment del 5,1%. (Vegeu el quadre II-44.)

Examinem detalladament el nombre total d'accidents de treball:

- L'any 2006 s'han produït 27.710 accidents lleus que suposen el 99,2% del total d'accidents de treball a les Illes Balears. L'any 2005 es produïren 26.313 accidents lleus. Per tant, l'any 2006 el nombre d'accidents lleus s'ha incrementat en 1.397.
- Durant el 2006 s'han produït 213 accidents greus, que suposen el 0,8% del total d'accidents. L'any 2005 hi va haver 243 accidents d'aquest tipus, la qual cosa significa que el 2006 hi ha hagut 30 accidents greus menys.
- Finalment, pel que fa als accidents mortals, se n'han produït 11.¹² Respecte de l'any 2005, que n'hi va haver 15, suposa 4 accidents menys.

En una anàlisi més concreta dels accidents de treball segons la lesió, podem observar que en els accidents de treball greus soferts per treballadors pertanyents al règim general, destaquen les fractures d'ossos, amb un total de 94 accidents durant el 2006, mentre que en el cas dels accidents mortals, es concentren en el grup de les lesions múltiples i dels infarts, vessaments cerebrals i altres patologies no traumàtiques. (Vegeu el quadre A II-5.)

Una anàlisi de la sinistralitat laboral per comunitats autònomes ens mostra que les Illes Balears se situen, un any més, al cap-

davant de tot l'Estat en relació amb l'índex de sinistralitat. Aquest fet està determinat, com veurem, perquè les Illes Balears presenten el major índex de sinistralitat d'accidents lleus: 18,5 punts per sobre de la mitjana espanyola. (Vegeu el quadre II-45.)

L'evolució de la incidència d'accidents, durant la jornada de treball, en relació amb els accidents lleus a les Illes Balears durant el 2006, ha augmentat lleugerament amb relació a l'any anterior, ja que aquesta incidència ha estat 0,03 punts superior. Si observem en el gràfic II-12 l'evolució d'aquest tipus d'accident, que és el majoritari, es pot constatar aquesta tendència. (Vegeu el gràfic II-12.)

Així mateix, en el cas dels accidents considerats greus l'any 2006 s'ha produït un descens en el nombre d'accidents, concretament 0,12 punts menys que l'any 2005. En el gràfic II-13 s'observa l'evolució històrica i la tendència d'aquest indicador de sinistralitat. (Vegeu el gràfic II-13.)

Pel que fa als accidents mortals, l'any 2006, com ja hem dit, varen morir onze treballadors en accidents laborals, quatre menys que l'any 2005. L'evolució dels accidents mortals es palesa en el gràfic corresponent. (Vegeu el gràfic II-14.)

Les Illes Balears, l'any 2006, com va passar el 2005, tenen un índex d'incidència de la sinistralitat laboral (nombre d'accidents de treball per cada mil treballadors) molt alt, del 78,77. Això no obstant, el nombre

12. Les circumstàncies d'aquests accidents, segons la DGSL, són les següents: tres infarts en el lloc de feina, sis per caiguda o aixafament, un per atropellament i un altre per un cop de calor.

QUADRE II-45. SINIESTRALITAT LABORAL PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2003-2006)

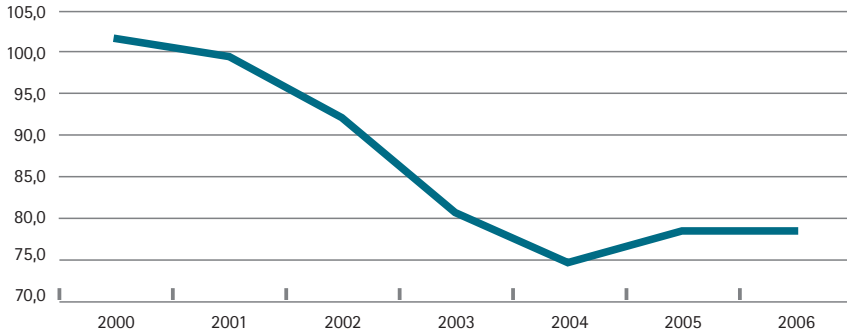
Lleus	Greus	Mortals	Totals	P. afiliada	I. d'incidència 2003	I. d'incidència 2004	I. d'incidència 2005	I. d'incidència 2006
Andalusia	2.172	146	163.485	2.598.011	61,81	62,56	63,93	62,93
Aragó	165	35	23.497	453.161	52,31	50,44	51,25	51,85
Astúries	173	31	19.544	318.740	70,51	62,79	61,99	61,32
Illes Balears	213	11	27.934	354.649	81,63	75,24	78,87	78,77
Canàries	273	33	44.538	669.690	73,75	71,06	69,43	66,51
Cantàbria	136	19	10.244	179.947	63,09	57,54	56,35	56,93
Castella - La Manxa	359	57	45.297	583.798	80,76	74,53	79,00	77,59
Castella i Lleó	478	64	43.849	755.263	62,82	57,54	59,91	58,06
Catalunya	1.250	143	162.979	2.739.341	69,12	64,07	58,41	59,50
C. Valenciana	871	95	93.589	1.590.075	71,26	67,09	64,10	58,86
Extremadura	259	22	15.951	319.377	48,76	50,41	49,33	49,94
Galícia	884	82	48.362	841.585	60,60	60,20	61,59	57,47
Madrid	773	118	140.909	2.511.686	61,00	54,32	54,03	56,10
Múrcia	243	33	27.207	480.012	61,43	55,93	59,58	56,68
Navarra	123	19	12.855	225.013	63,70	60,75	58,21	57,13
País Basc	322	52	46.730	747.213	70,67	61,78	65,62	62,54
La Rioja	64	4	6.325	105.694	64,39	56,98	58,93	59,84
Ceuta	6	1	823	15.066	55,00	58,28	58,37	54,63
Melilla	9	0	624	14.087	43,44	35,13	41,65	44,30
Nacional	8.773	966	934.743	15.502.408	65,69	61,70	61,20	60,30

* L'índex d'incidència està calculat per 1.000 treballadors.

Font: MTAS.

Gràfic II-12

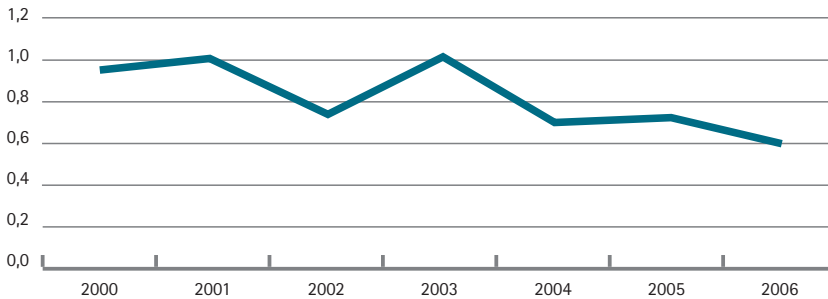
Evolució de la incidència dels accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents lleus (nombre d'accidents per cada 1.000 treballadors)

Font: Direcció General de Salut laboral, Conselleria de Treball i Formació.

Gràfic II-13

Evolució de la incidència dels accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents greus (nombre d'accidents per 1.000 treballadors)

Font: Direcció General de Salut laboral, Conselleria de Treball i Formació.

d'accidents en relació amb les persones ocupades va ser 0,10 punts inferior respecte de l'any 2005.

Per sectors d'activitat, l'índex d'incidència ha estat menor en el cas dels serveis, en què ha disminuït respecte de l'any 2005 (-0,98 punts). També ha baixat en el sec-

tor agrari (-0,19 punts) i en la construcció (-1,59 punts). L'índex d'incidència ha augmentat 3,46 punts en el cas del sector industrial.

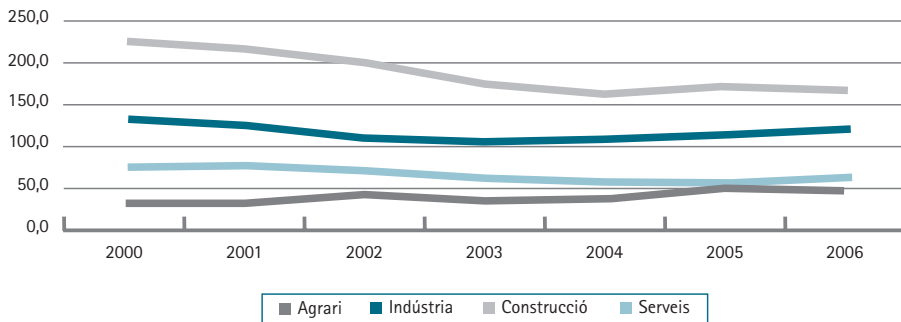
La distribució dels accidents per sectors econòmics mostra una forta concentració en el sector de serveis, el qual dóna feina

Gràfic II-14
Evolució de la incidència dels accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents mortals (nombre d'accidents per cada 1.000 treballadors)

Font: Direcció General de Salut laboral, Conselleria de Treball i Formació.

Gràfic II-15
Índex d'incidència per sectors d'activitat: Illes Balears (2000-2006)

Font: Direcció General de Salut laboral, Conselleria de Treball i Formació.

al 75,8% dels treballadors registrats a les Balears. Del total d'accidents de treball, el 56,5% tingué lloc en feines relacionades amb el sector de serveis; un 30,9% es produïren en la construcció; un 11,1%, en la indústria, i, finalment, l'1,5% restant es va produir en el sector agrari. Aquesta distribució d'accidents per sector d'activitat es correspon amb la distribució de l'ocupació en la nostra economia, molt terciaritzada, amb un fort pes de la construcció i amb una indústria escassa i un sector agrícola mínim. (Vegeu el gràfic II-15.)

El nombre d'accidents de treball per illes ens indica que han augmentat durant el 2006 a les illes de Mallorca i les Pitiüses, concretament amb increments del 4,1% i del 18,9%, respectivament (887 i 541 accidents més que el 2005), i amb un des-

El nombre d'accidents de treball per illes ens indica que han augmentat durant el 2006 a les illes de Mallorca i les Pitiüses, concretament amb increments del 4,1% i del 18,9%, respectivament (887 i 541 accidents més que el 2005), i amb un des-

cens del 3,2% a Menorca (concretament 65 accidents menys). (Vegeu el quadre II-46 i l'addenda II-2, II-3 i II-4.)

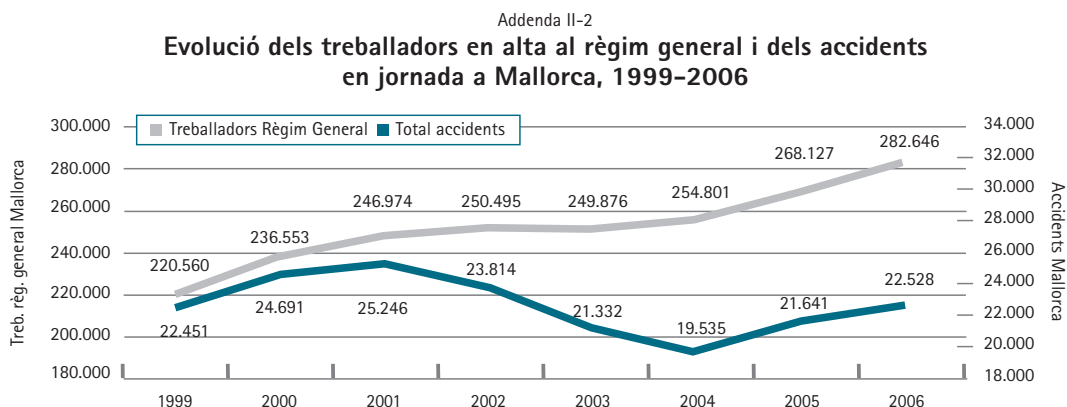
A continuació, pel que fa al perfil personal del treballador accidentat, segons les dades analitzades s'observa que gairebé el 47% dels accidents es registraren en treballadors amb una edat compresa entre els 20 i 35 anys. Per gènere, les tres quartes parts dels accidents es produeixen entre el col·lectiu masculí, concretament un 75,2%, en contraposició al 24,8% que es registren en el cas de les dones. (Vegeu el gràfic A II-4.)

Segons el país de procedència, les dades del 2006 constaten un augment considerable de treballadors estrangers que han patit un accident laboral. Aquest creixement de la sinistralitat laboral entre aquest col·lectiu és paral·lel a la incorporació massiva de treballadors estrangers en el nostre mercat de treball. Així doncs, enguany el percentatge de treballadors estrangers que han registrat un accident ha estat del 17,4% (4,6 punts més que l'any 2005) i el percentatge de treballadors de nacionalitat espanyola ha estat del 82,6%.

QUADRE II-46. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL, AMB BAIXA, SEGONS EL GRAU DE LESIÓ. ILLES BALEARS (2005-2006)

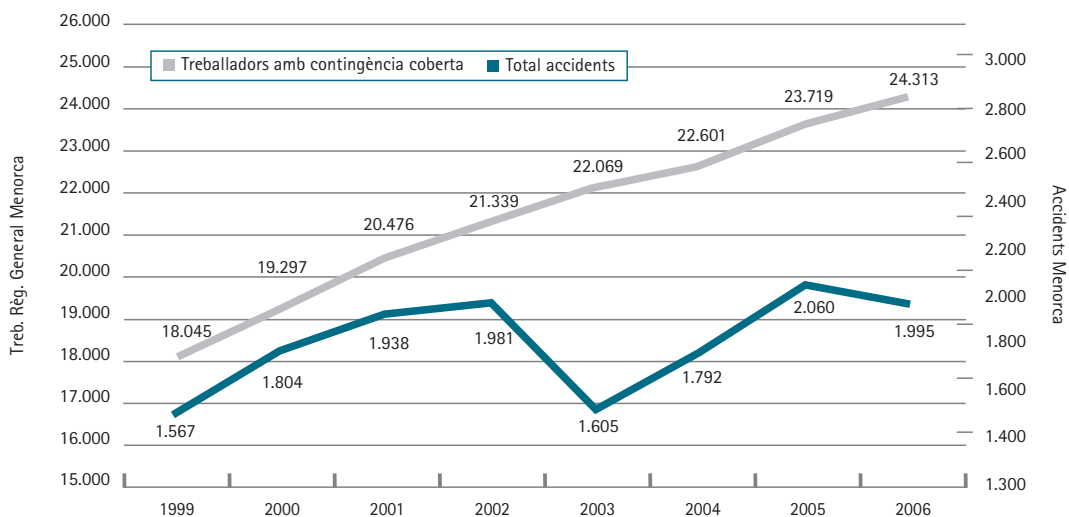
	2005				2006					
	Lleus	Greus	Mortals	Total	Lleus	Greus	Mortals	Total	Var. 05/06	%
Mallorca	21.434	196	11	21.641	22.333	186	9	22.528	887	4,1
Menorca	2.035	24	1	2.060	1.980	15	0	1.995	-65	-3,2
Eivissa-Formentera	2.844	23	3	2.870	3.397	12	2	3.411	541	18,9
Total	26.313	243	15	26.571	27.710	213	11	27.934	1.363	5,1

Font: Direcció General de Salut Laboral. Conselleria de Treball i Formació.

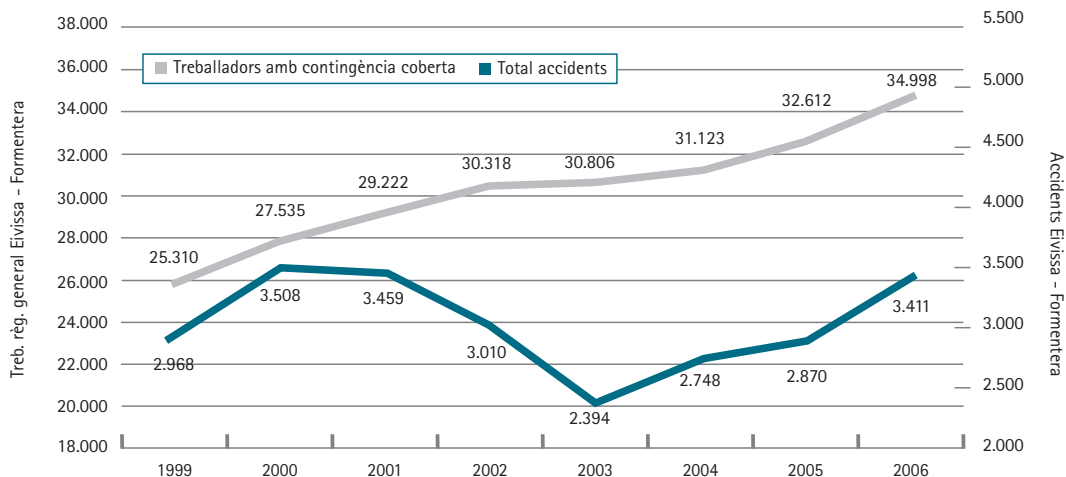
Addenda II-3

Evolució dels treballadors en alta al règim general i dels accidents en jornada a Menorca, 1999-2006

Addenda II-4

Evolució dels treballadors en alta al règim general i dels accidents en jornada a Eivissa-Formentera, 1999-2006

En relació amb les condicions del lloc de feina, s'ha de dir que el 60,3% dels treballadors accidentats feia menys d'un any que treballava a l'empresa (un 47% sobre el total de treballadors accidentats feia menys de mig any que treballava a l'empresa). Si ens fixam en la relació contractual dels treballadors, també s'observa que un 56,2% dels treballadors accidentats tenia un contracte temporal (aquestes dades confirmen que una major eventualitat i rotació en l'ocupació pot afectar directament la seguretat en el treball). Pel que fa a les característiques de l'empresa, les que tenen una grandària compresa entre els 6 i els 25 treballadors són les que han registrat un major percentatge d'accidents: un 30,7%. Aquestes dades reflecteixen l'estructura empresarial de les Illes, en què un percentatge molt elevat està compost de petites empreses (al voltant d'un 95% de les empreses té menys de 9 treballadors). (Vegeu el gràfic A II-5.)

La majoria dels accidents registrats s'han produït en zones d'obres i de construcció (el 27,4%) i també en llocs on es desenvolupen activitats de serveis, com ara oficines i àrees d'oci (el 27%). Aquesta distribució posa en evidència una vegada més l'especialització productiva del nostre model productiu, que es caracteritza per una forta concentració de població ocupada en l'activitat turística i el sector de la construcció.

Ja per últim, en relació amb la part del cos lesionada, els membres superiors són els que registren un percentatge més elevat d'accidents, en concret el 34%, seguit dels membres inferiors (27,5%) i, en tercer lloc, l'esquena-columna i les vèrtebres dorsolumbars (20,5%). De fet, els dos tipus de lesió més freqüent són les dislocacions, les regirades i les torçades, que representen el 47,9%, així com les ferides i les lesions superficials, que suposen el 28,7%. (Vegeu el gràfic A II-6.)

2

SEGURETAT SOCIAL

RESUM

La recaptació líquida de la Seguretat Social a les Illes Balears durant l'exercici del 2006 ha estat de 2.463,39 milions d'euros (409.874 milions de pessetes), xifra que representa un increment del 9,60% respecte de l'any anterior.

El nombre total de pensions contributives que s'han percebut a les Illes Balears l'any 2006 és de 156.256, la qual cosa representa l'1,9% del nombre total de pensions contributives de l'Estat espanyol. La contrapartida monetària del total de pensions contributives ha arribat al valor de 1.168,09 milions d'euros, amb un increment del 6,64%. Per comparació a les dades relatives als valors mitjans de les pensions de les diferents comunitats autònomes, les pensions mensuals de les Illes Balears tenen un valor de 585,15 euros, i s'han situat sempre en els llocs més baixos de la taula. Només se situen per sota de les Balears: Galícia, Extremadura i Múrcia. Ara bé, per províncies de l'arc mediterrani, només se situen per sobre de les Balears: Barcelona, València, Màlaga i Tarragona.

El nombre de pensions noves reconegudes a les Illes Balears sumen un total de 8.924, amb un import mitjà de 683,93 euros, és a dir, un 16,9% per sobre de la pensió mitjana.

Com una novetat aquest any, l'INSS ens ha facilitat la informació relativa a l'import mitjà per pensionista, que dona una quantitat superior en un 12,5% al de la pensió mitjana, a causa que el nombre de pensionistes és inferior al nombre de pensions. Així, les Balears milloren el seu rànquing provincial en vuit posicions, i passen del lloc 32 al 24.

La pensió contributiva mitjana de Mallorca és de 590,63 euros; la de Menorca, de 593,10 euros; la d'Eivissa, de 568,69 euros, i la de Formentera, de 503,89 euros.

La mitjana mensual de les pensions de jubilació és de 645,33 euros; la de les pensions de viduïtat, de 427,49 euros; la de les d'incapacitat permanent, de 666,90 euros; la de les d'orfandat, de 252,19 euros, i les que són a favor dels familiars, de 270,69 euros.

L'import anual dels subsidis ha estat de 122,43 milions d'euros, amb un increment en relació amb l'any anterior del 7,15%.

Quant a la protecció per atur, la despesa relativa a les prestacions per atur és de 401,2 milions d'euros, xifra que significa una variació del 8,8% i un increment en el nombre de beneficiaris de l'1,5%. D'altra banda, durant l'exercici del 2006 també ha augmentat la cotització de la Seguretat Social un 4,3%, de manera que s'ha arribat a una quantia total de 107,12 milions d'euros.

2.1.

INTRODUCCIÓ

En aquest apartat es presenten les dades sobre la recaptació i les despeses de la Seguretat Social i sobre la protecció per atur.

2.2.

LA RECAPTACIÓ DE LA SEGURETAT SOCIAL

La gestió recaptadora de la Seguretat Social, la duu a terme la Tresoreria General de la Seguretat Social, com a caixa única del sistema, pel que fa a la recaptació tant voluntària com executiva, sota la direcció, la vigilància i la tutela de l'Estat. Els imports acumulats de la recaptació pressupostària relatius a l'exercici del 2006 són els que es recullen en el quadre II-47.

Cal remarcar d'aquestes dades que la recaptació líquida ha arribat a l'import de 2.463,39 milions d'euros (409.874 milions de pessetes), la qual cosa suposa un increment del 9,60% respecte de l'any anterior.

QUADRE II-47. RECAPTACIÓ DE LA SEGURETAT SOCIAL (2003-2006)

	2003	2004	var. 04/03	2005	var.05/04	2006	var.06/05
	(en milers d'euros)		(%)		(%)	(en milers d'euros)	(%)
Recaptació en via voluntària							
Gener	133.408,01	141.465,02	6,04	150.193,91	6,17	165.268,79	10,04
Febrer	133.555,04	140.904,10	5,50	150.282,36	6,66	165.914,05	10,40
Març	134.266,35	144.524,64	7,64	152.513,86	5,53	167.416,42	9,77
Abril	138.888,56	144.891,24	4,32	155.806,66	7,53	172.828,29	10,92
Maig	133.618,85	145.045,88	8,55	158.895,79	9,55	176.840,76	11,29
Juny	158.760,13	157.125,79	-1,03	171.548,52	9,18	190.021,05	10,77
Juliol	157.515,87	166.319,31	5,59	177.011,70	6,43	197.213,03	11,41
Agost	159.326,87	169.286,18	6,25	183.160,58	8,20	200.353,05	9,39
Setembre	159.245,36	169.271,39	6,30	182.681,88	7,92	195.260,23	6,89
Octubre	157.820,65	168.191,41	6,57	176.172,13	4,75	199.257,13	13,10
Novembre	154.466,60	165.235,05	6,97	176.753,85	6,97	195.554,63	10,64
Desembre	164.349,04	174.392,49	6,11	195.247,34	11,96	199.816,26	2,34
Total	1.785.221,33	1.886.652,50	5,68	2.030.268,58	7,61	2.225.743,69	9,63
Recaptació líquida							
Gener	141.545,05	148.873,85	5,18	157.457,49	5,77	173.084,01	9,92
Febrer	139.734,01	148.591,47	6,34	157.169,40	5,77	174.488,53	11,02
Març	144.303,90	155.258,03	7,59	162.840,40	4,88	182.477,02	12,06
Abril	154.506,85	162.265,34	5,02	173.268,00	6,78	189.421,45	9,32
Maig	158.202,03	162.513,40	2,73	180.018,75	10,77	199.568,55	10,86
Juny	174.846,76	179.957,24	2,92	197.849,05	9,94	218.366,12	10,37
Juliol	181.320,55	191.898,46	5,83	205.968,74	7,33	225.287,14	9,38
Agost	183.915,00	194.274,95	5,63	212.912,21	9,59	228.636,73	7,39
Setembre	181.859,51	192.630,27	5,92	214.898,07	44,56	228.844,79	6,49
Octubre	182.172,94	192.771,93	5,82	206.731,88	7,24	227.490,64	10,04
Novembre	175.341,39	187.678,08	7,04	199.267,00	6,17	221.660,70	11,24
Desembre	152.094,46	159.833,14	5,09	179.188,97	12,11	194.067,45	8,30
Total	1.969.842,45	2.076.546,16	5,42	2.247.569,91	8,24	2.463.393,13	9,60
Recaptació en via executiva							
Gener	2.653,08	2.065,00	-22,17	1.871,05	-9,39	2.827,26	51,10
Febrer	2.529,74	3.550,87	40,37	2.313,12	-34,86	2.756,44	19,16
Març	2.647,25	2.898,13	9,48	3.312,35	14,29	4.089,06	23,44
Abril	3.228,99	4.412,43	36,65	3.445,30	-21,92	2.390,37	-30,61
Maig	2.524,73	2.565,07	1,60	3.462,41	34,98	3.952,00	14,14

Continua

QUADRE II-47. RECAPTACIÓ DE LA SEGURETAT SOCIAL (2003-2006)

	2003	2004	var. 04/03	2005	var.05/04	2006	var.06/05
	(en milers d'euros)		(%)		(%)	(en milers d'euros)	(%)
Recaptació en via executiva							
Juny	3.318,16	3.924,40	18,27	3.651,48	-6,95	3.922,67	7,42
Juliol	2.572,69	3.137,67	21,96	3.327,53	6,05	3.413,52	2,58
Agost	3.291,64	3.227,28	-1,96	3.740,97	15,92	3.621,32	-3,19
Setembre	2.405,02	2.838,96	18,04	3.861,40	36,01	4.300,56	11,37
Octubre	3.755,69	3.781,08	0,68	4.029,60	6,57	3.351,22	-16,83
Novembre	2.951,00	3.094,78	4,87	3.292,97	6,4	3.180,61	-3,412
Desembre	3.198,15	2.800,46	-12,44	3.118,68	11,36	4.358,22	39,74
Total	35.076,14	38.296,13	9,18	39.426,86	2,95	42.163,25	6,94

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social, Direcció Provincial a les Illes Balears.

2.3.

LES DESPESES DE LA SEGURETAT SOCIAL

Aquest apartat estudia l'evolució del nombre de pensions de l'any 2006 en la modalitat contributiva del sistema de la Seguretat Social.

El nombre total de pensions contributives que s'han percebut a les Illes Balears, en data 31 de desembre de 2006, és de 156.256, davant les 155.317 de l'any anterior. Aquesta xifra representa l'1,9% del total de les pensions de l'Estat espanyol, que sumen un total de 8.175.507, davant els 8.099.910 de l'any 2005. (Vegeu el quadre II-48.)

QUADRE II-48. NOMBRE DE PENSIONS A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA (1999-2006)

	Total de pensions		Var. respecte de l'any anterior	
	Illes Balears	Espanya	(%) Illes Balears	(%) Espanya
1999	146.053	7.561.781	0,79	1,14
2000	148.021	7.649.392	1,35	1,16
2001	149.158	7.678.000	0,77	0,37
2002	150.716	7.790.250	1,04	1,46
2003	151.442	7.854.176	0,48	0,82
2004	151.876	7.913.385	0,29	0,75
2005	155.317	8.099.910	2,27*	2,36
2006	156.256	8.175.507	0,60	0,93
Taxa anual acumulativa 2000-2005			0,97	1,15

* Afecte Llei 9/2005, de 6 de juny, que estableix la compatibilitat de les pensions SOVI amb les de viduïtat del sistema de la Seguretat Social.

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

QUADRE II-49. NOMBRE DE PENSIONS EN VIGOR, PER ILLES (1 DE DESEMBRE DE 2006)

	Nombre	Import mensual	Pensió mitjana
Mallorca	129.254	76.341.388,00	590,63
Menorca	11.941	7.082.185,83	593,10
Eivissa	13.333	7.582.397,70	568,69
Formentera	853	429.814,24	503,89
Sense informació	1.511	369.456,31	244,51
Total	156.892	91.805.242,08	585,15

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

Tant en l'àmbit nacional com en la nostra comunitat, es pot observar un lleu creixement de les prestacions, que en termes percentuals se situa en el 0,9% per al territori nacional i en el 0,6% per a les Illes, amb una disminució del ritme de creixement d'aquestes taxes amb relació a les del 2005 de -1,43 punts en l'àmbit de l'Estat i de -1,67 punts a les Illes Balears.

Mallorca representa el 82,5% del total de les pensions, Menorca el 7,6%, Eivissa el 8,5%, Formentera el 0,5%, i no es té informació territorialitzada sobre el 0,9% restant, perquè es tracta de pensions que s'abonen a l'estranger. (Vegeu el quadre II-49.)

2.3.1. ANÀLISI COMPARATIVA DE LES PENSIONS CONTRIBUTIVES PER COMUNITATS AUTÒNOMES, PER PROVÍNCIES I PER MUNICIPIS DE LES BALEARS

En el terreny de les pensions contributives, i per comparació a les dades relatives als valors mitjans de les pensions de les diferents comunitats autònomes, les pensions de les Illes Balears s'han situat sempre en els llocs baixos de la taula. L'any 2006 la pensió mitjana de les Balears és de 585,15

euros, 32 euros més que l'any anterior. Per sota només hi ha Múrcia, Galícia i Extremadura. (Vegeu el quadre II-50.)

En canvi, el nombre de pensions noves reconegudes a les Illes Balears sumen un total de 8.924, amb un import mitjà de 683,93 euros, és a dir, un 16,9% per sobre de la pensió mitjana. (Vegeu el quadre II-51.) Al quadre A II-6.1. s'amplia aquesta informació per les pensions de jubilació reconegudes a les Illes Balears durant l'any 2006.

De les dinou regions autònomes, nou tenen una pensió mitjana superior a la mitjana estatal (646,76 euros). Per ordre, són: el País Basc, Astúries, Madrid, Navarra, Ceuta, Cantàbria, Catalunya, Aragó i Melilla.

Mitjançant l'anàlisi comparativa dels valors de la pensió mitjana per a cadascun dels conceptes per separat, podem ampliar aquesta anàlisi. En el cas de les pensions de favor de familiars, les Balears es troben en el darrer lloc; en el cas de les pensions de viduitat i orfanat es troba en el segon dels darrers llocs. Les pensions de jubilació es troben en setzè lloc i les pensions per incapacitat permanent ocupen el quinzè.

QUADRE II-50. PENSIONS CONTRIBUTIVES A LES DIFERENTS COMUNITATS AUTÒNOMES (2004-2006)

	Incapacitat permanent						Jubilació					
	Desembre 2004		Desembre 2005		Desembre 2006		Desembre 2004		Desembre 2005		Desembre 2006	
	Nombre	Import mitjà (en euros)	Nombre	Import mitjà (en euros)	Nombre	Import mitjà (en milers)	Nombre	Import mitjà (en milers)	Nombre	Import mitjà (en milers)	Nombre	Import mitjà (en milers)
Andalusia	184,4	632,50	187,67	663,81	195,70	695,45	668,8	597,36	684,64	631,81	692,42	668,80
Aragó	21,8	741,68	22,10	777,10	22,72	811,47	161,0	664,55	165,21	697,75	167,18	741,37
Astúries	32,9	846,89	33,72	885,13	35,19	925,52	159,8	818,61	160,80	861,10	161,88	910,93
Cantàbria	12,2	713,39	12,64	748,74	13,21	788,29	72,3	684,64	73,71	718,32	74,11	760,33
Castella-la Manxa	29,4	597,76	30,21	633,84	32,18	665,54	186,6	586,88	189,51	623,83	189,83	663,98
Castella i Lleó	42,2	694,85	42,40	727,79	42,99	756,84	349,8	620,21	354,88	656,25	356,73	696,73
Catalunya	148,1	692,71	153,91	719,77	159,46	760,08	847,6	670,03	883,41	700,96	898,59	740,99
Comunitat Valenciana	79,4	610,43	81,72	642,89	85,74	676,63	451,4	594,85	473,52	622,96	483,41	659,06
Extremadura	19,5	540,29	19,71	571,60	20,60	598,17	109,6	542,62	110,63	575,33	110,67	611,10
Galícia	62,1	569,00	63,25	601,22	65,13	630,18	428,0	529,45	431,58	560,95	433,77	595,30
Illes Balears	18,6	615,65	18,91	642,31	18,97	672,72	88,0	584,13	90,73	616,21	91,90	653,41
Illes Canàries	26,2	592,41	26,79	623,23	28,10	654,09	115,2	635,27	118,86	670,51	121,99	709,02
La Rioja	5,6	662,98	5,75	691,43	5,76	723,30	35,8	607,98	37,30	637,39	38,00	675,43
Madrid	63,1	786,25	63,44	818,47	66,37	849,57	508,4	800,74	529,34	837,85	542,87	884,58
Múrcia	28,3	548,60	28,91	576,61	29,66	608,05	112,9	579,75	115,84	610,71	117,08	645,12
Navarra	10,3	808,89	10,57	848,58	10,78	886,83	64,6	721,00	67,42	761,58	69,43	809,38
País Basc	41,5	874,01	42,47	911,66	43,59	953,95	262,6	847,99	276,37	876,87	282,62	923,70
Ceuta	0,7	820,09	0,70	890,74	0,74	938,40	3,6	784,37	3,72	811,07	3,75	848,96
Melilla	1,0	772,99	1,00	803,20	1,07	830,79	3,0	717,65	2,99	750,99	2,98	796,33
Total	827,5	670,84	845,90	702,49	878,00	736,38	4.628,8	654,34	4.770,50	688,17	4.839,21	728,73

Continua

QUADRE II-50. PENSIONS CONTRIBUTIVES A LES DIFERENTS COMUNITATS AUTÒNOMES (2004-2006)

	Viduitat						Orfandat					
	Desembre 2004		Desembre 2005		Desembre 2006		Desembre 2004		Desembre 2005		Desembre 2006	
	Nombre	Import mitjà (en milers) (en euros)	Nombre	Import mitjà (en milers) (en euros)	Nombre	Import mitjà (en milers) (en euros)	Nombre	Import mitjà (en milers) (en euros)	Nombre	Import mitjà (en milers) (en euros)	Nombre	Import mitjà (en milers) (en euros)
Andalusia	346,2	413,41	351,53	434,33	356,98	457,10	54,8	232,58	54,15	251,46	53,25	267,80
Aragó	72,4	443,14	72,97	464,70	73,66	490,47	6,8	273,38	6,83	291,23	6,80	308,87
Astúries	82,0	475,14	82,79	500,72	83,65	526,50	8,1	300,24	7,93	323,28	7,76	341,61
Cantàbria	33,4	437,57	33,70	458,19	34,08	483,08	3,8	270,85	3,75	290,74	3,70	308,14
Castella-la Manxa	89,5	419,81	90,63	443,89	91,69	469,56	11,3	246,24	11,32	266,40	11,33	283,73
Castella i Lleó	152,2	416,90	153,73	438,96	155,28	463,46	17,0	263,57	16,94	285,57	16,83	303,21
Catalunya	362,8	442,97	368,21	461,12	373,04	484,69	33,9	256,85	33,97	273,86	33,82	290,02
Comunitat Valenciana	218,3	415,69	221,79	431,46	225,06	453,71	26,6	237,82	26,69	256,15	26,62	272,90
Extremadura	58,0	405,83	58,66	428,81	59,26	452,69	8,7	230,21	8,53	251,04	8,38	269,11
Galícia	171,8	363,31	174,37	381,39	176,73	401,32	20,5	239,81	20,23	261,57	20,02	279,31
Illes Balears	40,3	392,21	40,81	408,88	41,32	430,53	4,8	222,57	4,69	238,81	4,54	255,91
Illes Canàries	63,8	426,91	65,33	447,97	66,90	471,17	12,9	230,09	12,74	248,35	12,73	264,11
La Rioja	14,8	423,55	14,98	440,47	15,23	464,68	1,5	266,57	1,50	287,09	1,49	300,86
Madrid	237,7	494,68	240,93	519,99	244,47	546,51	28,4	281,07	27,14	301,43	26,60	317,65
Múrcia	53,8	401,20	54,62	418,53	55,57	440,33	8,0	233,11	7,98	250,52	8,13	264,59
Navarra	27,5	457,72	27,84	480,36	28,21	506,24	3,2	270,59	3,19	287,89	3,15	303,28
País Basc	122,9	519,35	124,67	543,41	126,33	571,24	13,2	300,11	12,97	321,46	12,88	338,72
Ceuta	2,4	471,92	2,46	493,89	2,48	521,27	0,5	218,33	0,45	253,15	0,44	272,10
Melilla	2,2	435,18	2,21	459,64	2,24	485,90	0,5	226,83	0,51	238,55	0,51	251,72
Total	2.152,0	434,11	2.182,23	454,75	2.212,23	478,62	264,5	251,86	261,53	271,13	259,01	287,78

Continua

QUADRE II-50. PENSIONS CONTRIBUTIVES A LES DIFERENTS COMUNITATS AUTÒNOMES (2004-2006)

	Favor de familiars						Total de les pensions					
	Desembre 2004		Desembre 2005		Desembre 2006		Desembre 2004		Desembre 2005		Desembre 2006	
	Nombre (en milers)	Import mitjà (en euros)	Nombre (en milers)	Import mitjà (en euros)	Nombre (en milers)	Import mitjà (en euros)	Nombre (en milers)	Import mitjà (en euros)	Nombre (en milers)	Import mitjà (en euros)	Nombre (en milers)	Import mitjà (en euros)
Andalusia	8,0	312,13	7,87	333,29	7,57	359,52	1.262,1	534,40	1.285,86	564,65	1.305,92	596,78
Aragó	1,3	354,35	1,21	377,81	1,17	403,43	263,3	598,42	268,32	629,12	271,53	666,88
Asturies	1,7	436,12	1,66	461,82	1,63	493,53	284,6	705,80	286,91	742,75	290,12	784,28
Cantàbria	1,0	357,34	0,96	378,47	0,94	409,24	122,6	604,78	124,768	635,68	126,03	672,40
Castella-la Manxa	2,3	303,73	2,27	322,86	2,21	350,03	319,1	526,93	323,93	559,82	327,24	594,37
Castella i Lleó	4,0	334,03	3,93	361,58	3,89	385,85	565,2	558,30	571,92	590,14	575,74	624,70
Catalunya	2,1	321,45	1,98	345,92	1,90	370,46	1.395,6	602,78	1.441,49	631,15	1.466,81	667,00
Comunitat Valenciana	2,9	302,31	2,70	324,45	2,62	346,40	778,5	532,94	806,42	559,17	823,45	591,29
Extremadura	1,5	317,67	1,50	340,44	1,48	361,82	197,3	486,71	199,04	516,10	200,40	546,78
Galícia	5,2	309,97	5,24	329,93	5,30	350,60	687,5	481,23	694,67	509,08	700,95	538,76
Illes Balears	0,2	237,46	0,17	261,55	0,16	282,54	151,9	525,32	155,32	553,12	156,89	585,15
Illes Canàries	1,6	335,41	1,56	360,96	1,59	384,66	219,6	543,71	225,29	574,35	231,31	606,84
La Rioja	0,3	337,50	0,26	369,38	0,24	388,59	58,0	556,22	59,80	583,31	60,73	616,75
Madrid	4,0	326,20	3,83	349,24	3,65	373,75	841,6	693,43	864,68	728,86	883,97	769,28
Múrcia	0,7	315,78	0,70	339,96	0,68	360,84	203,7	513,73	208,05	540,79	211,13	570,44
Navarra	0,6	397,31	0,55	420,57	0,54	452,76	106,2	645,97	109,58	683,01	112,12	724,59
País Basc	3,3	387,89	3,17	420,75	3,10	448,25	443,5	739,59	459,65	770,82	468,53	812,25
Ceuta	0,1	320,27	0,64	314,91	0,06	381,01	7,3	642,72	7,39	674,68	7,48	710,92
Melilla	0,1	301,44	0,60	329,36	0,06	336,85	6,8	593,05	6,82	622,65	6,86	655,89
Total	40,6	330,76	39,69	354,01	38,79	378,95	7.913,4	581,06	8.099,91	611,68	8.227,24	646,76

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

QUADRE II-51. PENSIONS NOVES RECONEGUDES A LES ILLES BALEARS (2001-2006)

	Nombre	Pensió mitjana (euros)	% variació
2001	8.505	499,77	—
2002	8.464	519,65	3,98
2003	8.319	567,67	9,24
2004	7.682*	642,00	13,09
2005	8.711	614,00	-4,36
2006	8.924	683,93	11,39

* A partir del 2004 la sèrie no comporta les pensions que s'hagin rehabilitat.

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

En un nivell de desagregació major, de l'anàlisi de la distribució de la pensió mitjana per províncies es deriva que la majoria de províncies del nord de la Península són les que tenen unes pensions mitjanes majors a la de l'Estat espanyol. Les quatre províncies que ocupen els primers llocs

són: Biscaia, Àlaba, Guipúscoa i Astúries. D'altra banda, la zona que conforma l'arc mediterrani, excepte Barcelona, estan per sota de la mitjana espanyola i, d'aquestes, només se situen per sobre de les Illes Balears València, Màlaga i Tarragona. (Vegeu el quadre II-52.)

QUADRE II-52. DISTRIBUCIÓ DE LA PENSÍO MITJANA MENSUAL PER PROVÍNCIES (2005-2006)

Províncies amb una pensió mitjana superior a la de l'Estat espanyol					
		Desembre 2005	Var. 05/04	Desembre 2006	Var. 06/05
Nre. Llocs	Província	Import mitjà	%	Import mitjà	%
1	Biscaia	781,96	4,14	823,48	5,31
2	Àlaba	757,50	5,20	802,74	5,97
3	Guipúscoa	758,01	4,03	797,98	5,27
4	Astúries	742,75	5,24	784,28	5,59
5	Madrid	728,86	5,11	769,28	5,55
6	Navarra	683,01	5,73	724,59	6,09
7	Valladolid	679,61	5,73	719,39	5,85
8	Ceuta	674,68	4,97	710,92	5,37
9	Barcelona	656,40	4,45	693,44	5,64
10	Saragossa	652,77	4,89	692,34	6,06
11	Cantàbria	635,00	5,00	672,40	5,89
12	Guadalajara	635,68	6,30	671,88	5,69
13	Cadis	630,37	5,91	668,76	6,09
14	Melilla	622,65	4,99	655,89	5,34
	Estat	611,68	5,27	646,76	5,74

Continua

QUADRE II-52. DISTRIBUCIÓ DE LA PENSÍO MITJANA MENSUAL PER PROVÍNCIES (2005-2006)

Províncies amb una pensió mitjana inferior a la de l'Estat espanyol					
Nre. Llocs	Província	Desembre 2005	Var. 05/04	Desembre 2006	Var. 06/05
		Import mitjà	%	Import mitjà	%
15	Burgos	603,70	5,77	642,15	6,37
16	Palència	600,82	5,31	635,72	5,81
17	Lleó	602,30	5,42	633,61	5,20
18	Sevilla	587,90	5,22	620,25	5,50
19	Huelva	586,23	5,51	619,73	5,71
20	La Rioja	583,31	4,87	616,75	5,73
21	Ciudad Real	580,59	6,21	615,33	5,98
22	Las Palmas	582,51	5,28	614,33	5,46
23	València	580,96	5,03	614,18	5,72
24	Màlaga	579,95	5,71	613,08	5,71
25	Tarragona	578,12	5,60	612,52	5,95
26	Osca	578,85	5,52	611,96	5,72
27	Terol	575,77	5,54	608,43	5,67
28	Segòvia	567,34	5,52	598,72	5,53
29	Sta. C. Tenerife	565,39	6,02	598,60	5,87
30	Sòria	555,00	5,66	589,07	6,14
31	Salamanca	552,12	5,53	585,29	6,01
32	Illes Balears	553,12	5,29	585,15	5,79
33	Toledo	549,81	6,46	584,79	6,36
34	Girona	549,36	5,23	580,50	5,67
35	Múrcia	540,79	5,27	570,44	5,48
36	La Corunya	538,54	5,68	569,57	5,76
37	Alacant	537,64	4,63	567,81	5,61
38	Albacete	534,48	5,97	567,81	6,24
39	Pontevedra	535,23	5,86	566,60	5,86
40	Granada	533,56	5,83	563,11	5,54
41	Lleida	527,18	5,39	556,67	5,59
42	Jaén	526,61	5,83	556,23	5,62
43	Badajoz	524,32	6,00	555,06	5,86
44	Castelló	522,76	5,10	554,89	6,15
45	Conca	521,89	6,36	553,55	6,07
46	Àvila	521,20	6,23	552,69	6,04
47	Còrdova	520,56	5,64	548,56	5,38
48	Càceres	505,08	6,10	535,70	6,06

Continua

QUADRE II-52. DISTRIBUCIÓ DE LA PENSIÓ MITJANA MENSUAL PER PROVÍNCIES (2005-2006)

Províncies amb una pensió mitjana inferior a la de l'Estat espanyol					
Nre. Llocs	Província	Desembre 2005	Var. 05/04	Desembre 2006	Var. 06/05
		Import mitjà	%	Import mitjà	%
49	Zamora	504,88	5,94	535,70	6,10
50	Almeria	492,01	5,91	520,56	5,80
51	Lugo	457,31	5,57	483,29	5,68
52	Ourense	448,68	5,72	474,35	5,72

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

Com a informació nova, enguany l'INSS ens ha pogut facilitar la informació relativa a l'import mitjà per pensionista, que dóna una quantitat superior en un 12,5% al de la pensió mitjana, a causa que el nombre de pensionistes és inferior al nombre de pensions, perquè un pensionista pot ser receptor de més d'una pen-

sió. Observis que el total de pensions va ésser de 155.831, mentre que el total de pensionistes va ésser de 137.009 persones, la qual cosa suposa una ràtio d'1,14 pensions per pensionista, constituint una de les ràtios més altes de l'Estat. En aquest cas les Balears milloren el seu rànquing provincial en 8 posicions, i passen del lloc

QUADRE II-53. DISTRIBUCIÓ DE L'IMPORT MITJÀ PER PENSIONISTA I PER PROVÍNCIA (2006)

Pensionistes 01-04-2006

Dif. nre llocs respecte de la pensió mitjana

Nre. Llocs	Província	Import mitjà	Diferències	
1	Biscaia	887,48	7,77	0
2	Àlaba	873,37	9,45	0
3	Guipúscoa	866,78	7,98	0
4	Astúries	861,84	9,89	0
5	Madrid	815,93	6,06	0
6	Barcelona	771,96	11,32	3
7	Navarra	763,89	5,42	-1
8	Valladolid	754,73	4,91	-1
9	Cantàbria	745,63	10,89	2
10	Ceuta	744,46	4,72	-2
11	Saragossa	737,50	6,52	-1
	Estat	701,74	8,50	—
12	Melilla	701,20	6,91	2
13	Guadalajara	696,61	3,68	-1
14	Cadis	694,28	3,82	-1
15	Lleó	708,47	11,81	2
16	Burgos	700,76	9,13	-1

Continua

QUADRE II-53. DISTRIBUCIÓ DE L'IMPORT MITJÀ PER PENSIONISTA I PER PROVÍNCIA (2006)

Pensionistes 01-04-2006

 Dif. nre llocs respecte
de la pensió mitjana

Nre. Llocs	Província	Import mitjà	Diferències	
17	Tarragona	682,03	11,35	8
18	Palència	677,74	6,61	-2
19	Terol	669,96	10,11	8
20	Girona	667,70	15,02	14
21	La Rioja	666,98	8,14	-1
22	Sevilla	663,12	6,91	-4
23	València	660,54	7,55	0
24	Balears	658,03	12,45	8
25	Huelva	653,26	5,41	-6
26	Màlaga	651,73	6,30	-2
27	Las Palmas	649,28	5,69	-5
28	Segòvia	644,07	7,57	0
29	Osca	644,00	5,24	-3
30	Sòria	638,94	8,47	0
31	Pontevedra	630,56	11,29	+8
32	Ciudad Real	630,55	2,47	-11
33	Castelló	629,94	13,53	+11
34	La Corunya	627,20	10,12	+2
35	Lleida	625,03	12,28	+6
36	Alacant	622,18	9,58	+1
37	Sta. C. Tenerife	621,41	3,81	-8
38	Múrcia	621,32	8,92	-3
39	Salamanca	615,07	5,09	-8
40	Granada	613,22	8,90	0
41	Còrdoba	606,27	10,52	+6
42	Toledo	605,83	3,60	-9
43	Albacete	593,01	4,44	-5
44	Jaén	591,75	6,39	-2
45	Àvila	584,50	5,76	+1
46	Zamora	578,00	7,90	+3
47	Conca	576,80	4,20	-2
48	Almeria	576,49	10,74	+2
49	Lugo	572,95	18,55	+2
50	Badajoz	570,97	2,87	-7
51	Càceres	568,88	6,19	-3
52	Ourense	544,77	14,85	0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

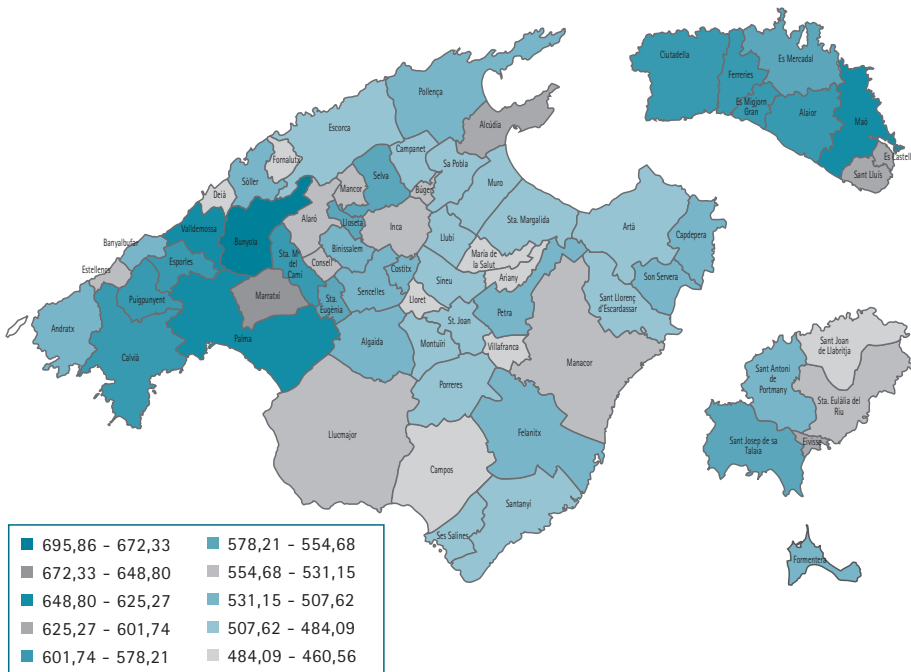
32 al 24, i dins l'arc mediterrani només presenten imports superiors per pensionista Tarragona, Girona i València. (Vegeu el quadre II-53.)

Per municipis, i més concretament d'entre els de Mallorca, podem veure que Palma és el que s'enduu la major part de l'import de les pensions contributives, amb un 42,7%. En un segon escaló es troben els municipis de Manacor i Lluçmajor, amb percentatges del 3,9% i del 3,3%, respectivament. En un tercer nivell hi ha Inca i Felanitx, amb el 2,8% i el 2,1%, respectivament. (Vegeu el mapa II-1.)

A l'illa de Menorca són destacables els municipis de Maó, amb el 2,9%, i de Ciutadella, amb el 2,4%. I pel que fa a les Pitiüses, cal esmentar el municipi d'Eivissa, amb el 3,5% de l'import de les pensions contributives.

Si tenim en compte l'import de les pensions segons el nombre de beneficiaris, es pot parlar de certes diferències entre municipis de l'àrea metropolitana de Palma i del litoral i els municipis de l'interior. En el cas de Mallorca, Palma (644,09 euros), Alcúdia (605,75 euros), Marratxí (663,62 euros) i Calvià (596,29

Mapa II-1.
**Nombre de pensions i distribució percentual (INSS+ISM)
 a les Illes Balears i per municipis (juliol 2006)**

* Les dades quantitatives es poden consultar a l'anex estadístic A II-6.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

euros) són municipis amb unes pensions per sobre de la mitjana, mentre que municipis com Fornalutx, Ariany o Vilafranca de Bonany són municipis amb pensions que tot just superen els 450 euros mensuals.

En el cas de Menorca, les pensions més altes de l'illa es donen a Maó (626,17 euros), es Castell (622,14 euros) i Sant Lluís (618,30 euros), municipis que estan situats a la zona del llevant de Menorca. A les illes Pitiüses les pensions més altes es troben al municipi d'Eivissa, amb una pensió mitjana de 621,16 euros.

2.3.2. ANÀLISI DE LES PENSIONS CONTRIBUTIVES SEGONS ELS DIFERENTS RÈGIMS

El règim de pensions més important del sistema contributiu de les Illes Balears és la pensió de jubilació, que suposa un 65,11% de les despeses, seguida de la de viduïtat i les d'incapacitat permanent, que representen el 19,19% i el 14,34%, respectivament. (Vegeu el quadre II-54.)

El nombre de beneficiaris de les pensions de jubilació l'any 2006 ha estat de 91.097 persones. L'import destinat mensualment a aquest concepte és de 58.787.682,19 euros, mentre que la mitjana mensual de la pensió és de 645,33 euros. (Vegeu el quadre II-55.)

Destaca amb molta diferència la pensió de jubilació per a les persones que provenen de la mineria del carbó, que reben un import més elevat (1.219,26). En canvi, els empleats de la llar i els del SOVI (Seguro Obligatorio de Vejez e Invalidez) són els que reben una quantitat més baixa, amb només 399,74 i 314,62 euros, respectivament.

Pel que fa als beneficiaris de les pensions de viduïtat, l'any 2006 ha estat de 40.968 persones, i la Seguretat Social hi ha destinat un import mensual total de 17.513.249,29 euros, xifra que suposa una pensió mitjana mensual de 427,49 euros. (Vegeu el quadre II-56.)

QUADRE II-54. IMPORT ANUAL DE LES PENSIONS (2005-2006)

	2005 (en euros)	05/04 %	% del total	2006 (en euros)	06/05 %	% del total
Pensions	1.168.089.545	6,64	100,00	1.246.602.326,12	6,72	100,00
Jubilació	752.982.916	6,96	64,46	811.691.104,21	7,80	65,11
Viduïtat	227.795.979	6,87	19,50	239.248.488,79	5,03	19,19
Incapacitat permanent	170.899.888	4,95	14,63	178.742.794,70	4,59	14,34
Orfandat	15.776.731	6,70	1,35	16.284.713,11	3,22	1,31
Favor familiar	634.031	8,82	0,05	635.225,31	0,19	0,05

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

QUADRE II-55. PENSIONS DE JUBILACIÓ (2004-2006): DISTRIBUCIÓ SEGONS ELS DIFERENTS RÈGIMS

	2004			2005			2006		
	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual
Règim general	46.506	33.873.910,07	728,38	47.715	36.894.525,17	773,23	48.104	38.845.836,12	807,54
RE agrari	15.364	6.297.483,11	414,13	14.775	6.353.940,83	870	14.559	6.559.680,12	912,37
Agrari: compte aliè	3.898	1.647.816,60	422,73	3.653	1.626.923,52	445	3.576	1.670.876,61	467,25
Agrari: compte propi	11.466	4.649.666,51	405,52	11.122	4.727.017,31	425	10.983	4.888.803,51	445,12
RE autònoms	14.814	6.410.257,48	432,72	15.344	7.066.298,84	461	15.511	7.520.578,30	484,85
RE treballadors de la llar	4.578	1.643.453,76	358,99	4.496	1.705.503,75	379,34	4.444	1.776.447,00	399,74
RE mineria del carbó	170	190.726,66	1.121,92	161	188.085,75	1.168,23	158	192.643,43	1.219,26
RE treballadors del mar	1.611	1.362.689,44	845,87	1.581	1.408.897,69	891,14	1.573	1.460.164,25	928,27
Accidents laborals	718	441.567,21	615,00	729	484.519,94	664,64	733	509.176,88	694,65
Malalties professionals	42	37.728,42	898,30	46	42.338,84	920,41	49	46.162,57	942,09
SOVI	4.217	1.157.511,50	274,49	5.884	1.764.920,33	299,95	5.966	1.876.993,52	314,62
Total	88.020	51.415.327,65	584,13	90.731	55.909.031,14	616,21	91.097	58.787.682,19	645,33

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

QUADRE II-56. PENSIONS DE VIDUITAT (2004-2006): DISTRIBUCIÓ SEGONS ELS DIFERENTS RÈGIMS

	2004			2005			2006		
	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual
Règim general	24.395	10.849.844,03	444,76	24.902	11.533.392,95	463,15	25.067	12.124.385,41	483,68
RE agrari	6.226	1.710.660,07	276,75	6.081	1.738.693,99	576,21	6.029	1.805.209,38	603,99
Agrari: compte aliè	2.588	746.678,87	288,52	2.469	740.016,69	299,72	2.412	759.482,34	314,88
Agrari: compte propi	3.638	963.981,20	264,98	3.612	998.677,30	276,49	3.617	1.045.727,04	289,11
RE autònoms	6.556	2.025.710,11	308,99	6.741	2.144.990,49	318,20	6.793	2.257.125,73	332,27
RE treballadors de la llar	367	90.153,34	245,65	383	97.599,32	254,83	388	102.502,01	264,18
RE mineria del carbó	155	76.458,19	493,28	156	81.187,89	520,44	151	82.394,14	545,66
RE treballadors del mar	1.213	517.730,27	426,82	1.215	542.939,01	446,86	1.222	571.593,59	467,75
Accidents laborals	781	386.856,09	495,33	788	410.959,24	521,52	796	432.516,18	543,36
Malalties professionals	45	19.420,82	431,57	45	20.482,36	455,16	45	21.327,61	473,95
SOVI	518	111.820,00	215,87	497	115.450	232,29	477	116.195	243,60
Total	40.256	15.788.652,92	392,21	40.808	16.685.695,25	408,88	40.968	17.513.249,29	427,49

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

En aquest cas, els pensionistes que més reben tornen a ser els treballadors de la mineria del carbó, seguits dels del règim d'accidents laborals. Pel contrari, els que menys reben són els treballadors de la llar, amb 264,18 euros, i els del SOVI, amb 243,6.

Pel que fa a les pensions per incapacitat permanent, el nombre de beneficiaris ha estat de 18.941 persones, i s'hi ha destinat un import total de 12.631.678 euros, amb una pensió mitjana mensual de 666,90 euros. (Vegeu el quadre II-57.)

Durant l'any 2006 hi ha hagut a les Illes Balears un total de 4.658 beneficiaris de les pensions per orfandat, nombre que va descendint en els darrers anys. A aquest concepte s'ha destinat un import mensual total de 1.174.698,47 euros, amb una pensió mitjana mensual de 252,19 euros. (Vegeu el quadre II-58.)

Finalment, quant a les pensions a favor dels familiars, que és el grup més minoritari de pensions, l'any 2006 ha tingut 167 beneficiaris, i l'import total mensual que s'hi ha destinat ha estat de 45.205,39 euros, la qual cosa significa una pensió mitjana mensual de 270,69 euros. (Vegeu el quadre II-59.)

2.3.3. ANÀLISI DELS SUBSIDIS

Amb referència als subsidis i altres prestacions econòmiques que gestiona i abona l'Institut Nacional de Seguretat Social (INSS), l'any 2006 s'ha abonat la quantitat total de 122,43 milions d'euros

a les Illes Balears. Això significa un increment del 7,15% en relació amb l'exercici precedent. (Vegeu el quadre II-60.)

Durant l'any 2006 el nombre de processos d'incapacitat temporal (IT) va ser de 64.705 i la durada mitjana dels processos tancats en el règim general va ser de 47,89 dies. Quant al cost de la incapacitat temporal per afiliat/assegurat en el règim general de la Seguretat Social, ha estat de 32,06 euros, mentre que el nombre de persones que tenen assegurada la incapacitat temporal per contingències comunes amb l'INSS durant el 2006 ha estat de 187.472 (els assegurats en les mútues d'accident de treball i malalties professionals van ser un total de 259.440 persones). D'altra banda, 4.423 persones han tingut la cobertura d'incapacitat temporal derivada d'accidents de treball i malalties professionals amb aquesta mateixa entitat.

Els subsidis d'incapacitat temporal i de maternitat són els més importants quant a la quantia, ja que signifiquen el 55,83% i el 30,90%, respectivament, del total de subsidis i altres prestacions econòmiques.

2.4.

LA PROTECCIÓ PER ATUR

El nombre total de beneficiaris de les prestacions per atur, tant contributives com assistencials, ha augmentat, ja que ha passat de 377.348 l'any 2005 a 383.077 l'any 2006, xifres que representen una variació percentual de l'1,5%. (Vegeu el quadre II-61.)

13. Les dades es refereixen exclusivament als processos d'IT per contingències comunes i per contingències professionals que cobreix l'INSS.

QUADRE II-57. PENSIONS PER INCAPACITAT PERMANENT (2004-2006): DISTRIBUCIÓ SEGONS ELS DIFERENTS RÈGIMS

	2004			2005			2006		
	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual
Règim general	12.858	8.556.087,03	665,43	13.079	9.062.875,79	692,93	13.178	9.456.155,74	717,57
RE agrari	752	274.364,52	372,96	672	257.748,20	784,92	649	257.808,37	813,51
Agrari: compte aliè	243	96.199,20	395,88	215	89.698,52	417,2	210	91.083,68	433,73
Agrari: compte propi	509	178.165,32	350,03	457	168.049,68	367,72	439	166.724,69	379,78
RE autònoms	2.475	1.121.591,02	453,17	2.504	1.187.957,58	474,42	2.480	1.226.017,17	494,36
RE treballadors de la llar	440	151.180,14	343,59	419	157.551,16	376,02	408	160.436,02	393,23
RE mineria del carbó	19	14.528,75	764,67	16	10.986,69	686,67	12	8.420,19	701,68
RE treballadors del mar	186	137.289,01	738,11	186	141.841,45	762,59	177	141.217,57	797,84
Accidents laborals	1.408	1.020.563,06	724,83	1.413	1.071.407,85	758,25	1.419	1.115.127,93	785,85
Malalties professionals	160	116.838,12	730,24	160	118.215,75	738,85	162	123.151,84	760,2
SOVI	336	79.533,83	236,71	469	139.451,26	300,54	456	143.342,99	314,35
Total	18.634	11.471.975,48	615,65	18.918	12.148.035,73	642,31	18.941	12.631.678	666,90

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

QUADRE II-58. PENSIONS D'ORFANDAT (2004-2006): DISTRIBUCIÓ SEGONS ELS DIFERENTS RÈGIMS

	2004			2005			2006		
	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual
Règim general	3.192	736.966,81	230,88	3.149	781.456,22	248,16	3.132	820.315,89	261,91
RE agrari	489	117.105,97	239,32	487	125.705,78	515,68	478	132.084,07	552,23
Agrari: compte aliè	254	61.865,36	243,56	258	67.738,51	262,55	253	70.776,47	279,75
Agrari: compte propi	235	55.240,61	235,07	229	57.967,27	253,13	225	61.307,60	272,48
RE autònoms	764	121.552,94	159,10	738	126.951,27	172,02	733	133.178,98	181,59
RE treballadors de la llar	38	9.288,27	244,43	40	9.807,83	245,2	39	10.246,98	262,74
RE mineria del carbó	17	7.132,91	419,58	14	6.722,43	480,17	13	6.823,65	524,9
RE treballadors del mar	95	21.173,76	222,88	89	21.160,64	237,76	89	22.430,81	252,03
Accidents laborals	182	50.064,05	275,08	172	48.072,96	279,49	169	48.817,85	288,86
Malalties professionals	6	1.279,80	213,30	6	1.329,61	221,6	5	800,24	160,05
Total	4.783	1.064.564,51	222,57	4.695	1.121.206,74	238,81	4.658	1.174.698,47	252,19

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

QUADRE II-59. PENSIONS A FAVOR DELS FAMILIARS (2004-2006): DISTRIBUCIÓ SEGONS ELS DIFERENTS RÈGIMS

	2004			2005			2006		
	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual	Nombre	Import mensual (en euros)	Mitjana mensual
Règim general	136	28.335,47	208,35	123	28.219,59	229,43	120	28.788,36	239,9
RE agrari	26	7.556,78	293,80	28	8.635,50	622,76	28	9.162,65	660,87
Agrari: compte aliè	11	3.457,54	314,32	12	3.986,18	332,18	12	4.233,60	352,8
Agrari: compte propi	15	4.099,24	273,28	16	4.649,32	290,58	16	4.929,05	308,07
RE autònoms	5	1.221,80	244,36	3	1.023,62	341,21	3	1.079,21	359,74
RE treballadors de la llar	3	943,17	314,39	4	1.311,18	327,8	4	1.389,96	347,49
RE treballadors del mar	2	629,53	314,77	1	348,84	348,84	2	523,84	261,92
Accidents laborals	11	4.768,62	433,51	11	4.924,57	447,69	10	4.261,37	426,14
Total	183	43.455,37	237,46	170	44.463,30	261,55	167	45.205,39	270,69

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

QUADRE II-60. IMPORT ANUAL DELS SUBSIDIS (2005-2006)

	2005		05/04		2006		06/05	
	(euros)	% del total	(euros)	%	(euros)	%	(euros)	%
Subsidis	114.263.571,00	100,00	122.433.150,44	7,47	122.433.150,44	7,15	100,00	100,00
Incapacitat temporal	65.726.553	57,52	68.350.702,64	7,75	68.350.702,64	3,99	55,83	55,83
Recàr. falta de mesures de seguretat	100.912	0,09	357.375,51	-9,07	357.375,51	254,15	0,29	0,29
Maternitat	33.078.159	28,95	37.828.600,67	8,50	37.828.600,67	14,36	30,90	30,90
Protecció a la família	13.469.462,00	11,79	14.321.118,81	4,29	14.321.118,81	6,32	11,70	11,70
Indemnització de lliurament únic	1.435.651,00	1,26	1.244.983	5,27	1.244.983	-13,28	1,02	1,02
Prestacions socials	434.428	0,38	320.161,11	-3,80	320.161,11	-26,30	0,26	0,26
Transferències corrents a l'exterior	18.406	0,02	10.208,26	0,00	10.208,26	-44,54	0,01	0,01

1. Inclou l'assignació per tenir un fill a càrrec i l'assignació per tenir a càrrec un fill amb discapacitat.

2. Inclou la indemnització de lliurament únic, les prestacions socials i les transferències corrents a l'exterior.

Font: INSS, Direcció Provincial de les Illes Balears.

QUADRE II-61. NOMBRE DE BENEFICIARIS DE LES PRESTACIONS PER DESOCUPACIÓ (2003-2006)

	Subsidis							
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
	Prestacions contributives							
Gener	30.744	33.087	33.106	34.990	21.325	21.670	20.571	20.695
Febrer	25.240	27.280	27.154	27.896	21.308	21.168	20.299	20.035
Març	19.375	20.365	20.056	20.338	19.687	19.064	17.805	18.062
Abril	15.047	16.093	16.464	15.372	10.238	9.837	9.870	9.078
Maig	12.556	13.443	12.990	12.537	5.854	5.648	5.751	5.774
Juny	12.456	12.692	12.256	12.083	5.447	5.298	5.318	5.383
Juliol	13.672	13.092	13.540	13.748	5.289	5.118	5.193	5.306
Agost	15.269	14.718	14.591	15.472	5.233	5.216	5.163	5.326
Setembre	14.424	13.893	13.493	14.418	5.370	5.410	5.300	5.587
Octubre	16.750	15.995	15.938	16.899	7.188	6.998	6.932	7.306
Novembre	24.270	25.793	26.479	27.829	14.433	15.188	15.407	15.353
Desembre	31.757	32.285	34.016	34.749	20.355	19.537	19.656	18.841
Total	231.560	238.736	240.083	246.331	141.727	140.152	137.265	136.746
Mitjana	19.297	19.895	20.007	20.528	11.811	11.679	11.439	11.396

Continua

QUADRE II-61. NOMBRE DE BENEFICIARIS DE LES PRESTACIONS PER DESOCUPACIÓ (2003-2006)

	Total						Atur registrat						Cobertura					
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006		
Gener	52.069	54.757	53.677	55.685	36.364	37.501	38.629	48.036	158,56	158,01	132,10	170,49						
Febrer	46.548	48.448	47.453	47.931	35.195	36.068	35.342	45.193	139,71	138,23	135,74	155,18						
Març	39.062	39.429	37.861	38.400	34.261	34.073	32.952	42.231	119,68	120,71	115,32	131,77						
Abril	25.285	25.930	26.334	24.450	27.643	28.885	29.027	35.070	99,36	94,98	92,49	98,84						
Mai	18.410	19.091	18.741	18.311	21.742	23.086	22.253	28.259	91,72	88,16	85,12	88,67						
Juny	17.903	17.990	17.574	17.466	20.726	22.137	20.969	26.344	91,57	88,91	84,86	90,91						
Juliol	18.961	18.210	18.733	19.054	20.997	21.891	20.991	26.932	90,45	94,82	90,31	99,18						
Agost	20.502	19.934	19.754	20.798	21.582	22.704	21.678	28.338	101,71	98,35	92,08	103,27						
Setembre	19.794	19.303	18.793	20.005	22.580	23.400	21.728	28.725	96,12	94,38	87,43	98,41						
Octubre	23.938	22.993	22.870	24.205	28.175	27.751	25.411	33.704	104,22	102,25	90,83	104,77						
Novembre	38.703	40.981	41.886	43.182	37.971	38.384	33.099	44.490	134,05	136,83	127,23	149,34						
Desembre	52.112	51.822	53.672	53.590	37.576	38.612	33.388	46.284	162,99	158,25	161,47	179,73						
Total	373.287	378.888	377.348	383.077	344.812	354.492	335.467	433.606	1.390	1.374	1.295	1.471						
Mitjana	31.107	31.574	31.446	31.924	28.734	29.541	27.956	36.134	115,85	114,49	107,92	122,55						

* Fa referència a la cobertura bruta, quocient que resulta entre el nombre de beneficiaris de prestacions per desocupació (exclos beneficiaris per atur parcial i treballadors agraris) i l'atur registrat.

Font: INEM, Direcció Provincial de les Illes Balears.

El resultat de l'atur registrat i el nombre de beneficiaris de prestacions per desocupació (excloent-ne els beneficiaris per atur parcial i treballadors agraris) és la taxa de cobertura. La mitjana mensual de beneficiaris de l'any 2006 ha estat de 31.924 persones, mentre que la mitjana d'atur per al mateix exercici s'ha situat en 36.134 persones. Això significa que la taxa de cobertura ha estat del 122,5%.

Quant a la despesa relativa a la prestació per atur, l'any 2006 ha estat de 401.227.595,08 euros, davant els 368.728.278,90 euros de l'any anterior. Aquest augment suposa una variació del 8,8%. (Vegeu el quadre II-62.)

D'altra banda, la cotització de la Seguretat Social també ha crescut en relació amb l'exercici del 2005. Així, l'any 2006 la quantia total per aquest concepte ha estat de 107.125.275,63 euros, quantitat que representa un increment del 4,3% respecte de l'any anterior.

2.5.

LES MÚTUES ASSEGUADORES D'ACCIDENTS DE TREBALL

Enguany s'incorporen les mútues d'accidents de treball que actuen a Balears. Nasqueren fa aproximadament un segle per paliar els estralls de les guerres. En l'actualitat són associacions privades d'empresaris, sense ànim de lucre i que a la vegada col·laboren amb la Seguretat Social per donar les prestacions necessàries en cas d'accidents laborals i malalties professionals. La cobertura d'aquestes contingències amb les mútues és voluntària, podent els empresaris optar per altres empreses col·laboradores. Durant l'any 2006 els ingressos per primes, de les mútues que actuen a Balears, han estat 165.572 milers d'euros, havent cobert les contingències de 278.434 treballadors. Actualment ocupen 604 empleats.

QUADRE II-62. IMPORT DE LES PRESTACIONS (2004-2006)

	Imports rebuts			Import de la nòmina		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
	(nre.)			(en euros)		
Gener	64.105	62.920	65.431	39.535.857,04	40.312.163,63	42.415.995,93
Febrer	62.703	62.584	62.680	31.440.363,97	37.079.918,27	36.409.957,84
Març	52.979	52.431	53.579	26.853.496,61	27.966.147,40	29.798.259,89
Abril	43.995	42.908	43.576	20.989.681,26	22.099.553,53	22.990.001,22
Maig	29.659	30.804	29.422	14.266.771,00	15.217.209,71	15.608.232,33
Juny	22.624	22.695	22.993	11.652.243,80	12.082.001,62	13.396.349,89
Juliol	21.982	22.382	23.756	12.143.917,96	11.873.856,42	14.325.146,67
Agost	23.133	23.193	25.336	13.229.009,25	12.901.699,88	15.705.396,21
Setembre	24.720	24.571	26.383	14.024.946,87	13.512.963,65	15.460.137,63
Octubre	27.379	27.259	30.445	14.821.917,32	14.297.317,03	17.424.073,16
Novembre	46.477	47.007	49.962	22.470.668,13	22.767.020,18	30.119.030,69
Desembre	58.279	59.805	60.832	34.348.052,15	35.950.449,51	40.449.792,01
Total	478.035	478.559	494.395	259.539.478,96	266.060.300,83	294.102.373,47

	Cotització SS			Prestació per atur		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
	(en euros)			(en euros)		
Gener	15.304.620,66	15.531.024,57	16.444.252,65	54.840.477,70	55.843.188,20	58.860.248,58
Febrer	12.462.771,47	13.061.411,22	13.264.660,17	47.665.689,04	50.141.329,49	49.674.618,01
Març	8.741.202,49	9.032.988,42	9.607.559,47	35.594.699,10	36.999.135,82	39.405.819,36
Abril	6.685.784,34	7.054.625,74	6.974.041,49	27.675.465,60	29.154.179,27	29.964.042,71
Maig	5.143.984,34	5.211.657,00	5.205.812,89	19.410.755,34	20.428.866,71	20.814.045,22
Juny	4.714.299,88	4.687.280,16	4.758.452,19	16.366.543,68	16.769.281,78	18.154.802,06
Juliol	4.787.781,33	5.037.855,52	5.205.162,12	16.931.699,29	16.911.711,94	19.530.308,79
Agost	5.411.436,63	5.555.137,58	5.946.929,45	18.640.445,88	18.456.837,46	21.652.325,66
Setembre	5.468.838,02	5.413.236,14	5.730.188,84	19.493.784,89	18.926.199,79	21.190.326,47
Octubre	5.996.111,68	5.965.008,40	6.515.887,61	20.818.029,00	20.262.325,43	23.939.906,77
Novembre	10.281.722,23	10.594.652,82	11.316.933,55	32.752.390,36	33.361.673,00	41.435.964,24
Desembre	14.627.045,02	15.524.100,50	16.155.395,20	48.975.097,17	51.474.550,01	56.605.187,21
Total	99.625.598,09	102.668.978,07	107.125.275,63	359.165.077,05	368.729.278,90	401.227.595,08

Font: INEM, Direcció Provincial de les Illes Balears.

CAPÍTOL III

*QUALITAT DE VIDA
I PROTECCIÓ SOCIAL*

RESUM

A. NIVELLS DE BENESTAR I DEMOGRAFIA

A.1. Nivells de benestar

L'anàlisi del nivell de benestar econòmic de les llars a les Illes Balears al llarg del període 1998-2004 (darreres dades disponibles) planteja una situació general d'augment d'aquest nivell de benestar, el qual es troba per sobre de la mitjana de l'Estat. Aquesta tendència es fonamenta en un augment del nivell de despesa mitjana, i sobretot dels ingressos, acompanyat per un manteniment de les desigualtats relatives globals.

Pel que fa als indicadors de pobresa, es detecta una certa tendència cap a la reducció de la taxa de pobresa relativa per al global del període. Per a aquesta darrera, els resultats mostren que el nombre de llars susceptibles de ser classificats com a pobres estaria en un ventall entre el 4,37% i el 6,89% de la població, que en termes absoluts representaria entre 15.034 i 23.705 llars. En qualsevol cas, un element de reflexió és l'augment de la taxa de pobresa relativa tant en el conjunt espanyol com en les llars balears detectat l'any 2004.

Un element destacat en l'anàlisi presentada és el de la importància de la riquesa en habitatges com a font d'ingressos. Les dades de l'enquesta contínua de pressuposts familiars (ECPF) han confirmat que les llars amb pocs ingressos monetaris no necessàriament romanen en aquesta classificació si se'n té en compte la seva riquesa en immobles. En el cas concret de les llars jubilades s'ha obtingut que els seus ingressos augmentarien de mitjana un mínim del 25,1%. Així, l'indicador sintètic proposat es distribueix d'una manera molt més igualitària entre la població que no els ingressos monetaris.

A.2. Demografia

D'acord amb les xifres oficials la població dia 1 de gener del 2006 de les Illes Balears superà lleugerament el llindar del milió d'habitants (1.001.062 residents empadronats). Les Illes Balears continuen, per tant, la línia de fort creixement demogràfic iniciat d'ençà de mitjan dècada dels noranta del segle passat. Les taxes de creixement se situen al llarg del període per sobre de la mitjana estatal i, fins i tot, n'ocupen durant un llarg període la posició capdavantera.

El creixement de la població de les Illes és el resultat dels signes positius tant del creixement vegetatiu com del balanç migratori. El flux immigratori incessant i intens fa que les Illes experimentin canvis quantitius i qualitius sense precedents. Així, l'estudi de la població del 2006 segons el lloc de naixement ens mostra que les Illes presenten el major percentatge de l'Estat, quant a comunitats autònomes, de persones que han nascut a l'estranger (18,75%), mentre que ocupen la segona posició pel que fa a persones residents nascudes a altres comunitats, només superada per la Comunitat de Madrid (24,54%). Això fa que, després de Madrid, les Illes siguin la comunitat que presenta menys residents nascuts en el si de la comunitat (56,72%).

La taxa de natalitat arriba al 12,04 per mil, d'acord amb les xifres calculades per a 2005 per l'INE, xifra superior a la mitjana estatal que roman en el 10,73 per mil. La taxa de fecunditat ha augmentat lleugerament i se situa, d'acord amb les estimacions provisionals de l'INE per a 2006, en 1,404 fills per dona, mentre que la mitjana estatal assoleix un valor d'1,373. Aquesta taxa se situa lluny de la taxa de reemplaçament calculada per als països desenvolupats, que és de 2,1 fills per dona.

El comportament reproductiu de les Illes Balears segueix el mateix patró que el de la resta de països desenvolupats: retard en l'edat de tenir el primer fill, descens en el nombre mitjà de fills per dona, increment del nombre de fills de mares estrangeres (una quarta part dels naixements produïts a les Illes Balears ho són de mares estrangeres) i increment dels naixements de mares no casades. Aquests comportaments responen a la confluència de múltiples factors, entre els quals destaca de manera singular el nou rol de la dona en la societat.

Els intensos fluxos immigratoris provoquen el rejuveniment general de la població de l'arxipèlag i també de manera més accentuada de la dels grups potencialment actius. Així, l'edat mitjana de la població se situa el 2006 en 39,13 anys, la qual cosa representa uns dos anys de diferència entre l'edat mitjana per sexes (38,11 els homes i 40,16 les dones). No obstant això, les taxes d'envelliment i sobreenvelliment (86,34 i 11,87, respectivament, el 2006) continuen augmentant per l'increment de l'esperança de vida, assolit gràcies a les millores en el camp sanitari i en els hàbits de vida saludable i d'activitat personal i social que desenvolupen les persones de la tercera edat. Aquests indicadors demogràfics i altres de relacionats, com el de dependència, reflecteixen la major longevitat mitjana de les dones.

B. ELS QUATRE PILARS DE L'ESTAT DEL BENESTAR

La pressió demogràfica és una de les causes que posa a prova la resistència dels quatre pilars de l'estat del benestar, que són la sanitat, l'educació i cultura, l'habitatge i els serveis socials.¹

B.1. La sanitat

Una de les dades que corroboren el nivell de benestar social és que les Illes Balears s'han situat en les 7,19 defuncions per cada mil habitants, que és una de les taxes brutes de mortalitat més baixes de l'Estat, només superada per les Canàries, la Comunitat Valenciana, Madrid i Melilla. Això és així malgrat que els accidents de trànsit són una de les primeres causes de mort per motius derivats de comportaments de risc i són els que causen una taxa més elevada d'anys potencials de vida perduts. L'any 2006 el patró de la mortalitat ha seguit la tendència dels anys anteriors pel que fa a les causes relacionades amb la degeneració de l'organisme relacionada amb l'edat i amb els hàbits dels individus (alimentació, activitat esportiva, etc.). Les malalties del sistema circulatori són les causes de mort principals a les Illes Balears. Altrament, l'esperança de vida dels homes és de 73,1 i la de les dones, de 81,2 anys.

El total de la despesa sanitària el 2006 és de 1.034,79 milions d'euros, cosa que representa un increment del 5,56%. La despesa per habitant ha estat de 1.033,69 euros. El nombre de beneficiaris amb targeta sanitària és d'1.031.611 persones, xifra que representa un increment del 4,18%.

Cal destacar que les Balears presenten una taxa de donació de 47 donants per milió de població, molt superior a la xifra global per a tot Espanya, que és de 33,8. Aquestes xifres situen les Illes Balears al capdavant de totes les comunitats autònomes.

1. La Seguretat Social s'estudia en l'apartat 2 («Seguretat Social» del capítol II, Mercat de treball i Seguretat Social).

B.2. L'educació i la cultura

La xifra d'alumnes dels ensenyaments de règim general representa un increment respecte del curs anterior de 4.226 alumnes. Quant a les taxes netes d'escolaritat, val a dir que a totes les edats els percentatges estan per sota de les taxes estatals. En el primer cicle de l'educació infantil, mentre que a l'Estat espanyol és del 29,9%, a les Balears és del 15,7%. En el segon cicle, la diferència és inferior i només hi ha dos punts entre les dues taxes, que giren entorn del 95%. En l'ensenyament secundari obligatori, les taxes netes d'escolaritat representen un nivell significatiu d'abandonament dels estudis. Als 15 anys ja es comença a detectar un descens que ens situa quatre punts per sota de la mitjana de l'estat (93,2% davant el 97,5%), i a partir d'aquesta edat la diferència s'accentua més.

Els centres privats i concertats concentren el 39,6% de l'alumnat de l'educació secundària obligatòria (l'1,7% menys que el curs anterior) i el 37,2% de l'alumnat de primària (el 0,7% menys que el curs anterior). La representació als cicles formatius dels centres privats és molt baixa respecte al conjunt de l'Estat ja que representen només el 14,6% i el 10,3% de les matrícules dels cicles formatius de grau mitjà i de grau superior, respectivament. El total d'alumnes en ensenyament de règim general totalitzen 96.600 en centres públics, en centres concertats 50.475 i 5.132 ho fan en centres privats. L'evolució de la taxa bruta de població que finalitza l'ESO i batxillerat indica que, de manera constant i a tots els cursos, hi ha una diferència entre Espanya i Balears de 5 a 9 punts a l'ESO, i de 10 a 14 punts als estudis de batxillerat, inferior a Balears.

El creixement de la població estrangera als centres educatius de les Illes Balears el curs 2006-2007 fou del 10,7%, el més elevat de tot l'Estat, i molt per sobre de la mitjana nacional (6,5%). L'escola pública escolaritza més del 80% del total dels alumnes estrangers, de forma gairebé constant i a tots els nivells educatius, excepte en educació especial.

D'altra banda, a les Illes Balears van cursar estudis universitaris a la UIB i a les escoles i centres adscrits un total de 13.352 alumnes el curs 2006-2007, xifra que representa una pèrdua de l'1,15% del nombre d'alumnes. L'alumnat que va seguir els estudis a la UNED augmentà el 10,87% i a la UOC el 18,15%. El total d'alumnes universitaris matriculats a les diferents universitats, superen els 23.700.

En l'àmbit cultural es pot destacar que ha augmentat el nombre de visitants a museus i a fundacions, sobretot als de Palma, on es concentren la majoria d'aquestes institucions culturals. En el camp de la música, cal dir que el nombre de discs compactes editats, en general, ha disminuït aquest darrer any. La creació literària a les Illes Balears ha augmentat respecte de l'any anterior, si bé continua tenint un pes poc representatiu dins l'àmbit estatal. D'altra banda, les dades corresponents als dipòsits legals dels consells insulars ens mostren un augment en l'edició de llibres, de fulls i de fullets l'any 2006 respecte del 2005. En el cas del teatre, ha augmentat molt el nombre d'espectadors en la major part dels casos, però no el nombre de funcions. En el món del cinema, tot i les aportacions de les institucions, que han fet possible tot un grapat de festivals, i també de les fundacions de Sa Nostra i La Caixa en el cinema cultural, continua havent-hi una tendència clara cap al cinema comercial i, més concretament, cap a la focalització en les grans produccions anglosaxones. Pel que fa als mitjans de comunicació, continua l'hegemonia de la televisió, per sobre de la premsa escrita i la ràdio. Destaca el moderat augment dels lectors de la premsa escrita. El consum televisiu a les Illes Balears el 2006 va ser de 208 minuts de mitjana diària. Finalment, pel que fa a l'àmbit literari, es pot advertir que les biblioteques a les Balears aporten una gran quantitat d'activitats literàries, que ajuden a promoure la lectura, a més d'augmentar els fons amb noves adquisicions.

B.3. L'habitatge

Entre 1996 i 2006 els preus augmentaren el 264,5%, molt més que la mitjana espanyola (180,8%), i es varen accelerar de manera especialment intensa entre 1998 i 2001. No obstant això, a partir de 2002, els preus de Balears han crescut a una velocitat menor que aquesta mitjana. Segons les dades del Ministeri d'Habitatge (amb una nova base del 2005), l'habitatge lliure va arribar a Balears, durant el quart trimestre de 2006, a un preu mitjà de 2.264,5 euros per metre quadrat, i va ser el 13,8% més elevat que la mitjana espanyola, que es va situar en 1.990,5 euros. A les Illes Balears, la pujada anual de preus, sobre la base de preus trimestrals, es va moderar molt lleument, ja que va ser de l'11,5%. El 2005 havia despuntat fins al 12,9% des del 10,1% de l'any anterior. En canvi, el ritme de creixement dels preus mitjans espanyols va continuar desaccelerant-se el 2006, que passaren del 13,9% al 10,4%, fet que reflecteix una certa contenció de la demanda residencial. A les Balears el preu mitjà de l'habitatge usat és un 9,5% superior a la mitjana estatal.

Segons l'indicador de l'accessibilitat a l'habitatge elaborat pel Servei d'Estudis Econòmics del BBVA, el 2005 l'indicador corresponent a la mitjana espanyola es va situar en l'1,4. Segons l'estimació que efectua aquesta entitat financera per a 2006, va descendir a 1,2. Encara que no disposam de dades separades per comunitats autònomes des de 2004, podem estimar que l'indicador de Balears s'hauria situat entorn a l'1. Atès que es tracta d'indicadors mitjans, això significa que per a un creixent segment de la població resident a Balears la possibilitat d'accedir a un habitatge lliure de preu mitjà s'allunya cada vegada més, especialment per a les famílies que disposen només d'un sou o es troben en certes situacions de fragilitat econòmica.

El deteriorament de l'accessibilitat a l'habitatge s'accentuarà com a conseqüència de l'entrada en escena de l'augment dels tipus d'interès hipotecari. El nou cicle d'enduriment monetari afavorirà el desplaçament de part de la demanda d'habitatges de compra cap al lloguer. No obstant això, els darrers anys s'hi han sumat els efectes de diversos factors que han pressionat la demanda d'habitatge de lloguer i han provocat un ràpid augment dels preus d'arrendament. Tot això continua generant greus problemes d'habitatge per a alguns col·lectius, en especial per al joves, i l'aparició del subarrendament i situacions de precarietat i d'amuntegament associades a llars plurifamiliars.

B.4. Els serveis socials

A les Illes Balears el nombre de discapacitats, segons l'EDDES 2000 (enquesta de discapacitats, deficiències i estat de salut), és de 33.811, i representa una taxa de 45,87 discapacitats per 1.000 habitants, que en majors de 65 anys s'eleva a 259,55. Segons les dades facilitades pel Centre Base de Minusvàlids de la Conselleria de Presidència i Esports del Govern de les Illes Balears, el juliol de 2006 hi havia 59.375 registres a la base de dades corresponent a les persones amb discapacitat que han passat pels serveis de diagnòstic del Centre Base i que tenen un grau de discapacitat igual o superior al 33%. Segons les dades de l'ESIB 2001 (enquesta de salut de les Illes Balears), la percepció de tenir algun tipus de discapacitat, en majors de 14 anys, la va tenir el 12,7% de la població enquestada, però en majors 64 anys arriba al 39,7%. Això ens indica que hi ha aproximadament un 14% de persones que es con-

sideren discapacitades i no han estat valorades. La distribució per illes, de les persones amb grau de minusvalidesa superior al 33% (font: IBAS), mostra una prevalença major a Mallorca (35,8 casos per 1.000 habitants) que a Menorca (22,6) o Eivissa i Formentera (22,2), cosa que pot ser el reflex o d'una major accessibilitat als òrgans d'avaluació o bé d'una major tendència real a la discapacitat.

En termes generals, s'ha comprovat que:

- La discapacitat afecta totes les edats, però la població que en pateix és fonamentalment l'envellida; entre 20 i 44 anys és quan es produeix un augment considerable respecte a la franja d'edat anterior (causades per l'accidentalitat laboral, de trànsit...).
- La taxa de discapacitat augmenta exponencialment amb l'edat i a les Illes s'experimentarà, com també a la resta de l'Estat i Europa, un increment significatiu del nombre de persones majors en els pròxims anys; l'augment de l'envelliment ocasionarà més pressió sobre els sistemes de salut i els serveis socials, perquè les persones majors amb edats més avançades requereixen més atenció i cures (cal afegir-hi les que es troben en les mateixes circumstàncies perquè pateixen malalties o un altre tipus de discapacitat en edats inferiors).
- Les malalties, pel que fa a la prevalença, tenen diferent probabilitat de produir discapacitat (i el tipus varia segons l'edat).
- A la infància predominen les causes psíquiques en malalties amb seqüeles neurològiques o malalties neuromusculars degeneratives; en els adults adquireixen rellevància les seqüeles d'accidents de trànsit i laborals; en persones d'edat avançada, els trastorns que es troben fortament associats a les discapacitats, incloent-hi la cardiopatia, la malaltia pulmonar obstructiva crònica, la diabetis mellitus, el càncer, la demència, la depressió, els problemes sensorials i els osteoarticulars i, globalment, l'etiologia més prevalent és la degenerativa.
- També predomina en les persones d'edat la pluripatologia, i són més susceptibles de patir discapacitats, que, quan apareixen factors externs, desencadenen la dependència.

Des d'un punt de vista prioritari cal tenir presents quatre àrees d'intervenció, atès que es produeixen altes taxes de dependències: *a)* les persones majors fràgils necessiten un tracte específic per les altes repercussions que impliquen en el sistema sociosanitari, i perquè és un problema emergent que es converteix en el repte dintre d'aquest àmbit; *b)* la discapacitat causada per trastorns osteoarticulars, també d'alta prevalença i amb forta repercussió funcional en l'autonomia i qualitat de vida de les persones de la nostra comunitat; *c)* la discapacitat per trastorns neurològics, problema rellevant per a l'autonomia dels pacients, causats principalment per trastorns vasculars cerebrals i demències; i *d)* la discapacitat per trastorns sensitius, per la seva prevalença i la possibilitat d'intervenció.

C. ALTRES INDICADORS SOCIALS

C.1. La justícia

Pel que fa a l'activitat de la Fiscalia, els delictes contra la vida mantenen els índexs dels anys anteriors. També es manté l'activitat de l'any passat dels delictes relatius a lesions genèriques. Amb relació als delictes contra la llibertat, s'ha produït una disminució significativa de les denúncies i un lleuger augment de les presentades per coaccions. Quant als delictes contra la llibertat sexual, els índexs es mantenen, en general, en relació amb l'any anterior, excepte pel que fa a les denúncies relacionades amb agressions sexuals, abusos sexuals i prostitució. Amb referència als delictes contra el patrimoni i l'ordre socioeconòmic, es mantenen els índexs de l'any anterior. Respecte dels delictes contra els drets dels treballadors, l'any 2006 es produeix un augment significatiu de les denúncies per delictes contra els drets laborals o de la Seguretat Social i es mantenen els nivells pel que fa als delictes contra la seguretat i la higiene en el treball o de tràfic de mà d'obra. A més, els delictes contra l'ordenació del territori han augmentat. D'altra banda, en els delictes contra la seguretat col·lectiva, es mantenen els nivells de l'any anterior, tot i que s'ha produït una lleugera disminució de les denúncies per delictes de tràfic de drogues i han augmentat les denúncies per conducció temerària. S'ha produït un descens generalitzat de les denúncies per falsificacions, excepte pel que fa a la falsedat de documents privats i a la usurpació d'estat civil.

C.2. L'economia social i solidària

La producció total d'aquest sector representà el 4,39% del PIB p. m. de Balears, l'any 2006. Les cooperatives, les Sal's i les confraries de pescadors han ingressat 683,2 milions d'euros i han generat 4.741 ocupacions. Les institucions financeres socials han dut a terme operacions creditícies per un import de 209,5 milions d'euros i han generat 208 ocupacions. Les entitats asseguradores de l'economia social han ingressat 0,5 milions d'euros per primes corresponents a 1.723 pòlisses. Les iniciatives de responsabilitat social corporativa han ingressat 57,7 milions d'euros i han generat 785 ocupacions. Les fundacions d'iniciativa social han obtingut 5,4 milions d'euros d'ingressos. Els productors de l'economia solidària han ingressat 159,6 milions d'euros i han generat 2.921 ocupacions. Les associacions de l'economia social i solidària han donat cobertura a més de 7.550 socis i beneficiaris. En conjunt, les ocupacions i els socis beneficiaris de l'economia social han afectat 20.495 persones.

1

BENESTAR ECONÒMIC I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

RESUM

En aquest apartat s'analiza el nivell de benestar econòmic de les llars balears, posant l'èmfasi tant en el valor mitjà dels seus indicadors de recursos econòmics com en la seva distribució entre les llars. Les principals aportacions d'aquest apartat respecte d'anteriors memòries són: (1) l'ampliació de l'espai temporal, que en aquesta memòria abasta el període 1998-2004; (2) l'indicador de despesa es presenta diferenciant entre la despesa en aliments, en la resta de béns i serveis no duradors, i la despesa total (que inclou, a banda de les dues categories anteriors, la despesa en béns duradors); (3) la incorporació a l'anàlisi de la informació del nivell d'ingressos monetaris de les llars, de manera que es poden comparar els resultats segons si s'utilitzen mesures de despesa o ingressos, i (4) la introducció d'un nou indicador sintètic que combina la informació d'ingressos monetaris i de riquesa en habitatges.

Els resultats plantegen una situació general d'augment del nivell de benestar per al global del període analitzat, 1998-2004. Aquesta tendència es fonamenta en un augment del nivell de despesa mitjana, i sobretot dels ingressos, acompanyat per un manteniment de les desigualtats relatives globals. Quant al nivell de despesa, les llars balears continuen presentant una despesa superior a les del conjunt espanyol (13,1%), i disposen d'uns ingressos superiors (20,4%). La descomposició de la despesa total en les diferents categories ha palesat que el patró de despesa és semblant al de la resta de comunitats autònomes amb nivells d'ingressos alts.

Pel que fa als indicadors de pobresa, es detecta una certa tendència cap a la reducció de la taxa de pobresa relativa per al global del període. Per a aquesta darrera, els resultats mostren que el nombre de llars susceptibles de ser classificades com a pobres estaria en un ventall entre el 4,37% i el 6,89% de la població, que en termes absoluts representaria entre 15.034 i 23.705 llars. En qualsevol cas, un element de reflexió és l'augment de la taxa de pobresa relativa tant al conjunt espanyol com a les llars balears detectat l'any 2004.

Un element destacat en l'anàlisi presentada és el de la importància de la riquesa en habitatges com a font d'ingressos. Les dades de l'ECPF han confirmat que les llars amb pocs ingressos monetaris no necessàriament romanen en aquesta classificació si se'n té en compte la riquesa en immobles. En el cas concret de les llars jubilades s'ha obtingut que els seus ingressos augmentarien de mitjana un mínim del 25,1%. Així, l'indicador sintètic proposat es distribueix d'una manera molt més igualitària entre la població que no els ingressos monetaris.

1.1.

INTRODUCCIÓ

D'ençà de la MEMÒRIA DEL CES de l'any 2002 s'analitzen els trets bàsics del benestar econòmic, centrat en el nivell de consum i la seva distribució entre la població. Al llarg de les memòries dels anys 2002, 2003, 2004 i 2005 s'ha anat aprofundint en diferents aspectes. Així, a més de comparar el nivell de consum mitjà de les llars balears amb el de la mitjana espanyola i de la resta de comunitats autònomes, s'ha posat èmfasi en les causes de les dissemblances en els valors obtinguts. Entre aquests factors, s'han destacat les diferències en la grandària de les llars i en el nombre d'ocupants com a factors explicatius. La mateixa línia s'ha seguit pel que fa al nivell de desigualtat econòmica. Per a aquesta darrera, a més de l'anàlisi de les possibles diferències en el nivell de despesa, també s'ha incorporat l'indicador de les desigualtats en la despesa en habitatge. Igualment, s'ha contrastat la sensibilitat dels resultats en relació amb la inflació i al nombre de membres de les llars. Finalment, en les memòries dels anys 2002 i 2003 es va analitzar el perfil sociodemogràfic de les llars amb més i menys recursos, tant pel que fa als indicadors de desigualtat generals, com al percentatge de llars classificables com a pobres en termes relatius.

L'actual informe de la Memòria de 2006 pretén avançar en el coneixement del benestar econòmic i de la distribució de la renda de les llars balears en diversos aspectes. En primer lloc, el període d'anàlisi, que en anteriors memòries abastava els anys compresos entre 1998 i 2003, s'ha ampliat, de manera que en aquesta memòria s'analitza el període 1998-2004. En segon lloc, atès que el nivell de benestar que aporten els diferents béns és dissemblant segons el seu caràcter, en termes econòmics, de necessari o de luxe, una aportació del treball consisteix a classificar el nivell de despesa total en tres categories: aliments, béns i serveis no duradors (que inclou els aliments i la resta de no duradors), i el consum total (que inclou els aliments, la resta de no duradors i els béns i serveis duradors). La literatura econòmica sobre desigualtats sol centrar-se en els béns no duradors, exclouent-ne els duradors. Aquests darrers no solen incloure-s'hi, bàsicament per la seva infreqüència de compra i perquè requereixen un estoc de béns per consumir-se, de manera que les restriccions de liquiditat de les llars els afecten més. Tanmateix, s'ha considerat oportú complementar els resultats presentant també els valors quan la despesa inclou els béns duradors. Com en anteriors memòries, els valors obtinguts per a Balears es comparen amb els de la resta de comunitats autònomes i Espanya, i també per a Balears i Espanya al llarg del període disponible.

Una tercera aportació d'aquesta memòria de 2006 rau en la disponibilitat d'informació dels ingressos monetaris de les llars. Aquesta informació permetrà comparar els resultats obtinguts amb els

indicadors de despesa. Atès que els ingressos monetaris no informen de la possible disposició de recursos de les llars mitjançant el seu estoc de riquesa, ambdues informacions són complementàries i enriqueixen l'anàlisi. Com es féu a la MEMÒRIA DE 2005 per als indicadors de despesa, els resultats de desigualtat amb la informació dels ingressos monetaris són objecte d'un examen de sensibilitat utilitzant diferents indicadors de desigualtat amb distintes aversions a la desigualtat.

Finalment, s'hi proposa un nou indicador sintètic dels recursos de les llars. Aquest indicador ajunta els recursos monetaris amb els recursos que potencialment poden ser generats pels actius immobiliaris. En la mesura que els actius immobiliaris no es concentren entre la població de la mateixa manera que els ingressos monetaris, hi ha la possibilitat que la distribució de rendes quan ambdues fonts de recursos es tenen en compte presenti valors diferents. Com es comenta més endavant, al capdavant es planteja la qüestió de fins a quin punt la situació de les llars jubilades podria veure's alterada en cas que les hipoteques reversibles fossin fàcilment accessibles.

La base de dades i la metodologia adoptades són les mateixes que en les memòries anteriors. La base de dades utilitzada és l'ECPF en el seu format longitudinal. L'ECPF és una enquesta trimestral representativa de la població espanyola i de les comunitats autònomes que fa l'INE amb l'objectiu de calcular els pesos dels diferents béns i serveis de consum en el presupost de les famílies. Aquests pesos són

posteriorment emprats per calcular l'índex de preus al consum. En línia amb la metodologia adoptada en memòries anteriors, la unitat d'anàlisi és la llar i no els individus, de manera que s'obvien les decisions intrafamiliars.² Quant a la unitat de recursos utilitzada, com s'ha comentat anteriorment, es presenten els resultats tant amb la variable despesa com amb la d'ingressos.³ D'altra banda, atès que com més membres més alt és el valor de la variable de consum (i normalment d'ingressos) de les llars, s'ha neutralitzat aquest efecte comparant les llars en termes d'equivalent adult per llar.⁴ Val a dir que la utilització dels indicadors de consum i ingressos ve determinada per l'objectiu d'aquest apartat: el benestar econòmic. És evident que la dimensió de les desigualtats no es resumeix únicament en el consum, sinó també en altres aspectes, com ara les desigualtats en el nivell de salut dels individus, i hi ha un vincle entre renda disponible i esperança de vida,⁵ d'una banda, i les desigualtats econòmiques i les de salut, de l'altra.^{6 7}

La resta de l'apartat sobre el benestar econòmic i la distribució de la renda dels ciutadans balears s'ha estructurat en tres seccions. A la segona secció, es planteja quin és el nivell de despesa i d'ingressos mitjans de les llars de les diferents comunitats autònomes, i també el percentatge de llars amb capacitat d'estalviar. A la tercera secció, es mostra quina és la distribució relativa de rendes, mentre que a la quarta, dedicada a la pobresa relativa, es tracta sobre la qüestió del percentatge de llars que es trobarien per sota del llindar de suficiència relativa establert.⁸

1.2.

EL NIVELL DE CONSUM PRIVAT

El primer indicador de benestar econòmic fa referència al nivell de despesa mitjana per llar per al darrer bienni examinat en aquesta memòria: 2003-2004. (Vegeu el quadre III-1.)

2. Val a dir que la utilització d'informació de llars privades implica deixar de banda les persones institucionalitzades (llars de majors, individus empresonats, etc.). De la mateixa manera, una part dels individus de més edat passen a viure amb els seus fills si no tenen prou recursos. Tots aquest casos suggereixen que els valors de desigualtat i pobresa relativa obtinguts constitueixen llindars mínims.

3. Per a una discussió de les diferències en els resultats entre ambdues variables amb dades de l'ECPF vegeu Pou, Ll. i Alegre, J. (2007), «La Encuesta Continua de Presupuestos Familiares: una propuesta metodológica para la explotación de la información de ingresos y gasto», *Revista de Estadística Española*, vol. 49, n. 165, p. 259-299.

4. El consum equivalent d'una llar es calcula dividint el seu consum pel nombre de membres de la llar segons l'escala de l'OCDE, que implica que el primer adult computa una unitat, la resta d'adults (majors de catorze anys) computen per 0,7 i els menors de catorze anys computen 0,5 cadascun.

5. Vegeu Deaton, A. (2003), «Health, Inequality, and Economic Development», *Journal of Economic Literature*, 41(1), p. 113-158.

6. Vegeu Macinko, T.A., Shi, L., Starfield, B. i Wulu jr., T.T. 2003, «Income inequality and health: a critical review of the literature», *Medical Care Research Review*, 60 (4), p. 407-452.

7. Vegeu Regidor, E. et al. (2006), «Decreasing socioeconomic inequalities and increasing health inequalities in Spain: a case study», *American Journal of Public Health*, 96 (1), p. 102-108.

8. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa s'ha seguit l'Informe de Síntesi 2002 de la Comissió Europea.

QUADRE III-1. DESPESA PRIVADA MITJANA PER CA I CAPACITAT PER ESTALVIAR (2003-2004)

	Despesa en aliments (1)	Despesa en la resta de no duradors (2)	Despesa total no duradors (3)= (1+2)	Despesa total (no duradors i duradors) (4)	Ingressos monetaris (5)	% llars amb capacitat d'estalviar (6)
Andalusia	91,69	81,99	86,20	86,92	84,93	37,01
Aragó	108,66	113,88	111,62	111,36	101,40	42,93
Astúries	98,78	101,71	100,44	100,30	108,15	43,78
Illes Balears	99,28	120,45	111,27	113,10	120,43	40,50
Illes Canàries	84,49	85,33	84,96	85,93	82,93	22,24
Cantàbria	103,44	106,45	105,14	105,08	94,34	34,43
Castella i Lleó	102,82	93,85	97,74	98,53	100,79	51,94
Castella-la Manxa	86,82	78,06	81,86	82,72	87,70	41,20
Catalunya	106,09	115,08	111,18	110,74	114,28	45,90
País Valencià	98,70	100,54	99,74	99,74	106,11	44,70
Extremadura	85,44	72,47	78,10	77,94	81,48	38,19
Galícia	109,09	94,69	100,94	100,41	91,03	29,76
Madrid	104,45	122,19	114,50	110,73	111,21	26,55
Múrcia	98,77	86,84	92,02	92,20	79,98	42,34
Navarra	102,73	111,74	107,83	110,36	122,82	37,17
País Basc	113,98	117,94	116,22	114,91	110,80	46,44
La Rioja	97,47	99,48	98,61	100,08	103,45	48,53
Ceuta i Melilla	93,81	91,67	92,60	98,90	99,70	45,19
Espanya	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	39,72

Nota: Tant els valors de despesa com d'ingressos es mesuren en termes d'adult equivalent per llar.

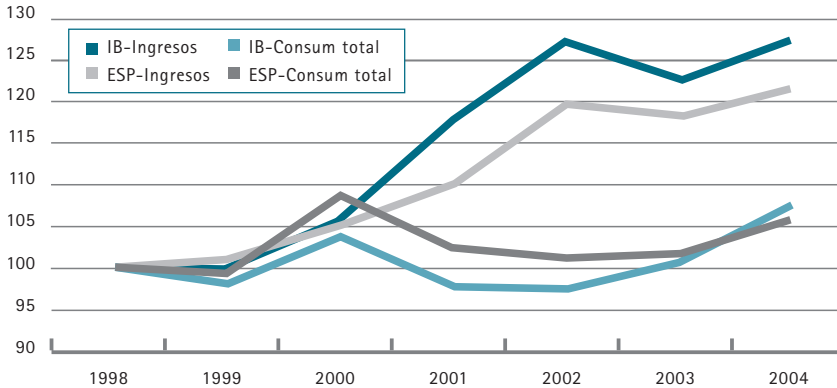
Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE.

La quarta columna del quadre mostra els valors per comunitats autònomes i Espanya de la despesa mitjana per al total de béns i serveis (duradors i no duradors). Les dades de l'ECPF indiquen que les llars balears consumeixen el 13,1% més que la mitjana nacional, que pren un valor 100 de referència. Aquest valor per sobre de la mitjana referma les diferències relatives observades en anteriors memòries entre el consum en no duradors de les llars balears

i les de la resta d'Espanya. De fet, el gràfic III-1 mostra com la despesa de les llars balears i espanyoles ha crescut a taxes similars al llarg del període 1998-2004.

Un segon element remarcable és la contribució de cadascuna de les diferents grans categories de béns i serveis al valor de la despesa total. Per analitzar aquest fet, les columnes 1 a 3 mostren els valors relatius, respecte de la mitjana espanyola, de la

Gràfic III-1
**Evolució de la despesa total i els ingressos a
Espanya i les Illes Balears (1998-2004)**

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE .

despesa en aliments, de la resta de no duradors i del conjunt de no duradors (que inclou les dues categories anteriors), respectivament. La qüestió de fons és si el major consum total mitjà de les llars balears se centra en els béns més bàsics (els aliments) o si s'explica per un major consum en béns d'elasticitat de renda superior a la unitat (la resta de no duradors i duradors). La comparança de les columnes 1 a 4 mostra els resultats esperats: en els territoris amb un consum total superior a la mitjana la despesa que realment marca diferències no és la despesa en aliments, sinó la pròpia en la resta de no duradors i en duradors, i les llars balears no en són cap excepció. De fet, les diferències entre les Balears i la comunitat autònoma amb menys despesa total mitjana (Extremadura) és de 13,84 punts per als aliments, de 32,17 punts en el global

de no duradors i de 35,16 per al global de béns i serveis consumits.⁹ Com s'ha comentat abans, la disposició de la informació de l'ECPF longitudinal permet contrastar la informació de despesa amb la d'ingressos monetaris. Així, la columna 5 del quadre III-1 reproduïx la comparança entre comunitats autònomes per als ingressos. Els resultats confirmen l'evidència observada per a la despesa: els ingressos monetaris mitjans de les llars balears se situen molt per sobre de la mitjana espanyola (fins a vint punts percentuals), i és el segon territori amb un valor més alt.

Des d'una perspectiva intertemporal (és a dir, present versus futur), l'anàlisi del nivell de benestar demana, a banda del nivell de consum o ingressos assolits en un moment del temps, conèixer també l'esforç financer realitzat. En aquest sentit, un

9. Val a dir que els valors de despesa no estan corregits per les diferències en la capacitat de compra (PPP) entre comunitats autònomes.

nivell de consum semblant es pot aconseguir amb nivells d'estalvi diferents: per a un mateix nivell de consum, com més capacitat d'estalvi, millors són les perspectives de consum futur. Respecte d'això, la columna 6 del quadre III-1 mostra que el percentatge de llars balears que estan en condicions d'estalviar és del 40,5%, quan la mitjana espanyola és del 39,7%. L'anàlisi al llarg del període estudiat assenyalava un increment considerable del percentatge de llars balears que poden estalviar, si bé aquest creixement s'ha estancat des de l'any 2003. En aquest sentit, els ingressos han crescut a un ritme major que la despesa a les Balears fins al 2003, any d'ençà del qual el ritme de creixement d'ambdues variables és semblant.

En definitiva, les dades d'evolució del consum i els ingressos palesen una millora significativa dels seus valors mitjans, especialment per als segons. Per saber fins a quin punt aquesta millora mitjana s'ha distribuït d'una manera més o menys generalitzada entre la població, i així poder establir judicis sobre l'evolució del benestar econòmic, cal analitzar la distribució d'aquestes variables. Aquesta tasca s'emprèn a l'apartat següent.

1.3.

LA DISTRIBUCIÓ DE RENDES

L'indicador de referència utilitzat per analitzar la desigualtat relativa de recursos és l'índex de Gini.¹⁰ Seguint la línia d'investigació encetada a la MEMÒRIA DEL 2004, les variables de despesa objecte d'estudi són dues: la despesa en béns de consum (tant no duradors com, des d'aquesta memòria, els duradors) i l'esmerç de recursos en el principal bé d'inversió de les llars, l'habitatge. Amb aquesta finalitat es presenta un indicador de la despesa en habitatge.¹¹ Tot i que no totes les llars disposen d'habitatges en propietat, sinó que el lloguen, la teoria econòmica planteja que sense restriccions financeres ni distorsions en el mercat de l'habitatge per polítiques públiques que afavoreixin una de les dues opcions (per exemple, posseir en propietat *versus* llogar), els individus haurien de ser indiferents entre les dues opcions.¹² L'interès d'analitzar la despesa en habitatge rau en el seu vessant d'indicador de la renda a mitjà termini de les llars, fet que el presenta com a complementari de l'anàlisi del consum. D'altra banda, en aquesta memòria també s'examina la distribució de la variable d'ingressos monetaris disponible a l'ECPF longitudinal. Finalment, es presenta un indicador

10. L'índex de Gini pren valors entre zero i la unitat. El valor zero correspondria a una distribució perfectament igualitària. És a dir que, per exemple, el 10% de població amb menys recursos tingués un 10% del consum equivalent total. El valor unitari ens indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola llar: la més rica. D'aquesta manera, com més baix és l'índex menor és la desigualtat relativa i a la inversa.

11. El valor de la despesa en habitatge s'obté d'un doble càlcul segons el règim de propietat dels habitatges. En el cas de les llars que viuen en règim de lloguer el valor correspon als pagaments que es fan en termes de lloguer, que es recullen a l'ECPF. En el cas de les llars amb l'habitatge en règim de propietat, a l'ECPF es demana a les llars que valorin quant s'hauria de pagar pels seus habitatges en cas que es llogassin. És el que es coneix com a valor imputat de l'habitatge. Vegeu per a una aplicació el treball de Kurz, C. i Hoffmann, J. (2004), «A rental-equivalence index for owner-occupied housing in West Germany 1985 to 1998», Discussion Paper núm. 08/2004. Deutsche Bundesbank.

12. Vegeu Dipasquale, D. i Wheaton, W.C. (1996), *Urban Economics and Real State Markets*. Prentice Hall, New Jersey.

QUADRE III-2. LA DISTRIBUCIÓ DE RENDES AMB L'ÍNDEX DE GINI PER CA (2003-2004)

	Despesa en no duradors (1)	Despesa total (2)	Despesa en habitatge (3)	Ingressos monetaris (4)	Ingressos monetaris i imputats per habitatge (5)
Andalusia	0,255	0,287	0,351	0,261	0,273
Aragó	0,248	0,268	0,339	0,263	0,287
Astúries	0,218	0,255	0,331	0,241	0,245
Illes Balears	0,251	0,279	0,288	0,240	0,251
Illes Canàries	0,274	0,305	0,300	0,280	0,286
Cantàbria	0,257	0,284	0,346	0,266	0,301
Castella i Lleó	0,268	0,298	0,333	0,264	0,294
Castella-la manxa	0,238	0,270	0,321	0,252	0,291
Catalunya	0,231	0,256	0,319	0,251	0,261
País Valencià	0,247	0,270	0,313	0,250	0,270
Extremadura	0,244	0,277	0,355	0,278	0,273
Galícia	0,248	0,270	0,351	0,246	0,260
Madrid	0,257	0,277	0,350	0,277	0,270
Múrcia	0,224	0,257	0,341	0,244	0,262
Navarra	0,219	0,248	0,289	0,256	0,256
País Basc	0,203	0,224	0,298	0,239	0,240
La Rioja	0,217	0,262	0,321	0,256	0,258
Ceuta i Melilla	0,258	0,297	0,329	0,318	0,333
Espanya	0,251	0,278	0,355	0,267	0,277

Nota: La variable de consum correspon a la suma de la despesa en aliments i resta de no duradors. Tant els valors de despesa com d'ingressos es mesuren en termes d'adult equivalent per llar.

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE.

sintètic de la capacitat de despesa de les llars basada en l'agregació de la informació d'ingressos monetaris i en els ingressos que es farien si els actius immobiliaris de les llars es llogassin en el mercat. (Vegeu la nota núm. 11.) Al capdavant hi ha la qüestió que part de les llars tenen pocs recursos líquids però importants recursos no líquids, com ara la propietat d'immobles. Especialment remarcable és el cas dels

individus jubilats, que, com s'ha palesat en memòries anteriors, tenen més probabilitat d'estar als estrats de població amb menys ingressos monetaris (líquids).¹³ (Vegeu el quadre III-2.)

El quadre mostra els valors de desigualtat per al bienni 2003-2004. La primera columna presenta els valors per comunitats autònomes quan s'analitza la despesa en el

13. Per a una anàlisi de la distribució per edats de la riquesa immobiliària de les llars espanyoles vegeu Alegre, J. i Pou, LL. (2007): «Un análisis de cohortes de la demanda de vivienda en España», *X Encuentro de Economía Aplicada*, Logroño, juny de 2007.

QUADRE III-3. DISTRIBUCIÓ PER QUARTILS DELS INGRESSOS MONETARIS I DE RIQUESA EN HABITATGES

	Ingressos monetaris	Ingressos potencials via habitatge	Ingressos monetaris + habitatge
Quartil 1	11,04	18,40	13,88
Quartil 2	18,96	22,68	25,03
Quartil 3	26,92	25,94	27,72
Quartil 4	43,08	32,98	33,37
Total	100,00	100,00	100,00

Nota: Les dades s'han calculat per al període 1998-2004. Cada quartil representa un 25% de les llars, corresponent el quartil 1 (4) a les llars amb manco (més) recursos. Els quartils s'han calculat prenent com a referència els ingressos monetaris.

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE .

total de no duradors. En línia amb la MEMÒRIA DE 2005, un primer element estructural és que la desigualtat relativa presentada per les llars balears de l'ECPF se situa al mateix nivell que per al conjunt espanyol. El mateix es pot concloure de la variable de despesa total presentada a la columna 2. Aquesta evidència contrasta amb el comportament detectat a la resta de comunitats autònomes amb nivells alts de despesa mitjana, per a les quals els índexs de desigualtat se situen per sota de la mitjana nacional. En aquest sentit, doncs, atesa la relació negativa entre nivell de consum i desigualtat, pot afirmar-se que els valors de desigualtat de les llars balears s'estableixen com un cas especial. En canvi, l'anàlisi de la variable d'ingressos monetaris de la columna 4 indica el cas contrari: la distribució de recursos entre les llars balears és força més igualitària que al conjunt espanyol. En el mateix sentit, l'indicador de despesa en habitatge està més ben distri-

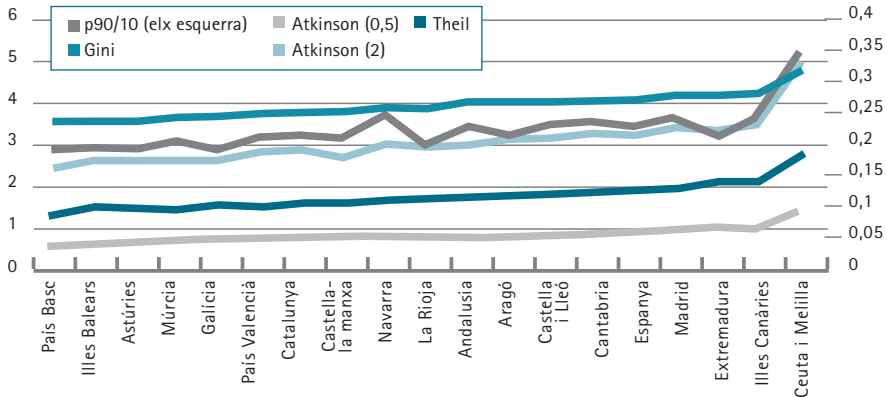
buït que la despesa en béns de consum.¹⁴ Finalment, l'indicador d'ingressos que inclou els ingressos monetaris i en habitatge (columna 5) manté el patró de desigualtat obtingut només per als ingressos monetaris. Aquest és un fet força transcendent perquè implica que si els actius immobiliaris poguessin fer-se líquids, per exemple mitjançant hipoteques reversibles eficients, aleshores els individus propietaris veurien augmentar els seus recursos líquids sense que les diferències relatives entre la població es veiessin afectades.¹⁵ Un element interessant és saber si els individus que segons el seus ingressos monetaris podrien ser classificats com a individus amb pocs/molts recursos, estarien en la mateixa situació si se n'analitzàs la riquesa immobiliària. Per contrastar aquest fet, en el quadre III-3 es compara la distribució per quartils dels ingressos monetaris, els ingressos que genera l'habitatge i la suma d'ambdós. En el quadre III-3 pot observar-se que el 25%

14. Cal esmentar que, com era d'esperar per la insuficient eficiència dels mercats de capitals i immobiliaris, l'índex de Gini obtingut per a totes les comunitats autònomes és superior quan s'utilitza la despesa en habitatge que amb l'indicador de consum. En aquest sentit, val a dir que les llars en lloguer se concentren majoritàriament en els estrats amb manco recursos i, per tant, que l'opció de lloguer sol implicar un nivell d'habitatge inferior al desitjable atès el nivell de recursos d'aquelles llars.

15. Per a una anàlisi semblant, vegeu Frick, J. i Grabka, M.M. (2003), «Imputed rent and income inequality: a decomposition analysis for Great Britain, West Germany and the U.S.», *Review of Income and Wealth*, vol. 49 (4), p. 513-537.

Gràfic III-2

La distribució de rendes segons ingressos monetaris per CA amb diferents indicadors de desigualtat. 2003-2004

Nota metodològica: Els intervals de Theil i Atkinson preveu valors entre 0 i 1, igualment com ho fa l'Índex de Gini. Quan menors són els seus valors, menor és la desigualtat i a l'enrevés.

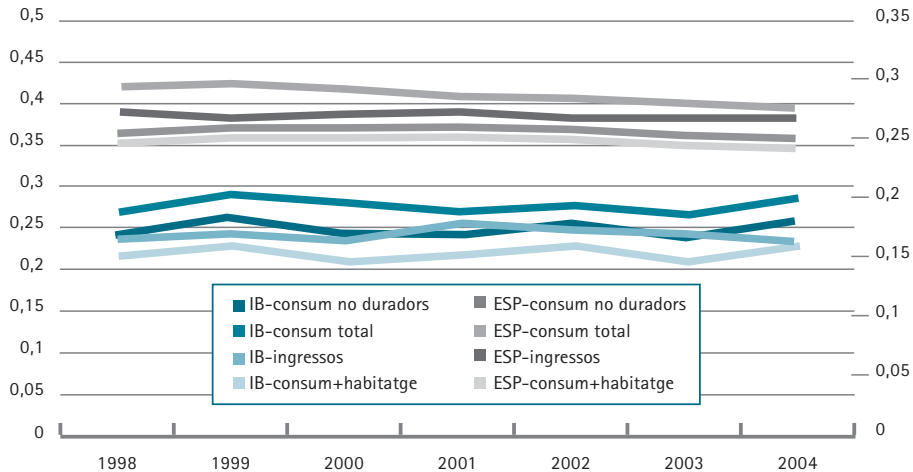
Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE .

de les llars amb menys ingressos líquids (per exemple, monetaris), quartil 1, tenen l'11,05 del total dels ingressos monetaris de la mostra i, en canvi, el 18,40% dels ingressos no líquids (habitatge) totals. En canvi, el 25% de les llars amb més ingressos monetaris (quartil 4) posseeixen el 43,08% del total d'ingressos monetaris, però un percentatge substancialment inferior, 32,98%, de la riquesa en habitatges. Així, doncs, els resultats del quadre III-3 palesen que els ingressos monetaris i la riquesa en habitatge no segueixen, necessàriament, el mateix patró de distribució. Quant a la diferència en el nivell d'ingressos totals assolit si es pogués accedir a hipoteques reversibles, en el cas dels individus majors de 64 anys, els seus ingressos líquids es veurien augmentats, com a mínim, de mitjana, en un 25,1%.

Tot i que per limitació d'espai no s'ha esmentat en la introducció, és evident que els valors de desigualtat depenen de la

importància que es doni a la distribució de la variable utilitzada. Hi ha societats que són més adverses a la desigualtat que d'altres, fet que es tradueix en la literatura econòmica en un ampli ventall d'indicadors de desigualtat que pretén recollir aquestes preferències. Per analitzar la sensibilitat dels resultats de la variable d'ingressos monetaris a la imposició de diferents pesos a l'acumulació dels recursos per als segments de població amb més i menys recursos, en el gràfic III-2 es mostren, a més dels valors amb l'índex de Gini, els corresponents a l'índex de Theil, a la ràtio dels ingressos dels percentils 90 i 10, i al d'Atkinson, aquest darrer amb paràmetres d'aversion a la desigualtat iguals a 0,5 i 2. Com es palesa en el gràfic III-2, la jerarquia entre comunitats autònomes amb l'índex de Gini és robusta a la utilització dels altres indicadors, i les llars balears es mantenen les segones amb menor desigualtat de rendes. (Vegeu el gràfic III-2.)

Gràfic III-3
Evolució de l'índex de Gini per a diferents indicadors de despesa i ingressos a les Balears i Espanya. 1998-2004

Nota: Les dades corresponents a les Illes Balears es referencien a l'eix esquerre, mentre que les del conjunt espanyol ho fan a l'eix dret.

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE.

Un darrer element interessant és l'evolució anual dels indicadors de distribució de rendes per al conjunt del període disponible, 1998-2004. Es mostren els valors de desigualtat relativa obtinguts amb l'índex de Gini per a les variables de despesa i d'ingressos monetaris. A banda de la confirmació del fet estilitzat apuntat abans d'una distribució de rendes molt semblant en termes de despesa de les Illes Balears respecte de les del conjunt espanyol i més igualitària a Balears pel que fa als ingressos monetaris, el tret destacable és que mentre que la distribució de rendes millora contínuament i suaument al llarg del període per al conjunt espanyol, en el cas de les Illes Balears es detecta un patró d'estabilitat dels valors obtinguts amb independència de la variable analitzada.¹⁶ (Vegeu el gràfic III-3.)

1.4.

LA POBRESA A LES ILLES BALEARS*

L'apartat anterior sobre distribució de rendes s'ha dedicat a analitzar el conjunt de la població, tenint en compte tant les Illes amb més recursos com les que en tenen menys. En aquest sentit, els indicadors utilitzats són sensibles, més o menys segons l'aversió a la desigualtat implícita, a la situació de totes les Illes. Aquest apartat, en canvi, se centra en un grup més específic de població, com és el de les Illes amb menys recursos. L'objectiu d'aquest apartat és determinar el percentatge de Illes amb un nivell

16. Val a dir que el patró general detectat per als països europeus a la dècada dels noranta és el d'un augment de les desigualtats.

*L'ECPF no inclou els individus institucionalitzats i els sense llar. Vegeu la nota 1.

**QUADRE III-4. PERCENTATGE DE LLARS PER SOTA DEL LLINDAR
DE POBRESA RELATIVA PER CA (2003-2004)**

	% llars pobres segons despesa	% llars pobres segons ingressos	Llindar ingressos monetaris per adult equivalent (€)
Andalusia	6,41	5,54	3.088
Aragó	9,19	6,41	4.038
Astúries	4,24	6,43	4.191
Illes Balears	6,89	4,37	4.634
Illes Canàries	6,01	7,45	2.902
Cantàbria	4,01	7,55	3.612
Castella i Lleó	7,52	8,00	3.920
Castella-la manxa	8,80	1,55	3.201
Catalunya	4,38	5,96	4.368
País Valencià	6,22	5,67	4.135
Extremadura	5,99	5,34	2.780
Galícia	5,62	4,27	3.324
Madrid	5,28	7,24	4.179
Múrcia	3,79	4,42	3.027
Navarra	6,71	6,47	4.415
País Basc	2,11	5,22	4.305
La Rioja	5,19	5,19	4.065
Ceuta i Melilla	9,62	15,87	4.067
Espanya	5,86	5,88	3.651

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE.

de recursos per sota d'un determinat llindar, les quals seran considerades pobres. (Vegeu el quadre III-4.)

Com és obvi, l'establiment d'un llindar monetari concret a partir del qual considerar una llar pobra és una tasca difícil, possiblement arbitrària, i que esdevé encara més complicada quan en l'anàlisi s'inclou un vector temporal i diferents rea-

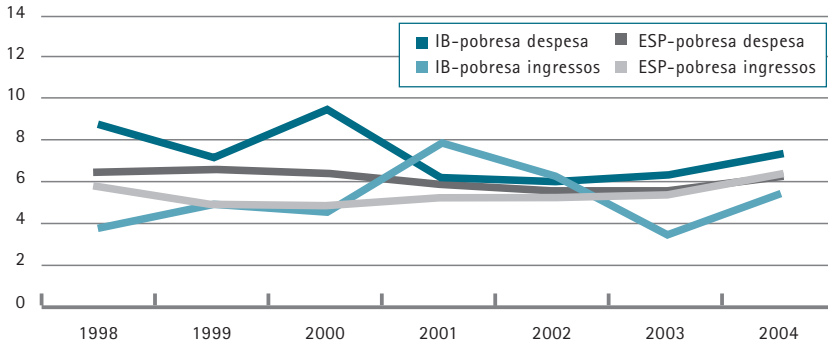
litats socioeconòmiques, com les representades per les distintes comunitats autònomes. Per tot això, la metodologia adoptada en aquest apartat és l'estàndard en aquests tipus d'estudis,¹⁷ i s'aplica el concepte de pobresa relativa i no absoluta.¹⁸ D'aquesta manera i en la línia amb les memòries anteriors, s'han considerat llars pobres aquelles amb un consum/ingressos inferior al 50% de la mediana de les llars

17. Vegeu Cantó, O., Del Río, C. i Gradín, C. (2000), «La situación de los estudios de desigualdad y pobreza en España», *Cuadernos de Gobierno y Administración*, 2, p. 25-94.

18. Entre els avantatges del concepte de pobresa relativa hi ha que es té en compte el fet que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una de pobra. A més, cal esmentar que l'enfocament de pobresa relativa engloba la pobresa absoluta.

Gràfic III-4

Evolució del percentatge de llars balears i espanyoles en situació de pobresa relativa. 1998-2004

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE .

del seu territori de residència.¹⁹ En aquest sentit, cal indicar que el que es calcula és el percentatge de llars d'una població que tenen uns recursos inferiors a una determinada xifra relacionada amb una mesura de distribució concreta: la mediana. Com es reflecteix en la columna 3 del quadre, atès que s'analiza la pobresa relativa, la xifra de referència és diferent a cada comunitat autònoma, i és major en els territoris més rics i a l'inrevés.

El quadre presenta el percentatge de llars que es troben per sota del llindar de pobresa relativa a cada comunitat autònoma segons l'ECPF, tant quan la variable de referència és la despesa com quan ho són els ingressos monetaris. Del quadre, se'n destaquen dos fets estilitzats: d'una banda, es confirma l'evidència assenyalada a la MEMÒRIA DE 2005 que les llars balears presenten una pitjor posició relativa del percentatge de població per sota

del llindar de pobresa a les Balears que a la mitjana espanyola quan la variable utilitzada és la despesa. Així, mentre que el tram de llars pobres se situaria en el 6,89% a les Balears, el valor es del 5,86% per al conjunt espanyol. En canvi, quan la variable de mesura són els ingressos el percentatge es veu reduït fins al 4,37% per a les llars balears i fins al 5,88% per al conjunt espanyol.

Quant a l'evolució en el temps del tram de llars en situació de pobresa relativa, globalment, en el període 1998-2004 el percentatge de llars pobres s'hauria reduït tant a les Balears com al conjunt espanyol. En qualsevol cas, les dades de l'ECPF plantegen un possible canvi de tendència l'any 2004, quan tots els indicadors, tant per a les llars balears com per a les espanyoles, suggereixen un augment de la taxa de pobresa relativa. (Vegeu el gràfic III-4.)

19. Convé indicar que la utilització de la mediana en lloc de la mitjana implica que únicament s'observaran reduccions en el nivell de pobresa relativa si efectivament s'ha produït una redistribució de recursos en favor de la població pobre.

2

DEMOGRAFIA I LLAR

RESUM

D'acord amb les xifres oficials la població dia 1 de gener del 2006 les Illes Balears superaren lleugerament el llindar del milió d'habitants (1.001.062 residents empadronats). Les dades provisionals del 2007 augmenten la població en 28.077 residents (1.029.139). El creixement relatiu fou, respectivament, de l'1,8% i del 2,8%, respecte dels anys anteriors. Les Illes Balears continuen, per tant, la línia de fort creixement demogràfic iniciat d'ençà de mitjan dècada dels noranta del segle passat. Les taxes de creixement se situen al llarg del període per sobre de la mitjana estatal i, fins i tot, n'ocupen durant un llarg període la posició capdavantera.

El creixement de la població de les Illes és el resultat dels signes positius tant del creixement vegetatiu com del balanç migratori. La taxa de creixement vegetatiu (balanç entre naixements i defuncions sobre el total de la població) assoleix un valor de 3,86 per mil per sobre de la mitjana, que tan sols arriba al 2,49 i és una de les més elevades de tot l'Estat. La xifra de naixements provisionals de l'any 2006 fou d'11.697, mentre que les defuncions assoliren un valor provisional de 7.157 i, per tant, el balanç fou positiu en 4.540 nous habitants. El segon bloc de factors té molt més pes: el flux immigratori incessant i intens fa que les Illes experimentin canvis quantitius i qualitius sense precedents. Així, l'estudi de la població del 2006 segons el lloc de naixement ens mostra que les Illes presenten el major percentatge de l'Estat, quant a comunitats autònomes, de persones que han nascut a l'estranger (18,75%), mentre que ocupen la segona posició pel que fa a persones residents nascudes a altres comunitats autònomes, només superada per la Comunitat de Madrid (24,54%). Això fa que, després de Madrid, les Illes siguin la comunitat que presenta menys residents nascuts en el si de la comunitat (56,72%).

La taxa de natalitat arriba al 12,04 per mil, xifra superior a la mitjana estatal, que roman en el 10,73 per mil. La taxa de fecunditat ha augmentat lleugerament i se situa, en 1,404 fills per dona, mentre que la mitjana estatal assoleix un valor d'1,373. Aquesta taxa se situa lluny de la taxa de reemplaçament calculada per als països desenvolupats, que és de 2,1 fills per dona.

Actualment, una quarta part dels naixements produïts a les Illes Balears ho són de mares estrangeres.

Els intensos fluxos immigratoris provoquen el rejuveniment general de la població de l'arxipèlag i també, de manera més accentuada, de la dels grups potencialment actius. La població potencialment activa (població compresa entre 16 i 64 anys) se situa en el 70,14%, gairebé 2,5 punts més que l'any 1998. No obstant això, les taxes d'envelliment i sobreenvelliment (86,34 i 11,87, respectivament el 2006) continuen augmentant per l'increment de l'esperança de vida, assolit gràcies a les millores en el camp sanitari i en els hàbits de vida saludable i d'activitat personal i social que desenvolupen les persones de la tercera edat.

2.1.

LA DINÀMICA DE LA POBLACIÓ

Segons les xifres oficials de la revisió del padró referides a l'1 de gener del 2006, les Illes Balears superen lleugerament el llindar del milió d'habitants (1.001.062 residents empadronats); les dades provisionals del 2007 augmenten la població en 28.077 residents (1.029.139). El creixement relatiu fou, respectivament, de l'1,8% i del 2,8%. (Vegeu el quadre III-5.)

No obstant, el recompte anual en els dos casos s'ha vist afectat per l'aplicació de l'article 15 de la Llei 14/2003, segons el qual la població amb una nacionalitat no comunitària ha de renovar-ne la inscripció padronal obligatòriament cada dos anys. En la revisió de l'any 2006 la població hauria d'haver augmentat, si atenem el creixement vegetatiu i el migratori, aproximadament uns 30.000 habitants, però l'aplicació d'aquest article tingué com a primera conseqüència que en la xifra global de la població aquest augment no s'hi reflectís, atès que no es comptabilitzaren els residents extracomunitaris que, pel motiu que sigui, no en renovaren la inscripció. De fet, la població resident estrangera segons la revisió del padró del 2006 augmentà en 11.481, quan les dades migratòries corresponents a l'any 2005 donaven un balanç final de 23.480 persones, pràcticament el doble del que reflectí la xifra oficial.

QUADRE III-5. POBLACIÓ PER COMUNITAT AUTÒNOMA SEGONS ELS PADRONS*

	Rev. padró 1998	Rev. padró 2000	Rev. padró 2002	Rev. padró 2004	Rev. padró 2006	Rev. padró 2007 (dades provisionals)	% Var. 06/05	% Var. 07/06	% Var. 2007/2000
Espanya	39.852.651	40.499.791	41.837.894	43.197.684	44.708.964	45.116.894	1,36	0,91	11,40
Andalusia	7.236.459	7.340.052	7.478.432	7.687.518	7.975.672	8.039.399	1,60	0,80	9,53
Aragó	1.183.234	1.189.909	1.217.514	1.249.584	1.277.471	1.295.215	0,67	1,39	8,85
Astúries	1.081.834	1.076.567	1.073.971	1.073.761	1.076.896	1.074.632	0,02	-0,21	-0,18
Balears (Illes)	796.483	845.630	916.968	955.045	1.001.062	1.029.139	1,82	2,80	21,70
C. Valenciana	4.023.441	4.120.729	4.326.708	4.543.304	4.806.908	4.874.811	2,44	1,41	18,30
Canàries	1.630.015	1.716.276	1.843.755	1.915.540	1.995.833	2.020.947	1,40	1,26	17,75
Cantàbria	527.137	531.159	542.275	554.784	568.091	572.503	1,03	0,78	7,78
Castella i Lleó	2.484.603	2.479.118	2.480.369	2.493.918	2.523.020	2.525.157	0,48	0,08	1,86
Castella-la Manxa	1.716.152	1.734.261	1.782.038	1.848.881	1.932.261	1.975.179	1,98	2,22	13,89
Catalunya	6.147.610	6.261.999	6.506.440	6.813.319	7.134.697	7.197.174	1,99	0,88	14,93
Extremadura	1.069.419	1.069.420	1.073.050	1.075.286	1.086.373	1.088.728	0,23	0,22	1,81
Galícia	2.724.544	2.731.900	2.737.370	2.750.985	2.767.524	2.771.341	0,19	0,14	1,44
Madrid (Com. de)	5.091.336	5.205.408	5.527.152	5.804.829	6.008.183	6.061.680	0,74	0,89	16,45
Múrcia (Regió de)	1.115.068	1.149.328	1.226.993	1.294.694	1.370.306	1.391.147	2,58	1,52	21,04
Navarra	530.819	543.757	569.628	584.734	601.874	605.022	1,42	0,52	11,27
País Basc	2.098.628	2.098.596	2.108.281	2.115.279	2.133.684	2.141.116	0,42	0,35	2,03
Rioja	263.644	264.178	281.614	293.553	306.377	308.566	1,76	0,71	16,80
Ceuta	72.117	75.241	76.152	74.654	75.861	76.343	0,78	0,64	1,46
Melilla	60.108	66.263	69.184	68.016	66.871	68.795	2,11	2,88	3,82

* Dades referides a 1 de gener de cada any.

Font: Institut Nacional d'Estadística i Institut Balear d'Estadística.

Un cop més s'observa com les distintes mesures legals o mesures de gestió padronal afecten directament les xifres. En relació amb les dades provisionals de la revisió del 2007, com era previsible, s'experimenta un creixement anual un altre cop intens, d'un costat pels nous fluxos immigratoris que es produïren al llarg de l'any, alguns dels quals a causa dels reagrupaments familiars que per llei s'autoritzen, i, per l'altre, per la incorporació a les xifres oficials dels residents de nacionalitat no comunitària que havien romàs fora del recompte de l'exercici anterior perquè no havien renovat la inscripció padronal.

Per tant, la realitat és que l'indicador de creixement del 2006 (1,8%) no és un referent vàlid a l'hora de comparar les dades entre comunitats autònomes ja que l'aplicació d'aquest article les afectà de manera desigual. En aquest mateix sentit, tampoc ho és l'indicador del 2007, que es troba afectat per la reincorporació a efectes de comptabilització estadística d'un nombre important de residents extracomunitaris que no en renovaren la inscripció en l'exercici anterior i sí ho feren amb posterioritat. Tampoc és un referent vàlid com a dada comparativa entre municipis atès que s'han vist més afectades les dades dels municipis amb més nombre d'estrangers residents en termes absoluts. Un cas paradigmàtic és el de Palma, l'índex de variació relativa anual de la qual és l'any 2006 negatiu. En el cas contrari, destaquen com a municipis amb creixements superiors al 5% Capdepera i Puigpunyent, que són localitats en què la població no comunitària és menys important.

Possiblement quan es disposi de les dades definitives i diferenciades per municipis corresponents a la revisió del 2007, alguns

municipis com Palma presentin creixements positius elevats, resultat en part de la reincorporació en la comptabilització estadística dels residents extracomunitaris.

Les dades provisionals de població del 2007 situen la nostra comunitat autònoma en valors absoluts per sobre de La Rioja, Cantàbria i Navarra, i en xifres properes a les d'Astúries i Extremadura, comunitats autònomes amb creixements de població baixos. I, malgrat les distintes oscil·lacions anuals que es produeixen en les xifres oficials com a conseqüència d'elements aliens a la mateixa dinàmica de la població, el cert és que les Illes ocupen un dels primers llocs quant a l'augment de població relativa per sobre de Múrcia, Canàries, la Comunitat Valenciana, Madrid o Catalunya.

L'augment de la població de les Illes Balears és conseqüència, d'una banda, de la minsa aportació positiva per creixement vegetatiu (balanç entre naixements i defuncions) i, per l'altra, de l'entrada de població, tant dels fluxos immigratoris que procedeixen d'altres comunitats autònomes com de l'estranger. Els fluxos procedents de l'estranger són, actualment, el més determinants pel que fa al creixement demogràfic de les Illes i no només n'estan generant canvis quantitatius importants (taxes de creixement molt elevades) sinó impactes estructurals importants, tant des d'un punt de vista demogràfic (rejuveniment de l'estructura demogràfica, canvis en la composició per lloc de naixement, increment de la natalitat...), com sociològic (importació de cultures i tradicions).

Els fluxos migratoris procedents de l'estranger presenten distintes tipologies i, per això, és convenient establir-ne catego-

ries. Un primer bloc de fluxos de població estrangera són els anomenats «sud-nord», és a dir, aquells que procedeixen de països amb economies en vies de desenvolupament i que vénen a les Illes cercant unes condicions de vida millors i, naturalment, a fer-hi feina. Aquests corrents són els que tenen més importància en la fase demogràfica actual.

Tampoc són menyspreables el fluxos immigratoris «nord-sud», que presenten una doble naturalesa. Per un costat, hi trobam la clàssica immigració europea de persones amb un elevat poder adquisitiu i artistes que recerquen unes condicions naturals i ambientals que no els ofereixen els seus països de procedència. Per un altra, trobam també un contingent important de persones de classes mitjanes i treballadores que vénen cercant ocupació i residència a l'arxipèlag balear. És, en tot cas, un tipus d'immigrant treballador certament distint, en termes generals, del migrant «sud-nord». Presenta, en molts casos, un nivell cultural superior a la mitjana de la població autòctona i té l'avantatge de conèixer la llengua dels països de procedència dels immigrants «nord-sud», d'alt poder adquisitiu. Això li permet ocupar un lloc en el mercat laboral balear actual que difícilment pot ocupar el treballador autòcton per la manca de preparació lingüística. Així, molts de treballadors provinents del nord s'especialitzen a proveir de serveis professionals i tècnics els compatriotes, alhora que competeixen amb altres professionals insulars, moltes vegades més mal preparats. Aquest fet és especialment greu, atesa l'elevada taxa d'abandonament dels estudis que es registra a les Illes, i que pot empitjorar en el futur si s'incrementa la vinguda de

població professional i tècnica provinent dels nous països de la UE o dels del seu entorn geogràfic.

En tot cas, la immigració en general desenvolupa un paper bàsicament complementari, tot i que en el futur cal preveure que la competència i la competitivitat augmentaran, especialment si es produís un alentiment en el ritme de creixement econòmic o de determinades activitats concretes que mantenen un gran nombre de treballadors poc especialitzats ocupats. La població nascuda en una altra comunitat autònoma continua obtenint un pes relatiu descendent (el 24% de la població) i la nascuda a les Illes (també amb uns pesos relatius anuals descendents: l'any 1996 significava el 66% de la població mentre que el 2006 significa el 57%) experimenten creixements molt moderats, sobretot el primer grup. En contraposició, la població nascuda a l'estranger augmenta progressivament: ha passat d'un pes del 6% l'any 1996 al 18,8% el 2006, i segons les xifres provisionals del 2007 serà del 20,5%. (Vegeu el quadre III-6 i el gràfic III-5.)

El 43,3% de la població empadronada, d'acord amb les dades padronals de 2006 (1 punt més en les dades provisionals del 2005), ha nascut fora de la comunitat autònoma. Això suposa que del 1.001.062 persones que residien oficialment a les Illes, 433.301 havien nascut fora de l'arxipèlag, és a dir, de cada 10 residents 4 havien nascut fora de les Illes. Només la Comunitat de Madrid supera aquest percentatge. Pel que fa a les Balears, destaca com la comunitat autònoma amb un major percentatge de població nascuda a l'estranger en relació amb la població total. (Vegeu el gràfic III-6.)

QUADRE III-6. POBLACIÓ EMPADRONADA SEGONS EL TIPUS DE NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT

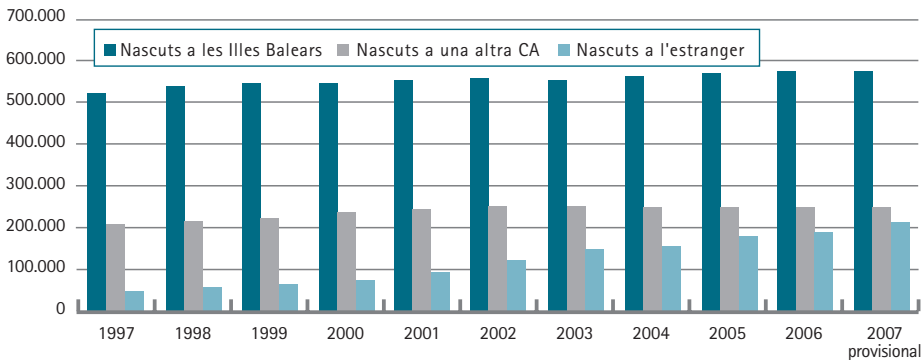
Any	Total	Nacionalitat		Lloc de naixement		
		Espanyola	Estrangera	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger
1996	760.379	728.406	31.973	515.030	199.098	46.251
1998	796.483	758.223	38.260	530.974	211.536	53.973
1999	821.820	776.766	45.054	541.748	219.502	60.570
2000	845.630	790.871	54.759	541.330	232.080	72.220
2001	878.627	804.744	73.883	545.739	240.955	91.933
2002	916.968	817.224	99.744	550.361	247.661	118.946
2003	947.361	820.856	126.505	553.875	247.440	146.046
2004	955.045	823.622	131.423	557.400	246.104	151.541
2005	983.131	826.861	156.270	562.190	244.939	176.002
2006	1.001.062	833.311	167.751	567.761	245.528	187.773
2007**	1.029.139	839.702	189.437	572.116	246.484	210.539
Taxa a.a 2000-05	5,15	1,49	41,84	1,27	1,81	34,57

* Nascuts a l'estranger inclou els nascuts en antics territoris de sobirania espanyola.

** provisional

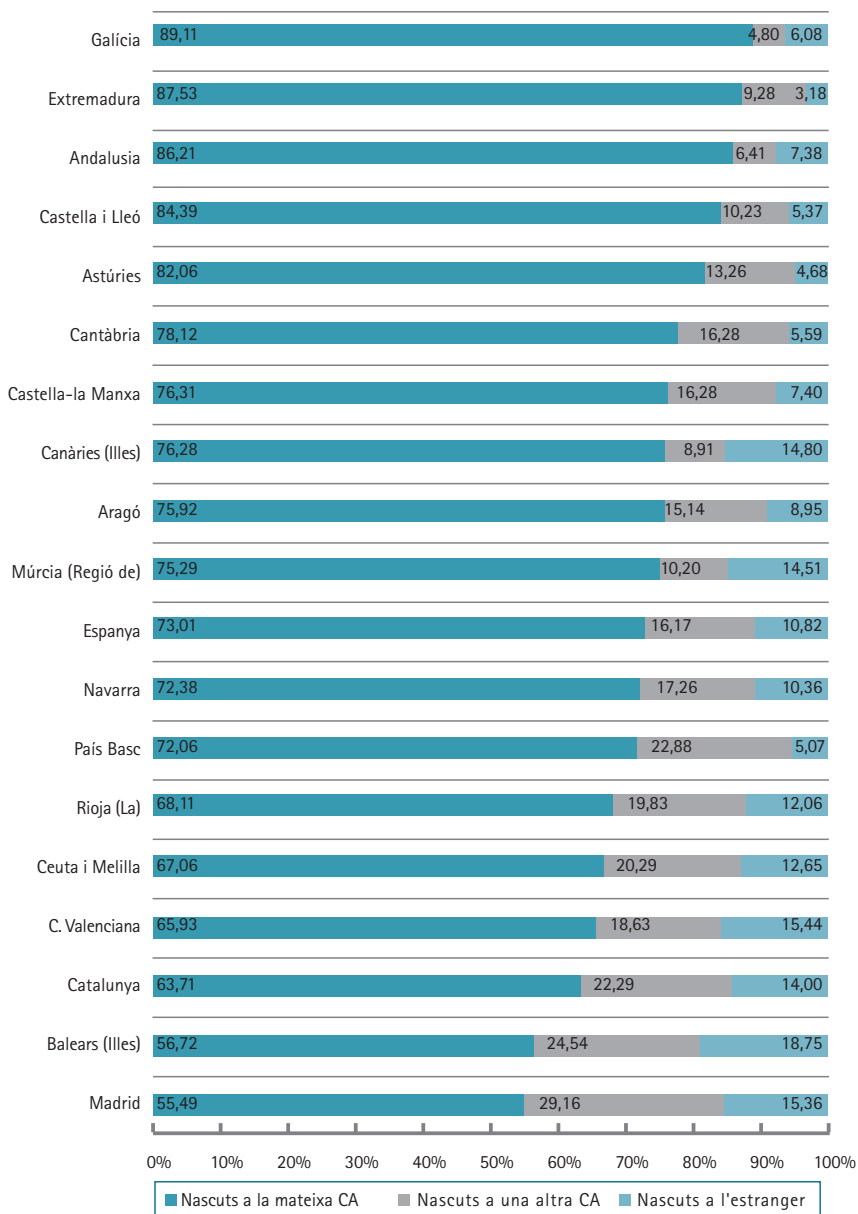
Font: Direcció General d'Economia i Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-5
Distribució de la població segons el lloc de naixement

Font: Institut Nacional d'Estadística i Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-6
Distribució de la població per comunitat autònoma i lloc de naixement. Revisió 2006

Font: Institut Balear d'Estadística.

QUADRE III-7. POBLACIÓ SEGONS EL CONTINENT DE NACIONALITAT

	Revisió padró 1-1-2006		Revisió padró 1-1-2007 (provisional)	
	Va	%	Va	%
Total	167.751	100,00	189.437	100,00
UE-25	72.637	43,30	82.543	43,57
Resta d'Europa	13.469	8,03	17.955	9,48
Àfrica	23.666	14,11	25.360	13,39
Amèrica del Nord	1.197	0,71	1.244	0,66
Amèrica Central	3.419	2,04	3.775	1,99
Amèrica del Sud	48.135	28,69	52.983	27,97
Àsia	5.060	3,02	5.422	2,86
Oceania	168	0,10	154	0,08
Antàrtida	0	0,00	1	0,00

Font: Direcció General d'Economia i Institut Balear d'Estadística.

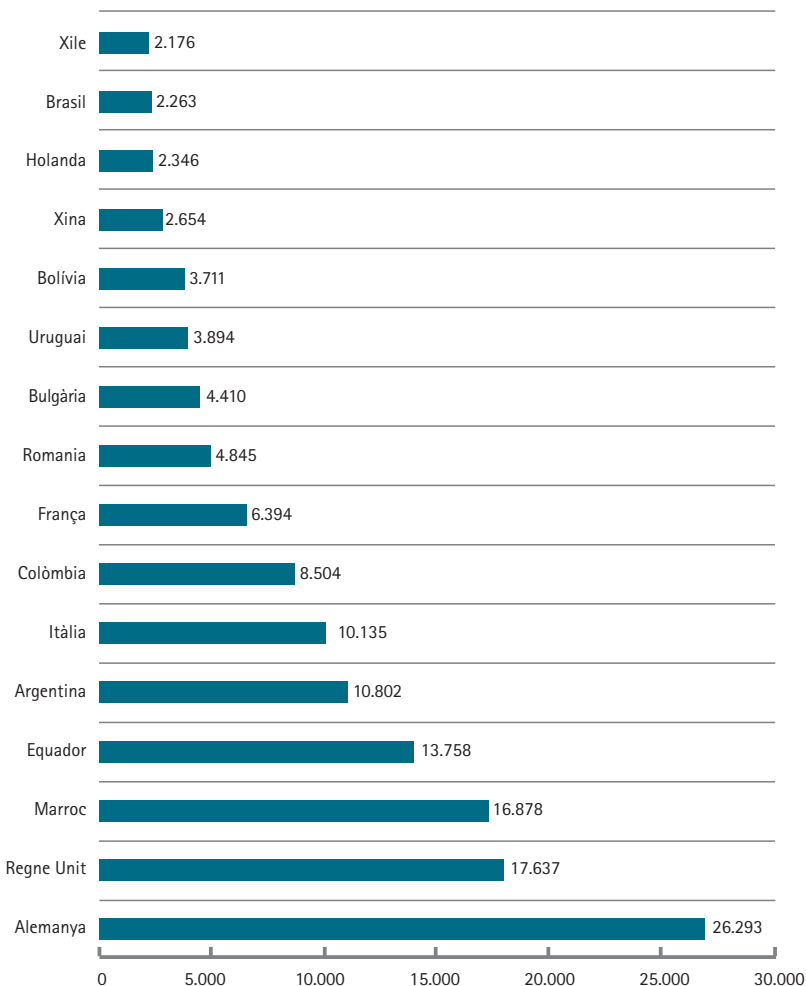
Des d'aquesta perspectiva, en dotze municipis la població nascuda fora de Balears, en una altra comunitat autònoma o a l'estranger, supera la meitat del total de població resident: Alcúdia, Andratx, Calvià, Capdepera, Deià, Felanitx, Son Servera, Eivissa, es Mercadal, Sant Josep, Formentera, Santa Eulària des Riu i Sant Antoni de Portmany. En realitat, pràcticament tots els municipis d'Eivissa superen el 50% de població forana; de fet l'illa té globalment el 55,8% de població no nascuda a les Balears; la segueixen Formentera (55,3%) i Mallorca (41,8%). A l'altra costat, Menorca se situa entorn d'un 40% de població forana. A més, en tots els municipis de Balears més del 10% dels seus residents han nascut a l'estranger o en una altra comunitat autònoma, concretament els dos municipis amb un menor pes relatiu d'aquesta població són Petra (13,8%) i Ariany (14,7%).

L'estructura de la població registra una forta presència de població estrangera: el 18% dels residents a Balears (189.437 estrangers), segons les xifres provisionals del

padró del 2007, tenen una nacionalitat no espanyola (en el 2006 el 16,8%, 167.751); d'aquests, menys del 5% ha nascut a les Illes Balears o en una altra comunitat autònoma. Es distribueixen per tots els municipis de les Illes, encara que segons la nacionalitat predominen més en uns que en d'altres. De tota manera, segons la revisió del padró de 2006, en els casos de Deià (36,7%), Andratx (29,6%), Calvià (29,4%), Sant Llorenç des Cardassar (27,2%), Sant Joan de Labritja (27,1%), Santanyí (26,7%), Formentera (26%), Capdepera (25,98%) i Alcúdia (25,5%), els estrangers representen la quarta part o més de la seva població.

Els residents amb una nacionalitat inclosa entre els països que formaven part de la Unió Europea dels 25 constitueixen el 43% de la població estrangera, als quals s'hauria de sumar el 5% de residents romanesos i búlgars, països que s'integraren a la nova UE dels 27. Als europeus comunitaris, els segueixen en importància els residents sud-americans (el 28%) i els africans (entorn al 13-14%). (Vegeu el quadre III-7.)

Gràfic III-7
Població estrangera segons el país de nacionalitat més freqüent. Rev. 2006

Font: Institut Balear d'Estadística.

Les nacionalitats amb més freqüència a les Illes, a més d'alemanys, anglesos i marroquins, són els equatorians, els argentins i els italians (molts d'ells nascuts, en realitat, a l'Argentina, però que han conservat la nacionalitat heretada dels seus avantpassats italians immigrants), amb xifres superiors als

10.000 habitants. Els darrers anys el nombre de nacionalitats s'ha diversificat; nacionalitats com la colombiana, la uruguaiana, la romanesa o la búlgara, que l'any 2000 gairebé no tenien presència a les Illes, s'han situat entre els països amb un major nombre de residents empadronats. (Vegeu el gràfic III-7.)

L'augment de la població es tradueix en una major densitat de població, que el 1996 era de 152,3 hab./km² i segons les dades del 2006 assoleix les 200,5 persones per quilòmetre quadrat. L'illa amb més densitat és Mallorca i la de menor densitat, Formentera. Dos municipis destaquen per la seva forta densitat, que són Palma (1797,7) i Eivissa (3849), seguides per Castell (641,1) i Marratxí (548,5).

Com a conseqüència de la immigració, l'indicador que relaciona el nombre d'homes amb el de dones continua augmentant a favor dels primers. En molts pocs municipis es manté l'indicador que abans destacava la superioritat numèrica de les dones sobre els homes, bàsicament com a conseqüència d'una esperança de vida major. Contràriament, la immigració experimentada els darrers anys ha produït un canvi clar d'aquest indicador.

Així mateix, la influència de la immigració en l'estructura de la població es reflecteix en altres índexs. L'edat mitjana de les dones (40) se situa dos punts per sobre de la dels homes. Aquest índex varia segons si es calcula per a la població segons el lloc de naixement o per tipus de nacionalitat. La població espanyola en general està més envellida, amb una diferència de tres anys respecte als residents estrangers. Aquesta relació, però, no sempre ha estat així. L'any

1996 la població estrangera era gairebé 4 anys més vella i, a partir de l'any 2000, aquest indicador es rejuveneix per l'entrada massiva de població en edat activa.

De fet, si s'analiza l'estructura etària dividida en tres grans grups, el percentatge de població teòricament en edat activa (16-64 anys) ha augmentat més de dos punts d'ençà del 1996 i representa el 70% de la població balear; el 16% té menys de 16 anys, i el 14%, més de 64 anys. L'augment de la població es concentra essencialment en edats de població activa gràcies a l'aportació migratòria, bàsicament estrangera, atès que l'entrada de població espanyola a les Illes presenta un nombre reduït en els moviments migratoris anuals dels darrers anys. Gairebé el 19% de la població en edat activa és estrangera.

A curt termini, la immigració ha repercutit favorablement en altres indicadors, com per exemple l'índex de dependència (població menor de 16 anys més població major de 64 anys / població de 16-64 anys) o l'índex d'envelliment. A llarg termini, l'augment de l'indicador de sobreenvelliment i l'augment de la població major de 65 anys no compensat per l'augment paral·lel de la base de la piràmide (natalitat) i de l'estancament dels fluxos migratoris produirà un canvi en els resultats d'aquests índexs. (Vegeu el quadre III-8.).

QUADRE III-8. INDICADORS DEMOGRÀFICS A LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró 1-1-1998	Revisió padró 1-1-2002	Revisió padró 1-1-2006
Edat mitjana: tota la població			
Total	38,51	38,73	39,13
Homes	37,34	37,66	38,11
Dones	39,66	39,8	40,16

continua

QUADRE III-8. INDICADORS DEMOGRÀFICS A LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró 1-1-1998	Revisió padró 1-1-2002	Revisió padró 1-1-2006
Edat mitjana: nacionalitat estrangera			
Total	42,19	37,55	35,97
Homes	42,14	37,19	35,77
Dones	42,24	37,93	36,17
Edat mitjana: nascuts a les Illes Balears			
Total	36,09	36,46	36,60
Homes	34,66	35,08	35,20
Dones	37,48	37,81	37,98
Edat mitjana: nascuts en una altra CA			
Total	43,4	43,55	45,85
Homes	42,72	42,86	45,13
Dones	44,08	44,28	46,60
Edat mitjana: nascuts a l'estranger			
Total	43,22	39,21	38,00
Homes	42,57	38,4	37,49
Dones	43,75	40,02	38,52
Grup d'edat (%)			
	100	100	100
Pobl. < 16 anys (%)	17,42	16,15	16,03
Pobl. 16-64 anys (%)	67,68	69,56	70,14
Pobl. 65 i més (%)	14,90	14,29	13,83
Índex de masculinitat (Homes/Dones)*100			
	97,32	99,94	100,55
Índex de masculinitat, nacionalitat espanyola (homes/dones)*100	97,81	99,33	99,43
Índex de masculinitat, nacionalitat estrangera (homes/dones)*100	88,19	105,13	106,29
Índex de masculinitat, nascuts a les I. Balears (homes/dones)*100	97,51	97,88	98,69
Índex de masculinitat, nascuts en una altra CA (homes/dones)*100	101,06	104,84	103,79
Índex de masculinitat, nascuts a l'estranger (homes/dones)*100	82,33	99,61	102,07
Índex d'envelliment (Pobl. >64 /Pobl. < 16)*100			
Total	85,51	88,46	86,34
Homes	70,18	73,73	72,25
Dones	101,74	103,92	101,32

continua

QUADRE III-8. INDICADORS DEMOGRÀFICS A LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró 1-1-1998	Revisió padró 1-1-2002	Revisió padró 1-1-2006
Índex de sobreenvelliment (Pobl. >84/ Pobl. > 64)*100			
Total	10,48	11,16	11,87
Homes	7,85	8,41	8,67
Dones	12,4	13,22	14,30
Índex de dependència (Pobl. <16+ Pobl. > 64/ Pobl.16-64)*100			
Total	47,75	43,76	42,58
Homes	44,73	40,36	39,61
Dones	50,81	47,33	45,69

Font: Direcció General d'Economia i Institut Balear d'Estadística.

D'altra banda, l'altra component demogràfica que influeix en els resultats finals de la població, el creixement vegetatiu en el cas de les Illes després de la recuperació de les taxes a partir del segon quinquenni dels anys noranta, mostra una feble aportació a l'augment de la població que gairebé no té repercussió en les xifres oficials. L'arxipèlag té una de les taxes més elevades de creixement vegetatiu si es compara amb la resta de les comunitats autònomes després de Madrid i Múrcia. El petit augment de la natalitat, com s'ha dit en anys anteriors, deriva, fonamentalment, dels nascuts de mare estrangera. D'altra banda, la mortalitat es manté en unes xifres gairebé constants, atès que no ha augmentat a curt termini, ja que el guany de població produït pels corrents immigratoris es produeix en grups d'edat no sotmesos a un especial risc de defunció.

2.2.

ELS COMPONENTS DE LA DINÀMICA DEMOGRÀFICA

Els components de la dinàmica demogràfica es poden classificar en dos grups. El primer grup, de dinàmica interna, considerada el conjunt de fenòmens demogràfics produïts a la comunitat analitzada i hi inclou els naixements i les defuncions. Els naixements signifiquen l'increment de població per la base de la piràmide demogràfica, fruit de la materialització del potencial fèrtil de la societat en què es produeix. En el segon cas, es tracta de la sortida d'efectius del grup humà estudiat, bé sigui per causes degeneratives pròpies de l'edat o de malalties de diversa índole, bé sigui per accidents, traumatismes o hàbits que responen a comportaments o pràctiques socials. El balanç d'ambdós factors és anomenat «creixe-

ment vegetatiu». (Vegeu el quadre III-9.) D'ençà de l'any 1995, en què es registrà el menor creixement vegetatiu (797) dels darrers tres decennis després d'un llarg període de decreixement, s'invertí la tendència i aquest balanç ha anat creixent any rere any, amb alguna petita inflexió, i s'ha situat, d'acord amb les dades provisionals de 2006, en prop de

4.400 persones. Aquesta xifra és la més alta del darrer quart de segle i recupera el ritme de creixement vegetatiu de final dels setanta, tot i que les circumstàncies demogràfiques són molt distintes: actualment hi ha més població, el nombre de defuncions és més elevat per l'envelliment de la població i la taxa de fecunditat és més baixa. (Vegeu el gràfic III-8.)

QUADRE III-9. EVOLUCIÓ DEL MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ILLA DE RESIDÈNCIA

	Illes Balears			Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera
	Nascuts vius	Defuncions	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu
1975	11.116	5.803	5.313	4.079	548	686
1976	11.169	5.760	5.409	4.189	475	745
1977	10.424	5.688	4.736	3.736	384	616
1978	10.041	5.572	4.469	3.428	440	601
1979	10.120	5.652	4.468	3.283	409	776
1980	9.822	5.520	4.302	3.172	463	667
1981	9.350	5.438	3.912	2.823	416	673
1982	9.154	5.707	3.447	2.383	363	701
1983	8.952	6.478	2.474	1.748	231	495
1984	8.865	6.134	2.731	1.732	305	694
1985	8.961	6.495	2.466	1.591	248	627
1986	8.724	6.618	2.106	1.232	299	575
1987	8.592	6.363	2.229	1.477	181	571
1988	8.730	6.237	2.493	1.489	359	645
1989	8.873	6.716	2.157	1.265	337	555
1990	8.799	6.743	2.056	1.267	273	516
1991	8.602	6.895	1.707	1.142	131	434
1992	8.470	6.684	1.786	1.101	249	436
1993	7.895	6.832	1.063	581	105	377
1994	7.686	6.650	1.036	491	142	403
1995	7.693	6.896	797	393	123	281

continua

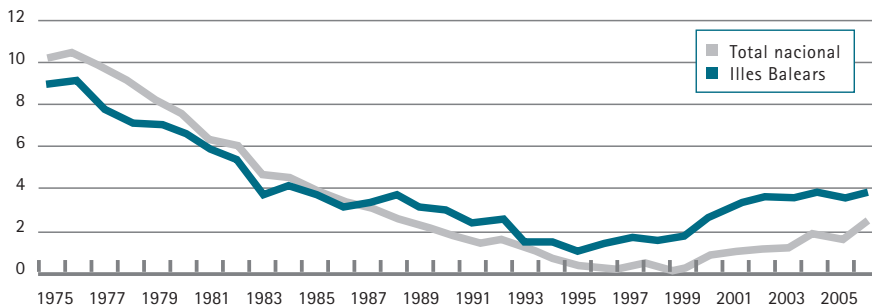
**QUADRE III-9. EVOLUCIÓ DEL MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ
A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ILLA DE RESIDÈNCIA**

	Illes Balears		Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera	
	Nascuts vius	Defuncions	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	
1996	7.787	6.781	1.006	505	114	387
1997	8.173	6.959	1.214	745	180	289
1998	8.305	7.079	1.226	812	132	282
1999	8.848	7.418	1.430	925	171	334
2000	9.503	7.309	2.194	1.473	274	447
2001	9.858	6.927	2.931	2.045	333	553
2002	10.420	7.111	3.309	2.370	364	575
2003	10.655	7.356	3.299	2.423	268	608
2004	10.792	7.049	3.743	2.820	314	609
2005	10.926	7.356	3.570	2.525	397	648
Taxa anual acumulativa 2000-05	2,83	0,13	10,23	11,38	7,70	7,71

Nota: El criteri de classificació és segons la residència a les Illes Balears.

Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern de les Illes Balears).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

Gràfic III-8
**Evolució del creixement vegetatiu. Estat espanyol i Illes Balears.
1975-2006**

Font: INEBASE.

El creixement sostingut del creixement vegetatiu d'ençà de 1995 és conseqüència d'una corba de defuncions que s'incrementa molt lentament i una corba de naixements que presenta un pendent molt destacat. Així, mentre que les defuncions han augmentat només en 400 persones en el període 1995-2006, la xifra de naixements s'ha incrementat en unes 4.000, és a dir, 10 vegades més. L'explicació, la trobam en el fet que l'increment de les defuncions és conseqüència de l'acumulació d'individus en els trams de més edat, és a dir, de l'envelliment demogràfic i, per tant, es tracta d'un fenomen lent, mentre que l'important increment del nombre de naixements es deriva dels intensos i ràpids fluxos immigratoris internacionals.

D'acord amb les dades provisionals de l'INE de 2006, la taxa de creixement vegetatiu de les Illes Balears assolí un valor del 3,86 per mil, per sobre de la mitjana de l'Estat, que se situaria en el 2,49 per mil tot i l'important creixement experimentat respecte a l'any anterior. Les Illes presenten la taxa més elevada de creixement vegetatiu després de Múrcia, Madrid, Canàries i Andalusia, i també de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, que presenten els índexs més elevats.

El segon grup, de factor, inclou els que impliquen desplaçaments de població des de o cap a les nostres Illes, és a dir, moviments d'emigració i d'immigració. La relació entre ambdues corrents s'anomena «balanç migratori» i es pot conèixer mitjançant l'anàlisi de l'evolució del volum i l'estructura de la població.

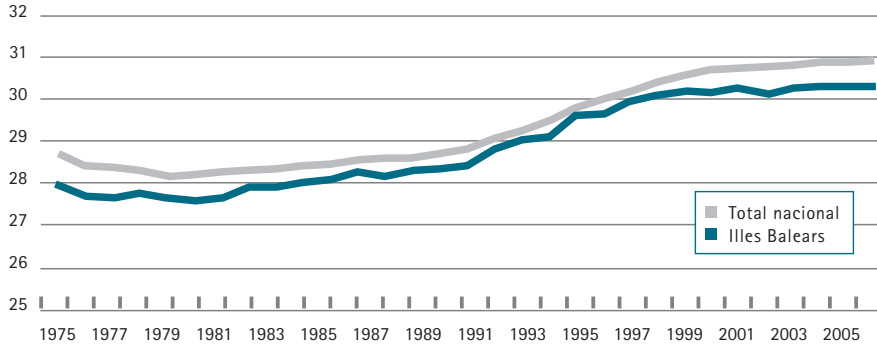
D'acord amb l'esquema clàssic d'aquest capítol, passarem tot seguit a analitzar els naixements, la nupcialitat, la mortalitat i, per acabar, les migracions a les Illes Balears.

2.2.1 LA NATALITAT I LA FECUNDITAT

Les taxes de natalitat provisionals de 2005 calculades per l'INE per a les Illes Balears donen un valor de 12,04 per mil, superior a la mitjana estatal, que se situa en el 10,73 per mil. Aquesta xifra representa un repunt alcista de la taxa, després de dos anys de lleugera baixada.

Tot i això, no hem d'oblidar que el nombre de naixements a les Illes Balears continua creixent, malgrat que la corba d'increment sembla alentir-se. En valors absoluts, el nombre de naixements s'apropa als valors assolits els anys noranta, i fins i tot els supera, encara que, naturalment, s'ha de tenir en compte la diferència de població total. El total de nascuts vius a les Balears assolí, d'acord amb les dades provisionals de l'Institut Balear d'Estadística, la xifra d'11.697, gairebé 800 més que l'any anterior, tot continuant la tendència iniciada a mitjan dècada dels noranta, fruit de la coincidència de l'arribada d'un contingent important de dones autòctones a l'edat de la maternitat (nascudes a la dècada dels anys seixanta) i l'arribada massiva, sobretot a final del segle XX i principi del segle XXI d'importants contingents de dones immigrants en edat fèrtil i comportaments reproductius proclius a unes taxes elevades de fecunditat.

Gràfic III-9
**Edat mitjana de maternitat. Estat espanyol i Illes Balears.
1975-2006**

Font: INE.

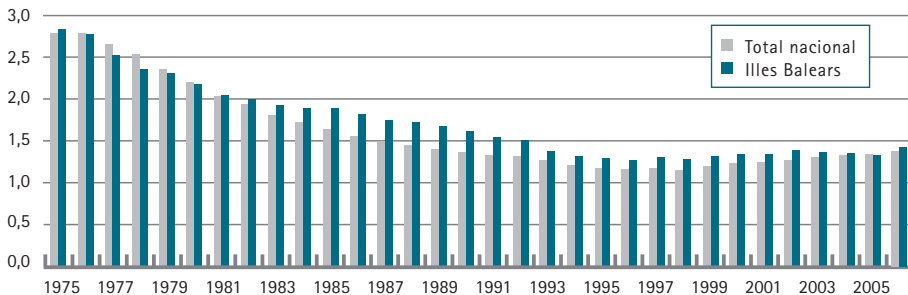
El model reproductiu que presenten les Illes Balears segueix la tendència global dels països desenvolupats: retard en l'edat de tenir el primer fill, descens en el nombre mitjà de fills per dona, increment del nombre de naixements de mares estrangeres, increment dels naixements de mares no casades... Vegem-ne la situació en detall.

L'edat mitjana de la maternitat ha augmentat considerablement els darrers anys. Així, les dades de l'evolució d'aquest indicador per a l'Europa dels 15 han augmentat gairebé en 2,4 anys entre 1975 i 2003, que se situà en 29,5 anys. Molts països europeus, fins i tot, ja superaven la mitjana de 30 anys. D'acord amb les dades de l'INE, tant les Illes Balears com l'Estat espanyol a final dels noranta ja superaren aquesta xifra i s'apropen lentament cap a una mitjana de 31 anys en el cas de l'Estat espanyol, i de 30,5 a les Illes Balears. (Vegeu el gràfic III-9.)

El nombre de fills per dona o taxa de fecunditat total ens informa de la xifra que cal esperar que una dona tenguí al llarg de la seva vida reproductiva atès el comportament de fecunditat registrat en la societat analitzada. Les dades de l'INE per al 2005 ens ofereixen uns valors d'1,346 fills per dona a les Illes Balears i d'1,342 fills per dona de mitjana estatal. Els valors són molt similars, tot i que el més significatiu és el canvi de situació anterior, des dels anys vuitanta, en què la taxa de les Illes era sempre superior a la mitjana estatal. En qualsevol cas, des de començaments dels anys vuitanta els valors de fecunditat total se situen per sota de la taxa de reemplaçament (2,1 fills per dona, d'acord amb els càlculs establerts per als països desenvolupats). Sembla que la tendència a l'augment suau de la taxa experimentat en la segona meitat dels noranta, fruit en gran part per l'intens flux immigratori de dones estrangeres en edat fecunda procedent de països en vies de desenvolupament, mostra

Gràfic III-10

Nombre mitjà de fills per dona. Estat espanyol i Illes Balears. 1975-2006

Font: INE.

els primers símptomes d'adreçar-se novament cap a una corba de suau descens. (Vegeu el gràfic III-10.)

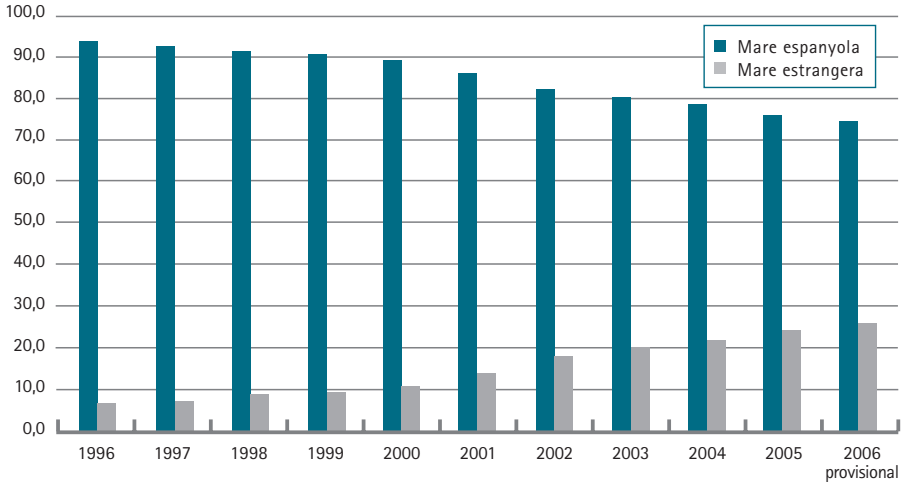
Tot i que ja hem posat en relleu que un dels factors que més destaca en l'evolució recent del nombre de naixements és l'increment registrat, l'anàlisi del lloc de naixement de les mares que tenen fills a les Illes Balears ha esdevingut un dels elements de més interès durant els darrers anys. Això és conseqüència del creixement dels fills nats de mares estrangeres al nostre arxipèlag. Evidentment, aquest fet no és sinó el reflex d'un altre canvi demogràfic i estructural molt important que estan experimentant les nostres Illes, que és la vinguda massiva de població estrangera especialment intensa des de mitjan dècada dels noranta. Paral·lelament, es produeix el fortíssim augment dels naixements de mares immigrants, tant pel fet de tractar-se de migracions de tipus econòmic i que són majoritàriament de població en edat fèrtil, com pel fet que en molts de casos aquesta població conserva inicialment comportaments

de fecunditat molt més pronatalistes que els que operen actualment a les Illes i als països de l'entorn desenvolupat; a aquests factors, també se n'hi podrien afegir d'altres, com ara el desig de facilitar l'obtenció de permisos de residència (immigrant pare/mare d'espanyol), desigs d'arrelar amb un fill nat a l'àrea d'acollida, constitució d'una unitat familiar en arribar a les Illes, etc.

L'evolució recent de l'aportació de les mares estrangeres al nombre de naixements de la societat balear ha estat espectacular. En 10 anys s'ha passat de 512 naixements de mares estrangeres a 3.000, segons les dades provisionals calculades per l'IBAE per al 2006. Així, actualment una quarta part dels naixements corresponen a mares de nacionalitat estrangera, concretament el 25,65%, mentre que l'any 1996 aquesta xifra no arribava ni tan sols al 6,6%. Respecte a l'any passat, suposa un lleuger augment del pes dels naixements de mare estrangera, que assolí un valor del 24,29%. L'increment del pes dels naixements de mares estrangeres

Gràfic III-11

Evolució dels nascuts vius segons la nacionalitat de la mare. 1996-2006

* Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern de les Illes Balears).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

s'ha produït tot i que també ha augmentat el nombre de naixements de mares espanyoles. (Vegeu el gràfic III-11.)

El canvi no ha estat només quantitatiu, sinó que s'han produït canvis qualitatius. Si fa 10 anys el protagonisme de les dones estrangeres que tenien fills a les Illes era per a les dones europees (gairebé el 70% l'any 1996), actualment aquest protagonisme es distribueix entre tres contingents importants: Amèrica del Sud, Europa i Àfrica.

El primer lloc, l'ocuparien les mares d'Amèrica del Sud, que superarien els 1.000 naixements l'any 2006 i representarien aproximadament un 35% dels naixements d'estrangers. Hem de destacar que l'any 1996 només es produïren 43 naixements de dones de nacionalitats sud-ame-

ricanes i que, per tant, s'ha multiplicat gairebé per 24 durant aquest interval. El creixement en la xifra de naixements entre aquest col·lectiu s'ha produït sobretot ja durant el segle XXI i possiblement, en els propers anys, encara adquireixi més protagonisme. Entre les mares d'aquesta procedència geogràfica destaca el pes de les mares equatorianes (més del 10% de naixements de mares estrangeres), les argentines (7,07%), les colombianes (5,97%) i les bolivianes (4,4%). Podríem incrementar el pes d'aquest col·lectiu si considerem tot el continent americà. L'aportació d'Amèrica del Nord és molt minsa, mentre que Amèrica Central assoleix el 2,83%, 1,3% del qual procedeix de la colònia cubana.

En segon lloc, se situarien les mares europees, que representen poc més del 30% dels naixements de mares de nacionalitat

estrangera. D'aquests, pràcticament el 22% procedeixen de mares de països de la Unió Europea dels 25: per països destaquen les mares britàniques i les alemanyes (5,07% i 5,03%, respectivament), les italianes (3,23%) i les franceses (2,07%). Entre les mares italianes, possiblement, es trobin dones nascudes a l'Argentina, però que també tinguin la nacionalitat d'aquest país europeu com a descendents d'emigrants italians que n'han conservat la nacionalitat. L'Argentina fou durant una part de la seva història terra d'immigrants. Entre ells, molts d'illencs, sobretot mallorquins, hi anaren a cercar un futur millor que el que els oferia l'illa. Ara, en certa manera, la història es repeteix a la inversa: les Illes han passat d'expulsar població sobrant a convertir-se en una àrea receptora per excel·lència.

En tercer lloc i apropant-se als percentatges de les mares europees, se situen les mares del continent africà. La xifra de naixements d'aquest continent està fortament polaritzat entorn de les mares marroquines, que aporten més del 20% al conjunt de naixements de mares estrangeres a les Illes, amb més de 600 naixements anuals. El marroquí és el col·lectiu estranger que presenta un major nombre de naixements a les Illes, molt per sobre del bolivià (9,63%) o l'argentí (7,07%), que serien els dos col·lectius que tindrien més protagonisme, després del marroquí.

Pel que fa als altres continents, tenen molt pes poc demogràfic pel que fa al nombre de naixements registrats.

Quant a Àsia, hi ha mares de més de 20 països d'aquest continent que resideixen i que han tingut fills a les Illes Balears, i es

detecta una certa tendència que creixi el nombre de naixements entre les dones asiàtiques. Hi ha dos col·lectius que destaquen especialment. En primer lloc, el xinès, que d'acord amb les dades provisionals de 2006 registrà 66 naixements, el 2,2% dels naixements de mares estrangeres; i, en segon lloc, amb un nombre de naixements molt similar, se situarien les dones de Filipines i l'Índia, amb 10 naixements cadascuna.

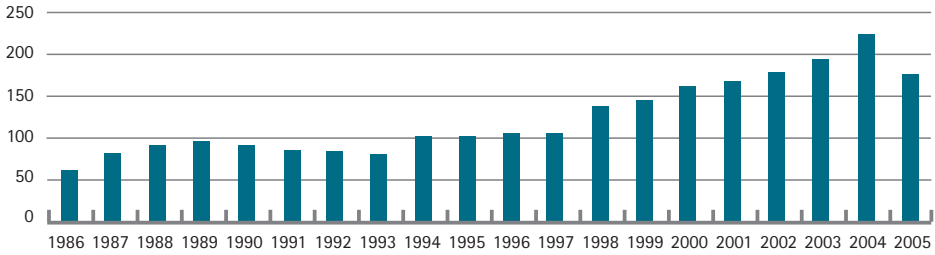
Oceania només té representació d'Austràlia i Nova Zelanda, i el nombre de naixements és insignificant (un màxim de 4 naixements en aquests darrers cinc anys).

Pel que fa al nombre de naixements de mares fadrines, cal destacar que l'índex de naixements entre mares que no han contractat matrimoni s'ha incrementat espectacularment. Així, mentre que l'any 1986 només el 10,98% dels naixements eren extramatrimonials, el 2005 aquesta xifra s'apropava al 35%, i és especialment intens l'increment de tendència d'ençà de mitjan dècada dels anys noranta.

Una alta característica que voldríem destacar, tot i el poc pes sobre el conjunt de parts, és l'increment dels parts múltiples, important sobretot d'ençà de final dels noranta. L'any 2005, els parts múltiples representaren l'1,63% dels parts registrats a les Illes Balears. Hi ha, però, certes diferències entre illes: des del 2,22% de Menorca, en què es produïren 22 parts dobles i cap de triple, fins a l'1,45% de les Pitiüses, amb 17 parts dobles i 2 de triples.

Gràfic III-12

Evolució dels parts múltiples de mares residents a les Illes Balears 1986-2005

* Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern de les Illes Balears).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

Això no obstant, quan es tracta de magnituds tan reduïdes és freqüent que es produeixin variacions importants al llarg del temps. L'any 2005 hi ha hagut un descens de gairebé 50 parts múltiples a les Illes, tot i que, com ja hem indicat, l'evolució general de les dades de parts múltiples confirma la tendència a un creixement rellevant en els parts amb més d'un nadó. En poc menys de 20 anys, els parts múltiples s'han triplicat i s'ha passat de 62 parts múltiples l'any 1986 a 176 l'any 2005, la més baixa dels 4 darrers exercicis. Aquest creixement s'ha produït sobretot a partir de final dels noranta, concretament l'any 1997, durant el qual les xifres de parts múltiples han començat a créixer de manera exponencial. Els darrers deu anys els nascuts vius s'han multiplicat per 3,5 i només el darrer any s'han multiplicat per 1,5, i s'ha passat de 224 nascuts en parts múltiples l'any 2004 a 342 l'any 2005. El creixement de la xifra de parts múltiples és conseqüència principalment de l'ús de tècniques de reproducció assistida, que provoquen múltiples ovulacions que acaben així mateix en múltiples fecundacions

o la implantació de diversos embrions per garantir la viabilitat del procés de gestació. En tot cas, cal destacar que dins els parts múltiples el més habitual són les bessonades, i són menys freqüents com més individus hi ha. De fet, els naixements de més de 3 individus són excepcionals, i més actualment que, gràcies a l'avenç en les tècniques de diagnòstic i d'intervenció prenatal, es pot optar per interrompre la gestació d'alguns dels embrions per evitar problemes per a la mare i per a la resta d'embrions. (Vegeu el gràfic III-12.)

2.2.2 LA NUPCIALITAT I LA DIVORCIALITAT

El patró de convivència a les Illes s'ha modificat de manera significativa i això s'ha traduït, entre altres qüestions, en canvis quant a la nupcialitat. No només s'ha produït un retard en el calendari de nupcialitat en més de 5 anys (l'edat mitjana de matrimoni l'any 1975 era de 27 anys per als homes i 24 per a les dones, mentre que els darrers anys se situa en 33 anys per als homes i 30-31 per a les

QUADRE III-10. EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE NUPCIALITAT PER COMUNITAT AUTÒNOMA				
	1975	1985	1995	2005
Espanya	7,60	5,20	5,10	4,80
Andalusia	7,05	5,84	5,35	5,44
Aragó	6,92	4,85	4,55	4,54
Astúries	7,60	5,26	4,17	4,63
Balears (Illes)	8,42	6,02	5,48	4,39
Canàries (Illes)	7,71	5,99	5,23	3,49
Cantàbria	7,70	4,97	4,28	5,19
Castella-la Manxa	5,48	5,51	5,00	4,80
Castella i Lleó	5,87	4,13	4,09	3,98
Catalunya	8,36	5,12	5,27	4,69
Com. Valenciana	8,08	4,80	5,50	5,25
Extremadura	5,29	5,70	4,73	4,29
Galícia	6,93	4,65	4,30	4,03
Madrid	9,29	5,19	5,36	4,83
Múrcia	7,28	5,92	5,52	5,06
Navarra	7,63	4,66	4,98	4,57
País Basc	8,71	4,39	4,61	4,53
Rioja (La)	7,17	5,08	4,51	4,73

Font: Indicadors demogràfics. Institut Nacional d'Estadística.

done), sinó que baixa la xifra de matrimonis malgrat el creixement demogràfic experimentat, de manera que les taxes de nupcialitat s'han reduït a la meitat. La xifra provisional corresponent als matrimonis heterosexuels del 2006 de nou confirma aquestes xifres, amb 4.238 matrimonis comptabilitzats i una taxa provisional de 4,3 per mil habitants.

El 1975 les Illes tenien una taxa de 8,42%, gairebé un punt per sobre de la mitjana nacional (7,6%), i era una de les comunitats autònomes que presentava la taxa més elevada. L'any 1985 continuava tenint una taxa elevada, tot i que pràcticament en tot el territori nacional i a les Balears

havia baixat gairebé dos punts (6,2 i 5,2, respectivament). Deu anys després, l'any 1995, continua la línia descendent però la taxa de les Illes Balears ja assolía valors similars a la mitjana estatal (5,1‰ i 5,5‰). L'any 2005 la taxa de les Illes era inferior a la mitjana estatal (4,8‰ i 4,4‰). (Vegeu el quadre III-10.)

El model de nupcialitat actual en els matrimonis celebrats entre heterosexuels es caracteritza per aquests factors:

1. La meitat dels matrimonis celebrats són civils. El tipus de matrimoni mitjançant el qual les parelles formalitzen la seva relació ha canviat de manera impor-

QUADRE III-11. NOMBRE DE MATRIMONIS SEGONS LA FORMA DE CELEBRACIÓ

	Total		Catòlics		Civils més altres	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
2001	4.329	100	2.714	62,7	1.615	37,3
2002	4.586	100	2.670	58,2	1.916	41,8
2003	4.658	100	2.427	52,1	2.231	47,9
2004	4.554	100	2.249	49,4	2.305	50,6
2005	4.273	100	1.952	45,7	2.321	54,0

Font: Institut Balear d'Estadística.

- tant. Fa només deu anys un terç de les unions eren civils mentre que el 2005 aquests en representaren el 54%, molt per sobre de la mitjana estatal (39%). Les Illes Balears se situen com una de les comunitats autònomes amb més percentatge de matrimonis civils. (Vegeu el quadre III-11.)
2. El mes preferit per casar-se els darrers anys és el setembre, juntament amb l'octubre i el juliol. Els que registren menys celebracions són gener i febrer, als quals en els darrers exercicis hi hauríem d'afegir desembre i novembre.
 3. La tendència a Espanya i també a les Illes pel que fa a la nupcialitat és el procés de retard en l'edat de contreure matrimoni. Tant els homes com les dones presenten un calendari més envellit que la mitjana dels països de la Unió Europea, que és un any més jove que l'espanyola. L'edat mitjana de matrimoni a les Illes l'any 2005 és de 35 anys per als homes i de 31 per a les dones, per sobre de la mitjana estatal (33 i 30 anys, respectivament).
 4. Entre els sexes es detecta la tendència que l'home sigui entre dos i tres anys major que la dona. Aquesta diferència es manté al llarg de la sèrie analitzada.
 5. Pel que fa als primers matrimonis, l'edat és, lògicament, menor. Els valors de la mitjana estatal i de les Balears són similars; mentre que l'Estat espanyol presentava unes xifres de 31,52 anys per als homes i de 29,37 per a les dones, les Illes Balears oferien uns indicadors de 32,21 i 29,61 anys, respectivament. La diferència entre les taxes del total de matrimonis i els de primeres núpcies reflecteix en el cas de la nostra comunitat autònoma que el nombre de segons enllaços matrimonials o posteriors té més pes que en el conjunt estatal. De fet, l'estat civil previ dels homes que es casaren el 2000 era en el 10% dels casos vidu o divorciat, mentre que el 2005 aquest percentatge havia pujat fins al 14%.
 6. Entre les dones, aquests percentatges assoleixen valors entre el 9% i el 12%. Així, en el darrer exercici publicat mentre en el conjunt de l'Estat 9 de cada 10

matrimonis celebrats un o els dos cònjuges eren fadrins, a les Illes Balears aquesta relació baixa fins a 8 de cada 10.

7. Malgrat que les unions en què ambdós cònjuges són espanyols són majoria, el nombre de matrimonis en què almenys un dels contraents és estranger ha augmentat considerablement d'ençà de 1986, any que aquest fenomen tenia una molt baixa incidència. Les Illes Balears se situen el 2005 entre les primeres comunitats autònomes en què hi ha més matrimonis d'espanyols amb estrangers o de matrimonis entre estrangers: en el 28% dels matrimonis que se celebraren hi havia com a mínim un estranger, mentre que per a la mitjana de l'Estat espanyol aquest percentatge era un 50% inferior, amb una xifra del 14% dels enllaços.

La repercussió immigratòria en la constitució de nous nuclis familiars ha passat a tenir no només incidència en el comportament de la natalitat sinó també en la nupcialitat. Així, mentre que l'any 1986 9,3 de cada 10 dels matrimonis que declararen com a residència les Illes Balears eren parelles d'espanyols, deu anys després, el 1996, la relació era de 9 de 10; cinc després, de 8,4 de 10, i el 2005, de 7,2 de 10. Aquest canvi ha experimentat una acceleració considerable a partir del 2000, quan les onades immigratòries s'intensifiquen, de manera que pràcticament en un terç dels matrimonis un dels cònjuges és estranger.

8. Els espanyols es casen amb més freqüència amb estrangeres (entorn del 12% dels matrimonis) que les espanyo-

les amb estrangers (7%) i, fins i tot, amb més freqüència que els matrimonis entre estrangers (9%). Si analitzam l'evolució històrica del fenomen descobrirem que mentre que el 1986 els matrimonis d'espanyols amb estrangers eren majoritàriament amb persones nascudes al continent europeu, el 2005 aquests matrimonis només representen entorn del 30% del total de matrimonis en què almenys un dels contraents és estranger. D'acord amb les darreres dades publicades, els espanyols que es casen amb estrangeres ho fan en el 51% dels casos amb una dona de nacionalitat sud-americana; el 37%, amb una dona europea, i el 13% restant, amb dones de nacionalitats africanes, d'Amèrica central o d'un altre continent. En el cas de les espanyoles que el 2005 es casaren amb estrangers, el 35% ho feren amb sud-americans; el 28%, amb europeus; el 19%, amb africans, i el percentatge restant, amb homes de països dels altres continents. (Vegeu el quadre III-12.)

9. Més del 80% de les parelles el 2005 residien en el mateix municipi i, fins i tot, un nombrós grup tenia el mateix domicili de residència, tot i que no hi ha estudis concrets que hagin estudiat aquesta qüestió. Crida molt l'atenció que aquest percentatge presenti una evolució ascendent. Així, el 2000 les parelles que residien en el mateix municipi representaven el 73% de les unions, mentre que el 1995 era del 71%, i l'any 1990, del 70%. La importància que assoleix aquest percentatge cal cercar-la, en primer lloc, amb la proximitat geogràfica que permet el coneixement dels cònjuges i afa-

**QUADRE III-12. MATRIMONIS HETEROSEXUALS SEGONS
LA COMPOSICIÓ DE LES NACIONALITATS DELS CONTRAENTS**

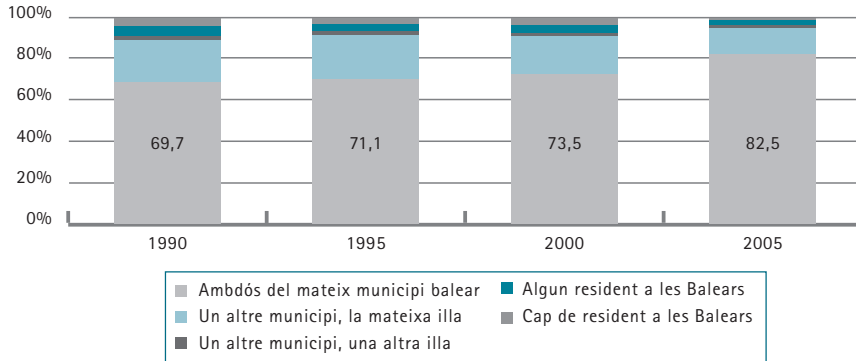
	1986	1991	1996	2001	2005
Total	4.164	4.410	4.152	4.329	4.273
Ambdós espanyols	3.892	4.035	3.749	3.647	3.058
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	198	186	331	535
Esposa espanyola i espòs estranger	77	124	154	198	295
Ambdós estrangers	39	53	63	153	385
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	198	186	331	535
Nacionalitat de la dona					
Europa	126	129	91	148	196
Àfrica	3	6	9	14	24
Amèrica del Nord	2	1	3	10	7
Amèrica Central	3	17	24	32	29
Amèrica del Sud	18	41	54	122	272
Àsia	3	2	5	5	5
Oceania	1	2	0	0	2
Apàtrides	0	0	0	0	0
Esposa espanyola i espòs estranger	77	124	154	198	295
Nacionalitat de l'home					
Europa	46	62	77	96	83
Àfrica	6	25	35	17	56
Amèrica del Nord	0	1	7	8	12
Amèrica Central	5	5	4	16	24
Amèrica del Sud	16	28	22	56	104
Àsia	4	2	8	5	14
Oceania	0	0	1	0	2
Apàtrides	0	1	0	0	0
Ambdós estrangers	39	53	63	153	385
Mateix continent	*	*	50	106	271
Diferent continent	*	*	13	47	114
No consta	39	53	0	0	0

* Dada no disponible.

Font: "Matrimonis". Institut Balear d'Estadística. Direcció General d'Economia. Govern de les Illes Balears.

Gràfic III-13

Matrimonis heterosexuals segons la residència anterior de la parella

* Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern de les Illes Balears).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

voreix la relació. Quant a la tendència a l'augment d'aquest indicador possiblement es pugui relacionar, d'una banda, amb la distribució de les nacionalitats estrangeres que tendeixen a agrupar-se en els mateixos municipis i, de l'altra, amb les convivències prematrimonials. Haurem d'esperar que es duguin a terme estudis específics que puguin confirmar o refusar aquestes hipòtesis. (Vegeu el gràfic III-13.)

Aquest model de nupcialitat és un reflex dels canvis socials i ideològics experimentats per la societat balear. El retard en l'edat mitjana del matrimoni no és més que una conseqüència, per un costat, de la d'estar més a les llars d'origen per causes econòmiques, laborals o professionals, i, per l'altre, dels nous costums, com el de l'establiment d'un període de convivència prematrimonial que molts cops es materialitza en una unió legal quan es decideix tenir fills. De fet, en els intervals intergenètics el percentatge major de naixements es produeix en els dos primers anys

de matrimoni. La importància dels matrimonis civils sobre els eclesiàstics posa en relleu l'evolució cap a una major secularització de la societat i les baixes taxes de nupcialitat són una conseqüència de l'establiment de noves formes de convivència. Finalment, com a conseqüència del fort corrent immigratori experimentat els darrers anys, es constitueixen nuclis familiars diversificats, en els quals els membres no pertanyen a la mateixa cultura.

Els canvis experimentats en el model de convivència també es manifesten en la importància que té la durada dels matrimonis que se celebren. De fet, el nombre de divorcis tant a l'Estat espanyol com a les Illes augmenta any rere any. Si l'any 1996 a l'Estat espanyol per cada 100 matrimonis celebrats hi hagué 16 divorcis, el 2005 aquesta relació augmentà fins a 35 divorcis per 100 matrimonis. Pel que fa a les Balears, l'indicador és molt més alt: l'any 1996, 25 divorcis, i el 2005 53 divorcis per cada 100 matrimonis. El nombre absolut de divorcis del període 1996-2005, segons

QUADRE III-13. DISSOLUCIONS DEL MATRIMONI (2000-2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Taxa anual acumulativa 2000-05
Espanya: Nul·litat	145	152	229	198	197	168	2,99
Espanya: Separació	63.377	65.527	73.032	76.250	81.618	64.028	0,20
Espanya: Divorci	38.973	37.571	42.017	45.448	50.974	72.848	13,33
Illes Balears: Nul·litat	2	4	7	4	2	5	20,11
Illes Balears: Separació	1.746	1.850	2.059	1.992	2.147	1.577	-2,02
Illes Balears: Divorci	1.172	1.271	1.224	1.486	1.598	2.244	13,87

Font: Institut Nacional d'Estadística.

les dades recalculades per l'INE en l'estadística de divorcis, s'ha duplicat de manera que l'increment experimentat en aquest període tant per al conjunt de l'Estat espanyol com per a les Balears és de 2,1 (Estat espanyol: 1996, 32.571; 2005, 72.848 - Illes Balears: 1996, 1.022; 2005, 2.224). Malgrat això, encara no s'han assolit les xifres d'alguns països de la Unió Europea dels 25, i l'Estat espanyol presenta un dels índexs de divorcis més baixos després de països com Xipre, Irlanda o Grècia. (Vegeu el quadre III-13.)

Un terç dels divorcis es produeixen en matrimonis en què l'home o la dona tenen entre 40 i 49 anys. Si hi afegim els d'entre 35 i 39 anys, veurem que 5 de cada deu divorcis es produeixen en matrimonis en què un o els dos membres tenen una edat inclosa en el grup de 35 a 49 anys. Pel que fa al divorci segons la durada del matrimoni, detectam que el major nombre de divorcis es produeix en matrimonis amb una durada de 20 o més anys i a continuació entre els matrimonis d'entre 6 i 10 anys. Si consideram l'existència i el nombre de fills dels matrimonis dissolts, comprovam que en 4 de cada 10 divorcis la parella no

té fills menors; 5 de cada 10 tenen un o dos fills menors, i 1 de cada 10 té més de dos fills menors. (Vegeu el quadre III-14.)

La novetat del 2005 fou l'aprovació de la Llei 13/2005, d'1 de juliol, que modificà el Codi civil en matèria del dret a contraure matrimoni, i es reconegué i s'estengué aquest dret a totes les parelles amb independència de la seva composició, heterosexual o homosexual. Les dades del 2005 només recolliren les inscripcions realitzades en el segon trimestre. Les dades provisionals corresponents al 2006 a les Balears de les unions de parelles del mateix sexe que declararen que residirien a les Illes, comptabilitzen 94 unions de parelles constituïdes per homes i 52 unions de dones, a les quals s'hauran de sumar les possibles unions registrades en altres comunitats autònomes de parelles residents a l'arxipèlag però que, previsiblement, produiran poques variacions en aquestes xifres. Encara és massa d'hora per fer una valoració d'aquests resultats. No obstant això, les dades semblen indicar que les parelles homosexuals presenten uns comportaments similars als indicats per a les parelles heterosexuals, és a

QUADRE III - 14. DIVORCIS SEGONS LA DURADA DEL MATRIMONI. ANY 2005

	< 1 any	1 a 2 anys	3 a 5 anys	6 a 10 anys	11 a 15 anys	16 a 19 anys	20 o més anys	No consta	TOTAL
TOTAL	60	4.149	10.496	15.262	12.201	7.570	19.520	3.590	72.848
Andalusia	8	577	1.478	2.178	1.873	1.201	2.936	497	10.748
Aragó	0	137	261	415	335	213	466	38	1.865
Astúries	1	136	266	406	302	233	587	243	2.174
BALEARIS (Illes)	2	124	360	505	362	208	591	92	2.244
Canàries (Illes)	2	173	505	964	841	573	1.259	144	4.461
Cantàbria	0	48	88	134	145	69	226	39	749
Castella i Lleó	4	153	353	544	463	332	739	102	2.690
Castella-la Manxa	5	137	313	482	333	212	421	44	1.947
Catalunya	14	792	2.127	3.019	2.371	1.356	3.902	1.275	14.856
Com. Valenciana	8	655	1.533	2.082	1.504	900	2.317	260	9.259
Extremadura	1	56	167	215	225	134	284	51	1.133
Galícia	4	196	551	890	803	502	1.277	135	4.358
Madrid	6	506	1.489	2.091	1.560	920	2.651	383	9.606
Múrcia	4	121	261	418	334	244	555	69	2.006
Navarra	0	89	141	176	140	92	211	19	868
País Basc	1	189	479	607	491	304	925	165	3.161

Font: Institut Nacional d'Estadística.

dir, en molts casos s'opta per l'establiment d'una convivència sense necessitat de crear un vincle de caràcter contractual.

La major part d'aquests matrimonis, d'acord amb les dades subministrades per l'Institut Balear d'Estadística, són constituïts per espanyols i l'estat civil previ de la major part dels contraents és el de fadrí, tot i que entre les dones el percentatge de matrimonis en què una d'elles no era fadrina és més elevat que entre els homes. Quant a l'edat, el 50% dels cònjuges en ambdós casos tenia menys de 40 anys i pràcticament tota la resta tenia entre 40 i 65 anys.

2.2.3 LA MORTALITAT

Al llarg del 2006 s'inscrivieren en els registres civils de les Illes 7.812 defuncions, 7.157 de les quals corresponen a residents de Balears, tot i que aquesta xifra augmentarà quan s'hi afegeixin els residents

que han finit en una altra comunitat autònoma. La taxa provisional es manté entorn del 7,5 per mil habitants i l'edat mitjana de defunció se situa en 73,1 anys per als homes i en 81,2 anys per a les dones. Les malalties més freqüents com a causa de defunció foren les relacionades amb l'aparell circulatori, seguides dels tumors i de les relacionades amb el sistema respiratori. (Vegeu l'apartat 3.1.1.)

Las taxes estandarditzades calculades per l'INE fan possible la comparació de les dades de les Illes amb les d'altres àrees territorials amb estructures d'edat diferents. Aquesta comparació ens mostra uns resultats més favorables per a la nostra comunitat autònoma que els referits a la mitjana estatal, tant pel que fa a la taxa calculada per a tots els grups de causes de defunció com per als grups de causes de defunció més freqüents a les Illes Balears. (Vegeu el quadre III-15.)

QUADRE III-15. EVOLUCIÓ DE LES TAXES ESTANDARDITZADES DE MORTALITAT				
	1999	2001	2003	2005
Total				
Espanya	9,29	8,53	8,61	8,16
Illes Balears	9,91	8,73	8,56	8,01
Malalties del sistema circulatori				
Espanya	3,30	2,92	2,87	2,63
Illes Balears	3,71	2,97	3,03	2,67
Tumors				
Espanya	2,37	2,35	2,29	2,19
Illes Balears	2,35	2,38	2,26	2,18
Malalties del sistema respiratori				
Espanya	1,13	0,88	0,96	0,97
Illes Balears	1,13	0,86	0,87	0,85

Font: Institut Nacional d'Estadística.

QUADRE III-16. ANYS POTENCIALS DE VIDA PERDUTS. ILLES BALEARS

	Sexe	Totes les causes	Tumors	Causes externes	Malalties del sistema circulatori
1999	Total	30.035,00	10.074,50	8.105,00	4.472,50
	Homes	21.177,00	6.192,00	6.408,00	3.305,00
	Dones	8.858,00	3.882,50	1.697,00	1.167,50
2001	Total	27.145,50	8.702,50	8.068,00	3.437,50
	Homes	19.570,50	5.715,00	6.486,00	2.547,50
	Dones	7.575,00	2.987,50	1.582,00	890,00
2003	Total	25.867,50	9.306,00	5.539,50	3.290,00
	Homes	18.354,50	6.021,00	4.237,50	2.377,50
	Dones	7.513,00	3.285,00	1.302,00	912,50
2005	Total	27.291,00	9.474,00	7.559,00	4.237,50
	Homes	19.136,00	5.777,50	6.052,50	2.945,00
	Dones	8.155,00	3.696,50	1.506,50	1.292,50

Font: Institut Nacional d'Estadística.

Tant les taxes brutes de mortalitat com les taxes estandarditzades estan afectades pel gran pes que representen les defuncions ocorregudes en edats avançades, cosa que no fa possible avaluar la incidència de les defuncions en edats joves. Per mesurar i avaluar les defuncions prematures i teòricament evitables s'utilitza l'indicador dels anys de vida potencialment perduts. Segons es desprèn dels resultats publicats per l'INE (<http://www.ine.es>), la forta incidència de les defuncions ocorregudes entre 10 i 39 anys per causes externes, concretament, per accidents de trànsit, que és la causa més freqüent en aquest grup d'edat, fan que les causes del grup de traumatismes i altres malalties externes esdevinguin el segon grup de malalties que acumula més defuncions

teòricament evitables, després dels tumors, sobretot en el cas dels homes. (Vegeu el quadre III-16.)

El 9% (aproximadament 650 èxits) de les defuncions inscrites a les Illes ho són de residents a l'estranger o en una altra comunitat autònoma. El 60% d'aquestes defuncions corresponen a persones majors de 65 anys que han mort per alguna malaltia inclosa en el grup de malalties de l'aparell circulatori, que és la causa principal de defunció no només a l'Estat espanyol sinó també a tot Europa. Tot i que a partir de les dades que conté aquesta estadística no es poden obtenir altres característiques, és lògic pensar que es tracta de persones que circumstancialment es trobin a les Illes i que per l'edat en

el moment de defunció, es tracti de turistes. En canvi, tots els menors de 25 anys (20 defuncions) moriren per alguna causa externa, ja sigui per accidents o per sobredosi de drogues. Entre els accidents, destaquen sobretot els de trànsit, molts dels quals, al seu torn, relacionats amb el consum de tòxics, especialment l'alcohol i per la manca d'experiència i l'excés de velocitat. També tenen cert pes les morts accidentals per la pràctica d'esports de risc o comportaments irresponsables relacionats amb l'oci i les vacances. Així, és freqüent que cada any es produeixin diverses defuncions per caigudes des de plantes elevades d'hotels, mentre els joves passen d'unes habitacions a les altres, i per asfíxia per immersió en piscines o a la mar. En el grup comprès entre 25 i 64 anys el percentatge es distribueix amb uns valors similars entre morts per malalties relacionades amb el sistema circulatori i per causes externes, les primeres amb una incidència major en les edats superiors i les segones entre els més joves. (Consulta per a més informació la publicació anual «Defuncions». Institut Balear d'Estadística, <http://www.caib.es/ibae/demo/defuncions.htm>).

Pel que fa a defuncions esdevingudes entre els residents de la comunitat autònoma, en línies generals, no experimenten canvis respecte d'anys anteriors. La sèrie dels sis darrers anys ens permet extreure una tendència significativa. Tot i que, com és lògic per altra banda, aquest succés demogràfic afecti essencialment els residents de nacionalitat espanyola, en només cinc anys les defuncions de residents de nacionalitat espanyola han baixat un punt en freqüència relativa, atès

que s'han incrementat de manera significativa les defuncions produïdes entre els residents estrangers d'una nacionalitat inclosa en la Unió Europea dels 15. Aquest col·lectiu presenta una immigració cronològica anterior a la d'altres corrents més recents. Té, com a trets demogràfics més rellevants, en primer lloc, una estructura demogràfica més envellida que la d'altres col·lectius immigrants i, en segon lloc, malgrat la recent intensitat dels fluxos immigratoris d'altres països, té un nombre d'efectius molt superior al d'altres grups. D'altra banda, la resta de col·lectius d'estrangers tenen una estructura d'edat més jove i en conseqüència amb probabilitats menors de defunció. L'escassa incidència de les defuncions en nacionalitats distintes de la Unió Europea dels 15 no en permet treure conclusions sobre el perfil. Els difunts estrangers de nacionalitats incloses en l'Europa dels 15 presenten un perfil que s'ajusta a les mateixes característiques de la mortalitat dels residents de les Illes Balears: els problemes de salut que causen defuncions presenten uns índexs de freqüència més elevats entre les malalties del sistema circulatori i els tumors. (Vegeu el quadre III-17.)

La classificació de les defuncions de residents per lloc de naixement mostra un augment en la freqüència relativa dels nascuts a altres comunitats autònomes i a l'estranger. El 2005 les defuncions dels nascuts a una altra comunitat autònoma representaren el 28% de les defuncions esdevingudes entre els residents a les Illes, és a dir, gairebé un terç de les defuncions. Aquest fet es deriva de la mateixa estructura etària d'aquest col·lectiu, que es troba molt envellida. Segons els indica-

QUADRE III-17. DEFUNCIONS DE RESIDENTS A LES ILLES BALEARS SEGONS LA NACIONALITAT

Nacionalitat	2000	2002	2004	2006
Total	7.309	7.111	7.049	7.157
Espanyola	7.030	6.851	6.761	6.781
UE-15	227	207	224	288
Resta de països de la UE-25 i UE-27	1	4	7	13
Resta d'Europa	10	7	8	9
Àfrica	7	4	11	14
Amèrica Central	2	3	3	2
Amèrica del Nord	16	8	10	6
Amèrica del Sud	13	24	23	40
Àsia	3	2	1	4
Oceania	0	1	1	0

Font: Institut Balear d'Estadística.

dors demogràfics elaborats a partir de la revisió del 2006, aquest grup poblacional té una edat mitjana que se situa per sobre de la mitjana balear en prop de sis anys. Aquest indicador reflecteix l'estancament en la renovació d'efectius per la reducció de la intensitat de fluxos immigratoris procedents d'altres comunitats autònomes de l'Estat i determina, en gran mesura, que aquest col·lectiu presenti un índex d'envelliment elevat: el nombre de persones majors per cada menor de 16 anys és de 3, un índex molt superior al que obtenen la població nascuda a les Illes o la nascuda a l'estranger.

Les defuncions de la població nascuda a l'estranger representen aproximadament el 6% del total de les defuncions esdevingudes entre els nostres residents. En aquest cas, esdevé quelcom similar al fet que hem destacat en l'anàlisi de les defuncions classificades segons la nacionalitat: el nombre de defuncions d'aquest

grup augmenta anualment i continuarà augmentat a mesura que aquest col·lectiu compleixi anys i, per tant, s'incrementin les probabilitats de defunció. Com en el cas dels estrangers, les defuncions es concentren en els nascuts en algun país de nacionalitat comunitària, específicament de la Unió Europea dels 15, col·lectiu que té una estructura més envellida i, per tant, amb un risc major de finir. (Vegeu el quadre III-18.)

Com afecta el comportament de la mortalitat a l'estructura demogràfica de la nostra comunitat autònoma? El creixement vegetatiu (balanç entre els naixements i les defuncions) és, en nombres absoluts, positiu. Les taxes assolides són superiors a la mitjana nacional i es mouen, en els darrers exercicis, entorn de 3 per mil habitants. Aquest índex es deriva d'una situació de baixa mortalitat i d'una natalitat que manté unes taxes entorn de l'11 per mil habitants. Aquestes taxes, tot

**QUADRE III-18. EVOLUCIÓ DE LES DEFUNCIONS DE RESIDENTS
A LES ILLES BALEARS PER LLOC DE NAIXEMENT**

	Total	Illes Balears	Altres CA	Estranger	% IB / total	% Altra CA / total	% Estranger / total
1994	6.650	4.748	1.533	369	71,40	23,05	5,55
1995	6.896	4.901	1.664	331	71,07	24,13	4,80
1996	6.781	4.870	1.679	232	71,82	24,76	3,42
1997	6.959	5.006	1.678	275	71,94	24,11	3,95
1998	7.079	5.078	1.687	314	71,73	23,83	4,44
1999	7.418	5.221	1.830	367	70,38	24,67	4,95
2000	7.309	5.041	1.859	409	68,97	25,43	5,60
2001	6.927	4.713	1.830	384	68,04	26,42	5,54
2002	7.111	4.783	1.931	397	67,26	27,16	5,58
2003	7.356	5.004	1.924	428	68,03	26,16	5,82
2004	7.049	4.726	1.906	417	67,04	27,04	5,92
2005	7.356	4.807	2.036	513	65,35	27,68	6,97
Taxa a.a							
2000-05	0,13	-0,95	1,84	4,64			

Font: Institut Balear d'Estadística.

(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

i que contribueixen de manera positiva a l'evolució de la població i que afegeixen potencialitats futures de creixement, constitueixen un element explicatiu insuficient per justificar el fort creixement demogràfic que ha viscut els darrers 10 anys i continua vivint la nostra societat. Aquest fort increment és conseqüència, bàsicament, com ja hem repetit en diverses ocasions, dels forts moviments migratoris experimentats per les Illes, la tipologia dels quals ha implicat un canvi en la composició dels corrents migratoris estrangers clàssics i ha determinat un canvi estructural i social inverteït poc temps enrere (<http://www.ine.es>, *Indicadores demogràfics*).

La mortalitat infantil presenta unes taxes molt reduïdes i afecta, per tant, de manera molt feble la base de la piràmide demogràfica. Una altra característica de la mortalitat de l'arxipèlag és que es produeix una certa sobremortalitat masculina i la relació d'homes/dones que han mort es manté en unes valors superiors a 1. Aquest indicador assoleix valors superiors a 2 en el grup d'edat d'entre 10 i 60 anys, en gran part com a conseqüència de la mortalitat derivada dels accidents de trànsit i del consum de drogues, que són factors que afecten especialment els elements masculins de la societat. Fent un petit incís, hem de dir que els supòsits que es manegen, pel que fa al grup de

població menor de 40 anys, en l'elaboració de projeccions de població plantegen com a hipòtesi que es produirà una millora en les taxes de defunció masculina com a resultat de l'aplicació de polítiques legals i socials, com el carnet per punts o les campanyes sobre el consum de drogues. Així mateix, els analistes demogràfics preveuen que la sobremortalitat masculina derivada de defuncions produïdes per certs tipus de càncer o per malalties del sistema circulatori en el futur es reduiran i ho fonamenten en la idea que algunes d'aquestes defuncions, com el càncer de pulmó, són degudes als mals hàbits de les persones i, per tant, potencialment evitables. Contràriament, però en un mateix sentit, s'estableix com a hipòtesi que la mortalitat de les dones augmentarà com a conseqüència de l'adopció d'algun dels hàbits classificats tradicionalment de «masculins» (augment de les dones que fumen, augment de situacions d'estrès...), que s'hauran de traduir, necessàriament, en un major nombre de defuncions femenines i, per tant, s'aproparà l'índex d'esperança de vida entre ambdós sexes.

Un altre grup de factors que poden modificar la incidència de la mortalitat de certes malalties són els relacionats amb el món de la terapèutica i la prevenció sanitàries. Els avenços en investigació sanitària poden representar la millora en els procediments, les tecnologies i els arsenals químics per curar els qui pateixin aquestes malalties, com també hi ha de contribuir de manera substancial la implantació de les mesures preventives que al llarg del temps s'estableixin.

Pel que fa als majors de 65 anys, com a conseqüència de les millores sanitàries, hàbits de vida més saludables i una major participació en el si de la societat, en continua augmentant l'esperança de vida, tot i que ho fa lentament atès que ja s'ha arribat a un sostre bastant alt, cada cop més proper a la longevitat biològica de l'espècie humana. L'envelliment és un procés de degradació biològica que acaba, inevitablement, amb la mort dels membres més vells de qualsevol espècie d'ésser viu i l'home, naturalment, no n'és cap excepció. El que sí és excepcional és que, gràcies a la seva intel·ligència, sigui l'únic ésser de la creació coneguda que s'hi intenta oposar. La xifra de defuncions es concentra especialment en les edats superiors, amb un progressiu desplaçament cap a les més altes. Així, mentre que l'any 1986 el 44% de les defuncions s'esdevenien en el grup d'entre 60 i 79 anys, el 2005 aquestes defuncions representaren el 34% de les defuncions registrades. Simultàniament, en el mateix període augmentà el nombre de persones mortes de 80 i més anys: del 37% el 1986 s'ha passat al 53% l'any 2005. És a dir, més de la meitat de les defuncions ho són de majors de 80 anys i prop del 90% es registren entre persones de més de 60 anys.

Si tenim en compte que en edats avançades el moviment migratori és escàs i que la mortalitat tendeix a concentrar-se en edats cada cop més elevades, la conseqüència real és que la piràmide de població s'eixampla en el vèrtex, és a dir, s'experimenta un procés d'envelliment de la població que no és compensat per les aportacions de la base de la piràmide. De fet, entre les hipòtesis més utilitzades en les projeccions

de població hom hi inclou fixar un quocient de millora en els primers trams d'edat i en les d'edats adultes amb un augment progressiu de la mortalitat en les edats superiors. Si actualment la població d'aquest grup d'edat representa el 14%, es creu que l'any 2015 es mourà entorn del 16%, encara que en aquestes previsions l'arxipèlag balear manté una estructura de població menys envellida que la de la resta del territori nacional, on, també l'any 2015, es preveu que aquest col·lectiu constitueixi el 20% de la població.

2.2.4 LES MIGRACIONS I LA POBLACIÓ ESTRANGERA

L'eix principal del creixement de la població balear del darrer decenni ha estat la intensitat amb què s'han desenvolupat els fluxos immigratoris procedents de l'estranger. Segons les xifres oficials del padró de 2006, la població nascuda fora de les Illes Balears era de 433.301 (el 43% dels residents). (Vegeu el quadre III-19.)

La variació absoluta dels nascuts a l'estranger (160.589 estrangers i 27.184 espanyols) en relació amb l'any anterior fou de 11.771 persones, amb una variació relativa de 6,69%. Davant aquest creixement, la població nascuda a altres comunitats autònomes gairebé no augmenta i, fins i tot, perd un punt de pes relatiu (24%), i la nascuda a les Illes (el 57% de la població) té un índex de creixement del 0,99%, cosa que mostra que la recuperació de les taxes de natalitat encara no es reflecteixen en el padró, en el qual al població menor de tres anys es troba subregistrada.

Les tres quartes parts dels espanyols nascuts a l'estranger (27.184 residents empadronats) resideixen a Mallorca, cinc de cada deu dels quals han nascut a l'Argentina, França, Alemanya, Regne Unit o el Marroc. Part d'aquest grup està format per persones que han adquirit la nacionalitat espanyola, a més dels que són descendents d'espanyols nascuts a l'estranger. Previsiblement aquest col·lectiu augmentarà a mesura que s'incorporin no només les poblacions de retorn de segona generació sinó tots els que hagin sol·licitat la nacionalitat espanyola. La variació relativa acumulada d'aquest grup de residents, agafant com a referent la revisió del 2000, fou del 38%, amb una mitjana de variació anual del 6%.

En anys anteriors l'anàlisi d'aquest apartat es féu bàsicament observant el total de la població nascuda a l'estranger, atès que és l'eix principal del creixement de la població balear. Enguany, empesos per l'interès social que genera la població estrangera (167.751 residents l'any 2006), l'estudi se centrarà en les característiques dels estrangers encara que no tots els membres d'aquest col·lectiu són immigrants, atès que el 4% (27.184) ha nascut a les Illes Balears. No obstant això, la diferència de 7.000 persones en nombres absoluts entre ambdues observacions (població estrangera i població nascuda a l'estranger) no invalida que les característiques dels estrangers es puguin aplicar en línies generals als nascuts fora d'Espanya.

La població estrangera augmentà en 11.481 empadronats, cosa que representa entorn d'un 18% de la població, i continua la tendència cap a l'augment d'efectius que des de fa deu anys s'experimenta,

QUADRE III-19. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ A LES ILLES BALEARS SEGONS EL TIPUS DE NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT PER ILLES

Residència	Total població	Nacionalitat espanyola					Nacionalitat estrangera					
		Lloc de naixement		Lloc de naixement			Lloc de naixement		Lloc de naixement			
		Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA
Illes Balears												
2000	845.630	790.871	539.487	231.711	19.673	54.759	1.843	369	52.547			
2001	878.627	804.744	543.536	240.500	20.708	73.883	2.203	455	71.225			
2002	916.968	817.224	547.511	247.158	22.555	99.744	2.850	503	96.391			
2003	947.361	820.856	550.214	246.873	23.769	126.505	3.661	567	122.277			
2004	955.045	823.622	553.162	245.594	24.866	131.423	4.238	510	126.675			
2005	983.131	826.861	556.721	244.305	25.835	156.270	5.469	634	150.167			
2006	1.001.062	833.311	561.220	244.907	27.184	167.751	6.541	621	160.589			
Taxa anual*	3,06	0,89	0,63	1,06	5,60	23,33	24,30	11,43	23,37			
Mallorca												
2000	677.014	635.610	437.725	182.014	15.871	41.404	1.247	260	39.897			
2001	702.122	645.173	440.651	187.943	16.579	56.949	1.542	336	55.071			
2002	730.778	653.767	443.947	191.717	18.103	77.011	2.063	370	74.578			
2003	753.584	655.482	446.395	190.099	18.988	98.102	2.724	409	94.969			
2004	758.822	656.439	449.126	187.537	19.776	102.383	3.253	367	98.763			
2005	777.821	657.299	451.634	185.233	20.432	120.522	4.250	425	115.847			
2006	790.763	661.360	455.213	184.793	21.354	129.403	5.184	434	123.785			
Taxa anual*	2,81	0,67	0,63	0,35	5,18	23,82	27,79	10,33	23,76			
Menorca												
2000	72.716	69.510	51.828	16.603	1.079	3.206	105	36	3.065			
2001	75.296	71.118	52.133	17.808	1.177	4.178	109	30	4.039			
2002	78.796	72.901	52.503	19.129	1.269	5.895	139	31	5.725			
2003	81.067	73.283	52.558	19.385	1.340	7.784	190	45	7.549			
2004	82.872	74.029	52.550	20.001	1.478	8.843	208	46	8.589			

Continua

QUADRE III-19. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ A LES ILLES BALEARS SEGONS EL TIPUS DE NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT PER ILLES

Residència	Total població	Nacionalitat espanyola						Nacionalitat estrangera					
		Lloc de naixement			Lloc de naixement			Lloc de naixement			Lloc de naixement		
		Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger
Menorca													
2005	86.697	75.166	53.034	20.529	1.603	11.531	263	56	11.212				
2006	88.434	75.891	53.239	20.854	1.798	12.543	320	57	12.166				
Taxa anual*	3,58	1,60	0,46	4,35	8,24	29,18	20,16	9,24	29,61				
Eivissa													
2000	89.611	80.709	46.644	31.452	2.613	8.902	475	68	8.359				
2001	94.334	83.137	47.401	32.914	2.822	11.197	530	80	10.587				
2002	99.933	85.021	47.704	34.281	3.036	14.912	623	92	14.197				
2003	105.103	86.629	47.899	35.444	3.286	18.474	716	104	17.654				
2004	106.220	87.567	48.071	36.047	3.449	18.653	747	90	17.816				
2005	111.107	88.707	48.629	36.452	3.626	22.400	909	146	21.345				
2006	113.908	90.173	49.266	37.078	3.829	23.735	985	122	22.628				
Taxa anual*	4,39	1,91	0,84	2,99	6,77	20,27	13,86	16,51	20,62				
Formentera													
2000	6.289	5.042	3.290	1.642	110	1.247	16	5	1.226				
2001	6.875	5.316	3.351	1.835	130	1.559	22	9	1.528				
2002	7.461	5.535	3.357	2.031	147	1.926	25	10	1.891				
2003	7.607	5.462	3.362	1.945	155	2.145	31	9	2.105				
2004	7.131	5.587	3.415	2.009	163	1.544	30	7	1.507				
2005	7.506	5.689	3.424	2.091	174	1.817	47	7	1.763				
2006	7.957	5.887	3.502	2.182	203	2.070	52	8	2.010				
Taxa anual*	3,60	2,44	0,80	4,95	9,61	7,82	24,05	6,96	7,54				

* Taxa anual acumulativa 2000-05
Font: Institut Balear d'Estadística.

tot i que les successives mesures legals o de gestió padronal dificulten la lectura de les variacions reals anuals. Evidentment, a aquesta població registrada hi hauríem d'afegir la que queda fora del circuit administratiu per qüestions legals i la que no s'ha comptabilitzat per l'aplicació de la normativa legal en relació amb les nacionalitats no comunitàries. Segons les dades provisionals de la revisió del padró del 2007, aquest col·lectiu passa a sumar 189.437 residents, cosa que significa, si es confirmen les xifres en les dades definitives, un augment del 12,9%, gairebé el doble que l'any anterior, com a conseqüència de la incorporació de nous fluxos migratoris i dels estrangers extracomunitaris, que amb l'aplicació per primera vegada de la Llei 14/2003 quedaren fora de la comptabilització del 2006.

Segons les dades anuals del moviment migratori, la població hauria d'haver augmentat l'any 2006, sense tenir en compte el creixement vegetatiu, en 24.547 persones. L'aplicació per primer cop de la Llei 14/2003 provocà que les xifres oficials no reflectissin exactament la dinàmica de la població experimentada durant l'any, atès que la variació real queda emmascarada per les baixes que es produïren en no renovar la inscripció una part dels residents extracomunitaris. Segons les xifres migratòries detallades a la publicació «Migracions» de l'Institut Balear d'Estadística, la immigració espanyola es manté en uns valors similars als d'anys anteriors mentre que l'estrangera augmenta encara que menys intensament. La importància del moviment migratori d'aqueix any es concentra en la immigració procedent de l'estranger, que representa més del 50% dels desplaçaments anuals comptabilitzats d'immigrants

procedents de fora de les Illes. De les 24.897 immigracions procedents de l'estranger, 776 foren d'espanyols i la resta, una àmplia majoria, eren immigrants de nacionalitat estrangera. L'any 2004 s'hi inclouen les altes dels estrangers per omisió (residents que per la causa que sigui no s'han empadronat l'any de l'arribada) en l'estadística de migracions, motiu pel qual en la sèrie es produeix un salt entre els resultats de la sèrie anterior i la que s'obre a partir d'aquesta data. El resultat d'aquesta incorporació és que en els resultats anuals corresponents als anys 2004 i 2005 la immigració procedent de l'estranger es duplica en valors absoluts, de manera que les xifres totals superen la immigració procedent d'una altra comunitat autònoma. Aquest nou tractament metodològic té més coherència amb les xifres finals de població que posteriorment es publiquen.

El grup més nombrós d'estrangers en les dades del padró de 2000 estava constituït per residents d'alguna de les nacionalitats dels països integrats en la Unió Europea dels 15: més de dos terços dels residents estrangers era d'un d'aquests països, preferentment de nacionalitat alemanya o anglesa, mentre que en les darreres xifres oficials la població estrangera comunitària (Unió Europea dels 15) representa el 41,5% dels estrangers. Evolutivament, tot i que manté creixements relatius més o menys estables, amb excepció de l'any 2004, ha perdut més de 20 punts en freqüència relativa, de manera que si abans 6 de cada 10 estrangers tenien una nacionalitat de l'Europa dels 15, d'acord amb les darreres dades oficials la relació és de 4 cada 10. Els residents d'una nacionalitat inclosa en la Unió Europea dels 15 continuen augmentant, sobretot en el cas d'alemanys i anglesos,

QUADRE III-20. POBLACIÓ ESTRANGERA

	Padró 2000	Padró 2006
Total estrangers	54.759	167.751
1. UE-15	37.217	69.648
2. Resta de països comunitaris (UE-25 i UE-27)	637	12.244
3. Resta d'Europa	1.749	4.214
4. No europeu	15.156	81.645

Font: Institut Balear d'Estadística.

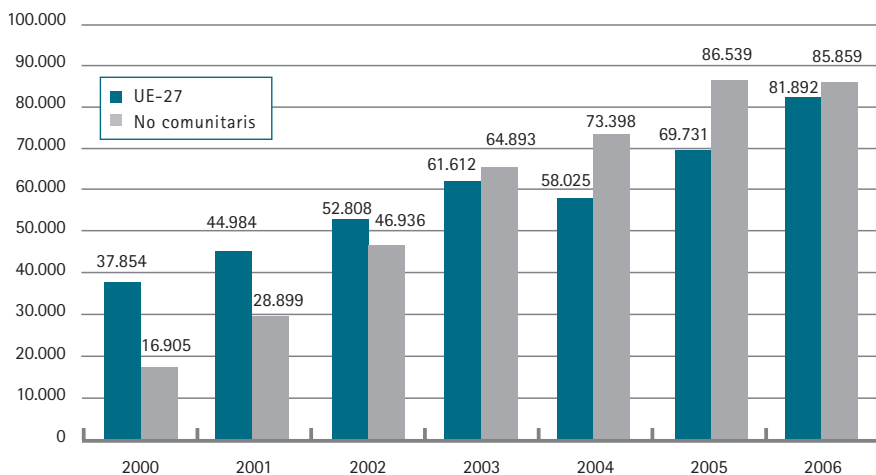
encara que els fluxos immigratoris s'han diversificat i han originat una major heterogeneïtat en l'estructura de la població estrangera. (Vegeu el quadre III-20.)

El descens del pes relatiu dels residents de la Unió Europea dels 15 ve determinat per l'important augment de la població no comunitària o d'algun dels països que posteriorment s'integraren en la Unió Europea. Mentre que els residents del país integrats recentment en la Unió

Europea l'any 2000 gairebé no arribaven a representar globalment l'1,5% de la població resident, d'acord amb les dades del 2006 han assolit la xifra de 12.244 persones, és a dir, el 7% del total d'estrangers. Aquests valors en relació amb la nova població comunitària es concentren bàsicament en dues nacionalitats, la romanesa i la búlgara, que amb més de 9.000 empadronats són col·lectius amb creixements importants els anys més recents. (Vegeu el gràfic III-14.)

Gràfic III-14

**Evolució de la població estrangera comunitària i no comunitària.
Illes Balears**

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE III-21. RESIDENTS ESTRANGERS SEGONS EL CONTINENT DE NACIONALITAT. ANY 2000 I 2006

Continent nacionalitat	Revisió padró 1-1-2000					Revisió padró 1-1-2006				
	Total	Mallorca	Menorca	Eivissa	Form.	Total	Mallorca	Menorca	Eivissa	Form.
Total	54.759	41.404	3.206	8.902	1.247	167.751	129.403	12.543	23.735	2.070
Europa	39.603	29.572	2.407	6.504	1.120	86.106	65.644	6.107	13.036	1.319
UE-15	37.217	27.653	2.281	6.224	1.059	69.648	52.443	5.480	10.517	1.208
Resta de països UE-27*	637	575	14	47	1	12.244	9.788	404	1.979	73
Resta d'Europa	1.749	1.344	112	233	60	4.214	3.413	223	540	38
Àfrica	6.690	5.131	409	1.101	49	23.666	18.638	1.716	3.055	257
Amèrica del nord	883	643	49	174	17	1.197	909	70	204	14
Amèrica central	1.365	1.149	84	126	6	3.419	2.870	294	228	27
Amèrica del sud	4.219	3.409	199	562	49	48.135	37.087	4.081	6.535	432
Àsia	1.905	1.418	56	425	6	5.060	4.117	265	657	21
Oceania	94	82	2	10	0	168	138	10	20	0

* Inclou països incorporats a la UE-25 i països incorporats a la UE-27.

Font: Revisió del padró de l'any corresponent. Institut Balear d'Estadística.

A aquest panorama, s'hi afegeix la important entrada d'immigrants procedents de països no comunitaris. L'any 2000, moment en què es produeix la intensificació del moviment migratori cap a les Illes, aquests residents ja representaven el 31% de la població estrangera, mentre que el 2006 superen el 50% dels estrangers empadronats, tot i l'efecte que produí la Llei 14/2003 sobre la xifra final dels estrangers no comunitaris.

El col·lectiu de residents no comunitaris es constitueix per una gran heterogeneïtat de nacionalitats i presenta un ritme de creixement que manté una intensitat major que la comunitària. En aquest sentit, destaca el cas de Menorca, que en el període 2000-2006 ha experimentat una variació relativa superior a la resta de les illes, sobretot en

la població no comunitària, que el primer any tenia un pes del 28% d'estrangers i l'any 2006 ja fou del 53%. Un cas a part el constitueixen Formentera i Eivissa, illes que, segons els padrons, tenen més residents comunitaris que no comunitaris. (Vegeu el quadre III-21.)

La variació més important en la població extracomunitària es concentra en països d'Amèrica del Sud. En conjunt, els residents d'aquestes nacionalitats han multiplicat per 10 els residents empadronats l'any 2000. A aquests, els segueix Àfrica, de manera que 8 de cada 10 estrangers no comunitaris són o sud-americans o africans.

Més de les tres quartes parts dels estrangers queden classificats en el grup d'edat d'entre 16 i 64 anys (79%), la resta es

QUADRE III-22. POBLACIÓ ESTRANGERA SEGONS EL SEXE I GRANS GRUPS D'EDAT

Revisió padró 1-1-2006	Total	< 16 anys	16-64	65 i més
Total homes	86.433	12.474	67.634	6.325
UE-15	34.671	3.797	25.367	5.507
Resta de la UE-25	1.296	192	1.093	11
Resta de la UE-27	4.704	607	4.080	17
Resta d'Europa	1.814	262	1.359	193
No europeu	43.948	7.616	35.735	597
Total dones	81.318	11.602	63.606	6.110
UE-15	34.977	3.672	26.376	4.929
Resta de la UE-25	1.693	136	1.542	15
Resta de la UE-27	4.551	598	3.924	29
Resta d'Europa	2.400	238	1.964	198
No europeu	37.697	6.958	29.800	939

Font: Institut Balear d'Estadística.

reparteix en el 14% de població menor de 16 anys i el 7% en el grup dels majors de 64 anys. Aquesta distribució és diferent si s'atén la pertinença o no a l'Europa comunitària dels 15, que és el grup de població estrangera més envellit. Els residents de països que formaven part de la Unió Europea dels 15, malgrat que n'ha augmentat el nombre de residents en edat activa, mantenen una freqüència relativa del grup d'edat d'entre 16 i 64 anys per sota de la resta dels estrangers, als quals s'ha d'afegir un elevat percentatge de població de més de 64 anys. En canvi, els no comunitaris destaquen per l'elevat percentatge de població menor de 16 anys (gairebé un 18%), dada que és conseqüència d'una elevada natalitat en alguns d'aquests col·lectius, la qual cosa és reflex d'una estructura immigratòria basada fonamentalment en edats d'activitat laboral i d'una escassa significació del grup de més edat.

Malgrat que en el còmput global dels estrangers empadronats el 51% siguin homes, quan analitzam aquesta dada segons l'àrea geogràfica de procedència apareixen diferències destacades entre els distints grups. Entre els estrangers europeus hi ha un major nombre de dones però les diferències no són només quantitatives sinó també qualitatives. Així, en el cas dels països no comunitaris el 57% de la població resident és femenina, principalment d'entre 16 i 64 anys. Entre la resta d'estrangers, els no europeus, el 54% són homes, dada que s'anirà equilibrant a mesura que es produeixin els reagrupaments familiars corresponents. (Vegeu el quadre III-22.)

Els països amb més de 10.000 residents empadronats segons la revisió del 2006 són Alemanya (26.293), Regne Unit (17.637), el Marroc (16.878), l'Equador (13.758), l'Argentina (10.802) i Itàlia

(10.135). Amb menys de 10.000 i més de 4.000, hi ha Colòmbia, França, Romania i Bulgària; amb més de 3.000 els segueixen Uruguai i Bolívia, i entre 2.999 i 1.500, la Xina, Holanda, Brasil, Xile, Nigèria, Cuba, Senegal i Polònia. S'ha de destacar el fet que a les xifres oficials ja comencen a ocupar els llocs de més freqüència nacionalitats africanes distintes a la marroquina i també la Xina, que són col·lectius de recent aflorament a les dades administratives. A més d'aquestes nacionalitats, destaquen altres països el creixement dels quals és molt recent i destacable, com és el cas dels estrangers dels països següents: Ucraïna, Perú, Rússia, Veneçuela, Malí, Algèria, Ghana i Mauritània.

A Palma hi resideix el 33% dels estrangers, encara que si s'observen els distints grups de nacionalitats en el cas dels residents de la Unió Europea dels 15, només ho fa el 19%; la resta es distribueix per tots els municipis de l'illa, tot i que hi ha una destacada preferència residencial per Calvià (15%). La resta de països de la Unió Europea dels 27 i dels extracomunitaris resideixen majoritàriament a Palma (més del 40%). Quant al col·lectiu dels extracomunitaris, cal destacar que el 40% està empadronat a Palma, i el 26% restant es distribueix entre Eivissa, Manacor, Inca, Maó, Calvià, Sant Antoni de Portmany i sa Pobla. Els municipis en què un terç de la població o més són estrangers són Deià, Andratx, Calvià, Sant Llorenç des Cardassar, Sant Joan de Labritja, Santanyí, Formentera, Capdepera, Alcúdia i ses Salines.

Quant a les xifres referides a la població espanyola, com en anys anteriors manté un lleuger creixement (0,6%), que és conseqüència, bàsicament, de la incorporació

al padró d'una part dels nascuts a l'arxipèlag durant l'exercici. Els espanyols nascuts a una altra comunitat autònoma gairebé no augmenten (els andalusos continuen minvant i únicament cal destacar l'augment dels catalans, els madrilenys i els valencians) i els nascuts a l'estranger, com ja hem vist abans, i mantenen un creixement mitjà d'aproximadament 1.000 residents.

2.3.

LES LLARS I ELS MODELS DE FAMÍLIES DE LES ILLES BALEARS

2.3.1. LA COMPOSICIÓ I ELS MODELS DE FAMÍLIA

Una família es pot entendre com un grup de persones que viuen juntes i es troben lligades per relacions de parentiu. Contràriament, una llar és un conjunt de persones que resideixen habitualment en un mateix domicili independentment de la relació familiar.

La família ha experimentat transformacions radicals al llarg del segle XX com a conseqüència dels canvis demogràfics i de la transformació de l'estructura socioeconòmica i laboral de la societat i dels sistemes de valors. Un dels canvis més importants ha estat el pas d'una unitat familiar extensa, pròpia de societats agrícoles i fonamentada en paràmetres de la religió catòlica, a models nuclears, propis de societats industrials i allunyades de condicionaments religiosos.

Una de les característiques bàsiques d'aquesta evolució és la reducció del nombre de membres de les famílies. Aquesta informació es pot inferir de l'anàlisi de la dimensió mitjana de les llars, que s'han situat de prop de les 4 persones l'any 1970 a menys de 3. Aquest descens encara és més important pel que fa a les llars més nombroses. Així, mentre que les llars amb 6 o més membres representaven el 8% del total, a començament del tercer mil·lenni aquest percentatge s'havia reduït a gairebé la meitat (4,1%). Contràriament, en l'extrem oposat es dona el fenomen contrari. Les llars unipersonals han augmentat en aquest període de manera considerable i, d'acord amb les dades del cens de 2001, representaven el 20,3% de total de llars. Aquesta xifra possiblement hagi augmentat i podem parlar que una quarta part de les llars està constituïda per una persona sola. Les causes d'aquest augment, les hem de cercar en la mateixa tipologia de les llars unipersonals. En primer lloc, trobam un important grup de persones de més de 65 anys que viuen soles, en el qual destaquen, sobretot, les dones, que tripliquen la xifra dels homes de més de 65 que viuen sols. Aquest grup s'explica, en gran mesura, per l'evolució temporal humana: les diferències de longevitat entre homes i dones expliquen que gran part dels nuclis familiars constituïts per parelles clàssiques amb fills acabïn finalment reduïts a una única persona, generalment una dona. En segon lloc, trobam un grup molt considerable de població més jove que viu sense constituir famílies. Aquest grup de població estaria format per un ventall molt ampli de situacions vitals distintes: joves que s'han indepen-

ditzat de les llars familiars, persones adultes que volen viure sense lligams familiars, persones que per separació o divorci han hagut de deixar les llars familiars, etc.

S'estima que a l'Estat espanyol hi ha uns 6 milions de persones que viuen soles. Aquest fenomen creixent genera un grup especial de població que també es coneix amb la nomenclatura anglesa de *single*. Aquest grup és objecte d'atenció especial d'empreses i màrqueting pel seu poder adquisitiu i el potencial de consum: fires específiques, agències de viatge especialitzades, productes en envasos individuals, webs de relacions personals... són mostres més que paleses i visuals d'aquest fenomen social.

Tot i això, el model familiar predominant a les llars de l'Estat és el d'una parella amb dos fills (una cinquena part de les llars presenta aquesta composició). Tot seguit hi ha dos models amb un pes similar: la parella que conviu sense fills (perquè encara no n'ha tinguts, perquè ja s'ha independitzat o perquè no n'han pogut o volgut tenir) i la parella amb un fill.

Un fet estadístic que pot semblar sorprenent és que les dones són les caps de 9 de cada 10 famílies monoparentals. D'acord amb les dades del darrer cens de població, d'aquestes llars 200.000 estan encapçalades per persones separades; 62.000, per vídues; 43.500, per persones fadrines, i 20.000, per persones casades. Aquestes dades, però, responen a paràmetres biològics i socials fàcilment comprensibles. Actualment, la legislació en matèria de separacions i la major part dels acords que impliquen la desfeta de

parelles amb fills, fan que els fills romanquin majoritàriament amb les mares i així consta, fins i tot en els casos de custòdia compartida. Altres situacions com les de dones vídues caps de família s'explica per raons de longevitat biològica, com també de natura biològica és l'explicació de les dones fadrines amb fills. En aquest grup, hi trobam tant les dones que involuntàriament han tingut fills i que no conviuen amb les parelles reproductores, com les que voluntàriament han decidit tenir i criar els fills de manera individual. De cada cop és més freqüent que dones soles decideixin tenir fills sense que això impliqui establir cap lligam durador amb cap membre de l'altre sexe. De les diverses opcions possibles, les menys problemàtiques i utilitzades són recórrer a tècniques de reproducció assistida o optar per adoptar, grup en el qual destaquen les adopcions internacionals perquè són processos més ràpids i en els quals es poden seleccionar més paràmetres com el sexe o l'edat.

2.3.2. LES MANERES DE CONVIVÈNCIA

Quant a les maneres de convivència és evident que s'han produït i es produeixen canvis substancials en el tipus d'unió de les parelles. Tot i que encara la més comuna és el matrimoni, en molts casos la convivència en parella es produeix sense que es dugui a terme cap tràmit administratiu o religiós per certificar la relació. Aquesta convivència prematrimonial i precontractual acabava en molts casos quan la parella havia de tenir el primer fill, però ara es detecten casos en què malgrat que es produeixi aquest fet, la situació legal de la

parella no es modifica. Un indicador clar és l'augment del nombre de fills de mare no casada, com es pot comprovar a l'apartat de l'anàlisi de la natalitat. Aquest fet cal cercar-lo, entre d'altres motius, en la pèrdua d'implantació de les creences i dels rituals de la religió catòlica, d'una banda, i en la percepció que la formalització de la relació de parella mitjançant el matrimoni civil no implica cap avantatge per als seus membres. En qualsevol cas, s'ha de dir que la pressió social cap a les parelles per formalitzar la relació i adquirir així un altre estatus ha deixat d'exercir-se i no només són tolerades aquestes relacions informals sinó que gaudeixen de la mateixa consideració que pugui tenir un matrimoni formal.

L'evolució de les taxes de matrimonialitat a les Illes Balears i a la resta de comunitats autònomes posen en relleu aquest fenomen. S'ha passat a la nostra comunitat d'una taxa de 8,42 per mil habitants l'any 1975 a una de 4,39 l'any 2005. Aquesta xifra és quatre dècimes inferior a la taxa estatal, que l'any 2005 se situava en el 4,39.

Entre els qui decideixen adquirir el compromís formal matrimonial, s'ha produït un canvi especialment intens. Així, el matrimoni catòlic, que era preponderant al llarg del segle XX, és de cada cop menys freqüent al segle XXI. Només entre el 2001 i el 2006 el matrimoni catòlic ha passat de representar el 62,7% del total de matrimonis celebrats a només el 45,7%. És, a més, previsible que aquesta tendència encara continuï i es produeixi una pèrdua de pes percentual en aquest tipus d'enllaços, tot i que en part es com-

pensarà per fluxos de població immigrant que prové de llocs de profundes arrels catòliques (Perú, l'Equador...).

Un altre factor important que s'extreu de l'anàlisi de les unions matrimonials és que de cada cop es produeixen a edats més avançades. L'edat mitjana del primer matrimoni ha augmentat de manera significativa, com també l'edat mitjana de matrimoni, que ha augmentat del 1975 al 2005 entre 7 i 8 anys de mitjana. (Vegeu les dades de l'apartat de matrimonialitat.)

Han augmentat també considerablement els matrimonis entre espanyols i persones d'altres nacionalitat i també entre dos membres de nacionalitats estrangeres, sobretot com a conseqüència dels intensos fluxos migratoris internacionals recents.

El canvi recent més significatiu en la matrimonialitat a l'Estat espanyol deriva de la Llei 13/2005, d'1 de juliol, que modifica el Codi civil en aquesta matèria. Així, es permet per primera vegada a l'Estat la celebració de matrimonis entre persones del mateix sexe. Tot i que la sèrie de dades disponibles és més aviat curta, no sembla que aquesta sigui l'opció preferida de convivència per les parelles homosexuals existents, que, val a dir-ho, no se sap quantes són. El 2006 només es produïren 94 enllaços entre homes i 52 entre dones, encara que hi ha hagut un cert increment respecte a les 35 unions entre homes i les 12 entre dones que es produïren d'ençà de l'aprovació de la llei l'any 2005. Sembla, per tant, que hagi estat més un front per a la igualtat de drets davant la lli-

bertat sexual que una batalla per aconseguir un dret que realment es desitjà exercir de manera massiva.

2.3.3. LES DISSOLUCIONS MATRIMONIALS

Un fenomen palès és l'augment de les ruptures de les relacions de parelles establertes contractualment. Els canvis en la legislació han fet que en aquests darrers 10 anys mentre que el nombre de separacions es manté estable, el nombre de divorcis s'hagi duplicat a les Illes Balears. A més, els divorcis que abans apareixien menys freqüents que les separacions ocupen ara el primer lloc com a modalitat de dissolució matrimonial. L'any 2005 es produïren 1.577 separacions i 2.244 divorcis. S'ha de dir, a més, que hi ha una tendència creixent a arribar a les dissolucions per acord mutu i no per causa legal, com es produïa en un principi. És, així mateix, cada cop més freqüent, que s'arribin a acords de tutela compartida dels fills i que no s'utilitzin com un recurs de pressió emocional en contra de l'altre membre de l'exparella.

Efectes sobre la natalitat

Els canvis en les relacions de convivència i la matrimonialitat impliquen també canvis profunds en la natalitat. En general, els podem resumir en dos fets: el primer, l'endarreriment a l'hora tenir el primer i, el segon, la reducció del nombre total de fills per les expectatives de futur que els pares hi posen, que impliquen costos molt elevats per unitat.

El desig de paternitat sembla però de cada cop més difícil de materialitzar per a una part important de parelles. Així, l'incre-

ment de les parelles sotmeses a tractaments per aconseguir ser pares o el recurs de l'adopció en són mostres paleses.

Les dificultats per conciliar la vida familiar i la professional

Ens trobam en una societat en què, per desig i per necessitat, una part considerable de les dones treballen. El model econòmic de l'arxipèlag, fonamentat principalment en el sector serveis, afavoreix que les dones trobin una implantació fàcil en el mercat laboral, cosa que fa que la taxa d'activitat femenina sigui a les Illes superior a la mitjana estatal. Aquesta incorporació, important i desitjable des d'un punt de vista de la igualtat social, introdueix dificultats quan arriben els fills, atès que s'hi ha de destinar un temps de què no es disposa per dedicar-lo a tasques remunerades o una inversió econòmica important (guarderies, activitats extraescolars...). Aquesta situació, juntament amb els desigs de mantenir un estàndard de vida (i de despesa) elevat, repercuteixen en la decisió de no crear famílies nombroses. Però la vida familiar no es redueix només als fills, també hi ha altres membres dependents que poden necessitar atenció més o menys permanent. Aquesta situació s'incrementarà en el futur per l'increment de la població envellida i molt envellida que necessitarà atenció familiar directa. En edats avançades s'incrementen de manera geomètrica els processos degeneratius físics i mentals que condueixen a situacions de dependència.

Tot i això, les legislacions recents volen potenciar tant a l'Administració pública com a les empreses privades que es puguin atendre amb més facilitat les necessitats de desenvolupament professional, per un costat, i de desenvolupament personal i familiar, per l'altre. Una certa flexibilitat horària, més facilitat en excedències o permisos no retribuïts en el lloc de feina... són algunes mesures que poden afavorir-ne la conciliació.

D'acord amb les dades obtingudes per l'enquesta de l'INE sobre aquest aspecte, destaca pel cas de les Illes el menor pes entre les comunitats autònomes de les persones d'entre 16 i 64 anys que declaren poder fer-se càrrec regularment de l'atenció de persones dependents. Aquest fet deriva de l'escàs percentatge de dones que en poden fer-se càrrec, fet que deriva de l'alta taxa d'activitat de les dones, que és, com hem dit, la més alta de l'Estat. Contràriament, sembla que a la nostra comunitat autònoma és on hi ha més facilitat per atendre de manera puntual situacions de necessitat familiar. Hipotèticament, aquest fet és conseqüència de la reduïda dimensió del territori, que facilita els desplaçaments per atendre les necessitats familiars i incorporar-se al lloc de feina i també per la reduïda dimensió de moltes empreses, que permeten tenir un tracte més flexible amb els treballadors i adaptar la plantilla i els torns a les necessitats familiars puntuals.

3

SALUT I SERVEIS SANITARIS

RESUM

El total de la despesa sanitària el 2006 és de 1.034,79 milions d'euros, xifra que representa un increment del 5,56%. La despesa per habitant ha estat de 1.033,69 euros. Destaca també el finançament del fons per a la gestió de la incapacitat temporal, el fons de cohesió sanitària, el fons per al desenvolupament de polítiques de cohesió i estratègies en salut i el fons del programa de formació continuada en l'ús racional del medicament. El nombre de beneficiaris amb targeta sanitària és d'1.031.611 persones, xifra que representa un increment del 4,18%.

La taxa de mortalitat, segons les dades provisionals de què disposem, s'ha situat en les 7,19 defuncions per cada mil habitants (7,5 l'any 2005). Les Illes Balears presenten una de les taxes brutes de mortalitat més baixes de l'Estat, només superada per les Canàries, la Comunitat Valenciana, Madrid i Melilla.

L'any 2006 el patró de la mortalitat ha seguit la tendència dels anys anteriors pel que fa a les causes relacionades amb la degeneració de l'organisme que té a veure amb l'edat i amb els hàbits dels individus (alimentació, activitat esportiva, etc.). Les malalties del sistema circulatori són les causes de mort principals a les Illes Balears. Altrament, l'esperança de vida dels homes és de 73,1 i la de les dones, de 81,2 anys.

Segons les dades de la Gerència del 061, a les Balears es varen produir 4.395 assistències per accidents de trànsit, seixanta-tres més que l'any anterior. De fet, els accidents de trànsit són una de les primeres causes de mort, que són els que causen una taxa més elevada d'anys potencials de vida perduts. L'evolució de l'epidèmia de la sida presenta un patró similar al de la resta d'Espanya, amb una baixada progressiva des de l'any 1996. El nombre d'interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) és de 2.768, dos-cents vuitanta-vuit més que l'any anterior, amb una edat mitjana de 27,1 anys. Amb relació a les malalties de declaració obligatòria de moderada o alta incidència es mantenen dins els límits esperats i en segons quins casos menys que els esperats, excepte per les malalties com la leishmaniosi, la sífilis i altres hepatitis víriques.

Sense comptar el personal dels centres concertats, al final de l'any 2005 hi havia 12.859 empleats.

Cal destacar que les Illes Balears presenten una taxa de donació de 42 donants per milió de població, xifra molt superior a la global per a tot Espanya, que és de 33,8. Això situa a les Illes Balears entre les primeres de totes les comunitats autònomes.

3.1.

PANORAMA DE LA SALUT

Aquest apartat es divideix en sis subapartats, que analitzen la mortalitat, la morbiditat, els accidents, la sida, les interrupcions voluntàries del embaràs i les malalties de declaració obligatòria.

3.1.1. LA MORTALITAT

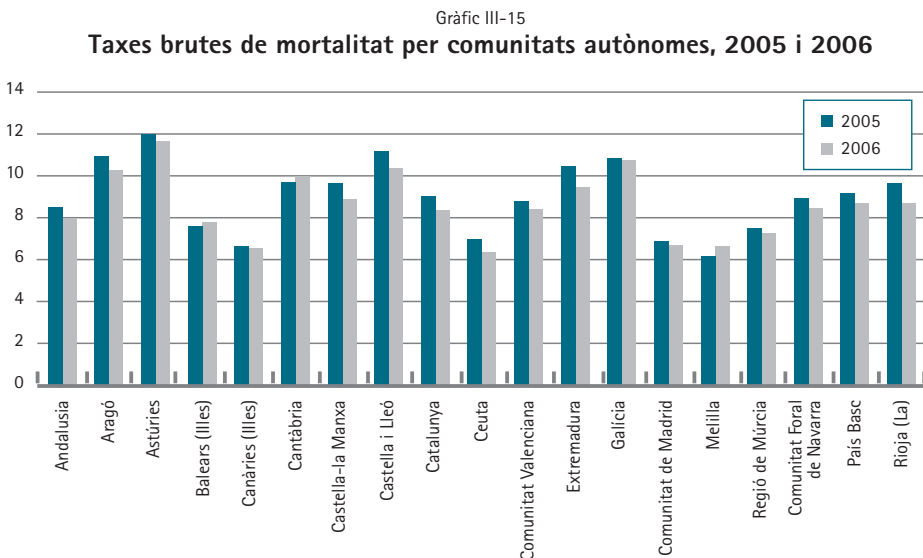
Segons les dades de què es disposa actualment, dades provisionals de l'any 2006 de l'Institut Balear d'Estadística, el nombre de defuncions ha estat de 7.157, la qual cosa representa una disminució de 114 morts respecte de l'any 2005. La taxa bruta de mortalitat, segons les mateixes dades, ha passat, per tant, de 7,50 per mil habitants l'any 2005 a 7,19 (provisional) l'any 2006. (Vegeu el quadre III-23.)

Pel que fa a la comparació de les taxes brutes de les distintes comunitats autònomes, en ordre creixent, l'any 2000 les Balears ocupaven l'onzè lloc, mentre que els anys 2005 i 2006 van ocupar el catorzè. (Vegeu el gràfic III-15.)

Per grans grups de malalties, el 2006 (dades definitives) la primera causa de mort són les malalties del sistema circulatori, seguides dels tumors i, a molta distància, de les malalties respiratòries.

QUADRE III-23. TAXES BRUTES DE MORTALITAT PER 1.000 HABITANTS (2000-2006)							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Illes Balears (IBAE)	9,05	8,46	8,25	8	7,39	7,5	7,13
Illes Balears (INE)	9,02	8,43	8,28	9,03	7,46	7,57	7,83
Espanya (INE)	8,97	8,87	8,95	9,16	8,71	8,93	8,42

Font: l'Institut Balear d'Estadística.

Font: IBAE i elaboració pròpia.

Per sexes, en els homes els tumors ocupen el primer lloc, seguits de les malalties del sistema circulatori, mentre que en les dones l'ordre és invers, malalties circulatòries en primer lloc i tumors després. (Vegeu el quadre III-24.)

En comparar l'evolució dels percentatges que representen les defuncions per les principals causes de mort des de l'any 1999 fins a l'any 2006 en ambdós sexes, veiem que les quatre primeres causes són les mateixes: en primer lloc, les malalties

del sistema circulatori; en el segon lloc, els tumors, i, a molta distància, les dels sistemes respiratori i digestiu. En els homes, els tumors han passat a ser la primera causa de mort, a poca distància de les malalties del sistema circulatori; en les dones el sistema circulatori continua ocupant el primer lloc, seguit dels tumors. (Vegeu els gràfics III-16 i III-17.)

Segons les dades provisionals de l'Institut Balear d'Estadística, l'any 2006 a les Illes Balears l'edat mitjana total de mort per

QUADRE III-24. DEFUNCIONS PER GRANS GRUPS DE MALALTIES (2005)

	Nre. de defuncions		
	Total	Homes	Dones
Malalties infeccioses i parasitàries	128	78	50
Tumors	1.988	1.203	785
Malalties de la sang i òrgans hematopoètics	29	11	18
Malalties endocrines, nutricionals i metabòliques	226	94	132
Trastorns mentals i del comportament	233	86	147
Malalties de sistema nerviós	329	124	205
Malalties del sistema circulatori	2.410	1.121	1.289
Malalties del sistema respiratori	620	369	251
Malalties del sistema digestiu	332	170	162
Malalties de la pell i del teixit subcutani	17	2	15
Malalties del sistema osteomuscular i del teixit conjuntiu	71	19	52
Malalties del sistema genitourinari	257	123	134
Certes afeccions originades en el període perinatal	15	8	7
Malformacions congènites, deformitats i anomalies cromosòmiques	14	10	4
Síntomes, signes i estats morbosos mal definits	179	89	90
Causes externes de traumatismes i enverinaments	309	238	71
Total de causes	7.157	3.745	3.412

Font: IBAE i elaboració pròpia.

totes les causes és de 76,97 anys; en els homes, és de 73,10 anys, i en les dones, de 81,22 anys. Aquestes xifres són molt semblants a les dels anys anteriors, sobretot en el cas dels homes.

3.1.2. LA MORBIDITAT*

En els hospitals públics, durant l'any 2006 es feren 69.828 altes. El diagnòstic més freqüent entre els ingressos fou el del part vaginal sense complicacions. Entre els procediments diagnosticoterapèutics que generaren major consum de recursos, destaquen les cataractes, els processos

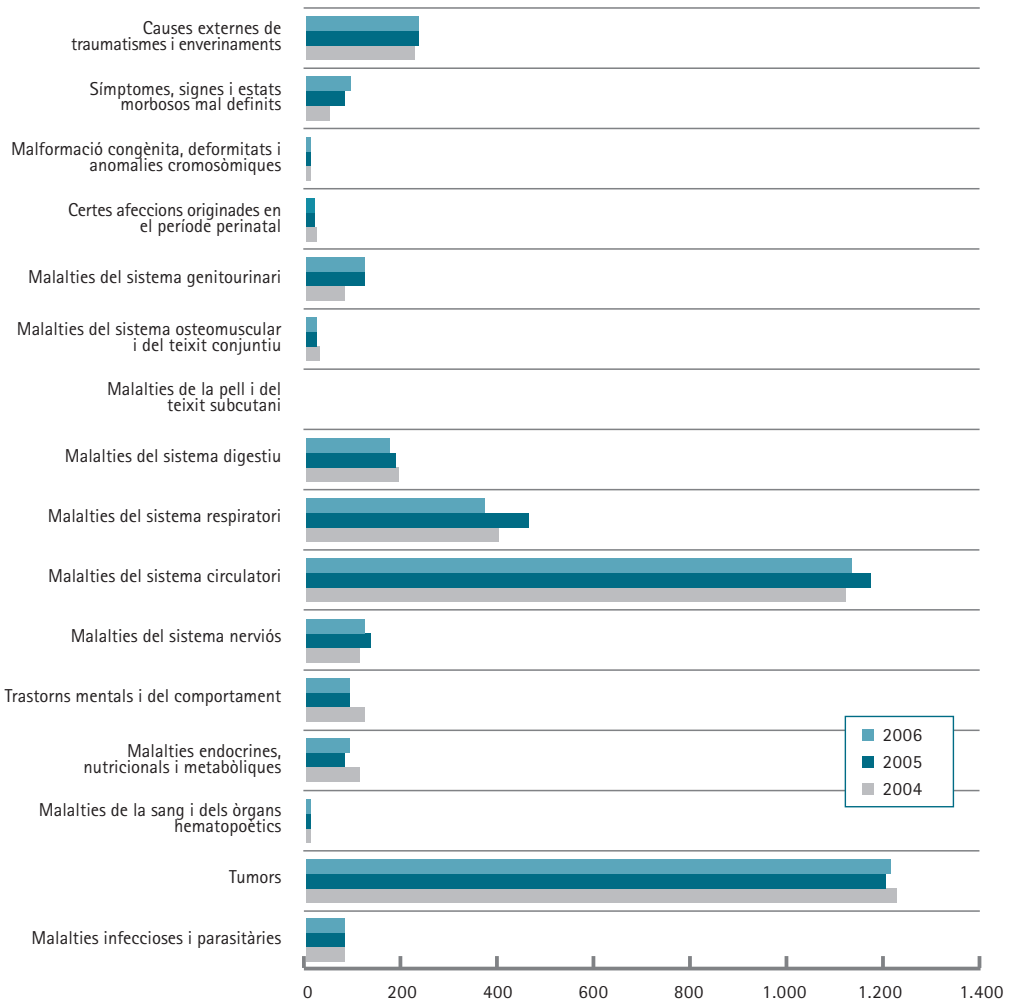
respiratoris aguts, seguits dels trastorns del sistema nerviós, les psicosis, la insuficiència cardíaca, l'accident vascular cerebral, l'hèrnia inguinal i la fimosi.

3.1.3. ELS ACCIDENTS

Els accidents de trànsit són una de les primeres causes de mort i són els que causen una taxa més elevada d'anys potencials de vida perduts. Segons les dades de la Gerència del 061 de l'Ib-Salut, a les Balears es produïren 4.395 assistències per accidents de trànsit l'any 2006, 63 més que l'any anterior.

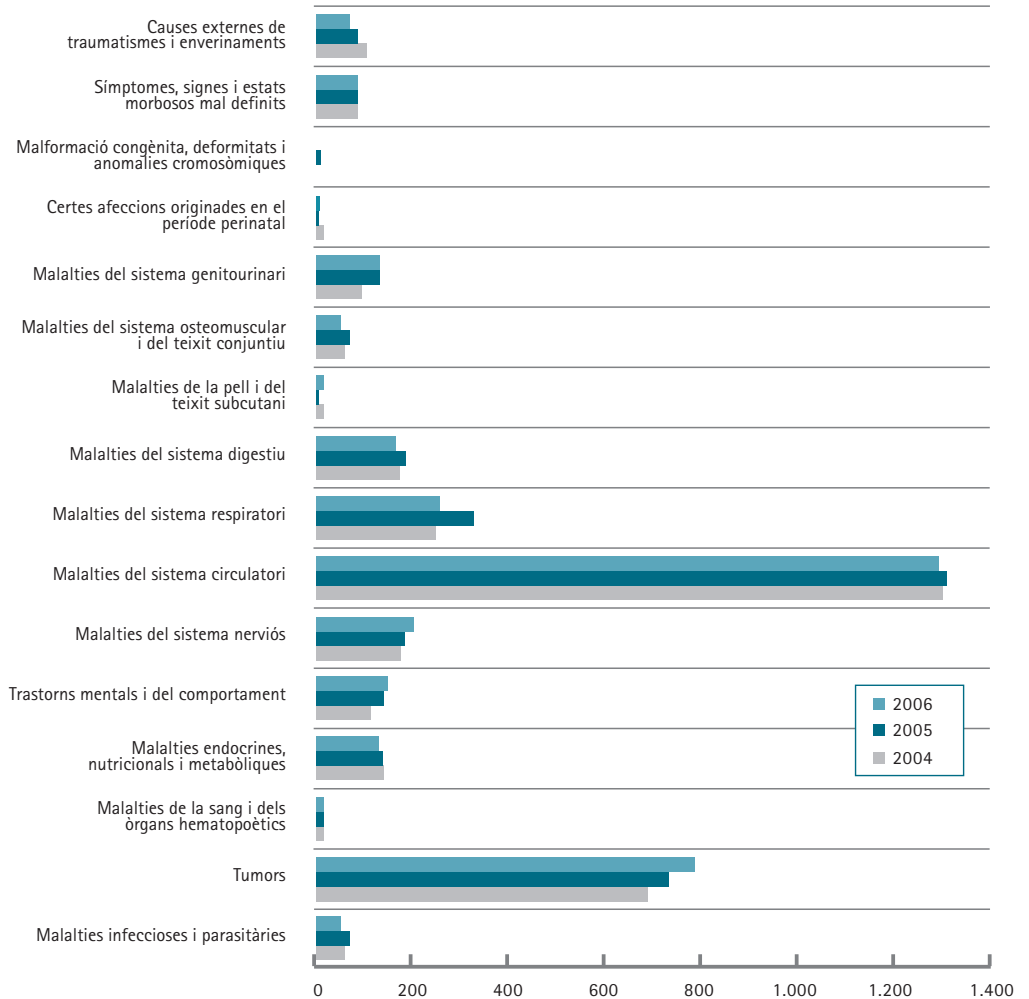
* La morbiditat és la quantitat de persones que són afectades per una certa patologia.

Gràfic III-16
**Distribució del nombre de defuncions per
 grans grups de malalties. Homes 2004-2006**

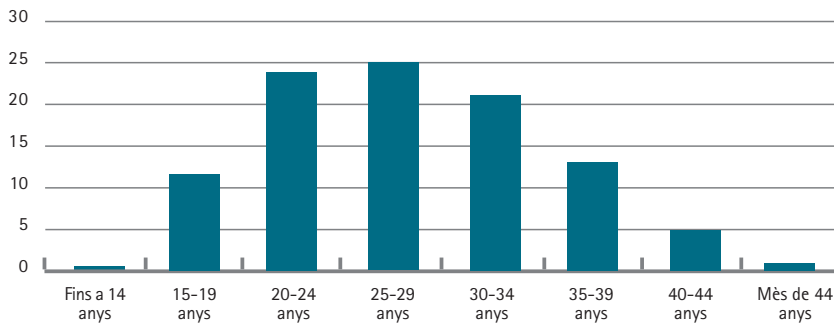
Font: IBAE.

Gràfic III-17
**Distribució del nombre de defuncions
per grans grups de malalties. Dones 2004-2006**

Font: IBAE.

Gràfic III-18
IVE realitzades a les Illes Balears, any 2006.
Distribució per grups d'edat

Font: Elaboració pròpia

3.1.4. LES MALALTIES DE DECLARACIÓ OBLIGATÒRIA

Els casos detectats de la majoria de les malalties de declaració obligatòria de moderada o alta incidència durant el 2006 es mantenen dins els límits esperats (índex epidèmic acumulat entre 0,75 i 1,25), o menys que els esperats (índex epidèmic acumulat menor que 0,75), excepte per a les malalties següents: leishmaniosi (35 casos —1 cas menys que l'any 2005— amb un índex de 3,50), sífilis (84 casos —32 més que l'any 2005— amb un índex de 2,10) i altres hepatitis víriques, bàsicament per virus C (33 casos —11 més que el 2005— amb un índex de 1,50).

La tuberculosi continua dins els límits esperats, tot i que la forma pulmonar ha disminuït respecte del 2005 (125 casos, 17 menys que el 2005, amb un índex de 0,91).

Destaca la disminució de la parotiditis, després dels brots dels anys precedents (52 casos, amb un índex de 0,45) i del grip (4.655 casos, amb un índex de 0,24), que ha presentat la incidència més baixa des de l'inici del registre l'any 1982.

Pel que fa a les Illes, la comparació directa de les taxes insulars amb la global és poc valorable, ja que el pes poblacional de Mallorca fa que la taxa global estigui molt influïda per la taxa d'aquesta illa, per la qual cosa, tret d'alguns casos excepcionals en malalties de molt baixa incidència, entre aquestes dues taxes hi ha molt poca diferència. Es pot destacar l'elevada incidència de la tuberculosi respiratòria (29,5 per 100.000), de la parotiditis (20,5 per 100.000) i de la legionel·losi (9,8 per 100.000) a Eivissa, i la menor incidència de la sífilis (4,5 per 100.000) i de la leishmaniosi (sense casos) a Menorca.

Globalment, els fets més destacables podrien ser el brot de parotiditis a Eivissa, la baixa incidència de grip, que ha coinci-

dit amb una temporada gripal 2005-2006 d'intensitat molt baixa, la tendència a l'augment del nombre de casos de leishmaniosi (dels 35 casos, 25 són formes cutànies i l'augment pot respondre en part a un artefacte per millora de la notificació) i de sífilis, l'estabilització d'infecció meningocòccica i legionel·losi, i la disminució de la tuberculosi a Mallorca.

3.1.5. LA SIDA

L'evolució de l'epidèmia de la sida a les Illes Balears presenta un patró similar a la resta d'Espanya, amb una baixada progressiva des de l'any 1996. Les darreres dades confirmen una disminució important de la incidència, que ha passat de 210 nous casos l'any 1995 a 109 l'any 2000, i a 43 l'any 2006. El nombre de defuncions també ha anat disminuint des de 141 l'any 1995 fins a 24 l'any 2005, i 3 l'any 2006 (dada provisional).

3.1.6. LES INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS

El nombre d'interrupcions voluntàries de l'embaràs que ha registrat el Servei d'Epidemiologia de la Conselleria de Salut que s'han dut a terme l'any 2006 és de 2.768; en xifres absolutes el nombre de casos ha augmentat en 288. Pel que fa a la comparació de les taxes de les distintes comunitats autònomes, l'any 2005 les Illes Balears ocupaven el segon lloc, amb una taxa de 12,57 per 1.000 dones de 15 a 44 anys (2,7 punts més alta que la mitjana nacional, que va ser de 9,6). Pel que fa a l'edat, la mitjana ha estat de 27,1 anys. (Vegeu el gràfic III-18.)

3.2.

ELS SERVEIS SANITARIS

En aquest apartat es tracta sobre els serveis sanitaris dividits en els punts següents: legislació, normativa i noves polítiques de salut, el finançament, l'assegurança sanitària, els recursos assistencials, l'activitat assistencial i els plans sanitaris.

3.2.1 LEGISLACIÓ, NORMATIVA I NOVES POLÍTIQUES DE SALUT

Entre la legislació més rellevant en matèria de salut, cal destacar l'aprovació de la Llei 1/2006, de 3 de març, de voluntats anticipades, el Reglament (Decret 39/2006, de 21 d'abril) de l'ens públic Servei de Salut de les Illes Balears, i la creació del defensor dels usuaris del Sistema Sanitari Públic (Decret 85/2006, de 29 de setembre).

Dins l'àmbit de la salut pública, s'ha aprovat l'Estratègia de la Sida a les Illes Balears (Decret 69/2006, de 21 de juliol), la modificació de la Comissió Institucional de Salut Mental, del Comitè Tècnic Assessor de les Illes Balears, i també la modificació del calendari de vacunacions sistemàtiques amb la creació del Comitè Assessor de Vacunacions.

Dins l'àmbit assistencial, destaquen l'aprovació del Decret de garanties dels termes màxims de resposta a l'atenció sanitària especialitzada programada i no urgent en el Servei de Salut de les Illes Balears (Decret 83/2006, de 22 de setembre), la creació de la Coordinació Autònoma de Salut de la Dona, i els

QUADRE III-25. DESPESA SANITÀRIA DEL SECTOR PÚBLIC			
	2006	2005	2004
Conselleria de Salut i Consum	27.460.904,36	26.784.344,86	25.161.346,60
Servei de Salut de les Illes Balears	1.007.329.360,10	969.494.444,91	822.052.596,38
TOTAL	1.031.790.264,46	994.262.606,69	847.213.942,98

Font: Conselleria de Salut i Consum.

acords del Consell de Govern sobre carrera professional i sobre conciliació de la vida familiar i la laboral.

3.2.2. FINANÇAMENT DE LA SALUT

El model vigent de finançament de la sanitat és fruit del Reial decret 1478/2001, de 27 de desembre, pel qual es varen traspasar a la comunitat autònoma de les Illes Balears les funcions i els serveis de l'Institut Nacional de la Salut, amb efectes de dia 1 de gener de 2002. Per fer el càlcul s'utilitza una fórmula de ponderació per comunitat autònoma segons les variables de població protegida, població major de 65 anys i insularitat, de la qual es resta la població que figura en el padró dia 1 de gener de cada any, els mutualistes dia 31 de desembre de l'any anterior (Grup de Treball sobre Població del Consell de Política Fiscal i Financera).

El pressupost inicial que es destinà a la sanitat pública fou d'1.031.163.885,00 euros, el 5,55% superior a l'any 2005. Si tan sols observam el Servei de Salut, el pressupost per a l'any 2006 fou d'1.004.687.418,00 euros, el 5,82% més que l'any 2005. La despesa sanitària de l'any 2006 se situa en 1.034.790.264,10 euros, el 5,56% més que l'any 2005,

coherent amb l'increment experimentat pel pressupost sanitari inicial. (Vegeu el quadre III-25.)

Durant l'any 2006, el Servei de Salut ha destinat a inversions reals i transferències de capital un total de 43.092.547,69 euros. La despesa per farmàcia (les receptes mèdiques de l'atenció primària) s'ha situat en 186.325.060,37 euros, similar a la de l'any 2005.

La despesa per habitant ha estat de 1.033,69 euros (tenint en compte les dades del padró dia 1 de gener de 2006 publicades mitjançant el Reial decret 1627/2006), davant els 1.011,32 euros de l'any 2005.

3.2.2.1 Població protegida i finançament

L'evolució de la població protegida en el període 1999-2005 mostra un increment de 161.187 persones, que representa un increment del 20,54% i dobla la mitjana nacional (10,39%). Balears és la comunitat autònoma que registra el major creixement de població protegida de tot l'Estat en aquest període, i una variació interanual mitjana del 3,16%, seguida per Múrcia, Canàries i Madrid, en aquest ordre. (Vegeu el quadre III-26.)

QUADRE III-26. POBLACIÓ PROTEGIDA

	Població protegida* 1999	Població protegida* 2005	Augment 2005/99	% 2005/99	TAM 2005/1999
Illes Balears	784.636	945.823	161.187	20,54%	3,16
Total CA	37.980.437	41.928.228	3.947.791	10,39%	1,66

Font: Ministeri de Sanitat i Consum, a partir de la població aprovada per l'INE en el Padró a l'1 de gener de cada any, restant les dades facilitades per les mutualitats de funcionaris sobre el seu col·lectiu protegit al 31 de desembre de l'any anterior.

A més del finançament general, destaquen altres fons de finançament, com el fons per a la gestió de la incapacitat temporal, el fons de cohesió sanitària, el fons per al desenvolupament de polítiques de cohesió i estratègies en salut i el fons del programa de formació continuada en l'ús racional del medicament. També cal recordar que a la II Conferència de Presidents s'acordà la implantació de mesures a les comunitats autònomes, per augmentar-ne el finançament i adoptar objectius de millora del control de la despesa. Així, l'any 2006 la comunitat autònoma va rebre 57.103 milers d'euros a causa de l'increment de la dotació del fons de cohesió sanitària, la dotació per compensació de la insularitat, la compensació de l'assistència a residents estrangers, la dotació pel Pla de qualitat i igualtat del Sistema Nacional de Salut, la dotació complementària per al finançament de l'assistència sanitària i la transferència anual derivada de l'increment de la imposició indirecta en el tributs d'alcohols i tabacs. Per una altra banda, s'han bestret 65.030 milers d'euros a compte de la liquidació definitiva del 2006.

En la població consumidora potencial de recursos del sistema sanitari balear usuària del sistema sanitari públic balear,

podem distingir els empadronats i la població flotant, és a dir, aquella que no consta als padrons oficials. Per a la nostra comunitat, destaquen dues fonts de finançament relacionades amb la població estrangera.

D'una banda, la relacionada amb els pensionistes estrangers que traslladen la seva residència a la nostra comunitat i que, no obstant això, no cotitzen a Espanya, i amb els formularis E 121. La contraprestació d'aquesta assistència es fa mitjançant mesures de finançament de la sanitat. La quantitat transferida a Balears per a l'exercici 2006 ha ascendit a 9.081,72 milers d'euros, el 3,44% sobre el total de quotes presentades a l'àmbit nacional.

D'altra banda, també destaca el grup de població d'estrangers que visiten temporalment la comunitat autònoma, que tenen dret a assistència sanitària a càrrec d'altres estats, de la Unió Europea o de països amb els quals Espanya té subscrits acords bilaterals en la matèria. La contraprestació d'aquesta assistència es fa a través del fons de cohesió sanitària. Les Illes Balears només varen rebre 3,1 milions d'euros per la compensació a desplaçats a càrrec d'altres estats, encara que el saldo net de Balears, facturació emesa menys

QUADRE III-27. DISTRIBUCIÓ DEL FONS DE COHESIÓ SANITÀRIA 2006

	Espanyols processos hospitalaris (GRD)	Espanyols procediments especials	Compensació desplaçats espanyols	Compensació per desplaçats a càrrec d'altres estats	TOTAL (en milers d'euros)
Illes Balears	—	—	—	3.103,11	3.103.11
TOTAL CA	65.826,06	9.413,12	75.239,18	23.794,27	99.033,45

Font: Ministeri de Sanitat i Consum, Direcció General de Cohesió del Sistema Nacional de Salut i Alta Inspecció. Informe Distribució del Fondo de Cohesión Sanitaria. Any 2006.

rebuda, l'any 2005 va ser de 3,9 milions d'euros, si bé es continua avançant en la implantació d'un sistema d'informació de la facturació internacional de la Seguretat Social per millorar-la. Destaca el fet que les tarifes entre estats no són uniformes. Balears no ha rebut mai cap import per la compensació a desplaçats espanyols. (Vegeu el quadre III-27.)

3.2.2.2. Problemàtica

La problemàtica que caracteritza el finançament de la sanitat pública balear pot concretar-se en tres punts clau:

- El fort creixement demogràfic registrat els últims anys a causa, fonamentalment, de la immigració, la qual cosa s'ha traduït a efectes pràctics en un augment de la població protegida.
- La importància de la població flotant perquè som una de les principals comunitats receptores de turisme, tant nacional com estranger.
- Els condicionaments derivats de la insularitat i l'important sobrecost que implica en consum de recursos sanitaris.

3.2.3. L'ASSEGURANÇA SANITÀRIA

En la població consumidora potencial de recursos del sistema sanitari balear usuària del sistema sanitari públic balear, podem distingir els empadronats i la població flotant, és a dir, la que no consta als padrons oficials.

El nombre de beneficiaris amb targeta sanitària dia 1 de gener de 2007 és d'1.031.611 persones. Aquesta xifra representa un increment del 4,18% des de l'1 de gener de 2006. (Vegeu el quadre III-28.)

Les targetes de persones sense recursos representen el 4,6% del total de les targetes sanitàries de les Illes Balears. El nombre dels nascuts a l'estranger ha augmentat en aproximadament un 16% des de l'1 de gener de 2006. Representen entorn d'un 17% del nombre total de targetes sanitàries. Aproximadament un 76% de les persones estrangeres són nascudes fora de la Unió Europea. Més d'un 25% dels usuaris nascuts a l'estranger són persones sense recursos.

3.2.4. ELS RECURSOS ASSISTENCIALS

El Servei de Salut de les Illes Balears és el proveïdor de serveis sanitaris, juntament amb altres organitzacions, com ara les fun-

QUADRE III-28. EVOLUCIÓ DE LA TARJETA SANITÀRIA DE L'ANY 1999 A L'ANY 2007

	Padró Illes Balears	TSI CAIB	TSI respecte Increment l'any anterior	% TSI sobre padró
1/1/07	—	1.031.611	4,18%	—
1/1/06	1.001.062	990.257	4,08%	98,92%
1/1/05	983.131	951.436	3,83%	96,78%
1/1/04	955.045	916.363	6,01%	95,95%
1/1/03	947.361	864.446	3,78%	91,25%
1/1/02	916.968	832.978	3,61%	90,84%
1/1/01	878.627	803.978	3,68%	91,50%
1/1/00	845.630	775.422	1,66%	91,70%
1/1/99	821.820	762.785	—	92,82%

Font: IB-Salut.

dacions sanitàries, les empreses públiques i empreses i institucions privades amb finalitat de lucre o no, que el servei ha concertat.

A continuació es detalla de qui depenen a les Illes els proveïdors assistencials de l'atenció primària (AP) i de l'atenció especialitzada (AE):

PROVEÏDORS ASSISTENCIALS PÚBLICS

• ÀREA SANITÀRIA DE MALLORCA

Atenció primària:

40 centres de salut. Ib-Salut

Atenció especialitzada:

Hospital Universitari de Son Dureta. Ib-Salut
Complex Hospitalari de Mallorca. GESMA
Fundació Hospital de Son Llätzer
Fundació Hospital de Manacor

• ÀREA SANITÀRIA D'EIVISSA I FORMENTERA

Atenció primària:

5 centres de salut. Ib-Salut

Atenció especialitzada:

Hospital de Can Misses. Ib-Salut

• ÀREA SANITÀRIA DE MENORCA

Atenció primària:

4 centres de salut. Ib-Salut

Atenció especialitzada:

Hospital Verge del Toro. Ib-Salut

A més, cal afegir-hi, com a proveïdors assistencials, els centres concertats següents:

PROVEÏDORS ASSISTENCIALS CONCERTATS

• ÀREA SANITÀRIA DE MALLORCA

Hospital de Sant Joan de Déu
Hospital de la Creu Roja

• ÀREA SANITÀRIA D'EIVISSA I FORMENTERA

Clínica Nostra Senyora del Roser

• **ÀREA SANITÀRIA DE MENORCA**

Clínica Menorca

Recursos humans

Durant l'any 2006 estaven adscrits al Servei de Salut un total de 12.859 treballadors, inclosos dins tots el tipus de contractació, és a dir, fix, interí o eventual. Sobre això cal remarcar que per obtenir les dades de contractació eventual s'ha aplicat un termini mitjà segons el nombre de dies de contracte dividit per un mes (30 dies).

Així, sense comptar el personal dels centres concertats, a final de l'any 2006 hi havia 12.859 empleats, 4.099 (31,8%) dels quals treballen a l'Hospital de Son Dureta; 159 (1,2%) són del 061; 2.049 (16%) fan feina a l'Atenció Primària de Mallorca (inclosos sanitaris locals); 942 (7,3%), a l'Àrea de Salut de Menorca; 1.248 (9,7%), a l'Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera; 1.453 (11,3%), als serveis centrals de GESMA (883 com a personal d'empresa i 570 com a personal de l'Administració autonòmica); 2.691 (20,9%), a les fundacions hospitalàries de Manacor i Son Llätzer, i 218 (1,7%) als serveis centrals de l'Ib-Salut, que inclou el personal de l'Administració de la Comunitat Autònoma.

Pel que fa a les plantilles del personal que treballa en els diferents centres sanitaris, amb la sol·licitud prèvia corresponent de les gerències segons les necessitats assistencials, s'han incrementat de la manera següent.

A l'atenció primària, s'han creat 44 noves places de personal (incloent-hi totes les categories professionals): 25 a Mallorca, 15 a Eivissa i 4 a Menorca.

A l'atenció especialitzada destaca l'augment de personal a les fundacions Hospital de Son Llätzer i Hospital de Manacor, amb 187 places noves (37 corresponen a FEA) i 72 places noves (23 corresponen a FEA), respectivament.

3.2.4.1. Els recursos de l'atenció primària

El procés de reforma de l'atenció primària començà a les Illes Balears, com a la resta de l'Estat, l'any 1984. Ha significat que el primer nivell d'atenció sanitària del model tradicional de consultoris s'ha transformat en un nou model que es basa en equips multidisciplinaris de professionals que treballen en els centres de salut.

El 31 de desembre de 2006 hi havia 49 centres de salut. A més dels centres de salut, hi ha consultoris sanitaris o unitats bàsiques de salut (UBS) que depenen dels centres de salut. A Balears, entre centres de salut i unitats bàsiques, l'any 2006 es comptabilitzen 153 punts assistencials.

Els 153 punts assistencials estan distribuïts per tot el territori, la qual cosa fa que l'atenció primària sigui molt accessible als ciutadans. (Vegeu el quadre III-29.)

Al llarg de l'any 2006 s'han fet obres de millora a moltes dependències de distints centres d'atenció primària: CS Alcúdia,

QUADRE III-29. RECURSOS DE L'ATENCIÓ PRIMÀRIA (2006)

	Illes Balears	Mallorca	Eivissa-Formentera	Menorca
Centres de salut (EAP)	49	40	5	4
Consultoris (UBS)*	104	85	12	7
Unitat infantil i juvenil	4	2	1	1
Unitat de trastorns de la conducta alimentària UTCA	1	1	0	0
Unitats de salut mental	10	8	1	1
Unitats d'atenció a la dona	20	17	1	2
Unitats de fisioteràpia	18	11	4	3
Unitats de salut bucodental	12	8	2	2
Serveis d'urgències (SUAP)	6	4	1	1
Punts d'atenció continuada (PAC)	29	22	4	3
Metges de família	461	371	52	38
Pediatres	122	100	13	9
Infermers (sense els infermers obstetricoginecològics)	453	364	50	39
Altres sanitaris				
Personal no sanitari				
TOTAL				
Població (>14 anys) per cada metge de família	1.962	1.861	2.016	2.009
Població (<14 anys) per cada pediatra	1.344	1.178	1.397	1.459
Població amb targeta per cada infermer	2.328	2.221	2.469	2.295

* Consultori és la denominació actual de les unitats bàsiques de salut segons la Sotsdirecció General de l'Institut d'Informació Sanitària del Ministeri de Sanitat.

Nota: No inclou personal no sanitari.

Font: Gerència d'Atenció Primària i Ib-Salut.

UBS Ariany, CS Camp Redó, UBS Establiments, UBS Son Sardina, CS Calvià, CS Son Ferriol, UBS Sant Jordi, CS Casa del Mar, CS Coll d'en Rabassa, UBS Can Pastilla, UBS Muntanya, CS S'Escorxador, CS Emili Darder, CS Esporles, CS Inca, CS A. Bennàssar, CS Arenal, USM Cruz Roja Infantojuvenil, CS

Llucmajor, CS Marratxí (Martí Serra), CS Son Gotleu, CS Son Serra, CS Manacor, CS Felanitx, CS Pollença, CS Rafal Nou, UBS Búger, CS Santa Catalina, CS Santanyí, CS Son Pizà, CS Son Servera, CS Sóller, CS Trencadors, UBS Badia Gran i CS Valldargent.

Als centres de salut, a més de consulta mèdica, pediàtrica i d'infermeria, es presten altres serveis assistencials denominats «unitats de suport», en concret:

- 20 unitats d'atenció a la dona.
- 18 unitats de fisioteràpia.
- 12 unitats de salut bucodental per atendre tots els infants de la comunitat.
- 10 unitats extrahospitalària de salut mental, 4 de les quals són unitats infantojuvenils, a més la unitat de trastorns de conducta alimentària, que dóna suport a primària (ubicada a Son Dureta).
- L'atenció extrahospitalària urgent es presta en 35 dispositius (6 SUAP i 29 PAC) d'urgències de l'atenció primària i té 11 unitats de transport medicalitzat avançat, a més de tres ambulàncies de suport avançat sense personal sanitari, 40 ambulàncies de transport individualitzat i 65 de transport col·lectiu, tot coordinat des del centre regulador 061.
- També s'han consolidat les activitats dels equips de suport d'atenció domiciliària (ESAD), que col·laboren amb els professionals de l'atenció primària per atendre els pacients terminals i els crònics que requereixen una atenció domiciliària complexa. Per als malalts terminals de càncer, a més, hi ha dos equips a Mallorca i un a Eivissa, dependents de l'Associació Espanyola contra el Càncer.

Durant l'any 2006, s'ha produït un increment del nombre de targetes sanitàries per professionals, per l'increment absolut

del nombre de targetes. Aquest increment afecta sobretot la població major de 14 anys atesa pels metges de família.

3.2.4.2. Els recursos de l'atenció especialitzada

En relació amb els recursos d'atenció especialitzada de l'any 2006 cal esmentar que s'han anat consolidant les iniciatives posades en marxa durant el període posttransferencial. L'any 2006 es continua produint una disminució en les demores quirúrgiques. Aquest fet es pot atribuir a les mesures d'eficiència preses en els hospitals d'aguts. S'ha consolidat la incorporació del bloc quirúrgic de l'Hospital General i els concerts per a l'activitat quirúrgica a la Creu Roja i a Sant Joan de Déu.

Per altra banda, s'ha avançat en l'habilitació d'equips que permetin donar resposta a l'evolució del centres del complex sanitari com a centres de subaguts i crònics.

S'ha continuat treballant amb els centres concertats privats que complementen l'activitat assistencial de l'Ib-Salut, per contribuir a facilitar l'accessibilitat dels ciutadans a l'assistència sanitària, especialment en unitats de llarga estada i amb la realització de proves complementàries d'alta tecnologia, els quals, amb 1.141 llits, representen el 35% del total de la planta hospitalària. L'activitat concertada privada representa el 3,25% del pressupost de despesa consolidada de l'Ib-Salut. (Vegeu "Catàleg d'hospitals de les Illes Balears 2006". Govern de les Illes Balears i el quadre III-30. Al CD-card (quadre A III S-1) es pot consultar la classificació de dotacions dels hospitals públics i privats a 31 de desembre de 2005.).

QUADRE III-30. RECURSOS DE L'ATENCIÓ ESPECIALITZADA (2006)

	Illes Balears	Mallorca	Eivissa-Formentera	Menorca
Hospitals				
Servei de Salut de les Illes Balears	8	6	1	1
Privats benèfics	2	2	0	0
Privats no benèfics	14	10	1	3
Altres	1	0	1	0
Total	25	18	3	4
Llits				
Servei de Salut de les Illes Balears	1.937	1.629	189	119
Privats benèfics	277	190	0	0
Privats no benèfics	1091	926	87	78
Altres	206	0	166	0
Total de llits	3.511	2.785	442	197
Altres instal·lacions del Servei de Salut de les Illes Balears				
Llocs d'hospital de dia	103	76	19	8
Sales d'operacions	49	42	4	3
Paritoris	13	9	2	2

Font: Ib-salut.

Respecte dels dos hospitals privats benèfics concertats, l'Hospital de la Creu Roja ha continuat amb l'activitat quirúrgica, en general poc complexa, i els llits de crònics. L'Hospital de Sant Joan de Déu té una unitat de traumatologia i d'ortopèdia amb dues sales d'operacions i una unitat neurològica vascular, que han mantingut el nivell de serveis.

Ha continuat igual el concert pel que fa a la neurocirurgia i la cirurgia maxil·lofacial i ressonància amb la Clínica Nostra Senyora del Rosari, a Eivissa; a Menorca es manté el concert amb alguns serveis quirúrgics de la Clínica Menorca, de Ciutadella, i la ressonància nuclear magnètica amb la Clínica Menorca de Maó. (Vegeu el quadre III-31.)

3.2.5. L'ACTIVITAT ASSISTENCIAL

En aquest apartat es tracta l'activitat assistencial i es subdivideix en dos grans blocs:

- Activitat de l'atenció primària.
- Activitat hospitalària.

3.2.5.1. L'activitat de l'atenció primària

L'any 2006 es produïren uns 8.000.000 de visites a l'atenció primària de les Illes Balears. Més de la meitat d'aquestes visites varen ser als metges i als pediatres dels centres de salut. El 37,5% varen ser d'infermeria i el 8%, d'urgències. Aquests percentatges no han variat respecte de l'any anterior.

QUADRE III-31. ALTA TECNOLOGIA SANITÀRIA

Nom De L'hospital	Tac	Rm	Gam	Hem	Asd	Lit	Bco	Ali	Spect	Pet	Mamos	Do	Dial	Llits Inst.
Complex Assistencial Son Dureta	3	1	2	2	2	1	1	2	1	0	4	0	22	825
Hospital Can Misses	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	24	189
Fundació Hospital Manacor	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	12	230
Hospital Son Llàtzer	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	22	358
Hospital Mateu Orfila	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	13	143
Hospital Formentera	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	15
Hospital Inca	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	15	141
Hospital General de Mallorca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	75
Hospital Psiquiàtric	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	170
Hospital Joan March	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	95
Hosp. Res. Assistida Cas Serres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	166
Mutua Balear	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40
Hospital de La Creu Roja Espanyola	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84
Hospital Sant Joan de Déu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	98
Sanitaria Balear, SA	1	2	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	205
Clínica Juaneda	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	109

Continua

QUADRE III-31. ALTA TECNOLOGIA SANITÀRIA

Nom De L'hospital	Tac	Rm	Gam	Hem	Asd	Lit	Bco	Ali	Spect	Pet	Mamos	Do	Dial	Llits Inst.
Clínica Femenia, SA	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	95
Policlínica Miramar	2	3	1	2	1	1	0	1	0	0	1	1	29	215
Pol. Ntra. Sra. del Rosari, SA	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	87
Clínica Menorca, SL	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	31
Hospital General de Muro, SL	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	84
Hospital d'Alcúdia	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32
Pol. Verge de Gracia, SA	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	25
Clínica Palmplanas	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	156
Total	19	12	5	8	6	5	1	3	3	1	18	5	140	3.668

Llits públics, 2.407. Llits privats, 1.461 (inclou les dotacions del nous hospitals públics).

Abreviatures:

- TAC (Tomografia axial computeritzada)
- RM (Ressonància magnètica)
- GAM (Gammacàmera)
- HEM (Sala d'hemodinàmica)
- ASD (Angiografia per substracció digital)
- LIT (Litotricia extracorpòria per ones de xoc)
- BCO (Bomba de cobalt)
- ALI (Accelerador de partícules)
- SPECT (Tomografia per emissió de fotons)
- PET (Tomografia per emissió de positrons)
- MAMOS (Mamografies)
- DO (Densitòmetres ossis)
- DIAL (Equips d'hemodiàlisi)

Font: Ib-Salut.

Les consultes mèdiques registren una clara tendència a l'alça. Així, els metges de família han fet 33,21 visites per dia (31,84 l'any 2005). Les consultes de pediatria registren una mitjana de visites per dia de 20,37 (18,99 l'any 2005). En infermeria s'observa una clara tendència a la baixa, amb 24,49 visites per dia l'any 2006 (29,54 el 2005), xifra propera al 20%

Pel que fa a la mitjana de visites per habitant i any (freqüentació), no destaquen canvis importants, amb una clara tendència a la baixa en infermeria: metges de família (4,65 el 2006 i 4,79 el 2005), pediatria (4,76 el 2006 i 4,60 el 2005), i infermeria (2,87 el 2006 i 3,20 el 2005).

Quant a l'activitat del 061, les telefonades han disminuït el 6,2% l'any 2006 respecte del 2005, i s'han atès el 10,6% menys de consultes mèdiques, mentre que les urgències ateses en AP no presenten variacions destacables.

3.2.5.2 L'activitat hospitalària

De l'anàlisi de les dades d'hospitalització del conjunt dels centres de l'Ib-Salut, comparades amb les de l'any 2005, podem concloure que s'ha produït un augment de les intervencions quirúrgiques del 5,6%, sobretot de les programades ambulatories, amb un augment del 12,6%. Destacam un descens dels ingressos per 1.000 habitants del 4,7%, i també un descens del nombre d'estades de l'1,8% i de l'índex d'ocupació del 2,3%.

Així mateix, l'activitat de consultes externes mostra una tendència a l'alça amb un increment del 4,8% del nombre total de consultes, motivat per l'increment de les successives i de les primeres en proporció similar.

Finalment, pel que fa a les dades dels hospitals de l'Ib-Salut, el nombre total de parts ha augmentat el 9,3% i el nombre total de cesàries ho ha fet en el 8,6%, amb la qual

QUADRE III-32. ACTIVITAT HOSPITALÀRIA (2006)

Hospitals públics d'aguts	2006	2005	% var. 06/05
Hospitalització			
Llits funcionants	1.623,00	1.614,00	0,60%
Llits per 1.000 habitants	1,64	1,7	-3,40%
Ingressos totals	70.706	71.285	-0,80%
Ingressos urgents	50.244	49.775	0,90%
Ingressos per 1.000 habitants	71,4	74,92	-4,70%
Estades	491.422	500.384	-1,80%
Índex ocupació	83	84,9	-2,30%
Pressió d'urgències	71,1	69,8	1,80%
Activitat quirúrgica			
Intervencions programades amb ingrés	16.722	16.800	-0,50%
Intervencions urgents amb ingrés	9.152	9.109	0,50%
Intervencions ambulatories programades	24.227	21.524	12,60%

Continua

QUADRE III-32. ACTIVITAT HOSPITALÀRIA (2006)

Hospitals públics d'aguts	2006	2005	% var. 06/05
Hospitalització			
Intervencions ambulatories urgents	862	833	3,50%
Total intervencions	50.963	48.266	5,60%
Intervencions totals per 1.000 habitants	51,5	50,7	1,40%
Consultes			
Primeres	403.528	385.128	4,80%
Successives	757.680	729.165	3,90%
Total consultes	1.161.208	1.114.293	4,20%
Successives/primeres	1,9	1,9	0,00%
Primeres Consultes per 1.000 habitants	407	405	0,70%
Urgències			
Urgències ateses	385.030	366.750	5,00%
% urgències ingressades	11,9	12,2	-2,10%
Urgències per 1.000 habitants	388,8	385,5	0,90%
Altres			
Total parts (vaginals+cesàries)	7.891	7.218	9,30%
Cesàries	1.608	1.481	8,60%
% Cesàries/parts	20,4	20,5	-0,70%
Total èxits:	2.655	2.658	-0,10%
Hospitalització	2.318	2.316	0,10%
Urgències	337	342	-1,50%

Font: Ib-Salut.

cosa l'índex de cesàries i parts es manté entorn del 20%. (Vegeu el quadre III-32)

En relació a l'activitat hospitalària vegeu al CD-card la activitat dels hospitals públics i privats a 31 de desembre de 2005, la qual, també es desglossa per illes. (Vegeu el quadre A III S-2)

Malalties ateses en règim d'ingrés i ambulatori (atenció especialitzada)

Les malalties ateses amb més freqüència en règim d'hospitalització durant l'any

2006 són la insuficiència cardíaca, la coelitis, les pneumònies i les bronquitis cròniques descompensades. Les segueixen a poca distància els processos d'oclusió vascular a nivell de miocardi (infart agut de miocardi) i a nivell cerebral (accidents vasculars cerebrals), l'hèrnia inguinal i la fractura de coll de fèmur. Entre els 15 diagnòstics més freqüents es recullen més del 20% dels diagnòstics principals a l'alta.

Entre els diagnòstics dels processos atesos en règim ambulatori, cal destacar les catàctes (fraquetomia i reposició de la lent

QUADRE III-33. MALALTIES ATESES EN RÈGIM D'INGRÉS PER FREQUÈNCIA DECREIXENT (ATENCIÓ ESPECIALITZADA)

Diagnòstics principals	nre.	%
Insuficiència cardíaca	1.440	2,01
Colelitiasis	1.383	1,93
Pneumonia organisme sense especificar	1.352	1,89
Bronquitis crònica	1.352	1,81
Bronquitis i bronquiolitis agudes	1.126	1,57
Infart agut miocardi	1.027	1,43
Oclusió d'arteries cerebrals	985	1,37
Hèrnia inguinal	937	1,31
Fractura del coll del fèmur	918	1,28
Osteoartrosis/malalties afins	844	1,18
Apendicitis aguda	755	1,05
Malaltia cardíaca isquèmica crònica	731	1,02
Alteracions d'uretra i vies urinàries	730	1,02
Diabetes <i>mellitus</i>	672	0,94

Font: CMBD 2006. Hospitals públics, codis diagnòstics majors, sense processos indefinits o fisiològics.

intraocular), que representen quasi el 25% dels diagnòstics ambulatoris, amb 5.737 casos, seguits, a gran distància, pels quists sebàcics (880), les neoplàsies cutànies i les fimosis. En aquest mateix sentit, 599 hèrnies inguinals foren tractades sense ingrés hospitalari. (Vegeu el quadre III-33.)

3.2.5.3. Llistes d'espera quirúrgica i consultes

De l'anàlisi de les dades de les llistes d'espera quirúrgica del període 2003-2006, crida l'atenció la important disminució durant l'any 2006, en comparació amb el 2005, tal com també ha passat amb la demora mitjana. És important esmentar que des de l'any 2004 cap pacient espera més de 6 mesos a ser intervingut. Des de 2004, el percentatge de pacients que esperen entre 5 i 6 mesos han disminuït progressivament i s'ha situat en un valor de 2,2 mesos l'any 2006. Durant

el 2006 el 80% de pacients són intervinguts en menys de 3 mesos.

Pel que fa a les consultes, hi ha un important descens de les llistes d'espera i demostra l'any 2004 respecte del 2003, es mantenen aproximadament estables l'any 2005, i tornen a disminuir de forma significativa l'any 2006.

Cal valorar totes aquestes dades en un entorn sanitari en el qual la població ha passat de 916.363 a 1.031.606 habitants, cosa que representa un augment del 12,5%. (Vegeu el quadre III-34.)

3.2.5.4. L'assistència socio sanitària

S'aplica el nou pla socio sanitari de les Illes Balears i definint les accions concretes que s'han d'emprendre en el futur, a llarg i mitjà termini.

QUADRE III-34. LLISTES D'ESPERA QUIRÚRGICA I CONSULTES, 2003-2006

	Desembre 2003	Desembre 2004	Desembre 2005	Desembre 2006
Activitat global llista d'espera quirúrgica				
LEQ	11.353	10.603	11.466	9.757
LEQ x 1.000 HAB	12,39	11,57	12,1	9,87
DEMORA MITJANA	67,53	73,37	63,4	58,14
>6 MESOS	19	0	0	0
% 5-6 MESOS	5,8	6	4,2	2,2
% < 3 MESOS	72,5	66,98	72,5	80,2
POBLACIÓ	916.363	951.436	990.257	1.031.606
Activitat global llista d'espera consultes				
LEQ	45.741	28.433	28.471	27.505
LEQ x 1.000 HAB	49,92	31,03	31,07	28,91
DEMORA MITJANA	49,8	30,5	29,7	27,6
POBLACIÓ	916.363	951.436	990.257	1.031.606

Font: IB-Salut.

D'una altra banda, s'han completat les inversions de rehabilitació i modernització de les infraestructures hospitalàries socio-sanitàries, principalment a GESMA. Les infraestructures actuals s'adeqüen als estàndards existents en altres dispositius de la xarxa sanitària. Per una altra banda, s'ha completat un ambiciós pla de formació continuada del personal.

3.2.5.5. El transport sanitari

La Gerència del Servei d'Urgències 061, dependent de l'IB-Salut, gestiona i coordina tots els recursos sanitaris públics de transport terrestre i aeri de tota la comunitat. Les UTE (unions temporals d'empreses) adjudicatàries del transport tant terrestre com aeri treballen en exclusiva per al 061 les 24 hores al dia, els 365 dies l'any. Per al trasllat sanitari aeri es disposa d'un avió amb seu a Mallorca i tres helicòpters, dos

amb seu a Eivissa i Formentera, i un a Menorca. Pel que fa als recursos per fer els trasllats, hi ha trenta-cinc ambulàncies per a l'assistència i el trasllat urgent, i noranta-cinc ambulàncies convencionals i col·lectives. (Vegeu el quadre III-35).

Pel que fa a l'any 2006, segons les dades d'activitat registrades al Centre Coordinador d'Urgències (061), es varen fer 19.021 visites a domicili i 10.645 atencions amb l'UVI mòbil, i es varen rebre 67.396 cridades per consultes mèdiques, 41.482 de les quals es varen codificar pels diferents motius. Els motius més freqüents de les consultes telefòniques són: febre (7,48%), dispnea NSP (6,26%), ansietat (4,79%), dolor abdominal (4,28%), vòmits (4,24%), dolor toràcic (2,85%), síncope/lipotímia/pèrdua del coneixement (2,62%), lumbàlgia (2,49%), diarrees (2,24%), vertigen perifèric NCC/NSP (1,92%) i ACV NSP (1,75%).

QUADRE III-35. TRANSPORT SANITARI: RECURSOS I SERVEIS

Recursos aeris	
Avió ambulància	1
Helicòpters	3
Recursos terrestres	
Ambulàncies col·lectives i convencionals	95
Ambulàncies urgents	32

Font: Gerència 061.

3.2.5.6. El trasplantaments i les donacions de sang i d'òrgans

3.2.5.6.1. Donacions de sang i d'òrgans

Durant l'any 2006 hi ha hagut 42 donants, que es distribueixen entre els centres generadors com es mostra en el quadre III-36. Aquesta xifra representa

una taxa de donació de 42 donants per milió de població, molt superior a la mitjana d'Espanya, que fou de 33,8 donants per milió de població, segons les dades facilitades per l'Organització Nacional de Trasplantaments (ONT). Aquestes xifres situen Balears entre les primeres de totes les comunitats autònomes. (Vegeu els quadres III-36 i III-37 i el gràfic III-19.)

QUADRE III-36. NOMBRE DE DONANTS I TAXA DE DONACIÓ PER MILIÓ DE POBLACIÓ

	Illes Balears		Espanya	
	Nombre	Taxa pmp	Nombre	Taxa pmp
2004	44	46,1	1495	34,6
2005	46	46,9	1546	35,1
2006	42	42,0	1509	33,8

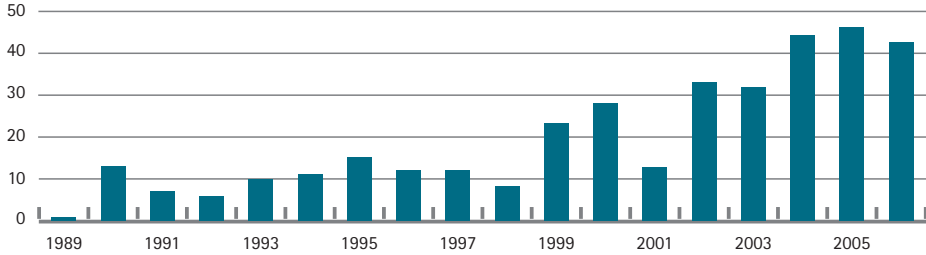
Font: ONT.

QUADRE III-37. NOMBRE DE DONANTS PER CENTRE GENERADOR 2006

	Donants
UCI HU Son Dureta	24
UCI Pediàtrica HUSD	1
Reanimació HUSD	1
H. Verge del Toro	2
Hospital Can Misses	2
Hospital Son Llätzer	5
Clínica Juaneda	3
Policlínica Verge del Rosari	4
Total	42

Font: ONT.

Gràfic III-19
Evolució del nombre de donants a les Illes Balears

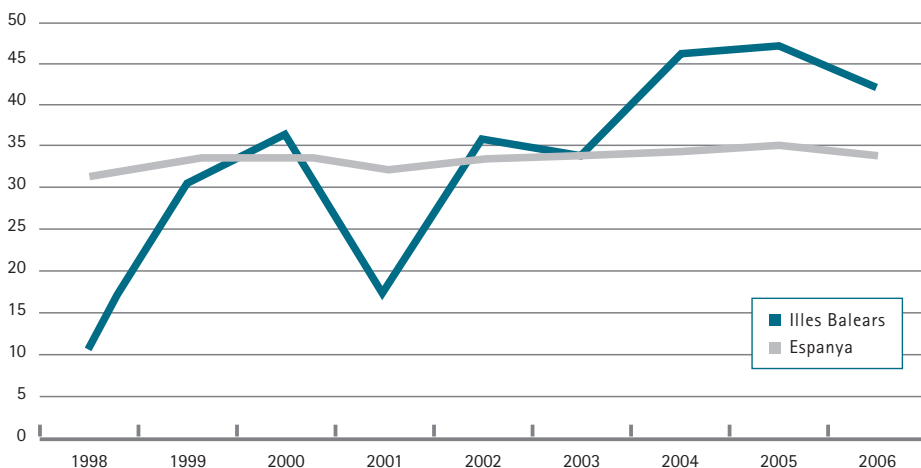
Font: ONT.

Els resultats obtinguts són fruit del treball conjunt de tots els centres amb unitat de malats crítics, tant públics com privats, que participen en la detecció de donants potencials. (Vegeu el gràfic III-20.)

Dels 42 donants generats s'obtingueren un total de 125 òrgans distribuïts. (Vegeu el quadre III-38.)

Dels 75 ronyons generats, 48 (64%) foren implantats a l'Hospital de Son Dureta. Dels 27 ronyons restants, 4 foren descartats després de la realització d'una biòpsia renal perquè procedien de donants vells (majors de 60 anys) i 23 foren enviats per ser implantats en altres comunitats per diferents causes. (Vegeu el gràfic III-21.)

Gràfic III-20
Evolució de la taxa de donació per milió de població

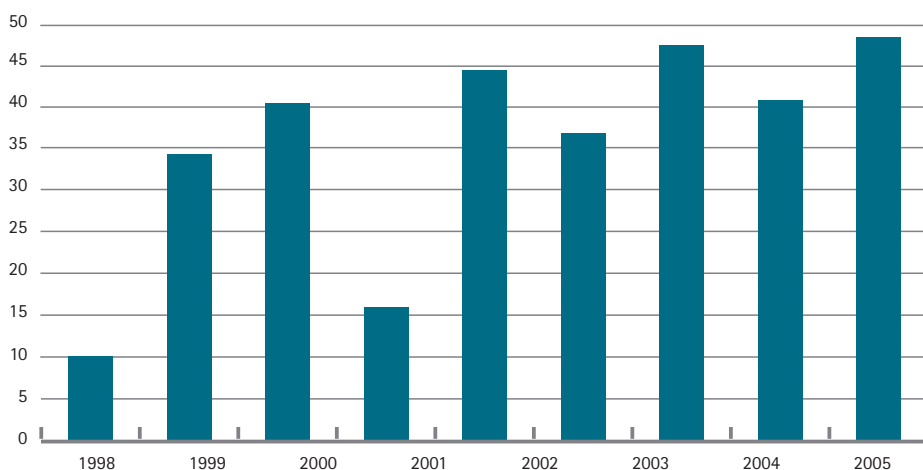
Font: ONT.

QUADRE III-38. ÒRGANS OBTINGUTS 2006

	HSD	HVT	HCM	Total
Ronyó	61	4	10	75
Fetge	31	2	6	39
Cor	1	2	1	4
Pulmó	3	1	0	4
Pancrees	2	1	0	3
Total				125

Font: ONT.

Gràfic III-21
Evolució del nombre de trasplantaments renals a les Illes Balears

Font: ONT.

Durant l'any 2006 la totalitat de les donacions de teixits osteotendinós s'han produït a partir de donants cadavèrics, amb 23 donants, 3 a l'Hospital de Can Misses i 20 a l'Hospital de Son Dureta. Des de mitjan any 2005 s'ha abandonat l'obtenció de teixit osteotendinós de donant viu, si bé durant el 2006 s'han recollit un total d'11 peces (calota) destinades a la seva

conservació fins a ser reimplantades en el mateix pacient (donació autòloga). A partir de les 23 donacions s'han obtingut un total de 313 peces que han possibilitat atendre les necessitats dels equipaments quirúrgics de la nostra comunitat, amb la qual cosa s'ha arribat a una situació pràcticament d'autosuficiència. (Vegeu el quadre III-39.)

QUADRE III-39. ACTIVITAT GLOBAL DE DONACIÓ DE TEIXITS 2006

T. osteotendinós	23
H. Can Misses	3
H. Son Dureta	20
T. ocular	49
H. Son Dureta	27
H. Son Llätzer	15
H. Verge del Toro	2
H. Can Misses	3
H. Manacor	2
Membrana amniòtica	3
H. Son Llätzer	3
Sang cordó umbilical	122
H. Son Llätzer	74
H. Manacor	48

Font: ONT.

Durant 2006 s'han fet un total de 299 implants, en la majoria dels quals, 240, s'ha utilitzat teixit, mentre que en 17 ocasions es tractava d'empelts estructurals i en 42, d'empelts osteotendinosos. (Vegeu el gràfic III-22.)

Durant 2006 s'han produït un total de 49 donacions de còrnies, 19 en donants multiorgànics i 30 en donants exclusivament de còrnia. A més, en 5 ocasions s'ha conservat l'escleròtida i en 3 la membrana amniòtica. Després de la valoració en el Banc de Teixits de les 98 còrnies obtingudes, 64 han estat considerades vàlides per ser implantades. 52 d'aquests implants s'han dut a terme en 47 pacients de les Illes Balears i 12 s'han subministrat a centres de fora de la les Illes Balears. En 7 ocasions ha estat necessari prolongar la conservació de la còrnia mitjançant un cultiu a 32°C. Aquesta tècnica, introduïda fa ja

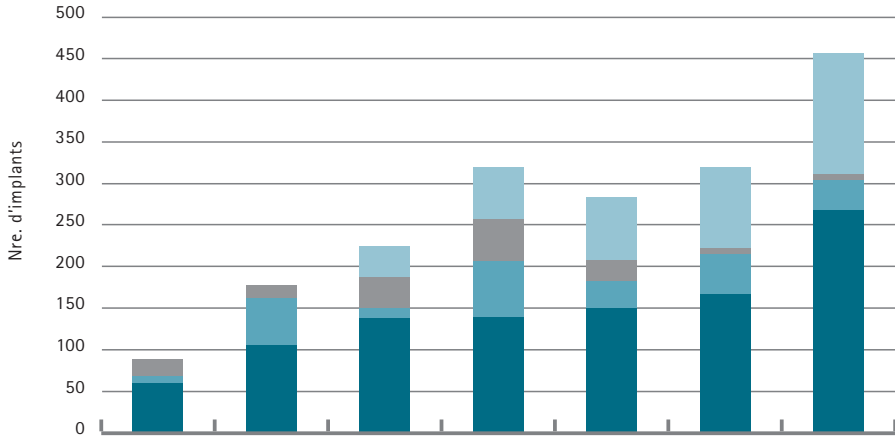
un quants anys i pionera en el nostre país, ha permès que ni una còrnia hagi caducat en tot aquest temps.

A més, durant l'any 2006 s'ha dut a terme 12 implants de l'escleròtida en 12 pacients i 32 implants de membrana amniòtica en 28 pacients.

La Unitat de Teràpia Cel·lular i Medicina Regenerativa ha iniciat les seves activitat durant el 2006. Recull diferents línies de treball amb diferent grau de consolidació. Entre les teràpies consolidades s'hi inclouen el plasma ric en plaquetes (PRP), el col·liri de sèrum antòlog i el cultiu de còrnies.

Durant l'any 2006 s'han obtingut 122 unitats de sang de cordó umbilical en les dues maternitats autoritzades: 74 a l'Hospital de Son Llätzer i 48 al de Manacor. En cada centre, la responsabili-

Gràfic III-22
Activitat global d'implants de teixits

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
TEIXIT OCULAR	20	14	35	62	75	102	144
PRP	0	0	38	51	27	6	6
LIOFILITZAT	7	56	11	67	33	48	36
CONGELAT	59	104	135	137	146	164	265

Font: ONT.

tat de programa recau en un coordinador obstètric i un coordinador de matrones. Les unitats obtingudes en aquests centres es remeten diàriament al Banc de Teixits, que actua com a coordinador del Programa balear de donació de sang de cordó, des d'on després d'un procés de selecció i validació es remeten al Banc de Cordó de Barcelona per al processament, la conservació i la distribució. De les 122 unitats recollides, 83 (68%) han estat enviades al Banc de Sang de Cordó de Barcelona per a la seva conservació.

Durant l'any 2006, s'han fet a les Illes un total de 49 trasplantaments de progenitors hemopoètics en els dos centres

autoritzats per dur a terme aquesta activitat: 34 a l'Hospital de Son Dureta i 15 a l'Hospital de Son Llàtzer. Aquesta xifra és la més alta registrada a les Illes Balears des de l'inici d'aquesta activitat. D'aquestes 49 trasplantaments, 31 han estat autotrasplantaments i en 18 casos, d'un familiar compatible. En 5 pacients, com que no es disposava d'un familiar compatible, ha estat necessari iniciar la recerca d'un donant no emparentat per fer el trasplantament a un centre fora de la nostra comunitat. Els principals diagnòstics que han motivat la realització del trasplantament de medul·la òssia han estat la leucèmia mieloide aguda, el mieloma i el limfoma.

3.2.5.6.2 Donacions de sang

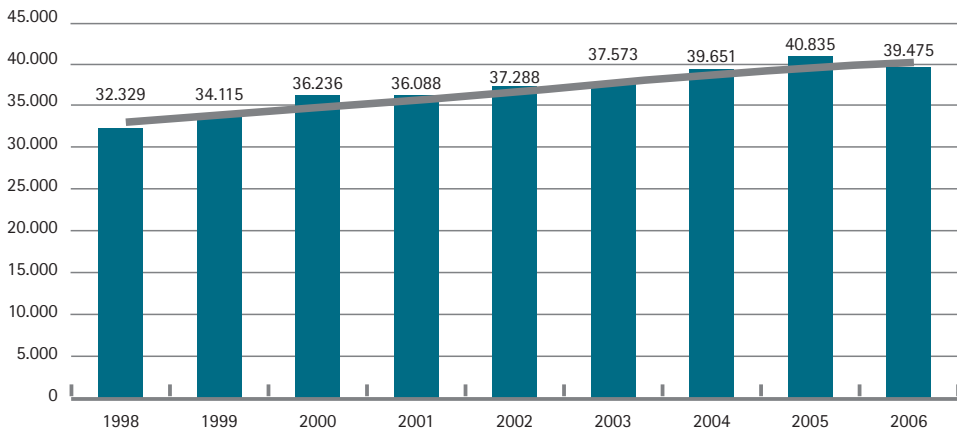
Les donacions de sang es mantenen relativament constants en aquests darrers anys.

L'any 2006 es feren 39.475 donacions, el 3% menys que el 2005. Percentualment, representen el 41,5% d'extraccions per mil habitants. (Vegeu el gràfic III-23.)

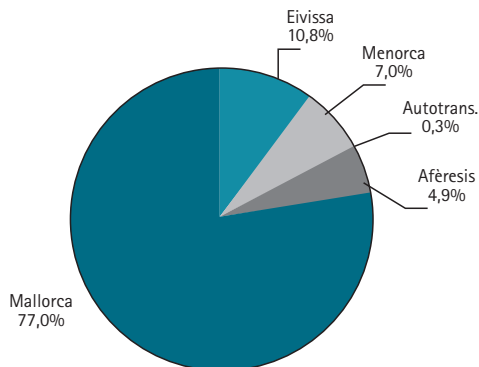
Gràfic III-23

Evolució de les donacions entre l'any 1998 i el 2006, incloses afèresis i autotransfusions

Evolució de les donacions anuals a les Illes Balears (1998-2006)

Distribució en percentatges de les 39.475 donacions de l'any 2006

Font: ONT.

4

EDUCACIÓ

RESUM

La xifra d'alumnes dels ensenyaments de règim general representa un increment respecte del curs anterior de 4.226 alumnes. Quant a les taxes netes d'escolaritat, val a dir que a totes les edats els percentatges es troben per sota de les taxes estatals. En el primer cicle de l'educació infantil, mentre que a l'Estat espanyol és del 29,9%, a les Balears és del 15,7%. En el segon cicle, la diferència és inferior i només hi ha dos punts entre les dues taxes, que giren entorn del 95%. A l'ensenyament secundari obligatori, les taxes netes d'escolaritat representen un alt nivell d'abandonament dels estudis. Si als 15 anys ja es comença a detectar un descens que ens situa quatre punts per sota de la mitjana de l'estat (el 93,2% davant el 97,5%), a partir d'aquesta edat la diferència s'accentua més.

La major part de les noves matriculacions es concentren a l'educació infantil i a la primària: continua la tendència a l'increment progressiu de matrícula de l'educació infantil i destaca l'augment accentuat de l'educació primària: 2.278 alumnes. Les xifres d'alumnat corresponents als ensenyaments d'ESO, batxillerat i cicles formatius mostren una tendència a l'alça: 200 alumnes més als nivells no obligatoris i aproximadament 600 alumnes més a l'ESO.

La relació entre la gestió pública i la privada és pràcticament la mateixa que el curs anterior: el 63,6% de l'oferta educativa és pública i el 36,4% és privada i concertada. Els centres privats concentren el 39,6% de l'alumnat de l'educació secundària obligatòria (el 1,7% menys que el curs anterior) i el 37,2% de l'alumnat de primària (el 0,7% menys que el curs anterior). La representació als cicles formatius és molt baixa respecte al conjunt de l'Estat: els centres privats representen només el 14,6% i el 10,3% de les matrícules dels cicles formatius de grau mitjà i els de grau superior, respectivament.

El creixement de la població estrangera als centres educatius de les Illes Balears del curs 2006-2007 fou del 10,7%, el més elevat de tot l'Estat, i molt per sobre de la mitjana nacional (6,5%). L'escola pública escolaritza més del 80% del total dels alumnes estrangers, de forma gairebé constant i a tots els nivells educatius, excepte en educació especial.

D'altra banda, a les Illes Balears van cursar estudis universitaris a la UIB i a les escoles i centres adscrits un total de 13.352 alumnes durant el curs 2006-2007, xifra que representa una pèrdua de l'1,15% del nombre d'alumnes. L'alumnat que va seguir els estudis a la UNED augmentà el 10,87% i a la UOC el 18,15%. En total més de 23.700 alumnes estan cursant estudis universitaris.

4.1.

**EL SISTEMA ESCOLAR
DE LES ILLES BALEARS**

Dedicarem el primer subapartat a definir els aspectes més destacables del sistema educatiu de la comunitat autònoma de les Illes Balears. El segon subapartat tractarà exclusivament sobre l'alumnat estranger, ja que durant els darrers cursos la seva incorporació representa un canvi significatiu en l'organització i en els requeriments del sistema educatiu. Finalment, dedicam un tercer subapartat a comentar les principals novetats legislatives de la nostra comunitat autònoma.

**4.1.1. LA SITUACIÓ EDUCATIVA A LES
ILLES BALEARS**

D'acord amb els darrers informes del Ministeri d'Educació i Ciència,²⁰ les principals problemàtiques del sistema educatiu espanyol són, entre d'altres, l'accés a l'educació infantil en la franja de 0-3 anys, el baix nivell de participació en educació secundària postobligatòria, l'elevat nivell de fracàs escolar, els problemes d'integració educativa de l'alumnat immigrant, la intensificació de les desigualtats entre centres públics i privats o les asimetries en la despesa pública en educació per alum-

20. Calero, J. (2006) *Equidad en educación: informe analítico del sistema educativo español*. Madrid: MEC-CIDE.

QUADRE III-40. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT PER NIVELLS EDUCATIUS I PER TITULARITAT. CURS 2004-05 / 2006-07

Ensenyaments de règim general	CURS 2006-2007					
	2004-05	2005-06	Total	Públics	Concertats	Privats
Educació infantil	31.306	32.332	33.967	20.463	11.643	1.861
Educació primària	56.988	56.726	59.004	36.949	20.674	1.381
Educació especial	488	970	511	118	393	—
ESO	40.017	39.126	39.717	23.992	14.593	1.132
Batxillerat	10.885	10.742	10.952	8.054	2.350	548
Batxillerat a distància	855	982	291	291	—	—
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	4.402	4.220	4.588	3.874	591	123
Cicles formatius de grau superior (CFGS)	2.420	2.099	2.251	2.026	138	87
PGS	842	784	926	833	93	—
TOTAL ensenyaments de règim general	148.203	147.981	152.207	96.600	50.475	5.132
Ensenyaments de règim especial	9.841	10.336	11.213	—	11.147	66

Font: Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.

ne. Tenint en compte aquests indicadors de vulnerabilitat, el sistema educatiu de les Illes Balears ocupa un lloc desfavorable en relació amb la resta de comunitats autònomes. Al llarg d'aquest informe intentarem esbrinar les particularitats que el defineixen.

Atenent les dades d'escolarització facilitades per la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, al sistema educatiu de les Illes Balears durant el curs 2006-2007 hi ha un balanç notablement positiu en relació amb el curs anterior. La xifra d'alumnes dels ensenyaments de règim

general del curs 2006-2007 representa un increment respecte al curs anterior de 4.226 alumnes.

A grans trets, en primer lloc i per illes, val a dir que l'increment de 4.226 alumnes es distribueix de la manera següent: 2.924 matriculacions corresponen a Mallorca, 294 a Menorca, 990 a Eivissa i 18 a Formentera. En segon lloc i per nivells educatius, del total de les noves matriculacions, 1.635 corresponen a l'educació infantil, 2.278 a l'educació primària, 591 a l'ESO, 210 a Batxillerat, 368 als cicles formatius de grau mitjà, 152 als de grau superior i 142 als programes de garantia social. (Vegeu el quadre III-40.)

Així doncs, la major part de les noves matriculacions es concentren a l'educació infantil i a la primària: continua la tendència a l'increment progressiu de la matrícula de l'educació infantil i destaca l'augment accentuat de l'educació primària: 2.278 alumnes. A més, les xifres d'alumnat corresponents als ensenyaments d'ESO, batxillerat i cicles formatius (de grau mitjà i superior) mostren una tendència a l'alça: 200 alumnes més als nivells no obligatoris i aproximadament 600 alumnes més a l'ESO.

En relació amb els programes de garantia social (PGS), hi ha un increment de 142 noves matrícules. En aquest nivell la presència d'alumnat estranger és molt alta: el 20,52% del total dels alumnes.

Quant a l'educació d'adults de caràcter formal, es comptabilitzen 398 matriculacions més que el curs passat. Una bona part d'aquest increment es correspon amb les 377 noves matriculacions als ensenyaments inicials de formació bàsica, concretament als cursos d'alfabetització. Continuant la tendència dels darrers cursos, les especialitats que aglutinen la major part de l'alumnat adult són l'educació secundària de persones adultes (3.176 alumnes) i les llengües espanyoles per a immigrants (3.234 alumnes). Val a dir que a la xifra total de l'alumnat adult s'hi inclouen també els alumnes dels ensenyaments de caràcter no formal, que el curs 2006-2007 representen un total de 5.273 alumnes, una xifra notablement inferior que el curs anterior (Vegeu el quadre III-41.)

D'acord amb la memòria socioeconòmica del CES estatal de 2006, la recuperació de la matrícula en ensenyaments de règim general no universitaris al conjunt d'Espanya es dona principalment a partir del curs 2002-2003, després d'un període de temps en què es produïren disminucions successives de la població escolar i sobretot als nivells inferiors. Aquest increment es deu a l'aportació de la població immigrant arribada a Espanya. D'acord amb aquesta tendència, a les Illes Balears, a les etapes d'escolarització obligatòria (educació primària i ESO), la incorporació d'alumnat estranger frena la tendència a la reducció provocada pel descens de la natalitat. La presència d'alumnat estranger en aquests nivells és important: 16,14% a primària i 14,55% a l'ESO. (Vegeu el quadre III-42.) Els estrangers han col·laborat de forma significativa a l'augment de la natalitat: «Segons estadístiques del Moviment Natural de la Població de l'INE, el 17,6% del total de nascuts a Espanya l'any 2005 té almenys un progenitor estranger. Durant els darrers anys, tant el volum de les darreres generacions com la creixent incorporació directa d'alumnat procedent de l'estranger han incidit en el creixement de l'educació infantil i ara assoliran ja a l'educació primària.»²¹

Pel que fa a la titularitat dels centres educatius, un aspecte destacable en relació amb altres comunitats autònomes és la presència de la gestió privada als ensenyaments obligatoris, principalment a l'ESO. (Vegeu el quadre III-43.) La relació entre la gestió pública i la privada és pràcticament

21. Consejo Económico y Social de España (2006). *Economía, trabajo y sociedad. Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral*. Madrid, CES ESPAÑA (p. 496). Es pot consultar a: <http://www.ces.es>.

QUADRE III-41. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT MATRICULAT A ENSENYAMENTS D'ADULTS DE CARÀCTER FORMAL I NO FORMAL. CURS 2000-01 / 2006-07

	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	Taxa anual acumulativa 2000-01 / 2005-06	2006-07
Ensenyaments inicials d'educació bàsica								
Alfabetització	325	445	421	495	486	470	7,66	702
Consolidació de coneixements	301	264	286	269	268	235	-4,83	346
Ensenyament per a l'obtenció graduat escolar								
Presencial	528	605	—	—	—	—	—	—
Distància	128	231	—	—	—	—	—	—
Educació Secundària per a persones adultes								
Presencial	1.285	1.566	1.954	2.294	2.546	2.535	14,56	2.582
Distància	320	420	390	494	576	713	17,38	594
Preparació proves lliures i d'accés a altres ensenyaments								
Preparació proves lliures graduat secundària	—	—	29	133	82	144	—	89
Preparació prova d'accés a la Universitat	268	347	309	349	344	352	5,60	414
Preparació de proves FP I	1.116	1.094	—	—	—	—	—	—
Preparació prova d'accés CFGM	3	10	3	33	106	66	85,56	64
Preparació prova d'accés CFGS	86	231	400	449	510	537	44,24	620
Ensenyament de llengües								
Llengua castellana per a Immigrants	1.001	1.039	1.192	1.102	1.077	1.243	4,43	1.211
Llengua catalana	1.271	2.062	2.844	1.893	1.881	1.868	8,00	2.023
Altres ensenyaments tècnics professionals	112	123	88	144	114	90	-4,28	6
Total ensenyament de caràcter formal	6.744	8.437	7.916	7.655	7.990	8.253	4,12	8.651
Total ensenyament de caràcter no formal	3.808	6.264	6.155	*	5.949	6.726	9,98	5.273
TOTAL	10.552	14.701	14.071	*	13.939	14.979	7,26	13.924

* Dades no disponibles al MECD.

Font: MECD. Estadístiques dels Ensenyaments no Universitaris. Resultats definitius i dades d'avançament de curs 2006/07.

**QUADRE III-42. ALUMNAT TOTAL I ESTRANGER PER NIVELLS EDUCATIUS.
(CURSOS DE 2003-04 A 2006-07)**

	2003-2004			2004-2005		
	Total alumnat	Estrangers	% Estrangers	Total alumnat	Estrangers	% Estrangers
Educació infantil	29.994	3.098	10,32	31.306	3.141	10,03
Educació primària	57.166	6.771	11,84	56.988	7.556	13,25
Educació especial	509	47	9,23	488	44	9,01
ESO (primer i segon cicle)	40.300	3.998	9,92	40.017	4.508	11,26
Batxillerat (LOGSE)	11.706	535	4,57	11.740	665	5,66
Cicles formatius de FP	6.478	236	3,64	6.824	335	4,90
Prog. garantia social	803	171	21,29	842	131	15,55
Total	146.956	14.856	10,10	148.205	16.380	11,05

	2005-2006			2006-2007		
	Total alumnat	Estrangers	% Estrangers	Total alumnat	Estrangers	% Estrangers
Educació infantil	32.332	3.297	10,19	33.967	3.311	9,75
Educació primària	56.726	8.719	15,37	59.004	9.462	16,04
Educació especial	970	63	6,49	511	75	14,68
ESO (primer i segon cicle)	39.126	5.124	13,09	39.717	5.778	14,55
Batxillerat (LOGSE)	11.724	708	6,03	11.243	873	7,76
Cicles formatius de FP	6.319	507	8,02	6.839	562	8,22
Prog. garantia social	784	131	16,70	926	191	20,63
Total	147.981	18.549	12,53	152.207	20.252	13,31

Font: MECD. Estadístiques dels Ensenyaments no Universitaris. Resultats definitius i dades d'avançament de curs 2006/07.

**QUADRE III-43. EVOLUCIÓ DEL PERCENTATGE DE L'ALUMNAT A CENTRES PÚBLICS ALS
ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL (ESTATAL I DE LA CAIB). CURSOS 2004/05-2006-07**

	2004-05	2005-06	2006-07
Total centres públics			
Estatal	67,6	67,5	67,5
Balears (Illes)	63,0	63,4	63,6
Infantil total			
Estatal	64,8	64,5	64,2
Balears (Illes)	60,2	60,1	60,5

Continua

QUADRE III-43. EVOLUCIÓ DEL PERCENTATGE DE L'ALUMNAT A CENTRES PÚBLICS ALS ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL (ESTATAL I DE LA CAIB). CURSOS 2004/05-2006-07

	2004-05	2005-06	2006-07
Primer Cicle			
Estat	42,6	43,2	43,2
Balears (Illes)	40,8	44,9	48,2
Segon Cicle			
Estat	68,5	68,4	68,3
Balears (Illes)	62,0	61,7	61,9
E. Primària			
Estat	66,7	66,8	67,1
Balears (Illes)	61,7	62,1	62,8
ESO			
Estat	66,3	66,4	66,4
Balears (Illes)	59,2	59,7	60,4
Batxillerat			
Estat	74,2	73,8	73,1
Balears (Illes)	74,6	74,6	73,5
CFGM			
Estat	73,3	73,5	73,7
Balears (Illes)	84,3	85,5	84,4
CFGS			
Estat	76,9	77,7	77,8
Balears (Illes)	90,0	90,5	89,7
PGS			
Estat	68,5	68,5	68,6
Balears (Illes)	90,0	88,7	85,5
E. Especial			
Estat	51,9	53,0	53,7
Balears (Illes)	21,3	20,6	23,1

Font: MECD. Estadístiques dels Ensenyaments no Universitaris. Sèries temporals per comunitat autònoma (dades avançament del curs 2006/07).

la mateixa que el curs anterior: el 63,6% de l'oferta educativa és pública i el 36,4% és privada. Mantenint la tendència dels darrers cursos, l'oferta pública al conjunt de l'Estat és quatre punts superior a l'oferta

ta pública de la comunitat autònoma. Els centres privats concentren el 39,6% de l'alumnat de l'ESO (l'1,7% menys que el curs anterior) i el 37,2% de l'alumnat de primària (el 0,7% menys que el curs anterior).

QUADRE III-44. NOMBRE MITJÀ D'ALUMNES PER UNITAT/GRUP, PER ENSENYAMENT (ESTATAL I DE LA CAIB). CURS 2006-07

	Ed. infantil primer cicle	Ed. infantil segon cicle	Ed. primària (1)	Ed. especial (2)	ESO	Batxillerat (3)	CF grau mitjà (3)	CF grau superior (3)	Prog. garantia social
Total centres									
Estat	13,8	21,3	20,8	5,6	24,5	24,1	18,0	17,9	11,8
Balears (Illes)	14,2	22,9	20,7	5,0	24,0	24,3	17,0	14,5	12,7
Centres públics									
Estat	13,1	20,3	19,5	5,2	23,7	23,9	18,1	18,0	11,6
Balears (Illes)	13,2	21,5	18,5	5,9	22,4	23,8	16,7	14,4	12,6
Centres privats									
Estat	14,4	23,8	24,1	6,1	26,3	24,3	17,9	17,6	12,2
Balears (Illes)	15,3	25,6	26,1	4,8	27,0	25,6	18,7	15,2	13,4

1. Unitats amb alumnat d'ed. infantil i ed. primària. També inclou unitats d'ed. primària amb alumnat de primer cicle d'ESO.

2. Inclou les unitats de centres específics i les aules d'ed. especial en centres ordinaris.

3. Règim ordinari.

Font: MECD. Estadístiques dels Ensenyaments no Universitaris. Sèries temporals per Comunitat Autònoma (dades avançament).

Mentrestant, la representació als cicles formatius és molt baixa respecte al conjunt de l'estat: els centres privats representen només el 14,6% i el 10,3% de les matrícules dels cicles formatius de grau mitjà i de grau superior, respectivament.

El nombre mitjà d'alumnes per unitat a l'ensenyament obligatori continua sent superior als centres privats que als centres públics, principalment als grups de l'educació infantil de primer cicle (15,3 alumnes als centres privats i 13,2 als públics), a l'educació infantil de segon cicle (25,6 respecte de 21,5 als públics), a l'educació primària (26,1 respecte de 18,5 als públics) i a l'ESO (27,0 respecte de 22,4

dels centres públics). Encara així, tot i que es manté aquesta diferència entre centres públics i privats, les ràtios a tots els centres mostren una tendència a la baixa. Respecte al curs 2004-2005 les variacions són les següents: a infantil de primer cicle les ràtios han disminuït tant a centres públics com privats (el 0,5 i l'1,2, respectivament); a primària les ràtios han minvat tant als públics com als privats (el 2,9 i el 0,3, respectivament); a l'ESO les ràtios també baixen als centres públics i als privats (el 0,9 i el 0,7, respectivament). Només al nivell d'infantil de segon cicle les ràtios s'han incrementat tant als públics com als privats (el 0,4 i el 0,5, respectivament). (Vegeu el quadre III-44.)

**QUADRE III-45. TAXA NETA D'ESCOLARITAT PER EDATS
(ESTATAL I DE LA CAIB). CURS 2005/2006**

	2 anys	3 anys	4 anys	15 anys	16 anys	17 anys	18 anys
Estat	29,9	96,0	96,9	97,5	87,9	75,7	38,0
Balears (Illes)	15,7	88,9	94,5	93,2	77,8	61,0	30,5

Font: MECD. Estadístiques de l'educació a Espanya. Sèries temporals per comunitat autònoma.

Quant a les taxes netes d'escolaritat,²² cal dir que a totes les edats els percentatges també es troben per sota de les taxes estatals. Les diferències són molt significatives, principalment als nivells d'infantil i de secundària. (Vegeu el quadre III-45.) A l'educació infantil les baixes taxes són conseqüència, principalment, de la no obligatorietat d'aquests nivells, de l'opció freqüent de la cura dels infants dins de la mateixa llar i de la insuficiència de recursos públics existents. En aquest nivell educatiu, el grup d'edat amb el nivell més baix d'escolaritat és el format pels nins i les nines de 2 anys. En aquesta edat, mentre que la taxa neta d'escolaritat a l'Estat espanyol és del 29,9%, a les Illes Balears és del 15,7%. A mesura que avança l'edat, els percentatges van igualant-se amb les taxes estatals i es mantenen lleugerament per sota: a 3 anys, mentre que a l'Estat espanyol és del 96%, a Balears és del 88,9%; a 4 anys, la diferència és inferior i només hi ha dos punts entre aquestes taxes, que giren entorn del 95%.

A l'educació secundària, les taxes netes d'escolaritat representen l'alt nivell d'abandonament dels estudis. Si a 15 anys, tot i que l'escolaritat és obligatòria, ja es comença a detectar un descens que ens situa 4 punts

per sota de la mitjana de l'Estat (93,2% davant el 97,5%), a partir d'aquest edat aquesta diferència s'accentua més:

- Només el 77,8% dels joves de 16 anys de les Balears estan escolaritzats, el 10% menys que al conjunt d'Espanya.
- Només el 61% dels joves de 17 anys estudien, el 14,7% menys que a Espanya.
- Només el 30,5% dels joves de 18 anys estudien, el 7,5 menys que a Espanya.

Un indicador que ens aporta més informació sobre la situació de l'escolaritat és la taxa d'idoneïtat en l'edat de cursar els estudis. Aquesta taxa és el percentatge d'alumnat de l'edat considerada que es troba matriculada al curs teòric corresponent a aquesta edat. En relació amb les taxes d'idoneïtat a les Illes Balears, a tots els nivells educatius obligatoris, aquestes es troben per sota de les taxes estatals. A partir dels 10 anys, els alumnes de les Illes cursen menys (entre un 6 i un 8% menys) els estudis que teòricament corresponen a la seva edat que a la resta de l'Estat. Aquestes diferències s'accentuen més en el cas dels nins, que, a tots els nivells, tenen taxes d'idoneïtat inferiors a les

22. La taxa neta d'escolaritat és la relació percentual entre l'alumnat d'una determinada edat i la població d'aquesta edat. Pel càlcul de les taxes netes que es presenten al quadre III-45, s'han utilitzat les projeccions de població al cens de 2001 i les estimacions intercensals 1991-2000 de l'INE.

**QUADRE III-46. TAXA D'IDONEÏTAT EN L'EDAT DE CURSAR ELS ESTUDIS PER SEXE
(ESTATAL I DE LA CAIB). CURSOS 2004/05 – 2006/07**

	2004-05	2005-06	2004-05	2005-06	2004-05	2005-06	2004-05	2005-06	2004-05	2005-06
	8 anys		10 anys		12 anys		14 anys		15 anys	
Ambdós sexes										
Estatal	93,9	94,3	90,1	90,2	84,3	84,2	68,8	66,0	58,4	57,7
Balears (Illes)	91,2	91,2	84,3	84,4	76,4	76,1	62,8	60,2	51,7	51,3
Homes										
Estatal	92,9	93,4	88,5	88,7	81,6	81,5	63,1	60,2	52,2	51,5
Balears (Illes)	90,2	90,0	82,5	81,7	72,1	72,9	57,4	53,8	45,9	44,7
Dones										
Estatal	95,0	95,2	91,7	91,7	87,2	87,1	74,8	72,2	64,9	64,1
Balears (Illes)	92,2	92,4	86,2	87,3	80,8	79,5	68,5	67,0	57,9	58,3

Font: MECD. Estadístiques dels Ensenyaments no Universitaris. Sèries temporals per comunitat autònoma.

nines. Algunes dades que exemplifiquen aquesta situació durant el curs 2006-2007 són les següents: (Vegeu el quadre III-46.)

- Només el 53,8% dels al·lots de 14 anys (el 67,0% de les al·lotes) cursen els estudis que els corresponen, i ha baixat la taxa respecte al curs anterior en 3,6 punts (1,5 en el cas de les al·lotes).
- Només el 44,7% dels al·lots de 15 anys (el 58,3% de les al·lotes) cursen els estudis que els corresponen, i ha baixat la taxa respecte al curs anterior en 1,2 punts (i s'ha incrementat en 0,4 punts en el cas de les al·lotes).

A l'alt nivell de retard i d'abandonament escolar a l'educació secundària, s'hi sumen el baix nivell de participació en educació

secundària no obligatòria i el baix nivell de promoció, tant a l'ESO com al batxillerat. Atenent les dades de promoció elaborades pel Ministeri d'Educació i Ciència podem fer una anàlisi de l'evolució de les taxes brutes de població que han finalitzat els estudis de l'ESO i de batxillerat²³ entre els cursos 2000-2001 i 2004-2005. La variació interanual sol ser negativa a tots els nivells. Vegem-ne els trets més significatius: (Vegeu el quadre III-47.)

- Hi ha una reducció sostinguda tant en l'àmbit estatal com a les Illes Balears.
- De manera constant i a tots els cursos, hi ha una diferència entre Espanya i Balears de 5 a 9 punts a l'ESO, i de 10 a 14 punts als estudis de batxillerat.

23. La taxa bruta de població que finalitza és la relació percentual entre l'alumnat, de totes les edats, que finalitza un ensenyament i la població de l'«edat teòrica» de començament del darrer curs de l'ensenyament.

QUADRE III-47. EVOLUCIÓ DE LA TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE FINALITZA ESO (GRADUAT EN SECUNDÀRIA) I BATXILLERAT PER SEXE (ESTATAL I DE LA CAIB). CURS 2000/01-2004/05

	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	2004-05
ESO					
Ambdós sexes					
Estatal	73,4	71,1	71,3	71,5	70,4
Balears (Illes)	64,5	66,5	63,2	62,8	61,8
Homes					
Estatal	66,2	63,8	64,2	64,2	63,7
Balears (Illes)	57,9	59,2	56,6	55,7	55,9
Dones					
Estatal	80,9	78,8	78,8	79,3	77,5
Balears (Illes)	71,4	74,3	70,2	70,2	68,0
BATXILLERAT					
Ambdós sexes					
Estatal	46,8	45,1	46,1	44,9	44,4
Balears (Illes)	35,2	35,1	32,3	32,0	30,1
Homes					
Estatal	39,9	37,5	38,0	36,7	36,7
Balears (Illes)	28,7	27,6	25,2	25,3	25,2
Dones					
Estatal	54,1	53,2	54,7	53,6	52,5
Balears (Illes)	42,0	43,0	39,8	39,1	35,2

Font: MECD. Estadístiques dels Ensenyaments no Universitaris. Sèries temporals per comunitat autònoma.

- En tots els cursos, tant a Espanya com a les Illes Balears, les al·lotes mostren taxes de promoció més altes que els al·lots.
- Les diferències més destacables són entre homes i dones al batxillerat, tant a Espanya com a les Illes.

La tendència a la baixa als nivells de promoció als ensenyaments secundaris i l'abandonament primerenc dels estudis són aspectes que, en matèria educativa, la

Comissió Europea té en compte de forma específica. D'acord amb les conclusions del Consell Europeu de Lisboa de 2000, les recomanacions d'aquesta institució s'orienten cap a mesures adreçades als col·lectius que, ja sigui per motius socioeconòmics, familiars o ètnics, tenen més risc d'abandonar prematurament la seva educació i formació. Concretament, es recomana la inserció primerenca als nivells preobligatoris de l'educació infantil.²⁴

24. Consejo Económico y Social de España (2006). *Economía, trabajo y sociedad. Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral*, Madrid, CES ESPAÑA. Es pot consultar a: <http://www.ces.es>.

4.1.2. L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER

Tal com hem anant veient al llarg dels darrers anys al conjunt de l'Estat, la immigració té uns trets nous i característics, els quals és important conèixer i analitzar, com a fenomen social total, del qual l'escolarització és una part. L'important augment de l'escolarització de l'alumnat immigrant en els darrers deu anys —i de manera molt important en els darrers sis—, i els seus trets característics, té importants repercussions sobre el conjunt del sistema educatiu a diferents nivells que és important conèixer per les importants conseqüències d'aquesta realitat en la construcció del sistema educatiu, en les pràctiques educatives i en els nous ciutadans. Aquestes dades, doncs, ens han de servir, a més, per reflexionar sobre el model d'escola i el model de societat que volem.

Fent una mirada retrospectiva sobre l'escolarització d'alumnat immigrant en els darrers deu anys en els ensenyaments no universitaris, el nombre d'alumnat escolaritzat ha estat molt important, sobretot pel que fa a la seva ràpida evolució en un perí-

ode molt curt de temps. Al conjunt de l'Estat i durant el curs 1996-1997, hi havia 63.044 alumnes escolaritzats als ensenyaments no universitaris de règim general. El curs 2005-2006, el nombre d'alumnes a aquests mateixos ensenyaments fou de 529.461 alumnes.²⁵ Així, per cada mil alumnes en deu anys s'ha passat de 8,3 alumnes estrangers el curs 1996-1997 a 74,0 alumnes estrangers el curs 2005-2006.²⁶ El nombre d'alumnat escolaritzat gairebé s'ha multiplicat per més de vuit, i ha incidit sobre el conjunt de totes les comunitats autònomes. En el cas de les Illes Balears, l'evolució de l'alumnat estranger presenta una evolució progressiva una mica menys elevada que en els tres cursos anteriors, de manera que el curs 1996-1997 hi havia 2.207 alumnes estrangers escolaritzats als estudis no universitaris i el curs 2005-2006 n'hi havia 19.161; és a dir gairebé s'ha multiplicat per més de vuit. En termes comparatius amb la resta de comunitats autònomes, el percentatge d'alumnat estranger a les Illes Balears el curs 2005-2006 fou del 12,2%, el més elevat de tot l'Estat, i molt per sobre de la mitjana nacional (7,4%).²⁷ (Vegeu el quadre III-48.)

QUADRE III-48. PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER PER CA. CURS 2005-06

	2005-2006 (%)
Illes Balears	12,2
Madrid	11,4
La Rioja	11,2
Murcia	10,3

Continua

25. Ministerio de Educación y Ciencia (2006). *Avances Curso 2005-2006. Series de alumnado extranjero*. Madrid: Secretaría General Técnica. Subdirección General de Información y Publicaciones.

26. Ministerio de Educación y Ciencia (2007). *Avances Curso 2006-2007. Series de alumnado extranjero*. Madrid: Secretaría General Técnica. Subdirección General de Información y Publicaciones.

27. Ministerio de Educación y Ciencia (2006). *Datos básicos de la educación en España en el curso 2006/2007*. Madrid: Secretaría General Técnica. Subdirección General de Información y Publicaciones.

QUADRE III-48. PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER PER CA. CURS 2005-06

	2005-2006 (%)
Comunitat Valenciana	9,9
Navarra	8,8
Catalunya	10,2
Aragó	8,6
Illes Canàries	7,5
Espanya	7,4
Castella-la Manxa	6,0
Melilla	5,2
Cantàbria	4,6
Castella i Lleó	4,8
Andalusia	4,2
País Basc	4,0
Astúries	3,1
Galícia	2,4
Extremadura	2,1
Ceuta	1,6

Font: Ministeri d'Educació i Ciència. Dades i xifres del curs 2006-2007.

Segons les dades de la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura, el curs 2006-2007 ha el creixement de la població estrangera als centres educatius de les Illes estat del 10,72% (incloent-hi les dades de l'ensenyament de règim especial). Segons les dades procedents d'aquesta mateixa font, el percentatge d'alumnat estranger escolaritzat a primària respecte al total de la població escolaritzada fou del 15,37% el curs 2005-2006 i del 16,04% el curs 2006-2007. Per la seva banda, el percentatge d'alumnat estranger escolaritzat a l'educació secundària obligatòria fou del 13,09% el curs 2005-2006 i del 14,55% el curs 2006-2007.

Per illes, els percentatges d'alumnes estrangers escolaritzats a l'educació primària el curs 2006-2007 són el 15,65% a Mallorca, el 14,44 a Menorca, el 19,93 a Eivissa i el 20,19 a Formentera. Per la seva banda i pel que fa a l'escolarització d'alumnat estranger a l'educació secundària, les dades en percentatges van ser les següents: el 14,37% a Mallorca, el 12,82% a Menorca, el 16,91% a Eivissa i el 17,31% a Formentera. (Vegeu els quadres III-49 i III-50.)

Tenint en compte una perspectiva evolutiva en el conjunt de les Illes Balears des del curs 2003-2004 al 2006-2007, l'augment d'alumnat estranger ha estat constant (del 10,10% el curs 2003-2004 al 13,31% el

**QUADRE III-49. ALUMNAT MATRICULAT PER NIVELLS EDUCATIUS I PER ILLES.
CURS 2005-06 I 2006-2007**

Règim general	Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera		Total						
	2005- 2006	Diferència 2006- 2007	2005- 2006	Diferència 2006- 2007	2005- 2006	Diferència 2006- 2007	2005- 2006	Diferència 2006- 2007	2005- 2006	Diferència 2006- 2007					
	EI	25.197	26.479	1.282	3.815	3.929	114	3.086	3.334	248	234	225	-9	32.332	33.967
EP	45.231	46.851	1.620	5.130	5.392	262	5.960	6.360	400	405	401	-4	56.726	59.004	2.278
EE	878	458	-420	34	14	-20	58	33	-25	-	6	6	970	511	-459
ESO	31.386	31.768	382	3.342	3.274	-68	4.140	4.392	252	258	283	25	39.126	39.717	591
Batxillerat	8.753	8.875	122	785	786	1	1.163	1.240	77	41	51	10	10.742	10.952	210
Batx. distància	694	-	-694	83	76	-7	205	215	10	-	-	-	982	291	-691
CFGM	3.204	3.552	348	557	563	6	433	457	24	26	16	-10	4.220	4.588	368
CFGS	1.715	1.886	171	154	150	-4	228	213	-15	2	2	0	2.099	2.251	152
PGS	590	703	113	118	128	10	76	95	19	-	-	-	784	926	142
TOTAL	117.648	120.572	2.924	14.018	14.312	294	15.349	16.339	990	966	984	18	147.981	152.207	4.226
Règim especial	7.863	8.707	844	856	911	55	1.548	1.478	-70	99	117	18	10.336	11.213	877

Font: Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.

QUADRE III-50. ALUMNAT ESTRANGER A BALEARS. CURS 2006-07

ILLA	Ed. infantil	Ed. primària	ESO	Batxillerat	Cicles GM	Cicles GS	Règim especial	Ed. Especial	Garantia social	Total/illa
Mallorca	2.435	7.334	4.566	650	264	178	1.090	70	143	16.730
Menorca	308	779	420	35	34	7	35	1	28	1.647
Eivissa	525	1.268	743	184	48	30	176	3	20	2.997
Formentera	43	81	49	4	1		10	1		189
Total/Ensenyamt	3.311	9.462	5.778	873	347	215	1.311	75	191	21.563

Nota: L'apartat ESO no inclou ESO per a adults.

L'apartat de batxillerat inclou el nocturn, i també a distància.

Els apartats de cicles GM i de cicles GS inclouen tots els cicles (adults també) a excepció dels d'arts plàstiques, que figuren dins Règim especial.

Font: Direcció General de Planificació i Centres.

curs 2006-2007), particularment a l'educació primària (del 11,84% el curs 2003-2004 al 16,04% el curs 2006-2007) i a l'educació secundària obligatòria (del 9,92% el curs 2003-2004 al 14,55% el curs 2006-2007). (Vegeu el quadre III-42.)

D'acord amb les dades de la Direcció General de Planificació i Centres del curs 2006-2007, el darrer *Boletín CIDE* (2005)²⁸ i els números anteriors, en el nostre país l'escolarització d'aquest alumnat s'ha dut a terme fonamentalment en els centres de titularitat pública. Aquesta mateixa realitat també s'ha produït a les Illes Balears,²⁹ i també l'increment constant del nombre d'alumnes escolaritzats als diferents nivells educatius. (Vegeu el quadre III-42.) El curs 2005-2006 continua aquesta concentració d'estrangers als centres públics: del total dels 19.161 alumnes estrangers, 15.643 foren escolaritzats a l'escola pública i 3.518 en centres privats.

D'acord amb les dades recollides, l'escola pública escolaritza més del 80% del total d'alumnes estrangers escolaritzats, de manera gairebé constant i a tots els nivells educatius excepte en l'educació especial. (Vegeu el quadre III-51.)

Analitzant la informació estatal per nivells educatius (CIDE, 2005), i comparant les dades de les Illes Balears dels dels quatre darrers cursos —2003-2004, 2004-2005, 2005-2006 i 2006-2007— del total d'alumnat i dels alumnes estrangers (Vegeu el quadre III-42.), es pot veure que: el major nombre d'alumnat estranger assisteix a l'educació primària (16,04%), l'educació secundària obligatòria (14,55%) i l'educació infantil (9,75%), i augmenta el nombre d'alumnat estranger de manera constant a tots els nivells (excepte a l'educació infantil el curs 2006-2007) i de forma més important a l'educació primària i a l'educació secundària obligatòria.

28. Ministerio de Educación y Ciencia. Centro de Investigación y Documentación Educativa. (julio, 2005) «El alumnado extranjero en el sistema educativo español (1994-2005)». *Boletín CIDE de Temas Educativos*, número 14.

29. Com ja s'ha anat recollint en les memòries del CES de tots els anys anteriors. Palma: CES.

QUADRE III-51. ALUMNAT ESTRANGER PER NIVELL EDUCATIU I TITULARITAT DEL CENTRE. CURS 2006-07

	TOTAL	Ed. infantil	Ed. primària	Ed. especial	ESO	Batxillerat	Cicles format. de FP	Prog. garantia social	Ens. artístiques	Ens. d'idiomes	Ens. esportives
Total Espanya	608.040	104.014	261.583	2.393	168.824	25.382	23.389	5.975	2.936	13.533	11
Públics	501.916	84.947	219.091	1.563	136.261	21.242	18.269	4.267	2.742	13.533	1
Privats	106.124	19.067	42.492	830	32.563	4.140	5.120	1.708	194	0	10
% Públics	83	82	84	65	81	84	78	71	93	100	
Total I. Balears	21.751	3.661	9.593	75	5.778	873	535	191	90	955	0
Públics	17.955	2.920	7.947	18	4.629	747	468	181	90	955	0
Privats	3.796	741	1.646	57	1.149	126	67	10	0	0	0
% Públics	83	80	83	24	80	86	87	95	100	100	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Educació i Ciència. Alumnat Estranger. Resultat per comunitat autònoma. Avançaments del curs 2006-2007.

Tot i que en termes absoluts el nombre d'alumnes no és gaire important, cal destacar la presència del 20,63% d'alumnat estranger en els programes de garantia social, percentatge més elevat que el que reflecteix la seva presència a la formació professional (8,22%) i al batxillerat (7,76%).

D'acord amb aquestes dades, del total d'alumnes escolaritzats a l'ensenyament obligatori —97.466 alumnes el curs 2003-2004, 97.005 alumnes el curs 2004-2005, 95.852 el curs 2005-2006 i 98.721 el curs 2006-2007— 10.769 alumnes el curs 2003-2004, 12.064 el

curs 2004-2005, 13.843 el curs 2005-2006 i 15.240 el curs 2006-2007 són estrangers; és a dir el 11,04%, el 12,43%, el 14,44% i el 15,43%, respectivament. L'increment interanual de l'alumnat estranger també reflecteix aquesta important evolució constant en si mateixa i respecte a les dades globals de la població autòctona. El nombre d'alumnes estrangers per cada 1.000 alumnes matriculats a l'educació infantil, a l'educació primària i a l'educació secundària obligatòria és molt superior a la mitjana nacional. (Vegeu el quadre III-52.)

QUADRE III-52. NOMBRE D'ALUMNES ESTRANGERS PER 1.000 ALUMNES MATRICULATS A ED. INFANTIL, ED. PRIMÀRIA I ESO. CURS 2005-06

	Educació infantil (1)			Educació primària			ESO		
	Total	C. públics	C. privats	Total	C. públics	C. privats	Total	C. públics	C. privats
Espanya	63,5	80,6	32,5	91,9	114	47,5	79,4	96	46,6
I. Balears	100,1	136,3	45,5	151,2	201,1	69,2	124,1	158,3	74,2

1. Per al càlcul de la taxa d'ed. infantil no s'ha tingut en compte l'alumnat de primer cicle, ja que no es disposa d'aquesta informació per a l'alumnat estranger.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació i Ciència.

QUADRE III-53. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREES GEOGRÀFIQUES DE PROCEDÈNCIA. CURS 2005-06

	Europa				Amèrica						
	Total	Total	UE	Resta	Àfrica	Nord	Central	Sud	Àsia	Oceania	No consta
Espanya	529.461	100%	13,7	13,6	19,5	1,0	3,6	43,5	4,8	0,1	0,2
Illes Balears	19.161	100%	22,8	7,6	17,5	0,7	2,9	44,8	3,6	0,1	0,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació i Ciència.

Pel que fa a la procedència geogràfica de l'alumnat, el que procedeix d'Amèrica del Sud és el més nombrós en el sistema educatiu espanyol, i també en el sistema educatiu de les Illes Balears, amb percentatges una mica més elevats en el nostre cas. S'observa una davallada entorn d'un punt a l'àmbit nacional i de les Illes Balears el curs 2005-2006 respecte del curs anterior.³⁰ El següent grup més nombrós d'alumnes procedeix de la Unió Europea, amb un percentatge de nou punts per sobre dels percentatges estatals, i sis punts més baix pel que fa a la «resta d'Europa»; i a Balears, amb percentatges similars en el cas de la Unió Europea i gai-

rebé un punt més elevat en el cas de la «resta d'Europa», respecte del curs anterior. El tercer gran grup procedeix del nord d'Àfrica, amb un percentatge dos punts inferior a l'estatal, i amb percentatges similars als del curs passat a les Illes Balears. (Vegeu el quadre III-53.)

La distribució d'aquest alumnat estranger per àrea geogràfica de procedència i titularitat del centre, (Vegeu el quadre III-54.) reflecteix que el grup majoritari d'alumnes estrangers, 8.589 alumnes a les Illes Balears, procedeix d'Amèrica del Sud. Com queda recollit, (Vegeu el quadre III-55.) els països de procedència són princi-

QUADRE III-54. DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREA GEOGRÀFICA DE PROCEDÈNCIA I PER TITULARITAT DEL CENTRE. CURS 2005-06

	Europa				Amèrica						
	Total	UE	Resta	Àfrica	Nord	Central	Sud	Àsia	Oceania	No consta	
Espanya	529.461	72.341	72.167	103.112	5.537	19.013	230.381	25.329	280	1.301	
Pública	434.758	55.393	61.965	92.238	3.280	14.812	187.282	18.413	187	1.188	
Privada	94.703	16.948	10.202	10.874	2.257	4.201	43.099	6.916	93	113	
I. Balears	19.161	4.370	1.452	3.347	139	554	8.589	698	12	0	
Pública	15.643	3.595	1.187	2.800	107	404	6.961	577	12	0	
Privada	3.518	775	265	547	32	150	1.628	121	0	0	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació Cultural i Ciència. Avançaments dels curs 2005-2006.

30. Recollit en la MEMÒRIA DEL CES de 2006. Palma: CES.

**QUADRE III-55. ALUMNAT ESTRANGER PER PAÍS/ÀREA GEOGRÀFICA DE NACIONALITAT.
CURS 2005-06**

Unió Europea	4.370	Àfrica	3.347	Amèrica del Sud	8.589
Alemanya	1.501	Argèlia	67	Argentina	2.092
Bèlgica	72	Guinea Equatorial	25	Bolívia	431
França	245	Marroc	2.957	Brasil	259
Holanda	157	Altres països d'Àfrica	298	Xile	415
Itàlia	536	Amèrica del Nord	139	Colòmbia	1.533
Portugal	114	Canadà	19	Equador	2.699
Regne Unit	1.269	Estats Units	74	Perú	190
Suècia	63	Mèxic	46	Uruguay	761
Altres països de la UE	231	Amèrica Central	554	Veneçuela	180
Resta d'Europa	1.452	Cuba	219	Altres països d'Amèrica del Sud	29
Bulgària	487	República Dominicana	283	Àsia	698
Lituània	13	Altres països d'Amèrica Central	52	Xina	394
Polònia	169		8.080	Filipines	146
Rumania	450			Índia	65
Rússia	211			Pakistan	6
Suïssa	85			Altres països d'Àsia	87
Ucraïna	133			Oceania	12
Altres països Europa	86			No consta país	0
Resta d'Europa	1.452				
TOTAL			19.161		

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació Cultura i Ciència. Avançaments dels cursos 2005-2006.

palment l'Equador, l'Argentina i Colòmbia; 4.370 de la Unió Europea, principalment Alemanya, resta d'Europa i Regne Unit; i 3.347 d'Àfrica, principalment del Marroc. Els continents de procedència amb menys alumnes són Amèrica del Nord i Oceania, amb percentatges semblants als estatals. No obstant això i d'acord amb les dades de la Direcció General de Planificació i

Centres i amb les dades del Ministeri d'Educació i Ciència, en ambdós casos de 2006-2007, l'alumnat de la Unió Europea experimenta una important pujada a causa de la incorporació a aquest grup dels nous països que s'hi ha incorporat, Bulgària i Romania, augment que ja s'observa en les dades del curs 2005-2006, respecte del curs anterior.

Un altre aspecte que cal tenir en compte es refereix a la diversitat de l'alumnat estranger pel que fa als països de procedència. Segons les dades de la Direcció General de Planificació i Centres, els cursos 2005-2006 i 2006-2007 hi havia 119 i 126 nacionalitats, respectivament. Encara tenint en compte aquesta àmplia diversitat, la major part d'alumnat estranger procedeix de països en desenvolupament.³¹

Tal com també es recull en l'Informe España 2007 de la Fundación Encuentro (a partir de l'INE padró 2006), l'any 1996 pràcticament la meitat de la població estrangera resident a Espanya pertanyia al primer món. L'any 2006, els ciutadans d'aquests països superen el 25% del total dels estrangers residents.

La distribució de l'alumnat estranger segons la titularitat del centre i la distribució per illes i per municipis són qüestions que s'han de tenir en compte respecte a la planificació i l'organització educativa, al suport al professorat i a les famílies i els programes que s'han de dur a terme. L'alta concentració d'estudiants immigrants en la xarxa pública i en determinats territoris i centres concrets requereix sens dubte de l'adopció de mesures per evitar processos de marginació d'aquests centres i alumnes. Així mateix, també seria important afavorir una distribució equilibrada dels estudiants estrangers en el conjunt de la xarxa de centres públics i concertats.

4.1.3. EL TREBALL LEGISLATIU DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

En l'àmbit estatal, destaca l'aprovació de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 106, de 4 de maig). Aquesta llei deroga expressament la Llei 14/1970, de 4 d'agost, general de l'educació; la Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu; la Llei 24/1994, de 12 de juliol, per la qual s'estableixen normes sobre concursos de provisió de llocs de treball per a funcionaris docents; la Llei orgànica 9/1995, de 20 de novembre, de participació, avaluació i govern dels centres docents, i la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació.

En l'àmbit autonòmic, cal esmentar l'aprovació de la Llei 4/2006, de 30 de març, d'educació i formació permanents de persones adultes de les Illes Balears (BOIB núm. 50, de 6 d'abril), comentada en la MEMÒRIA DEL CES DE 2005, i destaca, a més, per la seva rellevància, l'aprovació de les normes reglamentàries següents:

- Decret 112/2006, de 29 de desembre, de qualitat de la convivència en els centres docents sostinguts amb fons públics de la comunitat autònoma de les Illes Balears. (BOIB núm. 189 ext., de 30 de desembre).
- Decret 94/2006, de 17 de novembre, de modificació del Decret 52/2005, de 20 de maig, pel qual es crea l'Observatori i el

31. Tal com també es recull en l'Informe España 2007 del Centre d'Estudios del Canvi Social (2007). Madrid: Fundación Encuentro (a partir de l'INE Padró 2006), l'any 1996 pràcticament la meitat de la població estrangera resident a Espanya pertanyia al primer món. L'any 2006 la gran majoria procedeixen de països en desenvolupament.

QUADRE III-56. EVOLUCIÓ DE LA TOTALITAT DE L'ALUMNAT MATRICULAT A LA UIB

Curs acadèmic	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07
Nombre d'alumnes	13.402	13.812	13.859	13.507	13.352
% (2002 base 100)	100,00	103,06	103,41	100,78	99,63

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

Comissionat per a la Convivència Escolar en els centres educatius de les Illes Balears (BOIB núm. 167, de 15 de novembre).

4.2.

EL SISTEMA UNIVERSITARI DE LES ILLES BALEARS

El 25 de maig de 1998, els ministres d'Educació de França, Alemanya, Itàlia i Regne Unit varen signar la Declaració de la Sorbona, en què instaven al desenvolupament de l'Espai Europeu d'Educació Superior, i varen fixar ja en aquella data una reunió de seguiment del procés l'any 1999. Aquesta reunió de seguiment es va dur a terme el 19 de juny de 1999, la qual va donar lloc a la Declaració de Bolonya, subscripta per un total de 30 estats europeus, en la qual es varen establir les bases per a la construcció de l'Espai Europeu d'Educació Superior.

La primera conferència de seguiment del procés de Bolonya va tenir lloc a Praga el mes maig de 2001, en la qual els ministres varen adoptar un comunicat que protegia les actuacions realitzades fins a la data, i varen assenyalar les passes que s'havien de fer en el futur. Les reunions següents

de seguiment es varen fer a Berlín (2003) i a Bergen (2005). La pròxima reunió es va programar a Londres l'any 2007.

La transformació de les universitats europees, d'acord amb el model establert en els acords citats, generarà d'aquí a poc temps importants canvis en molts aspectes dels estudis superiors a les Illes Balears. En qualsevol cas, encara no s'han fet més que les primeres passes i s'ha iniciat la preparació de la transició.

A les Illes Balears van cursar estudis universitaris a la UIB i a les escoles i als centres adscrits un total de 13.352 alumnes el curs 2006-2007, davant dels 13.507 del curs anterior, la qual cosa representa una pèrdua de l'1,15% del nombre d'alumnes, i continua així el camí de disminució iniciat el curs anterior (Vegeu el quadre III-56.) L'alumnat que va seguir els estudis a la UNED augmentà el 10,87%, i passà a 7.916 matriculats en aquest darrer curs. (Vegeu el quadre III-57.) A més, cal considerar l'alumnat matriculat a la UOC, un total de 1.445 persones, el 18,15% més que el curs anterior. Finalment, es poden considerar els 930 alumnes que estudien a altres universitats de l'Estat, el 5,8% més que el curs 2005-2006. En total, 23.643 alumnes han seguit estudis universitaris. A continuació es comenten amb més detall aquestes dades.

QUADRE III-57. ALUMNES DE LES BALEARS MATRICULATS A LA UOC

Oferta	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
1r cicle			
Ciències Empresarials	233	273	117,17
Enginyeria Tècnica Informàtica de Gestió	100	110	110,00
Enginyeria Tècnica Informàtica de Sistemes	102	105	102,94
Turisme	26	48	184,62
Enginyeria Tècnica. Esp. Telemàtica	14	25	178,57
1r i 2n cicle			
Dret	113	147	130,09
Humanitats	96	117	121,88
Filologia Catalana	35	37	105,71
Psicologia	100	124	124,00
Només de 2n cicle			
Psicopedagogia	91	105	115,38
Administració i Direcció d'Empreses	50	54	108,00
Documentació	42	36	85,71
Enginyeria Informàtica	33	58	175,76
Ciències Polítiques i Sociologia	18	23	127,78
Ciències del Treball	94	88	93,62
Investigació i Tècniques de Mercat	12	21	175,00
Comunicació Audiovisual	26	29	111,54
Estudis d'Àsia Oriental	19	24	126,32
Publicitat i Relacions Públiques	19	21	110,53
TOTAL homologades de 1r i 2n cicle	1.223	1.445	118,15
3r cicle			
Doctorat en Societat de la Informació i el Coneixement	7	4	57,14
Màster en Societat de la Informació i el Coneixement		5	
Màster en Educació i TIC (<i>e-learning</i>)		3	
Màster en Programari Lliure		12	
Títol propi de Graduat Multimèdia	11	10	90,91
Formació continuada			
Màster		28	
Postgrau		44	
Especialització		39	

Font: Dades de la UOC.

QUADRE III-58. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB

2003-04			2004-05			2005-06			2006-07		
Dona	Home	Total	Dona	Home	Total	Dona	Home	Total	Dona	Home	Total
2.285	1.641	3.926	2.325	1.512	3.837	2.188	1.438	3.626	2.005	1.335	3.340
58,20	41,80	100,00	60,59	39,41	100,00	60,34	39,66	100,00	60,03	39,97	100,00
Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat		
71,81619256			65,03225806			65,72212066			66,58354115		

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB i elaboració pròpia.

Per a l'anàlisi, ens centrarem de forma preferent en les dades de la UIB. La justificació d'aquesta decisió és evident: és l'única universitat pública presencial i concentra quasi un 57% de tot l'alumnat de les Illes que segueixen estudis universitaris, però aquest percentatge augmenta a més del 80% dels alumnes que completen els seus estudis.

L'evolució general de la matriculació de nou alumnat es pot observar en el quadre III-58. La pèrdua relativa d'alumnat és clara des del curs 2003-2004, que encara que sigui moderada és també constant: es va passar de 3.926 alumnes de nou ingrés el curs 2003-2004 a 3.340 el curs 2006-2007. És a dir, la pèrdua és del 14,92%.

Pel que fa a la composició per sexe, ha anat disminuint també des del curs 2002-2003: de 73,35 homes per cada 100 dones s'ha passat a 66,6 el curs 2006-2007. La pèrdua diferencial per sexe és molt important i difícilment explicable amb els arguments tradicionals: taxes més elevades de «fracàs» entre els homes a l'ESO, més facilitat d'incorporació al mercat laboral, etc. Segurament hi ha altres factors, encara no clarament identificats, que expliquen aquest fenomen. En infor-

mes posteriors s'hauria de disposar de dades més detallades per poder confirmar les hipòtesis actuals.

La UIB imparteix en l'actualitat un total de 49 títols oficials en vigència. D'aquests, 19 corresponen a llicenciatures o enginyeries superiors (cicle llarg), 20 a diplomatures, arquitectura tècnica o enginyeries tècniques (cicle curt) i 10 a titulacions pròpies de la UIB. Si l'oferta de la UNED i de la UOC és no presencial, la de la UIB no es pot dir que sigui només presencial, ja que inclou un model semipresencial ja molt desenvolupat: el programa Campus Extens.

Pel que fa a la demanda de nou ingrés dels diversos estudis, es pot comprovar que els cinc tipus d'estudis amb més alumnat són els de mestre, que en les ofertes de la UIB i de l'Escola Alberta Giménez han tingut 681 alumnes; seguits dels estudis d'empresarials, els quals en les dues modalitats han tingut 470 alumnes; els estudis de turisme, en tres opcions (Escola Felipe Moreno, Extensió Universitària d'Eivissa i UIB), els quals han obtingut 260 nous alumnes. A continuació, els estudis de salut amb l'opció d'infermeria i de fisioteràpia arriben a 220 alumnes, i els de dret a 160 alumnes. (Vegeu el quadre III-59.)

QUADRE III-59. EVOLUCIÓ PER ESTUDIS DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB

Estudi	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
Administració i Direcció d'Empreses	170	221	130,00
Arquitectura Tècnica	91	85	93,41
Biologia	101	104	102,97
Bioquímica	16	15	93,75
Ciències Empresarials	238	249	104,62
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	50	—	—
Diplomatura en Turisme Felipe Moreno	106	37	34,91
Diplomatura en Turisme	204	177	86,76
Diplomatura Turisme Consell Insular Eivissa	52	46	88,46
Dret	173	160	92,49
Economia	77	75	97,40
Educació Social	90	89	98,89
Enginyeria Informàtica	44	44	100,00
Enginyeria Tècnica Agrícola	43	41	95,35
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	80	92	115,00
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	53	55	103,77
Enginyeria Tècnica en Telemàtica	26	31	119,23
Enginyeria Tècnica Industrial	67	57	85,07
Filologia Anglesa	43	51	118,60
Filologia Catalana	18	21	116,67
Filologia Hispànica	21	23	109,52
Filosofia	28	31	110,71
Fisioteràpia	83	79	95,18
Geografia	26	35	134,62
Història	58	49	84,48
Història de l'Art	60	38	63,33
Infermeria	162	141	87,04
Matemàtiques	21	27	128,57
Mestre en Educació Especial	106	96	90,57
Mestre en Educació Especial (Alberta Giménez)	42	33	78,57
Mestre en Educació Física	73	68	93,15
Mestre en Educació Física (Alberta Giménez)	74	44	59,46
Mestre en Educació Infantil	75	69	92,00

Continua

QUADRE III-59. EVOLUCIÓ PER ESTUDIS DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB

Estudi	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
Mestre en Educació Infantil (Alberta Giménez)	127	154	121,26
Mestre en Educació Musical	52	55	105,77
Mestre en Educació Musical (Alberta Giménez)	13	8	61,54
Mestre en Educació Primària	51	36	70,59
Mestre en Educació Primària (Alberta Giménez)	18	26	144,44
Mestre en Llengua Estrangera	59	53	89,83
Mestre en Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	18	39	216,67
Pedagogia	103	93	90,29
Periodisme (Alberta Giménez)	48	44	91,67
Psicologia	98	101	103,06
Psicopedagogia	30	36	120,00
Química	26	26	100,00
Relacions Laborals (Escola Adscrita)	86	74	86,05
Treball Social	90	91	101,11
Títols propis			
Diploma universitari en Geografia Física	1	2	200,00
Diploma universitari en Geografia Humana	2		
Diploma universitari en Geografia Regional	14	1	7,14
Diploma universitari en Geologia	3	1	33,33
Diploma universitari en Història de l'Art	21	9	42,86
Diploma universitari en Literatura Catalana	6	1	16,67
Direcció Hotelera Internacional	53		
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	119	107	89,92
Títol Superior de Turisme	—		
Graduat en Estudis Immobiliaris a la UIB	1		
TOTAL	3.610	3.340	92,52

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

4.2.1. EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA EN ELS DARRERS ANYS

Al llarg dels cursos que van del 2002 al 2005, la matrícula no havia deixat d'augmentar. Aquesta tendència es va invertir el curs 2005-2006, i va disminuir també el

curs 2006-2007 una altra vegada de forma moderada. (Vegeu el quadre III-56.) Les tendències, en el conjunt de l'Estat, són molt similars, amb un descens moderat però sostingut respecte als cursos de final dels anys noranta. Aquesta disminució moderada en el nombre d'universitaris

confirma la tendència de descens iniciada, per al conjunt de l'Estat, el curs 2000-2001. El nombre d'alumnes matriculats només augmenta en unes poques universitats, en especial a la UOC i a la UNED. Probablement, la flexibilitat horària que permeten aquestes ofertes i la seva possibilitat de creixement no limitada per les instal·lacions han facilitat el manteniment del seu creixement.

La pèrdua d'alumnat no és únicament d'un problema de la UIB, sinó de totes les universitats de l'Estat, i està relacionada amb diversos factors: l'increment de l'oferta d'estudis universitaris, la limitació del creixement dels grups que arriben a les edats de matriculació, els canvis en la demanda (ja que cada vegada tenen més acceptació, per part de l'alumnat i del mercat laboral, els cicles curts i les opcions més flexibles), etc.

La distribució per sexes (Vegeu el quadre III-60.) per al conjunt de la UIB, sobre la matrícula del curs 2006-2007, és del 60,20% de dones i el 39,80% d'homes. El percentatge de dones a la UIB continua superant en més de 6 punts la mitjana per al conjunt de les universitats espanyoles en aquest mateix curs (54%), segons les dades del Consell de Coordinació Universitària (2006). Aquesta diferenciació per sexe superior a la de l'Estat pot estar relacionada amb l'estructura de l'oferta de la UIB, en la qual dominen estudis més feminitzats. L'apreciable diferenciació per sexes no és conjuntural, és molt estable en el període dels darrers sis anys, de fet no ha canviat gaire des del curs 2000-01, ja que llavors hi havia el 58,40% de dones, és a dir, ha augmentat la feminització un poc més d'un punt percentual. Si es calcula la taxa de masculinitat (TM) es pot comprovar que per cada 100 alumnes dones, només hi ha 66,11 homes.

QUADRE III-60. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS

Any acadèmic	2005-06		Taxa	2006-07		Taxa
	Dona	Home	masculinitat	Dona	Home	masculinitat
Administració i Direcció d'Empreses	364	322	88,46	404	346	85,64
Arquitectura Tècnica	98	210	214,29	115	235	204,35
Biologia	286	175	61,19	279	173	62,01
Bioquímica	25	11	44,00	18	14	77,78
Ciències Empresarials	714	677	94,82	701	617	88,02
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	24	26	108,33	44	40	90,91
Diploma universitari en Geografia Física	1		0,00		2	
Diploma universitari en Geografia Humana	1	1	100,00			
Diploma universitari en Geografia Regional	5	9	180,00	1		
Diploma universitari en Geologia	2	1	50,00		2	
Diploma universitari en Història de l'Art	13	8	61,54	9	2	22,22
Diploma universitari en Literatura Catalana	5	1	20,00	2		

Continua

QUADRE III-60. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS

Any acadèmic	2005-06		Taxa	2006-07		Taxa
	Dona	Home	masculinitat	Dona	Home	masculinitat
Diploma universitari en Història de les Illes Balears				1	2	200,00
Diplomatura en Turisme	500	350	70,00	481	329	68,40
Diplomatura en Turisme del Consell Insular d'Eivissa i Formentera	100	53	53,00	91	52	57,14
Diplomatura en Turisme (Escola Adscrita Felipe Moreno)	151	85	56,29	95	49	51,58
Direcció Hotelera Internacional	135	144	106,67			
Dret	457	336	73,52	449	327	72,83
Economia	196	191	97,45	187	187	100,00
Educació Social	229	36	15,72	249	37	14,86
Enginyeria en Informàtica	23	110	478,26	21	129	614,29
Enginyeria Tècnica Agrícola. Especialitat en Hortofruticultura i Jardineria	31	90	290,32	39	94	241,03
Enginyeria Tècnica de Telecomunicació. Especialitat en Telemàtica	31	165	532,26	26	134	515,38
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	66	334	506,06	63	324	514,29
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	23	246	1069,57	22	219	995,45
Enginyeria Tècnica Industrial. Especialitat en Electrònica Industrial	26	175	673,08	25	175	700,00
Filologia anglesa	149	33	22,15	146	35	23,97
Filologia catalana	74	20	27,03	73	23	31,51
Filologia hispànica	83	34	40,96	78	30	38,46
Filosofia	64	88	137,50	72	76	105,56
Física	29	86	296,55	36	86	238,89
Fisioteràpia	200	84	42,00	194	80	41,24
Geografia	50	75	150,00	47	85	180,85
Graduat en Estudis Immobiliaris	6	9	150,00	6	7	116,67
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	15	104	693,33	19	156	821,05
Història	100	137	137,00	97	127	130,93
Història de l'Art	222	59	26,58	189	45	23,81
Infermeria	462	75	16,23	447	83	18,57
Matemàtiques	28	45	160,71	34	45	132,35
Mestre en Educació Especial	217	32	14,75	240	33	13,75
Mestre en Educació Especial (Alberta Giménez)	108	18	16,67	96	13	13,54

Continua

QUADRE III-60. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS

Any acadèmic	2005-06		Taxa	2006-07		Taxa
	Dona	Home	masculinitat	Dona	Home	masculinitat
Mestre en Educació Física	138	149	107,97	147	147	100,00
Mestre en Educació Física (Alberta Giménez)	62	120	193,55	56	105	187,50
Mestre en Educació Infantil	264	7	2,65	244	6	2,46
Mestre en Educació Infantil (Alberta Giménez)	325	17	5,23	397	24	6,05
Mestre en Educació Musical	104	48	46,15	102	40	39,22
Mestre en Educació Musical (Alberta Giménez)	22	8	36,36	18	8	44,44
Mestre en Educació Primària	159	27	16,98	145	23	15,86
Mestre en Educació Primària (Alberta Giménez)	63	16	25,40	66	20	30,30
Mestre en Llengua Estrangera	173	32	18,50	170	35	20,59
Mestre en Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	30	5	16,67	47	8	17,02
Pedagogia	327	60	18,35	331	55	16,62
Periodisme (Alberta Giménez)	31	17	54,84	58	29	50,00
Psicologia	382	93	24,35	397	97	24,43
Psicopedagogia	98	13	13,27	78	13	16,67
Química	100	85	85,00	91	78	85,71
Relacions Laborals	313	194	61,98	289	145	50,17
Títol Superior de Turisme	9	12	133,33	5	6	120,00
Treball Social	308	50	16,23	301	62	20,60
TOTAL	8.221	5.608	68,22	8.038	5.314	66,11

Nota: A l'annex estadístic A III-3 es pot consultar l'ordre dels estudis pel nombre total d'estudiants.

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB i elaboració pròpia.

Per branques d'ensenyament aquesta distribució mostra, malgrat això, resultats molt dispars: en les enginyeries i arquitectura tècniques són majoritaris els homes (en qualche carrera la TM és superior a 500 homes per cada 100 dones), resultat que es produeix en el sistema universitari espanyol en un percentatge molt elevat. En l'extrem oposat se situen un grapat de branques: els estudis d'educació social (TM del 14,86), pedagogia (TM del 16,62), treball social (TM del 20,6), infermeria (TM del 18,57), psicologia (TM del

24,43), el conjunt de totes les carreres educatives (excepció feta de l'especialitat d'educació física) i el conjunt de les filologies (77,09%).

Alumnat que estudia fora de les Illes Balears

De tots els alumnes que fan les proves d'accés a la UIB, hi ha un percentatge molt apreciable que es traslladen a una altra universitat de l'Estat. Pel que fa al curs 2006-2007, 930 alumnes varen triar

aquesta opció, la qual cosa representa el 27,84% en relació amb els que sí es varen matricular de nou ingrés a la UIB. Mentre disminueix el nombre d'alumnes de nou ingrés a la UIB, l'alumnat que opta per altres universitats presencials de l'Estat ha augmentat el 5,8% respecte al curs 2005-2006, ja que varen ser 879 els que varen demanar trasllat d'expedient.

Les universitats on cursen els estudis es concentren a Barcelona (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma, Universitat Politècnica i Universitat Pompeu Fabra), amb 454 alumnes —el 48,8% del total de 930 alumnes que directament es matriculen a universitats exteriors a les Illes Balears—, i a Madrid (Universitat Complutense i Universitat Politècnica), amb més del 25%. Les segueixen a molta distància altres localitats com València o Granada. Aquestes destinacions de referència són les mateixes que el curs 2005-2006.

Els factors que influeixen en aquest abandonament són diversos, però n'hi ha un de molt destacat i després un conjunt de factors associats de diverses maneres:

- El factor més important és la manca d'alguns estudis a l'oferta de les Illes Balears (UIB, UNED i UOC), com ara els estudis de medicina (36 estudiants), belles arts (32), arquitectura (35), farmàcia (41), llicenciatura en ciències de l'activitat física (34), enginyeria industrial (26), etc. En total, més d'un 50% de tots els que estudien fora ho fan a carreres que no s'ofereixen a les Illes, i destaquen especialment les carreres sanitàries.

- Altres factors associats són molt diversos i es fa difícil estimar la seva influència, la qual, només es podrà conèixer millor amb un estudi detallat, però, tot i això, es poden citar: el prestigi d'altres universitats; la tradició familiar de cursar els estudis a una determinada universitat pública o privada; la presència de familiars a les ciutats a les quals es traslladen els alumnes, cosa que facilita la instal·lació per a alumnes no residents a Palma.

4.2.2. LA UNED I LA UOC EN L'OFERTA I LA DEMANDA DE L'ALUMNAT DE LES ILLES BALEARS

La UNED ha desenvolupat una certa transformació en els darrers anys, i ha millorat la seva adaptació a les tecnologies de la informació i les seves instal·lacions a les Illes Balears. La seva oferta es concreta en 29 titulacions, que segueixen un total de 7.916 alumnes. En nombre d'alumnes, hi dominen les titulacions de dret (més de 700 matriculats el curs 2006-2007) i de psicologia (més de 400). L'augment de la matriculació ha estat molt important en els darrers anys, ja que ha passat de 4.600 matriculats l'any 2003 a quasi 8.000 l'any 2007, amb un increment proper al 60%.

Els avantatges que ofereix, pel que fa a la seva flexibilitat, són importants, però no se'n poden conèixer la qualitat de l'oferta ni les taxes d'èxit amb detall. (Vegeu el quadre III-61.)

La UOC és una universitat jove, amb poc més de deu anys d'existència, de titularitat privada, amb una estructurada i crei-

QUADRE III-61. ALUMNES MATRICULATS A LA UNED

Estudis	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
Dret	685	750	109,49
Història	231	260	112,55
Educació Social	267	299	111,99
Psicologia	388	431	111,08
Antropologia Social i Cultural	205	249	121,46
Polítiques	105	121	115,24
LADE	132	119	90,15
Turisme	189	210	111,11
Informàtica de sistemes	94	104	110,64
Altres (fins a 29 titulacions)	4.844	5.373	110,92
Total	7.140	7.916	110,87

Font: Memòria del curs acadèmic 2005-2006 i 2006-2007. UNED. Illes Balears.

xent organització didàctica a distància, segons presenta la mateixa universitat al seu web (www.uoc.cat). L'oferta d'estudis es basa en quatre tipus d'estudis estudis: (Vegeu el quadre III-57.)

- Estudis de cicle curt: diplomatures (turisme i ciències empresarials), enginyeries tècniques (enginyeria tècnica informàtica de gestió, de sistemes i telemàtica).
- Estudis de cicle llarg: llicenciatures (dret, humanitats, psicologia i filologia catalana).
- Estudis de segon cicle amb una durada mínima de dos cursos acadèmics (enginyeria informàtica, psicopedagogia, administració i direcció d'empreses, ciències del treball, comunicació audiovisual, documentació, ciències polítiques i de sociologia, estudis

sobre Àsia oriental, investigació i tècniques de mercat, publicitat i relacions públiques).

En aquests tres primers tipus d'estudis hi ha 1.445 alumnes de les Illes, i augmenta de forma sostinguda la seva presència (el 18,15% més que el curs anterior).

- Estudis de doctorat i formació continuada

Pel que fa als estudis de postgrau, la seva importància relativa és mínima, amb 34 alumnes que fan doctorats o màsters i 111 en altres estudis de postgrau.

4.2.3. ESTUDIS DE TERCER GRAU A LA UIB

En aquest darrer apartat, el dels estudis de postgrau, és en el que l'oferta de la UIB és més estructurada, comparativament de

QUADRE III-62. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE TOTAL D'ALUMNES MATRICULATS EN UN DOCTORAT A LA UIB

Curs acadèmic	2003-2004	2004-2005	2005- 2006	2006- 2007
Nre. d'estudiants	486	531	459	546

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

més qualitat i amb resultats incomparablement millors. La matrícula dels cursos de doctorat, en el curs 2006-2007, ha estat de 546 alumnes, i ha augmentat el 19% respecte del curs anterior. Aquest nombre d'alumnes s'ha mantingut de forma significativa, sempre amb més de 450 alumnes en els darrers anys. (Vegeu el quadre III-62.)

La desigualtat per programes de doctorat és apreciable, amb doctorats amb més de 40 alumnes (biologia, educació —investi-

gació i innovació—, tecnologia educativa, ciències mèdiques bàsiques i psicologia) i altres amb un nombre reduït d'alumnes. (Vegeu el quadre III-63.) En qualsevol cas, no és tan important el nombre d'alumnes com la qualitat d'aquests estudis, mesurada per les mencions de qualitat atorgades per l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i l'Accreditació i pel nombre de tesis aprovades: només en el darrer curs s'han presentat 42 tesis amb excel·lents resultats. El curs anterior ja se n'havien presentat 40 amb èxit.

QUADRE III-63. NOMBRE D'ESTUDIANTS MATRICULATS ALS PROGRAMES DE DOCTORAT A LA UIB

		2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
1	OBF Programa de doctorat de Biologia Fonamental (Palma)	3	7	233,33
2	OBI Programa de doctorat de Biologia (Palma)	43	49	113,95
3	OCE Programa de doctorat de Ciències de l'Educació (Palma)	41	42	102,44
4	OCM Programa de doctorat de Ciències Marines (Palma)	18	13	72,22
5	OCT Programa doctorat en Crisi de la Modernitat (Palma)	16	29	181,25
6	ODP Programa de doctorat de Dret Privat (Palma)	24	29	120,83
7	ODU Programa de doctorat de Dret Públic (Palma)	15	22	146,67
8	OEA Programa de doctorat d'Educació Ambiental (Palma)	4	1	25,00
9	OEE Programa de doctorat d'Economia i Empresa (Palma)	17	17	100,00
10	OFC Programa de doctorat de Filologia Catalana i Lingüística General (Palma)	10	16	160,00
11	OFE Programa de doctorat de Filologia Espanyola, Moderna i Llatina (Palma)	7	6	85,71
12	OFI Programa de doctorat de Física (Palma)	29	10	34,48
13	OFL Programa de doctorat de Filosofia (Palma)	14	15	107,14

Continua

QUADRE III-63. NOMBRE D'ESTUDIANTS MATRICULATS ALS PROGRAMES DE DOCTORAT A LA UIB

		2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
14	OGE Programa de doctorat de Geografia (Palma)	20	32	160,00
15	OIH Perspectives Metodològiques de la Investigació Històrica i Historicoartística (Palma)	14	19	135,71
16	OIN Programa de doctorat d'Informàtica (Palma)	12	20	166,67
17	OIS Prog. doctorat interuniversitari d'Infermeria i Salut Internacional (Palma)	2	3	150,00
18	OMA Programa de doctorat de Matemàtiques (Palma)	5	3	60,00
19	OMB Programa de doctorat de Ciències Mèdiques Bàsiques (Palma)	36	71	197,22
20	OMO Programa de doctorat de Nutrició Molecular (Palma)	2	2	100,00
21	ONH Programa de doctorat interuniversitari de Nutrició Humana (Palma)	17	20	117,65
22	ONM Programa de doctorat de Nutrició i Metabolisme (Palma)	17	10	58,82
23	OPS Programa de doctorat de Psicologia (Palma)	40	49	122,50
24	OQA Tecnologia i Qualitat dels aliments (Palma)		2	
25	OQF Programa de doctorat en Química Orgànica en la Indústria Químicofarmacèutica (Palma)	2	1	50,00
26	OQU Programa de doctorat de Química (Palma)	18	4	22,22
27	OSJ Programa de doctorat Sistema de Justícia Penal (Palma)	1	2	200,00
28	OST Programa de doctorat Societat, Territori i Medi Ambient (Palma)	0	4	
29	OTA Programa de doctorat interuniversitari en Tecnologia Educativa (Palma)	30	48	160,00
		457	546	119,47

NOTA: El 2005-2006 hi havia un Programa de doctorat d'Informàtica i Matemàtiques (Palma) amb 2 alumnes.

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

4.2.4. PROFESSORAT DE LA UIB

En relació amb el personal docent i investigador (PDI) de la UIB, es presenten els trets següents. (Vegeu el quadre III-64.)

El nombre de professors de la UIB, en els diversos cursos, presenta un increment progressiu moderat, i millora la dotació de personal en totes les opcions, excepció feta de les categories que s'extingeixen

(catedràtics i titulars d'escola universitària), directament implicats en un procés d'accés a la categoria superior de titulars d'universitat.

La dotació de professorat s'ha estabilitzat durant els darrers cursos. Concretament, en el darrer curs el balanç final representa només 6 professors més que el curs anterior.

Com ja es va destacar en aquest mateix informe del curs passat, cal posar de manifest les diferències, des de la perspectiva de la categoria del PDI, entre els departaments que varen ser creats i dotats abans (química, física, biologia, dret, matemàtiques o els dos de pedagogia) i els departaments més recents (psicologia, economia aplicada, economia d'empresa, infermeria i fisioteràpia, etc.).

És molt destacada la proporció de professors associats en alguns departaments (per exemple, més del 72% en infermeria i fisioteràpia, i el 52% en dret privat). Amb tot, cal tenir en compte que el nombre d'associats en les diverses categories és quasi la meitat del total de PDI (el 45,86%). S'ha de tenir present que, el curs 1999-2001, el personal associat representava el 42,5% del total del PDI, és

QUADRE III-64. NOMBRE DE PROFESSORS PER CATEGORIES I PER DEPARTAMENTS								
DEPARTAMENTS	CU	TU	CEU	TEU	Aj,Col-l,Con	ASSO	ALTRES	TOTAL
Biologia	6	14	2	9	6	32	1	70
Biologia Fonamental i Ciències de la Salut	2	7	5	8	1	13	0	36
Pedagogia i Didàctiques Específiques	4	4	1	10	3	23	0	55
Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació	3	9	3	10	3	58	0	86
Ciències de la Terra	3	9	3	8	1	8	1	33
Ciències Històriques i Teoria de les Arts	7	12	0	8	1	22	1	51
Ciències Matemàtiques i Informàtica	8	14	7	32	9	54	6	130
Dret Privat	9	13	1	2	2	28	0	55
Dret Públic	7	12	0	5	6	27	0	57
Economia Aplicada	3	12	1	20	3	36	0	75
Economia de l'Empresa	2	10	3	18	5	41	0	79
Filologia Catalana i Llingüística General	5	9	1	4	2	12	1	34
Filologia Espanyola, Moderna i Llatinoamericana	4	20	4	14	0	21	0	63
Filosofia i Treball Social	2	10	1	6	3	15	0	37
Física	9	20	1	9	13	25	0	77
Infermeria i Fisioteràpia	0	0	2	20	8	79	0	109
Psicologia	2	16	1	7	6	24	0	56
Química	8	17	0	2	2	18	1	38
INCORPORACIONS-BAIXES 2006-07	3	2	-2	-8	26	-10	-5	6
TOTAL 2006-07	87	210	34	184	100	526	6	1147
%	7,59	18,31	2,96	16,04	8,72	45,86	0,52	100,00

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

a dir, s'ha produït un increment relatiu d'aquest tipus de personal, contra els criteris manifestats per la gran majoria de responsables universitaris.

Si es consideren de forma conjunta els professors funcionaris permanents (catedràtic d'universitat, titular d'universitat, catedràtic d'escola universitària i titular d'escola universitària), representen el 44,9%, mentre que els associats, els ajudants i els contractats arriben al 54,58%. És a dir, hi ha 121 professors no permanents per cada 100 de permanents. Aquest desequilibri relatiu s'ha de corregir en els propers anys si el que es vol és millorar la qualitat de la docència i de la investigació en els departaments i en el conjunt de la UIB.

És evident que la política de professorat de la UIB depèn dels canvis que s'han de produir en els propers mesos. A més dels canvis legals, s'han de produir canvis també en el finançament de la UIB per tal de millorar la capacitat de millora de les dotacions de professorat i investigador permanent.

4.2.5. PRESSUPOST

Pel que fa al pressupost de la UIB, (Vegeu els quadres III-65 i III-66.) l'any 2007 s'ha aprovat un pressupost de 79.550.465,55 €, és a dir, ha augmentat el 6,25% respecte al curs anterior. En els ingressos, les taxes públiques representen només l'11,18%, mentre que el 66,94% són transferències corrents, majoritàriament provinents del Govern de les Illes Balears. Les despeses es distribueixen en el 63,94% de personal (l'any 2001 representava només el 49,22%), despeses en béns corrents o serveis (16,78%) i les inversions reals (17,56%). Aquest darrer capítol s'ha reduït considerablement, si el comparem amb el que representava, per exemple, els anys 2000 (29,44%) o 2001 (33,99%). En qualsevol cas, les necessitats d'inversió no s'han reduït, ja que encara falten instal·lacions molt notables (biblioteca central, adaptació als requeriments espacials derivats del model d'ensenyament aprenentatge de l'espai europeu, per exemple).

La UIB ha mantingut un bon equilibri pressupostari gràcies a un grau d'endeutament mínim i a la contenció de la despe-

QUADRE III-65. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST DE LA UIB (2003-2007)

	Euros
1. Pressupost 2003	66.373.113,28
2. Pressupost 2004	67.153.264,53
3. Pressupost 2005	71.138.995,34
4. Pressupost 2006	74.869.723,35
4. Pressupost 2007	79.550.465,55

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

sa. La consulta dels quadres d'indicadors oferts per la UIB en la presentació anual dels seus pressuposts, en els darrers 10 anys, permet comprovar aquests trets característics de la gestió econòmica.

Sense entrar a reflexionar sobre el model de finançament de la universitat davant dels canvis que implica l'espai europeu,

es pot constatar que el pressupost de la UIB encara s'ha d'incrementar per assolir els nivells de qualitat (increment del PDI permanent, millora d'instal·lacions, millora del suport a la investigació, etc.), que són l'aspiració del conjunt de les universitats espanyoles i que necessita la societat de les Illes.

QUADRE III-66. DISTRIBUCIÓ DEL PRESSUPOST PER CAPÍTOLS

Ingressos 2007	Euros	Percentatge
Cap. 3 Preus públics i altres ingressos	8.895.477,74	11,18
Cap. 4 Tranferències corrents	53.249.687,66	66,94
Cap. 5 Ingressos patrimonials	320.506,15	0,40
Cap. 7 Tranferències de capital	5.514.794,00	6,93
Cap. 8 Actius financers	11.570.000,00	14,54
Total pressuposts d'ingressos 2007	79.550.465,55	100,00
Despeses 2007	Euros	Percentatge
Cap. 1 Despeses de personal	50.868.146,12	63,94
Cap. 2 Despeses de béns corrents i serveis	13.349.671,05	16,78
Cap. 3 Despeses financeres	209.100,00	0,26
Cap. 4 Tranferències corrents	650.387,28	0,82
Cap. 6 Inversions reals	13.965.584,48	17,56
Cap. 7 Tranferències de capital	250.000,00	0,31
Cap. 9 Passius financers	257.576,62	0,32
Total pressupost de despeses 2007	79.550.465,55	100,00

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

5

CULTURA

RESUM

L'any 2006, el pressupost del Govern de les Illes Balears destinat a cultura ha augmentat en xifres absolutes. En la mateixa situació es troben els consells insulars de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera.

Pel que fa a les arts plàstiques, hem diferenciat entre les programacions de caire públic i les privades; aquestes darreres són les que presenten menys variacions respecte de l'any anterior, es mantenen el nombre d'exposicions a les galeries i a algunes augmenten.

En l'àmbit musical, es mantenen tots els festivals de música que s'han fet al llarg d'aquests anys. Això pot ser indicatiu que tenen una bona acceptació i que progressen. En un altre àmbit, cal dir que el nombre de discs compactes editats en general ha disminuït aquest darrer any, mentre que la Fira del Disc ha arribat a la sisena edició, amb tot un seguit de concerts i d'exposicions.

La creació literària a les Illes Balears ha augmentat respecte de l'any anterior, si bé continua tenint un pes poc representatiu dins l'àmbit estatal. D'altra banda, les dades corresponents als dipòsits legals dels consells insulars ens mostren un augment en l'edició de llibres, de fulls i de fullets l'any 2006 respecte del 2005.

En el cas del teatre, ha augmentat molt el nombre d'espectadors en la major part dels casos, però, no ho ha el nombre de funcions. Varen tornar a tenir lloc les mostres de teatre de projecció exterior de l'any anterior, a més d'alguna nova participació.

En el món del cinema, tot i les aportacions de les institucions, que han fet possible tot un grapat de festivals, i també de les fundacions de Sa Nostra i La Caixa en el cinema cultural, continua havent-hi una tendència clara cap al cinema comercial i, més concretament, cap a la focalització en les grans produccions anglosaxones.

Pel que fa als mitjans de comunicació, continua l'hegemonia de la televisió, per sobre de la premsa escrita i la ràdio. Destaca el moderat augment dels lectors de la premsa escrita, i són *Última Hora* i *Diario de Mallorca* els de més difusió. Les ràdios més escoltades són Mallorca FM C40 i Mallorca FM SER. El consum televisiu a les Illes Balears el 2006 va ser de 208 minuts de mitjana diària. Les tres cadenes de televisió més vistes, per ordre d'importància, varen ser Antena 3, TVE-1 i Tele 5.

D'altra banda, les biblioteques aporten una gran quantitat d'activitats literàries, que ajuden a promoure la lectura, a més d'augmentar els seus fons amb noves adquisicions.

5.1.

ELS PRESSUPOSTS

El pressupost del 2006 de la Direcció General de Cultura del Govern de les Illes Balears ha estat de 9.577.987 euros. En termes absoluts, el pressupost del 2006 ha augmentat 1.074.019,29 euros respecte de l'any passat. (Vegeu el quadre A III-5.)

En el Consell Insular de Mallorca el pressupost de cultura de l'any 2006 va ser de 22.863.376,65 euros i va representar el 8,21% del total del pressupost del Consell. El Consell Insular de Menorca va dedicar-hi 3.741.746,53 euros, xifra que representa el 7,11% del total del pressupost de la institució. D'altra banda, en el Consell Insular d'Eivissa i Formentera el pressupost que es va destinar a la cultura va ser de 2.837.863,56 euros. (Vegeu el quadre A III-6.)

5.2.

LES ARTS PLÀSTIQUES

Aquest apartat es pot dividir en dos àmbits: la programació institucional i la programació comercial.

5.2.1. LA PROGRAMACIÓ INSTITUCIONAL, LES FUNDACIONS I ELS MUSEUS

Al Casal Solleric durant l'any 2006 es varen dur a terme vint-i-nou exposicions, set més que l'any anterior, repartides en els diferents espais: la planta baixa, l'entresòl, la planta noble, la sala vermella i el pati. El nombre de visitants ha augmentat respecte els darrers anys, i el 2006 ha arribat a les 183.293 persones. (Vegeu el quadre A III-7.)

Al centre civocultural de Ses Voltes es varen fer un total de set exposicions, dues menys que el 2005. Malgrat aquesta disminució, el nombre de visitants ha anat incrementant al llarg dels anys, i ha arribat a les 33.476 persones, xifra bastant superior les 26.431 de l'any 2005.

La Fundació La Caixa va presentar un total de trenta-dues exposicions, que es poden classificar de la manera següent:

- Divuit exposicions d'art i història, amb un total de 29.176 visitants.
- Onze exposicions a la CaixaForum (edifici del Gran Hotel), amb un total de 356.641 visitants,
- Una exposició itinerant de ciència, amb 17.712 visitants.
- Una exposició que inclou el programa social «Violència zero», amb 7.462 visitants.
- Una exposició d'art al carrer amb les escultures d'Igor Mitoraj al llarg de la façana marítima de Palma.

La Fundació Sa Nostra va dur a terme seixanta-una exposicions repartides per les diverses sales de què disposa a les Illes. El nombre total de visitants va ser de 131.542. Al Centre Cultural de Palma es varen fer quinze exposicions;³² a la Sala de Cultura de Menorca se n'hi feren vint; a la Sala de Cultura d'Eivissa; a la de Formentera, també deu, i a les sales de la part forana, un total de sis exposicions.

El Museu d'Art Espanyol Contemporani, de la Fundació Joan March, el 2006 va rebre un total de 124.285 visitants, xifra superior a la del 2005 que era de 123.302. El nombre d'obres de la col·lecció permanent és de 70. L'exposició temporal més destacada va ser la dedicada a obra original del pintor Roy Lichtenstein.

La Fundació Bartomeu March va mantenir al llarg de l'any l'activitat de la Biblioteca Bartomeu March (Palma), les visites a l'exposició d'escultura contemporània al Palau March (Palma) i les visites al Museu de Cala Ratjada.

Pel Museu de Mallorca passaren el 2006 24.081 visitants, 1.387 visitants més que el 2005. El nombre d'obres de la col·lecció supera la xifra de les tres-centes mil peces, repartides al diversos fons que té el museu: l'arqueològic, el de belles arts, l'etnogràfic, el fotogràfic, el documental, el bibliogràfic i les arts decoratives i industrials. Les obres incorporades al fons del museu l'any 2006 que destaquen més són els trenta exemplars d'ex-libris xilogràfics del pintor Pere Quetglas «Xam», i les trenta-dues capsos de material arqueològic procedent de l'excavació d'urgència a l'a-

32. Durant els mesos de juliol, agost i setembre va estar tancat per reformes.

vinguda d'Antoni Maura. La secció etnològica de Muro va rebre 3.295 visitants, 1.168 més que l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-8.)

El Museu de Lluç va rebre un total de 18.997 visites, unes 710 persones més que el 2005. El fons del museu continua tenint aproximadament unes dues mil obres de diversos autors, dels quals destaquen pintors com Salvador Mayol, Antoni Ribas, Ricard Anckermann, Bartomeu Sureda, Santiago Rusiñol, Joan Mestre, etc. El 2006 va incorporar dues obres noves: dos quadres del pintor Àngel Baldovino.

La Fundació Pilar i Joan Miró té un patrimoni artístic constituït per unes 2.500 obres de pintura, escultura, dibuix i obra gràfica de Joan Miró. La col·lecció, a més, es compon de centenars d'objectes que l'artista arreplegà i que formaven part del seu particular entorn creatiu. La Fundació té, a més, unes 400 obres d'altres artistes, dels quals destaquen Chagall, Tàpies, Clavé, Chillida i Úrculo, entre d'altres. Pel que fa als nous ingressos d'obres cal destacar la donació de Mònica Fuster de sis exemplars de la seva obra, la Calcografia Nacional de la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando donà quatre obres de Matute, Margarita González, Maria Elvira Valenzuela i Alberto José Romero. L'any 2006 la Fundació ha rebut un total de 62.316 visitats, 1.894 més que l'any passat.

Pel Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma Es Baluard van passar 397.184 visitants, 54.278 persones més que el 2005. La col·lecció permanent del museu té un total de 535 obres d'art. Entre els artistes més destacats hi figuren: Picasso,

Miró, Joaquín Sorolla Bastida, Francis Picabia, René Magritte, Anglada Camarasa, Munch, entre d'altres. El nombre d'obres incorporades al fons del Museu el 2006 fou de 14 peces.

El Museu de Menorca té unes 97.978 peces catalogades. D'aquestes, unes 1.500 formen part de l'exposició permanent del Museu. Els autors més destacats són, a la part de pintura Pasqual Calbó, Joan Font i Vidal i Joan Vives Llull. El nombre de visitants va ser de 11.352 persones.

El nombre de visitants del Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera el 2006 va ser de 24.847 visitants, 16.225 n'hi va haver al Museu Arqueològic de Dalt Vila i 8.622 a la Necròpolis del Puig des Molins.

5.2.2. LA PROGRAMACIÓ COMERCIAL

El Centre Cultural Pelaires i la Sala Pelaires varen disminuir el nombre d'exposicions el 2006, ja que el 2005 se'n feren dotze i el 2006 varen ser onze. La Galeria Altair acollí el 2006 un total de sis exposicions, igual que l'any anterior. A la Galeria Maior es varen fer deu exposicions el 2006, una més que l'any 2005; també va ser important la participació a Arco i Art Colonge. A la Galeria Mediterrània s'han fet un total de set exposicions, quatre més que el 2005. Pel que fa a la Galeria Horrach Moyà, s'hi han fet sis exposicions, dues menys que el 2005. El nombre d'assistents aproximat ha estat de tres mil persones. La Galeria Joan Oliver Maneu va tenir onze exposicions el 2006, igual que el 2005, amb la presència també a la fira Art

Madrid. Pel que fa a la Galeria Xavier Fiol, hi va haver sis exposicions el 2006, igual que el 2005, i, quant al nombre de visitants, una mitjana d'uns dos mil cinc-cents. La galeria Aba Art Contemporani ha fet un total de sis exposicions amb 2.174 visitants. Finalment, a la galeria Joanna Kunstmann s'hi feren sis exposicions al llarg del 2006. (Vegeu el quadre A III-9.)

Del 9 al 13 de febrer va tenir lloc la XXV edició d'ARCO, amb Àustria com a país convidat. Les galeries d'art que es presentaren a la fira varen ser, en total, set: Altair, Horrach Moyà, Joan Guaita - Art, Galeria Maior, Pelaires, Xavier Fiol i Ferran Cano.

5.3.

LA MÚSICA

En aquest apartat es fa un recorregut pels esdeveniments musicals que s'han dut a terme a les Illes. S'ha de destacar la iniciativa de l'Ibatur «Un hivern a Mallorca», els festivals, els concerts fets a les fundacions de La Caixa i Sa Nostra, les produccions de les discogràfiques i la Fira del Disc.

5.3.1. ELS FESTIVALS

Com cada estiu, es du a terme un dels festivals més importants de les Illes, el Festival Internacional de Jazz de sa Pobla, que el 2006 va celebrar la dotzena edició amb un cartell d'actuacions que incloïa el quintet escandinau Atomic, Ana Popovic Blues Band, el guitarrista de jazz Biel Ballester i el baterista Billy Cobham.

S'ha de destacar també la tercera edició del Jazz Voyeur Festival, amb les actuacions de la banda de San Francisco SF JAZZ Collective, Dave Holland Quintet, Gloria Gaynor, Toquinho i Roberta Flack, entre d'altres.

La sisena edició del Festival Waiting for Waits destaca per les actuacions de música acústica d'arrels americanes. Christian Kjellvander, Hugo Race (ex Bad Seeds) i Chris and Carla (The Walkabouts) són els principals artistes que hi actuaren.

Un altre festival que es va dur a terme el 2006 fou el Pitch Mallorca Festival, conegut per la presència de música electrònica. El cartell estava format pels següents DJ Carl Cox, Eric Morillo, Dave Clarke, Ralph, etc.

En la quarta edició del festival Música Mallorca. Concerts Internacionals de Tardor el protagonista fou Mozart. Els artistes que van tocar peces del clàssic Mozart foren el tenor Francesco Petrozzi, la mezzosoprano Rita Kapfhammer, les solistes Vera Schoenenberg i Doreen Maria DesFeis, i les orquestres del festival Música Mallorca, l'Orquestra Simfònica Abaco i la Coral Filharmònica de Fürstfeld, entre d'altres.

Cal destacar també les Illes Balears en concert a Barcelona, Madrid i Canàries, una de les majors plataformes de promoció exterior dels músics de la nostra comunitat, on l'objectiu principal és donar a conèixer la nostra realitat musical. L'any 2006 van participar diversos grups a les ciutats escollides en el projecte. A Canàries oferiren la seva música: Ivan Doménech, Jaume Anglada, Kevin i

Jaume Gordiola; a Madrid: Carlos Grimalt i la secta del mar, Ivan Doménech, Kevin, Rafa Ferrà i Yves y Nerea; i a Barcelona: Amb una mica de sort, Samurada y voltios, Familia López, Inventari i Pota Lait.

5.3.2. «UN HIVERN A MALLORCA»

L'Institut Balear de Turisme promociona la cultura amb tot un grapat d'esdeveniments, dels quals destaca el programa «Un hivern a Mallorca», que té lloc del mes de gener al mes d'abril i del mes d'octubre al desembre. Aquest programa engloba diferents actes, com ara el Festival de Pollença; Las Noches Mediterráneas en Costa Nord, a Valldemossa; el Festival Internacional de Deià; Sa Mostra Festival Folklòric Internacional, a Sóller; el Festival Internacional Chopin, a Valldemossa; Dansamàniga, Festival de Dansa a Sant Llorenç des Cardassar, etc.

5.3.3. LA FUNDACIÓ LA CAIXA

La Fundació La Caixa va oferir el 2006 un total de 168 concerts. El nombre d'espectadors varen sumar 38.075 persones, i superaren així les xifres dels altres anys. Val a dir que aquesta xifra també inclou els assistents a cursos, projeccions i tallers musicals. (Vegeu el quadre A III-10.)

5.3.4. LA FUNDACIÓ SA NOSTRA

En l'apartat de programació musical de l'Àrea de Cultura de la Fundació Sa Nostra cal destacar l'activitat de la

Camerata Sa Nostra, que el 2006 ha fet concerts amb solistes i directors de prestigi.

Al Centre de Cultura de Palma es varen oferir 56 concerts i 30 sessions escolars. A les sales de cultura de Menorca es varen fer 31 actes musicals, amb 5.120 usuaris. Pel que fa a les Pitiüses, es varen fer 7 concerts a Eivissa i 5 a Formentera. (Vegeu el quadre A III-10).

5.3.5. DISCOGRÀFIQUES

Produccions Blau va editar 26 CD. El 2005 se'n varen editar 23. El volum de vendes el 2006 va ser de 5.280 CD, prop d'un 13% menys que les vendes del 2005 (6.050 CD). El 2006 Ona Digital va editar 7 CD, cinc menys que l'any anterior. El volum de vendes per al 2006 resultà ser de 20.523 CD, 6.937 menys que el 2005. Una altra de les importants discogràfiques de les Illes Balears, ACA, va editar 5 CD, 5 menys que l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-11.)

5.3.6. LA FIRA DEL DISC

Els dies 9 i 10 de setembre de 2006 va tenir lloc al recinte de Fires i Congressos de Palma la sisena Fira del Disc. La Fira va comptar amb uns 140 estands dedicats exclusivament a la venda de productes musicals com CD i LP, instruments, llibres, etc. També va oferir un gran nombre de concerts d'àmbit nacional i internacional, entre els quals va destacar l'actuació de la nord-americana Juliette Lewis i la seva banda.

5.4.

L'EDICIÓ

Segons les dades de l'INE, el nombre de títols i exemplars editats el 2006 a les Illes Balears ha augmentat. El nombre de títols de llibres editats a les Balears representa l'1,59% sobre el total espanyol, mentre que el nombre de títols editats de fullets és de l'1,9%. El percentatge respecte del total de l'Estat dels exemplars, tant de llibres com de fullets, és menor, ja que és el 0,63% i el 0,75%, respectivament. (Vegeu el quadre A III-12.)

Les dades corresponents als dipòsits legals dels consells insulars ens indiquen que hi ha hagut un augment d'edició de llibres, fulls i fullets.

El nombre de llibres incorporats al dipòsit legal del Consell Insular de Mallorca l'any 2006 va ser de 626, el 9,2% més que el 2005. Els llibres en català varen augmentar el 9,9%, és a dir es passà de 347 a 385 llibres. L'edició de llibres en castellà va disminuir el 4,3% respecte a l'any anterior. Quant al nombre de fulls i fullets, el 2006 se n'incorporaren 1.097, el 8,6% més que el 2005, amb un augment considerable dels editats en català i en castellà. (Vegeu el quadre A III-13.)

A Menorca, el nombre de llibres editats va ser de 70, 15 més que l'anterior. L'edició de fulls i fullets sumen un total de 212 títols.

A les Pitiüses es varen editar 39 llibres, 17 més que el 2005. En català se n'editaren 25, més del doble que l'any anterior, i en castellà es va passar de sis a vuit exem-

plars, cosa que significa un creixement del 33% respecte del 2005. El nombre de fulls i fullets va ser de 166, 71 més que l'any passat, amb un augment considerable de totes les llengües.

5.5.

EL TEATRE

En aquest punt es fa referència a dos aspectes: les activitats pròpies que han portat a terme els teatres de les Illes i, d'altra banda, a la projecció a l'exterior.

5.5.1. L'ACTIVITAT ALS TEATRE I ALS AUDITORIS

L'anàlisi de les dades dels teatres i dels auditoris s'ha tractat conjuntament a causa de la dificultat a l'hora de fer una separació acurada dels actes musicals i dels teatrals.

Pel que fa a l'activitat dels teatres de Palma, a l'Auditori, el 2006, va haver-hi un total de 220 espectacles, sis menys que l'any anterior. El Teatre del Mar va fer el 2006 un total de 122 funcions, 24 menys que el 2005, la qual cosa representa un descens de 1.855 espectadors. El 2006 el Teatre Municipal de Palma (que inclou el Teatre Xesc Forteza i el teatre del Passeig Mallorca) efectuà 240 funcions, 28 menys que el 2005, no obstant això el nombre d'espectadors només es va reduir el 0,62%. El 2006 el Teatre Sans organitzà 52 funcions, davant les 63 del 2005. El nombre d'espectadors va ser de 8.360. (Vegeu el quadre A III-14.)

Per analitzar l'activitat dels teatres a la part forana de Mallorca s'han tingut en compte l'Auditori de sa Mònica, l'Auditori d'Alcúdia, el Teatre Municipal de Manacor i el Teatre Municipal d'Artà, els quals el 2006 han fet un total de 71, de 51, de 303 i de 242 funcions, respectivament. Hi ha un increment de l'activitat del teatre, menys a l'Auditori d'Alcúdia, en què hi ha una reducció del 8,9%, i al Teatre Municipal de Manacor, que ha estat del 5,3%. Respecte del nombre d'espectadors, el 2006 l'Auditori de sa Mònica va generar 13.675 espectadors, el 9,1% més que el 2005. A l'Auditori d'Alcúdia el nombre d'espectadors va ser de 12.360, amb una disminució de 1.596 espectadors sobre la xifra del 2005. El Teatre Municipal de Manacor va tenir 47.732 espectadors, 2.004 més que l'any anterior. Finalment, al Teatre Municipal d'Artà el nombre d'espectadors va passar de 14.446 el 2005 a 29.574 el 2006.

A Menorca, al Teatre Principal de Maó el 2006 es varen dur a terme 105 funcions, 19 funcions més que el 2005. El nombre d'espectadors va ser de 47.732, el 4,37% més que l'any 2005.

A l'Auditori de Cas Serres, el nombre de funcions durant el 2006 va ser de 94, amb una mitjana de 75 persones per funció.

5.5.2. LA PROJECCIÓ A L'EXTERIOR

El 2006 va tornar a tenir lloc, la Mostra de Teatre Infantil i Juvenil de Catalunya, a Igualada, amb l'assistència i participació de tres muntatges escènics (*L'Odissea* de

la Fundació Teatre de Manacor, *La Fabulosa Ciència del doctor Grau...* de Sargantana, i *El Jai de ses rondalles* de Guillem Sansó) i una coproducció amb La Xarxa (Artur i Merlí).

Cal destacar també la participació de les Illes Balears a la *Muestra de Teatro de las Autonomías* a Madrid amb les obres: *Tempo* de Res de Res, *Entremesos* de Cervantes de la companyia Rafel Oliver Produccions i *Memoria de Julián* d'Iguana Teatre.

L'assistència i participació en l'estrena de coproducció *Un baül groc per Nofre Taylor* d'Alexandre Ballester al Teatre Tantarantana de Barcelona.

Un any més, el teatre balear va ser representat a la Fira de Teatre al carrer, de Tàrraga 2006, amb tres obres: *La capsa de Mu*, de En Blanc; *La fabulosa ciència del doctor Grau*, de Sargantana; i *Bali* de Norai.

La Fira de Manacor continua la seva tasca de potenciar els espectacles teatrals, i per això, a aquesta edició s'ha pogut veure, a la fira, el guanyador del premi Max a l'espectacle *revelació* del 2005, Nasdrovia Chejov de Vaiven Producciones d'Euskadi gràcies al programa d'intercanvi entre les dues comunitats autònomes.

També s'han de destacar les mostres de teatre escolar d'Artà, de Manacor i de Vilafranca, el Festival Internacional de Teatre de Titelles de Mallorca i el Premi Born de Teatre.

5.6.

CINEMA

Quant a la temàtica cinematogràfica és important veure quins han estat els festivals de cinema que s'han fet durant l'any 2006 i, també, quin ha estat el comportament del cinema comercial i cultural.

5.6.1. ELS FESTIVALS DE CINEMA

Els dies 26, 27 i 28 d'abril va tenir lloc el Certamen de Curtmetratges de Ficció en Català 2006, que convoca la Direcció General de Política Lingüística de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears. El 6 de juliol es va fer a Ses Voltes la inauguració del certamen d'arts visuals d'Art Jove, convocat per la Direcció General de Joventut, amb una exposició que es va mantenir fins al mes de setembre. Els continguts d'aquesta mostra eren bàsicament la videocreació, el grafisme electrònic, la infografia, el reportatge, el documental i la ficció. La final del certamen de curtmetratges d'Art Jove es va fer a Maó dia 7 d'octubre de 2006. Cal destacar també l'MFA International Film Festival Illes Balears que es va fer el mes de març i que va retre homenatge al curtmetratge. Un altre festival molt important va ser la 8a edició de l'EuropFilm-Festival que va tenir com a seu les Illes Balears els dies 16 i 23 d'octubre. Finalment, es va dur a terme el Festival Internacional de Cinema Gai i Lèsbic a Mallorca i Eivissa el mes de juny.

5.6.2. EL CINEMA COMERCIAL

El nombre de pantalles de cinema ha augmentat el 2006 en dues unitats, de manera que s'ha passat de 99 l'any 2005 a 101 l'any 2006. Aquest darrer any el nombre de sales ha augmentat el 2%. (Vegeu el quadre A III-15 i 16.)

L'hàbit d'assistència al cinema de la població de les Illes Balears el 2006 reflecteix que són els joves (d'entre 14 i 24 anys) els que van més al cinema i els que ho fan amb més freqüència. El 3% de la població hi va dues o més vegades; el 4,5%, hi va una vegada a la setmana; el 10,5%, dues o tres vegades al mes; el 12,3%, hi va una vegada al mes; el 16,3%, cinc o sis vegades l'any; el 10,8%, menys de cinc, i el 45,2% de la població no va mai al cinema. (Vegeu el quadre A III-17.)

5.6.3. EL CINEMA PROMOCIONAT PER LES FUNDACIONS

El Centre de Cultura de Sa Nostra, de Palma, va oferir, un any més, un programa ampli de cinema. Hi va haver un total de 88 projeccions de cinema. A les sales de cultura de Menorca es varen projectar 20 pel·lícules i a la Sala de cultura de Formentera, vuit. Cal destacar les activitats educatives musicals (concerts escolars) al Centre de Cultura de Palma, sota els títols de "La vida de Mozart en solfa", amb 3.412 assistents i "L'edat del metall", amb 2.227 assistents.

La Fundació La Caixa va fer quatre projeccions de cinema, dues menys que el 2005.

5.7.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Com cada any el lector pot trobar les dades corresponents a l'annex estadístic que es pot consultar al CD-Card.

5.8.

LES BIBLIOTEQUES

A la Xarxa de Biblioteques del Consell Insular de Mallorca hi ha hagut un total de 30.716 exemplars nous, repartits per les 73 biblioteques dels diferents municipis de l'illa. El nombre de títols nous incorporats ha estat de 2.478 (en tots els suports: llibres, fulls i fullets, CD, DVD, làmines, mapes, etc.), amb un predomini dels escrits en llengua catalana (985). El nombre d'usuaris de les biblioteques mallorquines el 2006 va ser de 332.806.

La Xarxa de Biblioteques de Menorca està formada per vuit biblioteques, sense tenir en compte les de titularitat privada ni la Biblioteca Pública de Maó, que és de titularitat estatal. Cada municipi disposa d'una biblioteca, i el nucli de Fornells disposa d'un centre de lectura. El fons total és de 92.813 llibres i la biblioteca de Ciutadella és la que en té més, amb 27.854 títols. La que disposar d'un menor nombre de llibres és la de Fornells, amb 3.429. El nombre total d'usuaris, quantificat pels que s'han fet el

carnet nou o l'han renovat en els dos darrers anys, és de 10.171 i també és la biblioteca de Ciutadella la que en té un major nombre (5.259).

Al Centre Coordinador de Biblioteques del Consell Insular d'Eivissa i Formentera, hi figuren vint-i-tres biblioteques per al total de les Pitiüses, disset que formen part de la xarxa de biblioteques del Consell Insular d'Eivissa i Formentera i sis biblioteques municipals no integrades a la xarxa. El nombre d'usuaris és de 67.951 i el nombre de documents és de 145.863.

5.9.

LA CONTRIBUCIÓ DE LA UE A LA CULTURA

De cada vegada hi ha més consciència que la Unió Europea ha de fer funcions de foment de la seva riquesa i diversitat cultural, tant a Europa com al món. També s'accepta que la cultura és un aspecte imprescindible per aconseguir els objectius comunitaris estratègics, de solidaritat i de seguretat. La Comunicació de la Comissió de les Comunitats Europees³³ explora la relació entre la cultura i Europa en el món en vies de globalització i proposa objectius per a una nova agenda de UE per a la cultura. Aquesta agenda ha de ser compartida per totes les parts interessades (la Comissió, els estats membres, amb la participació de la societat civil, i el Parlament Europeu).

33. Comunicació sobre una agenda europea per a la cultura en un món en vies de globalització. SEC (2007) 570. Brussel·les, 10.05.2007. COM (2007) 242 final.

El fonament de l'acció de la UE a l'àmbit de la cultura radica en el Tractat, a l'article 151. La cultura és, i continuarà sent, fonamentalment una responsabilitat dels estats membres. El paper de la UE donar suport a les accions dels estats membres, i completar-les, i no reemplaçar-les, respectant la seva diversitat i estimulants els intercanvis, el diàleg i la comprensió mútua.

5.9.1. EL PAPER DE LES POLÍTIQUES INTERNES I DELS PROGRAMES DE LA UE

Mitjançant els seus programes i les seves polítiques, la UE contribueix de diverses maneres a promoure activitats culturals a Europa:

- L'actual programa Cultura (2007-2013)³⁴ contribuirà a facilitar l'enteniement mutu, a estimular la creativitat i a afavorir l'enriquiment mutu de les nostres cultures. També ajudarà a les organitzacions culturals a crear i a executar projectes culturals i artístics, millorant el coneixement i la difusió del patrimoni cultural europeu.
- Altres programes tenen un impacte positiu en la cultura, bé a través de projectes culturals específics, del foment de l'ús dels idiomes estrangers, de l'estret vincle entre l'aprenentatge i

la cultura, o de l'estímul de les experiències culturals personals: entre aquests programes hi ha «Europa per als Ciutadans (2007-2013)»³⁵

- Pel que fa al cinema i al sector audiovisual, el programa MEDIA,³⁶ que funciona des de 1991 i promou la competitivitat de la indústria audiovisual europea.
- El suport que presenta la política de cohesió o la política de desenvolupament rural pot ser essencial per fomentar, per exemple, la restauració de patrimoni cultural i la promoció d'indústries creatives.

5.9.2. LES RELACIONS EXTERIORS DE LA UE

La cultura està reconeguda com una part important dels principals programes i instruments de cooperació de la UE,³⁷ i també en els acords bilaterals de la Unió amb tercers països.

Durant molts anys s'ha aplicat a totes les regions en desenvolupament del món un àmplia gamma de projectes i programes culturals, com a part de l'ajut financer i tècnic de la Unió. Aquestes accions culturals se centren en la preservació i la restauració de patrimoni, la producció i circulació d'obres d'art, la creació o restau-

34. Decisió núm. 1855/2006/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2006 (DO L372 de 27.12.2006).

35. Decisió núm. 1904/2006/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2006 (DO L378 de 27.12.2006).

36. Decisió núm. 1718/2006/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de desembre de 2006 (DO L327 de 24.11.2006).

37. Per exemple, l'Acord de Cotonú amb els estats d'Àfrica, el Carib i el Pacífic, l'Instrument de Veïnatge i Associació amb els Països Veïns i Rússia, i l'Instrument de Finançament de la Cooperació al Desenvolupament referent a Àsia, Amèrica Central i Llatinoamèrica.

ració de museus i el desenvolupament local de la capacitat dels operadors culturals importants. La Comissió també gestiona fons i du a terme accions per donar suport a l'aparició i la consolidació d'indústries culturals. Amb relació amb això, la Unió s'ha centrat, de cada vegada més, a fomentar la protecció i la promoció dels drets humans, els drets culturals, els drets dels pobles indígenes i els drets dels membres de minories i de les persones marginades socialment.

El diàleg intercultural, atès que és un dels principals instruments de pau i de prevenció de conflictes, és un dels objectius bàsics d'aquestes accions.

L'entrada en vigor de la Convenció de la UNESCO sobre la Protecció i Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals il·lustra el nou paper de la diversitat cultural en l'àmbit internacional. La Comunitat i els seus estats membres s'han compromès a consolidar un nou pilar cultural global i un desenvolupament sostenible, en particular per mitjà de l'esforç de la cooperació internacional.

5.9.3. OBJECTIUS D'UNA AGENDA EUROPEA PER A LA CULTURA

Després de deliberar uns quants anys, la Comissió ha constatat la necessitat d'una nova agenda de la UE per a la cultura. Per això s'ha de partir de tres grups d'objectius interrelacionats:

- Promoció de la diversitat cultural i el diàleg intercultural.

Amb la finalitat de destacar amb el nostre patrimoni comú i de reconèixer la contribució de totes les cultures presents en les nostres societats, s'ha d'alimentar la diversitat cultural en un context d'obertura i d'intercanvis entre diferents cultures. S'han d'abordar els objectius específics següents:

- Fomentar la mobilitat dels artistes i els professionals de l'àmbit cultural i de la circulació de totes les expressions artístiques més enllà de les fronteres nacionals.
- Fomentar i consolidar les competències i el diàleg intercultural, mitjançant el desenvolupament de la conscienciació i l'expressió culturals, les competències socials i cíviques, i la comunicació en llengües estrangeres.
- Promoció de la cultura com a catalitzador per a la creativitat en el marc de l'Estratègia de Lisboa per al creixement i l'ocupació

Les indústries culturals i el sector creatiu contribueixen substancialment al PIB, i constitueixen un actiu essencial per a l'economia i la competitivitat europea en un context de mundialització. Els objectius específics que s'han de complir són aquests:

- Promoure la creativitat en l'educació mitjançant la participació del sector cultural.
- Promoure el desenvolupament de capacitats al sector cultural mitjançant el suport a la formació del

sector cultural en matèria de competències de gestió, esperit empresarial, coneixement de la dimensió, etc.

- Desenvolupar associacions creatives entre el sector cultural i altres sectors (TIC, investigació, turisme, etc.).
- Promoció de la cultura com a element vital en les relacions internacionals

La Convenció de la UNESCO sobre la Protecció i Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals, la Comunitat i els estats membres han reafirmat el seu compromís amb el desenvolupament d'un paper cultural europeu nou i més dinàmic en el context de les relacions internacionals d'Europa. Objectius específics:

- Continuar desenvolupant el diàleg polític amb tots els països i les regions en l'àmbit de la cultura i promoure els intercanvis culturals entre la UE i tercers països i regions.
- Promoure l'accés al mercat, tant a l'europeu com als no europeus, a través d'accions específiques.
- Utilitzar les polítiques exteriors i de desenvolupament per protegir i promoure la diversitat cultural a través del suport financer i tècnic.

- Assegurar-se que tots els programes i els projectes de cooperació tinguin plenament en compte la cultura local i contribueixin a augmentar l'accés als ciutadans a la cultura.
- Promoure la participació activa de la UE en la tasca de les organitzacions internacionals que s'encarreguen de la cultura, i en el procés de l'Aliança de Civilitzacions de les Nacions Unides.

Per tal que tot això es dugui a terme és necessari que l'Agenda per a la cultura es basi en una associació sòlida entre totes les parts, que tinguin en compte sobretot aquests quatre aspectes:

- Un major desenvolupament del diàleg amb el sector cultural.
- La creació d'un mètode obert de coordinació.
- El suport a la formulació de polítiques basades en fets.
- La integració de la cultura en totes les polítiques pertinents.

6

HABITATGE

RESUM

Entre 1996 i 2006 els preus augmentaren el 264,5%, molt més que la mitjana espanyola (180,8%), i s'accelerà de manera especialment intensa entre 1998 i 2001. No obstant això, a partir de 2002, els preus de Balears han crescut a menys velocitat que la mitjana. Segons les dades del Ministeri d'Habitatge (amb una nova base del 2005), l'habitatge lliure va arribar a Balears, durant quart trimestre de 2006, a un preu mitjà de 2.264,5 euros per metre quadrat, el 13,8% més elevat que la mitjana espanyola, que es va situar en 1.990,5 euros. A les Illes Balears, la pujada anual de preus, partint de preus trimestrals, es va moderar molt lleument i va créixer l'11,5%. El 2005 havia despuntat fins al 12,9% des del 10,1% de l'any anterior. En canvi, el ritme de creixement dels preus mitjans espanyols va continuar desaccelerant-se el 2006, que va passar del 13,9% al 10,4%, la qual cosa reflecteix una certa contenció de la demanda residencial. A les Balears el preu mitjà de l'habitatge usat és el 9,5% superior a la mitjana estatal.

Segons l'indicador de l'accessibilitat a l'habitatge elaborat pel Servei d'Estudis Econòmics del BBVA, el 2005 l'indicador corresponent a la mitjana espanyola es va situar en l'1,4. Segons l'estimació que efectua aquesta entitat financera per al 2006, va descendir a l'1,2. Encara que no disposam de dades separades per comunitats autònomes des de 2004, podem estimar que l'indicador de Balears s'hauria situat entorn a l'1. La quota del préstec representa el 2006 el 28% de la renda salarial familiar, davant el 24,6% de l'any anterior, amb valors referits a la mitjana espanyola. Tractant-se d'indicadors mitjans, això significa que per a un creixent segment de la població resident a Balears la possibilitat d'accedir a un habitatge lliure de preu mitjà s'allunya cada vegada més, especialment per a aquelles famílies que disposen només d'un sou o es troben en certes situacions de fragilitat.

El deteriorament de l'accessibilitat a l'habitatge s'accentuarà com a conseqüència de l'entrada en escena de l'augment dels tipus d'interès hipotecari. El nou cicle d'enduriment monetari afavorirà el desplaçament de part de la demanda d'habitatges de compra cap al lloguer. No obstant això, en els darrers anys, s'han sumat els efectes de diversos factors que han pressionat la demanda d'habitatge de lloguer i han provocat un ràpid augment dels preus d'arrendament. Entre aquests hi ha l'augment de la població immigrant. Tot això, continua generant greus problemes d'habitatge a alguns col·lectius, en especial als joves, i l'aparició del subarrendament i situacions de precarietat i amuntegament associades a llars plurifamiliars.

6.1.

LA SITUACIÓ DE L'HABITATGE A L'ESTAT ESPANYOL

La confirmació durant el 2006 de la tendència cap a la moderació del creixement dels preus de l'habitatge es va veure afectada pel continu deteriorament del grau d'accessibilitat i pel seu impacte sobre l'endeutament de les llars espanyoles.

Tot plegat justifica la intervenció de l'Estat en un intent de millorar l'accessibilitat dels ciutadans a un habitatge digne i de qualitat. En aquest sentit, destaquen l'execució del Pla estatal de l'habitatge i els debats sorgits entorn de dues normes que afecten directament l'accessibilitat: la Llei del sòl i la reforma de la Llei hipotecària.

6.1.1. LA SITUACIÓ DELS PREUS I L'ACCESSIBILITAT A L'HABITATGE A ESPANYA

Durant el 2006 s'ha confirmat la moderació del creixement dels preus de l'habitatge, tendència que es va iniciar a final del 2003. Això va ser un factor comú tant a l'habitatge nou, que va créixer el 9,6%, com a l'habitatge usat, que va créixer el 8,5%. El preu del metre quadrat de l'habitatge usat continua sent superior al del nou: 2.000,6 euros el metre quadrat de l'habitatge usat davant 1.957,6 euros el del nou.

S'ha de destacar l'elevat creixement del nombre de llars a Espanya, de manera que, a finals de 2006, se'n varen comptabilitzar 16 milions, el 21,7% més que fa deu anys. Això es deu als fluxos migratoris, al creixement de l'ocupació i als canvis en les estructures familiars.

Quant a la producció d'habitatges, l'any 2006 sembla que es consolida la trajectòria alcista, iniciada el 2002, de construcció d'habitatge protegit, que varen representar el 12,5% del total dels habitatges començats.

Segons les xifres ofertes pel Ministeri de Foment, durant el 2006 es visaren a Espanya 863.766 habitatges, fet que suposa un creixement anual del 18,4%, la taxa més elevada des del desembre de 2003, i 12,2 punts percentuals més que l'any 2005.

D'altra banda, el Ministeri d'Habitatge, a final del 2006, va presentar per primera vegada dades sobre el parc d'habitatges existents a Espanya. Així, el 2005, hi havia a Espanya 23.209.842 llars, el 68,4% de les quals corresponien a habitatges principals. El 2006, el parc va augmentar en 586.874 llars, de les quals 423.606 eren habitatges principals i 163.268 no principals. Del total d'habitatges, 12.992.650 eren en règim de propietat, 1.879.559 en lloguer, 398.107 en cessió i 613.954 en altres règims de tinença.

La taxa d'accessibilitat³⁸ ha experimentat un notable deteriorament en els darrers anys. Fa deu anys el preu de

l'habitatge mitjà representava la renda anual de 3,5 anys per a una família tipus, mentre que a final de 2006, es necessitaven 7,1 anys de renda per cobrir el preu mitjà de l'habitatge.

Pel que fa al crèdit hipotecari total, el 2006 va créixer a un ritme mitjà anual del 25,6%, una dècima de punt per sota del creixement mitjà del 2005. El crèdit de les llars per a l'adquisició de l'habitatge va créixer a un ritme mitjà anual una mica inferior, el 22,7%, 1,6 punts percentuals menys que l'exercici anterior. D'acord amb l'estadística registral immobiliària, l'import mitjà per hipoteca va experimentar un creixement interanual del 10,2%, i es va situar en 146.683,41 euros. La quota hipotecària mensual mitjana va arribar a 902,07 euros per als crèdits a tipus fix (20 anys) i 745,87 per als de tipus variable.

6.1.2. VALORACIÓ DE L'EXECUCIÓ DEL PLA ESTATAL DE L'HABITATGE

De l'execució del Pla d'habitatge cal destacar els punts següents:

- Els elevats graus d'execució, que se situaren entre el màxim pels ajuts atorgats a inquilins, i el mínim marcat per la construcció d'habitatges protegits nous de lloguer.
- El nombre d'habitatges protegits nous per a la venda establerts al Pla era de 46.336; se'n construí el 95,8%.

38. Es mesura com el quocient entre el preu mitjà d'un habitatge i la renda bruta per llar.

- Hi ha una gran disparitat quant al grau de compliment entre regions a la construcció d'habitatge protegit per vendre. Cal destacar Aragó, Castella-la Manxa, Madrid, Castella i Lleó i La Rioja, amb un grau d'execució del 100%; a l'altra extrem, Cantàbria, que només va arribar al 31,9% del compliment. Quant als habitatges protegits per llogar, Canàries i Aragó són les comunitats amb un major nombre de construccions.
- Pel que fa a les actuacions de rehabilitació, tots els territoris varen superar el 100% d'execució, llevat d'Extremadura, que va executar un 81,2% del convingut.
- La creació del Consell del Pla estatal d'habitatge,³⁹ un nou organisme de caràcter assessor i consultiu dependent del Ministeri, tractarà d'afavorir el control, l'avaluació i el seguiment de les polítiques d'habitatge en un marc de participació social i de col·laboració entre administracions.
- Augmentar la previsió i informació de les infraestructures i els recursos naturals disponibles i afectats als processos de transformació urbanística.
- Promoure l'eficiència als mercats del sòl i regular, amb garanties, la participació de la iniciativa privada en els processos de transformació.
- Obtenir més sòl per al desenvolupament de la política de l'habitatge per les administracions competents.

El CES del Regne d'Espanya, en el Dictamen 10/2006, de 26 de juliol, sobre l'Avantprojecte de la Llei del sòl, ha fet un seguit de puntualitzacions, entre d'altres, respecte a l'objectiu d'ampliar el sòl disponible per a l'actuació pública, en què es preveu l'establiment d'una quota de cessió d'entre el 5 i el 15% tant per al desenvolupament urbanístic com per a l'habitatge protegit, i en la reserva d'un mínim del 25% de l'edificabilitat residencial per a l'habitatge protegit. Respecte a les cessions, el CES opina que més enllà de la valoració sobre els percentatges fixats, val la pena cridar l'atenció sobre la necessitat d'una efectiva dedicació dels patrimonis públics de sòl als fins previstos i no a finançar, com s'està fent amb freqüència, la despesa corrent dels ajuntaments. També s'hi fa constar que s'hauria d'intentar evitar una monetarització sistemàtica de les cessions del sòl, i que, respecte a la reserva d'edificabilitat per a l'habitatge protegit, es necessitarien mecanismes que n'assegurassin l'efectivitat.

6.1.3. L'AVANTPROJECTE DE LA LLEI DEL SÒL

La Llei de 1998 de règim del sòl i valoracions ha estat font d'un important conflicte de competències, i també objecte de discrepàncies entorn a la qualificació del sòl i al règim de valoracions. La nova Llei tindria com a objectius aquests:

- Augmentar la transparència, l'eficàcia i la participació pública en l'ordenació i la gestió del sòl.

39. Ordre VIV/2668/2006, de 27 de juliol, en la qual s'estableixen la composició i el funcionament del Consell del Pla estatal d'habitatge.

6.1.4. MODIFICACIÓ DE LA LLEI HIPO-TECÀRIA

El 2006 el Ministeri d'Economia i Hisenda va anunciar la seva intenció de modificar la regulació del mercat hipotecari espanyol, amb l'objectiu d'adaptar-lo a nous instruments i d'ampliar les possibilitats d'elecció de les entitats i les famílies.⁴⁰

Les principals novetats són aquestes:

- La millora dels mecanismes de transparència i de protecció del consumidor.
- La modificació del règim de penalitzacions per subrogació i anul·lació anticipada dels préstecs hipotecaris.
- La reducció dels costos aranzelaris notarialis i registrals associats a la subrogació i anul·lació.
- El foment de la independència de les entitats de taxació.
- La flexibilització del règim jurídic dels mecanismes de refinançament.
- La regulació de la hipoteca inversa i l'assegurança de dependència.

6.1.5. LA QUALITAT DE L'ENTORN URBÀ

La qualitat de vida de la població depèn també en gran mesura de l'entorn urbà en el qual viuen. Per aquest motiu, juntament

amb l'accessibilitat i la qualitat de l'habitatge, és necessari prestar atenció a factors tan importants com els equipaments urbans, la mobilitat i la seguretat de les ciutats, o de l'entorn natural d'aquestes.

La Unió Europea dóna una especial importància als tres objectius de l'Agenda revisada de Lisboa: augmentar l'atractiu de les ciutats com a llocs de feina i inversió, impulsar l'economia de la innovació i el coneixement en els centres urbans, i millorar la qualitat dels llocs de treball.

L'enquesta de qualitat de vida posa de manifest que hi ha diferències importants entre els països de la UE dels 15 i els incorporats recentment. A excepció d'Itàlia i Grècia, el percentatge de ciutadans de la UE dels 15 que estan insatsfets amb l'accés a les infraestructures, la seguretat ciutadana i els elements ambientals és baix. En canvi, els països de nova incorporació mostren un grau d'insatsfacció molt més alt. Quant a Espanya, les dades demostren que el grau d'insatsfacció dels ciutadans és lleugerament superior al de la mitjana de la UE dels 15, fet que ens situa en un nivell intermedi, inferior als dels països del sud d'Europa, com Itàlia, Grècia o Portugal, però encara molt per sobre del corresponent als països nòrdics, Alemanya o Àustria.

D'altra banda, les dades de l'enquesta de condicions de vida i el panell de llars⁴¹ mostren que més de la meitat de les llars espanyoles està satisfeta amb les condi-

40. El 2 de març de 2007 es va presentar al Congrés dels Diputats el Projecte de Llei per la qual es modifica la Llei 2/1981, de 25 de març, de regulació del mercat hipotecari i altres normes del sistema hipotecari i financer, de regulació de les hipoteques inverses i de l'assegurança de dependència, i per la qual s'estableix una norma tributària determinada.

41. Els resultats d'aquesta enquesta corresponen a l'any 2004 i 2005 i estan harmonitzats amb el panell de llars de la UE (PHOGUE).

cions ambientals. L'enquesta mostra uns resultats òptims per a Cantàbria i Astúries, i els pitjors resultats són per a Ceuta i Melilla, Madrid i la Comunitat Valenciana.

6.2.

L'EVOLUCIÓ DE L'HABITATGE A LES ILLES BALEARS

El 2006 Balears es va registrar de nou un gran dinamisme de l'oferta de promocions residencials, que va resultar particularment agut a Mallorca, i no tant a les Pitiüses. El nombre d'habitatges visats, que constitueix un bon indicador avançat de les expectatives d'inversió i de la futura activitat del sector, va augmentar considerablement: es visaren 15.847 habitatges, el 26,5% més que l'any anterior. Aquesta xifra es situa molt a prop del nivell de 1999, any de referència de la gran expansió residencial de la segona meitat dels anys noranta. A Mallorca, l'increment fou del 32,9%, i es visaren 11.577 habitatges. A Eivissa i Formentera, l'augment fou del 17,8%. A Menorca, on les oscil·lacions tendeixen a ser més reduïdes, l'increment fou del 4,3%. Per la seva banda, la demanda d'habitatge va començar a mostrar alguns indicis de pèrdua d'impuls, motivada per l'ininterromput i cada vegada més insostenible procés d'augment de preus i per la irrupció d'un nou factor: l'augment dels tipus d'interès i el gradual esgotament dels mecanismes que havien anat configurant un mercat hipotecari feble.

El 2006 representa un any que hi ha un procés dual, aparentment contradictori, en el qual augmenta amb rapidesa l'oferta residencial futura, sobretot a Mallorca, i a la vegada, s'aprecien signes de la debilitat de la demanda com a conseqüència de la continuïtat dels elevats increments de preus, però també pel canvi d'escenari financer, un dels mecanismes claus en el model. Entre els elements que podrien contribuir a explicar aquesta situació, convé recordar, en primer lloc, que el procés productiu de l'edificació residencial es caracteritza per un llarg període de maduració, la qual cosa determina ajustaments lents als canvis de la demanda, en especial si aquests són incipients, i que, en segon lloc, el 29 de març de 2006 va entrar en vigor el nou Codi tècnic de l'edificació, que afecta els projectes que no havien demanat llicència municipal d'obres abans del 29 de setembre d'aquest any. Aquesta nova normativa, que segons el consens dels agents del sector generaria millores en certs aspectes de qualitat i ambientals, però acompanyades de costos de producció més elevats, va produir un «efecte avançament», molt comú davant els canvis de normatives tècniques i urbanístiques. Aquest efecte hauria implicat un ràpid augment dels projectes d'habitatges visats i amb llicència municipal tramitada a l'empara de la normativa anterior, amb la qual cosa l'execució efectiva de l'obra, llavors, es va diluint en el temps. En tot cas, els seus efectes serien limitats i només expliquen parcialment l'increment de nous projectes: no pot oblidar-se que tot això succeeix en un marc econòmic expansiu en el qual creixen la població, l'ocupació i la renda, factors que, més enllà de canvis conjunturals, continuen alimentant l'expansió residencial.

Els darrers anys de la passada dècada dels noranta, la demanda de l'habitatge a Balears va créixer intensament a causa de la singular confluència d'un conjunt de factors que varen operar a la vegada, i varen configurar un escenari extraordinàriament expansiu, en el qual a més de factors relacionats amb l'encariment del cost del sòl i amb les expectatives dels agents econòmics i dels consumidors sobre el seu escàs creixement futur, varen destacar: el fort creixement de l'economia balear; l'elevat increment de la població immigrant i altres factors demogràfics determinants de la constitució de noves llars; l'entrada en el nou marc de l'euro; la inversió estrangera dirigida a l'adquisició d'habitatges destinats a turisme residencial; la ràpida reducció dels tipus d'interès hipotecari; l'allargament dels terminis d'amortització dels préstecs hipotecaris, i l'augment de l'atractiu dels immobles com a bé d'inversió refugi respecte a altres actius alternatius, en un escenari de baixos tipus d'interès i expectatives de continuïtat dels forts creixements dels preus i lloguers. Aquesta expansió, amb ritmes diferents, ha continuat vigent des de llavors.

Al marge de factors conjunturals i dels relacionats amb la escassetat del sòl, el seu progressiu encariment i les expectatives sobre l'evolució dels preus, la intensa demanda d'habitatge que es registra des de final dels anys noranta ha estat fins ara el resultat de la conjunció de tres tipus de factors: econòmics (augment de l'ocupació i de la renda de les famílies), demogràfics (immigració, turisme residencial, canvis socials: augment de les famílies mono-

parentals, d'un membre, emancipació dels joves, allargament de l'esperança de vida) i financers (descens continuat dels tipus d'interès, allargament dels terminis dels préstecs, habitatge com a atractiu alternatiu).

Pel que fa als factors demogràfics, és oportú recordar que en el darrer quinquenni la població de Balears ha crescut en 122.435 habitants, fet que representa un augment del 13,9%. Dia 1 de gener de 2006 creixia a 1.001.062 habitants. El gener de 2001 el 38,5% de la població resident no havia nascut a les Illes Balears. En la mateixa data de 2006 havia arribat al 44%. La població nascuda a l'estranger, que el 2001 representava l'11%, ja arribava al 18% el 2006, i experimentava un increment net de 95.840 persones en aquest interval. La població nascuda en altres comunitats autònomes, contràriament, en aquest darrer quinquenni ha reduït el seu pes específic, que ha passat del 27% al 25%. En conseqüència, la magnitud i intensitat del procés migratori procedent de països estrangers s'ha constituït un dels factors més actius d'entre els que configuren l'evolució de la demanda d'habitatge. Però, també ho és i molt principalment la ràpida transformació de la societat, amb diversos processos que han impulsat la formació de llars, tals com: noves unitats familiars pels darrers *baby boomers*, major incidència de llars unifamiliars per l'emancipació de joves, envel·liment de la població, elevada freqüència de divorcis i separacions matrimonials, creixent índex de dones cap de família i altres.

L'any anterior, la demanda d'habitatges pel turisme residencial havia registrat un notable augment d'activitat, superior al 20% en el cas de compradors britànics, i es va recuperar lleugerament el mercat alemany, després de diversos anys d'estancament. Aquesta evolució de creixement s'explica per la millora de les economies dels principals països emissors, juntament amb la contenció de la pèrdua del diferencial de preus relatius dels béns immobles, a més d'altres factors, entre els quals s'hauria de destacar l'ampliació de l'oferta de transport aeri i la reducció dels seus preus. Pel que fa a 2006, la demanda s'ha mantingut activa, impulsada per la consolidació de la recuperació de l'economia alemanya, que va créixer el 3%, i el repunt de la britànica, amb el 2,8%.

El mes d'agost de 2005, els tipus d'interès hipotecari, expressats com a valor mitjà corresponent al conjunt de les activitats financeres, arribaren al seu valor més baix des de l'any 2000, amb una taxa del 3,19%. El cicle de reduccions continu s'havia acabat. Des de llavors, iniciaren un lenta però sostinguda pujada que va situar la taxa de desembre d'aquell any en el 3,40%. Els tipus d'interès dels préstecs amb garantia hipotecària,

contractats en la seva majoria a interès variable referenciat a indicadors del mercat financer, van anticipar un esperat enduriment de la política monetària. El Banc Central Europeu va obrir pel desembre un nou cicle alcista dels tipus oficials, situats fins aquest moment en el 2%, per contrarestar possibles tensions inflacionistes derivades de l'increment del preu del petroli, del creixement monetari i de la tèbia recuperació de l'activitat econòmica de la UE. En qualsevol cas, el valor mitjà anual dels tipus encara va continuar descendint el 2005 i es va situar en el 3,28%. (Vegeu el quadre III-67 i gràfic III-24.)

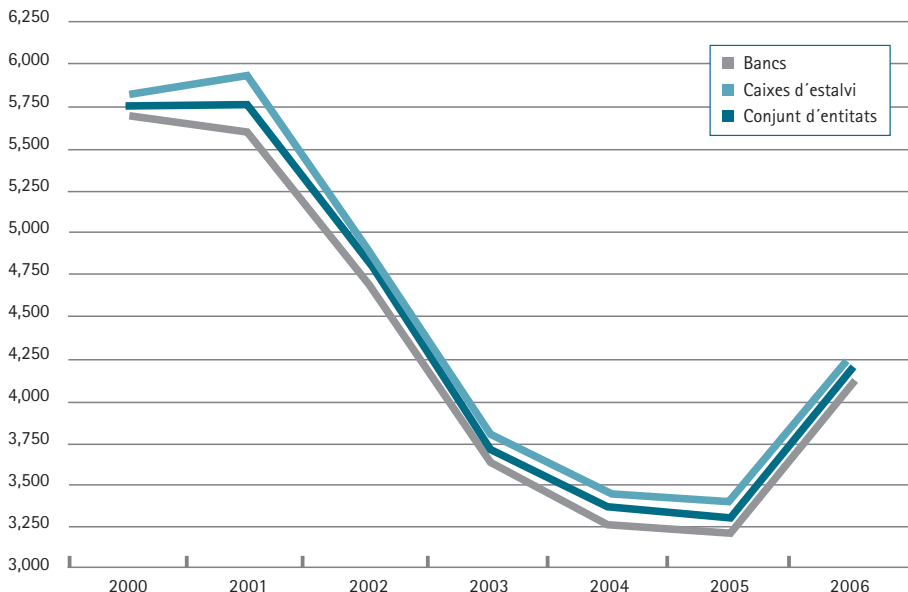
Al llarg del 2006, a mesura que s'anava consolidant la recuperació econòmica europea i es moderaven els riscos a l'escenari internacional, el Banc Central Europeu fou augmentant esglaonadament els tipus d'interès, primer amb freqüència trimestral i, en la segona meitat de l'any, amb freqüència bimestral, per afrontar les previsible tensions inflacionistes i controlar la forta expansió de la liquiditat i el crèdit en la zona euro. Al desembre, el Banc Central Europeu va fixar el tipus oficial REFI en el 3,5%. El tipus mitjà hipotecari espanyol corresponent a aquest mes havia arribat al 4,75%,

QUADRE III-67. TIPUS D'INTERÈS DEL MERCAT HIPOTECARI (2001-2006)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	juny 06	jul. 06	ag. 06	set. 06	oct. 06	nov. 06	des. 06
Bancs	5,597	4,687	3,627	3,265	3,181	4,117	4,055	4,163	4,320	4,377	4,521	4,622	4,738
Caixes d'estalvi	5,926	4,896	3,791	3,435	3,373	4,222	4,200	4,287	4,386	4,515	4,598	4,664	4,765
Conjunt d'entitats	5,760	4,795	3,711	3,356	3,283	4,173	4,132	4,229	4,355	4,451	4,562	4,645	4,753

Font: Banc d'Espanya, Butlletí estadístic.

Gràfic III-24
Tipus d'interès hipotecaris

Font: Banc d'Espanya, Butlletí estadístic.

135 punts bàsics per sobre del desembre de l'any anterior. En aquest nou escenari alcista, el tipus mitjà de l'any 2006, més ressagat, va créixer fins al 4,17%, 0,9 punts percentuals més elevat que el 2005.

L'enduriment de les condicions creditícies, reflectit sobretot per l'augment dels tipus d'interès, però també pel relatiu esgotament del mecanisme d'extensió dels terminis d'amortització dels préstecs, juntament amb processos més selectius i exigents seguits per les entitats financeres per a les concessions dels nous préstecs, va contribuir al deteriorament del nivell d'accessibilitat a l'habitatge, va afectar la capacitat d'endeutament, va minar les expectatives i va debilitar la demanda residencial. Tot això implica que el 2006 es

produceixi un canvi en el model que, en el seu component financer, havia impulsat la demanda residencial el quinquenni anterior i que, en essència, consistia que els continus descensos del tipus d'interès hipotecari i l'allargament dels terminis d'amortització dels préstecs esmoreïen l'impacte de l'intens procés de preus creixents a l'habitatge, feia possible l'ampliació de l'endeutament i alleugeria el pes de la seva càrrega financerà.

Per tant, el model, en la seva component financerà, es va allunyar del patró seguit en els darrers anys, en el qual els preus penalitzaven l'accessibilitat a l'habitatge i les condicions financeres la facilitaven. El 2006, els dos mecanismes passen a treballar junts per dificultar l'accés.

Les dades de l'INE relatives al nombre d'hipoteques immobiliàries constituïdes a Balears durant el 2006, corresponents a habitatges, indiquen una brusca desacceleració dels elevats ritmes de creixement de la demanda residencial que s'havien registrat els dos darrers anys. El nombre d'operacions va créixer el 2% davant el 22,3% de l'any 2005 i el 19,9% del 2004. L'import total dels préstecs hipotecaris constituïts es va incrementar el 13,9%, explicable sobretot per l'augment dels preus, però així mateix molt per sota de les taxes d'augment de anys esmentats, el 39,1% i el 37,2%, respectivament. Al marge d'efectes estacionals, el segon semestre i, especialment, el darrer trimestre s'observen signes d'alentiment, més clars en el nombre d'hipoteques realitzades que en el seu import total. No obstant això, el primer trimestre de 2007 es va produir un repunt respecte del trimestre anterior, encara que el nombre d'operacions disminueix el 0,9% en relació amb el primer trimestre de l'any 2006.

L'encara limitada remuneració dels actius de reduït risc, els riscos de l'entrada al mercat de renda fixa, juntament amb el creixement persistent dels preus de l'habitatge, varen mantenir cert atractiu com a actiu alternatiu. No obstant això, la millora de la rendibilitat dels mercats financers de renda variable i, en concret, de la borsa espanyola en els darrers anys, juntament amb l'augment dels tipus d'interès, la tendència a la desacceleració dels preus creixents de l'habitatge i les expectatives dels inversors relatives a la maduresa del mercat de l'habitatge, apunten a una disminu-

ció de la pressió dels diners sobre la demanda d'habitatge en la recerca de rendibilitat com a actiu.

Els preus mitjans de l'habitatge lliure es varen mantenir per sota de la mitjana estatal fins al 1998. A partir de llavors es va iniciar un escalada creixent que va portar les Balears a situar-se en el grup de les comunitats autònomes amb els preus de l'habitatge més elevats i amb major ritme d'augment. Entre 1996 i 2006 els preus augmentaren el 264,5%, molt més que la mitjana espanyola (180,8%), i s'acceleraren de manera especialment intensa entre 1998 i 2001. No obstant això, a partir de 2002, els preus de Balears han crescut a menor velocitat que aquesta mitjana. Segons les dades del Ministeri d'Habitatge (amb una nova base del 2005), l'habitatge lliure va arribar a Balears, el quart trimestre de 2006, a un preu mitjà de 2.264,5 euros per metre quadrat, i va ser el 13,8% més elevat que la mitjana espanyola, que es va situar en 1.990,5 euros. A les Illes Balears, la pujada anual de preus, partint de preus trimestrals, es va moderar molt lleument, que va ser de l'11,5%. El 2005 havia repuntat fins al 12,9% des del 10,1% de l'any anterior. En canvi, el ritme de creixement dels preus mitjans espanyols va continuar desaccelerant-se el 2006, que van passar del 13,9% al 10,4%, la qual cosa una certa contenció de la demanda residencial. (Vegeu el quadre III-68 i els gràfics III-25 i III-26.)

El preu mitjà de l'habitatge lliure usat de més de dos anys d'antiguitat, segons dades del Ministeri d'Habitatge referits al

QUADRE III-68. PREU PER METRE QUADRAT D'HABITATGE LLIURE (1995-2006). BASE 2005

Any	Trimestre	Illes Balears		Espanya	
		Preu/m ²	% var. interanual	Preu/m ²	% var. interanual
1995	1r	586,0	—	670,8	—
	2n	591,6	—	686,0	—
	3r	591,6	—	682,6	—
	4t	599,2	—	692,7	—
	Mitjana	592,1	—	683,0	—
1996	1r	589,7	0,6%	686,0	2,3%
	2n	599,2	1,3%	697,8	1,7%
	3r	601,1	1,6%	691,0	1,2%
	4t	623,8	4,1%	694,4	0,2%
	Mitjana	603,5		692,3	
1997	1r	627,5	6,4%	691,0	0,7%
	2n	648,3	8,2%	726,4	4,1%
	3r	640,8	6,6%	726,4	5,1%
	4t	654,0	4,8%	702,8	1,2%
	Mitjana	642,7		711,7	
1998	1r	680,5	8,4%	716,3	3,7%
	2n	746,6	15,2%	761,8	4,9%
	3r	771,2	20,3%	777,0	7,0%
	4t	795,8	21,7%	756,7	7,7%
	Mitjana	748,5		753,0	
1999	1r	846,8	24,4%	780,3	8,9%
	2n	914,9	22,5%	805,6	5,7%
	3r	973,5	26,2%	827,5	6,5%
	4t	1.026,4	29,0%	829,2	9,6%
	Mitjana	940,4		810,7	
2000	1r	1.054,7	24,6%	856,2	9,7%
	2n	1.141,7	24,8%	879,8	9,2%
	3r	1.156,8	18,8%	891,6	7,7%
	4t	1.228,6	19,7%	893,3	7,7%
	Mitjana	1.145,5		880,2	

Continua

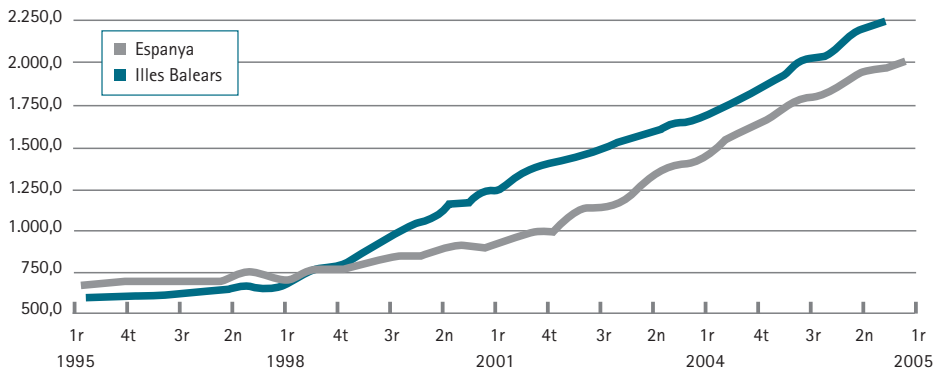
QUADRE III-68. PREU PER METRE QUADRAT D'HABITATGE LLIURE (1995-2006). BASE 2005

Any	Trimestre	Illes Balears		Espanya	
		Preu/m ²	% var. interanual	Preu/m ²	% var. interanual
2001	1r	1.247,5	18,3%	930,3	8,7%
	2n	1.317,5	15,4%	962,4	9,4%
	3r	1.368,5	18,3%	982,6	10,2%
	4t	1.396,9	13,7%	992,7	11,1%
	Mitjana	1.332,6		967,0	
2002	1r	1.413,9	13,3%	1.051,7	13,0%
	2n	1.436,6	9,0%	1.117,4	16,1%
	3r	1.468,7	7,3%	1.142,7	16,3%
	4t	1.508,4	8,0%	1.164,6	17,3%
	Mitjana	1.456,9		1.119,1	
2003	1r	1.531,1	8,3%	1.230,3	17,0%
	2n	1.567,0	9,1%	1.309,6	17,2%
	3r	1.618,0	10,2%	1.344,9	17,7%
	4t	1.631,2	8,1%	1.380,3	18,5%
	Mitjana	1.586,8		1.316,3	
2004	1r	1.672,8	9,3%	1.456,2	18,4%
	2n	1.710,6	9,2%	1.538,8	17,5%
	3r	1.769,2	9,3%	1.570,8	16,8%
	4t	1.833,5	12,4%	1.618,0	17,2%
	Mitjana	1.746,5	10,1%	1.546,0	17,4%
2005	1r	1.890,2	13,0%	1.685,4	15,7%
	2n	1.969,6	15,1%	1.752,8	13,9%
	3r	2.003,6	13,2%	1.781,5	13,4%
	4t	2.025,6	10,5%	1824,3	12,8%
	Mitjana	1.972,3	12,9%	1.761,0	13,9%
2006	1r	2120,8	12,2%	1887,6	12,0%
	2n	2192,6	11,3%	1942,3	10,8%
	3r	2221,0	10,9%	1956,7	9,8%
	4t	2264,5	11,8%	1990,5	9,1%
	Mitjana	2.199,7	11,5%	1.944,3	10,4%
Taxa anual acumulativa (mitjana) 2000-05			11,5%		14,9%

Font: Ministeri d'Habitatge.

Gràfic III-25

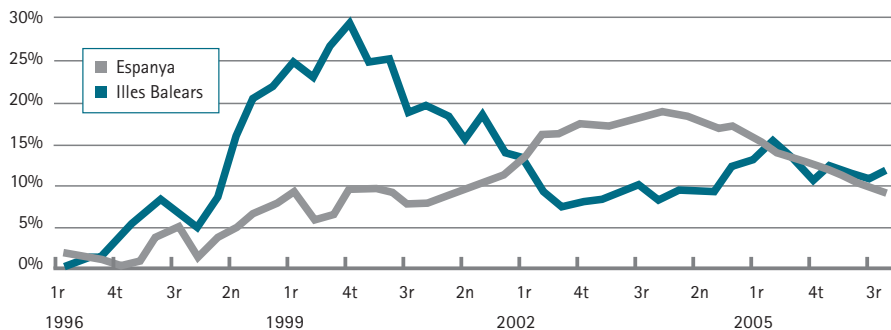
Preu per metre quadrat d'habitatge lliure (euros)

Font: Ministeri d'Habitatge.

Gràfic III-26

Taxes de variació trimestral dels preus per metre quadrat d'habitatge

Font: Ministeri d'Habitatge.

darrer trimestre de cada any, ha despuntat en dos punts percentuals el 2006. El preu dels habitatges de menys de 150.000 euros ha crescut el 12,9%, davant el 10,9% de l'any anterior, i s'ha situat en 1.981,8 euros el metre quadrat. En aquest mateix segment, la mitjana estatal ha estat de 1.168,6 euros per metre quadrat i ha augmentat el 3,7%. El preu de Balears és un 69,6% més elevat que la mitjana espanyola. El preu dels d'entre 150.000 i 300.000 euros també han pujat, que s'han

situat en 2.139,9 euros/m², amb un increment del 9,5% (l'any 2005 havia crescut el 7,3%). La mitjana espanyola és de 1.953,5 euros/m² i ha crescut el 5,3%. En aquest segment els preus de Balears s'aproximen a la mitjana estatal, i l'excedeixen en un 9,5%.

L'oferta es va segmentant tant per encaixar aquests costos com per ajustar-se als nous requeriments de la demanda, en forma de més proporció d'habitatges de

menor superfície, augment de serveis comuns, edificis d'habitatge tutelats per satisfer la demanda de persones jubilades, habitatges per a joves, edificis amb habitatges de superfície modulable, etc.

Hi ha diferents indicadors de l'accessibilitat a l'habitatge. El Servei d'Estudis Econòmics del BBVA ha elaborat un indicador de síntesis que relaciona el preu d'un habitatge adquirible (aquell al qual es pot aspirar si s'hi dedica un terç de la renda salarial a pagar una quota d'un préstec hipotecari pel 80% del valor de l'habitatge) i el preu de mercat d'un habitatge de 90 m², de manera que quan l'indicador se situa per sobre d'un la capacitat de compra de la família mitjana supera els preus de mercat, i si se situa per sota la família no pot adquirir un habitatge de preu mitjà sense un esforç addicional.

La capacitat d'endeutament ha augmentat de manera important els darrers anys com a resultat de factors econòmics (augment de l'ocupació i de la renda de les famílies) i financers (reducció dels tipus d'interès i allargament dels terminis d'amortització dels préstecs hipotecaris), que s'han manifestat insuficients per contrarestar l'intens creixement dels preus de l'habitatge, i s'ha erosionat, any rere any, l'accessibilitat de l'habitatge. El 2006 el repunt dels tipus d'interès hipotecari ha produït el deteriorament de la ràtio d'accessibilitat més important del darrer decenni. Aquest procés ha conduït a una situació en la qual a algunes comunitats autònomes, entre les quals Balears, l'esforç financer de les famílies s'ha situat al límit de la seva capacitat de compra.

El 2005 l'indicador corresponent a la mitjana espanyola es va situar en l'1,4. Segons l'estimació que efectua aquesta entitat financera per a l'any 2006, va descendir a l'1,2. Encara que no disposam de dades diferenciades per comunitats autònomes des de 2004, podem estimar que l'indicador de Balears s'hauria situat entorn a l'1. La quota del préstec representa el 2006 el 28% de la renda salarial familiar, davant el 24,6% de l'any anterior, amb valors referits a la mitjana espanyola. Tractant-se d'indicadors mitjans, això significa que per a un creixent segment de la població resident a Balears la possibilitat d'accedir a un habitatge lliure de preu mitjà s'allunya una vegada més, especialment per a aquelles famílies que disposen d'un sol salari o es troben en certes situacions de fragilitat.

El deteriorament de l'accessibilitat a l'habitatge s'accentuarà com a conseqüència de l'entrada en escena de l'augment dels tipus d'interès hipotecari, en aquest nou cicle d'enduriment monetari, la qual cosa se suma a la pujada dels preus residencials per sobre dels ingressos, principal causa d'aquest deteriorament els darrers anys.

D'altra banda, a pesar d'aquest doble procés, la capacitat d'endeutament de les famílies no es veurà minvada de manera dràstica, sempre que continuïn creixent a ritmes similars l'ocupació i la renda disponible i que l'evolució dels tipus d'interès es mogui amb augments suaus i amb un límit.

El nou cicle d'enduriment monetari afavorirà el desplaçament de part de la demanda d'habitatges de compra cap al lloguer.

Segons l'enquesta de demanda d'habitatge i lloguers publicada pel Ministeri d'Habitatge el 2005, a les Illes Balears els habitatges principals de lloguer representaven el 13,6% del total. Els darrers anys, s'hi han sumat els efectes de diversos factors que han pressionat la demanda d'habitatge de lloguer i han provocat un ràpid augment dels preus d'arrendament. Entre aquests hi ha l'augment de la població immigrant de baixa renda i per motius laborals, la tradicional escassetat de l'oferta d'habitatges en règim de lloguer, la insuficiència d'oferta d'habitatge social de propietat i el progressiu empitjorament de l'accessibilitat a l'habitatge lliure per a creixents capes de la població. Tot això continua generant greus problemes d'habitatge a alguns col·lectius, en especial als joves, i l'aparició del subarrendament i situacions de precarietat i amuntegament associades a llars plurifamiliars. Aquesta

enquesta xifrava en 5.000 habitatges principals llogats, en els quals residia més d'una unitat familiar, cosa que representa el 11,9% dels llogats. S'han produït iniciatives de les administracions públiques que tendeixen a fomentar l'augment de l'oferta d'habitatge de lloguer, per la via de conciliar la seguretat de les transaccions per a propietaris i inquilins i introduir més transparència en el mercat, juntament amb altres iniciatives per afavorir la rehabilitació d'habitatges de lloguer. El Govern de les Illes Balears va aprovar un pla d'ajuts, que s'estén fins al 2008, per la compra d'habitatges de protecció oficial, per la compra d'habitatges usats i per la compra amb finalitats de rehabilitació, especialment orientat a persones joves, que complementa el Pla d'habitatge estatal. Així mateix es varen adoptar altres mesures que tendeixen a facilitar l'accés al finançament de l'habitatge per als joves.

JUSTÍCIA I ARBITRATGE

RESUM

L'activitat de l'Audiència Provincial ha experimentat, l'any 2006, un cert augment dels assumptes registrats, com també de les resolucions dictades. El Partit Judicial de Palma s'organitza en jutjats de primera instància, tots els quals han patit un increment quant a nombre d'assumpes d'entrada; jutjats contenciosos administratius, que ha mantingut el nombre d'assumpes respecte de l'any anterior, dels quals destaca la creació del tercer jutjat contenciosos; nou jutjat de violència contra les dones, atès el nombre d'assumpes que sobre els quals es tracta i la peculiaritat de les competències assumides per aquests òrgans; jutjats de menors, amb un increment dels assumptes tractats; jutjats d'instrucció, en el qual s'aprecia un lleuger descens en el nombre d'entrades; jutjats penals de l'1 al 7, que mantenen pràcticament el mateix nombre d'assumpes que l'any anterior; el Jutjat Penal núm. 8, del qual any rere any destaca la problemàtica especial, agreujada l'any 2006 a causa de l'increment en el nombre d'executòries registrades com en el d'assumpes a tràmit; el Jutjat de Vigilància Penitenciària, amb un increment del nombre d'assumpes; el Jutjat Degà, en el qual es manté l'activitat de l'any anterior; el Servei Comú, amb un descens en el nombre de diligències, i el Registre Civil, que continua la tònica de l'increment de la quantitat de feina.

Pel que fa a l'activitat de la Fiscalia, els delictes contra la vida mantenen els índexs dels anys anteriors. També es manté l'activitat de l'any passat dels delictes relatius a lesions genèriques. Amb relació als delictes contra la llibertat, s'ha produït una disminució significativa de les denúncies i un lleuger augment de les presentades per coaccions. Quant als delictes contra la llibertat sexual, els índexs es mantenen, en general, en relació amb l'any anterior, excepte pel que fa a les denúncies relacionades amb agressions sexuals, abusos sexuals i prostitució. Amb referència als delictes contra el patrimoni i l'ordre socioeconòmic, es mantenen els índexs de l'any anterior. Respecte dels delictes contra els drets dels treballadors, l'any 2006 es produeix un augment significatiu de les denúncies per delictes contra els drets laborals o de la Seguretat Social i es mantenen els nivells pel que fa als delictes contra la seguretat i higiene en el treball o de tràfic de mà d'obra. A més, els delictes contra l'ordenació del territori han augmentat. D'altra banda, en els delictes contra la seguretat col·lectiva, es mantenen els nivells de l'any anterior, tot i que s'ha produït una lleugera disminució de les denúncies per delictes de tràfic de drogues i han augmentat les denúncies per conducció temerària. S'ha produït un descens generalitzat de les denúncies per falsificacions, excepte pel que fa a la falsedat de documents privats i a la usurpació d'estat civil.

7.1.

INTRODUCCIÓ

Si haguéssim de fer referència a dues circumstàncies que han marcat l'annualitat de 2006 en l'àmbit de la justícia, podríem dir que han estat el començament de la iniciativa coneguda com la nova oficina judicial i l'intent o aproximació del Govern de les Illes Balears cap a la transferència de mitjans personals i materials de justícia.

Fruit de la reforma operada l'any 2003 a la Llei orgànica del poder judicial, s'introdueix un nou criteri quant a la forma de gestió i actuació de l'oficina judicial. Aquest nou sistema implica la superació dels antics esquemes, representats bàsicament per la figura del jutjat com a entitat amb autonomia funcional pròpia, malgrat que ja existien serveis comuns establerts abans de la reforma.

El sistema de la nova oficina judicial es fonamenta en la potenciació d'aquests serveis comuns (registre i repartiment, actes de comunicació, ordenació del procediment, execució de sentències, jurisdicció voluntària, etc.) que presten el seu servei a tots el òrgans del partit integrant-se en macrooficines, en contrapunt de les unitats processals de suport directe, immediatament dependents del jutge.

Igualment constitueix un dels eixos d'aquesta iniciativa la potenciació de la figura del secretari judicial, a qui s'encarrega la gestió i la direcció de la nova oficina judicial, que es desvincula de la figura del jutge, de manera que aquest pugui concentrar la seva feina a la comesa constitucional de jutjar i fer executar el que s'ha jutjat.

Per una altra banda, la nova estructura implica potenciar la dotació informàtica amb eines d'aquesta naturalesa especialment potents, perquè es pretén la intercomunicació telemàtica entre les diferents unitats i l'ús de les noves tecnologies a l'hora de presentar escrits i notificar resolucions, i suprimir tant com sigui possible el format paper.

Però el fet que l'any 2006 hagi representat el punt de partida d'aquesta iniciativa no vol dir que estigui en vies d'implantació immediata. Tot i que han començat les obres necessàries per adaptar els espais físics dels edificis judicials a la nova organització, encara no s'ha resolt la qüestió més problemàtica: obtenir les majories parlamentàries adients per a la necessària reforma de més de vint lleis processals a fi que la nova organització sigui una realitat.

Aquesta iniciativa resulta engrescadora en la mesura que implica superar uns esquemes organitzatius desfasats, donar cabuda plena a les noves tecnologies i permetre al jutge concentrar-se en la seva comesa més genuïna; però no pot donar solució a tots els problemes de la justícia. El plantejament és impecable des d'un punt de vista teòric, però només l'efectiva posada en funcionament, des de la generositat pressupostària donarà la vertadera mesura de la iniciativa. Cal

tenir en compte que el seu èxit, més enllà dels aspectes tècnics i organitzatius, el donarà el grau d'implicació i motivació de tots els que prenen part en la tasca i no només la disponibilitat dels mitjans tècnics i econòmics.

Finalment, s'ha de fer una menció de les veus crítiques respecte de la nova oficina judicial, les quals es fan ressò del canvi de concepte pel que fa a l'organització i la racionalització de la feina. En aquest sentit, hi ha sectors que defensen que si els jutjats han funcionat en la seva concepció tradicional, amb totes les mancances, és perquè s'han constituït en un petit grup de treball fortament unit per la figura del jutge i del secretari, que han assolit «l'empresa» com a pròpia. Davant d'això, el nou sistema ens ofereix macroestructures organitzatives totalment impersonals.

L'any 2006 també ha estat important, com s'ha dit, per la iniciativa de l'executiu autonòmic sobre la consecució de la transferència dels mitjans materials i personals de justícia davant el Govern central. Més enllà de plantejaments purament teòrics, es va prendre la iniciativa d'encarregar a una consultora un estudi de detall del cost efectiu de la justícia a la nostra comunitat com a document de feina que va servir de suport dels plantejaments de l'executiu autonòmic.

El cert és que aquest informe incloïa, a més de les partides corresponents, les despeses necessàries per a la dotació d'infraestructures als llocs de la nostra comunitat autònoma on aquestes necessitats eren ineludibles. El resultat d'aquest plantejament davant del Ministeri —que ho fonamentava en el cost efectiu—, va impedir

que s'arribàs a un mínim consens. Es plantejaven, per tant, dues postures essencialment contràries a l'hora d'establir un criteri adient per al càlcul del cost de les transferències: el valor del que hi ha i el valor del que hi tocaria haver.

Podem dir, per tant, que a hores d'ara aquesta iniciativa es troba totalment aturada, i esperant que es reprenguin novament les converses. Però podem mantenir que cal fugir de precipitacions i assolir el procés de transferències amb la deguda calma, a fi d'obtenir les transferències amb la dotació adient, la qual cosa redundarà sense cap dubte en benefici dels ciutadans d'aquestes Illes.

7.2.

ELS JUTJAT I ELS TRIBUNALS

Els quadres estadístics i els gràfics que s'exposen a continuació s'han confeccionat amb les dades que contenen les memòries anuals del president del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears i els butlletins estadístics del Consell General del Poder Judicial.

7.2.1 EL TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTÍCIA DE LES ILLES BALEARS

L'activitat del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears s'articula per mitjà de la Sala Civil i Penal, la Sala Contenciosa Administrativa i la Sala Social. Les dues darreres són les que concentren més activitat, amb diferència respecte a la primera. (Vegeu el quadre A III-27.)

7.2.2. L'AUDIÈNCIA PROVINCIAL

L'activitat de l'Audiència Provincial ha experimentat, l'any 2006, un cert augment dels assumptes registrats, com també de les resolucions dictades. (Vegeu el quadre A III-28.)

7.2.3. EL TRIBUNAL DEL JURAT

L'any 2006 ha registrat, com l'any 2005, 8 assumptes i ha dictat 8 resolucions, 3 menys que l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-29.)

7.2.4. EL PARTIT JUDICIAL DE PALMA

El Partit Judicial de Palma s'organitza en jutjats de primera instància, jutjats contenciosos administratius, jutjats de violència contra les dones, jutjats de menors, jutjats d'instrucció, jutjats penals de l'1 al 7, el Jutjat Penal núm. 8, el Jutjat de Vigilància Penitenciària, el Jutjat Degà, el Servei Comú i el Registre Civil.

7.2.4.1. Els jutjats de primera instància

Dins els jutjats de primera instància, podem fer una subdivisió en jutjats ordinaris, jutjat mercantil, jutjats de família i jutjats socials.

7.2.4.1.1. Els jutjats ordinaris

Davant la tònica sostinguda, pel que fa al nombre d'assumptes l'any 2005 respecte de l'any 2004, durant l'any 2006 s'ha produït un nou increment d'uns 1.300 assumptes en relació amb l'any 2005. (Vegeu el quadre A III-30.)

D'altra banda, s'ha de reiterar amb que aquests jutjats superen àmpliament els mòduls d'entrada i resolució. D'aquesta manera, si l'any passat es calculava que eren necessaris 4 o 5 jutjats més, amb la manca de creació d'aquests jutjats i l'increment progressiu d'assumptes, les necessitats actuals se xifrien en 5 o 6 jutjats. Per tant, la càrrega de feina que assumeixen aquests òrgans judicials és excessiva i resulta aconsellable la creació d'aquests 5 o 6 jutjats nous per obtenir una tutela judicial efectiva dels ciutadans.

7.2.4.1.2. Els jutjats de família

Aquesta jurisdicció especialitzada ha vist incrementat lleugerament el nombre d'assumptes l'any 2006, i ha arribat a un total similar al de 2004. Com a conseqüència de les reformes legislatives en la matèria, continua la tendència a l'augment dels assumptes per divorci (especialment els consensuals), davant els processos de separació. La tònica d'aquesta jurisdicció és de tendència cap a la normalització amb la creació d'un nou jutjat el 30 de desembre de 2006. No obstant això, s'ha de destacar la tendència especial que plantegen les execucions i la necessitat de reforçar els equips psicoassistencials —que són els mateixos des de 1993— per obtenir una resposta jurisdiccional més àgil, la qual cosa ha motivat que la Sala de Govern hagi formulat una sol·licitud en aquest sentit al Ministeri de Justícia. (Vegeu el quadre A III-31.)

7.2.4.1.3. El Jutjat Mercantil

El nombre d'assumptes d'aquest jutjat segueix una tendència d'increment notable respecte de 2005 i previsiblement es

veurà superada l'any 2007, ateses les xifres que es manegen en els primers mesos de l'any. D'altra banda, s'ha d'afegir el caràcter provincial d'aquest òrgan i la complexitat i transcendència dels assumptes de què tracta. Per aquest motiu, és necessària la creació d'un segon jutjat mercantil, com sol·liciten diversos estaments. (Vegeu el quadre A III-32.)

7.2.4.1.4. Els jutjats socials

Igualment, s'han registrat 490 assumptes que, sense haver assolit mediació o conciliació davant òrgans administratius, han estat objecte de conciliació davant la jurisdicció social durant l'any 2006. Les càrregues de feina d'aquests òrgans es van normalitzar amb la creació del Jutjat Social núm. 4, tot i que cal destacar que l'any 2006 s'ha experimentat un increment en el nombre d'assumptes. (Vegeu el quadre A III-33.)

7.2.4.2. El Servei Comú

La càrrega d'aquest servei ha experimentat un descens en el nombre de diligències, per la qual cosa la quantitat de feina és, en principi, assumible, tot i que es manté la necessitat d'una programa informàtic adequat. (Vegeu el quadre A III-34.)

7.2.4.3. El Registre Civil

Persisteix la tònica d'increment en la quantitat de feina en el Registre Civil, tant pel que fa al nombre d'expedients com a l'atenció al públic, la qual cosa fa que s'hagin assolit nivells crítics d'activitat. Tot i que s'ha aprovat un reforç dels funcionaris, només cobreixen parcialment les vertaderes necessitats de la plantilla, que s'hauria

d'incrementar en 10 funcionaris més. Tot plegat evidencia la conveniència de la creació d'un segon jutjat del Registre Civil. (Vegeu el gràfic A III-1.)

7.2.4.4. Els jutjats contenciosos administratius

El nombre d'assumpes en aquesta jurisdicció es manté, tot i que destaca l'establiment, l'any 2006, dels corresponents reforços i la creació, el 30 de desembre de 2006, del tercer jutjat contenciosos. En qualsevol cas, el nombre d'assumpes i la complexitat especial de determinades matèries no permeten parlar de normalització en aquesta jurisdicció. (Vegeu el quadre A III-35 i el gràfic A III-2.)

7.2.4.5. Jutjats d'instrucció

S'aprecia un lleuger descens en el nombre d'assumpes, la qual cosa permet mantenir la normalització de la càrrega gràcies a la creació del Jutjat núm. 12. No obstant això, s'ha de reiterar la necessitat de reforçar la plantilla de perits oficials i d'interperts. Igualment, s'ha de destacar que el funcionament normal d'aquests òrgans jurisdiccionals està condicionat per les obres de condicionament de la seu judicial de l'avinguda d'Alemanya per a la implantació de la nova oficina judicial, com també per importants problemes reiterats en el sistema informàtic, i de manera destacada en el servei de guàrdia. (Vegeu el quadre A III-36.)

7.2.4.6. Jutjat de Violència sobre la Dona

Destaca la creació, el 30 de desembre de 2006, d'un segon jutjat de violència sobre la dona, la qual cosa resultava imprescin-

dible, atès el nombre d'assumpes que es tracten i la peculiaritat de les competències assumides per aquests òrgans. (Vegeu els quadres A III-37 i 38.)

7.2.4.7. Jutjats de menors

Tot i l'increment observat en el nombre d'assumpes tractats l'any 2006, la càrrega de feina sembla assumible per part dels dos jutjats d'aquest partit judicial. (Vegeu el quadre A III-39.)

7.2.4.8. Jutjats penals de l'1 al 7

L'any 2006 es manté pràcticament el mateix nombre d'assumpes que l'any anterior, per la qual cosa la càrrega de feina es considera assumible. No obstant això, s'ha de destacar que, des de maig de 2006, gairebé la totalitat d'aquests òrgans jurisdiccionals es varen ubicar en una seu provisional per afavorir el desenvolupament de les obres de la nova oficina judicial. Aquesta seu provisional, en condicions precàries, va motivar la suspensió de l'activitat laboral per part de la Inspecció de Treball, per la qual cosa el retorn a la seu originària és urgent. Igualment, el Jutjat Penal núm. 5 està situat en unes dependències inadequades, mentre espera la ubicació definitiva. (Vegeu el quadre A III-40.)

7.2.4.9. Jutjat Penal núm. 8

Any rere any destaca la problemàtica especial d'aquest òrgan jurisdiccional, agreujada l'any 2006 a causa de l'increment en el nombre d'executòries registrades com en el d'assumpes a tràmit. Com va poder comprovar el Consell General del Poder Judicial en una visita d'inspecció, la plantilla actual, integrada majoritàriament

per personal interí, és insuficient per atendre la càrrega de feina suportada. Igualment, s'espera l'aprovació sol·licitada del pla de reforç d'un magistrat i un secretari, que és indispensable. (Vegeu el quadre A III-41.)

7.2.4.10. Jutjat de Vigilància Penitenciària

Malgrat l'increment en el nombre d'assumptes, aquest jutjat no presenta cap problemàtica especial. Destaca que actualment s'ha aconseguit la connexió, mitjançant videoconferència amb el Centre d'Eivissa, la qual cosa constituïa una exigència ineludible. (Vegeu el quadre A III-42 i el gràfic A III-3.)

7.2.4.11. Jutjat Degà

Es manté el nivell d'activitat de l'any anterior, amb 137 expedients de consignació, 20 queixes presentades al Deganat i 38 queixes presentades a la Bústia del Consell General de Poder Judicial. (Vegeu el quadre A III-43.)

7.2.5. PARTIT JUDICIAL D'INCA

Pel que fa a la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària) s'han registrat un total de 4.066 assumptes, davant els 3.756 del 2005. (Vegeu el quadre A III-44.) En relació amb la jurisdicció penal, s'han registrat 16.821 assumptes, davant els 17.193 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-45.) I, pel que fa als assumptes de violència domèstica, s'han presentat 140 denúncies, se n'han retirat 17 i s'han imposat 27 mesures de protecció. (Vegeu el quadre A III-46.)

7.2.6 PARTIT JUDICIAL DE MANACOR

Pel que fa a la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària) s'han registrat un total de 3.774 assumptes, davant els 3.837 del 2005. (Vegeu el quadre A III-47.) En relació amb la jurisdicció penal, s'han registrat 22.571 assumptes, davant els 19.973 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-48.) I, pel que fa als assumptes de violència domèstica, s'han presentat 8 denúncies, se n'ha retirat 1 i s'han imposat 7 mesures de protecció (Vegeu el quadre A III-49.)

7.2.7. PARTIT JUDICIAL D'EIVISSA

Quant a la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària), s'ha ocupat de 4.660 assumptes, davant els 4.165 de l'any 2005. (Vegeu el quadre A III-50.) Pel que fa a la jurisdicció penal, les dades disponibles totals corresponen a l'any 2005, durant el qual es registraren 30.482 assumptes (Vegeu el quadre A III-51.) En relació amb els assumptes de violència domèstica, no hi ha dades disponibles de 2006. (Vegeu el quadre A III-52.) Pel que fa als jutjats penals, han registrat 1.080 assumptes, davant els 898 de l'any 2005, i els jutjats socials, 754, davant els 845 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-53 i 54.)

7.2.8. PARTIT JUDICIAL DE MAÓ

En la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària) s'han registrat 1.614 assumptes, davant els 1.544 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-55.) En la jurisdicció penal, s'han registrat 7.061 assumptes, davant dels 7.224 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-56.) D'altra banda,

els jutjats penals han registrat 563 assumptes, davant els 624 de l'any 2005. (Vegeu el quadre A III-57.) I en relació amb els assumptes de violència domèstica, s'han presentat 26 denúncies, se n'han retirat 11 i s'han imposat 7 mesures de protecció. (Vegeu el quadre A III-58.)

7.2.9. PARTIT JUDICIAL DE CIUTADELLA

En la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària), s'han registrat un total de 1.024 assumptes, davant els 883 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-59.) En la jurisdicció penal s'han registrat 5.999 assumptes, davant els 7.085 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-60.) En relació amb els assumptes de violència domèstica, s'han presentat 59 denúncies, se n'han retirat 6 i s'han imposat 26 mesures de protecció. (Vegeu el quadre A III-61.) Finalment, en la jurisdicció social s'han registrat 278 assumptes, davant els 235 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-62.)

7.2.10. OFICINA D'INVESTIGACIÓ PATRI-MONIAL

Destaca la disminució en el nombre d'assistències, motivada pel desplaçament provisional de la seu dels jutjats penals a un altre edifici. (Vegeu els gràfics A III-4 i 5.)

7.2.11. OFICINA D'AJUDA A LES VÍCTI-MES DEL DELICTE

Destaca l'increment del nombre d'actuacions, tot i que s'ha obert una nova oficina a la seu judicial de sa Gerreria. (Vegeu el gràfic A III-6.)

7.3.

LA FISCALIA

Aquest apartat es divideix en els subapartats següents: l'àmbit penal, la vigilància penitenciària, la jurisdicció de menors, la Comissió d'Assistència Gratuïta i l'activitat de la Fiscalia.

7.3.1. L'ÀMBIT PENAL

La informació estadística que es presenta prové de la memòria elaborada pel fiscal en cap de Balears sobre l'actuació de la Fiscalia l'any 2006. Cal destacar que les xifres no es refereixen a delictes comesos, sinó a delictes denunciats o descoberts d'ofici, de manera que part d'aquests delictes poden desaparèixer al llarg de la tramitació del procediment judicial corresponent, a causa que el jutjat instructor els arxivin o a causa d'una absolució dictada pels tribunals que hagin de jutjar el fet. D'altra banda, s'indica l'activitat delictiva denunciada a les Illes Balears en relació amb els delictes comesos més habitualment o que tenen una major incidència o gravetat social.

7.3.1.1. Delictes contra la vida

Es mantenen els índexs de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-63.)

7.3.1.2. Delictes de lesions

L'any 2006 es manté l'activitat de l'any anterior. Les denúncies per lesions derivades del maltractament familiar sembla que s'estabilitzen o que, fins i tot, s'han reduït, tot i que es manté un nombre par-

ticularment elevat de procediments iniciats per aquests fets, la qual cosa ha motivat la creació a Palma d'un segon jutjat de violència contra la dona, amb dedicació específica a aquesta matèria, i es manté l'assignació de tres fiscals de Palma amb dedicació exclusiva a aquest jutjat amb la previsió per a aquest any 2007 de l'augment d'un fiscal més. D'altra banda, s'inclouen entre les lesions imprudents les derivades d'accidents de trànsit (que són la majoria) i les produïdes en l'àmbit laboral o les sorgides per una mala actuació professional. (Vegeu el quadre A III-64.)

7.3.1.3. Delictes contra la llibertat

L'any 2006 s'ha produït una disminució significativa de les denúncies presentades per amenaces condicionals i un lleuger augment de les presentades per coaccions. (Vegeu el quadre A III-65.)

7.3.1.4. Delictes contra la llibertat sexual

Els índexs es mantenen, en general, en relació amb l'any anterior, excepte pel que fa a les denúncies relacionades amb agressions sexuals, abusos sexuals i prostitució, que augmenten de manera més significativa. (Vegeu el quadre A III-66.)

7.3.1.5. Omissió del deure de socors

L'any 2006 s'han produït 8 denúncies, davant les 6 de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-67.)

7.3.1.6. Violació de domicili

L'any 2006 s'ha experimentat un increment respecte de l'any anterior, contràriament a la tendència de l'any 2004. (Vegeu el quadre A III-68.)

7.3.1.7. Delictes contra l'honor

Les denúncies per aquest tipus de delictes han augmentat l'any 2006 respecte de l'any anterior i de manera significativa pel que fa al delicte d'injúries. (Vegeu el quadre A III-69.)

7.3.1.8. Delictes contra les relacions familiars

Les denúncies han augmentat, l'any 2006, en relació amb aquests tipus de delictes, i les relacionades amb l'impagament de pensions són les més nombroses. (Vegeu el quadre A III-70.)

7.3.1.9. Delictes contra el patrimoni i contra l'ordre socioeconòmic

L'any 2006 es mantenen els índexs de l'any anterior, tot i que disminueixen sensiblement les denúncies per furt, robatori amb força i contra la propietat intel·lectual, i augmenten de manera significativa les denúncies per danys imprudents i per defraudació de fluid elèctric i anàlegs. (Vegeu el quadre A III-71.)

7.3.1.10. Delictes contra la Hisenda Pública i la Seguretat Social

L'any 2006 han disminuït les denúncies per defraudació tributària en relació amb l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-72.)

7.3.1.11. Delictes contra els drets dels treballadors

L'any 2006 es produeix un augment significatiu de les denúncies per delictes contra els drets laborals o de la Seguretat Social i es mantenen els nivells pel que fa als

delictes contra la seguretat i higiene en el treball o de tràfic de mà d'obra. (Vegeu el quadre A III-73.)

7.3.1.12. Delictes contra l'ordenació del territori

L'any 2006 han augmentat les denúncies per delictes contra l'ordenació del territori i contra el medi ambient per imprudència. (Vegeu el quadre A III-74.)

7.3.1.13. Delictes contra la seguretat col·lectiva

En general, l'any 2006 es mantenen els nivells de l'any anterior, tot i que s'ha produït una lleugera disminució de les denúncies per delictes de tràfic de drogues que causen danys greus a la salut i han augmentat les denúncies per conducció temerària. (Vegeu el quadre A III-75.)

7.3.1.14. Falsificacions

L'any 2006 s'ha produït un descens generalitzat de les denúncies per aquest tipus de delictes, excepte pel que fa a la falsedat de documents privats i a la usurpació d'estat civil. (Vegeu el quadre A III-76.)

7.3.1.15. Delictes contra l'Administració pública

En general, es mantenen els nivells de l'any 2005, exceptuant les denúncies per prevaricació administrativa, que augmenten de 0 a 6 casos, i per desobediència a un funcionari, que disminueixen d'11 a 6. (Vegeu quadre A III-77.)

7.3.1.16. Delictes contra l'Administració de justícia

L'any 2006 s'ha produït un augment en aquesta classe de delictes, en totes les seves tipologies. (Vegeu el quadre A III-78.)

7.3.1.17. Delictes contra la Constitució

Es mantenen els baixos nivells de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-79.)

7.3.1.18. Delictes contra l'ordre públic

L'any 2006 han augmentat significativament les denúncies per atemptat i s'han mantingut els nivells de l'any anterior pel que fa a la resta de delictes. (Vegeu el quadre A III-80.)

7.3.2. Els JUDICIS RÀPIDS

Per primera vegada des de la instauració d'aquest tipus de judicis, la Fiscalia General de l'Estat no ha demanat a les diferents fiscalies, com s'havia fet en anys anteriors, una estadística detallada, la qual cosa demostra la plena incorporació a la normalitat d'aquest tipus de procediments, que han passat de ser una de les grans novetats del nostre sistema judicial a ser considerat un procediment més, que mereix el mateix tractament que la resta de processos penals.

7.3.3. LA VIGILÀNCIA PENITENCIÀRIA

Les dades es detallen en el quadre A III-81.

7.3.4. LA JURISDICCIÓ DE MENORS

Aquest epígraf es divideix en els subapartats següents: diligències preliminars, nombre de menors als quals s'ha aplicat aquesta jurisdicció, delictes jutjats en aquesta jurisdicció i mesures imposades als menors condemnats.

7.3.4.1. Diligències preliminars

Les dades es detallen en el quadre A III-82.

7.3.4.2. Nombre de menors als quals s'ha aplicat aquesta jurisdicció

Les dades es detallen en el quadre A III-83.

7.3.4.3. Delictes jutjats en aquesta jurisdicció

Les dades es detallen en el quadre A III-84.

7.3.4.4. Mesures imposades als menors condemnats

Les dades es detallen en el quadre A III-85.

7.3.5. LA COMISSIÓ D'ASSISTÈNCIA JURÍDICA GRATUÏTA

Es desglossen a continuació aquestes dades per illes.

7.3.5.1. Mallorca

Les dades es detallen en el quadre A III-86.

7.3.5.2. Eivissa

Les dades es detallen en el quadre A III-87.

7.3.5.3. Menorca

Les dades es detallen en el quadre A III-88.

7.3.6. L'ACTIVITAT DE LA FISCALIA

L'any 2006 s'ha produït la designació, decidida per la Fiscalia de Balears, d'un fiscal dedicat a la Fiscalia Anticorrupció i l'augment d'una plaça per al destacament de Manacor. Es manté, però, un notable dèficit tant en la plantilla de fiscals com en la dels funcionaris auxiliars, si bé, el més remarcable són dues novetats d'una repercussió evident.

La primera ha estat l'aposta per l'especialització, és a dir, per l'assignació a determinats fiscals de matèries específiques amb especial incidència social, a la qual cosa s'afegeix, en el cas concret de la Fiscalia Anticorrupció, la relegació de la resta de funcions. Aquesta especialització en matèries com la sinistralitat laboral o el medi ambient són les que justifiquen el augment produït de determinats delictes investigats, com succeeix amb els delictes contra els drets laborals (s'ha passat de 295 a 690) o amb els delictes contra l'ordenació del territori (de 16 a 47), clarament lligats, aquests darrers, a la matèria d'anticorrupció.

La segona gran novetat ha estat la inauguració el passat mes de novembre de la nova seu la Fiscalia de Palma, que ha implicat donar per acabada una situació difícilment suportable. L'acord entre el Govern de les Illes Balears, mitjançant la cessió de l'ús de l'edifici, i el Ministeri

de Justícia, ha fet que els fiscals de Palma passin de tenir les pitjors instal·lacions del país a tenir probablement la millor seu d'Espanya. (Vegeu el quadre A III-89.)

7.4.

L'ARBITRATGE⁴²

Aquest apartat, dedicat a l'arbitratge, l'hem desglossat en tres parts, segons si el fa Direcció General de Consum, la Direcció General de Transport o a la Cambra de Comerç.

7.4.1. LA DIRECCIÓ GENERAL DE CONSUM⁴³

La Junta Arbitral de Consum de les Balears va començar a funcionar efectivament a partir del 1995, i es constatà, des del primer moment, una gran acceptació d'aquest sistema, tant entre els consumidors com entre el sector empresarial, i una bona part d'aquests mostrà des del començament del sistema una voluntat inequívoca de col·laboració en la difusió i en la progressiva implantació d'aquest mecanisme de resolució de conflictes. També és destacable la col·laboració en la difusió del sistema que han dut a terme les associacions de consumidors.

L'any 2006 va disminuir l'11,46% el nombre d'empreses adherides, de manera que s'arribà a les 757, i de les 787 sol·licituds presentades, 15 foren no admeses i 772 admeses. D'aquestes sol·licituds admeses, 51 han estat traslladades o arxivades, 68 desestimades i 653 resoltes. Els sectors que reben més sol·licituds d'arbitratge són el de telefonia, amb 616 sol·licituds, i el sector de la tintoreria, amb 60, seguits dels de correus, transport públic i aparells electrònics. (Vegeu el quadre A III-90 i A III-91.)

7.4.2. LA DIRECCIÓ GENERAL DE TRANSPORTS

Segons les dades que ha aportat la Direcció General de Transports, el nombre de demandes de contractes de transport ha augmentat respecte de les xifres del 2005. Hi ha un total de 29 demandes de contractes en el transport de mercaderies, tres més que l'any anterior. Les demandes per danys o pèrdues i per retards en els lliuraments són les que més han augmentat, amb un total de cinc i una, respectivament, l'any 2006, davant només una i cap del 2005. Les que han disminuït, encara que de manera poc pronunciada, són les d'impagament de ports, ja que han passat de vint-i-dues l'any 2005 a vint-i-una el 2006. Els laudes dictats, han augmentat de dotze a vint-i-cinc. (Vegeu el quadre A III-92.)

42. Sobre la mediació i l'arbitratge de naturalesa laboral en l'àmbit de la comunitat autònoma, vegeu l'apartat 1.4 («L'evolució de l'activitat del TAMIB») del capítol II («Mercat de treball i Seguretat Social»).

43. Sobre la reglamentació i les competències del sistema arbitral de consum a les Illes Balears, vegeu l'apartat 7.4.1 («La Direcció General de Consum») de la MEMÒRIA DEL CES DE 2004, p. 539-540.

7.4.3. LA CAMBRA DE COMERÇ

Durant l'any 2006, la Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera ha administrat, conjuntament amb l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears, un total de trenta-tres arbitratges, sis més que l'any anterior. Segons la resolució dels procediments, els arbi-

tratges es distribueixen en setze laudes: vuit en tràmit, sis de transigits i tres de desistides.

També es pot veure una evolució positiva en la tramitació dels arbitratges institucionals des del 1992, amb quatre sol·licituds, fins a les trenta-tres del 2006. (Vegeu els quadres A III-93.)

8

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

RESUM

Les dades més destacades que conformen l'economia social i solidària l'any 2006 a Balears es reflecteixen en el quadre III-58. Segons aquestes dades, la producció total d'aquest sector representa el 4,39% del PIB p. m. de Balears, l'any 2006. Les cooperatives, les sal's i les confraries de pescadors han ingressat 683,2 milions d'euros i han generat 4.741 ocupacions. Les institucions financeres socials han generat un volum d'operacions creditícies per un import de 209,5 milions d'euros i 208 ocupacions. Les entitats asseguradores de l'economia social han ingressat 0,5 milions d'euros per primes corresponents a 1.723 pòlisses. Les iniciatives de responsabilitat social corporativa han ingressat 57,7 milions d'euros i han generat 785 ocupacions. Les fundacions d'iniciativa social han obtingut 5,4 milions d'euros d'ingressos. Els productors de l'economia solidària han ingressat 159,6 milions d'euros i han generat 2.921 ocupacions. Les associacions de l'economia social i solidària han donat cobertura a més de 7.550 socis i beneficiaris. En conjunt, les ocupacions i els socis beneficiaris de l'economia social han afectat 20.495 persones.

Aquesta edició incorpora, per primera vegada, un apartat dedicat a les fundacions, en aquest cas referit a l'Associació Espanyola de Fundacions, que actuen a les Illes. També en les iniciatives de caràcter humanitari s'ha inclòs l'Hospital de Sant Joan de Déu, una institució sense ànim de lucre que inicià a Mallorca la seva tasca humanitària l'any 1955, que s'afegeix a la informació que ja vàrem incorporar l'any passat sobre la Creu Roja.

8.1.

INTRODUCCIÓ

A trets generals, de l'economia social i solidària cal destacar les xifres importants de les cooperatives i de les sal's. Aquest apartat es resumeix en el quadre A III-94.

8.2.

PRODUCTORS DE MERCAT

S'inclouen en aquest apartat les cooperatives, les societats laborals i les confraries de pescadors, empreses i entitats de l'economia social que actuen amb competència dins els mercats.

8.2.1. LES COOPERATIVES

Les cooperatives són les empreses més destacades del sector productiu de l'economia social. Durant l'any 2006, el nombre de cooperatives d'alta a la Seguretat Social és de 185, cinc menys que l'any anterior; en canvi s'ha mantingut el nombre de socis en 2.562, que pràcticament és el mateix (0,2%) de l'any anterior. L'indicador socis per cooperativa, que en mesura la dimensió (13,8), representa un augment en relació amb l'any passat, durant el qual es registraren 13,5 socis per

cooperativa. Al conjunt de l'Estat, s'observa una evolució semblant: els decreixements en el nombre de cooperatives se situen en el 2,3%, i els socis treballadors han augmentat l'1,2%. També creix l'indicador de les dimensions de les cooperatives fins a 12,4. (Vegeu el quadre A III-95.)

Durant el període 1998-2006, a Balears, tant el nombre de cooperatives com de socis d'alta a la Seguretat Social mantenen un creixement sostingut, i es passa de 171 a 185 cooperatives, tot i la disminució del darrer any. Els socis, l'any 1998, eren 1.856, i l'any 2006 són 2.562. L'increment mitjà del període, pel que fa a cooperatives, ha estat menor a les Illes (8%) que al conjunt de l'Estat (18%), mentre que el nombre de socis treballadors ha crescut, a Balears, el 38% i Espanya ho ha fet el 29%. (Vegeu els gràfics A III-7 i III-8.)

El pes específic en el conjunt d'Espanya és reduït i manté, en tot el període (1998-2006), un nivell mitjà de participació del 0,73% en nombre de cooperatives. En canvi, el de socis que és del 0,78%, mostra una millora de la participació en els darrers tres anys (0,81%).

Per sectors (classificació CNAE-93 d'activitats econòmiques), es presenta la distribució següent: el 35,6% desenvolupen activitats de comerç i hoteleria; el 33,7%, serveis socials i ensenyament; el 17,8%, activitats agràries; el 6,1%, serveis d'empreses i assegurances; el 2,5%, construcció, i el 4,3%, transports. Sectorialment, augmenta el pes específic dels serveis socials i l'ensenyament i disminueix el de la construcció.

Les unions cooperatives existents a Balears milloren durant l'any 2006 tant en socis (4,3%) com també en cooperatives (1,2%). D'aquesta manera, el 47% de totes les cooperatives i el 74% dels seus socis estan associats a les dues unions que hi ha a les Illes, amb un grau d'associació que augmenta de manera sostinguda. (Vegeu el quadre A III-96.)

La Unió de Cooperatives Agràries de Balears (UCABAL) agrupa 39 cooperatives agràries distribuïdes geogràficament de la manera següent: 30 a Mallorca, 6 a Menorca i 3 a Eivissa. També hi figuren associades cinc societats agràries de transformació (SAT), que són empreses amb finalitats socials de millora del medi rural i promoció del desenvolupament agrari. En total tenen 4.996 socis, el 4,2% més que l'any anterior, i ocupen 256 treballadors assalariats. La facturació ha augmentat el 4,3%, que es xifra en gairebé 73 milions d'euros. Les cooperatives agràries de segon grau (cooperatives de cooperatives) són un destacat mitjà per aconseguir economies d'escala. Actualment n'hi ha dues.

La Unió de Cooperatives de Treball Associat de les Illes agrupa 43 cooperatives d'aquesta modalitat (dues més que l'any anterior), amb 576 socis treballadors i amb 408 treballadors assalariats. La xifra de negoci estimada va ser 21,6 milions d'euros, el 3% més que l'anterior exercici. Els socis treballadors creixeren el 5,1%; en canvi, els treballadors assalariats disminuïren l'1,2%.

La Unió de Cooperatives de Treball va constituir una secció sectorial de cooperatives d'ensenyament que agrupa 9 coope-

ratives, amb un pes destacat en el subsector de l'ensenyament privat de les Illes.

8.2.2. LES SOCIETATS LABORALS

A les Illes Balears, les societats laborals decreixen en societats (4,2%) i a la vegada en socis (1,6%) davant els increments observats l'any anterior de l'1,3% i del 6%, respectivament, de l'any 2005. Així i tot, l'indicador socis per societat laboral (4,9) va augmentar lleugerament. En el conjunt d'Espanya, el nombre de societats es manté (baixa el 0,1%), mentre que els socis augmenten el 3,7%. La participació de les societats laborals de les Illes en el conjunt de l'Estat en societats (1,13%) i en socis treballadors (0,87%) manté una lleugera disminució en relació amb l'exercici anterior, que registrà un augment de l'1,18% i del 0,91%, respectivament. (Vegeu el quadre A III-97.)

L'evolució que s'observa en el període 1998-2006, tant en el total de societats laborals com en el de socis treballadors d'alta a la Seguretat Social, mostra un increment destacat fins a l'any 2003, i es modera des de llavors. Probablement ja hagi acabat el procés de conversió de societats anònimes a limitades, tal com establí la Llei 4/1997. (Vegeu els gràfics A III-9 i III-10.)

L'Associació d'Empreses Laborals de les Illes Balears (AELIB) agrupa aquest sector d'empreses. El nivell d'associació l'any 2006 és del 28,6% de les societats anònimes i del 35,4% del total de les limitades, amb el 35,8% dels socis treballadors. (Vegeu el quadre A III-98.)

Els sectors de les societats laborals, segons la classificació CNAE-93 d'activitats econòmiques, presenta la distribució següent: el 35% desenvolupen activitats de comerç i hoteleria; el 6%, serveis socials i ensenyament; l'11,2%, activitats agràries; el 19,8%, serveis d'empreses i assegurances; el 22%, construcció, i el 6%, transports. En relació amb l'any anterior ha augmentat el pes específic dels sectors de la construcció i dels transports, i han disminuït els sectors agrari i del comerç i hoteleria.

8.2.3. LES CONFRARIES DE PESCADORS

Les 16 confraries de pescadors integren la totalitat del sector pesquer de les Balears, distribuïdes geogràficament de la manera següent: deu a Mallorca, tres a Menorca, dues a Eivissa i una a Formentera.

L'any 2006, l'ocupació generada ha tingut una reducció del 5,7%, disminució que s'observa des de l'any 2003, mentre que el nombre de captures (3.315 t) ha augmentat el 2,5%, amb una tendència creixent també en els darrers tres anys. La flota pesquera va tenint una reducció sostinguda en el nombre d'unitats des de l'any 2002, que de 448 unitats ha passat a 382 en aquest exercici. Ja fa uns anys que el sector pesquer de les Illes es troba en una etapa de reconversió de la flota amb l'objectiu de modernitzar-la. Tot aquest procés explicaria el comportament de les magnituds comentades.

Les vendes han passat de 22 milions d'euros de l'any anterior als 23 milions d'euros facturats el 2006, amb el 4,9% d'in-

crement. Tot plegat fa pensar en una millora dels preus unitaris. (Vegeu el quadre A III-99.)

8.2.4. L'OCUPACIÓ REGISTRADA

L'ocupació generada pels productors de mercat de l'economia social durant l'any 2006 gairebé és la mateixa que l'any anterior però amb una lleugera baixada (0,4%). En canvi, l'increment del conjunt de l'economia de les Illes va ser del 7,5%. Pel que fa Espanya, l'ocupació de l'economia social presentà un increment de l'1,8%, i el registrat en el conjunt de l'economia espanyola fou del 3,5%.

La participació de l'economia social registrà el 7,5 per mil del conjunt de l'ocupació de Balears, molt per sota de la mitjana del conjunt d'Espanya, que, per les cooperatives i societats laborals, representà el 22,4 per mil, i mostrà, un any més, que l'economia social té un desenvolupament 3 vegades inferior a la mitjana estatal. (Vegeu el quadre A III-100.)

L'ocupació generada, des de l'any 2001, per les cooperatives i les societats laborals a les Illes mostra una evolució moderada i amb creixements cada any més minsos, evolució, per altra part, semblant a la que registra l'economia social de l'Estat. Sembla raonable pensar, tot i que hipotèticament, que l'efecte migratori no ha influït tant destacadament en l'economia social com ho ha fet en el conjunt de l'economia. (Vegeu el gràfic A III-11.)

8.3.

LES INSTITUCIONS FINANCERES SOCIALS

Aquestes iniciatives financeres secularment han sorgit d'algunes entitats amb un definit sentit social, i també d'altres que actualment s'hi han anat incorporant, amb una clara vocació solidària i a favor del medi ambient, amb l'objectiu de contribuir al benestar dels ciutadans més desfavorits.

8.3.1. L'ESTALVI ÈTIC

L'evolució que mostren les xifres, en el setè any d'implantació de l'Estalvi Ètic de Colonya Caixa Pollença, marca la consolidació d'aquesta experiència pionera de banca ètica a l'Estat espanyol.

Durant l'exercici 2006, l'Estalvi Ètic ha presentat una evolució força destacada. Així, les llibretes i els comptes corrents s'han incrementat el 19,7% i el 28,8%, respectivament. S'observa simultàniament un creixement en titulars persones jurídiques i en titulars persones físiques, que ha estat del 16% i del 23%, respectivament. Els dipòsits s'incrementen el 37,3%, i passen de 9,7 milions d'euros l'any 2005 a 13,3 milions d'euros el 2006. Pel que fa al volum de crèdits concedits, s'eleva gairebé a 1,5 milions euros, xifra que representa tres vegades més la del període anterior; en total 15 crèdits, 5 microcrèdits i 4 avals.

Les subvencions atorgades pel Comitè Ètic, juntament amb la creació d'un fons per a emergències, que provenen de la

cessió del 50% dels interessos dels impositors, s'han concedit a 18 entitats per un import global de 48,3 milers d'euros, per diverses iniciatives presentades. També s'ha dotat el fons per a emergències socials en 6,0 milers d'euros. (Vegeu el quadre A III-101.)

8.3.2. EL MONT DE PIETAT DE BALEARS

El Mont de Pietat té com a finalitat la concessió de préstecs pignoratius a persones amb pocs recursos que no disposen de solvència suficient per poder obtenir préstecs amb garantia personal. És una institució secular de la Caixa de Balears Sa Nostra que du a terme aquesta obra assistencial i que depèn de la Fundació Sa Nostra.

Actualitzada la informació comptable a partir de les normes internacionals de comptabilitat, la inversió creditícia va ser, durant l'any 2006, de 3.844 milers d'euros, xifra pràcticament igual que la concedida l'any 2005 (3.849 milers d'euros). El nombre de préstecs en vigor dia 31 de desembre 2006 s'eleva a 11.260 davant els 11.525 comptabilitzats l'any anterior, cosa que representa una disminució del 2,3%. La mitjana per préstec és de 341,4 €. (Vegeu el quadre A III-102.)

8.3.3. LA CAIXA RURAL

La Caixa Rural és una cooperativa de crèdit que s'orienta al finançament del sector agrari i ramader de les Illes. S'integra en la Unió Nacional de Cooperatives de Crèdit Agràries (UNACC). En l'exercici 2006, el nombre de socis beneficiaris ha crescut el

45,3%, i els socis també presenten un increment que es xifra en el 7,3%. Per altra banda, els crèdits concedits als socis varen ser de 180.587 milers d'euros, davant els 160.809 de l'any anterior, amb un increment del 12,3%. L'import mitjà dels crèdits concedits va ser de 59,7 milers d'euros. (Vegeu el quadre A III-103.)

8.3.4. L'OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI

Els beneficis obtinguts per les caixes d'estalvis s'han d'aplicar necessàriament a la dotació de les reserves legals i voluntàries, i el romanent que queda va a un fons social que s'ha de destinar a diverses iniciatives de caire assistencial, cultural o de recerca. L'any 2006, aquesta dotació de les entitats incloses dins aquest apartat, en conjunt i de mitjana, ha representat el 25,4% dels beneficis després d'impostos. Les quatre caixes, que figuren en l'informe, hi han destinat 23,4 milions d'euros, amb un increment del 28,3% en relació amb l'any anterior. Les partides més destacades corresponen a activitats culturals, seguides de les assistencials. (Vegeu el quadre A III-104.)

8.4.

ELS ASSEGURADORS D'ECONOMIA SOCIAL

L'actuació d'aquestes empreses s'orienta al servei de les famílies i en especial les persones que participen i col·laboren amb els col·lectius que desenvolupen l'economia social. En l'exercici 2006 les dades correspo-

nents al grup europeu d'asseguradors d'economia social amb delegació a les Illes, ha tingut una modificació a la baixa de la seva cartera. L'import total de les primes s'eleva a 524,9 milers d'euros amb una reducció del -15,5% en relació a l'any anterior. Aquesta tendència es repeteix en als darrers quatre anys. (Vegeu el quadre A III-105).

8.5.

LES INICIATIVES DE RESPONSABILITAT SOCIAL CORPORATIVA

L'any 2001 la Unió Europea donà impuls als continguts de la responsabilitat social corporativa, des de llavors moltes empreses i institucions han anat gradualment assumint els continguts del Llibre Blanc de la responsabilitat social corporativa, basats en tres aspectes: a) l'acció social, b) la protecció del medi ambient i c) el respecte als drets humans. Aquests continguts van calant en les relacions d'intercanvi; tant és així que a hores d'ara les empreses, majoritàriament petites i mitjanes que ho poden fer palès, són més valorades pels mercats i s'observa una dinàmica de millora dels guanys. També diverses entitats van assumint els seus continguts en coherència amb els seus objectius socials. Simultàniament, les polítiques socialment responsables indueixen, també, a la millora de la productivitat.⁴⁴

Un any més s'inclouen en aquest apartat les iniciatives d'empreses i d'entitats a les Illes que ja han començat a tenir en comp-

te, en els seu àmbit d'actuació, preocupacions socials i ambientals en les seves operacions comercials i també en les relacions amb els seus interlocutors.

Eticentre, amb el suport de l'organització REAS, té com a finalitat incorporar a les seves empreses i entitats criteris ètics i de responsabilitat social empresarial. A final de l'any 2006, aquesta associació ja tenia 25 empreses adherides, davant les 18 de l'any anterior, amb un volum de negoci de 57.517 milers d'euros i 785 persones ocupades. Formen part d'Eticentre: 5 societats anònimes, 15 de limitades, 1 fundació, 1 caixa d'estalvi, 1 entitat pública i 2 autònoms. (Vegeu el quadre A III-106.)

L'altre iniciativa, Forética, és una associació sense ànim de lucre d'àmbit estatal pel foment de polítiques de gestió ètica i socialment responsables, a més de promoure sistemes de gestió verificables. L'any 2006 té, a Espanya, 165 empreses adherides, tres de les quals són de les Illes. Ha certificat 31 empreses en el conjunt de l'Estat, entre les quals n'hi ha una de Balears. La certificació atorgada és la norma d'empresa SGE-21 (sistema de gestió ètica i socialment responsable).

8.6.

LES FUNDACIONS

Enguany és el primer any que s'incorporen les fundacions a aquest informe. Tot i la dificultat per aconseguir informació

44. «Aproximació al valor econòmic de la gestió basada en criteris d'RSE en l'àmbit de la pime», Departament d'Estudis de la PIMEC (desembre de 2005).

d'aquestes entitats, se'n fa una primera aproximació. A les Balears a final de l'any 2006 hi havia 124 fundacions privades d'alta en el registre, 10 més que l'exercici anterior, que representen el 2,1% del total de fundacions de tot l'Estat. El perfil general d'activitat de les fundacions mostra la distribució següent: el 39% són assistencials; el 35%, docents i d'investigació; el 20%, culturals, i el 6%, altres. (Vegeu el quadre A III-107.)

L'Associació Espanyola de Fundacions (AEF) té com a objectius la defensa i la representació, la prestació de serveis i l'estimulació de la col·laboració entre les fundacions. A les Illes té 23 fundacions associades (11 de les quals generaren 5.453,3 milers d'euros d'ingressos durant l'exercici 2006). Actualment l'AEF elabora el directori de les fundacions espanyoles. També el Ministeri de Treball ha registrat 31 fundacions de caire assistencial (27 a Mallorca, 2 a Menorca i 2 a Eivissa).

En aquest apartat no s'hi ha incorporat les fundacions culturals. (Vegeu l'apartat 5.)

8.7.

ELS PRODUCTORS DE NO MERCAT

Inclou aquest apartat les unitats de producció que prioritzen els objectius socials sense cap pretensió de competència. Aconseguir beneficis és condició necessària i a la vegada imprescindible, de manera que és el valor afegit social que incorporen els seus serveis i produc-

tes el que marca la diferència de la resta. Pel que fa a l'autonomia financera d'aquestes institucions i empreses, durant l'exercici de 2006, els ingressos propis per prestació de serveis i de vendes (55,6%) superen els que provenen de subvencions (44,4%). L'any 2005 els ingressos propis representaren el 60,4%, mentre que els procedents de subvencions arribaren al 39,6%. Per altra banda, enguany aquest indicador d'autonomia financera ha corregit la dispersió que incorporava aquesta sèrie per causa dels destacats ingressos propis, i mostra així una situació més real de la majoria d'entitats.

8.7.1. LES INICIATIVES DE COMERÇ JUST

Les botigues de comerç just estan integrades en la Coordinadora Estatal d'Organitzacions de Comerç Just amb l'objectiu d'establir una plataforma que permeti als productors del paísos del sud accedir als mercats del nord mitjançant la importació de productes, la qual cosa es duu a terme al marge de les cadenes de distribució, incorporant als productes un valor afegit de qualitat, de tecnologies no perjudicials al medi ambient i de sous justs. El volum de vendes de les botigues de comerç just i solidari de les Illes, l'any 2006, ha estat de 718,1 milers d'euros, xifra que representa un increment del 2,4% en relació amb l'any anterior. El nombre de voluntaris que hi han col·laborat durant l'any ha estat de 318, i 14 han estat les persones contractades. (Vegeu el quadre A III-108.)

8.7.2. LES INICIATIVES AMBIENTALS I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL

Les iniciatives d'inserció laboral per a persones en situació de risc d'exclusió social, les duen a terme institucions i també societats mercantils que realitzen projectes de caire productiu i fan tot un seguit d'activitats, com ara la recuperació de roba de segona mà, la fabricació de mobles amb fusta recuperada, la restauració de joguines, l'emmarcament de quadres, els treballs de neteja, la jardineria, la impremta, la recollida i el tractament de residus sòlids, la preparació de menjars, la cuina, els treballs ecològics, els centres de dia, etc., que permeten crear ocupació i dur a terme, als tallers, processos d'inserció laboral per a persones en risc de marginació social. El total d'ingressos que han aconseguit aquestes iniciatives l'any 2006 han estat de 22.998 milers d'euros, xifra que ha crescut el 33% respecte de la registrada l'any passat. La plantilla total contractada és de 740 persones. En conjunt, els beneficiaris dels diversos programes que s'han pogut desenvolupar han estat 27.286 persones i el nombre de voluntaris i de col·laboradors, de mitjana, que hi han participat ha estat de 1.438. (Vegeu el quadre A III-109.)

8.7.3. LES INICIATIVES LABORALS D'INTEGRACIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITATS

Aquestes iniciatives, sota l'aixopluc d'institucions i empreses, tenen com a objectiu la integració en el món laboral de persones amb discapacitats mentals, físiques i sensorials mitjançant activitats producti-

ves remunerades. L'Organització Nacional de Cecs Espanyols (ONCE) és l'organització de caràcter estatal amb implantació a les Illes més destacada tant per volum de generació d'ingressos com per les persones a les quals dona feina. Els centres especials d'ocupació (CCE), als quals dona suport la Conselleria de Treball i Formació mitjançant subvencions, agrupen la resta d'aquestes iniciatives.

En conjunt i durant l'exercici de 2006, aquestes iniciatives han generat 89.561 milers d'euros, amb un increment del 3,9% en relació amb l'exercici anterior. Explicaria en bona part aquest augment la millora enguany dels ingressos procedents de la venda del cupó de l'ONCE, canviant la tendència dels últims dos anys, durant els quals es registraren reduccions continuades probablement a conseqüència de la competència en l'oferta de jocs nous apareguts.

Els centres especials d'ocupació han creat 79 llocs d'ocupació i han enllestit nous projectes. El conjunt de les iniciatives laborals han comptabilitzat 2.785 llocs de feina i places per a becaris dotades econòmicament. La forma jurídica d'aquestes entitats és diversa, des de societats limitades o societats unipersonals fins a fundacions, que abasten diversos sectors. (Vegeu el quadre A III-110.)

8.7.4. LES INICIATIVES DE CARÀCTER HUMANITARI

L'Hospital de Sant Joan de Déu és una organització humanitària, secular i estesa gairebé arreu del món. L'any 1955, va ini-

ciar la seva etapa a Mallorca amb l'obertura d'un hospital infantil. Aquesta entitat, sense ànim de lucre, actualment forma part de la xarxa sanitària com a hospital del Servei de Salut de les Balears, i té concerts amb les mútues laborals i amb diverses entitats. Amb la Creu Roja constitueixen les dues entitats més importants de caràcter humanitari.

La Creu Roja ha anat adaptant-se des dels seus inicis per atendre les noves necessitats socials. La seva gestió incorpora diversos programes a les Balears i també de col·laboració amb països del Tercer Món.

El quadre A III-111 mostra les magnituds d'aquestes iniciatives. L'any 2006 els ingressos, 42.018 milers d'euros, s'incrementaren el 10,2% en relació amb l'any 2005, i els llocs de feina generats, 650 persones davant les 603 de l'exercici anterior, augmentaren el 7,8%. Els voluntaris, 2.784, varen incrementar-se el 4%. I finalment les persones que han estat beneficiaris d'aquestes iniciatives foren 227.415 davant les 190.080 de l'any anterior amb un augment del 20%.

8.7.5. LA XARXA D'ECONOMIA ALTERNATIVA I SOLIDÀRIA (REAS)

REAS Balears és una xarxa que agrupa deu empreses i entitats de l'economia solidària, dues de les quals, Fundació Deixalles —amb les seves 6 delegacions a Mallorca i Eivissa— i el Taller Mestral —amb dues delegacions a Menorca—, són membres a la vegada de la l'Associació Espanyola de Recuperadors

d'Economia Social i Solidària (AERESS). En conjunt, aquesta xarxa integra les institucions i les empreses d'iniciatives de comerç just, inserció sociolaboral, recollida de residus i responsabilitat social corporativa, entre d'altres.

L'activitat de REAS està canalitzada en diversos programes —orientació empresarial i assessorament a emprenedors, servei d'intermediació laboral— i dóna cobertura a diversos grups de treball: auditoria social, a l'associació Eticentre, i també a la de l'economia social que ha culminat en el Pla director per aquest sector. És una entitat de suport dels sol·licitants de microcrèdits de l'Estalvi Ètic. El seus ingressos enguany han estat de 102,6 milers d'euros, el 13% menys que l'exercici anterior, disminució atribuïble a la reducció dels pressupostos per a serveis d'orientació del Servei d'Ocupació de les Illes Balears. Tot i això, REAS ha ampliat i diversificat els seus finançaments, que es desglossen d'aquesta manera: el 43,6% de subvencions públiques, el 52% d'entitats privades i el 4,4% de recursos propis.

REAS Balears integra el 26% de totes les iniciatives de l'economia solidària i en conjunt les deu entitats federades arriben a 20.495 beneficiaris. A la vegada, Reas-Balears forma part de la xarxa de REAS estatal, integrada per 118 empreses i entitats, amb l'objectiu de fomentar i potenciar les iniciatives empresarials que es desenvolupin en el marc del codi ètic recollit dins la Carta per un Món Solidari.

8.7.6. ELS FONS DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT

Els fons de cooperació i solidaritat són entitats que tenen personalitat jurídica pròpia i que agrupen, com a socis, entitats públiques i privades. Tenen com a objectiu social gestionar els recursos que reben dels ajuntaments i dels consells insulars per tal destinar-los a programes de desenvolupament en el Tercer Món, que bàsicament s'enfoquen cap a tres línies d'actuació:

- Projectes per crear infraestructures.
- Fons rotatius de crèdits.

- Projectes de capacitat i formació.

En l'exercici actual els recursos gestionats pels tres fons de les Illes han sumat 4.221 milers d'euros, import pràcticament igual al de l'any anterior. Ha incrementat els ingressos el Fons Pitiús, amb el 5,2% d'augment. Els altres fons balears han mantingut, gairebé, les dotacions de l'any anterior. A Espanya, els nou fons existents han gestionat 16.234 milers d'euros, xifra que en conjunt representa un augment del 12,4%. Així, la participació dels tres fons de Balears en el total de l'Estat arriba al 26%, tres punts menys que l'any 2005. (Vegeu el quadre A III-112.).

9

NECESSITATS I SERVEIS SOCIALS. LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

RESUM

En aquesta edició de la memòria s'han inclòs informes referits a les situacions i als col·lectius següents: discapacitat i dependència, serveis socials d'atenció primària, vulnerabilitat i exclusió social a les Illes Balears, dona i indicadors de gènere, organitzacions d'iniciativa social i immigració.

Com es pot apreciar, enguany hem optat per l'anàlisi de dinàmiques que en si mateixes són generadores de situacions de necessitats o vulnerabilitat de persones i col·lectius. Aquesta anàlisi permet compaginar la comprensió de dinàmiques estructurals que generen necessitats amb la situació específica de determinats col·lectius (dones, immigrants, etc.). De ben segur que l'anàlisi de les situacions de dependència i d'exclusió social aporten coneixements directament vinculats amb l'existència d'aquest tipus de situacions.

Òbviament aquest plantejament, que és plenament compatible i complementari amb el que fins ara s'ha mantingut en anteriors informes, permet obrir nous àmbits d'anàlisi que en anys vinents s'aniran completant. Això és especialment palès i notori pel que fa a l'anàlisi de les situacions de dependència.

Amb el mateix parer que el que dèiem l'any anterior, les situacions de dependència marcaran l'agenda de les actuacions de les administracions encarregades d'atendre les persones afectades.

9.1.

INTRODUCCIÓ

En l'anàlisi de les situacions de dependència que hem volgut iniciar en aquesta edició ens hem hagut d'enfrontar amb un dels reptes que també ho és de les diferents administracions amb responsabilitats sobre això. La preparació d'un sistema d'informació que permeti comprendre, valorar i planificar l'actuació sobre les situacions de dependència, relativament heterogènies més enllà de la caracterització que implica la dependència, és un dels reptes que en aquest moment presenten tots els sistemes de protecció social de l'Estat espanyol.

Així, en aquesta edició de la memòria, tot i que sigui a títol qualitatiu, hem volgut incloure-hi l'anàlisi dels principals factors implicats en l'atenció a aquestes situacions, començant per la valoració del nombre de persones *a priori* afectades per la definició juridicoadministrativa que es fa de la dependència en el marc normatiu vigent i, en conseqüència, possibles beneficiàries de les prestacions establertes.

Per una altra banda, hem incorporat una primera revisió de l'estat dels serveis socials d'atenció primària, pilar que sus-

tenta tot el sistema de protecció social institucional. És coneguda la vertiginosa implantació que han tingut a l'Estat espanyol, i més de vint-i-cinc anys després de la seva gènesi pareix oportú fer un balanç que ens permeti conèixer quina n'és la situació actual i com aquesta es pot conduir i evolucionar en el futur. D'altra banda, la mateixa evolució dels serveis socials, de la mà de l'aprofundiment en els processos de descentralització i desconcentració de serveis iniciats en èpoques anteriors, apunta cap a un major aprofundiment i un major protagonisme d'aquests serveis socials més propers als ciutadans. Per això la situació actual es caracteritza per la possibilitat d'un canvi positiu en l'evolució propera dels serveis socials, que d'altra banda presentarà reptes de diversa mena a les institucions i als col·lectius implicats en aquesta tasca.

L'anàlisi de les situacions de vulnerabilitat i exclusió social a les Balears implica forçosament tractar sobre aspectes propis d'altres sectors estructurals que esdevenen generadors de necessitats. Per això, en l'informe s'aborden determinades dimensions pròpies dels processos productius a les Illes i dels sectors que poden actuar com a preventius de l'exclusió i la desigualtat. Ens referim fonamentalment a l'educació, de la qual, des d'estudis ja clàssics, es destaca el potencial igualador. Però també des de diversos estudis i anàlisis recents a les Balears hi ha consens a destacar la funció *preventiva* de l'exclusió i la necessitat que al nostre territori s'incideixi especialment en el missatge que relaciona positivament educació, feina i major igualtat i cohesió social.

La concurrència dels sectors educatiu, laboral i dels serveis socials va més enllà del tractament específic i individualitzat de les situacions de necessitat i ens permet abordar l'anàlisi de les situacions de vulnerabilitat i exclusió de manera més complexa i comprensiva.

9.2.

DISCAPACITAT I DEPENDÈNCIA

La discapacitat i la dependència representen, avui dia, uns dels problemes de més impacte social, sanitari i econòmic per a la nostra societat. Atendre les persones en situació de dependència i promoure'n l'autonomia personal constitueixen un dels principals reptes de la política social del nostre país. Constància d'això fou l'aprovació a les Corts Generals de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

En el nostre país, els canvis demogràfics i socials estan produint un increment progressiu de la població en situació de dependència. Per una part, és necessari considerar l'important creixement de la població de més de 65 anys, que s'ha duplicat en els darrers 30 anys (de 3,3 milions de persones l'any 1970 —el 9,7% de la població total—, a més de 6,6 milions l'any 2000 —el 16,6%—). Cal afegir-hi el fenomen demogràfic denominat «envelliment de l'envelliment», és a dir, l'augment del col·lectiu de població més vella de 80 anys, que s'ha duplicat en sols vint anys.

Ambdues qüestions conformen una nova realitat de la població major i impliquen problemes de dependència durant les darreres etapes de la vida per a un col·lectiu cada vegada més ampli. Així mateix, diversos estudis posen de manifest l'evident correlació que hi ha entre l'edat i les situacions de discapacitat, com mostra el fet de que més del 32% de les persones majors de 65 anys tenen algun tipus de discapacitat, mentre que aquest percentatge es redueix al 5% per a la resta de població.

A les Illes Balears el nombre de discapacitats, segons l'EDDES 2000, és de 33.811 i representa una taxa de 45,87 discapacitats per 1.000 habitants, que en majors de 65 anys s'eleva a 259,55. Podem actualitzar aquesta xifra, segons les dades facilitades pel Centre Base de Minusvàlids de la Conselleria de Presidència i Esports, ja que el juliol de 2006 hi havia 59.375 registres en la base de dades corresponent a les persones amb discapacitat que han passat pels serveis de diagnòstic del Centre Base i que tenen un grau de discapacitat igual o superior al 33%.

Segons les dades de l'Enquesta de Salut de les Illes Balears 2001, la percepció de tenir algun tipus de discapacitat, en majors de 14 anys, la va tenir el 12,7% de la població enquestada, però en majors 64 anys arriba al 39,7%. Això ens indica que hi ha aproximadament un 14% de persones que es consideren discapacitades i no han estat valorades.

La distribució per illes de les persones amb un grau de discapacitat superior al 33% (Font: IBAS.), mostra una prevalença

major a Mallorca (35,8 casos per 1.000 habitants) que a Menorca (22,6) o a Eivissa i Formentera (22,2), cosa que pot ser un reflex o d'una major accessibilitat als òrgans d'avaluació o bé d'una major tendència a la minusvalidesa. Valorant el tipus de discapacitat, segons l'ESIB 2001, la més prevalents referides pels enquestats varen ser la visual, amb el 5%, i la de caminar, el 4,3%, en persones majors de 14 anys. Però si observem la població major de 64 anys, el 19% va referir tenir problemes per caminar; el 15,2%, d'oïda; el 12,8%, visuals, i el 12,4%, de mobilitat. Segons l'EDDES 1999, es constata que en persones majors de 64 anys la discapacitat per fer desplaçaments fora de la llar afecta el 16,3%; per fer les tasques de la llar, el 12,8%; per desplaçar-se, el 12,6%, i per utilitzar mans i braços, el 11,7%. (Vegeu el gràfic A III-12.)

Per altra part, si analitzam les deficiències per la seva etiologia trobam que, per una banda, no s'ha pogut filiar o la causa és idiopàtica en el 36,9% de casos a Espanya i en el 32,9% a Balears. A Espanya el 16%, és a causa de processos degeneratius; el 10%, per processos congènits; el 7,7%, d'etiologia traumàtica; el 7,7%, vascular, i el 7,1%, d'etiologia infecciosa. L'etiologia més freqüent coneguda de deficiència és, a les Illes, la degenerativa, amb una taxa de 5,7 per 1.000 habitants i representa el 16,1% de les deficiències a Espanya i el 18,4% a Balears, seguida a Espanya per l'etiologia vascular, amb una taxa de 2,8; la congènita, amb una taxa de 2,6; la traumàtica, amb una taxa de 2,8; la infecciosa, amb una taxa de 2,6, i la vascular, amb una taxa de 2,5.

En termes generals, podem concloure:

- La discapacitat afecta totes les edats, però la població amb minusvalideses és fonamentalment envellida; entre 20 i 44 anys és quan es produeix un augment considerable respecte a la franja d'edat anterior (causades per l'accidentalitat laboral i de trànsit).
- La taxa de discapacitat augmenta exponencialment amb l'edat i a les Illes s'experimentarà, com també a la resta de l'Estat i Europa, un increment significatiu del nombre de persones majors en els pròxims anys; l'augment de l'envelliment ocasionarà una major pressió sobre els sistemes de salut i els serveis socials, perquè les persones majors a les edats més avançades requereixen més atenció i cures (cal afegir-hi les que es troben en les mateixes circumstàncies perquè pateixen malalties o un altre tipus de discapacitat en edats inferiors).
- Les malalties pel que fa a la prevalença tenen diferent probabilitat de produir discapacitat (varia el tipus segons l'edat).
- A la infància predominen les causes psíquiques en malalties amb seqüeles neurològiques o malalties neuromusculars degeneratives; en els adults adquireixen rellevància les seqüeles d'accidents de trànsit i laborals; a les persones d'edat avançada els trastorns que es troben fortament associats a les discapacitats inclouen la cardiopatia, la malaltia pulmonar obstructiva crònica, la diabetis mellitus, el càncer, la

demència, la depressió, els problemes sensorials i els osteoarticulars, i, globalment, l'etiologia més prevalent és la degenerativa.

- També, en les persones d'edat predomina la pluripatologia, per la qual cosa són més susceptibles de patir discapacitats, les quals quan apareixen factors externs desencadenen la dependència.

Des d'un punt de vista prioritari, cal tenir present quatre àrees d'intervenció, atès que es produeixen altes taxes de dependències: a) les persones majors fràgils necessiten un tracte específic per les repercussions en el sistema sociosanitari i perquè és un problema emergent que es converteix en el repte dintre d'aquest àmbit; b) la discapacitat causada per trastorns osteoarticulars, també d'alta prevalença i amb forta repercussió funcional en l'autonomia i la qualitat de vida de les persones a la nostra comunitat; c) la discapacitat per trastorns neurològics, problema rellevant per a l'autonomia dels pacients, causats principalment per trastorns vasculars cerebrals i demències; i d) la discapacitat per trastorns sensitius per la seva prevalença i la possibilitat d'intervenció.

En termes generals podem dir que l'activitat institucional amb relació a les persones amb discapacitat s'ha caracteritzat per una continuïtat de les actuacions de l'any 2005 (rellevant per l'assumpció de les transferències per part dels consells insulars i de l'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca), amb la particularitat final de l'expectativa creada per la Llei 39/2006.

Actuacions que han dut a terme les administracions públiques:

**1. Conselleria de Presidència i Esports.
Direcció General de Serveis Socials**

Durant l'any 2006, la Direcció General de Serveis Socials, d'acord amb la seva estructura orgànica, han gestionat tot un seguit de serveis i actuacions adreçats al col·lectiu de persones majors i amb discapacitat, ja sigui de manera específica o transversal, les quals podríem considerar com a destinataris prioritaris de la recent aprovada Llei 39/2006. Així, entre els objectius d'aquesta direcció general hi ha: suport a les persones amb discapacitat, execució i seguiment dels plans estratègics de l'Administració autonòmica —entre aquests el de les persones amb discapacitat— i gestió dels centres base per a persones amb discapacitat (explotació i manteniment de l'aplicació de pensions no contributives, valoració del grau de minusvalidesa, valoració de llocs de feina adients a la discapacitat, tractament d'estimulació precoç, tractaments bàsics de fisioteràpia i logopèdia, i informació general).

La Conselleria de Presidència i Esports⁴⁵ va signar diferents concerts de reserva i ocupació de places en centres i serveis socials d'atenció precoç, ajustament personal i social, atenció integral a les persones amb discapacitat sensorial i a les seves famílies, fundacions tutelars, respir familiar i oci adaptat per a l'any 2006. Els concerts subscrits amb les diferents entitats indiquen les places concertades i els imports estipulats. (Vegeu el quadre A III-113.)

En conseqüència, la despesa total compromesa per la concertació de places i serveis amb entitats privades sense afany de lucre durant l'exercici pressupostari 2006 ha estat d'1.577.445,24 euros (l'import total de les obligacions reconegudes ha estat d'1.545.664,47 euros), amb un total de 1.076 places concertades, que presentem segons el tipus de serveis concertats. (Vegeu el quadre A III-114.)

Per acabar cal anotar les intervencions efectuades en el Servei d'Atenció al Ciutadà, que ofereix una atenció personalitzada a les persones que necessiten d'informació, orientació i assessorament general referent als temes relatius als serveis socials, especialment als ajuts, les prestacions i els programes que gestiona la Direcció General de Serveis Socials. Se'ls facilita l'accés a prestacions i ajuts propis o se'ls deriva cap a altres serveis, segons siguin les seves necessitats. S'ha descentralitzat en punts d'atenció a la part forana (Manacor i Inca).

En l'apartat de gestió i seguiment de plans i programes, cal destacar:

- Els convenis i les subvencions per a programes d'integració social destinats a atendre les necessitats de caire social, per desenvolupar activitats relacionades amb les matèries que són competència de la Conselleria de Presidència i Esports. (Vegeu el quadre A III-115.)
- Els programes del Pla d'acció per a les persones majors i programes per a malalts d'Alzheimer i altres demències

45. Resolució de 17 de maig de 2005 de la consellera de Presidència i Esports (BOIB núm. 78, de 21 de maig), que constitueix una primera regulació, tot i que provisional, del model al qual s'ha d'ajustar la concertació de places com a mitjà de col·laboració entre l'Administració de la Comunitat Autònoma i les entitats que presten serveis al Sistema Balear de Serveis Socials.

(cofinançats entre l'Administració autonòmica i el Ministeri de Treball i Afers Socials), que es tracta de subvencions a corporacions locals i entitats privades sense afany de lucre per a la realització de projectes que responguin a les línies del Pla gerontològic i als programes d'Alzheimer i altres demències: construcció, adaptació o manteniment d'estades diürnes, petites unitats de convivència, residències (només reconversió, no inclou nova construcció). Cal dir que el total concedit fou de 2.079.160,60 d'euros, xifra que representa una inversió d'1.011.396,60 euros, amb unes despeses de manteniment d'1.067.764,00 euros. En total, es varen tramitar 54 expedients, 40 dels quals es varen concedir, 14 foren denegats i es renuncià a 5. (Vegeu el quadre A III-116.)

- Programes del Pla d'acció per a persones amb discapacitat (cofinançats per entre l'Administració autonòmica i el Ministeri de Treball i Afers Socials): es tracta de subvencions a corporacions locals i entitats privades sense afany de lucre per a la realització de projectes que responguin a les línies del Pla d'acció integral de persones amb discapacitat, que tenen com a finalitat impulsar la rehabilitació sociosanitària i l'atenció integral dels discapacitats. El nombre d'expedients tramitats foren 42, 23 dels quals varen ser aprovats, 16 foren denegats i es renuncià a 3. (Vegeu el quadre A III-117.)
- Programa d'ajuts per a la creació de centres i serveis per a persones majors i persones amb discapacitat, mit-

jançant convenis de caràcter pluriennal que s'inclouen en l'anomenat Pla 10 (es pretén establir una xarxa de centres d'atenció basat en l'equipament, adquisició, obra o altres inversions). (Vegeu el quadre A III-118.)

- Programa de subvencions pluriennals de creació de centres de dia i habitatges tutelats per a persones majors, Pla 20. Es tracta d'ajuts per a la construcció i ampliació de centres d'estades diürnes i habitatges tutelats, de titularitat municipal, adreçats a persones majors dependents (Vegeu el quadre A III-119.)
- Programa de subvencions pluriennals per a projectes d'inversió adreçats a persones amb discapacitat. Es tracta d'ajuts destinats a finançar l'adquisició de locals o edificis, la construcció, l'adaptació o l'ampliació, la reconversió i l'equipament dels centres o instal·lacions per atendre persones amb discapacitat, i també la despesa financera associada al cost. (Vegeu el quadre A III-120.)

En un altre àmbit i pel que fa a les pensions i prestacions econòmiques, cal dir que els beneficiaris de la Llei d'integració social del minusvàlid (LISMI) durant l'any 2006 han disminuït significativament (de manera similar als darrers dos anys). Dels 488 beneficiaris que hi havia a inici d'any, es va passar a 420 dia 31 de desembre de 2006, és a dir, es varen produir 68 baixes. Pel que fa al fons d'assistència social (FAS), s'han generat un total de 907 nòmimes mensuals, 590 de les quals han estat per raó de malaltia, s'han revisat 103

expedients (60 dels quals han estat a causa de malaltia) i 42 expedients han estat afectats per extinció del dret.

Referent a la revisió anual del manteniment del dret a la prestació de la pensió no contributiva (PNC) per invalidesa, s'han tramitat 2.654 expedients; per manteniment del dret han estat afectats 1.821, per extinció del dret han estat afectats 108 expedients i per modificació de quantia, 725. El nombre d'expedients nous resolts o aprovats de PNC d'invalidesa ha estat de 247, d'un total de 651 revisats (denegats, 178; caducats, 128, i desistits, 98). (Vegeu el quadre A III-121.)

Quant a les prestacions no periòdiques cal esmentar la targeta bàsica, dirigida a les persones de més de 65 anys i a les persones amb un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%, residents a les Illes Balears i que tinguin uns ingressos inferiors i unes mancances econòmiques evidents (Resolució de la consellera de Presidència i Esports de 28 d'abril de 2006); així, la quantitat pressupostada fou d'1.785.000 euros, xifra que es va gastar totalment. El nombre de targetes sol·licitades va ser de 8.605, i el nombre d'aprovades va ser de 8.500, distribuïdes de la manera següent: 7.253 a Mallorca, 475 a Menorca, 735 a Eivissa i 37 a Formentera.

2. Conselleria de Treball i Formació.

Servei d'Orientació de les Illes Balears

En matèria d'inserció laboral en el mercat ordinari és de destacar la convocatòria 2005/2007 de serveis d'orientació generals, específics i itineraris integrats d'inserció mitjançant el finançament dels projec-

tes presentats. Pel que fa als itineraris integrats d'inserció, són projectes adreçats a persones amb discapacitat (a més d'altres col·lectius amb risc d'exclusió) que disposen d'un servei d'orientació específic, complementat amb accions de suport a la inserció, i que contribueixen a possibilitar una correcta adaptació a l'empresa. La relació d'entitats que porten a terme accions d'inserció compreses ens fa entendre la importància dels esforços per tal d'aconseguir la inserció laboral normalitzada d'aquests treballadors. (Vegeu els quadres A III-122 fins al A III-126 i gràfic A III-13.)

Del total de contractes registrats en empresa ordinària durant l'any 2006 (772 contractes), el 54,1% foren de caràcter indefinit; el 43,5%, temporals, i el 2,3% restant foren contractes formatius. Dels contractes temporals, el 74,5% tingueren una durada d'entre 6 i 12 mesos; en 16,3%, entre 12 i 18 mesos, i el 9%, de durada inferior a 6 mesos.

Per illes, el major volum de contractació es va produir a Mallorca (670 contractes), seguit de les Pitiüses (51) i, en darrer lloc, Menorca (39).

Del total de contractes registrats de persones amb discapacitat en empresa ordinària a les Balears durant el 2006 (772 contractes), el 64,9% va correspondre a homes i el 35,1% restant, a dones. Pel que fa al grup d'edat, el 30,7% dels contractes registrats varen ser de persones menors de 30 anys; el 51,9% tenien entre 30 i 49 anys, i el 17,4% restant fou de persones de 50 i més anys. (Vegeu el quadre A III-127.)

2.1. Mesa per a la Inserció Laboral de Persones amb Discapacitat amb Necessitat de Suport

La Mesa per a la Inserció Laboral, es va constituir formalment mitjançant conveni el 4 de juliol de 2001 per iniciativa del Departament de Serveis Socials del Consell Insular de Mallorca i la Regidoria de Serveis Socials de l'Ajuntament de Palma; també té un caràcter autonòmic.⁴⁶ Cal destacar que aquesta entitat va néixer amb la intenció de coordinar els programes dirigits a promoure la inserció laboral de persones amb discapacitat amb necessitats de suport en el mercat ordinari mitjançant la metodologia de treball amb suport.

Els diferents programes inclosos en la Mesa han atès un total de 898 persones amb discapacitat durant el 2006.

2.2. Centres especials d'ocupació (CEO)

Els CEO són empreses que tenen un mínim del 70% dels seus treballadors amb la qualificació de persones amb discapacitat. L'objectiu d'aquests centres de treball, que tenen una finalitat lucrativa, si bé són empreses protegides, és que les persones amb discapacitat passin al treball normalitzat. El nombre total d'empleats amb discapacitat en aquests tipus de centres ha estat de 577. (Vegeu els quadres A III-128 i 129.)

Pel que fa a les subvencions concedides, cal dir que el total subvencionat ha estat de 2.911.735,45 euros. D'aquesta xifra

1.793.696,40 euros s'ha destinat a costos salarials; 10.830,00 euros, en matèria de supressió de barreres arquitectòniques dintre del centre especial d'ocupació, 1.107.209,05 euros en projectes generadors d'ocupació.

9.3.

SERVEIS SOCIALS D'ATENCIÓ PRIMÀRIA

En aquest apartat analitzem els serveis socials en general, el seu desplegament a nivell municipal i les prestacions socials.

9.3.1. ELS SERVEIS SOCIALS

Els diferents sistemes de protecció social articulen entorn d'una concepció tota la seva organització. El concepte de serveis que s'ha de prestar, els professionals que l'han de desenvolupar, els tipus d'equipaments, l'organització prestacional d'aquests equipaments, les ràtios d'atenció... tot gira entorn de la concepció que es té d'aquests serveis. Així podem trobar en educació, com tothom reconeix, els equipaments i el seu perfil de serveis (escoleta, escola, institut, universitat), els continguts curriculars estan definits, els professionals estan definits, les ràtios, la distribució territorial... en definitiva hi ha un sistema de protecció definit.

46. En formen part: el SOIB, el Consell Insular de Menorca, el Consell Insular d'Eivissa i Formentera, l'IFOC de l'Ajuntament de Calvià, la Coordinadora-Federació Balear de Persones amb Discapacitat, AMADIP-ESMENT, l'Associació Mallorquina per a la Salut Mental (GIRA-SOL), l'Associació de Pares i Amics del Sord (ASPAS), l'Institut de Treball Social i Serveis Socials, la Coordinadora de Minusvàlids de Menorca, APROSCOM, el Servei d'Inserció Laboral-GESMA i el Centre Isla (Mater).

El serveis socials han estat tradicionalment fluctuant entre una concepció clàssica i una concepció genèrica. La concepció clàssica identifica els serveis socials per la població objecte d'atenció (marginació) i la concepció genèrica s'identifica per la seva finalitat (benestar social).

Tant la concepció clàssica com la genèrica no permeten avançar a establir i organitzar un sistema de protecció social, la primera perquè identifica especialment la població objecte amb l'exclusió deixant fora tradicions dels serveis socials tant consolidades com l'atenció en nivells d'informació i orientació, la promoció social o la prevenció. Identificar els serveis socials amb benestar social no ajuda a delimitar clarament quin és l'objecte. Supera la concepció clàssica perquè són serveis que s'adrecen a tota la població però és tan generalista que resulta inoperativa.

Des de mitjan dècada dels anys vuitanta s'empra a tot l'Estat espanyol una concepció dels serveis socials que pretén superar la dificultat expressada, que identifica l'objecte dels serveis socials amb les necessitats socials (clarament delimitades), indica les prestacions socials que s'han d'oferir, els tècnics o professionals bàsics que l'han de prestar i la tipologia dels equipaments des dels quals s'han de prestar els serveis socials. Aquesta concepció neix de la necessitat d'impulsar la creació de serveis socials als municipis i donar al mateix temps un cos homogeni a tot l'Estat. Així, els treballs tècnics en els quals participaren els principals col·legis professionals i els serveis tècnics de les disset comunitats autònomes, dirigits pel Ministeri de Treball i Afers Socials, perme-

teren enllestir una proposta de concertació pública coneguda com a Pla de prestacions bàsiques, en el qual es recull substancialment la concepció sobre la que cal articular el sistema públic de serveis socials.

9.3.1.1. Les necessitats socials: l'objecte d'intervenció dels serveis socials

L'àmbit específic d'intervenció dels serveis socials són les necessitats socials com en sanitat ho és l'àmbit de la salut. Evidentment cal concretar de quines necessitats socials parlem i saber que la mateixa definició pot ser objecte de variacions al llarg del temps i, segons la concepció política que es tinguem, patir lleugeres modificacions. Ara bé, el que no ha de canviar si volem consolidar un sistema públic de serveis socials és l'àmbit específic: les necessitats socials.

Actualment podem parlar d'aquestes necessitats socials:

a) Necessitat d'accés als recursos socials

És la necessitat provocada pel desconeixement dels drets i per la situació de desigualtat que provoca no poder accedir al recursos que una societat complexa i desenvolupada com la nostra posa a l'abast dels ciutadans.

b) Necessitat de mínims de subsistència

Evidentment, la cobertura dels mínims de subsistència és una necessitat. Aquesta necessitat social es concreta amb la necessitat de tenir accés a roba i calçat, menjar, medicines i allotjament.

c) Necessitat de convivència personal

El nivell bàsic de relació de les persones en un entorn proper, estable i que permet el desenvolupament físic, psíquic i social de les persones és el que entenem com a necessitat social d'adequada convivència personal. Aquest entorn és habitualment la família, sigui quina en sigui la forma d'unitat convivencial. En altres situacions la família és substituïda per serveis professionals per tal de garantir la cobertura d'aquesta necessitat.

d) Necessitat d'integració social

La participació plena en la vida social del nostre entorn permet el desenvolupament de les persones. La necessitat social de pertinença i d'integració social s'identifica també en part amb el procés de socialització (bàsicament educació i feina), complementat amb la necessitat de participar de l'oci, la cultura...

e) Necessitat de solidaritat social

La sensibilitat dels humans cap a situacions desfavorables per les quals passen altres persones i expressades en forma de solidaritat social, de manera organitzada (associacions) o de manera espontània (ajuda ocasional entre veïns per exemple) és un valor que han d'atendre i desenvolupar els serveis socials.

Així i a partir de la concreció de les necessitats socials amb un desenvolupament conceptual i operatiu, es desprenen que les prestacions bàsiques per atendre aquestes necessitats són: informació i assessorament, cobertura de mínims de

subsistència, ajuda a domicili i allotjament alternatiu, prevenció i inserció social, i desenvolupament de la solidaritat social.

9.3.1.2. L'atenció primària en serveis socials

L'atenció primària és un concepte organitzatiu de serveis que empra tant el sistema públic de salut com el de serveis socials. Es tracta d'organitzar les prestacions i els serveis que s'han d'oferir d'acord amb el pronòstic de resolució en el medi on habita l'usuari. Per tant, les situacions de necessitat que es poden resoldre des del territori i mantenint l'usuari al seu domicili són una primera característica que han de complir els serveis socials d'atenció primària. A aquesta característica, cal d'afegir-n'hi dues més: adreçat a tota la població i porta d'entrada del sistema de serveis socials.

Per tant, entenem per serveis socials d'atenció primària els serveis desplegats territorialment, prioritàriament adreçats a tota la població, de caràcter generalista i que fan referència a una comunitat.

9.3.2. EL MUNICIPI I ELS SERVEIS SOCIALS D'ATENCIÓ PRIMÀRIA

És el municipi l'entitat administrativa natural per al desenvolupament dels serveis socials d'atenció primària. A les Illes podem situar entorn de final dels anys vuitanta el moment de normalització dels serveis socials municipals. A excepció de la ciutat de Palma, que n'inicia el desplegament amb el primer Pla de serveis socials 1985-1987, els municipis de Mallorca i

posteriorment els de la resta d'illes tingueren un desenvolupament posterior a l'estudi «Bases per a la planificació de l'acció social a Mallorca» (conegut com a Mapa de Serveis Socials), encarregat a l'Escola Universitària de Treball Social de Palma pel Consell Insular de Mallorca. Aquest estudi (posteriorment es va repetir a Menorca i Eivissa) i la publicació posterior de la, ja avui obsoleta, Llei d'acció social (Llei 9/1987) foren els detonants de la creació i la normalització dels serveis socials als municipis de les illes.

9.3.2.1. Anàlisi dels serveis socials d'atenció primària l'any 2006

Centram l'anàlisi a partir de la informació disponible (la informació pública al web de l'IBAE i les fitxes del PPB de cada municipi) i amb una especial atenció a les dades que ens permeten extreure conclusions relatives al grau de consolidació dels serveis per part de l'Administració pública.

9.3.2.1.1. Els pressuposts

Tres indicadors claus referents al pressupost ens permeten fer una anàlisi tant del grau de sensibilitat dels diferents municipis com del grau de dependència externa per al finançament dels serveis socials.

a) Dedicació pressupostària per habitant

La dedicació pressupostària de les Illes Balears a serveis socials d'atenció primària és de 44,88 euros per habitant. Crida l'atenció la diferència entre les dades corresponents a les illes majors i les Pitiüses. (Vegeu el quadre A III-130.)

Dels municipis que estan per sobre de la mitjana de les Illes, sorprèn la quantitat del municipi de Campanet, que amb una dedicació de 136,26 euros per habitant triplica la mitjana de les Illes. El segueixen amb una dedicació alta el municipi menorquí des Migjorn Gran (89,47 euros per habitant), Sant Llorenç des Cardassar (82,53 euros per habitant) i Andratx (81,68 euros per habitant).

Entre 60 i 75 euros per habitant hi ha els municipis de ses Salines, Santa Margalida, Deià, Binissalem i Lloseta. Entre 45 i 60 € per habitant hi ha vint-i-set municipis (dotze dels quals reunits a l'ítem de Mancomunitat del Pla de Mallorca: Algaida, Costitx, Lloret, Llubí, Maria de la Salut, Montuiri, Sencelles, Sant Joan de Bonany, Santa Eugènia, Sineu, Vilafranca i Ariany). Entre aquests 27 municipis, n'hi ha d'importants per la seva població, com ara Palma (54,02 euros per habitant), Calvià (55,83 euros per habitant) i Ciutadella (50,30 euros per habitant).

Entre els municipis que estan per sobre de la mitjana, n'hi ha tres de Menorca, la resta són de Mallorca i cap correspon a Eivissa i Formentera. (Vegeu el quadre A III-131.)

Cal destacar que municipis importants de les Illes estan entre els que dediquen menys pressupost per habitant. Marratxí és el municipi amb una menor dedicació, concretament 17,15 euros per habitant, cosa que unida al fet de ser un municipi amb un important creixement demogràfic els darrers anys i a la seva dispersió de centres poblacionals fa perillar una atenció correcta de les necessitats socials dels seus habitants.

Eivissa, Sóller, Son Servera, sa Pobla, Inca i Manacor són municipis importants que estan per sota de la mitjana de les Illes i que tenen suficient gruix poblacional com per concentrar un major índex de necessitats socials, cosa que hauria de traduir-se en més dedicació pressupostària. (Vegeu el quadre A III-132.)

b) Percentatge respecte al pressupost municipal

El percentatge respecte al pressupost municipal (que anomenem «esforç pressupostari») i el pressupost de serveis socials sense el capítol d'inversions en relació amb el pressupost municipal (que anomenem «esforç pressupostari net») són dos indicadors que ens permeten conèixer la importància relativa dels serveis socials en l'Administració municipal.

Com pot observar-se en el quadre A III-133 es consolida la conclusió que les illes de Mallorca i Menorca van per un camí distint a les Pitiüses.

Mallorca i Menorca marquen la línia entorn del 4% del pressupost municipal, lluny del mínim del 6% que marca l'article 33 de la Llei 9/1987 per als municipis (amb una dedicació bàsica a atenció primària), mentre que les dades corresponents a Eivissa i Formentera situen la dedicació pressupostària a serveis socials per sota del 2% dels pressuposts municipals.

Esforç pressupostari

Campanet torna a destacar de manera considerable (24,90%), ja que dedica una cinquena part del pressupost municipal als

serveis socials. Ses Salines, Binissalem, Alaró, Lloseta, Palma i Bunyola estan per sobre del 6%, tal com es pot observar en el quadre 5. Tots els municipis que tenen una dedicació per sobre del 6% pertanyen a l'illa de Mallorca. (Vegeu el quadre A III-134.)

En relació amb els municipis que estan per sota del 3% de dedicació pressupostària, crida l'atenció que municipis importants de les Illes donin tan poca importància als serveis socials, com Marratxí, Eivissa, Son Servera, Alcúdia, Calvià i Sóller. (Vegeu el quadre A III-135.)

Esforç pressupostari net

Sense tenir en compte el capítol pressupostari dedicat a les inversions, el quadre de municipis que superen el 6% del pressupost dels ajuntaments dedicat a serveis socials és similar al quadre en què hi ha les inversions, llevat dels municipis de Bunyola i ses Salines. Continua sent Campanet, amb l'11,82%, el municipi que més dedica a serveis socials, seguit de Binissalem (9,17%), Alaró (8,97%), Lloseta (7,66%) i Palma (6,37%).

Marratxí, Pollença, Eivissa, Son Servera, Andratx, Lluçmajor, Alcúdia, Calvià i Sóller són els principals municipis la dedicació pressupostària dels quals està per sota del 3%.

c) Taxa de consolidació pressupostària

La taxa de consolidació del pressupost representa la proporció del pressupost municipal consolidat a càrrec dels recursos municipals, és a dir, el pressupost muni-

pal que no depèn d'aportacions econòmiques de cap pla o programa insular, autonòmic o estatal.

Entenem que aquesta taxa ajuda a entendre i matisar el nivell de consolidació dels serveis socials municipals a les Illes i conèixer els ajuntaments que fan servir les aportacions externes per créixer o millorar en l'atenció a les necessitats socials i els que tenen els serveis en règim de «cofinançament». (Vegeu el quadre A III-136.)

Tan sols hi ha sis municipis que tenen més de tres tercers parts del seu pressupost sense dependència de finançament extern. La ciutat de Palma, amb el 93,42%, presenta un grau d'independència important, cosa que confirma que els ajuts econòmics als municipis en matèria de serveis socials provinents de les administracions supramunicipals no atenen l'Ajuntament de Palma amb els mateixos criteris que la resta. Crida l'atenció que un municipi petit com Bunyola presenti el 76,79% de pressupost consolidat.

A l'altra banda, entre els municipis més dependents de les subvencions per poder mantenir econòmicament els serveis socials propis, hi ha 24 municipis (inclosos els municipis de la Mancomunitat del Pla de Mallorca) per sota del 50% de pressupost amb aportacions pròpies. Municipis com Campos, Santa Margalida, Eivissa o Alaior es troben a la coa. (Vegeu el quadre A III-137.)

9.3.1.1.2. El personal

La qualitat dels serveis socials, com bona part dels serveis finalistes, troben en les ràtios de professionals un indicador bàsic

per mesurar el nivell de cobertura i, en bona part, la disponibilitat tècnica per resoldre les necessitats de la població.

Analitzant les plantilles declarades als formularis del Pla de prestacions bàsiques per cada un dels ajuntaments, hi ha la dificultat d'haver de centrar l'anàlisi en l'únic professional que té una presència homogènia a tots els ajuntaments de les Illes, el diplomad en treball social. És cert que la figura del treballador social és un element clau i definitori dels serveis socials, però resulta del tot insuficient per extreure conclusions respecte a l'atenció de determinats sectors, com la infància, que troba en la figura de l'educador social un professional bàsic per a la seva atenció, sobretot des d'un context obert i comunitari. De tota manera, la ràtio de treballadors socials per habitant ens permet treure conclusions relatives a les dotacions municipals dels serveis socials.

Amb l'objectiu de facilitar l'anàlisi dividirem les ràtios en tres nivells diferents: dotació òptima (menys de 3.000 habitants per treballador social), bona dotació (entre 3.000 i 5.000 habitants per treballador social), dotació millorable (entre 5.000 i 10.000 habitants per treballador social) i dotació deficient (més de 10.000 habitants per treballador social). (Vegeu el quadre A III-138.)

Els tres municipis amb millor dotació de treballador social pertanyen a Menorca: es Castell, Sant Lluís i Ferreries. Porreres, Campos i sa Pobla també es troben entre els municipis que tenen menys de tres mil habitants per treballador social amb una dotació òptima. (Vegeu el quadre A III-139.)

Dinou ajuntaments es troben al grup amb una bona dotació de personal, entre els quals hi ha municipis importants de les illes com Manacor, Alaior, San Llorenç i Maó.

Els ajuntaments amb pitjor dotació de personal coincideixen amb els de molta població, excepció feta de Manacor i Maó com abans comentàvem, situació que té una explicació en la dificultat de mantenir ràtios entorn dels tres mil habitants per treballador social, però de cap manera s'explica que ajuntaments amb la força pressupostària de Palma o Calvià donin als seus ciutadans una cobertura de serveis entre quatre i cinc vegades pitjor que la considerada òptima. (Vegeu el quadre A III-140.)

9.3.1.1.3. Els nous equipaments

Atesos l'escassa informació de què disposem i el fet que els centres de serveis socials d'atenció primària el donem per implantat, centram l'anàlisi en l'existència de serveis d'estades diürnes als municipis, com a model de serveis que complementa l'oferta d'atenció, inspirada en la conveniència de mantenir les persones lligades al seu hàbitat. Són centres que treballen durant el procés de pèrdua de graus d'independència personal de les persones majors, i ofereixen un seguit de serveis que tenen per objectiu mantenir els més amplis espais d'autonomia d'aquestes persones majors.

En la informació analitzada podem observar que Mallorca centra els serveis en les estades diürnes, i no n'hi ha a cap municipi de les illes de Menorca, Eivissa i Formentera.

Crida l'atenció que municipis com Manacor, Inca o Palma tinguin la mateixa dotació que municipis amb molta menys població com ara Esporles, Lloseta, Campanet o Consell. (Vegeu el quadre A III-141.)

9.3.3. LES PRESTACIONS SOCIALS

Les persones que acudeixen als centres de serveis socials municipals solen ser objecte de més d'una intervenció, per la qual cosa no podem establir una correspondència directa entre el nombre de prestacions i el nombre de persones ateses. També és cert que les intervencions tenen un impacte familiar i, per tant, tampoc no podem fer la correspondència directa entre les intervencions realitzades i les persones beneficiàries. Partint d'una mitjana de tres prestacions per expedient (nucli familiar) i tenint com a dimensió estàndard dels nuclis familiars 2,5 beneficiaris, hem confeccionat un indicador que ens permet atracar-nos a l'impacte dels serveis socials d'atenció primària al seu municipi.

Santa Margalida, amb el 23,42%, seguida d'Inca, els municipis de la Mancomunitat del Pla, ses Salines, Campos, sa Pobla, Binissalem, Sóller i Ciutadella superen el 15% del total de població atesa respecte al total de la població del municipi.

Palma està entorn del 10%, i supera la mitjana del 9,44% de les Illes, mentre que municipis importants com Manacor o Calvià estan entorn del 5% de població atesa. (Vegeu el quadre A III-142.)

9.4.

VULNERABILITAT I EXCLUSIÓ SOCIAL A LES ILLES BALEARS

Sovint es parla dels efectes no desitjats del sistema social, polític i econòmic en què vivim. Les persones que ens envolten en són subjectes afectats, i nosaltres mateixos, també. Des de ja fa molts anys, a totes les enquestes sociològiques, l'atur se situa com un dels principals problemes del país. Aquesta és probablement la manifestació més evident dels efectes no desitjats i, també, de la consciència que tenim d'aquests efectes.

L'exclusió social, concepte difús i estès, emmarca globalment aquests efectes perversos del sistema social, econòmic i polític. En aquest apartat ens centrarem en la descripció de la situació de l'exclusió social a les Illes Balears, al mateix temps que es delimitarà de què parlem, com es conceptualitzen aquestes situacions i de les implicacions que tenen aquests conceptes en la definició de les polítiques públiques. A més, és una referència obligada parlar de les fonts d'informació disponibles i de les mancances per fer una anàlisi ajustada a les característiques del fenomen.

9.4.1. L'EXCLUSIÓ SOCIAL I LA VULNERABILITAT: EL MARC CONCEPTUAL

Totes les formes d'organització social presenten sistemes de desigualtat en la distribució de recursos materials i simbòlics. Totes les societats construeixen un sistema específic de justificació d'aquesta desi-

gualtat, explicant-ho com quelcom propi de la naturalesa humana, de la tradició, etc. Les relacions socials conformen l'estructura social que dona lloc a la dicotomia bàsica igualtat/desigualtat, a més, generen processos socials, els quals afavoreixen els interessos dels grups socials que estan en millor posició en cada moment. Els processos d'inserció social i d'integració cultural tenen com a objectiu reproduir les relacions socials existents. Són processos que tenen un format institucional (l'escola, la família, la feina, etc.). D'altra banda, s'estableixen mecanismes, institucionalitzats o no, que tendeixen a generar exclusió i marginació (estereotips socials, estigmatització, discriminació sexual, divisió del treball, legislació, etc.). Les conseqüències d'aquests processos es justifiquen ideològicament. Les posicions ideològiques es materialitzen en polítiques concretes, que poden accentuar o limitar la incidència dels processos d'exclusió social sobre determinats grups de població. (Vegeu el quadre A III-143.)

Relacions socials, estructura social, processos, legitimació, acció col·lectiva i acció política són els conceptes centrals del marc des del qual s'ha d'interpretar l'exclusió social. Un marc que du implícit el fet que l'exclusió no és un procés aliè a les dinàmiques econòmiques, socials i polítiques, ben al contrari, és un element con-substancial al model de desenvolupament social, al model de relacions econòmiques en el qual ens movem els darrers anys.

Al nostre país, el 68% de la població considera moralment acceptables les diferències d'ingressos i només el 21% les considera inacceptables en qualsevol cas. Si bé

dins el primer grup s'ha de diferenciar entre els que consideren que les diferències només es poden acceptar si es deriven de criteris meritocràtics perfectes i en un context de creixement de la riquesa per al conjunt o la majoria de la població.⁴⁷ Aquestes dades ens donen una idea del grau de legitimitat social de les desigualtats de rendes, de la mateixa manera que legitimen la intervenció de l'estat perquè desenvolupi polítiques que tinguin per objecte reduir les diferències d'ingressos.⁴⁸

Els darrers 30 anys el concepte d'exclusió social⁴⁹ ha anat evolucionant i adquirint matisos, si bé és interessant assenyalar que sovint s'ha interpretat des d'un doble vessant: com a situació extrema de pobresa (els exclosos serien les persones que es troben en una situació prolongada de necessitat econòmica) o com a causa de la pobresa. (Són pobres les persones que han seguit un procés d'exclusió social condicionat per distints factors estructurals o personals.)

Tant una concepció com l'altra sempre estan lligades al concepte primari de pobresa, enriquint-lo i dimensionant-lo. Incorpora el procés i la dinàmica a l'anàlisi i la necessitat de tenir en compte distints factors en l'estudi de les seves causes, la majoria dels quals relacionats amb canvis estructurals (reestructuració productiva, impacte de noves tecnologies, redefinició de polítiques socials, etc.). Implica rompre amb els models explicatius individualistes

que atribueixen la pobresa als comportaments personals, a les deficiències o limitacions de les capacitats individuals, redimensionant la inadaptació social. Tot plegat implica que les trajectòries personals i grupals estan fortament condicionades i limitades pels canvis que es produeixen en l'estructura productiva (deslocalització industrial, terciarització, flexibilitat, precarietat, etc.) i reproductiva (canvis en l'estructura i funcions de la família, transformació de les polítiques socials, etc.), en els processos de reestructuració econòmica i en els canvis en els models de protecció social. Per tant, ens ajuda a incorporar altres dimensions sobre les quals és possible intervenir políticament des de les administracions públiques.

El concepte acadèmic ens remet al «procés social de separació d'un individu o grup respecte a les possibilitats laborals, econòmiques, polítiques i culturals que altres individus o grups sí hi tenen accés i en gaudeixen».⁵⁰ Com es pot comprovar fa referència genèrica a la privació o a les limitacions en l'accés a les oportunitats i possibilitats en quatre dimensions que es consideren bàsiques: la feina, els ingressos econòmics, la participació política i el gaudi (consumint o produint) d'activitats culturals. La polidimensionalitat de l'exclusió és una de les seves característiques bàsiques.

Altres definicions tenen un sentit més operatiu, més propi de la intervenció pública, que van lligades al desplegament

47. Centro de Investigación Sociológicas (2005), *Encuesta de estructura social*.

48. Enquesta social europea.

49. El terme el popularitza René Lenoir a partir de la seva obra *Les Exclus, un Français sur dix*, 1975.

50. Salvador Giner, Emilio Lamo de Espinosa, Cristóbal Torres (ed.) (1998), *Diccionario de sociología*, Alianza Editorial, Madrid.

de programes i de polítiques concretes de lluita contra la pobresa i l'exclusió social. Així, G. Room la defineix incorporant elements comparatius diferenciadors que es mantenen al llarg del temps, és una definició situacional:

«[Els individus] pateixen exclusió social quan:

- a) pateixen desavantatges generalitzats en termes d'educació, habilitats, ocupació, habitatge, recursos financers, etc.;
- b) les seves oportunitats d'obtenir accés a les principals institucions que distribueixen aquestes oportunitats de vida són substancialment menors que les de la resta de la població;
- c) aquests desavantatges i accessos disminuïts persisteixen al llarg del temps.»⁵¹

Totes les definicions tenen en comú que introdueixen un element de diferenciació, segregació, discriminació, marginació, entre els grups d'una mateixa societat. El que du necessàriament a plantejar la dicotomia bàsica entre inserits i exclosos, entre els que poden gaudir de les oportunitats i les possibilitats en tot un seguit de dimensions que es consideren bàsiques i aquells que n'estan al marge, que tenen limitacions en l'accés o que no saben fer ús de les oportunitats i possibilitats.

Si bé, des dels inicis dels anys noranta i com a conseqüència de les transformacions estructurals en el sistema productiu de les

societats occidentals (terciarització, flexibilitat laboral, precarietat laboral, ruptura del pacte social tàcit) i dels canvis en el desplegament de les polítiques socials (restriccions en l'accés als programes de protecció social, transferència de responsabilitat de l'estat en la cobertura de necessitats bàsiques, etc.), s'ha fet necessari establir zones d'incertesa, zones de risc d'exclusió. Així, Robert Castel⁵² diferencia entre «zones» de cohesió social: una zona d'integració definida pel treball estable i la inserció en xarxes relacionals consistentes; una zona de vulnerabilitat definida per la precarietat laboral i la fragilitat dels suports socials, i una zona d'exclusió condicionada per l'aïllament social i l'absència de participació en les activitats productives.

La nova perspectiva implica que al llarg de la vida i condicionat per les transformacions econòmiques, polítiques i socials un mateix grup pot passar d'una zona a l'altra, de la inserció a l'exclusió, transitant per les zones vulnerables. Representa introduir la noció de risc, de probabilitat, en les trajectòries personals i grupals. A més, ens du necessàriament a establir situacions que estan en trànsit, unes en positiu (de l'exclusió a la vulnerabilitat i a la inserció), d'altres en negatiu (de la inclusió a la vulnerabilitat i a l'exclusió). Ja no es tracta només de situacions dicotòmiques, o inserit o exclòs, sinó que hi ha situacions intermèdies en les quals s'hi pot estar de trànsit, cap a un extrem o l'altre, o bé mantenir-s'hi al llarg del temps, cronificant-se en la vulnerabilitat.

51. G. Room, primer coordinador de l'Observatori de Polítiques Nacionals de Lluita contra l'Exclusió Social, a Abrahamson.

52. Robert Castel (1997), *La metamorfosis de la cuestión social*, Piados, Barcelona.

Alguns autors plantegen que les transformacions socials, econòmiques i polítiques de les societats occidentals ens duen cap a una societat dual en la qual una bossa important de ciutadans es trobaran a les zones de vulnerabilitat i d'exclusió. En aquesta línia apunten els estudis de tendències socials⁵³ que estaran fortament determinades per la revolució tecnològica, fins al punt que es proposa que assistim a una transformació del model social, de la societat postindustrial a la societat tecnològica. Aquestes tendències ens duen a incorporar una dimensió més per definir l'exclusió i la vulnerabilitat, es tracta de l'accés i el coneixement necessari per a l'ús de les noves tecnologies i dels nous canals de comunicació, és el que s'ha popularitzat com la fractura digital.

9.4.2. ELS FACTORS D'EXCLUSIÓ I VULNERABILITAT A LES ILLES BALEARS⁵⁴

La literatura sobre el tema assenyala que es donen un grapat de factors que tenen un major pes per explicar l'exclusió i la vulnerabilitat social. A les mateixes definicions abans comentades ja s'apuntava que les limitacions en l'accés a «les possibilitats laborals, econòmiques, polítiques i culturals» delimiten l'exclusió social. Aquestes dimensions es poden traduir en factors concrets que permeten establir distints graus d'accés als recursos que assegurin la integració social. A continuació es detalla

la incidència dels principals factors que s'han de tenir en compte a la nostra comunitat autònoma. Per fonamentar l'anàlisi s'utilitzen distintes fonts d'informació, la bàsica és l'enquesta de condicions de vida 2005⁵⁵ de l'INE. L'objectiu d'aquesta operació estadística és retratar la realitat de la pobresa i l'exclusió social al nostre país per tal de poder fer comparacions vàlides amb el conjunt dels països de la Unió Europea, la comparació entre estats i, en el nostre cas, entre comunitats autònomes. Es recull informació sobre la situació econòmica de les llars, sobre l'activitat laboral, els tipus d'ingressos i les despeses relacionades amb l'habitatge, i també sobre el nivell formatiu i l'estat de salut de la població. La finalitat de l'enquesta no només és donar a conèixer la realitat social, també ha de tenir una utilitat per a la intervenció pública que es desenvolupa en el marc del Pla nacional d'acció per a la inclusió social (PNAINC).

Per començar, necessàriament, s'ha de fer referència a la situació econòmica de les famílies illenques. En general els resultats són bons: els ingressos mitjans per llar se situen en 23.854 euros i per persona en 8.837 euros; som en la setena i sisena posició en el rànquing de comunitats autònomes. A més, la distribució de les llars pels diferents intervals d'ingressos és bastant homogènia: només el 45,7% de les llars tenen uns ingressos inferiors a 19.000 euros anuals, mentre que més del

53. José Félix Tezanos (ed.) (2004), *Tendencias en desigualdad y exclusión social*. Editorial Sistema, Madrid. 2a edició.

54. Aquest apartat complementa la informació donada a l'apartat 1 d'aquest capítol en base a d'altres fonts estadístiques que són complementàries a les de l'INE.

55. Al mateix mes el Banco Bilbao-Vizcaya-Argenteria va fer públics dos informes sobre l'exclusió social al nostre país en els quals es determinen els factors de risc i la presència d'aquests factors a cada una de les comunitats autònomes. Joan Subirats i Humet (dir.), Ricard Gomà Carmona i Joaquim Brugué Torruella (coord.), *Riesgos de exclusión social en las comunidades autónomas*.

50% superen aquest límit. S'ha de valorar positivament aquest fet, atès que una elevada renda mitjana pot amagar alts nivells de desigualtat.

Al marge dels elevats ingressos de les famílies, a les Illes també hi ha pobres. Els resultats de l'enquesta respecte a la pobresa relativa⁵⁶ indiquen que el 16,8% de les persones viuen per sota del llindar de pobresa. Aquest percentatge és tres punts inferior a la mitjana estatal i ens col·loca en la vuitena posició de les comunitats autònomes. Atès que aquest percentatge implica que hi ha més de cent cinquanta mil persones que viuen en situació de pobresa relativa, es fa evident la necessitat de potenciar les polítiques públiques de lluita contra aquesta situació. Les actuacions que s'han de desenvolupar han de tenir en compte fets com que el 2,6% de les llars no poden respondre de les despeses corresponents a la carn, al pollastre o al peix per menjar-ne cada dos dies. Aquest darrer percentatge, encara que sigui molt baix, suposa que per aquest concepte la nostra comunitat autònoma està en la tretzena posició, en pitjor situació que altres comunitats autònomes que en els indicadors de pobresa i renda estan molt per sota de les Illes.

Pel que fa a la situació de pobresa, al conjunt de l'Estat hi ha algunes tendències que hem de suposar que es reproduïxen a les Illes Balears:⁵⁷ els últims anys s'intensifica entre els majors de 65 anys, s'incrementa la taxa entre els titulats universita-

ris, les llars unipersonals de més de 65 anys són les més afectades, el 15% de les llars en què la persona de referència és assalariada són pobres, en les llars que tots els membres adults estan aturats la taxa arriba al 40%, en les llars monoparentals és del 42,1%, el 55,1% dels pobres són dones.⁵⁸

Per altra banda tal com es recull a l'enquesta de pressuposts familiars del tercer trimestre de 2005, el 17,3% de les llars tenen molta dificultat per arribar a final de mes. Aquest percentatge és el segon més elevat de tot l'Estat, només superat pel de Canàries. I en sentit invers, només el 38,4% de les llars manifesten que arriben a final de mes amb alguna facilitat, la qual cosa ens col·loca en la quinzena posició. En canvi, pel que fa a les possibilitats d'estalvi els resultats que es presenten són bons: el 43,6% de les llars manifesten que poden estalviar i estam quatre punts per sobre de la mitjana estatal.

Els indicadors que s'han comentat fins ara ens mostren com a la nostra comunitat no ens trobam amb una situació diferencial especialment greu, malgrat que veurem que hi ha una especial rellevància de situacions de vulnerabilitat social.

9.4.2.1. La feina: l'eix fonamental

La majoria d'autors consideren l'accés a la feina el principal factor d'integració social. A partir de la feina s'aconsegueix independència econòmica, autonomia perso-

56. Mesurada en termes del 60% de la mediana dels ingressos per unitat de consum.

57. Ara per ara no es disposa d'informació estadística actualitzada en l'àmbit de comunitat autònoma que permeti confirmar que aquestes tendències es reproduïxen a les Illes Balears.

58. INE: enquesta de condicions de vida 2004.

nal, possibilitats de consum a llarg termini i, sobretot, la construcció d'una identitat social pròpia. Al llarg de molts anys la feina s'ha constituït com un generador d'identitats socials, tant personalment com socialment, ja que representa la ubicació de les persones en posicions socials concretes, que estan vinculades a un prestigi i un estatus determinats, conseqüència de la valoració del conjunt dels membres de la societat. Així, les persones que aconseguen llocs de feina vinculats a titulacions universitàries tenen més prestigi que les que desenvolupen ocupacions per les quals no hi ha requisits acadèmics. Aquest prestigi sol anar acompanyat d'un major nivell d'ingressos que socialment està acceptat, com hem comentat abans.

A partir de la feina s'estableixen relacions socials sobre les quals es construeixen xarxes socials, que ens permeten integrar-nos socialment, mantenir relacions socials més enllà de l'àmbit laboral i cobrir part de les necessitats relacionals de les persones. Les xarxes relacionals tenen una especial importància en situacions de crisi o de ruptura personal, ja que, al marge de desplegar estratègies de control social pròpies a tot grup de persones, també es despleguen sistemes solidaris que faciliten la reconducció de trajectòries personals erràtiques.

Aquests són els avantatges d'accedir a una feina en condicions estables. Però no sempre és així. Des de finals dels anys setanta assistim a un procés de reestructuració de la feina com a mecanisme d'integració social. La crisi econòmica interna-

cional de principi d'aquesta dècada va obrir un període caracteritzat per la reestructuració productiva, els canvis en la normativa laboral, l'adaptació de les polítiques de gestió de mà d'obra de les empreses, l'augment de competència internacional, la terciarització, la incorporació de més tecnologia en el procés de treball, la reorganització dels processos de treball, les segmentacions dels mercats, la flexibilitat laboral i la precarietat de les condicions laborals. Al mateix temps que es produeixen aquests processos es generen fortes crítiques a les funcions socials de l'estat, que perden legitimitat i es dona força a la idea de la crisi fiscal.

Les transformacions que es produeixen al llarg d'aquest període (de 1973 fins a l'actualitat) s'han interpretat com un canvi en el model d'organització social del treball, com una transició del model fordista a un model postfordista. Es passa de l'estabilitat en les relacions laborals, de la baixa mobilitat ocupacional, empresarial i sectorial, de la producció en massa per a un mercat de masses, a la «flexibilitat» laboral, a la rotació de treballadors per un mateix lloc de feina, a l'elevada mobilitat ocupacional, empresarial i sectorial, a la producció ajustada a les demandes de mercats segmentats. En aquest sentit, la transformació té importants repercussions en la feina com a mecanisme d'integració social, ja que, com bé ha assenyalat Richard Sennet,⁵⁹ les relacions socials es fragmenten, la feina perd valor com a factor determinant en la construcció d'identitats personals i socials.

59. Richard Sennet (2001), *La corrosión del carácter*. Ed. Anagrama, Barcelona.

Les conseqüències laborals dels processos esmentats abans s'han interpretat en clau de segmentació del mercat laboral, que implica la diferenciació dels llocs de feina i dels treballadors. L'estabilitat, el salari pactat i establert al conveni, les possibilitats de desenvolupar una carrera professional i la cobertura sindical en les relacions laborals definirien els llocs de feina del segment primari, ocupats més per homes de mitjana edat i amb un nivell formatiu mitjà i alt; mentre que l'eventualitat, els salaris baixos, la manca de cobertura sindical i la inestabilitat laboral definirien el mercat secundari, en el qual els joves, les dones, els immigrants, els majors de 45 anys i les persones amb baixos nivells d'estudis hi tenen més presència que la resta de sectors de població.

Podem definir la inserció laboral com la possibilitat de desenvolupar una feina en condicions d'estabilitat i en un marc de relacions laborals que garanteixen els drets socials (sindicació, seguretat social, vacances, etc.), el salari pactat i les possibilitats de millora professional. Aquesta definició és operativa i s'ajusta a la concepció del que en la literatura especialitzada s'entén com a mercat laboral primari o professional.

Els treballadors que no compleixen totes les condicions presenten un dèficit d'inserció laboral, estan en condicions de vulnerabilitat, en risc d'iniciar processos d'exclusió laboral. Per definir l'exclusió laboral ho podem fer descomptant cada un dels elements que s'han integrat a la definició d'inserció laboral. Així, un exclòs laboral és el que no pot desenvolupar una feina, que està en situació d'atur. Però també s'han

de tenir en compte les situacions de vulnerabilitat, que afecta la persona que desenvolupa una feina en condicions d'inestabilitat, o que no té garantits els seus drets socials, o que no percep el salari pactat o que no té possibilitats de millora professional. És una qüestió de grau d'inserció/vulnerabilitat/exclusió: el més o el menys depèn de a quin factor atorgam més pes.

La inserció laboral s'ha de considerar com un procés, no lineal, en el qual els treballadors cerquen una feina que dugui implícites aquestes condicions. Des de la incorporació al mercat fins a l'estabilitat laboral els treballadors passen per fases distintes, que no necessàriament han de ser consecutives, sinó que poden tenir passes endavant i enrere.

No tots els grups socials segueixen processos d'inserció modèlics: hi ha diferències importants entre els homes de mitjana edat, que és el grup que segueix el patró tradicional d'inserció, i les dones, els joves, les persones amb discapacitat i els immigrants. Cada un d'aquests col·lectius està condicionat per un factor que al mateix temps que el defineix, el limita i el condiona. L'edat, el sexe, l'estat de salut, el nivell formatiu, el capital social i l'origen ètnic són les variables que ens permeten descriure amb més claredat els processos d'inserció de cada un d'aquest grups.

Per una altra banda, les relacions de classes generen altres processos socials que també tenen una especial incidència en els processos d'inserció/exclusió. Un és el de la flexibilització de les relacions laborals, que ha fet més difusa la idea d'inserció i d'exclusió laboral, que ha permès

augmentar de manera significativa el col·lectiu de treballadors en situació de precarietat, i ha perjudicat la situació de mercat dels treballadors, reduint-ne el «poder de negociació», per la qual cosa, s'han afavorit objectivament les posicions empresarials.

Des de fa uns trenta anys al nostre país s'han anat aplicant distintes reformes laborals, algunes pactades, altres imposades, que han generat un procés de flexibilització de les relacions laborals amb conseqüències clarament negatives per als treballadors i favorables per a les empreses. La idea central ha estat que la feina deixi de ser un capital fix per passar a ser capital variable, i per tant adaptable a les variacions de la demanda. A més, aquestes reformes han incrementat la diferenciació existent entre la demanda de feina de les empreses, articulades en convenis sectorials o d'empresa, facilitant la fragmentació dels assalariats entre fixos i eventuals.

La segmentació del mercat té repercussions importants per a les persones assalariades: no tothom pot competir pels mateixos llocs de feina. Hi ha posicions de feina específiques per als grups d'edat, per als sexes, per als que tenen estudis, lloc d'origen, etc. Hi ha correspondència entre l'oferta de llocs de feina de cada segment i la demanda d'aquests llocs de feina. La demanda de mà d'obra per part de les empreses és diversa. Segons la grandària de l'empresa i del grau de maduració del sector productiu s'ofereixen llocs de feina de més o menys qualitat.⁶⁰

Sabem que una bona part dels llocs de feina que hi ha actualment a les Illes no s'ajusta a aquests requisits. També és cert que el col·lectiu de treballadors que estan exclosos del mercat, als qual no es compra la seva capacitat de feina, són pocs en termes relatius: la taxa d'atur és del 6,5%, dos punts per sota de la mitjana estatal i la cinquena més baixa d'entre les comunitats autònomes. Això en un context laboral que presenta uns indicadors d'activitat i ocupació molt favorables: tant la taxa d'activitat com la d'ocupació són les més altes de l'estat, amb un diferencial sobre la mitjana estatal de sis punts. Si bé aquestes taxes presenten algunes diferències per sexe i edat, els resultats són, comparativament, positius.

La segmentació i la flexibilització del mercat laboral han generat un grapat de situacions que es caracteritzen per no cobrir les necessitats bàsiques dels treballadors que s'hi troben, són els treballadors amb baixos salaris o treballadors pobres. Entre aquestes situacions s'han de diferenciar dos grans grups: per una part, la parcialitat de la jornada laboral, en termes anuals o setmanals; per l'altra, l'augment de llocs de feina desqualificats amb baixos salaris i característics en determinades branques dels serveis (missatger, distribució a domicili, treballadors domèstics, cura de persones majors i infants, etc.). El resultat dels dos tipus de situacions és el mateix: salaris baixos. En el primer cas deriven de la subocupació; en el segon, de la desqualificació.

60. La qualitat fa referència al salari, al control/autonomia en el lloc de feina, a les possibilitats de promoció i a l'estabilitat en l'ocupació.

En el conjunt de l'Estat, aproximadament entre el 6% i el 7% dels assalariats tenen uns ingressos inferiors al llindar de pobresa; si ho miram entre els autònoms aquest percentatge augmenta fins al 17%. Per tant, la idea que la millor política social és la política d'ocupació com a mínim s'ha de matisar: una bona política d'ocupació pot reduir la pobresa. Entre altres coses s'ha d'aconseguir reduir la temporalitat i la subocupació.⁶¹

L'eventualitat afecta el 31,1% dels assalariats, percentatge que està tres punts per sota de la mitjana estatal. L'indicador representa una de les dimensions més específiques de la vulnerabilitat laboral i tampoc no es registren resultats especialment negatius, i més si tenim en compte que està vinculada a l'estacionalitat de l'activitat turística. Segons l'enquesta de condicions de vida, el 11,9% de la població adulta que treballava el 2005 havia canviat de feina en els darrers dotze mesos. Aquest percentatge era superior a la mitjana estatal i implica que les Illes estan en la tretzena posició del rànquing de comunitats autònomes. Ateses l'estacionalitat de la nostra activitat productiva i la precarietat laboral implantada per les polítiques de gestió de mà d'obra de les empreses de les Illes Balears, el resultat no ens ha d'estranyar. I més si tenim en compte que el 58,2% dels canvis han suposat aconseguir una feina més adient, mentre que tan sols el 29,2% ho ha fet per haver finalitzat el contracte o obligat per l'empresa.

Pel que fa a la cobertura dels convenis, la nostra comunitat autònoma és la que presenta una major cobertura dels convenis.

Així el 58,04% dels assalariats treballen en condicions pactades en convenis d'empresa, sectorials o d'àmbit autonòmic. A més, s'han de tenir en compte els treballadors que desenvolupen la seva activitat en el marc de convenis interautonòmics, la qual cosa suposa augmentar la cobertura fins al 81%. L'especialització productiva vinculada a les activitats turístiques facilita que es mantinguin aquestes taxes de cobertura tan elevades. En aquest sentit, ens trobam en millor situació que la resta de comunitats autònomes, malgrat que més de 74.000 assalariats desenvolupin la seva activitat al marge de les condicions pactades entre les patronals i els sindicats. (Vegeu el quadre A III-144.)

Els salaris són els setens més elevats de tot l'Estat⁶². Els nivells d'activitat laboral són molt elevats, cosa que explica els alts nivells de renda. Tot plegat suposa que hi ha gairebé mig milió de persones treballant en temporada alta, que ho fan amb un nivell d'eventualitat inferior a la mitjana estatal, i unes vint mil persones aturades.

Els analistes de tendències socials mantenen que les situacions de precarietat tendeixen a créixer en termes relatius, tal com creixen les ocupacions vinculades a alts nivells d'especialització i de qualificació. L'aplicació de noves tecnologies implica necessàriament el desenvolupament de noves competències professionals, de nous coneixements, de noves ocupacions que estan vinculades a l'especialització professional. Per tant, som en un procés de dualització de l'estructura ocupacional, que tindrà el seu reflex en

61. Eurostat, PHOGUE.

62. INE: enquesta trimestral del cost laboral (ETCL).

l'estructura social reduint la mobilitat vertical ascendent i cronificant una part considerable de la població en el segment secundari del mercat laboral i en les situacions de vulnerabilitat. Pareix que a les Illes aquesta tendència es reflecteix en l'estructura per nivell d'estudis de la població activa. Així la nostra comunitat autònoma registra uns percentatges més elevats de població en els nivells inferiors dels estudis acadèmics, mentre que estan subrepresentats els col·lectius amb nivells d'estudis universitaris. Sembla clar que la nostra estructura productiva és capaç de generar llocs de feina per a mà d'obra poc qualificada, però no per a treballadors amb alta qualificació.

9.4.2.2. L'educació i la cultura: prevenció de l'exclusió⁶³

En un context de transformació de les estructures productives, de modernització i de desenvolupament tecnològic, l'educació té més valor del que ja tenia en el procés d'inserció. La correlació entre nivell d'estudis i pobresa econòmica és inversa: com més nivell d'estudis, menor risc de pobresa. Això té una incidència directa sobre els nivells d'ingressos. S'ha de valorar aquesta dimensió com un factor preventiu, ja que redueix el risc d'exclusió social. A més, s'ha de tenir en compte que l'educació formal implica disposar de recursos socials propis, de capacitats i competències que faciliten la reconducció de trajectòries personals negatives. Vist així la seva importància és bàsica.

Malgrat que la dualització de l'estructura ocupacional pot implicar un major grau de sobrequalificació d'una part considerable de la població, i donar lloc a situacions paradoxals (titulats universitaris com a caixers a centres comercials) que mostren alguna de les ineficiències del model d'organització social, s'ha de considerar aquesta dimensió com a bàsica en els processos d'inserció/exclusió social. Les limitacions socials que es poden produir en l'accés a la formació reglada es deriven d'altres aspectes de la cultura, com els estils de vida i la reproducció de patrons familiars.

Així com el factor treball apunta a l'exclusió en l'àmbit de la producció, els factors educatiu i cultural ens introdueixen en l'àmbit del consum, que és on es despleguen els estils de vida. Normalment, l'estil de vida fa referència en sentit positiu a un grup d'estatus, definit professionalment, per edat, sexe o ètnia, i que mostra uns nivells i pautes de consum diferenciats. De la mateixa manera es pot utilitzar en sentit negatiu, hi ha grups diferenciats que no poden accedir a nivells de consum mitjans i que han desenvolupat pautes específiques de consum. La qüestió és que, de la mateixa manera que la feina construeix identitat personal, el consum també la construeix.⁶⁴ De fet, alguns autors mantenen que ateses les condicions laborals (precarietat, eventualitat, rotació, etc.) el consum s'ha convertit en el productor d'identitat per a determinats col·lectius; és el cas dels joves, que es defineixen i diferencien per aspectes culturals, pel consum i pel comportament a l'àmbit del lleure i de l'oci.

63. Aquest apartat complementa la informació donada als apartats 1 i 4 d'aquest capítol.

64. Enrique Gil Calvo (2001), *Nacidos para cambiar*. Ed. Taurus, Madrid.

L'exclusió en aquest àmbit es determina per la capacitat de consum i també pel desenvolupament d'estils de vida vinculats a la precarietat laboral, que impliquen comportaments de risc (drogodependències, per exemple) pels subjectes directes i que generen problemàtiques socials molt vinculades amb els sectors de la infància (comportaments conflictius entre els adolescents), i també desarrelament.⁶⁵ Es valora el consum immediat, sense mirar a mitjà o llarg termini.

Per altra banda, l'acreditació de coneixement per part del sistema educatiu incrementa les possibilitats d'ocupar llocs de feina qualificats, assegura unes menors taxes d'atur i unes majors taxes d'ocupació. Per tant, en un context normatiu d'obligatorietat de l'ensenyament bàsic, el fet de no poder acreditar les competències bàsiques implica necessàriament l'abocament, si no cap a l'atur, cap a llocs de feina desqualificats, en el millor dels casos.

Les repercussions no només es reflecteixen en l'àmbit laboral, també tenen a veure amb les possibilitats de fer ús de les noves tecnologies, de gaudir de visions del món més àmplies que permetin enriquir la persona com a ésser social, adaptat a un món canviant. L'accés a les credencials acadèmiques augmenta els recursos disponibles de les persones per poder fer front a situacions de ruptura, de crisi personal.

L'educació i la formació de la població és un dels factors bàsics per determinar les possibles tendències socials i, per altra

part, definir l'estoc de capital humà de què disposem per afrontar els reptes socials i econòmics immediats. Aquest és probablement el factor en el qual més s'ha insistit des de les administracions, però ara per ara els resultats continuen sent poc profitosos: només el 14,5% de la població de més de 16 anys té estudis universitaris;⁶⁶ som els tercers per la coa. Si la comparativa es fa entre la població jove, de 25 a 34 anys, continuem ocupant la mateixa posició, si bé és cert que el percentatge augmenta fins al 28%.

Amb aquest panorama sembla que el futur que ens espera no és gaire bo, però és que a més la nostra comunitat autònoma és la que menys despesa fa en beques per a estudis no universitaris; és la tercera per la coa en despesa en educació en relació amb el producte interior brut i és de les primeres en abandonament dels estudis obligatoris i en fracàs escolar. Pel que fa a l'educació d'adults tampoc estam bé.

Sembla que aquests resultats s'ajusten a la demanda de mà d'obra que fa l'estructura productiva de les Illes. La nostra economia està absolutament terciaritzada: serveis fonamentats en el turisme (hoteleria i transports), el comerç i la restauració. Per tant, es tracta de serveis de consum immediat i de serveis personals, que no requereixen de mà d'obra qualificada amb les titulacions o acreditacions que atorga el sistema educatiu. En un context com l'actual, sembla que la demanda de personal qualificat (o acreditat acadèmicament) no augmentarà. Aquesta idea es

65. Carbonero, Horrach, Mascaró i Santiago (2001), *L'espai social de l'exclusió. Una proposta d'Àrees d'Atenció preferent*, Sa Nostra.

66. INE: indicadors socials 2005.

reforça encara més si tenim en compte que som a la coa en inversió en recerca i desenvolupament, amb el 0,28% del PIB, menys d'un quart del que es destina al conjunt de l'estat i molt lluny del que es destina a la Unió Europea.

Mà d'obra desqualificada, estructura productiva terciaritzada i especialitzada en activitats que requereixen relativament de menys estudis universitaris, manca d'esforç públic en educació i en R+D+I, etc., ens perfilen una situació en què es reproduïen les condicions que han caracteritzat les Illes Balears. En aquest sentit, sembla necessari desenvolupar programes i fomentar iniciatives que introdueixin canvis estructurals en la nostra economia, que facin necessari que els treballadors es qualifiquin, que permetin generar nous llocs de feina en condicions socials estables i més ajustades al mercat laboral professional. Només així es podran compensar els efectes de la dualització que apunten els analistes de tendències socials.

9.4.2.3. L'habitatge⁶⁷

L'accés a un habitatge en condicions dignes és a l'abast de la gran majoria de la població, sigui un habitatge en propietat, llogat o cedit. Però hi ha col·lectius que representen la manifestació més extrema de l'exclusió social, són les persones sense llar. En aquest sentit, és interessant matissar que parlem de persones sense «llar» i no de persones sense «sostre». Les implicacions que té el terme quant a les possibilitats de disposar de xarxa social primària (la família) fan necessària la distinció. A

les persones que viuen al carrer, no només els manca un sostre que els cobreixi, sinó que en la majoria dels casos tampoc tenen familiars o persones pròximes que els puguin servir de xarxa social, que els reforcin en el seu procés.

Els perfils que es descriuen a la bibliografia existent així ho confirmen: es tracta de persones soles, que en una bona part dels casos tenen problemes de salut física o mental, amb un baix nivell d'estudis i que han passat per freqüents situacions estressants abans de caure en la situació d'exclusió. La figura de la persona que ha passat per un sistema institucional (protecció de menors, presó, institucions psiquiàtriques) és massa freqüent en aquest col·lectiu com per considerar que aquests sistemes resolen correctament la reinserció social. Si bé aquestes són les característiques bàsiques del col·lectiu, s'han descrit algunes tendències que contribuiran a modificar-lo: augment de famílies sense llar, augment de dones i augment de persones amb estudis universitaris.

La informació de què es disposa en l'actualitat relativa a aquests col·lectius es troba a les memòries dels programes i els serveis específics, si bé l'any 2004 l'Institut Nacional d'Estadística va desenvolupar l'enquesta sobre les persones sense llar i estimà que a les Illes hi havia un total de 511 persones usuàries dels centres i serveis per a transeünts. (Vegeu el quadre A III-145.)

Una altra situació d'exclusió greu és la de les famílies que viuen en infrahabitatges, construïts amb materials inadequats i

67. Aquest subapartat complementa la informació dels apartats 1 i 6 d'aquest capítol.

sense condicions sanitàries. El barraquisme es fa més evident si es concentra en determinades zones, però també es troba dispers. La barraca cobreix la funció bàsica del sostre i l'espai propi per a les escasses pertinences. Si bé se sol identificar amb determinades ètnies, és un fenomen que s'ha diversificat quant als perfils, fet al qual ha contribuït la immigració.

Un menor grau d'exclusió d'habitatge es produeix entre les famílies que encara que disposen d'un habitatge en propietat no tenen rendes suficients per mantenir-lo en condicions mitjanes. No poder fer les reparacions oportunes en l'estructura i els serveis bàsics (aigua, electricitat, etc.) de l'habitatge i no poder respondre de les despeses que suposa la renovació de l'equipament (frigorífics, rentadora, etc.) són elements que s'han de tenir en compte. El pas del temps no fa més que agreujar la situació, i fa més difícil la possibilitat de recuperar les condicions d'habitabilitat de l'habitatge.

L'efecte que té aquest factor sobre el desarelament són evidents. El fet de no tenir un habitatge estable genera mobilitat, implica rompre amb els vincles comunitaris en la recerca de la millora de les condicions de vida, o en determinats casos és el resultat de l'actuació de la mateixa administració.⁶⁸ Sense habitatge ni comunitat de pertinença, hi ha la desafiliació,⁶⁹ l'individu s'aïlla i la possibilitat de recuperació es redueix.

A l'enquesta de condicions de vida es presenten resultats relatius a les despeses realitzades per les llars en concepte d'ha-

bitatge. Les llars de les Illes tenen les segones despeses més elevades de tot l'Estat, tan sols superades pels residents a la Comunitat de Madrid. En total, cada llar dedica 280 euros a l'adquisició, lloguer o manteniment de l'habitatge on resideix, el 32% més del pressupost que es dedica al conjunt de l'Estat per aquest concepte.

El règim de tinença de l'habitatge és un indicador que ens aporta informació sobre la riquesa, sobre la propietat acumulada, ja que se suposa que la propietat és el resultat del treball de generacions anteriors o bé de la mateixa generació. Per tant, hem de suposar que com més elevat sigui el percentatge d'habitatges en propietat, més riquesa per a les llars; mentre que el percentatge d'habitatges en lloguer s'ha d'interpretar en el sentit contrari, la impossibilitat de comprar. Aquesta interpretació s'ajusta al comportament de les unitats familiars en el mercat espanyol de l'habitatge, mentre que a d'altres indrets de la Unió Europea no s'interpreta en el mateix sentit. Per una altra banda, són indicadors molt condicionats pels moviments migratoris, especialment en zones geogràfiques com la nostra, que és una zona d'acollida de població estrangera i jove. Dit això, la nostra situació no és gaire positiva, pel que fa a la propietat de l'habitatge: tan sols el 71,5% de les llars viuen en un habitatge en règim de propietat; en el conjunt de l'Estat aquest percentatge és del 83,2%, Això implica que la nostra comunitat autònoma està en la posició dissetena i és la que registra un percentatge més baix. En canvi, ocupam

68. Són freqüents a l'inici de la temporada alta el moviments «voluntaris» entre zones turístiques de persones a les quals se'ls paga el bitllet de transport per desplaçarse,

69. Robert Castel, *op. cit.*

la primera posició pel que fa a les llars que viuen en règim de lloguer, que representa el 15,5% del total de llars, vuit punts per sobre de la mitjana estatal, que és del 7%. El 7,8% de les llars viuen en habitatges cedits, cosa que ens col·loca en l'onzena posició de les comunitats autònomes. En el conjunt de l'Estat s'arriba al 6,3%.

A més de tenir unes despeses elevades pel concepte d'habitatge, les llars de les Illes tenen més problemes del que és habitual amb l'entorn, ja que només el 50,4% de les llars manifesten que no tenen cap problema. Els renous al carrer produïts pels veïnats, la contaminació i les males olors, i també la delinqüència i el vandalisme són problemes que afecten percentatges elevats de les llars. Aquests indicadors estan molt per sobre dels resultats del conjunt de l'Estat i ens situen en la quinzena posició en el rànquing de comunitats autònomes. Per estudis recents sabem que els problemes amb l'entorn de l'habitatge estan molt relacionats amb les zones urbanes de classe obrera i on es concentra més població en situació de precarietat laboral (en atur o amb contracte eventual).

9.4.3. LA CIUTADANIA I LA PARTICIPACIÓ POLÍTICA. LA NECESSITAT DE LA INTERVENCIÓ PÚBLICA

En les societats democràtiques fonamentades sobre el concepte de ciutadania, l'accés als drets i als deures es constitueix en l'eix central de la integració política, que passa necessàriament per la participació i la defensa dels interessos propis. No entrarem aquí en els processos d'exclusió que afecten les persones immigrants que

no tenen resolta la seva situació administrativa i que probablement és el col·lectiu de persones que pateixen més aquest tipus d'exclusió. Al marge d'aquests col·lectius, n'hi ha d'altres que per les seves limitacions (legals, intel·lectuals, de capacitat) no poden gaudir dels seus drets, ni complir les seves obligacions (discapacitats, persones amb baix nivell cultural, empresonats, immigrants, etc.). No hi ha informació estadística fiable sobre la incidència d'aquests factors en l'exercici de drets polítics i socials per part d'aquests col·lectius.

S'han de constatar algunes qüestions relatives a l'actuació de les administracions de la comunitat autònoma que tenen per objectiu la inserció social de les persones en situació d'exclusió social. Aquestes actuacions estan socialment legitimades, com hem vist al principi de l'article, i avalades per les actuacions que es desenvolupen als països occidentals. Així, sabem que la relació entre risc de pobresa i despesa social per càpita és inversa, com més inversió menys risc de pobresa. Aquesta relació és clara i contrastada empíricament; per tant, és important desenvolupar els programes socials adients per lluitar contra els processos d'exclusió social, sense cap dubte les despeses més eficients són les de caire preventiu (la millora en el nivell educatiu de la població, el foment de les polítiques de contractació estable, etc.). Malgrat que la incidència estadística d'aquestes actuacions sigui limitada a curt termini, són més eficaces a llarg termini.

Per altra part, el desplegament de polítiques de pensions, de garantia d'ingressos, ha de tenir en compte que gairebé el 18% dels

jubilats i pensionistes es troben en situació de pobresa. L'esforç públic per reduir les taxes de pobresa entre els pensionistes i jubilats està socialment legitimada, mentre que l'efecte que té sobre el conjunt econòmic es pot traduir en una major capacitat de consum dels col·lectius, i en una major recaptació d'impostos indirectes.

Malgrat que els programes de garantia d'ingressos i de lluita contra l'exclusió social estiguin socialment legitimats, l'actuació que es desenvolupa des de l'Administració autonòmica i des de les administracions locals continuen basculant a favor dels programes vinculats a activitats. Així, podem veure com el pressupost destinat a prestacions econòmiques de la renda mínima d'inserció que finança la Direcció General de Serveis Socials de la Conselleria de Presidència i Esports és de 2.420.029,45 euros, que es tradueixen en ajuts directes a les persones que no tenen ingressos i que no compleixen els requisits per accedir a les pensions no contributives (33.251.555,26 euros de pressupost), mentre que els programes d'inserció laboral per a aquestes mateixes persones és d'1.379.605,16 euros (subvencionats majoritàriament per la Conselleria de Treball i Formació), que permeten subvencionar programes que s'articulen com a contraprestació, vinculats a la percepció de la prestació econòmica o bé a una valoració per part del servei socials públics. (Vegeu el quadre A III-146.)

A més d'aquests programes, la intervenció pública que fan les administracions (Servei d'Ocupació de les Illes Balears, consells insu-

lars, ajuntaments) i les entitats socials sense ànim de lucre es concentra especialment en els itineraris d'inserció específics per a persones en risc d'exclusió social. Es detalla la despesa i els usuaris previstos a la darrera convocatòria de subvencions: la despesa total és de 5.199.517,43 euros per donar servei a gairebé 4.200 persones. Aquesta despesa es concentra especialment a Mallorca, on es desenvolupen quinze itineraris, mentre que a Eivissa i Formentera tan sols hi ha un itinerari, que representa el 3,5% del pressupost, i a Menorca un altre que aglutina el 4,5% del pressupost. Tot això implica un esforç públic per a la inserció laboral de les persones en risc d'exclusió social de 6.579.122,59 euros.

Atès que aquests programes es desenvolupen des de fa anys i que els nivells de pobresa es mantenen estables, pareix evident que s'han de repensar les actuacions, s'han de cercar noves línies d'actuació que facilitin la inserció social i laboral de les persones que es trobin en situació d'exclusió, s'han de desplegar programes que redueixin els efectes dels processos que generen vulnerabilitat i que, en conseqüència, tenen un caire preventiu.

9.5.

DONA: INDICADORS DE GÈNERE⁷⁰

L'informe del CES referit a l'any 2003 ja va fer una presentació de les principals actuacions en aquest sector. Aquesta vegada

70. La informació d'aquest apartat complementa la informació que ja s'ha donat sobre la dona en el apartat 1 del capítol II i en els apartats 2, 3, 4 i 7 d'aquest capítol.

s'ha pensat que era necessari presentar un avançament de dades per a un diagnòstic de la situació de les dones a les Illes.

Començam la presentació de les dades més rellevants sobre la realitat de les dones de les Illes Balears intentant establir la quantificació específica de cadascun dels grans grups d'edat de les dones.

Sens dubte, aquesta quantificació, i també les que segueixen, s'ha establert per mitjà de fonts i dades secundàries disponibles, amb les limitacions que això ara per ara implica. Fins i tot, si per exemple es tractàs d'elaborar un cens de dones en situacions de dificultat, ens enfrontaríem a elevades dificultats. Les causes d'aquesta complexitat són múltiples i totes responen a característiques i aspectes específics dels grups en exclusió social, com ara la dificultat d'accés a les persones que componen aquests col·lectius, la seva permanent mobilitat i temporalitat, la seva relació amb situacions de desarrelament i, fins i tot, d'irregularitat, etc.

En aquesta secció només s'ha fet una selecció de les dades més destacades, sense pretendre fer un diagnòstic exhaustiu. Volem deixar clar des d'aquest moment que no pretenem que les dades que ara aportam es converteixin en «indiscutibles» o «incontestables» ni, molt menys, en oficials.

L'estructura de la població de les Illes, pel que fa al sexe, mostra un cert equilibri, però quan s'analitza per grans grups d'edat es pot observar una clara diferenciació a favor dels homes en els primers grups d'edat i en les edats laborals; mentrestant,

s'observa la clara presència de cada vegada més dones a partir dels 65 anys. Posteriorment, es presenten dades més precises sobre la relació entre grups. (Vegeu el quadre A III-147.)

Pel que fa a les edats mitjanes dels homes i les dones, en els darrers deu anys ha augmentat molt moderadament. L'increment de població immigrant en edat laboral ha motivat aquest increment. (Vegeu el quadre A III-148.)

Pel mateix motiu que augmenta l'edat mitjana, també s'observa un augment de les dones en edat fèrtil, en especial entre les dones estrangeres. La diferència amb els altres sectors de dones (nascudes a les Illes o en altres comunitats autònomes, per exemple) és molt notable. (Vegeu el quadre A III-149.)

Tal com s'avançava abans en relació amb el conjunt de la població, s'observa un equilibri entre homes i dones per al conjunt de la població, però les dades són diferents si s'observen segons les nacionalitats. Pel que fa a les dones de nacionalitat espanyola, l'equilibri es manté, però les dones de nacionalitat estrangera són una minoria en relació amb els homes, amb una taxa de masculinitat de 106,92. (Vegeu el quadre A III-150.)

L'índex d'envelliment és clarament favorable a les dones, que arriba a valors quasi trenta punts superiors als valors dels homes. Igualment, el sobreenvelliment també és molt superior per a les dones. Les dades d'estructura de població per edats, mostrades anteriorment són molt expressives: les dones majors de

65 anys presenten diferències més rellevants com més augmenta l'edat. (Vegeu el quadre A III-151.)

Si l'anàlisi se centra en la relació entre grans grups d'edat, s'observa una reducció de la dependència tant en homes com en dones. Això significa que augmenten els grups d'edat potencialment actius. L'augment d'aquests grups i la consegüent reducció de dependència és similar entre homes i dones, encara que hi ha més taxes de dependència entre les dones que entre els homes. (Vegeu el quadre A III-152.)

La taxa de natalitat també ha augmentat com a conseqüència de l'augment de població femenina en edat fèrtil, que mostra valors superiors als del conjunt de l'Estat. (Vegeu el quadre A III-153.)

L'augment de la natalitat no ha d'implacar necessàriament un augment del nombre de fills per dona, però si té una certa influència en l'augment d'aquest darrer indicador. Les dades de les Illes s'han apropat a les del conjunt de l'Estat. L'augment de població femenina s'ha produït especialment per l'arribada d'immigrants en edat laboral, i aquestes dones han retardat el naixement dels fills segons les condicions laborals aconseguides a les Illes. (Vegeu el quadre A III-154.)

Un indicador del retard de la maternitat es pot observar en l'edat mitjana de la maternitat. A les Illes ha augmentat quasi quatre dècimes, i ha arribat a 30,34 anys. Les dades del conjunt de l'Estat són una mica més elevades. (Vegeu el quadre A III-155.)

L'esperança de vida històricament diferent entre els homes i les dones, clarament favorable a les dones, es manté a la població de les Illes. Les dones encara mantenen una diferència de més de 5 anys en relació amb els homes. Les esperances de vida al naixement són molt similars a les Illes i a l'Estat. (Vegeu el quadre A III-156.)

Un dels canvis més notables en els darrers anys s'observa en el nivell d'estudis. Les dones han augmentat el seu nivell formatiu, i han superat els homes en els grups d'edat més joves. El percentatge de dones universitàries i de dones amb batxillerat i altres estudis postobligatoris supera el dels homes entre 16 i 34 anys. També és més reduït el percentatge de dones sense estudis en aquests grups d'edat. Aquestes dades permeten preveure canvis més rellevants a llarg termini. (Vegeu el quadre A III-157.)

La taxa d'ocupació diferencial per sexe es manté de forma molt notable. Les taxes, en tots els trimestres de 2006, són superiors a 18 punts percentuals. En qualsevol cas, les taxes d'ocupació de les dones de les Illes són clarament superiors a les de les dones de l'Estat. (Vegeu el quadre A III-158.)

Les dades d'atur també són superiors entre les dones. Les diferències per sexe s'han identificat de forma regular al llarg dels darrers anys, des que hi ha registres fiables a Europa; però, això no les justifiquen, com és evident. En qualsevol cas, la reducció de les taxes d'atur de les dones de les Illes permet observar diferències inferiors a les de l'Estat. Homes i dones presenten taxes inferiors a les Illes que al conjunt de l'Estat. (Vegeu el quadre A III-159.)

La fractura salarial és la diferència percentual entre els salaris mitjans d'homes i dones. És possible descompondre la fractura salarial en la diferència salarial en les mateixes característiques (discriminació salarial, pròpiament dita) i en la diferència salarial deguda a diferents característiques, és a dir la deguda a diferències en variables com ara experiència, nivell educatiu, tipus de contracte, antiguitat a l'empresa, grandària de l'empresa, àmbit del conveni, sector d'activitat i tipus d'ocupació. S'hi inclou un indicador brut de diferència i un en les mateixes característiques.

Les dades són molt expressives i la fractura és encara molt considerable en els dos indicadors considerats. (Vegeu el quadre A III-160.)

Altres informacions permeten mostrar altres realitats socials. Una de les diferències més notables s'observa en els permisos per maternitat, en els quals pràcticament no hi ha homes (aprox. un 1,5%, només). La responsabilització de l'atenció als nounats, per part dels homes, encara és molt limitada. (Vegeu el quadre A III-161.)

Pel que fa a les dades sobre la interrupció voluntària de l'embaràs, no han deixat d'augmentar i han superat molt l'augment de la població. També és cert que la legalització de l'avortament en diversos supòsits i la normalització de l'atenció sanitària en aquestes situacions han fet que les dades oficials siguin molt més fiables l'any 2006 que l'any 1997. Entre les dones més joves, a les Illes s'ha reduït la importància relativa de les interrupcions, mentre que entre les dones de 15 i més

anys augmenta una mica la importància relativa en relació amb l'Estat. (Vegeu el quadre A III-162.)

La igualtat d'oportunitats, objectiu genèric de tots els plans autonòmics de dones, i les normatives que haurien de garantir la igual presència de les dones en els òrgans representatius (Llei de la igualtat a l'Estat) encara no s'han pogut traduir en resultats clars. En els parlaments autonòmic i en el de l'Estat no supera el 37% la presència de les dones, mentre que no arriben ni al 11,5% les dones que exerceixen de batllesses a les Illes. En els dos casos les dades de les Illes han millorat menys que les de l'Estat, només la presència dels regidors municipals és superior a les Illes que a l'Estat, amb dades inferiors al 30%, però superiors en quasi un 5% a les de l'Estat. (Vegeu el quadre A III-163 fins 165.)

Finalment, per acabar aquest recull dels indicadors principals, es presenten les dades sobre maltractament i ordres de protecció. Desafortunadament, el nombre de dones agredides no ha deixat d'augmentar, a les Illes i a l'Estat, i ha arribat a taxes per 1.000 dones molt elevades. La taxa de les Illes és molt superior a la de l'Estat, que supera en quasi dos punts. (Vegeu el quadre A III-166.)

Des de gener de 2004, s'incorporen nous tipus delictius a partir de les modificacions legals aprovades durant l'any 2003. Així, s'afegeixen els delictes de mutilació genital i sostracció de menors. Per la seva banda, la nova redacció de l'article 153 retira el requisit de l'habitualitat en els maltractaments i s'afegeix

a l'article, 173 que passa a tipificar-se com a maltractaments habituals en l'àmbit familiar. Finalment, el delictes de coacció a la prostitució amplia el seu àmbit ja que passa a denominar-se «coacció/lucre sobre la prostitució». A més, bona part de les infraccions considerades, fins a aquest moment, com a faltes, passen a tipificar-se com a delictes. (Vegeu el quadre A III-167.)

Pel que fa a les ordres de protecció, relacionades amb les importants dades de maltractament observades anteriorment, s'han multiplicat per 6 en dos anys, en part perquè ha augmentat la confiança en aquesta mesura, però també per l'augment de situacions objectives de perill per a les dones.

9.6.

LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

Des de la Memòria del CES de l'any 2001 s'inclou aquest apartat dedicat a les organitzacions d'iniciativa social i, per tant, cal tenir en compte que en aquest apartat en fan part les associacions sense ànim de lucre, les fundacions, els col·legis professionals, les associacions de tipus laboral i de tipus empresarial sense ànim de lucre i els sindicats, i també les entitats no lucratives la finalitat de les quals són el foment de l'esport inscrites oficialment als registres de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears d'acord amb el que disposa a l'article 12.5 de l'Estatut d'autonomia.

El Registre d'Associacions de les Illes Balears és un registre públic que, d'acord amb la legislació vigent, té per finalitat garantir la publicitat de les associacions que desenvolupen principalment les seves activitats en l'àmbit territorial de les Illes Balears.

El registre, l'any 2006, es troba adscrit a la Direcció General de Relacions Europees i d'Entitats Jurídiques de la Conselleria de Presidència i Esports del Govern de les Illes Balears.

A més, hi ha també un registre oficial a la Conselleria de Treball i Formació per a totes les entitats no lucratives de tipus laboral, sindical o empresarial, i un altre registre a la Direcció General d'Esports per a les entitats sense finalitat lucrativa que es dediquen al foment de l'esport.

Cal esmentar que l'Administració també ha creat diversos censos registrals en els quals s'han d'inscriure les associacions sense perjudici de la inscripció prèvia en el Registre d'Associacions de les Illes Balears, i que hi ha també diferents registres municipals de participació ciutadana.

Les associacions de pares i mares d'alumnes s'inscriuen en un registre de la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura. Les associacions de consumidors i usuaris ho fan a la Direcció General de Consum de la Conselleria de Salut.

Les associacions prestadores de serveis socials s'han de registrar a la Direcció General de Serveis Socials de la Con-

selleria de Presidència i Esports, i les associacions juvenils i prestadores de serveis a la joventut ho han de fer a la Direcció General de Joventut de la Conselleria de Presidència i Esports.

També en fan part d'aquest informe les associacions i les fundacions inscrites en els registres estatals que tenen seu a les Illes Balears i hi actuen:

- Registre Nacional d'Associacions del Ministeri de l'Interior
- Registre d'Entitats Religioses del Ministeri de Justícia
- Registre Nacional d'Associacions de Consumidors del Ministeri de Sanitat i Consum
- Registre Nacional de Fundacions d'Acció Social del Ministeri de Treball i Afers Socials

9.6.1. EL DRET D'ASSOCIACIÓ AL NOSTRE PAÍS

Pel que fa a la legislació nacional, cal esmentar que cap llei, decret o ordre adreçada al sector associatiu ha sortit a la llum l'any 2006. A les Illes Balears es va aprovar el 20 de desembre de 2006 la creació del Consell Assessor del Voluntariat de Protecció Civil.

Pel que fa a l'adaptació de les associacions a la Llei 1/2002, cal dir que continuem a un ritme lent tot i que les associacions, segons la llei, disposaven d'un any per regularitzar-se. A final de 2006, eren ja un total 3.185 entitats registrades al Servei

d'Entitats Jurídiques que s'hi havien adaptat. L'any 2006 es resolgueren 140 expedients d'adaptació.

La mateixa situació passa amb les fundacions, que han d'adaptar els seus estatuts a la Llei 50/2002; durant el 2006 encara ho feren un total de 18 fundacions.

En ambdós casos podem dir que prop del 50% d'associacions ha regularitzat la seva situació i, per tant, sols les que podríem considerar, hipotèticament, adaptades a la legislació i suposar que són les que realment funcionen. Tot i així veient que cada any va augmentant una mica el nombre d'associacions que adequen els seus estatuts cal esperar que els propers anys la xifra s'incrementi.

Ara bé, caldria repensar-se el sistema d'inscripcions als registres i les notificacions de baixes perquè també això significa que hi ha moltes associacions inactives. Cal pensar que moltes associacions foren inscrites durant els anys seixanta i setanta i també que moltes ho feren per una activitat molt puntual.

El procés per donar de baixa una associació és una mica complex i, a més, no hi ha consciència ni obligació de fer-ho, i això fa que no disposem d'unes dades reals.

9.6.2. L'EVOLUCIÓ DE LES ASSOCIACIONS REGISTRADES

De les dades facilitades pel Servei d'Entitats Jurídiques hi ha registrades aquestes associacions:

A la secció primera, associacions en general	6.027
A la secció segona, federacions	86
A la secció tercera, juvenils	160

A més, de les dades obtingudes del web hi ha:

Fundacions	237
Col·legis professionals	40

Al registre de la Direcció General d'Esports de la Conselleria de Presidència i Esports hi ha les entitats següents:

Federacions esportives	47
Clubs esportius	2.095
Associacions de promoció del temps lliure i esportives	296

També als registres nacionals hi ha associacions i fundacions amb seu i activitats a les Illes Balears:

Registre Nacional de Consumidors del Ministeri de Consum	2
Registre Nacional de Fundacions d'Acció social del Ministeri de Treball i Afers Socials	2
Registre Nacional de Fundacions Culturals del Ministeri d'Educació i Cultura	5
Associacions del Registre Nacional del Ministeri de l'Interior	179
Associacions Estrangeres del Registre Nacional del Ministeri de l'Interior	1
Federacions del Registre Nacional del Ministeri de l'Interior	5
Entitats Catòliques del Ministeri de Justícia	250

Confessions Minoritàries del Ministeri de Justícia	52
Fundacions Canòniques del Ministeri de Justícia	6

En total hi ha a les Illes Balears 9.495 entitats sense ànim de lucre que desenvolupen activitats de tot tipus, d'un total de set registres consultats. Hi ha una petita pujada respecte a l'any anterior d'un 285 entitats. (Vegeu el quadre A III-168.)

Cal destacar una vegada més que va millorant l'accés als diferents registres gràcies a la tasca d'informatització i a les facilitats d'accés per part dels ciutadans, encara que majoritàriament es desconeixen. Cal recordar que la majoria de registres ho són a títol informatiu i, per tant, aquesta és la informació que ha d'estar a l'abast de la ciutadania.

Com ja s'ha esmentat, sols resta aconseguir la millora i l'agilitat en els processos de baixa de les entitats.

Pel que fa a l'evolució de les diferents entitats (associacions, fundacions, col·legis, etc.), veiem que de cada any va augmentant el nombre de registres. Tot i així, continuam sense saber el nombre de persones reals que mouen les diferents entitats d'iniciativa social. I també es important indicar que desconexim el nombre d'ingressos i despeses d'aquestes entitats, la qual cosa ens permetria poder avaluar quin pes tenen les organitzacions d'iniciativa social en l'economia.

Cal dir també que el fet de poder disposar de les dades econòmiques representaria en si un valor afegit per a la trans-

parència de les associacions. De moment, són molt poques les entitats que publiquen els seus comptes anuals. (Vegeu els gràfics del A III-15 al 16.)

9.6.3. LES ASSOCIACIONS JUVENILS

A final del 2006 hi havia inscrites al Cens d'entitats juvenils i entitats prestadores de serveis a la joventut 383 entitats. És evident que la xifra no coincideix amb la subministrada pel Registre d'Entitats Jurídiques, ja que només controlen les entitats constituïdes a l'empara del Decret 397/1988, d'associacions juvenils, mentre que la Direcció General de Joventut, responsable del cens esmentat, també comptabilitza totes les entitats que d'una manera o altra treballen amb o per a col·lectius juvenils.

L'any 2006 no es va registrar, a la Direcció General de Relacions Europees i Entitats Jurídiques, cap associació juvenil, mentre que en el mateix període s'inscriviren en el cens de la Direcció General de la Joventut un total de 16 entitats. Des de la creació del cens l'any 1997, en el qual d'ofici s'inscrivieren un total de 222 entitats, hi ha hagut un increment de 161 noves entitats (Vegeu el gràfic A III-17.)

9.6.4. LES ASSOCIACIONS AMB PERSONES VOLUNTÀRIES

Tot i que la Llei 3/1998, del voluntariat de les Illes Balears, preveia que en el termini d'un any a partir que es publicàs en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears* (28 de maig de 1998) hauria d'entrar en funcionament, entre d'altres, el Registre General

de les Entitats de Voluntariat, a hores d'ara no s'ha creat ni ha entrat en funcionament.

Entre d'altres, aquest és el motiu pel qual a final de l'any 2006 un grapat d'entitats va crear la Plataforma del Voluntariat de les Illes Balears. Aquesta associació està formada inicialment per catorze entitats (associacions i federacions) que arrepleguen un total de 2491 voluntaris.

Segons les dades d'un mostreig fet a unes altres 21 entitats, 10 de les quals pertanyen a REAS, tenen 1.779 voluntaris.

Els voluntaris de Protecció Civil foren a totes les Illes un total de 920, que corresponen a unes 37 agrupacions de les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. (Vegeu el gràfic A III-18.)

9.6.5. LES ASSOCIACIONS D'IMMIGRANTS

Aquest col·lectiu és el que més ha crescut els darrers anys. Tot i que la majoria estan incloses en el registre general de l'Administració autonòmica també n'hi ha una al registre nacional. Actualment hi ha un total de 184. Majoritàriament són associacions d'ajuda mútua i que s'han constituït legalment en alguns casos a instàncies de les administracions i en d'altres per iniciativa pròpia.

El 2006 es va elaborar el projecte INVOLVE amb participació dels Països Baixos, Hongria, Anglaterra, Alemanya, Àustria, Espanya i França, que consisteix en una investigació de la participació de nacionals de tercers països en el voluntariat com a mitjà per millorar la integració. El Govern

de les Illes Balears hi va participar amb diferents tècnics i va fer un mostreig entre les associacions d'immigrants de les Illes.

De l'estudi es destaca que la gran majoria d'associacions d'immigrants tenen persones voluntàries entre els seus associats, el percentatge de dones és superior al d'homes i freqüentment estan en edat laboral, majoritària d'entre 25 i 26 anys. La majoria fa més de cinc anys que resideixen a les Illes i, per tant, l'estudi demostra que comencen les tasques de voluntariat una vegada que tenen les necessitats bàsiques cobertes.

Independentment del context on es desenvolupa la tasca del voluntariat, molts d'immigrants consideren el voluntariat una activitat a la qual dediquen temps per fer alguna cosa útil. L'altruisme i l'ajuda mútua són les motivacions més generalitzades.

El 46% dels enquestats considera que una barrera que dificulta la seva participació com a voluntaris és l'econòmica, el 33% esmenta la manca de motivació personal i el 21% destaca que les càrregues familiars els impedeixen fer-se voluntaris.

Pràcticament tots els enquestats (92%) creuen que participar en voluntariat és un mitjà d'integració a la societat d'acollida.

9.7.

IMMIGRACIÓ*

Una part important de població immigrant estrangera no comunitària es troba entre els col·lectius amb dificultats d'integració i risc d'exclusió social; les condicions d'accés

al mercat laboral i la situació de regularitat de residència, juntament amb altres situacions de necessitat, són factors que poden dificultar el procés d'integració.

Aquest informe presenta un grapat de dades, un any després del darrer procés de regularització, en què, com es posa de manifest en els paràgrafs següents, es va incrementar notòriament el nombre d'estrangers amb permís de residència, situació que s'ha anat estabilitzant al llarg de 2006.

També es fa referència a programes socials vinculats amb la integració de la població immigrant i les seves possibilitats d'accés a determinats drets, com seria el cas de poder obtenir un habitatge.

Per acabar, es posa en relleu un altre aspecte important, dins de les actuacions vinculades amb la població immigrant, com és el cas dels ajuts al desenvolupament dels països del Tercer Món, projectes que tenen com a principal objectiu minvar les greus situacions en què es troben alguns d'aquests països.

9.7.1. EL PERMÍS DE RESIDÈNCIA COM A CONDICIONANT DELS DRETS

Es considera estrangera la persona que no disposa de la nacionalitat espanyola, ara bé, en aquest col·lectiu hi ha diferències significatives entre els que provenen de la Unió Europea i els d'altres indrets, ja que els primers gaudeixen de més drets; en canvi, els immigrants extracomunitaris necessiten l'autorització de residència per poder viure a Espanya amb un cert reconeixement dels seus drets. En general, les

* Es pot consultar també l'apartat 1 del Capítol II i l'apartat 2 d'aquest capítol.

persones que resideixen regularment a Espanya tenen coberts els drets i deures bàsics establerts a la Constitució espanyola.

Al marge de les possibilitats descrites en el paràgraf anterior, quedaria la població que no disposa d'autorització de residència, la qual seria objecte d'una important restricció de drets, agreujada per la permanència en el territori, dins el que es considera una situació d'irregularitat per la manca de permisos en regla. A pesar d'aquesta situació, queden coberts determinats drets fonamentals, com el d'accedir a l'educació bàsica, a la justícia, als serveis socials bàsics i a l'assistència sanitària.

A continuació, es presenta l'estat de la qüestió, referit a la població estrangera i la tinença de targeta o autorització de residència a l'Estat espanyol. Per tal de poder tenir una visió més àmplia de l'evolució que ha experimentat el procés de tinença de targeta o autorització de residència, podem comparar les dades generals, presentades pel Ministeri de Treball i Afers Socials, corresponents al període comprès entre desembre de 2004 i desembre de 2006.

Per al conjunt de l'Estat, el desembre de 2004 el total de targetes o autoritzacions de residència se situa en 1.977.291 (1.305.041 de règim general i 672.250 de règim comunitari). Aquest nombre s'incrementa durant el 2005, ja que el desembre d'aquest any arriba a 2.738.932 targetes (1.958.091 de règim general i 780.841 de règim comunitari). L'increment continua i el desembre de 2006 se situa en 3.021.808 (2.092.095 de règim general i 929.713 de règim comunitari).

Com es pot observar la tendència ha anat cap a l'augment continuat del nombre de targetes o autorització de residència. Això respon a dos fets: per una banda, al procés de creixement demogràfic de població immigrant estrangera i, per l'altra, a un aspecte derivat d'aquesta circumstància, com és el major nombre de població immigrant en situació de regularitat jurídica.

Una radiografia més concreta ens permet analitzar la situació de la nostra comunitat autònoma. L'evolució ha seguit la mateixa línia de la resta de l'Estat, és a dir, un augment constant de les targetes o permisos de residència, sobretot durant el període comprès entre desembre de 2004 i desembre de 2005, en el qual l'increment és espectacular i arriba al 48,71% més de targetes expedides a població immigrant no comunitària. En el paràgraf següent analitzam les dades amb més detall.

L'any 2004 acaba amb 92.028 permisos vigents (42.686 de règim general i 49.342 en règim comunitari) i en aquest moment és superior el nombre permisos en vigor de ciutadans comunitaris. Durant el període que comprèn des de desembre de 2004 fins a desembre de 2005 és quan es produeix l'augment més important (dins el tram temporal analitzat) de permisos a estrangers no comunitaris, tal com mostren les dades. Es produeix un augment total del 27,79%, i s'arriba a 117.605 permisos l'any 2005, 63.480 dels quals corresponen al tipus de règim general, que és el que experimenta un major increment, sembla que a conseqüència de la reforma de la normativa vigent i la regularització dels immigrants extracomunitaris. Pel que fa al tipus de residència comunitària, s'incrementa en el 9,69% i se situa en 54.125.

Finalment, el mes desembre de 2006 el nombre de targetes o autoritzacions de residència se situa en 130.752, 70.150 de les quals corresponen al règim general, tipus que sembla més estable en el seu creixement, amb un augment respecte al l'any anterior del 10,51%. Quant al tipus de règim comunitari, se situa en 60.602, amb un increment sobre l'any anterior de l'11,97% a causa en part de l'entrada de nous països membres a la UE.

Podem concloure breument amb l'observació d'una tendència creixent de targetes o autoritzacions de residència, espectacular en el cas dels immigrants extracomunitaris durant l'any 2005, que tendeix cap a l'estabilització l'any 2006. L'augment és més estable en el cas dels provinents de la UE, però l'increment se manté durant tot el període observat.

9.7.2. L'OCUPACIÓ I LA IMMIGRACIÓ

Com ja s'ha vist a l'apartat 1.1.1 del capítol II. Mercat de treball i Seguretat Social, dedicat a presentar les principals dades sobre l'evolució d'afiliats a la Seguretat Social, s'ha fet un anàlisi exhaustiu de les dades d'afiliats de treballadors comunitaris i extracomunitaris a la nostra comunitat autònoma, on es pot comprovar que som la primera CA de l'Estat, en nombre de treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social sobre el total de la població.

Presentem a continuació unes dades complementàries a les presentades al capítol II que fan referència a la situació comparativa de les Illes Balears, respecte a les tres províncies que acullen en xifres absolutes

més fluxos migratoris de treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social, ens referim a Madrid, Barcelona i València, i el seu desglossament pels règims general, autònom, agrari i llar. A més a més, aquestes dades actualitzen les que ja havíem publicat a la Memòria del CES de l'any 2002 (pàg. 563-564). (Vegeu el quadre A III-169)

Les dades mostren els afiliats de començaments i final d'any, en lloc de les de juny, per treure els efectes estacionals de l'ocupació. Les dades agregades per l'Estat mostren que el major nombre d'afiliats ho fan el règim general, seguit pel de la llar. El lector pot trobar l'evolució d'aquestes dades al capítol II on es demostra l'efecte important de la Regularització de l'any 2004, amb un impacte notable en el segment d'autònoms, que és una fórmula molt usada a la construcció, i comença a ser-ho cada cop més a l'hosteleria, neteja o branques manufactureres del sector industrial, fórmula aquesta que no és aliena a certes formes de precarietat i a alguns factors de l'increment de la sinistralitat.

Les dades territorialitzades per províncies mostren un comportament semblant tant pel que fa a la distribució estructural per règims com a la seva evolució que s'ha vist impactada, com no podia ser d'altre manera, per la Regularització de l'any 2004.

9.7.3. L'ACCÉS A L'HABITATGE

Una de les situacions de necessitat més destacades de la població immigrant extracomunitària és el de l'accés a un habitatge on poder gaudir d'unes condi-

cions mínimes d'espai i d'habitabilitat. En aquest sentit, l'Administració du terme diferents iniciatives. L'any 2006 se produeix alguna millora en aquest sentit, com és el cas de la normativa vigent o el manteniment de determinats serveis per afavorir aquest accés.

Pel que fa a la normativa vigent, el 6 d'agost de 2005 es va publicar el Decret 90/2005, de 29 de juliol, pel qual s'aprova el Pla jove d'habitatge i els ajuts a la promoció i accés a l'habitatge de les Illes Balears, durant el període 2005-2008. Posteriorment, amb el Decret 27/2006,⁷¹ de 24 de març, de modificació de l'article 5 del decret anterior, hi ha un canvi amb la finalitat d'obrir l'espai d'atenció a altres sectors de la població i adaptar-se així a la realitat d'aquesta comunitat i s'ofereix la possibilitat a totes les persones físiques residents, incloses les que tenen nacionalitat estrangera extracomunitària, d'acollir-se als ajuts. L'article esmentat queda redactat de la manera següent, quant a les condicions dels beneficiaris dels ajuts: «Els beneficiaris de les ajudes hauran de ser persones físiques, amb residència a les Illes Balears i hauran de destinar els seus habitatges a domicili habitual i permanent.»

Les diferents línies d'ajuts que inclou aquesta normativa són les següents:

- Arrendament d'habitatges.
- Adquisició d'habitatges.
- Urbanització de sòl per a la construcció d'habitatges protegits.

- Rehabilitació d'edificis i habitatges.
- Implantació de mesures per a l'estalvi energètic.
- Millora de l'accessibilitat als edificis.

A més d'aquests ajuts, el decret inclou el Pla autonòmic d'habitatge jove. Aquest pla inclou tot un grapat d'ajuts addicionals per als joves menors de 35 anys, que representen un increment que se situa entorn del 25% i el 35% sobre els ajuts generals.

La Conselleria d'Immigració i Cooperació ofereix un servei, gestionat per Provivenda, amb la intenció d'afavorir l'accés dels immigrants a l'habitatge en règim de lloguer. Poden accedir al servei les dues parts interessades, és a dir, tant els propietaris que vulguin llogar una propietat, com els immigrants que cerquin un habitatge en aquestes condicions. Respecte als segons, hi poden accedir les famílies o els grups d'immigrants que puguin pagar un lloguer però que, per les seves condicions sociolaborals, es trobin discriminats o en difícil accés al mercat de lloguer; a més d'això, s'han de donar altres característiques, que es detallen a continuació:

- Tenir possibilitats raonables de satisfer el preu del lloguer, o estar avalades o subvencionades per alguna entitat o persona.
- Per motius de feina o pel tipus d'ingressos (treballadors de la llar, eventuais o autònoms, entre d'altres), no

71. BOIB núm. 48, de 4 d'abril de 2006.

poder demostrar amb un contracte de feina uns ingressos com a garantia pel pagament de la renda.

- Tenir moltes dificultats per accedir a aquests habitatges, a causa de no poder establir una relació eficaç i eficient.

El servei consisteix a oferir informació i mediació sobre temes relacionats amb l'al·lotjament, la compra o el lloguer. El servei ofereix:

- La revisió i l'inventari dels habitatges abans d'oferir-los a les persones que els sol·liciten.
- La redacció i la supervisió del contracte d'arrendament, a més de l'assessorament a ambdues parts.
- S'ofereix al propietari una assegurança multirisca gratuïta per a l'habitatge i a més la garantia de la renda.
- L'assessorament jurídic necessari a ambdues parts. A més, es pot accedir a diferents models de contractes entre llogaters i propietaris.

Es fa el seguiment i la mediació entre llogaters i propietaris. El programa disposa d'una borsa d'habitatges de lloguer per a immigrants.

9.7.4. ACTUACIONS ALS PAÏSOS D'ORIGEN DELS IMMIGRANTS

Dins de les novetats més importants, en l'àmbit institucional, podem citar l'Agència de Cooperació Internacional de les Illes Balears, la qual se troba dins el

marc d'actuacions de la Conselleria d'Immigració i Cooperació, creada durant l'any 2006 mitjançant el Decret 38/2006, de 7 d'abril.⁷² Entre les seves funcions, hi ha: executar i gestionar la consecució d'objectius com ara dur a terme polítiques de cooperació pel al desenvolupament; constituir-se en organisme pagador d'ajuts en matèria de cooperació i col·laborar per facilitar l'intercanvi amb altres entitats públiques i privades, que treballin sobre temes vinculats amb els seus objectius.

Per assolir els objectius esmentats, l'Agència du a terme un grapat de funcions, de les quals destaquen les següents:

- Concretar convenis i contractes amb persones públiques i privades i constituir entitats amb personalitat jurídica.
- Convocar subvencions i gestionar el finançament de projectes de cooperació per al desenvolupament.
- Gestionar campanyes de solidaritat i d'ajuda humanitària.
- Gestionar els programes i els projectes de cooperació per al desenvolupament que l'Administració autonòmica dugui a terme.

Les actuacions de l'Agència des del seu origen han estat vinculades a dos marcs específics:

- Els convenis internacionals. En aquest sentit s'han signat convenis amb tres països: Colòmbia, República Dominicana i Guatemala. Això ha implicat finançar diversos projectes.

72. BOIB núm. 55, de 15 d'abril de 2006.

- Ajudes d'emergència. En aquest marc s'han assumit les competències en matèria d'ajuda d'emergència i acció humanitària, a més s'ha començat a finançar un seguit de projectes presentats per ONGD amb seu a les Illes. Podem destacar els següents projectes:
 - «Escassetat d'aliments en els camps de refugiats sahrauís a Tindouf». Aquesta actuació es planteja com una ajuda per intentar minvar la problemàtica de l'escassetat d'aliments en què es troben els camps de refugiats. L'ajuda s'ha canalitzat per mitjà de l'Associació d'Amics del Poble Sahrauí de les Illes Balears, amb una subvenció de 60.000 euros.
 - «Suport als serveis de salut, aigua i sanejament en els camps de refugiats de Kigoma, Tanzània». L'actuació ha consistit principalment en el manteniment i la millora dels serveis de salut, aigua i sanejament per a 235.000 persones refugiades.
- «Salut mental a Cisjordània». El projecte es basa en la intervenció d'emergència que pretén contribuir al desenvolupament del Pla per a l'organització dels serveis de salut mental en els Territoris Palestins Ocupats.
- «Ajuda humanitària d'emergència a Mauritània». Es tracta de comprar aliments de primera necessitat i de llavors d'arròs i de blat de cultiu, per distribuir-los entre els agricultors. S'ha dut a terme mitjançant l'Associació Cultural Islàmica de Palma, amb una subvenció de 25.000 euros.

ÍNDIX DE QUADRES I GRÀFICS

QUADRES

CAPÍTOL I. PANORAMA ECONÒMIC

PANORAMA INTERNACIONAL

Quadre I-1.	El PIB i el creixement de mercaderies per regions, 2004-2006 ...	16
Quadre I-2.	Principals exportadors i importadors en el comerç mundial de mercaderies (2006)	18
Quadre I-3.	Balança per compte corrent, PIB i comerç mundial: evolució i previsions per grans regions econòmiques (2002-2008)	21
Quadre I-4.	Tipus d'interès a curt termini als mercats nacionals	24
Quadre I-5.	Creixement de l'ocupació, productivitat, PIB, població i PIB per càpita a la UE-12 i als EUA (2000-2008)	26

UNIÓ EUROPEA

Quadre I-6.	Evolució de la situació econòmica europea (2006-2008)	35
Quadre I-7.	Valoració dels PNR el 2006	39
Quadre I-8.	Principals eixos d'actuació del Programa Nacional de Reformes d'Espanya. Objectius i assoliments	42
Quadre I-9.	Indicadors de l'estratègia d'ocupació, Espanya, UE-25. 2005-2006	45
Quadre I-10.	Regions amb els majors i menors nivells de PIB per càpita (en PPC), 2003 (UE-25=100)	51
Quadre I-11.	Regions amb les majors i menors taxes de desocupació a la UE, 2005	53
Quadre I-12.	Regions amb els majors i menors nivells de productivitat (en PPC), 2003 (UE-25=100)	54

ECONOMIA ESPANYOLA

Quadre I-13.	Quadre macroeconòmic (2002-2006) (taxes de variació interanual)	58
Quadre I-14.	Evolució de l'activitat econòmica per sectors (2001-2006) (taxa de variació interanual dels components del PIB en euros constants)	60
Quadre I-15.	IPC per comunitats autònomes (1994-2006) (taxa de variació interanual de desembre)	67

Quadre I-16.	Saldo pressupostari i deute de les administracions públiques, 2002-2006 (en percentatge del PIB)	68
Quadre I-17.	Comptes no financers de les administracions públiques (2003-2006)	69
Quadre I-18.	Pressupost consolidat d'ingressos i despeses no financeres de les comunitats autònomes, 2006 (Pressuposts inicials. Milions d'euros i taxes de variació)	72
ILLES BALEARS: ANÀLISI REGIONAL I PER ILLES		
Quadre I-19.	Evolució i perspectives de les Illes Balears (2003-2006) Taxes de variació del PIB a preus constants (en %)	76
Quadre I-20.	Taxes de variació interanual del PIB a preus constants per sectors productius (en %)	78
Quadre I-21.	Creixement regional a 9 sectors. Taxes de variació real	79
Quadre I-22.	Comerç exterior per seccions aranzelàries (2005-2006)	81
Quadre I-23.	Inversió estrangera per comunitats autònomes (sense ETVES) ...	87
Quadre I-24.	Agricultura i pesca: producte interior brut a preus de mercat per CA (2005-2006)	91
Quadre I-25.	Indústria i energia: producte interior brut a preus de mercat per CA (2005-2006)	92
Quadre I-26.	Construcció: producte interior brut a preus de mercat per CA (2005-2006)	93
Quadre I-27.	Serveis: producte interior brut a preus de mercat per CA (2005-2006)	94
Quadre I-28.	Rànquing de les autonomies espanyoles el 2006. Índex per habitant (mitjana espanyola=100)	97
Quadre I-29.	Taxa de creixement anual del VAB per càpita i dels seus components a les Illes Balears i Espanya (2005)	98
Quadre I-30.	Rànquing de les economies espanyoles 2006. Índex per habitant (mitjana espanyola=100)	99
Quadre I-31.	Producte interior brut a preus bàsics per ocupat. PIB per ocupat, mitjana Espanya = 100	102
Quadre I-32.	Estructura del quadre macroeconòmic de les autonomies espanyoles. Any 2005. Percentatge de cada variable del quadre macroeconòmic regional, ordenades de major a menor segons el volum total de la seva renda interior bruta	108
Quadre I-33.	Variables explicatives del superàvit comercial a les Balears (2000-2005)	109
Quadre I-34.	Balanç econòmic per sectors institucionals privats i públics a les Illes Balears (2000-2005)	112

Quadre I-35.	Quota de l'estalvi regional en percentatge del PIB i de la inversió en percentatge de la renda interior bruta (2005)	114
Quadre I-36.	Variacions de les taxes d'excedent	117
Quadre I-37.	Comptabilitat regional de les Illes Balears, Mallorca, Menorca i Pitiüses (Desplegable)	
Quadre I-38.	Taula simètrica a preus bàsics (milers d'euros) de les Balears (2004)	124
Quadre I-39.	Taula simètrica a preus bàsics (milers d'euros) de Mallorca (2004)	132
Quadre I-40.	Taula simètrica a preus bàsics (milers d'euros) de Menorca (2004)	136
Quadre I-41.	Taula simètrica a preus bàsics (milers d'euros) d'Eivissa i Formentera (2004)	140

SECTOR PRIMARI

Vegeu l'annex estadístic

SECTOR INDUSTRIAL

Quadre I-42.	Índex de producció industrial (2000-2006) (IPI)	152
Quadre I-43.	Nombre d'empreses industrials (2002-2006)	154
Quadre I-44.	Ocupació assalariada i per compte propi a les Illes Balears (mitjana anual), 2006	155
Quadre I-45.	Estructura de la facturació per usos, energia elèctrica (mw/h)	157
Quadre I-46.	Facturació d'energia elèctrica a les Illes Balears per sectors econòmics (mw/h) (2000-2006)	159
Quadre I-47.	Consum de productes petrolers líquids per illes (2004-2006)...	160
Quadre I-48.	Extracció de minerals no metàl·lics: Illes Balears (2006)	161
Quadre I-49.	Extracció de minerals no metàl·lics: Illes Balears (2006)	161
Quadre I-50.	Extracció de minerals no metàl·lics. Illes Balears (1998-2006) ...	161
Quadre I-51.	Activitat agroindustrial a les Illes Balears (2005-2006)	163
Quadre I-52.	La indústria agroalimentària i l'alimentació. principals indicadors de la indústria alimentària segons comunitats autònomes (2004)	164
Quadre I-53.	Enquesta industrial de les empreses (EIE). Illes Balears (1995-2005). Agrupació 2. CNAE: 15 i 16. alimentació, begudes i tabac	165
Quadre I-54.	Inversió, llocs de treball i potència elèctrica de les noves indústries (2002-2006)	167

CONSTRUCCIÓ

Quadre I-55.	Consum aparent de ciment (en tones) (2005-2006)	171
Quadre I-56.	Entrades materials de construcció (en tones) (excloent-ne el ciment) (2000-2006)	172
Quadre I-57.	Atur registrat (1995-2006).....	174
Quadre I-58.	Licitació oficial (2002-2006).....	175
Quadre I-59.	Projectes visats pel Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears (2003-2006)	177
Quadre I-60.	Projectes visats pel COAIB: relació habitatge/obra (2002-2006)	178
Quadre I-61.	Habitatges començats i habitatges acabats (2000-2006)	179
Quadre I-62.	Obres visades de reforma i ampliació (2001-2006).....	181
Quadre I-63.	Projectes visats, per illes i tipologies (%) (2005-2006)	182

TURISME

Quadre I-64.	Ingressos i turistes de les principals destinacions competidores de les Balears ordenades per la seva potencialitat competitiva (2004-2006)	187
Quadre I-65.	Indicador de posició competitiva turística de les Balears en preus (IPCT), indicador de preus relatius (IPR) i taxa de canvi efectiva nominal (TCEN) de les Illes Balears 2000-2006	189
Quadre I-66.	Evolució de les Balears en relació amb les CA espanyoles competidores de les Balears en turisme internacional	191
Quadre I-67.	Arribades turístiques a les Balears, per illes, mitjà de transport i agregats nacionals (2006)	192
Quadre I-68.	El <i>hub</i> a l'aeroport de Palma	194
Quadre I-69.	Entrada de passatgers en companyies aèries de baix cost	195
Quadre I-70.	Comptes d'explotació de 42 aeroports espanyols al 2004	196
Quadre I-71.	Arribades turístiques a les balears per illes, mitjà de transport i nacionalitats (2006).....	198
Quadre I-72.	Estacionalitat del turisme per via aèria i marítima, per temporades i nacionalitats a les Balears (2006).....	200
Quadre I-73.	Índex de GINI: nombre de turistes (2005-2006)	202
Quadre I-74.	Evolució mensual del turisme arribat per via aèria i marítima (2006)	204
Quadre I-75.	Places de l'Imsero contractades per destinacions turístiques	205
Quadre I-76.	Total d'usuaris del "Pla Oci 60" distribuïts per zones i origen. Temporada 2006-2007	206
Quadre I-77.	Estada dels turistes a les Illes Balears (2006).....	207

Addenda.	Evolució de l'estada mitjana (2004-2006)	207
Quadre I-78.	Perfil del turista	209
Quadre I-79.	Capacitat d'allotjament turístic reglat de les Balears (2006)...	211
Quadre I-80.	Tipus i categories de l'oferta hotelera (sentit ampli) de Balears (2006)	213
Quadre I-81.	Ocupació dels establiments turístics (2006)	214
Quadre I-82.	Taxa d'ocupació de la planta oberta sobre el total de places ...	215
Quadre I-83.	Taxes de creixement dels excedents bruts d'explotació (2003-2004)	219
Quadre I-84.	Tot inclòs a Mallorca	219
Quadre I-85.	Nombre i capacitat dels establiments a les Illes Balears (2006) ...	220
Quadre I-86.	Productes turístics a les Illes Balears (2006)	221
Quadre I-87.	Nombre de viatges dels turistes residents i no residents a Espanya que utilitzen allotjament privat a les grans zones turístiques (2005)	224
Quadre I-88.	Densitat turística per lloc de residència (turistes en allotjament privat per km ²). Any 2005	225
Quadre I-89.	Turistes en allotjament privat per habitant per lloc de residència. Any 2005	225
Quadre I-90.	Despeses dels turistes per mercat d'origen (2006)	227
Quadre I-91.	Despesa dels turistes per ús del paquet turístic (2006)	228
Quadre I-92.	Despeses dels turistes per zones de destinació (2006)	229
Quadre I-93.	Ocupats a l'hostalatge i restauració	230
Quadre I-94.	Pressupost de les comunitats autònomes per turisme en relació amb els pressuposts generals anuals (2006)	235

COMERÇ

Vegeu l'annex estadístic

TRANSPORT I COMUNICACIONS

Vegeu l'annex estadístic

INSTITUCIONS FINANCERES

Vegeu l'annex estadístic

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I FINANÇAMENT AUTONÒMIC

Quadre I-95.	Àmbit dels pressuposts de la CA de les Illes Balears (2006) ...	270
Quadre I-96.	Pressupost d'ingressos de la comunitat autònoma de les Illes Balears: distribució econòmica. (2005-2006)	272
Quadre I-97.	Evolució del pressupost de despeses a la comunitat autònoma (2000-2006)	273

Quadre I-98.	Pressupost de despeses de la comunitat autònoma de les Illes Balears: distribució econòmica (2005-2006)	274
Quadre I-99.	Territorialització de la inversió (2005-2006)	275
Quadre I-100.	Pressupost dels ens públics i societats públiques 2006: distribució econòmica	276
Quadre I-101.	Deute de les CA 2001-06: valors absoluts i ràtio deute/habitant	278
Quadre I-102.	Ingressos de la delagació especial d'hisenda de les Illes Balears	283
Quadre I-103.	Estructura del finançament de la comunitat autònoma de les Illes Balears	286
Quadre I-104.	Execució del pressupost d'ingressos (milers d'euros). Any 2005	289
Quadre I-105.	Deute viu de la comunitat autònoma (milers d'euros). 1999-2005	289
Quadre I-106.	Sistema de finançament autonòmic segons les darreres liquidacions. 2002-2004	291
Quadre I-107.	Finançament dels consells insulars (milers d'euros). Any 2003 ...	292
Quadre I-108.	Mostra 51 ajuntaments. Ingressos agregats (milers d'euros). Any 2003	293

MEDI AMBIENT

Veure l'annex estadístic

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

Vegeu l'annex estadístic

CAPÍTOL II. MERCAT DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL

MERCAT DE TREBALL

Quadre II-1.	Treballadors/es en alta laboral segons el gènere, Illes Balears (2000-2006)	332
Quadre II-2.	Evolució de la població ocupada sobre el total de població ocupada. Espanya - Illes Balears (2000-2006)	332
Quadre II-3.	Creixement de l'ocupació per sectors d'activitat, Illes Balears (2005-2006)	333
Quadre II-4.	Treballadors assalariats, autònoms i empreses per activitat econòmica (CNAE 93) a les Illes Balears (2005-2006)	334
Quadre II-5.	Treballadors en alta laboral segons règim, Illes Balears (2001-2006)	338
Quadre II-6.	Treballadors afiliats per illes (2005-2006)	338

Quadre II-7.	Total d'afiliats estrangers a la Seguretat Social, Illes Balears (2006)	339
Quadre II-8A.	Total d'afiliats estrangers a la Seguretat Social, per nacionalitats i per règims (UE), Illes Balears (2006)	341
Quadre II-8B.	Total d'afiliats estrangers a la Seguretat Social per nacionalitats i per règims (Fora de la UE), Illes Balears (2006)	341
Quadre II-9.	Evolució de l'ocupació, Illes Balears (1996-2006)	343
Quadre II-10.	Evolució de la població ocupada per sectors d'activitat, Illes Balears (2002-2006)	343
Quadre II-11.	Taxa d'activitat per comunitats autònomes (2005-2006)	345
Quadre II-12.	Taxes d'ocupació per comunitats autònomes (2005-2006)	347
Quadre II-13.	Taxa d'activitat, d'ocupació i d'atur, per gènere i per grups d'edat, Illes Balears (2005-2006)	348
Quadre II-14.	Taxes d'atur per comunitats autònomes (2005-2006)	349
Quadre II-15.	Indicadors de qualitat del treball proposats per la Comissió Europea	353
Quadre II-16.	Ponderacions establertes en els diversos escenaris	353
Quadre II-17.	Rànquing dels indicadors de qualitat del treball de les comunitats autònomes segons les ponderacions establertes (2002-2005)	355
Quadre II-18.	Indicadors d'avaluació per a l'Estratègia europea de l'ocupació	357
Quadre II-19.	Treballadors ocupats per situació laboral, Illes Balears (2005-2006)	358
Quadre II-20.	Ocupats per tipus de contracte i comunitat autònoma (2005-2006)	359
Quadre II-21.	Taxes de temporalitat dels assalariats per gènere, Illes Balears (2005-2006)	361
Quadre II-22.	Taxes de temporalitat dels assalariats per tipus de jornada, Illes Balears (2005-2006)	361
Quadre II-23.	Ocupats i assalariats, per tipus de jornada i per gènere (2004-2006).....	362
Quadre II-24.	Ocupats i assalariats per sectors econòmics i per gènere, Illes Balears (2005-2006)	363
Quadre II-25.	Evolució de l'atur registrat per gènere, Illes Balears (1996-2006).....	365
Quadre II-26.	Atur de llarga durada per comunitats autònomes (2006)	366
Quadre II-27.	Perfil dels aturats de llarga durada, Illes Balears (2005-2006) ...	365
Quadre II-28.	Contractes registrats per modalitat de contractació: Illes Balears (2003-2006)	369

Addenda II-1. Contractació de durada determinada registrada. Illes Balears (2006)	370
Quadre II-29. Les 10 ocupacions més contractades per gènere, Illes Balears (2006)	372
Quadre II-30. Nombre de contractes de posada a disposició a les ETT registrades a les Balears, per modalitats contractuals (2000-2006).....	373
Quadre II-31. Nombre de contractes registrats a treballadors estrangers a les Balears i a Espanya, per zones de procedència (2006)	374
Quadre II-32. Convenis, treballadors afectats i augment salarial pactat, segons l'àmbit funcional per Comunitat Autònoma, (2006) ...	377
Quadre II-33. Convenis col·lectius d'àmbit superior a l'empresa, treballadors i empreses afectades, vigència, jornada i augment salarial pactat. Illes Balears (2006)	378
Quadre II-34. Convenis col·lectius d'àmbit empresarial, Illes Balears (2006) ...	379
Quadre II-35. Equip tècnic de seguretat i formació. Resum d'activitats (2005)	387
Quadre II-36. Equip tècnic d'higiene industrial. Resum d'activitats (2006)	388
Quadre II-37. Equip tècnic de medicina laboral. Resum d'activitats (2006)	389
Quadre II-38. Equip tècnic d'ergonomia i psicociologia aplicada. Resum d'activitats (2006)	389
Quadre II-39. Activitat de la inspecció de treball i Seguretat Social en matèria de seguretat i salut laboral (2006)	391
Quadre II-40. Activitat com a servei de prevenció de riscos laborals de les MATEPSS: disciplines de seguretat en el treball, higiene industrial, ergonomia i psicociologia aplicada. Resum d'activitats (2006)	393
Quadre II-41. Classificació de la demanda: CAEB (2006)	394
Quadre II-42. Consultes per mida de l'empresa: CC.OO (2006)	395
Quadre II-43. Consultes i visites a empreses per sectors d'activitat (2006)	396
Quadre II-44. Accidents en jornada de treball, amb baixa, segons el grau de lesió. Illes Balears (2002-2006)	398
Quadre II-45. Siniestralitat laboral per comunitats autònomes (2003-2006) ...	400
Quadre II-46. Accidents en jornada de treball, amb baixa, segons el grau de lesió. Illes Balears (2005-2006)	403
SEGURETAT SOCIAL	
Quadre II-47. Recaptació de la Seguretat Social (2003-2006)	408
Quadre II-48. Nombre de pensions a les Illes Balears i a Espanya (1999-2006) ...	409
Quadre II-49. Nombre de pensions en vigor, per illes (1 de desembre de 2006)	410

Quadre II-50. Pensions contributives a les diferents comunitats autònomes (2004-2006)	411
Quadre II-51. Pensions noves reconegudes a les Illes Balears. (2001-2006)	414
Quadre II-52. Distribució de la pensió mitjana mensual per províncies (2005-2006)	414
Quadre II-53. Distribució de l'import mitjà per pensionista i per província (2006) ...	416
Quadre II-54. Import anual de les pensions (2005-2006)	419
Quadre II-55. Pensions de jubilació (2004-2006): distribució segons els diferents règims	420
Quadre II-56. Pensions de viduitat (2004-2006): distribució segons els diferents règims	421
Quadre II-57. Pensions per incapacitat permanent (2004-2006): distribució segons els diferents règims	423
Quadre II-58. Pensions d'orfanat (2004-2006): distribució segons els diferents règims	424
Quadre II-59. Pensions a favor dels familiars (2004-2006): distribució segons els diferents règims	425
Quadre II-60. Import anual dels subsidis (2005-2006)	426
Quadre II-61. Nombre de beneficiaris de les prestacions per desocupació (2003-2006)	427
Quadre II-62. Import de les prestacions (2004-2006)	430

CAPÍTOL III. QUALITAT DE VIDA I PROTECCIÓ SOCIAL

BENESTAR ECONÒMIC I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

Quadre III-1. Despesa privada mitjana per CA i capacitat per estalviar (2003-2004)	442
Quadre III-2. La distribució de rendes amb l'índex de GINI per CA (2003-2004)	445
Quadre III-3. Distribució per quartils dels ingressos monetaris i de riquesa en habitatges	446
Quadre III-4. Percentatge de llars per sota del llindar de pobresa relativa per CA (2003-2004)	449

DEMOGRAFIA I LLAR

Quadre III-5. Població per comunitat autònoma segons els padrons	452
Quadre III-6. Població empadronada segons el tipus de nacionalitat i el lloc de naixement	455
Quadre III-7. Població segons el continent de nacionalitat	457
Quadre III-8. Indicadors demogràfics a les Illes Balears. Padrons municipals	459

Quadre III-9.	Evolució del moviment natural de la població a les Illes Balears segons l'illa de residència	462
Quadre III-10.	Evolució de les taxes de nupcialitat per comunitat autònoma	470
Quadre III-11.	Nombre de matrimonis segons la forma de celebració	471
Quadre III-12.	Matrimonis heterosexuals segons la composició de les nacionalitats dels contraents	473
Quadre III-13.	Dissolucions del matrimoni (2000-2005)	475
Quadre III-14.	Divorcis segons la durada del matrimoni. Any 2005	476
Quadre III-15.	Evolució de les taxes estandarditzades de mortalitat	477
Quadre III-16.	Anys potencials de vida perduts. Illes Balears	478
Quadre III-17.	Defuncions de residents a les Illes Balears segons la nacionalitat	480
Quadre III-18.	Evolució de les defuncions de residents a les Illes Balears per lloc de naixement	481
Quadre III-19.	Evolució de la població a les Illes Balears segons el tipus de nacionalitat i el lloc de naixement per illes	484
Quadre III-20.	Població estrangera	487
Quadre III-21.	Residents estrangers segons el continent de nacionalitat. Any 2000 i 2006	488
Quadre III-22.	Població estrangera segons el sexe i grans grups d'edat	489
SALUT I SERVEIS SANITARIS		
Quadre III-23.	Taxes brutes de mortalitat per 1.000 habitants (2000-2006) ...	496
Quadre III-24.	Defuncions per grans grups de malalties (2005)	497
Quadre III-25.	Despesa sanitària del sector públic	502
Quadre III-26.	Població protegida	503
Quadre III-27.	Distribució del fons de cohesió sanitària 2006	504
Quadre III-28.	Evolució de la targeta sanitària de l'any 1999 a l'any 2007 ...	505
Quadre III-29.	Recursos de l'atenció primària (2006)	507
Quadre III-30.	Recursos de l'atenció especialitzada (2006)	509
Quadre III-31.	Alta tecnologia sanitària	510
Quadre III-32.	Activitat hospitalària (2006)	512
Quadre III-33.	Malalties ateses en règim d'ingrés per freqüència decreixent (Atenció especialitzada)	514
Quadre III-34.	Llistes d'espera quirúrgica i consultes, 2003-2006	515
Quadre III-35.	Transport sanitari: recursos i serveis	516
Quadre III-36.	Nombre de donants i taxa de donació per milió de població ...	516

Quadre III-37. Nombre de donants per centre generador 2006	516
Quadre III-38. Òrgans obtinguts 2006	518
Quadre III-39. Activitat global de donació de teixits 2006	519

EDUCACIÓ

Quadre III-40. Evolució de l'alumnat per nivells educatius i per titularitat. Curs 2004-05 / 2006-07	524
Quadre III-41. Evolució de l'alumnat matriculat a ensenyaments d'adults de caràcter formal i no formal. Curs 2000-01 / 2006-07.....	526
Quadre III-42. Alumnat total i estranger per nivells educatius. (Curs de 2003-04 a 2006-07)	527
Quadre III-43. Evolució del percentatge de l'alumnat a centres públics als ensenyaments de règim general (Estat i de la CAIB). Cursos 2004/05-2006-07	527
Quadre III-44. Nombre mitjà d'alumnes per unitat/grup, per ensenyament (Estat i de la CAIB). Curs 2006-07.....	529
Quadre III-45. Taxa neta d'escolaritat per edats (Estat i de la CAIB). Curs 2005/2006	530
Quadre III-46. Taxa d'idoneïtat en l'edat de cursar els estudis per sexe (Estat i de la CAIB). Cursos 2004/05 - 2006/07	531
Quadre III-47. Evolució de la taxa bruta de població que finalitza ESO (graduat en secundària) i batxillerat per sexe (Estat i de la CAIB). Curs 2000/01-2004/05	532
Quadre III-48. Percentatge d'alumnat estranger per CA. Curs 2005-06	532
Quadre III-49. Alumnat matriculat per nivells educatius i per illes. Curs 2005-06 i 2006-2007.....	535
Quadre III-50. Alumnat estranger a Balears. Curs 2006-07.....	536
Quadre III-51. Alumnat estranger per nivell educatiu i titularitat del centre. Curs 2006-07	537
Quadre III-52. Nombre d'alumnes estrangers per 1.000 alumnes matriculats a Ed. Infantil, Ed. Primària i ESO. Curs 2005-06	537
Quadre III-53. Distribució percentual de l'alumnat estranger per àrees geogràfiques de procedència. Curs 2005-06	538
Quadre III-54. Distribució de l'alumnat estranger per àrea geogràfica de procedència i per titularitat del centre. Curs 2005-06	538
Quadre III-55. Alumnat estranger per país/àrea geogràfica de nacionalitat. Curs 2005-06	539
Quadre III-56. Evolució de la totalitat de l'alumnat matriculat a la UIB	541
Quadre III-57. Alumnes de les balears matriculats a la UOC	542
Quadre III-58. Evolució de l'alumnat de nou ingrés a la UIB	543

Quadre III-59. Evolució per estudis de l'alumnat de nou ingrés a la UIB	544
Quadre III-60. Nombre d'estudiants per sexe i estudis	546
Quadre III-61. Alumnes matriculats a la UNED	550
Quadre III-62. Evolució del nombre total d'alumnes matriculats en un doctorat a la UIB	551
Quadre III-63. Nombre d'estudiants matriculats als programes de doctorat a la UIB	551
Quadre III-64. Nombre de professors per categories i per departaments	553
Quadre III-65. Evolució del pressupost de la UIB (2003-2007)	554
Quadre III-66. Distribució del pressupost per capítols	555

HABITATGE

Quadre III-67. Tipus d'interès del mercat hipotecari (2001-2006)	575
Quadre III-68. Preu per metre quadrat d'habitatge lliure (1995-2006). Base 2005	578

JUSTÍCIA I ARBITRATGE

Veure l'annex estadístic

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Veure l'annex estadístic

NECESSITATS I SERVEI SOCIAL. LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

Veure l'annex estadístic

* Els índexs de quadres i gràfics de l'annex estadístic es poden consultar al CD-card i a la web: ces.caib.es

GRÀFICS

CAPÍTOL I. PANORAMA ECONÒMIC

PANORAMA INTERNACIONAL

Gràfic I-1.	Creixement del volum del comerç mundial de mercaderies i del PIB mundials (1996-2006) (Variació percentual anual)	16
Gràfic I-2.	Evolució dels preus reals del petroli (1970-2005)(Preu en dòlars (EUA) per barril (mitjana mensual)	17
Gràfic I-3.	Principals països exportadors i importadors de capital el 2006 ...	19
Gràfic I-4.	Clima de confiança empresarial	22
Gràfic I-5.	Clima de confiança dels consumidors	23
Gràfic I-6.	Ocupació del sector privat	23
Gràfic I-7.	Costs reals laborals	23

UNIÓ EUROPEA

Gràfic I-8.	Cotització de la lliura esterlina i del dòlar	43
Gràfic I-9.	Intensitat de la protecció social en la Unió Europea (1994-2004) ...	48

LES BALEARS

Gràfic I-10.	Estimació del creixement del PIB (1998-2006)	76
Gràfic I-11.	Estimació del PIB de l'any 2006 a les Illes Balears	77
Gràfic I-12.	Exportacions i importacions totals 2006	82
Gràfic I-13.	Taxa de creixement del PIB (2005-2006) en termes reals	88
Gràfic I-14a.	Taxa de creixement mitjana del PIB (2000-2006) en termes reals ...	89
Gràfic I-14b.	Taxa de creixement del PIB. Índex de volum encadenat, referència any 2000=100	90
Gràfic I-15.	Diferencial de les taxes de creixement a preus de mercat (base 2000) de les Illes Balears/Espanya, per sectors econòmics, període 05/06	94
Gràfic I-16.	Índex de preus de consum (IPC)	95
Gràfic I-17.	Deflactor implícit del PIB a preus bàsics. Base 2000	95
Gràfic I-18.	Renda per càpita real de les Balears i Espanya. Any 2000-2005 (any 2000 base 100)	97
Gràfic I-19.	Producte interior brut a preus bàsics per ocupat (Espanya=100), 2005	101
Addenda.	Quadre I-31. Productivitat Espanya-Illes Balears, 2005. Evolució productivitat (2001-2005) (Nivells) Evolució productivitat (2001-2005)	102
Gràfic I-20.	Producte interior brut a preus bàsics per ocupats (preus any 2000). Variació acumulada 2000-2005	103

Gràfic I-21.	Evolució de la productivitat Illes Balears i Espanya (1930-2000)	104
	“GAP” productivitat d’Espanya en relació amb les Balears (Balears=100) (1930-2000)	104
Addenda.	Quadre I-34. Estalvi, inversió i capacitat de finançament de Balears (2000-2005)	113
Gràfic I-22.	Distribució excedent / inversió privada. Mitjana del període 2000-2005 (distància de la mitjana espanyola)	115
Gràfic I-23.	Comportament dels excedents en relació amb la inversió (Illes Balears, 2000-2005)	116
Gràfic I-24.	Evolució de l’output gap per a l’economia espanyola i per a l’economia balear	118
Addenda.	Quadre I-38. Productivitat dels assalariats i ocupats a les Balears, 2004	127

SECTOR PRIMARI

Vegeu l’annex estadístic

INDÚSTRIA

Gràfic I-25.	Percentatge de la indústria i energia sobre el PIB de mercat i llocs de treball sobre el total de les Illes Balears (%)	152
Gràfic I-26.	Índex de preus industrials a les Illes Balears (IPRI) (base 2000)....	153
Gràfic I-27.	Evolució de la capacitat industrial balear (%)	166

CONSTRUCCIÓ

Gràfic I-28.	Indicador global d’activitat (1984-2006)	170
Gràfic I-29.	Licitació oficial	176
Gràfic I-30.	Taxa de variació interanual de projectes visats	177
Gràfic I-31.	Ràtio: habitatges/obra	178
Gràfic I-32a.	Habitatges protegits	180
Gràfic I-32b.	Habitatges lliures	180
Gràfic I-33.	Tipologia de projectes visats a les Illes Balears, 2006	183

TURISME

Gràfic I-34.	L’indicador de posició competitiva turística (IPCT) de les Balears en preus	190
Gràfic I-35.	Distribució de les temporadas 2005 i 2006 per illes	201
Gràfic I-36.	Evolució del marge d’explotació. Vendes i consums. Percentatge acumulat de creixement	217
Gràfic I-37.	Evolució del marge d’explotació. Percentatge sobre xifres i vendes	217

Gràfic I-38.	Evolució de la rendibilitat. EBITDA. Percentatge sobre xifres de vendes	218
Gràfic I-39.	Evolució de la rendibilitat. Flux de Caixa. Percentatge sobre xifres de vendes	218
Gràfic I-40.	Valoració dels diferents aspectes de la ciutat de Palma, 2005	223

MAPA

Mapa I-1.	Plànol de situació de la finca des Galatzó	308
-----------	--	-----

CAPÍTOL II. MERCAT DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL

Gràfic II-1.	Total d'afiliats estrangers a la Seguretat Social, Illes Balears (2006).....	340
Gràfic II-2.	Diferències d'atur per gènere i per comunitats autònomes (2006) (Quocient entre les taxes d'atur femení i masculí a cada comunitat autònoma)	350
Gràfic II-3.	Evolució de l'atur: Espanya-Illes Balears (Diferència de les taxes trimestrals interanuals, 2004-2006)	350
Gràfic II-4.	Estructura del mercat de treball a les Balears (mitjanes anuals 2006) (variació interanual)	351
Gràfic II-5.	Ocupats segons el tipus de contractes: Illes Balears (2005-2006)(base=100)	360
Gràfic II-6.	Taxes de temporalitat, per grups d'edats a les Illes Balears (2006) (Percentatge de temporals respecte del total d'assalariats a cada grup d'edat)	361
Gràfic II-7.	Evolució de l'atur segons les dades de l'EPA i de SISPE: Illes Balears (1999-2006) (Percentatge de variació respecte de l'any anterior)	367
Gràfic II-8.	Atur registrat, demandes de treball i de col·locacions: Illes Balears (2004-2006) (en milers)	368
Gràfic II-9.	Procediments de mediació segons el resultat: Mallorca (1999-2006)	384
Gràfic II-10.	Procediments de mediació segons el resultat: Menorca (2001-2006)	384
Gràfic II-11.	Procediments de mediació segons el resultat: Eivissa (2001-2006)	385
Gràfic II-12.	Evolució de la incidència dels accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents lleus (nombre d'accidents per cada 1.000 treballadors)	401
Gràfic II-13.	Evolució de la incidència dels accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents greus (nombre d'accidents per 1.000 treballadors)	401

Gràfic II-14.	Evolució de la incidència dels accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents mortal (nombre d'accidents per cada 1.000 treballadors)	402
Gràfic II-15.	Índex d'incidència per sectors d'activitat: Illes Balears (2000-2006)	402
Addenda	Quadre II-46.	403
Addenda II-2.	Evolució dels treballadors en alta al règim general i dels accidents en jornada a Mallorca, 1999-2006	404
Addenda II-3.	Evolució dels treballadors en alta al règim general i dels accidents en jornada a Menorca, 1999-2006	404
Addenda II-4.	Evolució dels treballadors en alta al règim general i dels accidents en jornada a Eivissa-Formentera, 1999-2006	404

MAPA

Mapa II-1.	Nombre de pensions i distribució percentual (INSS+ISM) a les Illes Balears i per municipis (juliol 2006)	418
------------	--	-----

CAPÍTOL III. QUALITAT DE VIDA I PROTECCIÓ SOCIAL

BENESTAR ECONÓMIC I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

Gràfic III-1.	Evolució de la despesa total i els ingressos a Espanya i les Illes Balears (1998-2004)	443
Gràfic III-2.	La distribució de rendes segons ingressos monetaris per CA amb diferents indicadors de desigualtat. 2003-2004	447
Gràfic III-3.	Evolució de l'índex de Gini per a diferents indicadors de despesa i ingressos a les Balears i Espanya. 1998-2004	448
Gràfic III-4.	Evolució del percentatge de llars balears i espanyoles en situació de pobresa relativa. 1998-2004	450

DEMOGRAFIA I LLAR

Gràfic III-5.	Distribució de la població segons el lloc de naixement	455
Gràfic III-6.	Distribució de la població per comunitat autònoma i lloc de naixement. Revisió 2006	456
Gràfic III-7.	Població estrangera segons el país de nacionalitat més freqüent. Rev. 2006	458
Gràfic III-8.	Evolució del creixement vegetatiu. Estat espanyol i Illes Balears. 1975-2006	463
Gràfic III-9.	Edat mitjana de maternitat. Estat espanyol i Illes Balears. 1975-2006	465
Gràfic III-10.	Nombre mitjà de fills per dona. Estat espanyol i Illes Balears. 1975-2006	466

Gràfic III-11. Evolució dels nascuts vius segons la nacionalitat de la mare. 1996-2006	467
Gràfic III-12. Evolució dels parts múltiples de mares residents a les Illes Balears 1986-2005	469
Gràfic III-13. Matrimonis heterosexuales segons la residència anterior de la parella	474
Gràfic III-14. Evolució de la població estrangera comunitària i no comunitària. Illes Balears	487

SALUT I SERVEIS SANITARIS

Gràfic III-15. Taxes brutes de mortalitat per comunitats autònomes, 2005 i 2006	496
Gràfic III-16. Distribució del nombre de defuncions per grans grups de malaties. Homes 2004-2006	498
Gràfic III-17. Distribució del nombre de defuncions per grans grups de malaties. Dones 2004-2006	499
Gràfic III-18. IVE realitzades a les Illes Balears, any 2006. Distribució per grups d'edat	500
Gràfic III-19. Evolució del nombre de donants a les Illes Balears	517
Gràfic III-20. Evolució de la taxa de donació per milió de població	517
Gràfic III-21. Evolució del nombre de trasplantaments renals a les Illes Balears	518
Gràfic III-22. Activitat global d'implants de texits	520
Gràfic III-23. Evolució de les donacions entre l'any 1998 i el 2006, incloses afèresis i autotransfusions	521
Evolució de les donacions anuals a les Illes Balears (1998-2006)	521
Distribució en percentatges de les 39.475 donacions de l'any 2006	521

HABITATGE

Gràfic III-24. Tipus d'interès hipotecaris	576
Gràfic III-25. Preu per metre quadrat d'habitatge lliure (euros)	580
Gràfic III-26. Taxes de variació trimestral dels preus per metre quadrat d'habitatge	580

JUSTÍCIA I ARBITRATGE

Vegeu l'annex estadístic

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Vegeu l'annex estadístic

NECESSITATS I SERVEIS SOCIALS. LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

Vegeu l'annex estadístic

* Els índexs de quadres i gràfics de l'annex estadístic es poden consultar al CD-card i a la web: ces.caib.es

Consell Econòmic i Social
de les Illes Balears

Palau Reial, 19 - 07001 Palma
Tel. 971 78 44 32 - Fax: 971 78 43 33
e-mail: ces@caib.es
web: ces.caib.es